Studia i Materiały Misjologiczne

47

POLSCY OBLACI W KANADZIE – DUSZPASTERZE POLONIJNI I MISJONARZE (1896-2016)

Jarosław Różański OMI

POLSCY OBLACI W KANADZIE – DUSZPASTERZE POLONIJNI I MISJONARZE (1896-2016)

Polish Oblates in Canada
– Ministry to Polonia and Missionaries (1896-2016)

Jarosław Różański OMI

POLSCY OBLACI W KANADZIE – DUSZPASTERZE POLONIJNI I MISJONARZE (1896-2016)

bernardinum
Pelplin 2019

STUDIA I MATERIAŁY MISJOLOGICZNE 47

Recenzenci:
Ks. dr hab. Piotr Piasecki, prof. UAM
Prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz

Korekta:
Joanna Przypolska

Zdjęcie na okładce:
kościół Świętego Ducha w Winnipeg, MB – po przebudowie.
Foto: APWNMP.

© Copyright by Jarosław Różański

ISBN 978-83-8127-423-4
ISNN 1896-5393

Wydawnictwo „Bernardinum" Sp. z o.o.
ul. Biskupa Dominika 11, 83-130 Pelplin
tel. 58 536 17 57, fax 58 536 17 26
bernardinum@bernardinum.com.pl
www.bernardinum.com.pl

Skład, druk i oprawa:
Drukarnia Wydawnictwa „Bernardinum" Sp. z o.o., Pelplin

SPIS TREŚCI

Wstęp 7
Wykaz skrótów 12

CZĘŚĆ I

1. Posługa wśród emigrantów polskich do połowy lat dwudziestych XX w. 15
2. Posługa polskim emigrantom w strukturach oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny 47
3. Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów 65
4. Służba Polonii w strukturach oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny 72

CZĘŚĆ II

5. Placówki związane z działalnością polskich oblatów 97
6. Słownik biograficzny 263

BIBLIOGRAFIA

7. Bibliografia 385

8. Polish Oblates in Canada – Ministry to Polonia and Missionaries (1896-2016) – Summary 409

9. Contents 419

Studia i Materiały Misjologiczne 421
Missiological Studies and Documents 424

WSTĘP

Zaangażowanie duszpasterskie i misyjne polskich oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie to z pewnością jedna z najciekawszych kart w historii ich działalności poza granicami Polski. Kartę tę zaczęto zapisywać na długo przed powstaniem polskiej prowincji tego zgromadzenia zakonnego. Wiązało się to z faktem, iż jego członkowie – wywodzący się z różnych krajów i mówiący różnymi językami – na przełomie XIX i XX w. rozwinęli na szeroką skalę działalność misyjną i duszpasterską na kanadyjskich preriach. Dość wcześnie zwrócili oni uwagę na problemy katolickich imigrantów z Europy Środkowej i Wschodniej, którzy w tym właśnie okresie zaczęli masowo napływać na bezkresne prerie w poszukiwaniu lepszego życia. Z pewnością zaangażowanie oblatów znacznie pomogło przybyszom zintegrować się z miejscowym społeczeństwem, a wielu angielskojęzycznym i francuskojęzycznym katolikom otworzyć się i lepiej zrozumieć nową falę przybyszów.

W to zaangażowanie oblatów, jako pierwszy Polak, włączył się brat Antoni Kowalczyk. Początek jego pracy – rok 1896 – rozpoczyna ramy czasowe niniejszego opracowania. Jego długoletnia, pokorna służba sprawiła, iż jest on dzisiaj kandydatem na ołtarze. On też w sposób niejako symboliczny łączył pracę ewangelizacyjną wśród ludności autochtonicznej (Indian) z pracą wśród swoich rodaków – imigrantów. Praca wśród tych ostatnich rozwija się od mianowania w kwietniu 1898 r. o. Wojciecha Kulawego OMI misjonarzem dla Polaków, Niemców, Słowaków, Ukraińców i innych europejskich osadników z okolic Winnipeg. Ta nominacja pociągała za sobą erygowanie parafii Świętego Ducha w Winnipeg, która stała się szybko prężnym ośrodkiem polonijnego życia religijnego, społecznego, kulturalnego i narodowego.

W towarzyszeniu polskim imigrantom w Kanadzie dostrzec można ewolucję w pracy i myśleniu polskich oblatów od końca XIX w. do dzisiaj. Posługa wśród imigrantów stała się ich głównym celem. Najpierw realizowali ten cel w zachodniej Kanadzie, głównie w środowiskach farmerskich. Następnie – wraz z przybywaniem innych grup imigrantów – w środowiskach miejskich, robotniczych. Później otworzyli się także na współpracę z innymi oblatami – duszpasterzami imigrantów. Ze strony zakonnej widać w tym wyraźnie cechę

charakterystyczną, podkreślaną przez założyciela Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, św. Eugeniusza de Mazenod: kryterium rozpoznawania woli Bożej są potrzeby Kościoła i człowieka, konkretnie tej wielkiej rzeszy emigrantów. Oblaci starali się w nich dostrzec twarz Jezusa – Jezusa Wcielonego w ich życie. Stąd także ich zaangażowanie w sprawy pozaduszpasterskie, a potrzebne emigrantom: początkowo jako tłumacze i przewodnicy, następnie jako założyciele szkół, prasy i innych instytucji ważnych dla egzystencji. Duszpasterze chcieli być blisko swoich wiernych, szli zatem wraz z nimi w sensie geograficznym – z prerii do miast – i odpowiadając na ich nowe problemy życiowe.

Ważnym wydarzeniem, dynamizującym pracę polskich oblatów na rzecz imigrantów, było utworzenie w 1956 r. polonijnej zakonnej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie, która obecnie prowadzi 30 parafii, większość w ośrodkach miejskich. Poza parafiami prowincja ta rozwinęła kilka oryginalnych dzieł, spośród których szczególnie trzeba wspomnieć Kasę Spółdzielczą Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza, dom rekolekcyjny, radiowe Katolickie Studio Młodych oraz coroczną pieszą pielgrzymkę do Midland.

Część pierwsza niniejszego opracowania przedstawia zarysowane wyżej tendencje w pracy polskich oblatów Maryi Niepokalanej. Zaczyna ją skrótowy opis posługi wśród emigrantów polskich do połowy lat dwudziestych XX w. Ważną zmianą w tej posłudze było zgrupowanie polskich oblatów w strukturach oblackiej – de facto niemiecko-polskiej – Prowincji Najświętszej Maryi Panny, zajmującej się posługą wśród imigrantów głównie z tych dwóch grup etnicznych. Trzeci rozdział omawia skrótowo misyjne zaangażowanie polskich oblatów wśród Indian i Inuitów. Wreszcie czwarty rozdział przedstawia duszpasterstwo polonijne w strukturach oblackiej wiceprowincji i prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Część druga opracowania ma charakter leksykograficzny. Najpierw prezentuje 538 parafii, misji i innych placówek związanych z działalnością polskich oblatów Maryi Niepokalanej, a następnie przedstawia 184 biogramy oblatów, związanych z duszpasterstwem Polaków w placówkach oblackich, bądź polskich oblatów zaangażowanych w misje wśród Indian i Inuitów.

Takie ułożenie materiału pozwala na prezentację tego ogromnego pola pracy duszpasterskiej i misyjnej w miarę przejrzyście i szczegółowo. Nie byłoby ono jednak możliwe bez wcześniejszych opracowań. Jednym z najstarszych – chociaż wydanych niedawno – jest praca źródłowa o. Stanisława Puchniaka OMI pt. *History of Western Canada* (Toronto 2017). Rozpoczyna ona zresztą dzieje pracy polskich oblatów w Kanadzie od brata Antoniego

Kowalczyka i włącza do nich także pracę Polaków wśród Indian i Inuitów. Innym źródłowym tekstem drukowanym są wspomnienia o. Antoniego Sylli OMI pt. *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada* (Toronto 1997). O wspólnej pracy oblatów polskich i niemieckich mówi m.in. źródłowe opracowanie Marty McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province* (Saskatoon 2004). Do tych bogatych w detale tekstów drukowanych można dodać nieopublikowane wspomnienia o. Michaela Smitha OMI pt. *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*[1], jednego z głównych architektów utworzenia samodzielnej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Bardzo cennym opracowaniem jest także wydana z okazji pięćdziesięciolecia istnienia wspominanej prowincji książka pod red. o. Janusza Błażejaka pt. *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006* (Toronto 2006), opublikowana także w wersji angielskojęzycznej[2]. Nieocenioną pomocą do dokumentowania działalności polskich oblatów w Kanadzie jest także źródłowy, dwutomowy leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie pod redakcją ks. Edwarda Walewandera pt. *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*[3]. Niezwykle cennym wydawnictwem przy opracowaniu wielu biogramów polskich oblatów był francuskojęzyczny pięciotomowy słownik biograficzny oblatów pracujących w Kanadzie[4]. Wśród polskojęzycznych opracowań wspomnieć można książkę autora niniejszej publikacji o pracy polskich oblatów wśród Indian i Inuitów[5]. O wiele bogatsze tło tej pracy wśród Indian i Inuitów podają jednak monografie o. Pawła Zająca OMI: *Spotkania kultur. Katoliccy misjonarze i Ludność Rodzima w Kanadzie w historiografii XIX i XX w.* (Warszawa 2007) oraz *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce*

---

[1] Komputeropis, brak daty i miejsca wydania, APWNMP.

[2] *The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province in Canada 1956-2006*, Toronto 2006. W opracowaniu tej pozycji książkowej miał udział także autor niniejszej publikacji.

[3] T. 1: *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992; t. 2: *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993.

[4] G. Carriere, *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 1, Ottawa 1976; t. 2, Ottawa 1977; t. 3, Ottawa 1979; M. Gilbert, N. Martel, *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989; H. Beaudoin, J.P. Demers, G. Landreville, *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005.

[5] J. Różański, *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012.

kanadyjskiej 1912-2012 (Kraków 2012). Warte przypomnienia jest także dzieło zbiorowe pod redakcją o. Wojciecha Kluja OMI i o. Jarosława Różańskiego OMI pt. *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej* (Pelplin 2007). Cenne są także artykuły o. Wojciecha Kluja OMI i o. Leonarda Głowackiego OMI dotyczące początków działalności oblatów wśród kanadyjskiej Polonii. Poszukując materiałów źródłowych do niniejszej pracy, autor korzystał z dokumentów urzędowych, miejscowych kronik parafialnych, krótkich opracowań pozostawionych w maszynopisie, opublikowanych statystyk kościelnych oraz listów misjonarzy, rozproszonych po archiwach (głównie archiwum Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Toronto oraz archiwum Domu Generalnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie) i zamieszczonych w kilku czasopismach oblackich (głównie w wydawanym przed II wojną światową „Oblacie Niepokalanej" oraz „Misyjnych Drogach"). Nie bez znaczenia dla historii najnowszej były ustalenia czynione droga korespondencji elektronicznej.

Bardzo bogata jest literatura dotycząca kanadyjskiej Polonii, w tym także tamtejszego duszpasterstwa polonijnego. Z tych bardzo licznych opracowań chciałbym wymienić tylko dwie monografie naukowe, zawierające niezwykle bogatą bibliografię, dotyczące omawianego tematu: książkę Jadwigi Plewko pt. *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim (1875-1988)* (Lublin 1995) oraz książkę Anny Reczyńskiej pt. *Braterstwo a bagaż narodowy. Relacje etniczne w Kościele katolickim na ziemiach kanadyjskich do I wojny światowej* (Kraków 2013).

Powyższe opracowania oraz inne materiały źródłowe znacznie ułatwiały pracę, jednak główną przeszkodą przy zbieraniu informacji było ich wielkie rozproszenie, wybiórczość oraz fragmentaryczność. Jedną z wielu trudności nazewnictwa z punktu widzenia prawa kanonicznego było także określenie statusu niektórych placówek oraz ich przełożonych. W materiałach źródłowych nie zwracano uwagi na prawne rozróżnienia choćby domu zakonnego i rezydencji, parafii i misji, itd. Inną trudnością przy prowadzeniu badań do tej pracy był niekiedy problem skomplikowanej identyfikacji narodowej niektórych misjonarzy, zwłaszcza z przełomu XIX i XX w. Wielu z nich pochodziło ze Śląska, Wielkopolski czy Pomorza. Wychowywali się pod znacznym wpływem kultury i języka niemieckiego, byli członkami niemieckojęzycznych prowincji. Byli także oblaci urodzeni już w Kanadzie i to niekoniecznie w pierwszym pokoleniu. W świadectwach własnych i ich bliskich często spotkać można było jednak podkreślenie ich związku z kulturą polską czy polskością. Niekiedy tych świadectw jednak brak, a miejsce urodzenia niekoniecznie wskazywało poczucie przynależności narodowej. Pomimo to wydaje się,

iż warto przypomnieć w jednym, całościowym opracowaniu, że od 1896 r. aż do dzisiaj wkład polskich oblatów Maryi Niepokalanej w ewangelizację Polaków i narodów autochtonicznych, w rozkwit polonijnej kultury i rozwój społeczny był i jest znaczny.

WYKAZ SKRÓTÓW

AB	–	Alberta, prowincja Kanady
AG	–	Archiwum Domu Generalnego Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie, Włochy
APPMOMN	–	Archiwum Polskiej Prowincji Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Poznaniu
APWNMP	–	Archiwum oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie, Toronto
BC	–	Kolumbia Brytyjska, prowincja Kanady
CNR	–	*Canadian National Railway Company* (franc. *Compagnie des chemins de fer nationaux du Canada*)
	–	Kanadyjskie Krajowe Towarzystwo Kolejowe
IL	–	Illinois, stan w USA
MB	–	Manitoba, prowincja Kanady
MI	–	Michigan, stan w USA
MN	–	Minnesota, stan w USA
NE	–	Nebraska, stan w USA
NL	–	Nowa Funlandia i Labrador, prowincja Kanady
NS	–	Nowa Szkocja, prowincja Kanady
NT	–	Terytoria Północno-Zachodnie Kanady
NU	–	Nunavut, jedno z trzech tzw. terytoriów Kanady
NY	–	New York, stan w USA
ON	–	Ontario, prowincja Kanady
QC	–	Quebec, prowincja Kanady
SK	–	Saskatchewan, prowincja Kanady
TX	–	Teksas, stan w USA
WI	–	Wisconsin, stan w USA

CZĘŚĆ I

1. POSŁUGA WŚRÓD EMIGRANTÓW POLSKICH DO POŁOWY LAT DWUDZIESTYCH XX W.

Początki Kanady

Kanada jest do dzisiaj krajem geograficznych i klimatycznych kontrastów. Charakterystyczne dla niej są olbrzymie bezludne przestrzenie, większość bowiem z 36 milionów ludności mieszka w pasie ziemi wzdłuż granicy ze Stanami Zjednoczonymi[1]. Tę część – Południe – zamieszkuje ludność pochodzenia imigracyjnego, zasadniczo francuskiego i brytyjskiego, ale także imigranci z Włoch, Niemiec, Holandii, Ukrainy i Polski. Północną część kraju zajmują jednak głównie rdzenni mieszkańcy tych ziem – Indianie i Inuici. Są to głównie tereny doliny rzeki Mackenzie, Wyspy Archipelagu Arktycznego i północne wybrzeże Labradoru.

Pierwsi osadnicy europejscy budowali swoje wioski na ziemiach najbardziej wysuniętych na wschód. W 1534 r. Jacques Cartier, Bretończyk, na służbie króla Franciszka I, rozpoczął dalszą penetrację kraju, wpłynął na wody szerokiej rzeki świętego Wawrzyńca, a rok później dotarł w okolice dzisiejszego Quebecu, gdzie objął te ziemie w imieniu króla, nazywając je Nową Francją. Do idei kolonizacji wschodniej Kanady powrócił Samuel de Champlain, podróżnik i odkrywca, któremu przypadł w udziale zaszczytny tytuł „Ojca Nowej Francji". W 1605 r. założył Port Royal – pierwsze stałe osiedle francuskie w Akadii (Nowa Szkocja), a trzy lata później w Quebecu.

U boku młodych kolonii francuskich wyrastały o wiele prężniejsze kolonie angielskie, zgrupowane obok kolonii francuskich w Nowej Anglii, na północnym wschodzie Stanów Zjednoczonych. Od początku kolonie te rozwijały się bardzo prężnie i miały znacznie więcej zasobów materialnych oraz ludności.

---

[1] Liczba ludności w 2018 r. Por. Government of Canada, Statistics Canada, *CANSIM – 051-0001 – Estimates of population, by age group and sex for July 1, Canada, provinces and territories*, www5.statcan.gc.ca [dostęp: 2.08.2019].

Tymczasem do Nowego Świata przedostały się jeszcze inne konflikty ze Starego Kontynentu, pogłębione dodatkowo różnicami konfesyjnymi. Wybuchły walki między Anglikami z Nowej Anglii i Francuzami z Nowej Francji. 19 lipca 1629 r. miasto Quebec skapitulowało, a Anglicy splądrowali okolicę i wypędzili misjonarzy. Ten pierwszy większy konflikt zbrojny w fazie tworzenia kolonii (tzw. pierwsza wojna o Quebec) zapowiadał następne. W Nowej Francji pod koniec wieku XVII osiedlili się dwaj bracia z Gdańska: Józef i Andrzej Loup (Wilk). Andrzej Loup m.in. brał udział w latach 1694-1695 we francuskiej ekspedycji d'Iberville'a skierowanej przeciwko Kompanii Zatoki Hudsona[2].

W kolejnej wojnie na początku XVIII w. Francja utraciła Akadię, co wiązało się z deportacją ludności francuskiej, czemu towarzyszyły liczne okrucieństwa. Brytyjczycy utworzyli w jej miejsce Nową Szkocję. Największa klęska spotkała jednak Francuzów w wojnie, która wybuchła w 1757 r. Stanowiła ona także odwzorowanie tzw. wojny siedmioletniej w Europie, gdzie Anglia i Francja były znowu w przeciwnych obozach. Wojnę tę kończył pokój paryski, podpisany 10 lutego 1763 r., na mocy którego Francja zobowiązała się do przekazania Anglii wszystkich swoich kolonii północnoamerykańskich. W ten sposób Nowa Francja przestała istnieć.

Po zajęciu Nowej Francji (zwanej już powszechnie „Kanadą") Brytyjczycy ustanowili najpierw tymczasowy zarząd kolonii, a następnie – na podstawie tzw. Ustawy o Quebecu (1774, *Quebec Act*) – wybrali gubernatora generalnego, mianowanego przez monarchę angielskiego. Ustawa ta gwarantowała wolności religijne i przywracała francuski system prawny. Jednocześnie też zbiegła się ona z walką o niepodległość Stanów Zjednoczonych, którą Brytyjczycy przegrali i administrowali tylko Nową Szkocją i dawną Nową Francją – a zatem terytoriami Kanady. W tych dwóch regionach osiedliło się wielu lojalistów, którzy wyemigrowali z USA, przez co zmienił się także skład narodowościowy dawnej Nowej Francji. Prowadziło to do napięć, które starała się rozwiązać tzw. Ustawa o Kanadzie (1791, *Canada Act*). Parlament Brytyjski podzielił Kanadę (Nową Francję) na dwie prowincje: Górną Kanadę (późniejsze Ontario) i Dolną Kanadę (późniejszy Quebec). Ustawa powoływała regionalne parlamenty w każdej prowincji. Sytuacja jednak daleka była od stabilizacji.

---

[2] J. Grabowski, *Andrzej Wilk, pierwszy polski osadnik w Kanadzie. Polacy w Kanadzie*, w: J. Kozak, T. Piwowarek (red.), *Słownik biograficzny. Kto jest kim w Polonii kanadyjskiej 2006*, Mississauga 2006, s. 51-56.

Przemiany XIX w.

Wiek XIX był niezwykle ważny dla kształtowania się państwowości i tożsamości kulturowej Kanady. W 1812 r. Kanada toczyła wojnę ze Stanami Zjednoczonymi, które nieustannie dążyły do aneksji północnych kolonii brytyjskich. Dawały się także mocno odczuć wewnętrzne napięcia narodowościowe, jak i napięcia między grupami nacisku w obydwu Kanadach. Dochodziło do zamieszek i rebelii, jak choćby w 1837 r. tak w Górnej, jak i Dolnej Kanadzie. Spowodowało to, iż Parlament Brytyjski uchwalił nową Ustawę o Unii Kanadyjskiej (1841), dzielącą kraj na dwie części: Kanadę Wschodnią i Kanadę Zachodnią. W 1865 r. stolicą Unii została Ottawa.

Druga połowa XIX w. była czasem prawdziwej eksplozji demograficznej w Kanadzie. Pierwszy spis powszechny z 1871 r. mówił o populacji, która liczyła 3 689 257 mieszkańców. Stało się tak m.in. dzięki masowemu napływowi do Kanady, głównie do Kanady Zachodniej, imigrantów już nie tylko z Anglii, Szkocji lub Irlandii, lecz także z Niemiec, Europy Środkowej i Wschodniej, w tym z Polski. Pierwsza dużą grupą emigrantów z Polski byli Kaszubi, którzy od 1858 r. zaczęli przybywać do Kanady szlakiem wychodźców niemieckich i osiedlali się w ich sąsiedztwie, wzdłuż drogi Ottawa – Opeongo. Szacuje się, że do lat 90. XIX w. przybyło do Kanady ok. 20 000 Kaszubów i innych mieszkańców ziem polskich, głównie z okolic Bytowa i Kościerzyny. Większość z nich osiedliła się na wyżynie Madawaska, w okolicy Barry's Bay i Round Lake Center w prowincji Ontario[3].

Te nowe imigracje zachwiały równowagę między Kanadą Wschodnią i Zachodnią. Targana wewnętrznymi walkami oraz nieustannymi sporami, a nawet starciami zbrojnymi z sąsiadującymi Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Unia Kanadyjska dążyła do stworzenia suwerennego, konfederacyjnego państwa, zwłaszcza pod przywództwem Johna Mcdonalda. W 1867 r. Parlament Brytyjski uchwalił Konfederację Kanady, w skład której weszły prowincje Ontario, Quebec, Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik. W 1869 r. rząd Kanady przejął od Kompanii Zatoki Hudsona największy w świecie obszar kontrolowany przez prywatną korporację, tworząc z tych terenów tzw. Terytoria Północno-Zachodnie. W tym samym roku z tej ziemi – po tzw. rebelii Luisa Riela znad Rzeki Czerwonej – została wydzielona piąta prowincja Kanady:

[3] Por. A. Reczyńska, *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 16-17. Szerzej: I. Jost, *Osadnictwo kaszubskie w Ontario*, Lublin 1983.

Manitoba. W 1871 r. do Konfederacji Kanady przystąpiła Kolumbia Brytyjska, a w 1873 r. – Wyspa Księcia Edwarda. W następnych latach utworzono nowe prowincje kanadyjskie i przyłączono do kraju niewielkie enklawy brytyjskie, jednocześnie uzyskując w 1932 r. jeszcze większe przywileje, które uczyniły Kanadę w praktyce niezależną od Wielkiej Brytanii.

Początki posługi oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie

Na początku XIX w. Kościół katolicki w Kanadzie miał wybitnie francuski charakter. Administracyjnie zorganizowany był też w jedną ogromną diecezję Quebec, w której pracowali głównie księża francuscy. Nawet po utworzeniu relatywnie niewielkich wikariatów apostolskich Nowej Szkocji i Górnej Kanady (późniejsze Ontario), obejmujących troską duszpasterską angielskojęzycznych katolików, francuskojęzyczni wierni z Quebecu wciąż nadawali ton życiu Kościoła. W 1836 r. z ogromnej już wtedy archidiecezji Quebec wydzielono także frankofońską diecezję Montreal. Rok później w Quebecu (Dolnej Kanadzie) wybuchła rebelia, która znacznie osłabiła także Kościół. Do jego osłabienia przyczyniły się również intensywne wówczas przemiany społeczne. Tym negatywnym tendencjom przeciwstawiał się bp Ignace Bourget, mianowany w 1840 r. ordynariuszem Montrealu. Postanowił on „schrystianizować" i „zregenerować" miejscowe społeczeństwo. Był on m.in. inicjatorem prasy misyjnej, kierowanej przez wykształconych świeckich oraz misji ludowych w parafiach. Nawoływał do wprowadzenia zasad moralnych w życiu społecznym i politycznym. Stworzył program pomocy dla ubogich, chorych, sierot i niepełnosprawnych. Troska ordynariusza Montrealu obejmowała także katolików, żyjących poza granicami regularnych parafii, a zwłaszcza pozbawionych zupełnie opieki duchowej rolników z tzw. *townships*[4] oraz robotników leśnych, którzy zaczęli tworzyć od 1810 r. coraz to znaczniejszą grupę.

Biskup Ignace Bourget, ordynariusz Montrealu, wiedział dobrze, iż dla swojego szeroko zakrojonego programu duszpasterskiego nie znajdzie sił w młodym stosunkowo Kościele kanadyjskim. Dlatego też szukał pomocy w Europie. Z prośbą o pomoc hierarcha z Montrealu zwrócił się do bpa Eugeniusza de Mazenod, ordynariusza Marsylii i zarazem założyciela Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. „Wydaje mi się, że jeśli są

[4] „Townships" były kwadratami 6 x 6 mil, zawierającymi 36 sekcji – każda o wielkości 1 mili kwadratowej.

na ziemi ludzie, przedmiot szczególnej troski waszego Instytutu, prawdziwie rozproszone i zagubione owce Domu Izraela, to są nimi właśnie ci biedni ludzie z leśnych ostępów" – pisał o robotnikach z kanadyjskich *townships* do bpa Eugeniusza de Mazenod[5]. Ordynariusz Montrealu chciał także zapewnić opiekę duszpasterską kilkudziesięciu tysiącom katolików francuskich, którzy osiedlili się z drugiej strony granicy, na terenie USA. Wreszcie zamierzał także posłać oblatów do ewangelizacji Indian, którzy zamieszkiwali tereny jego rozległej diecezji, o czym mówił biskupowi Eugeniuszowi de Mazenod podczas swojej wcześniejszej wizyty w Marsylii.

Bp Eugeniusz de Mazenod już miesiąc po wizycie bpa Ignace Bourget w Marsylii, poinformował o decyzji zgromadzenia: „Oto otwiera się przed nami piękna misja" – zanotował założyciel oblatów w swoim dzienniku 16 lipca 1941 r., w dniu w którym wysłał pozytywną odpowiedź[6]. A pierwszym oblatom, udającym się do Kanady, przypominał tuż przed odjazdem: „Waszym zadaniem jest zaszczepienie Zgromadzenia na tych rozległych terenach, gdyż Montreal jest tylko bramą, która wprowadzi rodzinę na podbój dusz w wielu krainach"[7]. Całe zgromadzenie liczyło wówczas tylko 45 członków.

2 grudnia 1841 r. grupa pierwszych sześciu oblatów przybyła do Montrealu. Otrzymali oni parafię Saint-Hilaire w Rouville, z której po kilku miesiącach przeprowadzili się do Longeuil, a w 1848 r. do Montrealu. W 1844 r. rozpoczęli pracę wśród katolików w diecezji Kingston. W tym samym roku przejęli także pierwszą misję wśród Indian w diecezji Montreal, a następnie misje indiańskie w diecezji Quebec, otrzymując w praktyce od miejscowego ordynariusza zadanie ewangelizacji rozległej, północnej części diecezji. Bazą do niej był dom zakonny założony w Saint Alexis. W 1848 r. oblaci założyli kolegium w Bytown (Ottawa), które stało się w 1861 r. kolegium ottawskim, a w 1866 r. – za aprobatą Parlamentu i Stolicy Apostolskiej – Uniwersytetem Ottawskim.

Zasiedlanie Terytoriów Północno-Zachodnich

„Terytoria Północno-Zachodnie" – tą nazwą w pierwszej połowie XIX w. określano część Kanady, która rozpościerała się na zachód od Saint Boniface

[5] List z 19 października 1843 r. Por. D. Levasseur, *La venue des Oblats de Marie Immaculée en Amérique*, w: R. Huel (red.), *Western Oblate Studies*, t. 2, *Proceedings of the second symposium on the history of the Oblates in Western and Northern Canada*, Lewiston-Qeenston-Lampter 1991, s. 14.

[6] E. de Mazenod, *Journal 1839-1845*, Rome 2001, s. 242.

[7] List E. de Mazenod do J.-B. Honorat z 9 października 1841 r., w: E. de Mazenod, *Lettres aux correspondants d'Amérique, 1841-1850*, Rome 1977, s. 17.

oraz na północ od granicy ze Stanami Zjednoczonymi, aż po Ocean Arktyczny. Na początku XIX w. ten ogromny teren był słabo zaludniony, mieszkali tam jedynie nieliczni Indianie, Metysi, biali traperzy, urzędnicy rywalizujących ze sobą handlowych Kompanii Zatoki Hudsońskiej i Kompanii Północno-Zachodniej[8] oraz na Dalekiej Północy Inuici (Eskimosi).

W pierwszej połowie XIX w. rozpoczęło się także osadnictwo europejskie. Pierwsza kolonia na Terytoriach Północno-Zachodnich łączyła się z działalnością szkockiego arystokraty Thomasa Douglasa, hrabiego Selkirk, akcjonariusza Kompanii Zatoki Hudsona. Thomas Douglas zapoznał się z ciężkimi warunkami bytowymi tysięcy małorolnych lub całkowicie pozbawionych ziemi chłopów szkockich. Szukając rozwiązania problemu, zawarł on z przedstawicielami Kompanii Zatoki Hudsona umowę na utworzenie kolonii w Dolinie Rzeki Czerwonej, obejmującej część dzisiejszej prowincji Alberta, część Saskatchewan, Ontario oraz część amerykańskich stanów Północna Dakota i Minnesota. Blisko 300 tysięcy km^2, tzw. Koncesja Selkirka, została nabyta przez niego za symboliczną sumę dziesięciu szylingów. W latach 1812-1815 zaczęli napływać koloniści. Byli to Szkoci i Irlandczycy, którzy dołączyli do żyjących na tych terenach Metysów i Indian[9]. Wśród kolonistów było także kilkunastu Polaków[10].

Intensyfikacja osiedlania na Terytoriach Północno-Zachodnich nastąpiła po 1872 r., po uchwaleniu Ustawy o ziemiach państwowych[11]. Początkowo napływali tam głównie anglojęzyczni przybysze z Ontario, lecz wkrótce nastąpił masowy napływ osiedleńców z Europy, w tym także z Polski. Szybko powstawały liczne osady i farmy. Dzięki osadnikom rozwijały się prowincje

[8] W 1821 r. doszło do rozmów i wchłonięcia Kompanii Północnego Zachodu przez Kompanię Zatoki Hudsona.

[9] Kompania Północno-Zachodnia uważała jednak, iż nowa kolonia jest zagrożeniem dla jej interesów i rozpoczęła walkę zbrojną. Po połączeniu obydwu Kompanii w 1821 r. nastał pokój. W 1834 r. Kompania Zatoki Hudsona odkupiła tereny kolonii i administrowała nimi do 1869 r., kiedy to zrzekła się wszystkich terenów na rzecz rządu federalnego Kanady, pozostając zwykłą kompanią handlową.

[10] Polscy legioniści walczący u boku Napoleona, którzy jako jeńcy brytyjscy trafili do brytyjskich kolonii w Ameryce Północnej. R. Kłosowicz, *Polacy w szwajcarskich pułkach na służbie brytyjskiej w okresie wojen napoleońskich,* „Przegląd Polonijny" 2002, nr 4, s. 62-73.

[11] *Dominion Lands Act* – ustawa zachęcała do emigracji i osiedlania się na obszarach rolniczych Terytoriów Północno-Zachodnich. Ustawa przewidywała przyznawanie nadań ziemskich, działek rolniczych o powierzchni 65 hektarów, dla rodzin i osób indywidualnych za niską opłatę skarbową wysokości 10 dolarów. Działka po trzech latach przechodziła na własność gospodarza pod warunkiem, że zagospodarował co najmniej 12 hektarów ziemi rolniczej i zbudował stałe domostwo.

w zachodniej części kraju, m.in. Manitoba, Alberta i Saskatchewan. Ich granice początkowo nie były jeszcze stabilne. Bardzo łatwo można było wejść w posiadanie na własność dużych terenów uprawnych.

W listopadzie 1896 r. sir Clifford Sifton został ministrem Interioru. Był on zwolennikiem idei powiększania Kanady i kolonizowania prerii. Procesowi temu sprzyjało budowanie nowych połączeń kolejowych (*Canadian Pacific Railway*). Z jego inicjatywy zaczęła się wielka kampania zachęcająca ludzi z Europy Środkowej i Wschodniej do osiedlania się w Kanadzie. Używano w niej plakatów, broszur, ogłoszeń i publikacji w gazetach, tworzono sieć agentów pośredniczących w tym procesie[12]. Wiele lat później, w 1922 r., mówił on o ideale osadnika: „Kiedy mówię o jakości, mam na myśli coś, co jest zasadniczo inne od tego, co rozumie przeciętny piszący czy przemawiający na temat emigrantów. Myślę, że krzepki wieśniak w futrze z owczej skóry, urodzony na ziemi, którego ojcowie pracowali na roli od pokoleń, z dzielną żoną i połową tuzina dzieci jest dobrą jakością"[13].

Te propozycje kusiły wielu mieszkańców wsi – z reguły biednych rolników. W latach 90. XIX w. do Kanady zaczęli napływać polscy imigranci z Wielkopolski, a później głównie z Galicji. W latach 1896-1914 do prowincji preryjnych (Manitoba, Saskatchewan, Alberta) napłynęło ok. 60 000 chłopów, głównie z Galicji[14].

Przybycie oblatów na Terytoria Północno-Zachodnie

Ogromne terytoria brytyjskie północno-zachodniej Kanady i Kolumbii Brytyjskiej, obejmujące teren od Stanów Zjednoczonych po Ocean Arktyczny i od Górnej Kanady (Ontario) po Góry Skaliste pod względem administracji kościelnej przynależały do diecezji Quebec, zarządzanej przez biskupa Josepha Plessis. Na początku XIX w. nie było jednak na Terytoriach Północno-Zachodnich żadnego kapłana katolickiego, chociaż żyła tam spora grupa kanadyjskich Francuzów, pracujących na rzecz kompanii handlowych. Byli oni z reguły katolikami. Niektórzy z nich pisali petycje o przysłanie do nich

[12] Por. A. Reczyńska, *Braterstwo a bagaż narodowy. Relacje etniczne w Kościele katolickim na ziemiach kanadyjskich do I wojny światowej*, Kraków 2013, s. 164-165.

[13] Cyt. za: W. Kluj, *Początki pracy Misjonarzy Oblatów M.N. wśród polskich emigrantów na kanadyjskich preriach – parafia Ducha Świętego w Winnipeg 1898-1926*, „Collectanea Theologica" 70 (2000) nr 2, s. 129.

[14] Por. A. Reczyńska, *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 17. Szerzej: R. Mazurkiewicz, *Polskie wychodźstwo i osadnictwo w Kanadzie,* Warszawa 1930.

misjonarzy. Także dość liczna grupa Metysów, w większości potomków kanadyjskich Francuzów i Indianek, z reguły zachowywała wiarę swych ojców.

Bezpośredni impuls do przybycia katolickich księży na Terytoria Północno-Zachodnie przyszedł ze strony osadników z Kolonii Rzeki Czerwonej. Odpowiadając na nią bp Joseph Plessis posłał w 1918 r. do kolonii nad Rzeką Czerwoną księży Norberta Provencher, Nocolas-Sévère Dumoulin oraz seminarzystę Guillaume Edge. Zamieszkali oni w La Fourche, w centrum kolonii. Ta pierwsza placówka misyjna otrzymała nazwę Saint Boniface. 12 maja 1822 r. ks. Norbert Provencher został wyświęcony na biskupa pomocniczego w Quebecu, mając za zadanie prowadzenie duszpasterstwa i ewangelizacji terenów północno-zachodnich. Jednak pomimo szczerych chęci nie miał on personelu do ewangelizacji na tak rozległych terenach. W 1836 r. erygowana została diecezja w Montrealu i cały teren przyporządkowano do niej.

W okolicach Rzeki Czerwonej istniały dwie parafie: Saint Boniface i Saint Francois-Xavier oraz misja Saint-Paul dla Indian. Ponadto na Północy powstała także misja Sainte Anne, w pobliżu Edmonton. W 1844 r. bp Norbert Provencher zwrócił się do oblatów w Longueuil z prośbą o pomoc personalną. Prośba ta została przekazana do bpa Eugeniusza de Mazenod, który odpowiedział na nią z entuzjazmem. Jednak o. Joseph Guigues, ówczesny przełożony oblatów w Kanadzie, uważał to przedsięwzięcie za nieroztropne. W liście do św. Eugeniusza de Mazenod ten przyszły biskup Ottawy pisał: „Uważam tę fundację za nieroztropną, a nawet sprzeczną z wolą Bożą. Do Czerwonej Rzeki jest 800 mil… Komunikacja jest niezmiernie trudna. Będzie to dla naszych podwładnych życie w odosobnieniu narażone na wynikające stąd niebezpieczeństwa”[15]. Odpowiedź św. Eugeniusza de Mazenod była zdecydowana: „Roztrząsa to Ojciec nadaremnie, gdyż nie ma już dyskusji nad tym, co oznajmiłem w sposób formalny” – napisał do o. Joseph Guigues i polecił mu w tym samym liście posłać misjonarzy”[16].

16 kwietnia 1844 r. ogromne Terytoria Północno-Zachodnie stały się samodzielnym wikariatem apostolskim Zatoki Hudsona i Zatoki Jamesa, zarządzanym przez bpa Norberta Provencher. W 1845 r. do pracy na terenach rozległego wikariatu apostolskiego zostali posłani o. Pierre Aubert oraz nowicjusz Alexandre Taché, który był subdiakonem. 4 czerwca 1847 r. wikariat apostolski Północnego Zachodu podniesiony został do rangi diecezji, biorącej odtąd swą nazwę od jej stolicy Saint Boniface. 12 czerwca 1850 r.

---

[15] J. Guigues, List z 14 II 1845 r. Cyt. za: A. Kurek, *Specjaliści od misji najtrudniejszych*, „Misyjne Drogi” (1984) nr 1, s. 15.

[16] List z 24 V 1845 r., w: E. de Mazenod, *Lettres aux correspondants…*, dz. cyt., s. 124.

o. Alexandre Taché został mianowany biskupem koadiutorem diecezji Saint Boniface z prawem następstwa po biskupie Norbercie Provencher. Eugeniusz de Mazenod upatrywał w tej nominacji wolę Bożą i z entuzjazmem odniósł się do nowego wielkiego pola ewangelizacji. Następstwem tego było posłanie kolejnych misjonarzy do Kanady. A miasto Saint Boniface[17] stało się odtąd ich bazą wypadową na rozległe Terytoria Północno-Zachodnie. 7 czerwca 1853 r. bp Alexandre Taché został ordynariuszem diecezji Saint Boniface.

Wkrótce oblaci wyruszyli dalej – nad Zatokę Hudsona, Morze Beringa, Ziemię Baffina. Głosili Ewangelię Kri, Czarnym Stopom, Montanezom, Żółtym Nożom, Płaskim Psim Bokom, Zajęczym Skórkom i wielu innym. W 1860 r. o. Henryk Grollier jako pierwsza *Czarna Suknia* pojawił się wśród Inuitów.

Rozwój pracy ewangelizacyjnej wśród Indian i Inuitów oraz napływ tysięcy osadników sprawiły, że rozrastały się także struktury kościelne. Z diecezji Saint Boniface wydzielano nowe kościelne jednostki administracyjne. W 1871 r. diecezja Saint Boniface została podniesiona do rangi archidiecezji. W 1871 r. z jej terytorium wydzielono diecezję Saint Albert (późniejsza archidiecezja Edmonton). 8 stycznia 1895 r. arcybiskupem St. Boniface został Adélard → Langevin OMI, który zaprosił polskich oblatów do pracy wśród polskich imigrantów. W 1891 r. z jej terenu wyłoniono wikariat apostolski Saskatchewan (późniejsza diecezja Prince-Albert). W 1910 r. z terenu archidiecezji wydzielono diecezję Regina w Saskatchewan. Wreszcie w grudniu 1915 r. z terenu archidiecezji St. Boniface wydzielono archidiecezję Winnipeg[18].

---

[17] Saint Boniface stanowi obecnie część miasta Winnipeg w kanadyjskiej prowincji Alberta. W 1811 r. rozpoczęło się zakrojone na większą skalę osadnictwo europejskie nad Rzeką Czerwoną w ramach tzw. Koncesji Selkirka. Jej centrum stanowiło Fort Garry, osada położona na terenie dzisiejszego Winnipeg. Nieco na wschód, nad Rzeką Czerwoną i rzeką Seine w 1818 r. utworzono misję katolicką St. Boniface, która stała się centrum religijnym i kulturalnym frankofonów w Manitobie. Misja należała do diecezji Quebec.

[18] Do podstawowej literatury z zakresu historii misji katolickich w zachodniej i północnej Kanadzie XIX i XX w. zalicza się prace: R.J.A. Huel, *Proclaiming the Gospel to the Indians and the Métis: The Missionary Oblates of Mary Immaculate in Western Canada, 1845-1945*, Edmonton 1996; R. Choquette, *The Oblate Assault on Canada's Northwest*; D. Levasseur, *Les Oblats de Marie Immaculée dans l'Ouest et le Nord du Canada, 1845-1967. Esquisse historique,* Edmonton 1995; J.E. Champagne, *Les Missions Catholiques dans l'Ouest Canadien (1818-1875)*, Ottawa 1949. Najobszerniejsze opracowanie w jęz. polskim: P. Zając, *Spotkania kultur. Katoliccy misjonarze i Ludność Rodzima w Kanadzie w historiografii XIX i XX w.*, Warszawa 2007. Por. także: W. Kluj, *Pole pracy misji ad gentes Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w XIX wieku w Ameryce Północnej*, „Annales Missiologici Posnanienses" t. 19 (2014) s. 137-166.

Te podziały diecezji łączyły się także ze zmianami narodowościowymi w Kościele katolickim w Kanadzie. Początkowo Kościół kanadyjski związany z Nową Francją, a później Dolną Kanadą i Quebekiem, miał wybitnie francuski charakter. W drugiej, coraz bardziej dominującej, części Kanady początkowo wszystko sprowadzało się do jednej, brytyjsko-anglikańskiej normy kulturowej. Jednak to zaczęło się zmieniać wraz z napływem katolików angielskojęzycznych, zwanych powszechnie „Irlandczykami". Franko-Kanadyjczycy bronili swego dziedzictwa językowego i kulturowego, bardzo mocno wiążąc je z działalnością Kościoła katolickiego. To rodziło wiele napięć także wewnątrz Kościoła. Frankofoni i anglofoni rywalizowali ze sobą także na preriach. Początkowo francuskojęzyczni biskupi stanowili tam większość hierarchii. Jednak to się zaczęło szybko zmieniać[19]. Te napięcia widoczne były w jednym mieście – St. Boniface-Winnipeg, w którym w 1915 r. po obydwu stronach rzeki powstały dwie katolickie archidiecezje. Nowi osadnicy z Europy Środkowej i Wschodniej przynieśli nowe dziedzictwo kulturowe, językowe i religijne. Początkowo nie było ono doceniane, lecz z czasem wpisywało się coraz bardziej w historię Kościoła w tej części świata. Zauważyć to można także w utworzeniu w Winnipeg trzeciej archidiecezji katolickiej dla rytu wschodniego[20].

Pierwsi polscy oblaci na Terytoriach Północno-Zachodnich

Rozkwit misji kanadyjskich młodego zgromadzenia był rzeczywiście imponujący. Oblaci z rozmachem budowali nie tylko Królestwo Boże w sercach powierzonych im ludów, lecz także tworzyli historię rozległej Kanady. Wiele nazw jezior, miast, rzek i regionów nosi imiona misjonarzy. Znaleźć nawet można Jezioro de Mazenod, założyciela zgromadzenia. W chwili jego śmierci w 1861 r., zgromadzenie liczyło już 414 oblatów. Jedna trzecia z nich pracowała na rozległych obszarach Nowego Świata, w tym 95 w różnych regionach Kanady. Wielu oblatów, jak choćby o. Albert Lacombe, bp Vitalis Grandin, bp Emil Grouard, przeszło wprost do legendy.

---

[19] W 1898 r. było dwóch biskupów z Francji oraz jeden Franko-Kanadyjczyk. W 1926 r. nie było już żadnego biskupa z Francji, za to trzech Franko-Kanadyjczyków, a także trzech Anglo-Kanadyjczyków.

[20] Por. A. Chapeau, L.-Ph. Normand, L. Plante, *Eveques catholiques du Canada – Canadian R.C. Bishops 1658-1979,* Ottawa 1980, s. 7, 14-15, 57, 65, 70-71, 105-106. O relacjach narodowościowych i językowych w Kościele katolickim w Kanadzie bardzo szeroko i kompetentnie: A. Reczyńska, *Braterstwo a bagaż narodowy. Relacje etniczne w Kościele katolickim na ziemiach kanadyjskich do I wojny światowej*, Kraków 2013.

W tę historię Kościoła w Kanadzie, tworzoną w dużej mierze przez Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, szybko wpisali się Polacy. Pierwszymi polskimi oblatami w Kanadzie byli klerycy Jan → Kulawy OMI i Wojciech (Albert, Adalbert) → Kulawy OMI, pochodzący z Leśnicy na Śląsku Opolskim. Ich przybycie wynikało z nowych potrzeb duszpasterskich w Kanadzie. Życie tysięcy pierwszych osadników z Europy Środkowej i Wschodniej na tym terenie wiązało się z koniecznością karczowania lasów oraz kultywowania prerii. Niektórzy zatrudnili się przy budowie dróg, kolei, zakładów przemysłowych i urządzeń miejskich, jako tania siła robocza. Cechował ich z reguły brak kapitału, znajomości języka, analfabetyzm, nieznajomość obcej kultury. Stąd też często traktowani byli przez zadomowionych już Anglosasów z kolonialną wyższością, a także oszukiwani i demoralizowani. Ale nowych osadników cechowała też niezwykła pracowitość, wytrwałość w znoszeniu niedogodności życia, szczera religijność. Widząc ich sytuację, abp Adélard Langevin OMI z St. Boniface szukał w Europie księży mówiących językami nowych osadników. Widział w nich bowiem owce bez pasterza – *errantes sicut oves non habentes pastorem* – jak to ujął[21]. O duszpasterzy dla nowych osadników zabiegali także inni oblaccy biskupi: bp Vitalis Grandin i bp Emil Legal z Saint Albert oraz bp Albert Pascal z wikariatu apostolskiego Saskatchewan[22].

---

[21] Cyt. za o. G. Carrière, *Les évêques oblats de l'Ouest Canadien et les Ruthènes,* „Vie Oblate Life" (1974) nr 2, s. 100. W 1900 r. o. Albert Lacombe OMI, legendarny misjonarz, po audiencji papieża udał się do Austrii, gdzie przyjął go cesarz Franciszek Józef. Po czym pojechał do Galicji, do Lwowa, gdzie spotkał się z arcybiskupem obrządku wschodniego. W 1904 powrócił do Europy, tym razem w towarzystwie bpa Adélarda Langevin OMI i ponownie spotkał się z cesarzem Franciszkiem Józefem w sprawie grekokatolików z Kanady Zachodniej. Por. *Les Galiciens dans le Nord-West Canadian*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 38 (1900), s. 453-462.

[22] O tych staraniach tak pisał o. L. Głowacki: „Z perspektywy czasu można wręcz podziwiać tę wiarę, ale także trzeba oddać sprawiedliwość biskupom i wielu francuskim oblatom, z jaką troską, nakładem trudów i odwagą starali się tym ludziom zapewnić duszpasterzy. „Kołatali" listownie i przez wizyty osobiste w generalatach zakonów, w Kongregacji Rozkrzewiania Wiary i u Papieża, u monarchy austriackiego i u biskupów (np. słynna podróż wielkiego misjonarza Północy, o. Alberta Lacombe'a OMI aż do Lwowa i Stanisławowa). Wysyłano kapłanów na naukę języka polskiego, powstał nawet odważny plan założenia seminarium na ziemi polskiej dla kształcenia duszpasterzy, potrzebnych w tej szczególnej sytuacji w Kanadzie". L. Głowacki, *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie Zachodniej (cz. I)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 1, Biuletyn Polonijny (46), s. 210.

Jan i Wojciech Kulawi byli dobrze dysponowani do pracy na preriach, ponieważ oprócz języka polskiego znali też francuski, angielski i niemiecki.

Jan Kulawy przybył do Ottawy w 1893 r. W latach 1886-1892 uczył się w oblackim tzw. „junioracie”[23] w Valkenburgu, małym miasteczku na południu Holandii[24]. Szkoła należała wówczas do oblackiej prowincji francuskiej, a więc językiem wykładowym był francuski. Po ukończeniu szkoły 14 sierpnia 1892 r. Jan Kulawy rozpoczął nowicjat w pobliskim St. Gerlach. 15 sierpnia 1893 r. złożył tam pierwsze śluby zakonne i został posłany na studia do Wyższego Seminarium Duchownego w Ottawie, gdzie – według ówczesnej reguły – już po roku, czyli 15 sierpnia 1894 r., złożył wieczystą profesję zakonną[25]. W tym samym roku dołączył do niego w Wyższym Seminarium Duchownym w Ottawie jego starszy brat – Wojciech (Albert).

Jednak pierwszym polskim oblatem na Północnym Zachodzie był brat Antoni → Kowalczyk OMI. Jego droga życiowa prowadziła go z wioski Dzierżanów w południowej Wielkopolsce niedaleko Krotoszyna, przez Niemcy, Holandię, aż do pracy misyjnej na kanadyjskiej Północy. Brat Antoni Kowalczyk został skierowany do pracy w misji → Lac-La-Biche (AB), powyżej → Edmonton (AB). Pracował w niej w latach 1896-1897. Kolejnym miejscem jego pracy była misja → Saint-Paul-des-Métis, AB (1897-1911). W tej misji brat Antoni Kowalczyk spędził czternaście lat życia (październik 1897 – październik 1911). Pracował nieustannie dla ubogich. Był kowalem, ogrodnikiem, pastuchem świń, drwalem, traczem, rybakiem, a jak było trzeba, to także i inżynierem. Był szczególnie wrażliwy na swoich rodaków – imigrantów i rolników[26].

---

[23] Niższe seminarium duchowne, szkoła średnia.

[24] Obydwaj bracia po ukończeniu szkoły powszechnej chcieli wstąpić do jakiegoś zgromadzenia zakonnego, jednak w tym czasie wszystkie niższe seminaria duchowne zamknięto w ramach Kulturkampfu ogłoszonego przez kanclerza Bismarcka. Stąd ich droga do Holandii. W drugiej połowie lat osiemdziesiątych XIX w. w junioracie w Valkenburgu uczyło się już ok. dwudziestu chłopców z okolic Leśnicy i rejonów dzisiejszego Śląska Opolskiego. Jan był pierwszym z nich.

[25] Jan Kulawy otrzymał tzw. „numer ablacyjny” 1725 — najniższy wśród oblatów polskiego pochodzenia. Czyli był on pierwszym polskim oblatem w zgromadzeniu.

[26] Ostatnie długie lata życia spędził w Kolegium Świętego Jana w → Edmonton (1911-1947), pełniąc w nim m.in. posługi mechanika, furtiana i ogrodnika. Zmarł 10 lipca 1947 r. w St. Albert. Por. S. Puchniak, *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 27-41.

Drugim polskim oblatem na Północnym Zachodzie – a pierwszym kapłanem – był o. Wojciech (Albert) Kulawy OMI[27]. Został on wyświęcony na kapłana w Ottawie 17 kwietnia 1898 r. przez abpa Adélarda Langevina OMI z St. Boniface. W kwietniu 1898 r. abp Langevin mianował o. Wojciecha Kulawego OMI misjonarzem dla Polaków, Niemców, Słowaków, Ukraińców i innych europejskich osadników z okolic → Winnipeg (MB). 6 maja o. Wojciech dotarł do Winnipeg[28].

Osiedle Winnipeg wyrastało po drugiej stronie Rzeki Czerwonej, naprzeciw St. Boniface. W roku 1873 uzyskało prawa miejskie, pięć lat później pojawiła się w nim kolej. W 1898 r. w mieście były jedynie dwie katolickie parafie: starsza, pw. Najświętszej Maryi Panny (*St. Mary's*)[29], znajdująca się w centrum oraz pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, na północnych krańcach miasta, gdzie osiedlali się nowi imigranci. Polacy stanowili tam najliczniejszą grupę pod względem narodowościowym i wyznaniowym[30]. Liczba ludności w Winnipeg rosła bardzo gwałtownie. W 1891 r. miasto miało nieco ponad 27 tysięcy mieszkańców, ale już w 1911 r. ich liczba wzrosła do 144 tysięcy[31]. Do tego wzrostu przyczynili się także polscy imigranci. W parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP stanowili oni ponad połowę parafian. Byli zachwyceni przybyciem o. Wojciecha, ponieważ w końcu mogli porozumieć się ze swoim księdzem bez pomocy tłumacza.

Ojciec Wojciech Kulawy zaraz po osiedleniu się w mieście, na plebanii w parafii pw. Najświętszej Maryi Panny, zaczął także wyjeżdżać poza jego granice. W liście, który napisał do arcybiskupa trzy tygodnie po swoim przyjeździe (27 maja 1898 r.), informuje, że odwiedził już → St. Norbert (MB) i → Brokenhead (MB). St. Norbert leżało ok. 20 km na południe od Winnipeg. Na małych parcelach mieszkało tam 25 polskich rodzin. O. Wojciech pojechał tam 18 maja i przeprowadził dla nich tygodniową misję. Tak o tym pisał: „Posługa jest trudna, ale pocieszająca. Jaka bieda u tych Polaków. A jednak największym

[27] Jego rodzony brat, Jan, który przybył wcześniej do Ottawy, przyjął święcenia kapłańskie 4 czerwca 1898 r. z rąk abpa Tomasza Duhamela, ordynariusza Ottawy. Po święceniach odbył jeszcze kolejny rok studiów i uzyskał licencjat kanoniczny z teologii.

[28] E. Hubicz, *Polish Churches in Manitoba. Collection of Historical Sketches*, London 1960, s. 60.

[29] Założona w 1869 r. i prowadzona przez oblatów.

[30] E. Hubicz, *Polish Churches in Manitoba,* dz. cyt., s. 41.

[31] Por. P. Voisey, *Urbanization of the Canadian Prairies 1871-1916*, w: R. Douglas Francis, H. Palmer (red.), *The Prairie West, Historical Readings,* Edmonton 1985, s. 383-407.

ich cierpieniem jest brak kapłana”[32]. Brokenhead natomiast znajdowało się ok. 35 mil na północny wschód od Winnipeg. O. Wojciech Kulawy planował odwiedziny duszpasterskie w kolejnych osadach. We wspomnianym liście pisał do arcybiskupa: „Z niecierpliwością oczekuję na kaplicę przenośną, którą mi Ksiądz Arcybiskup obiecał, ponieważ nie mogę znaleźć ani kielicha, ani kamienia, czy mszału w całej Manitobie dla moich palących potrzeb”[33].

Już 12 czerwca 1898 r. o. Wojciech zgromadził w Winnipeg tłumnie Polaków na uroczystości Bożego Ciała. Następnego dnia wyjechał do → Dominion City (MB), niedaleko granicy z USA, gdzie znalazł ok. 200 polskich i ukraińskich rodzin.

W lipcu 1898 r. bp Vitalis Grandin z → Saint Albert (AB) zwrócił się do o. Wojciecha Kulawego z prośbą o odwiedziny duszpasterskie u Polaków z jego diecezji. Poruszyła go bowiem wizyta rodziny Banachów, szukających dla swoich rodziców możliwości spowiedzi po polsku[34]. Już 9 sierpnia o. Wojciech wyjechał do Alberty. Pociągiem dojechał do stacji → Strathcona (AB) (przedmieście Edmonton) i stamtąd udał się do Saint Albert, do bpa Grandin. Biskup wskazał misjonarzowi miejsca, gdzie są skupiska Polaków i innych Słowian. O. Wojciech odprawił mszę św. dla Polaków w małym kościółku w Strathcona, a następnie udał się do Rabbit Hills (→ Nisku, AB). Stamtąd pojechał do rodziny Banachów w → Sandy Lake, AB (aktualnie Beaumont). Następnie polski misjonarz udał się na południe, aby kolejno odwiedzać osady wzdłuż linii kolejowej *Canadian Pacific Railroad*: → Cochrane, AB (ok. 80 katolików), → Canmore, AB (ok. 90), → Anthracite, AB (ok. 20),

[32] Cytat za: L. Głowacki, *Początki Duszpasterstwa Polonijnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie Zachodniej (Cz. I)*, dz. cyt., s. 212-213.

[33] Cytat za: tamże, s. 212. Por. W. Kulawy, *Rapport sur les colonies Galiciennes et Polonaises du diocèse de St. Boniface à Mgr. L.P.A. Langevin O.M.I., Archevêque de St-Boniface*, [mps] [b.m.r.]; S. Puchniak, *History of Western Canada*, dz. cyt., s. 45-46.

[34] Stanisław Banach z dziećmi, żoną i jej rodzicami w 1895 r. przeniósł się ze Stanów Zjednoczonych do Kanady i osiedlił koło Sandy Lake (obecnie Beaumont) w Albercie. Był pierwszym polskim osadnikiem w tej prowincji. Schorowani rodzice chcieli się wyspowiadać i przyjąć komunię św. przed śmiercią. Istotną przeszkodę stanowił język. Ktoś jej doradził, aby udać się do biskupa w St. Albert, bo on „mówi wszystkimi językami”. Biskup wyspowiadał ich nie rozumiejąc wyznania grzechów, a następnie zaprosił na obiad u siebie. Opis tego spotyka się w wielu opracowaniach. Najobszerniej opisał o. A. Philippot, *L'oeuvre des Oblats Polonais parmi les Polonais d'Alberta,* „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée” t. 64 (1930), s. 336-337, najbarwniej natomiast o. L. Głowacki, *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica” 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-159.

→ Banff, AB (ok. 15). Tam Polacy i inni Słowianie pracowali w miejscowych kopalniach. Do Winnipeg wrócił 10 września 1988 r.[35].

22 grudnia 1898 r. o. Wojciech Kulawy zapoczątkował duszpasterstwo polskie w → Stuartburn (MB), które odwiedzał odtąd dwa razy w roku. Pasterkę odprawił w kościele Matki Boskiej w Winnipeg, a w ciągu dnia celebrował i głosił kazania w kościele Niepokalanego Poczęcia. Po świętach od 29 grudnia 1898 r. do 10 stycznia 1899 r. posługiwał w dystrykcie → Dauphin (MB), gdzie odwiedził jedenaście osiedli, w których mieszkało ok. 6000 osób. Tak pisał o swojej posłudze: „Podczas tych 14 dni, które tam spędziłem, nie przestawałem sprawować kapłańskiej posługi, słuchałem spowiedzi i chrzciłem każdego dnia. Wysłuchałem 300 spowiedzi, ochrzciłem 43 dzieci i pobłogosławiłem 8 małżeństw (...). W miesiącu październiku ochrzciłem na tym samym terenie 30 dzieci, co oznacza, że w ciągu miesiąca ochrzciłem tam 73 dzieci i udzieliłem Komunii św. 400 osobom. Niewiele parafii (...) może się poszczycić takimi liczbami przez cały rok. Podróże, w które muszę się udawać, są dość trudne, ponieważ farmy są rozproszone, a drogi są w opłakanym stanie. Przez cały czas muszę podróżować. Kiedy kończę jedną misję, muszę wybierać się na następną. Często podróżuję nocą w wynajętym powozie albo *per pedes apostolorum*, co we Francji nazywają «samochodem św. Franciszka». Pewnej nocy dźwigałem moją ciężką walizkę-kaplicę 16 mil. Potem przespałem się w stogu siana, a było tak zimno, że siano to wcale nie utrzymywało ciepła. Było to Betlejem, ale Betlejem w Manitobie. Innej nocy wieźli mnie dwukołowym wózkiem i wpadliśmy do rzeki, ale Bóg zachował swego misjonarza! Tej nocy Wasz sługa dotarł o drugiej godzinie dnia, po przybyciu wysłuchał 80 spowiedzi, ochrzcił 13 dzieci i 6 razy głosił nauki!”[36].

2 lutego 1899 o. Wojciech Kulawy odwiedził katolików w → Minnedosa (MB), 24 lutego w → Pleasant Home (MB), po stronie zachodniej jeziora Winnipeg. 10 marca był on już w → Sifton (MB).

W marcu 1899 r. o. Wojciech Kulawy udał się ponownie do Alberty, zaczynając od odwiedzin Polaków w → Calgary (AB). Stamtąd pociągiem odjechał do Edmonton. Przez kilka dni (22-29 marca) odwiedzał rodziny w dystrykcie Beaver Creek (→ Edna, AB). Po powrocie odwiedził w Manitobie m.in. Stuartburn, → Huns Valley, MB (Polonia), gdzie zastał 53 rodziny polskie, → Beausejour (MB), → Cook’s Creek (MB), → Gonor (MB).

---

[35] Por. tamże.

[36] Cytat za: W. Kluj, *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, dz. cyt., s. 41-42. Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary’s Province*, Saskatoon 2004, s. 31-32.

8 maja 1899 r. przybył do Winnipeg drugi polski oblat, młodszy brat Wojciecha, o. Jan Wilhelm Kulawy[37].

Początki parafii Świętego Ducha w Winnipeg

14 czerwca 1899 r. odbyło się historyczne świętowanie Bożego Ciała w kościele Niepokalanego Poczęcia NMP. Uroczystościom przewodniczył abp Adélard Langevin OMI, kazanie po polsku wygłosił o. Wojciech Kulawy OMI, a po niemiecku jego brat – o. Jan. Po obrzędach liturgicznych spotkali się wszyscy w sali szkoły przykościelnej, **aby** omówić sprawę budowy kościoła dla wielonarodowościowej parafii. Obydwaj bracia kontynuowali także odwiedziny duszpasterskie w okolicznych osadach[38].

20 sierpnia 1899 r. nastąpiło poświęcenie kamienia węgielnego pod budowę kościoła, który miał otrzymać wezwanie Świętego Ducha. Dolną część kościoła – o powierzchni 20 m długości, 12 m szerokości – murowano z ciosanego kamienia[39]. Już następnego dnia po poświęceniu kamienia węgielnego o. Jan Wilhelm Kulawy wyruszył do Alberty, odwiedzając ludność rolniczą w okręgach Rabbit Hills (Nisku), Edna i → Lethbridge (AB), daleko na południu. Przedłużając trasę, o. Jan Kulawy dotarł do Kolumbii Brytyjskiej, gdzie w → Fernie (BC) przeprowadził tygodniowe rekolekcje[40]. Dotarł także do Wolseley w Saskatchewan[41].

Pierwsza Eucharystia w budowanym kościele, w tzw. kościele dolnym, czyli suterenie, została odprawiona 1 listopada 1899 roku. Trzy dni później o. Wojciech udał się z posługą duszpasterską w okolice → Shoal Lake (MB), bliżej zachodniej granicy Manitoby, gdzie pozostał ok. dwóch tygodni. W tym samym miesiącu obydwaj bracia Kulawi przenieśli się z mieszkania przy parafii Matki Bożej do sutereny kościoła Świętego Ducha. Mieszkali tak do kwietnia 1900 r., kiedy to zakupiono dla nich skromny dom. W uroczystość

[37] Por. S. Puchniak, *History of Western Canada*, dz. cyt., s. 45-46.

[38] Por. tamże.

[39] F.B. Kowalski, *Wśród wychodźstwa polskiego w Kanadzie*, „Oblat Niepokalanej" (1926) nr 5, s. 160.

[40] Por. J.W. Kulawy, *Letter of September 13, 1899 to the Superior General, Fr. Augier*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 37 (1899), s. 367-372; M.B.V. Byrne, *From Buffalo to the Cross. A History of the Roman Catholic Diocese of Calgary*, Calgary 1973, s. 391-392; S. Puchniak, *Polish Missionary Oblates of Mary Immaculate,* t. 1, Western Canada, [mps], [b.m.r.], APWNMP, s. 314-315.

[41] Saskatchewan zostanie wydzielony jako prowincja Kanady dopiero w 1905 roku.

Zesłania Ducha Świętego, 3 czerwca 1900 r., abp Adélard Langevin OMI dokonał uroczystego poświęcenia kościoła. W 1900 r. do braci Kulawych dołączył o. Augustin Suffa, oblat niemiecki[42]. We wrześniu 1901 r. proboszczem parafii został o. Jan Kulawy OMI[43]. Do wspólnoty oblackiej w parafii Świętego Ducha przybywali kolejno inni oblaci, pracując lub rezydując w niej przez jakiś czas. W 1901 r. dołączyli o. Karol → Greczel OMI, o. August → Forner OMI i Josef Cordes OMI, a po nich: w 1903 r. – o. Paweł → Kulawy OMI; w 1904 r. — o. Franciszek → Kowalski OMI; w 1905 r. – o. Andrzej → Stojar OMI; w 1906 r. – o. Leonard → Nandzik OMI i o. Teofil → Nandzik; w 1908 r. – o. Władysław → Grochowski OMI i brat Franciszek → Breguła OMI; w 1909 r. – o. Antoni → Sylla OMI; w 1911 r. – o. Bronisław → Heintze OMI; w 1912 r. – o. Ryszard → Kosian OMI; w 1923 r. – o. Jan → Czujak OMI. Początkowo do parafii przybywali także oblaci niemieccy, którzy nie mieli własnego domu i kościoła w Winnipeg[44].

Oblaci prowadzili początkowo duszpasterstwo wielonarodowe, głównie jednak dla Polaków i Niemców, ale z wybudowanego kościoła i posługi w parafii korzystali także Czesi, Słowacy, Węgrzy i Ukraińcy. Jednak liczba imigrantów rosła bardzo szybko. Do tego dochodziły trudności w porozumiewaniu się tych różnych grup. Jako pierwsi odłączyli się Ukraińcy, którzy zaczęli budować swój własny kościół. Zostali Polacy i Niemcy. W 1903 r. napływ imigrantów spowodował, że od parafii odłączyli się Niemcy, decydując się na własny kościół. Do roku 1912 wszystkie grupy etniczne wybudowały własne kościoły, dlatego też w grudniu 1912 r. parafia Świętego Ducha stała się erygowaną kanonicznie parafią polonijną, z której nadal korzystali Węgrzy i Słowacy. Wśród polskich wiernych także dochodziło do nieporozumień i napięć, które skutkowały próbą przeszczepienia z USA Polskiego Kościoła

[42] O. George Nordmann, który jako pierwszy oblat niemiecki przyjechał do Kanady Zachodniej, został przeznaczony do diecezji St. Albert. Ojcowie Augustin Suffa, przybyły do Manitoby w 1900 r. i Josef Cordes w 1901 r., dzielili z początku pracę z polskimi ojcami w kościele Świętego Ducha w Winnipeg. Wezwani do Regina, oblaci niemieccy utworzyli w 1903 r. dla swych rodaków parafię pw. Panny Maryi. Następnego roku ojcowie Józef Cordes i Paweł Hilland zbudowali w Winnipeg kościół Świętego Józefa, który służył niemieckim katolikom. Por. J.P. Magnan, *Rapport du Vicariat de St-Boniface Au Chapitre Général de 1904*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 43 (1905), s. 125-126.

[43] Kolejnymi proboszczami byli: Wojciech Kulawy OMI (1904-1906); Karol Greczel OMI (1906-1909); Franciszek Kowalski OMI (1909-1917); Leonard Nandzik OMI (1917-1927). Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate*, dz. cyt., s. 31-32.

[44] Por. S. Puchniak, *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 45.

Narodowego lub też utworzenia w Winnipeg odrębnej parafii. Jednak próby te były krótkotrwałe[45].

Parafia Świętego Ducha w Winnipeg stała się szybko prężnym ośrodkiem polonijnego życia religijnego, społecznego, kulturalnego i narodowego. Pielęgnowano w niej polskie tradycje religijne. W 1901 r. w dolnym kościele utworzono pierwszą Szkołę Polską w Kanadzie, do której zapisało się ok. 150 dzieci. W 1902 r. wybudowano dla niej trójkondygnacyjny budynek, do którego przeniosło się już ok. 300 dzieci i młodzieży. Pierwszymi nauczycielami byli ojcowie Wojciech Kulawy OMI i Jan Kulawy OMI oraz dwie siostry szare. W 1904 r. pracę w szkole podjęło pięć sióstr benedyktynek[46].

W latach 1903-1904 wybudowano plebanię. W 1906 r. kościół powiększono przez dobudowanie prezbiterium, transeptu i zakrystii. W 1914 r. otworzono polski cmentarz parafialny na West St. Paul. Przy kościele powstawały też różnego rodzaju organizacje polonijne, jak Stowarzyszenie Bratniej Pomocy Świętego Ducha, kółko dramatyczne, chór parafialny św. Cecylii, Bractwo Różańca Świętego, Klub Młodzieży, Stowarzyszenie Polskich Imigrantów, Stowarzyszenie Świętego Michała, orkiestra parafialna[47].

---

[45] Szeroko konflikty te opisuje W. Kluj, *Początki pracy Misjonarzy Oblatów M.N. wśród polskich emigrantów na kanadyjskich preriach – parafia Ducha Świętego w Winnipeg 1898-1926*, „Collectanea Theologica" 70 (2000) nr 2, s. 137-141.

[46] W 1903 r. sprowadzono do parafii Świętego Ducha w Winnipeg siostry benedyktynki z Duluth (MN, USA). Siostry benedyktynki przybyły do Stanów Zjednoczonych z Bawarii w Niemczech. Matka Benedykta Riepp pierwszy klasztor sióstr benedyktynek w Ameryce Północnej założyła w St. Marys, w stanie Pensylwania, w Stanach Zjednoczonych, otwierając tam 1952 r. szkołę dla dziewcząt. W 1856 r. siostry otworzyły kolejną szkolę w Eire, w Pensylwanii. W 1857 r. założyły klasztor w St. Joseph, w stanie Minnesota, a w 1892 r. kolejny w Duluth, w tym samym stanie. W 1912 r. za przyzwoleniem biskupa Winnipeg odłączyły się one od macierzystego domu. 19 sierpnia 1912 r. abp Adélard Langevin OMI proklamował zawiązanie się nowej Kongregacji Sióstr Benedyktynek na prawach diecezjalnych. Nowe zgromadzenie zakonne zostało zawiązane przez cztery siostry: Weronikę Zygmańską, która była przełożoną przez 24 lata, Cyndy Jakubik, s. Kostkę i s. Władysławę. Jeszcze tego samego roku, we wrześniu, przyjęły one kilka sierot na wychowanie, a w 1913 r. pierwsze cztery postulantki. Por. M.D. Neuhoffer, *In the Benedictine Tradition: The Origins and Early Development of Two College Libraries*, Lanham-New York-Oxford 1999, s. 121-124; J. Błażejak (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956*, Toronto 2006, s. 21; *Pierwszy polski klasztor żeński w Manitobie. Siostry benedyktynki zostaną na zawsze w Kanadzie,* „Gazeta Katolicka" 5 (1912) nr 17, s. 1.

[47] Por. W. Kluj, *Początki pracy Misjonarzy Oblatów M.N. wśród polskich emigrantów*, dz. cyt., s. 149-150. Szerzej o działalności parafialnej m.in. w: A. Jabłoński, *Winnipeg, Man., archidiec. Winnipeg*, w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny*

Duszpasterstwo objazdowe i nowe struktury zakonne

Parafia Świętego Ducha w Winnipeg stała się przystanią dla oblatów prowadzących tzw. duszpasterstwo objazdowe. Liczba i częstotliwość odwiedzin zwiększała się wraz z napływem nowych emigrantów oraz nowych duszpasterzy oblatów. Działania I wojny światowej zahamowały proces wyjazdów z ziem polskich do Kanady, ale został on wznowiony już w roku 1919, a nasilił się zwłaszcza w latach 20. XX wieku. Wpłynęły na to zarówno trudności gospodarcze występujące w Polsce, jak i ograniczenia imigracyjne wprowadzone w USA. Ogółem w okresie międzywojennym z Polski do Kanady dotarło ok. 45 tysięcy emigrantów[48]. Te kolejne fale migracyjne nadal składały się w większości z pozbawionych kwalifikacji osób pochodzących ze wsi. Emigranci ci znajdowali pracę na najniższych szczeblach drabiny społecznej, jako robotnicy rolni, służba domowa, robotnicy pracujący przy budowie kolei i karczowaniu lasów, górnicy. W Kanadzie kapłan służył im także jako doradca, tłumacz i pośrednik między nimi a lokalnymi władzami.

W Manitobie, Saskatchewan i Albercie powstało bardzo wiele kościołów, kaplic i krzyży, przy których co pewien czas odprawiana była msza św. i inne nabożeństwa. Tam Polacy zbierali się, modlili, poznawali. Duszpasterstwo miało charakter objazdowy. Struktura organizacyjna tego duszpasterstwa oparta była na podziale terenu zamieszkanego przez Polonię na dystrykty duszpasterskie, z kilkoma stałymi parafiami i znaczną liczbą kościołów i kaplic filialnych.

Przybycie kilkunastu oblatów do posługi wśród polskich imigrantów łączyło się z poszerzeniem pola ich pracy, jak również z włączeniem się w nowe, tworzące się struktury zakonne. Dotychczasowe struktury zakonne oblatów w Kanadzie Zachodniej, związane głównie z ewangelizacją Indian i pokrywające się z granicami jednostek kościelnych, musiały zostać zmienione. Wpłynęły na to: przybycie tysięcy nowych osadników, wzrost liczby kleru diecezjalnego, który stopniowo obejmował parafie, szczególnie w miastach i ludnych ośrodkach oraz napływ innych zgromadzeń kleryckich (saletyni, redemptoryści, franciszkanie – do posługi wśród imigrantów niemieckich i polskich). Powstające nowe diecezje powierzane były biskupom z kleru diecezjalnego, z reguły angielskojęzycznego: Regina w 1910 r., Calgary w 1912 r.,

---

parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 226-247.

[48] A. Reczyńska, *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, dz. cyt., s. 17.

Winnipeg w 1915 r., Saskatoon w 1933 roku. Także dawne oblackie stolice biskupie, obsadzone przez biskupów oblackich, przechodziły kolejno pod zarząd pasterzy z kleru diecezjalnego: Vancouver w 1908 r., Saint Boniface w 1915 r., Saint Albert w 1920 r., Prince Albert w 1921 roku. Dotychczasowe zakonne wikariaty misyjne nie pokrywały się już z kościelnymi granicami wikariatów apostolskich czy diecezji.

Oblaci przybywający do posługi polonijnej początkowo przynależeli od strony zakonnej do wikariatu misyjnego Saint Boniface. 5 października 1904 r. ten wikariat oblacki został podniesiony do rzędu prowincji zakonnej Manitoba, która obejmowała większą część cywilnej prowincji Manitoba, część południową prowincji Saskatchewan, zachodnią część prowincji Ontario oraz hrabstwa Couching i Saint Louis w Minnesocie w Stanach Zjednoczonych. „Dzieło misji niemieckich, polskich i galicyjskich... jest obecnie jednym z najważniejszych w naszym kraju – pisał w 1905 r. o. Joseph Magnan, prowincjał. – Palącą sprawą jest użycie wszystkich sił dla oparcia na mocnych podwalinach królestwa Jezusa Chrystusa, na tych ogromnych i żyznych terytoriach, otwartych już dla osadnictwa. Niemcy, Polacy i Galicjanie tworzą ogromną większość katolickiej ludności, którą przysyła nam Opatrzność. W naszych stronach osiedliły się już tysiące rodzin”[49].

Druga grupa polskich oblatów trafiła na tereny oblackiego wikariatu misyjnego St. Albert i Saskatchewan, na którego terenie powstała diecezja Prince Albert (w 1912 r. siedziba diecezji została przeniesiona do Edmonton, jako archidiecezja) i w południowej części Alberty powstaje nowa diecezja w Calgary.

20 stycznia 1921 r. oblacki wikariat misyjny St. Albert i Saskatchewan zostaje przekształcony w prowincję zakonną pod nazwą Alberta-Saskatchewan. Na prośbę bpa Vitalisa Grandin OMI z Saint Albert posługę wśród Polaków z jego diecezji, osiadłych w okolicach Calgary i Edmonton, pełnili okresowo Wojciech i Jan Kulawy. W 1903 r. na terenie wikariatu rozpoczął pracę o. Paweł Kulawy OMI, w 1906 r. do → Fish Creek (SK) koło Prince Albert przybył o. Teofil → Nandzik OMI. W 1909 r. przyjechał na teren wikariatu zakonnego trzeci polski oblat – o. Antoni Sylla OMI.

[49] J.P. Magnan, *Rapport du Vicariat de St. Boniface au Chapitre générale de 1904*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée”, t. 43 (1905), s. 127-128.

Duszpasterstwo polonijne na terenie oblackiej prowincji zakonnej Manitoba

Oblacka prowincja zakonna Manitoba obejmowała – jak wspomniano wyżej – większą część cywilnej prowincji Manitoba, część południową prowincji Saskatchewan, zachodnią część prowincji Ontario oraz część stanu Minnesota w USA.

Polskie osady w Manitobie, Saskatchewan i Albercie zasadniczo zakładane były wzdłuż linii kolejowych. Parafia Świętego Ducha w Winnipeg stała się pierwszym i głównym ośrodkiem oblackiego duszpasterstwa polonijnego na wiele lat. „Ze wszystkich polskich parafii w Manitobie parafia Świętego Ducha w Winnipeg najskuteczniej przyczyniła się do zachowania polsko-kanadyjskiego charakteru. Charakter ten, ciągle żywy w pamięci starszych ludzi, zakorzenił się mocniej niż gdziekolwiek. Ośmielam się twierdzić, że przetrwa on jeszcze przez dłuższe lata. Oblaci pomagali dwom pokoleniom Polaków w zachowaniu polskich katolickich tradycji" – pisał o jej roli ks. Edward Hubicz[50]. Z tej parafii oblaci regularnie odwiedzali okoliczne miejscowości, inspirując tam często budowę kaplic i kościołów.

W 1907 r. utworzono polski dystrykt duszpasterski, obejmujący ok. 80 placówek. Jego przełożonym był proboszcz parafii Świętego Ducha w Winnipeg. W skład dystryktu wchodziły placówki duszpasterskie przynależące do parafii, m.in. kościół Świętego Józefa w St. Norbert, kościół Bożego Ciała w Gonor (od 1908 r.), kościół Serca Jezusa w → East Selkirk (MB), → Hadashville (MB), → Elma (MB), → Whitemouth (MB). Dwadzieścia mil na wschód od Winnipeg polscy osadnicy zbudowali kościół w Cook's Creek. W latach 20. XX w. misja ta rozwijała się dynamicznie, gromadząc Polaków z okolicznych osad, m.in. z: → Melrose (MB), → Garson (MB), → Tyndall (MB), → Sapton (MB), → Hazelridge (MB), East Selkirk. Na południowym wschodzie od Winnipeg oblaci odwiedzali Polaków m.in. w Stuartburn, → Overstone (MB), → Sandylands (MB) i → Tolstoi (MB). Polscy oblaci udawali się także na północ od Winnipeg, gdzie również znalazła się duża grupa Polaków, m.in w okolicach → Gimli (MB), → Camp Morton (MB), → Haas (MB), → Berlo (MB) oraz → Arborg (MB). Oblaci z Winnipeg docierali także do → Felsendorf (MB), → Fraserwood (MB), → Meleb (MB), → Rembrandt (MB), → St. Andrews (MB), → Rossdale (MB), → Sandy Hook (MB), →

[50] *Polish Churches in Manitoba. Collection of Historical Sketches*, London 1960, s. 59.

Husavick (MB), → Komarno (MB), → Finns (MB), → Fisher River (MB), → Fisher Branch (MB), → Foley (MB), → Icelandic River (MB).

Około 1870 r. rozpoczęło się polskie osadnictwo w północnej Dakocie i Minnesocie. Powstały tam m.in. polskie osady Stanisławowo (→ Florian, MN, USA), → Orleans (MN, USA) i → Kroze (MN, USA). Ze względu na bliskie położenie przy granicy kanadyjskiej Polaków stamtąd odwiedzali oblaci z parafii Świętego Ducha w Winnipeg. W 1914 r. jak arcybiskup John Ireland z St. Paul w stanie Minnesota (USA) poprosił oblatów z prowincji Manitoba o kapłanów mówiących po niemiecku, angielsku, polsku i francusku. W 1916 r. do parafii Świętego Kazimierza w → Saint-Paul (MN, USA) skierowany został Andrzej Stojar. Pracował w niej przez resztę życia (1916-1955). Trwałą obecność oblatów z Kanady w tym regionie USA wzmocniło utworzenie w lipcu 1918 r. dystryktu oblackiego[51].

W 1914 r. polscy oblaci stworzyli pierwszą samodzielną placówkę w prowincji Manitoba poza Winnipeg. Była nią parafia Świętego Filipa Nereusza w Arborg, wiosce położonej 110 km na północ od Winnipeg. W 1915 r. przybyłe z Winnipeg siostry benedyktynki prowadziły w Arborg sierociniec. W parafii rezydował jeden kapłan, który pełnił posługę duszpasterską m.in. w → Zbaraz (MB), Meleb, → Arnes (MB), → Ledwyn (MB) i → Shorncliffe (MB), a także Sandy Hook, Komarno, Rembrandt. Oblaci pracowali w niej do 1919 roku[52].

Podobną placówkę, z rezydującym jednym kapłanem, oblaci utworzyli w Beausejour, na północny wschód od Winnipeg. Pod koniec XIX w. napłynęła tam znaczna liczba osadników ze Wschodniej Europy, w tym z Polski. Pierwszymi duszpasterzami katolickich osadników różnych narodowości byli misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej, w tym o. Agapit → Pagé OMI, który nauczył się języka polskiego na tyle, aby móc posługiwać osadnikom w najbardziej potrzebnych sprawach. Po nim miejscowość odwiedzali o. Karol Greczel OMI oraz o. Wojciech Kulawy OMI. 29 lutego 1912 r. erygowano tutaj parafię Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski (*Church Our Lady Queen of Poland*), w której oblaci pracowali do roku 1924. Z niej obsługiwali m.in. → Lac du Bonnet (MB), → Birghstone (MB) i → Ladywood (MB)[53].

---

[51] Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate*, dz. cyt., s. 42.

[52] Por. E. Hubicz, *Polish Churches in Manitoba,* dz. cyt., s. 47, 152-155; A. Jabłoński, *Husavick, Man., archidiec. Winnipeg*, w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, dz. cyt., s. 40-42.

[53] Por. E. Hubicz, *Polish Churches in Manitoba,* dz. cyt., s. 98; W. Tkaczyk, *Beausejour, Man., archidiec. St. Boniface*, w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, dz. cyt., s. 45-48.

Trzecią placówką w Manitobie z jednym rezydującym misjonarzem była parafia Świętego Michała w Cook's Creek, obsługiwana w latach 1920-1956. Osada ta była położona ok. 30 km na północny wschód od Winnipeg. Pierwsi polscy osadnicy przybyli do Cook's Creek w 1897 r., zakładając małe gospodarstwa rolne. W 1898 r. z odwiedzinami duszpasterskimi zaczął przybywać o. Wojciech Kulawy OMI z Winnipeg. W latach dwudziestych XX w. misja rozwijała się dynamicznie, gromadząc Polaków z okolicznych osad: Melrose, Garson, Tyndall, Sapton, Hazelridge, East Selkirk[54].

Do Saskatchewan pierwsi polscy imigranci przybyli w 1894 r. osiedlając się w → Otthon (SK), na południowy wschód od → Yorkton (SK). W 1899 r. wybudowany tam został mały kościółek pw. Świętej Kingi. W 1896 r. polskie rodziny osiedliły się w → Candiac (SK), gdzie wybudowali kościół pod patronatem Świętego Józefa. W połowie lat dziewięćdziesiątych XIX w. Polacy osiedlili się także w → Lemberg (SK), gdzie wybudowali kościół pw. Świętego Michała (1901). Na początku 1900 r. polscy imigranci zaczęli także przybywać w okolice → Kamsack (SK), → Mikado (SK), → Sturgis (SK) i → Norquay (SK), gdzie mieszkało wielu Polaków i Ukraińców. Polacy znacząco przyczynili się także do powstania kościoła pw. Najświętszej Maryi Panny w → Grayson, SK (1907) oraz pw. Świętej Elżbiety w → Killaly, SK (1911)[55]. We wszystkich wymienionych wyżej osadach pojawiali się polscy oblaci, najpierw o. Agapit Pagé z → Fort Pelly (SK), który nauczył się języka polskiego na tyle, by móc posługiwać polskojęzycznym osadnikom, a następnie o. Wojciech Kulawy, który odwiedził te okolice w 1900 r., oraz inni oblaci z parafii Świętego Ducha w Winnipeg.

Duszpasterstwo polonijne na terenie oblackiego wikariatu misyjnego St. Albert i Saskatchewan

Podobnie jak na południu kanadyjskiej prowincji Saskatchewan, działo się i w północnej jej części. Pod koniec XIX w. wielu Polaków i Ukraińców z Galicji osiedliło się w okolicy → Alveny (SK). Pierwszy kościół Świętej Trójcy w Alvenie wybudowano w 1905 roku. W 1910 r. powstał kościół Świę-

[54] Por. E. Hubicz, *Polish Churches in Manitoba,* dz. cyt., s. 87-90; W. Tkaczyk, *Cook's Creek, Man., archidiec. St. Boniface,* w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie,* dz. cyt., s. 71-74.

[55] Por. W.B. Makowski, *History and Integration of Poles in Canada*, Niagara Peninsula 1967, s. 150.

tego Jakuba Większego w → Henribourg (SK), przeniesiony w 1913 r. do → Albertville (SK). Do → Claytonville (SK) polscy osadnicy przybyli w 1910 roku. Kościół wybudowano w 1918 roku. Pierwsi Polacy osiedlili się w → Brooksby (SK) na początku 1903 r., a kościół pw. Świętej Heleny zbudowali w 1914 roku. W okolicach → Janow Corners, SK (Meath Park) Polacy zaczęli się osiedlać w latach 1906-1907. W 1917 r. wybudowano kościół pw. Świętego Michała. Prawdopodobnie w 1924 r. Polacy wybudowali także kościół w → Honeymoon (SK).

Pierwsi polscy osadnicy przekroczyli rzekę Saskatchewan North w 1903 r. w miejscowości Petrofka, na północ od → Saskatoon (SK). Bardzo szybko utworzyli szereg wspólnot katolickich w okolicy jeziora Redberry, przesuwając się stopniowo na zachód w kierunku North Battleford. Jako pierwszy powstał kościół Świętej Trójcy w → Orolow, SK (1909). Następnie kościół Świętego Ducha w → Albertown, SK (1912), kościół Świętego Michała Archanioła w → Krydor, SK (1913), kościół Świętego Antoniego w → Redfield, SK (1918), kościół Świętego Józefa w → Alticane, SK (1932-1935)[56].

Ta północna część Saskatchewan należała do diecezji Prince Albert, a jednocześnie do oblackiego wikariatu misyjnego St. Albert i Saskatchewan. Pierwszym ośrodkiem misyjnym stał się dla polskich osadników dom oblacki w Fish Creek. W 1901 r. do misji przybył z Europy o. August Forner OMI, który znał trochę język polski. Przez wiele lat był jedynym kapłanem w diecezji mówiącym po polsku. W Fish Creek pracował w latach 1901-1908, a następnie w latach 1921-1926. W latach 1906-1921 w misji tej pracował o. Teofil Nandzik OMI, który był duszpasterzem wszystkich polskich osad w diecezji Prince Albert[57]. W 1926 r. niewielka plebania w Krydor przekształciła się w centrum parafialne dla wielu okolicznych kościołów, do których uczęszczali Polacy.

W 1905 r. powstała kanadyjska prowincja Alberta, podobnie jak i Saskatchewan. Ale jej historia i osadnictwo były o wiele wcześniejsze. Stolicą Alberty stało się miasto Edmonton, nazywane powszechnie „Bramą Północy". Usytuowany nad brzegami północnego odcinka rzeki Saskatchewan pełnił rolę łącznika między rozległymi, płaskimi preriami i zalesionymi, pofałdowanymi połaciami Północnego Zachodu. Osadnictwo poza fortem rozpoczęło się ok.

---

[56] Por. F. Renkiewicz, *The Polish Presence in Canada and the United States*, Toronto 1982.

[57] Por. A. Forner, *Rapport sur la mission de l'Immaculée Conception à Fish Creek, Sask., Canada*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 47 (1909), s. 251-259.

1870 roku. Jeszcze w 1896 r. miasto liczyło zaledwie dwa tysiące mieszkańców. Rzadko także zasiedlone były rozległe prerie, które rozciągały się na południe i wschód od Edmonton, gdzie wówczas zamieszkiwało niespełna 20 tys. europejskich osadników. W 1901 r. można się było doliczyć na terenie obecnej prowincji Alberta już 73 022 mieszkańców. W 1911 r. ludność prowincji Alberta powiększyła się do 373 943 osób. Mimo tego wzrostu zaludnienia Alberta pozostała jeszcze dość długo prowincją typowo rolniczą. Edmonton w 1911 r. miał już ok. 5 tys. mieszkańców. W 1905 r. miasto stało się stolicą nowej prowincji Alberta, a także głównym ośrodkiem dla całego Północnego Zachodu. Jednak w południowej części prowincji osiedlali się głównie robotnicy, rzemieślnicy i górnicy[58]. Wśród tych nowo przybyłych osadników byli także Polacy, których dwukrotnie odwiedzał o. Wojciech Kulawy (1898 i 1899). Jego rodzony brat o. Jan Kulawy OMI był w Albercie od 31 sierpnia do 30 września 1899 roku[59]. W 1900 r. został wyświęcony na kapłana dla diecezji St. Albert Franciszek Olszewski, kleryk polskiego pochodzenia. Ks. Olszewski osiadł w okolicy osady Kraków, leżącej ok. 90 km na północny wschód od Edmonton (okolice Beaver Hills). Pracował wśród Polaków na terenie rozległej diecezji[60].

W 1861 r. w pobliżu Fort Edmonton, w dolinie rzeki Sturgeon, o. Albert Lacombe OMI zbudował niewielką kaplicę i zapoczątkował tym samym osadę → Saint Albert (AB). W 1871 r. osada ta stała się stolicą diecezji Saint Albert, wydzielonej z diecezji St. Boniface. W 1912 r. diecezja Saint Albert została podniesiona do rangi archidiecezji i zmieniono jej nazwę na Edmonton.

---

[58] W kopalniach pracowało wielu Polaków, o czym świadczy chociażby lista polskich nazwisk na tablicy pamiątkowej na cmentarzu w Banff, upamiętniająca tych, którzy zginęli w latach 1905 i 1906 w wypadkach w Bankhead. Por. W.B. Makowski, *History and Integration of Poles in Canada*, Niagara Peninsula 1967, s. 161-162.

[59] Podczas swych odwiedzin o. Jan dotarł również do Fernie, gdzie wygłosił tygodniowe rekolekcje dla górników. Por. J.W. Kulawy, *Letter of September 13, 1899 to the Superior General, Fr. Augier*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 37 (1899), s. 367-372; M.B.V. Byrne, *From Buffalo to the Cross*, dz. cyt., s. 391-392; S. Puchniak, *Polish Missionary Oblates*, dz. cyt., s. 314-315.

[60] W 1901 r. założył on zgromadzenie polskich sióstr. W 1911 r. przeszedł do pracy w diecezji Crookston w Stanach Zjednoczonych. Por. S. Puchniak, *Polish Missionary Oblates*, dz. cyt., s. 315-319; E.J. Legal, *Short Sketches of the History of the Catholic Churches and Missions in Central Alberta*, Edmonton 1915, s. 115-117; A. Sylla, *Kraków – Father Olszewski's settlement (1899-1910)*, w: J. Matejko (red.), *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 270-273.

W tym samym 1912 r. na południu kanadyjskiej prowincji Alberta erygowana została diecezja Calgary[61].

W 1903 r. do pracy wśród Polaków w Edmonton przybył o. Paweł → Kulawy OMI. Miejscowy ordynariusz, bp Legal opowiadał, że o. Paweł musi podejmować wiele wypraw i potwierdził, że istnieje realna potrzeba większej liczby polskich kapłanów[62]. Jego pierwszym miejscem pobytu w diecezji Saint Albert była prowadzona przez oblatów parafia Świętego Joachima w Edmonton, gdzie przebywał w latach 1903-1904, odwiedzając okoliczne skupiska polskich farmerów. Następnie w latach 1904-1907 rezydował w → Calgary (AB), przy oblackim kościele Najświętszej Maryi Panny, czyniąc to samo w południowej części diecezji Saint Albert. Na przełomie lat 1904 i 1905 rezydował w → Lethbrige (AB), mieście położonym na południowy wschód od Calgary. W latach 1907-1914 rezydował w → Round Hill (AB), 75 km na południowy wschód od Edmonton, a następnie został proboszczem parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1914-1921). Z Edmonton odwiedzał regularnie Rabbit Lake, Round Hill, → Hay Lakes (AB), → Kopernik (AB) oraz → Chipman (AB), służąc imigrantom w prowincji Alberta. Wybudował dla nich wiele kościołów. Przez pewien czas o. Paweł Kulawy miał pomoc w osobie niemieckiego oblata, o. Williama Gelsdorfa OMI[63].

Trzecim stałym duszpasterzem w oblackim wikariacie misyjnym St. Albert i Saskatchewan był o. Antoni → Sylla OMI. Po przybyciu do zachodniej Kanady najpierw rezydował i pracował w Banff (1909), a następnie w pobliskim → Canmore, AB (1909-1917), obsługując punkty duszpasterskie w → Anthracite (AB), → Bankhead (AB), → Exshaw (AB), → Castle Mountain (AB), → Tide Lake (AB), → Lethbrid (AB), → Acadia Valley (AB), → Fourways (AB), → Cardston (AB), → Medicine Hat (AB), → Gleichen (AB), → Cluny (AB), → Fernie (BC) oraz → Coleman (AB). Ojciec Sylla wybudował

[61] Początki i rozwój Kościoła w okolicach Calgary są związane z pracą misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej. Rozpoczęli ją w 1872 r. na prośbę Crowfoot, Wielkiego Wodza Czarnych Stóp. Założyli szereg dynamicznych misji w Calgary i okolicy.

[62] Por. E.J. Legal, *Rapport du Vicariat de Saint-Albert*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 44 (1905), s. 161, 176-177.

[63] W latach 1911-1913 przygotowywał się w Buczaczu w Galicji do sprawowania liturgii w rycie bizantyjskim. Tam też nauczył się języka polskiego. O. William Gelsdorf, pierwotnie przeznaczony do pracy z ludnością pochodzenia ukraińskiego, nie zmienił rytu na wschodni i pomagał Pawłowi Kulawemu stacjonując najpierw w Round Hill, a potem w Edmonton. Por. S. Puchniak, *Polish Missionary Oblates*, dz. cyt., s. 326-327; A. Philippot, *L'oeuvre des Oblats Polonais...*, dz. cyt., s. 355.

w Canmore plebanię i zamieszkał w niej. Później Canmore stało się parafią[64]. W 1917 r. do o. Pawła Kulawego OMI z parafii Różańca Świętego w Edmonton dołączył o. Antoni Sylla OMI, gdzie – po wyjeździe o. Pawła Kulawego do Polski – został proboszczem (1922-1927)[65]. W pracy duszpasterskiej wspomagał oblatów w Edmonton neoprezbiter o. Stanley → Baderski OMI, a po nim o. George → Salamon OMI, oblat słowackiego pochodzenia oraz ojcowie Jan → Czujak OMI, Stanisław → Puchniak OMI i John → Bednarz OMI. Z parafii Różańca Świętego w Edmonton oblaci obsługiwali duszpastersko liczne kolonie w Albercie, m.in. Round Hill, → Skaro, → Wostok (AB), Bittern Lake, → Opal (AB), → Waugh (AB) i → Krakow (AB). W 1927 r. o. Antoni Sylla został skierowany do parafii Ducha Świętego w Winnipeg[66]. W latach 1927-1961 parafię prowadzili polscy kapłani diecezjalni[67].

Po święceniach kapłańskich skierowanie do pracy w Kolumbii Brytyjskiej (1904) otrzymał o. Józef → Meissner OMI. Najpierw pracował wśród Słowian w Fernie, a następnie w Cranbrook, Williams Lake i New Westminster[68].

---

[64] Por. M.B.V. Byrne, *From Buffalo to the Cross*…, dz. cyt., s. 312-315, 394-396. W swej książce nazywa ona braci Kulawych *Kulowy*. Więcej o Canmore: A. Sylla, *Christmas Among the Miners in Canmore*, w: J. Matejko (red.), *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 291-293; Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate*…, dz. cyt., 43-44.

[65] Tamże, s. 44.

[66] W Edmonton widzimy ten sam schemat, jaki był na południu. Gdy nowy biskup, nie-oblat (abp O'Leary) zastąpił oblata, po kilku latach oblaci odchodzili z tej pracy. Następcą o. Sylli w parafii M.B. Różańcowej do roku 1961 byli kapłani diecezjalni. Potem znów powrócili oblaci. W tym samym roku (1927) o. Sylla opuścił Albertę, a seminarium oblackie zostało przeniesione do Lebret w Saskatchewan. Por. F. Kosakiewicz, *Polish Oblate Ministry and Immigration in Alberta*, w: *Western Oblate Studies / Etudes oblates de l'Ouest,* 1, Edmonton 1990, s. 176-177.

[67] O. Antoni Sylla OMI doświadczył w swojej pracy zmian w Kościele w Kanadzie Zachodniej. Wspominany wcześniej charakter francuskojęzyczny i oblacki tego Kościoła zmieniał się na angielskojęzyczny i diecezjalny przede wszystkim przez mianowanie biskupów angielskojęzycznych (tzw. „Irlandczyków"). Zaczęło się w Calgary, gdzie biskupem diecezji został John-Thomas McNally, pierwszy nieoblat. Oblaci musieli oddać piękną parafię Najświętszej Maryi Panny, która została parafią katedralną, a także inne parafie. Oblaci zostali po prostu wyrzuceni z miasta Calgary, a w praktyce i z diecezji. Ten sam proces przebiegał w diecezji Edmonton. Stąd też oblaci musieli opuścić także parafię Różańca Świętego w Edmonton na 34 lata. Por. M.B.V. Byrne, *From Buffalo to the Cross*…, dz. cyt., s. 373.

[68] Por. W. Kluj, *Forms of Work of the Oblates of Mary Immaculate Among Polish Immigrants in the Prairies of Canada (1898-1926)*, „Vie Oblate Life" t. 57 (1998), s. 27-76.

Cechy charakterystyczne pracy oblatów

Okres pracy oblatów polskich i niemieckich w latach 1895-1926 r. pokazuje ich wielką gorliwość. W miastach, koloniach i poszczególnych osadach udzielali sakramentów i sprawowali liturgię w języku polskim lub niemieckim, bez względu na to, gdzie zostali wezwani. Często żyli w odosobnieniu od innych oblatów. Jednak w prawie każdym małym mieście, dzięki współpracy i zapałowi nowych osadników, udało im się wznieść małe kościółki, a z czasem zastąpić je bardziej solidnymi budowlami oraz mieszkaniem dla duszpasterza. W wielojęzycznym środowisku preryjnych prowincji oblaci stanowili nieocenioną siłę dla zachowania i rozwoju Kościoła rzymskokatolickiego na Zachodzie. W sposób też niezwykle twórczy próbowali połączyć praktyki religijne z krajów pochodzenia z nowymi warunkami na Zachodzie.

Polskojęzyczna prasa katolicka

W tych pionierskich czasach polscy oblaci założyli pierwsze polskie czasopisma. Powstały one przy parafii Świętego Ducha w Winnipeg. Początkowe próby związania wydawania gazety w języku polskim z czasopismem „Rundschauer" zakończyły się niepowodzeniem. Dlatego też szybko rozpoczęto wydawać „Głos Kanadyjski" (1904-1905) – pierwsze historycznie polskojęzyczne pismo w Kanadzie – tygodnik o profilu narodowo-katolickim z dewizą „Wiara, Ojczyzna i Nauka". Inicjatorem tygodnika, który okazał się efemerydą, był o. Wojciech Kulawy OMI. 17 marca 1908 r. ukazała się pierwsza stała polska gazeta w Kanadzie – „Gazeta Katolicka"[69]. Pierwszym jej wydawcą została firma *West Canada Publishing Company*[70], założona przez niemieckiego oblata

[69] Od 1923 r. oficjalny tytuł pisma brzmiał „Gazeta Katolicka w Kanadzie".

[70] West Canada Publishing Company w 1914 r. publikowała pięć tygodników: po francusku „La Liberté", po angielsku „North-West Review", po niemiecku „West Kanada", po polsku „Gazeta Katolicka" i po ukraińsku „Kanadyskyj Rusyn". Podczas I wojny światowej rząd zakazał wydawnictw niemieckich i ukraińskich. W 1924 r. kompania wydawnicza przeszła wielki kryzys finansowy i upadła. W 1925 r. w jej miejsce powstała nowa kompania *Canadian Publishers Limited,* której oblaci zostali współwłaścicielami. Por. O. Plourde, *L'Oeuvre de Presse Catholique a Winnipeg,* „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 61 (1927), s. 126-138; D. Levasseur, *Les Oblates de Marie Immaculée dans 1'Ouest et le Nord du Canada 1845-1967,* dz. cyt., s. 204-205, 225-245.

Josepha Cordesa. To samo wydawnictwo publikowało też pisma katolików angielskich i niemieckich pod patronatem biskupa z dystryktu St. Boniface[71]. „Gazeta Katolicka", poprzez publikację wielu pamiętników i wspomnień, stała się unikatowym źródłem informacji o rozwoju polskiego osadnictwa w Kanadzie, na temat organizowania się i asymilacji w nowym środowisku. Powstały wyjątkowe w swoim rodzaju wspomnienia, które zawierały nawet dokładne opisy ilu i jakich kto ma sąsiadów, czy jest w pobliżu kościół lub szkoła itp. Z biegiem czasu pismo to stało się najbardziej znanym i wpływowym pismem polonijnym w Kanadzie[72].

Pierwsze powołania oblackie wśród Polonii

Praca polskich oblatów w środowisku rodaków sprawiła, iż wśród miejscowej młodzieży pojawili się także kandydaci do zgromadzenia. Młodzi, którzy przejawiali takie pragnienie, kształcili się m.in. w szkole średniej i Wyższym Seminarium Duchownym w Edmonton, prowadzonymi przez oblatów. W 1908 r. utworzono tzw. juniorat św. Jana w Edmonton – szkołę średnią (niższe seminarium duchowne) dla kandydatów do kapłaństwa. W tym celu wynajęto dwa domy w Edmonton i równocześnie rozpoczęto budowę własnego budynku po prawej stronie rzeki Saskatchewan, w dolinie Mill Creek. Wówczas było to miasteczko Strathcona, dziś – Edmonton Południe. W 1911 r. budynek oddano do użytku[73].

Pierwsi wychowankowie ze szkoły w parafii Świętego Ducha w Winnipeg, pragnący wstąpić do zgromadzenia, udawali się do oblackiego junioratu Świętej Rodziny w pobliskim Saint-Boniface, następnie do nowicjatu[74] oraz do oblackiego Wyższego Seminarium Duchownego Świętego Józefa w Ottawie. W 1917 r. oblaci otworzyli swoje nowe Wyższe Seminarium Duchowne

[71] Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate*…, dz. cyt., s. 113-124.

[72] Por. S. Puchniak, *History of Western Canada*, dz. cyt., s. 80-81, 87-89.

[73] Do pierwszego budynku dobudowano dwa potężne skrzydła w 1921 i 1943 roku. Z tego junioratu wyszły duże zastępy oblatów kanadyjskich, przekonanych o świętości brata Antoniego Kowalczyka, który przez 36 lat budował ich wiarą, modlitwą, pracowitością i niezwykłym oddaniem dla ludzi. W 1943 r. nazwę junioratu zamieniono na Kolegium Świętego Jana.

[74] Nowicjat oblacki, założony w 1887 r. w Saint Charles, przeniesiono w 1909 r. najpierw do St. Boniface, a następnie w 1924 r. do St. Laurent, 100 km na północ od St. Boniface.

w Edmonton, przeznaczone dla prowincji zachodnich[75]. W tym samym roku przeniesiono z Ottawy pierwszych dwóch[76] kleryków z parafii Świętego Ducha w Winnipeg oraz kierowano tam następnych. Pierwszym, który został wyświęcony na kapłana 22 grudnia 1920 r. w Edmonton, był o. Stanley → Baderski OMI[77]. Był on tym samym pierwszym oblatem polskiego pochodzenia z terenu Kanady[78]. Po nim święcenia kapłańskie przyjął (17 grudnia 1921 r.) o. George Salamon, oblat słowackiego pochodzenia. W następnych latach wyświęceni zostali: Jan Czujak (2 lutego 1923 r.), Stanisław Puchniak (21 maja 1925 r.) i John Bednarz (29 maja 1926 r.). Wszyscy oni po kolei pomagali o. Antoniemu Sylli bądź to w parafii Różańca Świętego w Edmonton, bądź w pobliskich polskich osadach[79]. W 1927 r. oblackie wyższe seminarium zostało przeniesione do → Lebret w Saskatchewan[80]. Tam też przeszli polscy klerycy, oblaci.

[75] Por. *Inauguration du Scolasticat O.M.I. d'Edmonton*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 53 (1919), s. 57-60. O. Paweł Kulawy OMI jest tam wspomniany jako profesor języka polskiego; W. Kluj, *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 53-54.

[76] Johann → Heuchert i Stanley Baderski.

[77] We wrześniu 1921 r. wyjechał on z o. Teofilem Nandzikiem do Polski, gdzie pozostał przez dziesięć lat, najpierw ucząc w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, a później głosząc misje ludowe i rekolekcje.

[78] Rok wcześniej od Stanleya Baderskiego (2 sierpnia 1913 r.) do nowicjatu misjonarzy oblatów wstąpił Johann Heuchert, którego ojciec był luteraninem, a matka Czeszką. Uczył się on w szkole w parafii Świętego Ducha w Winnipeg. Pierwsze śluby zakonne złożył 8 sierpnia 1914 roku. Z powodu choroby przerywał studia seminaryjne. Zmarł 29 września 1921 r. w Saint-Boniface.

[79] Jednym z widocznych owoców pracy oblatów z polskimi emigrantami w Albercie były powołania z tej prowincji do zgromadzenia. Z tego okresu pracy z Alberty pochodzili m.in. Stanley → Wachowicz ze Skaro, Frank → Kosakiewicz z Edmonton, Peter → Klita z Calgary i Michael → Smith z Nisku. Por. F. Kosakiewicz, *Polish Oblate Ministry and Immigration in Alberta*, w: *Western Oblate Studies / Etudes oblates de l'Ouest, 1*, Edmonton 1990, s. 176-177; W. Kluj, *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, dz. cyt., s. 53-54.

[80] W 1927 r. abp Henry O'Leary zmienił nazwę Wyższego Seminarium Duchownego w Edmonton, obierając za patrona św. Józefa.

Utworzenie polskiej prowincji Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej

Pod koniec XIX w. oblacka prowincja zakonna północnej Francji obejmowała także tereny Belgii i Holandii. W 1885 r. w Valkenburgu w Holandii utworzono oblacki juniorat św. Karola, który gromadził także młodych z Niemiec. W pobliżu powstał także nowicjat św. Gerlacha. Do tego junioratu i nowicjatu trafiali także pierwsi polscy kandydaci do zgromadzenia, także ci, którzy u początków pracowali w Kanadzie Zachodniej[81]. Ta szkoła stała się podwaliną pod przyszłą niemiecką prowincję oblacką, erygowaną 5 maja 1895 roku. W jej strukturach znaleźli się także polscy oblaci.

Polscy oblaci z prowincji niemieckiej, należący do klasztoru św. Mikołaja, spełniali swą posługę wśród licznych rodaków osiadłych w Nadrenii i Westfalii. Oni to w 1905 r. utworzyli pierwszą regularną grupę polskich misjonarzy. W 1920 r. ci oblaci osiedlili się w Krotoszynie, w niepodległej już Polsce, zakładając zakonny juniorat[82]. W tym samym roku ich dom został wyłączony z oblackiej prowincji niemieckiej i poddany wraz z przyszłymi domami na terenie Polski bezpośredniej władzy administracji generalnej zgromadzenia[83]. W 1921 r. zostaje otwarty nowicjat w Markowicach, a rok później Wyższe Seminarium Duchowne w Krobi[84]. Dla wzmocnienia tych dzieł powstających w Polsce przełożony generalny zgromadzenia odwołał w 1921 r. czterech oblatów polskich z Kanady Zachodniej[85]. 22 lutego 1922 r. utworzono na terenie Polski oblacki wikariat zakonny, a 13 czerwca 1925 r. erygowano polską prowincję zakonną. O. Franciszek → Kowalski OMI,

[81] To właśnie utworzone w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XIX w. „juniorat św. Karola w Valkenburgu, nowicjat św. Gerlacha i scholastykat w Hünfeldzie przyjmą i wychowają pierwsze szeregi oblatów polskich" – J. Pielorz, *Oblaci polscy. Zarys dziejów prowincji polskiej, 1920-1970*, Rzym 1970, s. 24. Autor dodaje, iż w latach 1886-1920 ok. 50 Polaków „wstąpiło lub przynajmniej próbowało wstąpić do Zgromadzenia OO. Oblatów w Prowincji niemieckiej". Tamże, s. 25.

[82] W 1922 r. przeniesiono go do Lublińca na Śląsku.

[83] A. Dontenwill, *Le Vicariat des Oblats en Pologne*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 56 (1922), s. 95-97.

[84] W 1926 r. przeniesiono je do Obry.

[85] Byli to: Franciszek Kowalski i Stanley Baderski z prowincji oblackiej Manitoby oraz Teofil Nandzik i Paweł Kulawy z prowincji oblackiej Alberta-Saskatchewan. Zob. F. Kowalski, *Rapport du Père Provincial de Pologne*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 61 (1927), s. 79-80.

przybyły z Kanady, został mianowany pierwszym wikariuszem, a później pierwszym prowincjałem. Te relacje personalne i historyczne sprawiły, że w przyszłości między polską prowincją oblatów i polskimi oblatami w Kanadzie będzie rozwijała się ścisła współpraca.

2. POSŁUGA POLSKIM EMIGRANTOM W STRUKTURACH OBLACKIEJ PROWINCJI NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY (1926-1956)

Erygowanie oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny

Tak oblaci z Polski, jak i z Niemiec sami byli imigrantami w Kanadzie i nie znali swojego nowego kraju. Mieli jednak powiązania i oparcie we francusko- i angielskojęzycznych kanadyjskich oblatach, choć i między nimi nie brakowało napięć kulturowych i językowych. Zauważyć można było tak wśród oblatów, jak i świeckich rosnącą falę nacjonalizmu francusko-kanadyjskiego, a z drugiej strony silne ruchy asymilacyjne, „kanadyzację", popieraną przez anglojęzycznych Kanadyjczyków. Do tego jeszcze dochodzili oblaci urodzeni we Francji oraz niedawno przybyli z Polski i Niemiec. Myśl o przegrupowaniu oblatów zgodnie z ich preferencjami językowymi pojawiła się dość wcześnie. Oblaci przybyli z Niemiec i Polski, by opiekować się Niemcami, Polakami i Ukraińcami, często żyli w pojedynkę, w odległych parafiach, nie prowadząc w praktyce życia wspólnotowego. Ich przełożeni nie znali ani ich języka, ani języka ich wiernych[1].

Animozja narodowe pogłębiła jeszcze I wojna światowa, podczas której Niemcy w Kanadzie znaleźli się w sytuacji bardzo niekomfortowej. Już po wojnie, w 1917 r., ojcowie Augustin Suffa OMI, Theodore Krist OMI i Franciszek → Kowalski OMI napisali list do przełożonego generalnego, podając powody, dla których uważali, że potrzebna jest odrębna prowincja niemiecka w Kanadzie. Trzej księża wspomnieli o długiej historii tego pytania. Ci, którzy opowiadali się za odrębną prowincją, musieli przede wszystkim zdefiniować posługę oblatów Niemiec i Polski w Kanadzie Zachodniej jako zgodną z celem oblatów, określonym przez ich założyciela, św. Eugeniusza de Mazenod. Tym celem była posługa imigrantom, którzy zostali przeniesieni do oszałamiającego,

[1] Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate,* dz. cyt., s. 77-80.

nowego świata i łatwo mogli utracić wiarę. Ponadto oblaci niemieccy i polscy utworzyli na równinach nowe parafie wśród najbiedniejszych, najbardziej opuszczonych. Podkreślali, że nie byli zwykłymi duszpasterzami, ale w rzeczywistości misjonarzami. Wykonując tę pracę, wypełnili hasło zgromadzenia wybrane przez ich założyciela: *Evangelizare pauperibus misit me* (*Posłał mnie, abym głosił Dobrą Nowinę ubogim*)[2].

W 1925 r. przełożony generalny oblatów utworzył specjalną komisję, która miała rozpatrzyć możliwości reorganizacji struktur zakonnych w Kanadzie Zachodniej. Członkowie tej komisji, zebrani w → St. Boniface (MB) 28 i 29 maja 1925 r., zalecili reorganizację oblackich prowincji zakonnych według języków najczęściej używanych, tzn. francuskiego, angielskiego i niemieckiego. 15 marca 1926 r. bp Augustin Dontenwill, superior generalny oblatów, utworzył Prowincję Świętego Piotra z siedzibą New Westminster (BC), która objęła oblatów angielskojęzycznych, Prowincję Najświętszej Maryi Panny z siedzibą w → Regina (SK), która objęła oblatów języka niemieckiego i polskiego oraz zachowała oblackie prowincje Manitoba i Alberta-Saskatchewan dla oblatów i dzieł francuskich[3].

W dyskusjach prowadzących do powstania zakonnych prowincji oblackich, które miały zostać oddzielone od starych prowincji francuskich ze względu na język lub narodowość, rozważano utworzenie odrębnej polskiej prowincji. Rada prowincji oblackiej Manitoba omawiała to w 1920 roku. Ojciec Franciszek Kowalski OMI, jeden z pionierów polskich oblatów w Manitobie, stanowczo sprzeciwiał się włączeniu polskich oblatów do proponowanej prowincji niemieckojęzycznej z powodu odmiennych potrzeb i mentalności narodu polskiego. Uważał, że polscy oblaci powinni pozostać członkami oblackiej prowincji Manitoba, dopóki nie będzie ich wystarczająco dużo, aby utworzyć odrębną prowincję. Jednak w 1922 r. o. Kowalski opuścił Manitobę, aby pomóc w utworzeniu nowej prowincji oblackiej w Polsce. To wykluczyło go z postępowania prowadzącego do organizacji oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny w roku 1926[4].

---

[2] Historia tej długiej, zakonnej dyskusji m.in. w: tamże, s. 82-102.

[3] Por. *Circulaires administratives des Superieurs généraux aux members de la Congregation des Missionnaires Oblats de M.I.*, t. 4 (1922-1946), Rzym 1947, s. 35-39; D. Levasseur, *A History of the Missionary Oblates of Mary Immaculate. Toward a Synthesis,* t. 2, 1898-1985, Rome 1989, s. 144-145; A. Dontenwill, *Deux Nouvelles Provinces dans l'Ouest Canadien,* „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée" t. 60 (1926), s. 28-32, zwłaszcza s. 29.

[4] Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 249.

Polscy oblaci, którzy pozostali w oblackich prowincjach zakonnych Manitoba i Alberta-Saskatchewan woleli wstąpić do Prowincji Najświętszej Maryi Panny, choć spodziewali się, że będzie to tylko tymczasowe porozumienie zakonne, dopóki nie będą mogli zorganizować własnej prowincji. Ponadto większość z nich wykształciła się w Niemczech i czuła się bardziej związana kulturowo z członkami niemieckojęzycznej Prowincji Najświętszej Maryi Panny, niż z dawnymi prowincjami francuskimi czy też z tworzoną nową prowincją angielskojęzyczną. Pierwsza rada prowincjalna nowo utworzonej Prowincji Najświętszej Maryi Panny zaakceptowała fakt, że polscy oblaci powinni jak najszybciej mieć własną prowincję. Nie było to jednak możliwe, gdyż polskich członków prowincji było zbyt mało. Początkowo o. Leonard → Nandzik OMI reprezentował polską grupę oblatów w radzie prowincji. Po jego powrocie do Polski w 1927 r. zastąpił go w tej roli o. Antoni → Sylla OMI. Po nim zawsze jeden z polskich oblatów nadal zasiadał w radzie prowincji oblackiej jako głos polskich oblatów w administracji prowincji zasadniczo niemieckiej[5].

Do nowej Prowincji Najświętszej Maryi Panny należeli zatem oblaci niemieccy i polscy oraz ich dzieła prowadzone w prowincjach Manitoba, Alberta i Saskatchewan. Była to prowincja personalna, nie terytorialna. Miała ona również prawo rozwijać się z biegiem czasu i według swego uznania w całej Kanadzie. Prowincja liczyła wówczas 38 ojców, 13 scholastyków, 4 braci, 2 nowicjuszy-scholastyków, jednego nowicjusza-brata i 40 juniorów[6]. Pierwszym prowincjałem został o. Bernard Ueberberg (1926-1929), proboszcz z misji → Grayson (SK). W radzie prowincjalnej znalazł się także o. Leonard Nandzik, reprezentujący polskich oblatów. Probostwo w parafii Najświętszej Maryi Panny w Regina stało się nowym domem prowincjalnym[7]. Kolejnymi prowincjałami byli o. Thomas → Schnerch OMI (1929-1935) i o. Philip Funke OMI (1935-1939).

---

[5] Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 77-103.

[6] Por. D. Levasseur, *A History of the Missionary Oblates of Mary Immaculate...*, dz. cyt., s. 145.

[7] Por. M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 82-102.

Domy formacyjne Prowincji Najświętszej Maryi Panny

Już w pierwszych latach istnienia nowa prowincja szukała sposobności, aby pomóc młodzieży, która nie miała dostatecznych środków materialnych, a myślała o przyszłym życiu kapłańskim i zakonnym. W tym celu oblaci od lat tworzyli tzw. junioraty, czyli szkoły średnie, zwane też kolegiami lub niższymi seminariami duchownymi, w których chłopcy myślący o kapłaństwie uczyli się programowych przedmiotów szkolnych, ale także otrzymywali formację duchową i religijną. Szkoły te z reguły tworzono w nieco izolowanych miejscach. Dlatego też zaraz po utworzeniu oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny otworzono także w Winnipeg Kolegium Świętego Pawła. Wśród personelu nauczającego w kolegium był m.in. o. Stanisław → Puchniak OMI. Obciążenie pracami w nowo powstałej prowincji było ogromne. Zmusiło to prowincjała o. Ueberberga do powierzenia obowiązków dydaktycznych scholastykom, którzy mówili po angielsku. W takiej sytuacji znalazł się m.in. Thomas → Nowak OMI i Felix → Kwiatkowski OMI, seminarzyści, którzy uczyli w kolegium w roku szkolnym 1928/1929. Wtedy też plebania parafii Świętego Ducha stała się częścią kolegium[8]. Bardzo szybko jednak kolegium musiano zamknąć (1931)[9].

W 1932 r. kolegium (juniorat) z Winnipeg przeniesiono do Battleford, na teren zakupiony od dawnego zarządu Terytoriów Północno-Zachodnich, w pobliżu wielkiej, niemieckiej kolonii St. Joseph, która była bardziej dobrym miejscem dla rekrutacji powołań oblackich[10]. Położona obok, dobrze prowadzona farma stanowiła wielką pomoc materialną w utrzymaniu tych dzieł formacyjnych. Nowe kolegium otrzymało jako patrona św. Tomasza (*St. Thomas College*). Chociaż nauczanie było prowadzone w języku angielskim, to jednak respektowano także języki francuski, niemiecki i polski[11].

---

[8] Por. tamże, s. 149-166.

[9] Szeroko o powstaniu i działalności Kolegium Świętego Pawła w: tamże, s. 149-166.

[10] W tym samym roku i w tym samym budynku powstało także oblackie wyższe seminarium duchowne.

[11] Wielojęzykowy charakter szkoły ilustruje chociażby fakt, że zwyczajowe czytania podczas posiłków były po francusku podczas śniadania, po angielsku podczas obiadu, a po niemiecku lub polsku podczas kolacji. Poranna modlitwa była po angielsku, a wieczorna po niemiecku. Szeroko o powstaniu i działalności Kolegium Świętego Tomasza: M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province,* dz. cyt., s. 169-174.

Po nowym podziale prowincji oblackich w 1926 r. Wyższe Seminarium Duchowne w Edmonton stało się seminarium diecezjalnym. Oblacka prowincja Manitoba otworzyła nowe Wyższe Seminarium Duchowne w Lebret, przeznaczone dla oblatów z Kanady Zachodniej. Korzystali z niego także oblaci z Prowincji Najświętszej Maryi Panny. W 1932 r. prowincja ta otworzyła jednak własne Wyższe Seminarium Duchowne Świętego Karola w Battleford[12].

Polscy oblaci w Prowincji Najświętszej Maryi Panny

Prowincja Najświętszej Maryi Panny zgrupowała oblatów języka niemieckiego i polskiego w jednej strukturze zakonnej. Odtąd miejscowe powołania polonijne zasilały jej szeregi. Święcenia kapłańskie przyjmowali kolejno: Stanley → Wachowicz, Kazimierz → Holick, Francis → Kosakiewicz, Felix Kwiatkowski, Thomas Nowak, Peter → Klita, Leopold → Engel, Michael → Smith. Niektórzy z nich ukończyli studia seminaryjne w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, w Polsce i w Polsce przyjęli święcenia (Francis Kosakiewicz, Felix Kwiatkowski, Thomas Nowak, Peter Klita, Leopold Engel, Michael Smith)[13].

W latach trzydziestych XX w. Prowincja Najświętszej Maryi Panny przyjęła także pięciu kleryków z Polski, którymi byli Henry → Krawitz, Stanisław → Prokop, Antoni → Rabiega, Leon → Caliński i H. Tomczyk. Do pracy duszpasterskiej wśród Polaków w Kanadzie przybywali także inni polscy oblaci. W okresie międzywojennym do Kanady udali się m.in. ojcowie Edmund → Rygusiak OMI, Józef → Łopuszański OMI, Kazimierz → Buchwald OMI, Augustyn → Michalik OMI, Józef → Kucharczyk OMI, Mieczysław → Węcki OMI, Joachim → Michałowski OMI, Władysław → Panek OMI, Wincenty → Ferdynus OMI i Jan → Sajewicz OMI.

W 1939 r. w Kanadzie pracowało już 37 polskich oblatów (35 księży i 2 braci), nie licząc kilku oblatów innego pochodzenia, ale ze znajomością języka polskiego[14]. Obsługiwali oni ok. 100 różnego rodzaju placówek. Przy nich

---

[12] Szeroko o działalności Wyższego Seminarium Duchownego w Battleford: tamże, s. 185-198.

[13] Jak podkreśla o. Józef Pielorz OMI, aż trzech z nich zostało w przyszłości prowincjałami – ojcowie Michael Smith OMI i Felix Kwiatkowski OMI zostali przełożonymi prowincji Wniebowzięcia, o. Leopold Engel OMI zaś Prowincji Najświętszej Maryi Panny. Zob. J. Pielorz, *Oblaci polscy. Zarys dziejów prowincji polskiej, 1920-1970,* Rzym 1970, s. 53.

[14] APWNMP.

skupiało się życie Polaków w Kanadzie. Kontynuowali też zaangażowanie w wydawanie „Gazety Katolickiej w Kanadzie”[15].

Główne ośrodki duszpasterstwa polonijnego w Saskatchewan i Manitobie (1926-1939)

Jedną z pierwszych decyzji rady prowincjalnej nowej jednostki oblackiej było przegrupowanie domów i misji prowincji. Utworzono następujące dystrykty duszpasterskie: parafię Najświętszej Maryi Panny w → Regina (SK), parafie Świętego Ducha i Świętego Józefa w → Winnipeg (MB), dystrykt Grayson, dystrykt kolonii św. Józefa oraz dystrykt kolonii Prelate. Do tego trzeba dodać misję w → Cook's Creek (MB). We wszystkich dystryktach oblaci prowadzili pracę duszpasterską w kilku ludnych ośrodkach, a także w małych miejscowościach[16]. Ta reorganizacja nie wykluczała jednak ekspansji. Już w 1927 r. ordynariusz z Reginy poprosił prowincję o przyjęcie → Melville (SK). Parafianie z Melville zostali prawie równo podzieleni na cztery grupy językowe (angielskojęzyczną, francuskojęzyczną, niemieckojęzyczną i polskojęzyczną).

Z biegiem czasu prowincja poszerzyła pole swej działalności. W 1933 r. biskup z Regina powierzył prowincji dystrykt → Rama (SK), w którym pionier o. Antoni → Sylla OMI spędził 30 lat swego życia. W tym samym roku dołączył do niego o. Jan → Bednarz OMI. Oblaci rezydowali w Rama i od 1934 r. w → Kuroki (SK) oraz w → Kelvington (SK). W tym dystrykcie Rama-Kuroki pracowali także o. Raphaël → Schäffer OMI, o. Stanisław → Puchniak OMI, o. Thomas Nowak OMI. Ci nieliczni polscy duszpasterze obsługiwali 18 misji, w których było 15 kościołów, m.in. w parafii Świętych Piotra i Pawła w → Dobrowodach (SK), w → Invermay (SK), → Tiny (SK), → Wadena (SK), → Buchanan (SK) i → Quill Lake (SK). W → Sturgis (SK) w latach 1934-1958 rezydował o. Thomas Nowak OMI. Dojeżdżał on stamtąd m.in. do → Norquay

[15] Od 6 listopada 1940 r. do 11 maja 1949 r. „Gazeta Katolicka w Kanadzie” ukazywała się jako „Gazeta Polska w Kanadzie”. Od 18 maja 1949 r. do 31 października 1951 r. jej kontynuacją była „Gazeta Polska”. Wśród jej redaktorów byli m.in. o. Mieczysław Węcki OMI oraz o. Jan Sajewicz OMI. W 1951 r. „Gazeta Polska” weszła w fuzję z tygodnikiem „Głos Polski”. Por. V. Turek, *Polish Language Press*, Toronto 1962, s. 52, 104, 105, 149-150.

[16] Por. D. Levasseur, *A History of the Missionary Oblates of Mary Immaculate…*, dz. cyt., s. 145; M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 213.

(SK) (od 1923 r.), → Stenen (SK), → Ormside, SK (od 1929 r.), → Rockford (SK). W czerwcu 1935 r. misję w → Fosston (SK) przejął o. Felix Kwiatkowski OMI, który w 1937 r. przeniósł swoją siedzibę z Kelvington do Fosston. Także w 1937 r. w → Claytonville (SK) proboszczem został o. Augustyn → Michalik OMI, a w 1938 r. oblaci objęli także parafię Świętego Michała Archanioła w → Krydor (SK), skąd obsługiwali placówki w → Orolow (SK), → Albertown (SK), → Redfield (SK), → Honeymoon (SK), → Alticane (SK), a także w → Bear Lake (SK), → Mayfair (SK), → Brooksby (SK), → Meath Park (SK) i → Tarnopol (SK). W 1939 r. polscy oblaci przejęli duszpasterstwo w parafii w → Lemberg (SK). Długoletnim proboszczem był tam Ryszard → Kosian OMI (1939-1962).

W Manitobie polscy oblaci kontynuowali pracę w rozwijającej się prężnie parafii Świętego Ducha, rezydując nadal w Cook's Creek, a od 1932 r. także w → Tolstoi (MB). W 1937 r. prowincja przyjęła okręg → Elphinstone (MB), gdzie pierwszym proboszczem został o. Francis Kosakiewicz OMI. Oblaci z Elphinstone dojeżdżali do miejscowości → Wisla (MB), → Erickson (MB), → Rackham (MB), → Shoal Lake (MB). W 1939 r. o. Michael → Smith OMI zamieszkał jako pierwszy na stałe w → Ashern (MB). Z Ashern oblaci odwiedzali → Grahamdale (MB), → Zbaraz (MB), → Mulvihill (MB) i → Gypsumville (MB).

W 1935 r. oblaci z Prowincji Najświętszej Maryi Panny pracowali w sześciu różnych diecezjach w Kanadzie Zachodniej: St. Boniface, Winnipeg, Regina, Prince Albert, Saskatoon i Gravelbourg. Tam posługiwali w 33 parafiach z rezydującym kapłanem. Populacja w tych placówkach wynosiła ok. 38 000 katolików (6043 rodziny). Rodziny niemieckie stanowiły przeważającą większość (4687), a następnie rodziny polskie (1120), angielskie, ukraińskie i francuskie[17].

Rozwój migracji Polaków do miast

W okresie między I i II wojną światową oprócz rolników do Kanady zaczęli coraz liczniej przybywać robotnicy i przedstawiciele handlu – ci ostatni osiedlali się już w skupiskach miejskich. Pierwsi emigranci z Polski trzymali się razem, co dawało im większe szanse przetrwania trudnych początków. Dotyczyło to tak ludności osiedlonej na preriach, jak i początkowej emigracji osiedlającej się w mieście.

[17] Por. tamże, s. 220-221.

W czasie II wojny światowej Kanada przyjęła ok. 1000 polskich uchodźców, głównie wykwalifikowanych specjalistów. Pod koniec 1946 r. Kanada zaczęła przyjmować byłych żołnierzy polskich z Europy Zachodniej, a także byłych jeńców i więźniów politycznych, przeważnie ze znajomością języka angielskiego, z wyższym poziomem zawodowym i wykształceniem. Przybyli także liczni naukowcy, inżynierowie, lekarze i przedstawiciele innych zawodów. Grupa ta – przybyła w latach 1946-1957 – szacowana jest łącznie na ponad 60 000 osób. Około 20% przybyłych legitymowało się wyższym wykształceniem. Reprezentowali oni niemal wszystkie grupy społeczne i zawodowe. Około 80% emigracji powojennej osiedliło się w miastach. Wyraźną przewagę nad rolnikami zyskali robotnicy. W miejskich ośrodkach przemysłowych skupiało się ok. 76% Kanadyjczyków polskiego pochodzenia. W latach pięćdziesiątych zwiększała się liczba polskich imigrantów napływających bezpośrednio z Polski[18].

Wpłynęło to na rozwój parafii miejskich, zwłaszcza w Ontario. W tej prowincji rośnie wyraźnie liczba Polaków, zmniejsza się natomiast procentowy udział dawnych osadników z terenów preryjnych w Saskatchewan, Manitobie i Albercie. Towarzyszy temu wyraźny proces zmniejszania się liczby placówek obsługiwanych przez polskich oblatów w zachodniej Kanadzie, w środowisku wiejskim. Polacy osiadli na roli stawali się społecznością odizolowaną od reszty Polonii, a ich parafie – początkowo będące ostoją polskości – stały się z czasem (z pokoleniami urodzonym w Kanadzie) parafiami terytorialnymi, angielskojęzycznymi. Następował powolny proces integracji z „ludzkim obliczem" i zachowaniem pamięci o swoich korzeniach.

Miejskie parafie w Ontario

Dla oblatów z Prowincji Najświętszej Maryi Panny kończył się powoli okres, który można określić „czasem wędrownych misjonarzy". Rozpoczynał się okres duszpasterstwa miejskiego, gdyż tam przenosiło się życie Polonii. Nowe migracje przynosiły też zmiany w strukturze duszpasterskiej prowincji, ponieważ duża liczba nowych imigrantów była Polakami. Polska część Prowincji Najświętszej Maryi Panny proporcjonalnie się powiększała.

[18] Dane za: J. Plewko, *Kanada. D. Polonia,* hasło w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 523-524. Por. A. Reczyńska, *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, dz. cyt., s. 14-15.

W 1935 r. polscy oblaci objęli istniejącą już parafię Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON). Parafia Świętego Stanisława Kostki była pierwszą polską parafią w Toronto i okolicach, erygowaną w 1911 roku. Odgrywała ważną rolę w życiu Polonii. Pierwszym oblatem w Toronto był o. Stanisław → Puchniak. Przybył on do parafii 29 czerwca 1935 roku. Dwa tygodnie później dołączył do niego o. Thomas → Schnerch OMI, którego wkrótce zastąpił o. Jan → Bednarz OMI. Parafia była bardzo zróżnicowana i pełna podziałów, dlatego ojcowie postanowili odwiedzić każdą polską rodzinę. W 1937 r. przybyły z USA do par. Świętego Stanisława Kostki siostry felicjanki, które prowadziły w niej przedszkole, uczyły katechizmu dzieci ze szkół publicznych, języka polskiego, a także posługiwały wśród chorych[19]. Pod kierunkiem oblatów parafia stała się bardzo prężnym ośrodkiem życia religijnego oraz działalności charytatywnej i patriotycznej. Umacnianiu ducha patriotycznego służyły organizacje powoływane przy prowadzonych przez oblatów parafiach, a nawiązujące do organizacji i stowarzyszeń znanych i działających na terenach odrodzonej Polski. Do tych organizacji zaliczyć należy: Sodalicję Mariańską, Stowarzyszenie Świętego Stanisława, Akcję Katolicką, chóry parafialne pw. św. Cecylii, a także Stowarzyszenie Sportowe „Sokół"[20].

W 1915 r. w Toronto erygowana została druga polska parafia pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, zwana powszechnie parafią Matki Bożej (Narodzenia Matki Bożej). Powstała w miarę rozrastania się osadnictwa Polaków w zachodnich dzielnicach miasta (West Toronto). W 1940 r. w tragicznym wypadku samochodowym zginął jej proboszcz ks. Władysław Gulczyński. Wówczas abp McGuigan zwrócił się do misjonarzy oblatów z prośbą

[19] Zgromadzenie Sióstr Świętego Feliksa z Kantalicjo założone zostało w Warszawie przez bł. Marię Angelę Truszkowską w celu wychowywania dzieci i młodzieży oraz opieki nad chorymi i ubogimi. W 1874 r. siostry udały się do Stanów Zjednoczonych. W 1900 r. powstały prowincje zakonne w Detroit (MI) oraz w Buffalo (NY). W 1937 r. felicjańska prowincja zakonna w Buffalo pw. Niepokalanego Serca Maryi otworzyła placówkę w Toronto. W 1953 r. powstała wiceprowincja zakonna (dawniej: komisariat) pw. Najświętszego Imienia Maryi z siedzibą w Mississauga (ON).

[20] Por. *Złote pokłosie. Szkic historyczny parafii św. Stanisława Kostki w Toronto, Ontario, Canada. 1911-1961*, Toronto 1961; L. Głowacki, *Świętując 75-lecie parafii św. Stanisława Kostki,* Toronto 1986; W. Tkaczyk, *Parafia św. Stanisława Kostki (St. Stanislaus Kostka Parish),* w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 1, Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario,* Lublin 1992, s. 260-274; J. Boekenfhoer, *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947,* „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée" t. 75 (1948), s. 68-69; M. McCarthy, *The Missionary, St. Mary's Province,* dz. cyt., s. 106-107.

o objęcie opieki duszpasterskiej nad parafią. Pierwszym proboszczem był o. Peter → Klita OMI. Po wybuchu II wojny światowej parafia zaangażowała się w znaczącą pomoc finansową Polsce i rodzinom żołnierzy przynależącym do parafii i walczącym na frontach tej wojny[21].

Ze względu na rosnącą polską imigrację już w 1944 r. polscy oblaci zaczęli dostrzegać potrzebę założenia nowej, trzeciej oblackiej parafii w Toronto. Wielu z polskich imigrantów osiedlało się bardziej na zachód od dotychczasowego największego skupiska polskiego, czyli rejonu Queen Street i Bathurst Street, w pobliżu kościoła Świętego Stanisława. Polacy wypierani byli także z obszaru par. Narodzenia Matki Bożej. W 1948 r. o. Stanisław Puchniak OMI poświęcił grunt pod budowę budynku parafialnego. Odpowiedzialnym za zorganizowanie parafii był o. Michael → Smith OMI. W 1949 r. wybudowano trzypoziomową salę parafialną, która służyła za kościół, miejsce spotkań oraz miejsce nauki dla dzieci. 23 maja 1954 r. konsekrowano nowy kościół pw. Świętego Kazimierza. Parafia ta przez długie lata pod względem liczby wiernych, roli i aktywności zajmowała wyjątkową pozycję wśród wszystkich parafii polonijnych w Kanadzie[22].

Osadnictwo polskie w Ontario nie obejmowało tylko miasta Toronto. Polacy zamieszkali m.in. w Welland, Fenwick i St. Catharines na półwyspie Niagara. Początki parafii w Welland miały charakter wieloetniczny (Polacy, Włosi, Francuzi, Słowacy, Chorwaci, Ukraińcy), chociaż od początku prowadzona była przez księży polskiego pochodzenia. W 1913 r. wybudowano kościół. W 1920 r. założony został cmentarz parafialny. W 1947 r. parafię Świętych Piotra i Pawła w → Welland (ON) objęli polscy oblaci. Rok wcześniej przybyły do niedalekiego St. Catharines pierwsze grupy zdemobilizowanych polskich żołnierzy. W 1949 r. abp James McGuigan z Toronto powierzył

---

[21] Por. *Pamiętnik 40-lecia parafii M. Boskiej West Toronto 1915-1955,* Toronto 1955; *Złoty Jubileusz parafii Matki Boskiej West Toronto 1915-1965,* Toronto 1965; A. Hałas, *Parafia Matki Boskiej (St. Mary's Parish),* w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 302-308; J. Błażejak (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, dz. cyt., s. 69-71.

[22] *Potomności na pamiątkę. Ojcowie oblaci duszpasterze parafii św. Kazimierza*, Toronto 1975; *Parafia św. Kazimierza w Toronto*, w: *Silver Jubilee Oblate Fathers Assumption Province 1935-1960*, Toronto 1960; *Złote pokłosie. Szkic historyczny parafii św. Stanisława Kostki w Toronto, Ontario, Canada. 1911-1961*, Toronto 1961; J. Plewko, *Parafia św. Kazimierza (St. Casimir's Parish),* w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie,* t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 275-301.

duszpasterstwo parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines (ON) Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Pierwszym duszpasterzem oblackim dla Polaków został o. Leon → Caliński OMI. Od 1947 r. oblaci z Toronto opiekowali się misją Świętej Anny w → Fenwick (ON). W latach 1954-1958 opiekę nad misją katolicką objął o. Mieczysław → Węcki OMI, który został jej pierwszym proboszczem.

Od 1947 r. Polaków w → Kirkland Lake (ON) odwiedzali polscy oblaci, m.in. o. Jan → Chwist OMI z Toronto. W 1951 r. bp Louis Rheaume OMI powierzył polskim oblatom duszpasterstwo polskie na tym terenie. Pierwszym polskim proboszczem został mianowany o. Wojciech → Golus OMI. Jego opiece duszpasterskiej zostali powierzeni również Polacy w → Rouyn-Noranda (QC).

W 1952 r. polscy oblaci objęli także posługą duszpasterską rodaków w par. Świętej Jadwigi w → Oshawie (ON), mieście oddalonym o ok. 30 mil na wschód od aglomeracji Toronto. Był to ważny ośrodek przemysłu samochodowego w Kanadzie i zarazem miasto przemysłowe. Polacy chcieli mieć tam własną parafię. We wrześniu 1952 r. przybył do Oshawy o. Peter Klita OMI, pierwszy proboszcz nowo powstałej parafii. Zamieszkał początkowo w kapelanii koło klasztoru sióstr felicjanek, spełniając również funkcję kapelana klasztornego. Pierwsza msza w nowej parafii została odprawiona 12 października 1952 roku.

Polacy osiedlali się także w → Ottawie (ON), stolicy Kanady. W 1936 r. utworzyli oni w mieście Klub Polsko-Kanadyjski. W 1941 r. powołali do życia Stowarzyszenie Techników Inżynierów, a w 1947 r. – Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Koło nr 8. W 1948 r. na prośbę abpa Alexandre Vachon, ordynariusza Ottawy, duszpasterstwo Polaków rozpoczęli polscy oblaci. W grudniu 1951 r. abp Vachon ustanowił stałe duszpasterstwo dla Polaków, powierzając je o. Janowi → Sajewiczowi OMI. W 1954 r. erygowana została personalna parafia dla wierzących polskiego pochodzenia. Zakupiono też ziemię pod budowę kościoła Świętego Jacka Odrowąża, przy którym skupi się życie religijno-kulturalne Polonii ottawskiej[23].

---

[23] J. Błażejak (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, dz. cyt., s. 82-84; J. Błażejak, *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 78; E. Walewander, *Ottawa, Ont.*, w: E. Walewander (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 185-199.

Toronto oferowało polskim oblatom nowe pole pracy na wschodzie Kanady i możliwość głoszenia Ewangelii w języku polskim w Ontario i we wschodniej części USA. Umożliwiło to także oblatom kontakt z miejską ludnością polską, co niebawem głęboko zmieniło perspektywy odrębnej polskiej prowincji.

Unia Kredytowa Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza w Toronto

Pod koniec lat trzydziestych XX w. w Toronto panowało bezrobocie. Ludzi zachęcano do nabywania farm w Niagara Peninsula oraz działek ogrodniczych w Bradford. Zainteresowane tym polskie rodziny zwracały się często z prośbą o pomoc do swoich duszpasterzy w nadziei uzyskania lepszych warunków kredytu niż z reguły krótkoterminowe hipoteki obciążające powyższe obiekty. Zapotrzebowanie wzrosło do takich rozmiarów, że stało się niepodobieństwem zaspokojenie potrzeb wszystkich proszących. W 1944 r. polscy oblaci przeanalizowali funkcjonowanie kasy pożyczkowej. W lipcu 1945 r. rozpoczęto cotygodniowe spotkania w par. Świętego Stanisława w → Toronto (ON), podczas których przy pomocy ekspertów, obeznanych już z ruchem spółdzielczych kas pożyczkowych *Credit Union*, wyjaśniano zainteresowanym korzyści płynące z przynależności do *Credit Union*. Wielu zapatrywało się na to z niedowierzaniem. Znalazło się jednak dwudziestu odważnych, którzy w sierpniu 1945 r. założyli pierwszy oddział *Credit Union Świętego Stanisława*. Ta spółdzielcza kasa pożyczkowa rozwijała się dynamicznie. Jej główna siedziba powstała z czasem w par. Świętego Kazimierza w → Toronto (ON).

Oblacki Dom Studiów w Toronto

Na początku II wojny światowej w kolegium (junioracie) św. Tomasza (*St. Thomas College*) w Battleford ograniczono przyjmowanie kandydatów, którzy chcieli zostać księżmi diecezjalnymi lub oblatami. Było to znaczne ograniczenie dla oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny. Jednak jeszcze większe trudności w prowadzeniu szkoły pojawiły się ze strony zakonnej administracji generalnej w Rzymie, która zakwestionowała prowadzenie w tym samym budynku junioratu i wyższego seminarium duchownego. W związku z tym wiosną 1945 r. administracja generalna zgromadzenia zadecydowała, żeby rozdzielić te dwie instytucje. Kolegium oblackie zamknięto, a pozostało tylko wyższe seminarium duchowne. Nowe kolegium

zostało oficjalnie otwarte dopiero w 1950 roku[24]. Wcześniej jednak z decyzji administracji generalnej skorzystała grupa polskich oblatów, tworząc dla powołań polonijnych Oblacki Dom Studiów (*House of Studies*) w → Toronto (ON)[25]. W 1946 r. oblaci z parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (ON) postanowili bardziej rozwinąć akcję na rzecz miejscowych powołań kapłańskich i zakonnych, a szczególnie powołań, które służyłyby duszpasterstwu w polskich parafiach. Po uzyskaniu koniecznych zezwoleń, zakupiono w tym celu dom przy Avenue Road, niedaleko *St. Michael's College*, tworząc w 1947 r. Oblacki Dom Studiów (*House of Studies*) dla powołań polonijnych. W 1957 r. przeniesiono kolegium na Montfair Avenue, Islington. Z perspektywy lat widać, że praca ta przyniosła pożądane owoce. Dom Studiów dopomógł w wykształceniu wielu kapłanów tak diecezjalnych, jak i oblatów. Przez wiele lat tych kandydatów do kapłaństwa uczyli ojcowie Jerry → Talarski OMI, Richard Wolak OMI, John → Mazur OMI i Rudolph → Nowakowski OMI[26].

Parafie w zachodnich prowincjach Kanady latach 1940-1956

W prowincji Manitoba wciąż głównym ośrodkiem życia religijnego i kulturalnego Polonii pozostawała parafia Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Po II wojnie światowej przybyła do Winnipeg spora grupa polskich imigrantów. W latach pięćdziesiątych XX w. znacznie zmodernizowano i odnowiono zaplecze materialne parafii. Polscy oblaci nadal obsługiwali placówki położone w okolicy Winnipeg.

W 1940 r. ważnym ośrodkiem duszpasterskim stała się parafia Świętego Stanisława w → East Selkirk (MB), położona na północ od Winnipeg. Jako pierwszy w parafii zamieszkał w 1940 r. Stanisław → Prokop OMI. Z East Selkirk oblaci obsługiwali też → Narol (MB), → Gonor (MB), → Selkirk (MB). W latach 1942-1948 polscy oblaci rezydowali w → Oakburn Farms (MB) oraz – również od 1942 r. – w → Garson (MB), skąd dojeżdżali do → Tyndall (MB) i → Walkleyburg (MB). Natomiast od 1947 r. oblaci rezydowali w → Rossburn (MB), skąd obsługiwali m.in. → Oakburn (MB) i → Angusville (MB). W prowincji Manitoba polscy oblaci kontynuowali ponadto duszpasterstwo rezydencjalne w Tolstoi, Ashern (do 1943) oraz w Cook's Creek (do 1956 r.).

[24] M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 172.

[25] Tamże, s. 170-171.

[26] Por. tamże, s. 28.

W sąsiedniej prowincji Saskatchewan polscy oblaci kontynuowali duszpasterstwo z rezydującym kapłanem w następujących placówkach: → Melville (SK), → Rama (SK), → Kuroki (SK), → Sturgis (SK), → Fosston (SK), → Claytonville (SK), razem z → Janow Corners, SK (do 1952) oraz w → Krydor, SK (do 1956 r.). W 1940 r. polscy oblaci objęli duszpasterstwo w parafii w → Lintlaw (SK). Pierwszym proboszczem był tam o. Kazimierz → Holick OMI. W 1945 r. natomiast w → Buchanan (SK) dotychczasowy kościół misyjny Świętej Anny oficjalnie stał się kościołem parafialnym, a o. Józef → Kucharczyk OMI – pierwszym rezydującym kapłanem[27]. W 1946 r. przy kościele powstała plebania.

Kolejna – po parafiach w Toronto – wielkomiejska parafia powierzona polskim oblatom powstała w → Vancouver (BC). Vancouver jest największym miastem w kanadyjskiej prowincji Brytyjska Kolumbia. Pierwsi polscy emigranci osiedlili się w Vancouver w latach osiemdziesiątych XIX wieku. W 1928 r. nieliczna grupa Polaków w Vancouver rozpoczęła starania o własny kościół. Pierwsza organizacja polonijna „Zgoda", założona w 1926 r., była miejscem spotkania rosnącej w liczbę i dobrze zapowiadającej się przyszłej wspólnoty parafialnej. Zauważył to abp Duke, który w 1944 r. zwrócił się do misjonarzy oblatów z prośbą o opiekę nad Polonią w Vancouver i założenie polskiej parafii. 20 czerwca tego roku przybył do Vancouver o. Francis → Kosakiewicz OMI i zamieszkał na plebanii przy katedrze. W listopadzie 1944 r. zakupiono plac pod budowę kościoła i plebanii. Budowę kościoła ukończono w 1948 roku. W podziemnej części kościoła urządzona została sala parafialna. W roku 1955 powiększono budynek plebanii.

Specyfika duszpasterstwa w parafiach miejskich

Życie i działalność w wiejskich parafiach preryjnych różniły się znacznie od egzystencji w parafiach miejskich, chociaż były też cechy wspólne. Życie religijne koncentrowało się z reguły przy kościele parafialnym. W niedzielę odprawiano msze w języku łacińskim z kazaniem po polsku oraz niekiedy po angielsku, połączone w zależności od okresu roku liturgicznego z innymi nabożeństwami: Drogą Krzyżową, Gorzkimi Żalami, adoracją Najświętszego Sakramentu, litanią do Najświętszego Serca Jezusa lub Matki Bożej. Pielęgnowano tradycję pierwszych piątków, sobót i niedziel miesiąca. W szczególny

[27] Chociaż już o. Ryszard → Latusek OMI od 1940 r. większość czasu spędzał na miejscu w Buchanan, mieszkając w zakrystii.

sposób rozwijano kult Najświętszego Serca Jezusa, organizowano nabożeństwa Godziny Świętej, Dni Krzyżowych. W okresie Bożego Narodzenia urządzano w kościele szopkę i wizytowano wiernych w ramach tzw. kolędy. Natomiast w okresie Wielkiego Tygodnia kapłan z wiernymi organizował z reguły adorację Grobu Pańskiego. Tradycyjnie w Wielką Sobotę dokonywano obrzędu poświęcenia pokarmów. W uroczystość Bożego Ciała corocznie procesyjnie nawiedzano cztery ołtarze poza obrębem kościoła. Ojcowie prowadzili też naukę religii, przygotowując kandydatów do sakramentów świętych: pierwszej spowiedzi, komunii oraz bierzmowania.

W każdej oblackiej miejskiej parafii (i niekiedy w wielu mniejszych) istniały liczne stowarzyszenia i organizacje społeczne, kulturalne i charytatywne. W parafiach miejskich były one jednak niewspółmiernie liczniejsze i bardziej dynamiczne w swoim działaniu. Można w sposób nieco uproszczony stwierdzić, iż powstanie w Kanadzie pierwszych polonijnych organizacji miało ścisły związek z Kościołem rzymskokatolickim. W wielu bowiem miejscach, i to w krótkim okresie po przyjeździe imigrantów, powstawały kaplice i kościoły lub komitety budowy świątyń. One to doprowadziły do stworzenia pierwszych polonijnych struktur organizacyjnych. Obsługę liturgii mszy św. i innych nabożeństw zapewniały grupy ministrantów oraz lektorów świeckich. Młodzież skupiała się często w *Catholic Youth Organization*, a dorośli w Sodalicji Mariańskiej[28], Towarzystwie Imienia Jezus, Stowarzyszeniu Żywego Różańca, Towarzystwie św. Wincentego a Paulo, Rycerzach Kolumba. Niekiedy tworzyły się także grupy bardziej hermetyczne, jak np. Klub Polsko-Kanadyjski (Ottawa), Stowarzyszenie Techników Polskich (STP) w Kanadzie, Polski Instytut Naukowy w Kanadzie[29], nadzwyczajni szafarze Komunii św., Rycerstwo Niepokalanej, Eucharystyczny Ruch Młodych, Domowy Kościół.

[28] Sodalicja Mariańska prowadziła aktywną działalność apostolską, propagując kult maryjny między innymi poprzez organizowanie akademii i wieczorków o tematyce religijnej. Członkinie odwiedzały też chorych parafian, organizując im święcone i opłatek. Sodalicja Mariańska wielokrotnie organizowała imprezy dochodowe.

[29] Instytut ten stał się w kwietniu 1976 r. osobą prawną. Ponieważ znaczna większość członków Instytutu mieszkała w Ottawie, dlatego został tam utworzony oddział Instytutu. Do jego zadań należy utrzymywanie, rozwijanie i propagowanie polskiej kultury, a w szczególności literatury i sztuki. Instytut ma na celu również rozpowszechnianie w Kanadzie wiedzy o Polsce i jej dorobku kulturalnym, udzielanie pomocy naukowcom, pisarzom i artystom polskiego pochodzenia. Instytut sprawuje pieczę nad Biblioteką Polską w Montrealu. Organizuje odczyty, wystawy, koncerty i zjazdy naukowe, ukazujące bogactwo polskiej kultury i nauki oraz dzieje ojczyste.

Odrębną grupę działalności stanowiły chóry parafialne oraz zespoły pieśni i tańca. W salach parafialnych prowadzone były liczne odczyty, prelekcje połączone często z wyświetlaniem filmów, gościnne występy zespołów artystycznych z Kanady i Polski. Działały liczne biblioteki parafialne ze sporą liczbą książek i czasopism w języku polskim. Wydawano także biuletyny parafialne. W parafiach z reguły obchodzono ważne rocznice narodowe, jak np. 3 maja, 11 listopada, 15 sierpnia i inne.

Polski personel Prowincji Najświętszej Maryi Panny w latach 1940-1956

Podczas II wojny światowej przełożony generalny martwił się możliwymi konsekwencjami wojny dla pracy duszpasterskiej i relacji personalnych w Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie z powodu „osobliwego składu", czyli mieszanki niemieckich i polskich oblatów. Jednak obyło się bez większych konfliktów wewnętrznych, o czym zapewniał John Bokenfohr, przełożony Prowincji Najświętszej Maryi Panny w latach 1939-1947[30]. Niektórzy oblaci z tej prowincji służyli jako kanadyjscy kapelani wojskowi w Europie, jak np. o. Noah Warnke OMI i o. Alfred → Schimnowski OMI, a o. Jan → Sajewicz OMI w Tanganice w Afryce. Podczas II wojny światowej uczniowie z kolegium św. Tomasza w Battleford utworzyli korpus kadetów pod dowództwem o. Leopolda → Engela OMI[31]. Podczas kapituły generalnej Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie w 1947 r. Prowincja Najświętszej Maryi Panny podzielona była na 13 dystryktów, obsługując 63 kościoły rezydencyjce, 69 kościołów misyjnych i 14 misji w 9 diecezjach, głównie w prowincjach Manitoba i Saskatchewan. Personel prowincji oblackiej liczył wtedy 102 księży, 26 seminarzystów i 6 braci, w sumie 134 oblatów[32].

---

[30] Urodzony 28 stycznia 1903 r. w West Point (NE, USA). Był następnie asystentem generalnym w administracji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie (1947-1953). W marcu 1953 r. został mianowany pierwszym biskupem w Kimberley w Południowej Afryce.

[31] M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 170.

[32] Por. J. Boekenfhoer, *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée" t. 75 (1948), s. 61.

Podczas II wojny światowej i tuż po niej to polski personel oblacki zyskiwał na znaczeniu w tej oblackiej prowincji. Pojawiły się następne rodzime powołania kapłańskie. Święcenia kapłańskie przyjęli w tych latach pochodzący z placówek prowadzonych przez polskich oblatów: o. Albert → Pilikowski OMI (1941), o. Stanley → Misiag OMI (1945), o. Edward Klimuszko OMI, o. John → Mazur OMI (1955), o. Jerry → Talarski OMI (1956).

Ze względu na przejęcie władzy w Polsce przez komunistów, powiązanych z nową komunistyczną Rosją (Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich), relacje z Polską Prowincją Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej były utrudnione. Chociaż przyjazd oblatów z Polski do Kanady pod rządami komunistów był niemożliwy, to jednak licznie przybywali polscy oblaci posługujący żołnierzom polskim na zachodzie Europy podczas II wojny światowej i tuż po niej. Do Kanady przybyli wówczas: o. Jan → Chwist OMI (1947 r., z Niemiec), Andrzej → Walczak OMI (1947 r., z Francji), Józef → Ciepły OMI (1947 r., z Francji), Wojciech → Golus OMI (1948 r., z Anglii), Jan → Mendyka OMI (1948 r., z Anglii), Franciszek → Orszulik OMI (1948 r., z Belgii), Antoni → Murawski OMI (1949 r., z Francji), Bernard → Kopeć OMI (1951 r., z Anglii), Antoni → Bagsik OMI (1951 r., z Niemiec przez USA), brat Paweł → Hylla OMI (1951 r., z Niemiec), Kazimierz → Krystkowiak OMI (ur. we Francji, w 1953 r. przyjechał jako seminarzysta), Zygmunt → Musielski OMI (ur. we Francji, w 1953 r. przyjechał jako seminarzysta), Kazimierz → Sulej OMI, Marian → Mróz OMI (1955 r., z Francji).

W polskiej grupie oblatów z Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Regina wciąż żyła myśl o utworzeniu odrębnej, polskiej prowincji w Kanadzie. Pierwsze większe dyskusje o tym projekcie pojawiły się już w 1931 r., podczas wizytacji o. Johanna Pietscha OMI, asystenta generalnego zgromadzenia oblatów. Jago pomysł polegał tym, by przyłączyć grupę polskich oblatów w Kanadzie do istniejącej już prowincji oblackiej w Polsce. Nalegał on na prowincjała o. Thomasa Schnercha OMI, by taki projekt przedstawić na Kapitule Generalnej zgromadzenia w 1932 roku. Prowincjał o. Schnerch przystał na ten pomysł i poprosił o. Antoniego Syllę OMI o zebranie polskich oblatów i przedyskutowanie tego projektu. Spotkanie takie odbyło się 16 czerwca 1932 roku. Jednak wszyscy jednomyślnie zdecydowali, że nie są zainteresowani natychmiastową separacją, ponieważ nie jest to właściwy czas. Mimo to rada prowincjalna Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Regina opowiedziała się za takim projektem separacji. Nie został on zrealizowany, jednak myśl o powołaniu odrębnej jednostki administracyjnej dla polskich oblatów pozostała. Sprzyjała temu zwłaszcza zmiana głównego pola pracy na miejskie parafie w Ontario, przede wszystkim Toronto. W 1941 r. o. Anthime Desno-

yers OMI, asystent generalny zgromadzenia, powrócił do dyskusji o odrębnej polskiej jednostce administracyjnej podczas rutynowej wizytacji prowincji zakonnej. Rada prowincji ponownie przedyskutowała możliwość separacji i ponownie postanowiła, że to nie jest dobry czas na taki krok.

W 1956 r., po prawie trzydziestu latach pracy niemieckich i polskich oblatów z Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Regina, oblaci obsługiwali 75 parafii z rezydującymi w nich kapłanami i 95 misji bez rezydujących kapłanów, służąc w nich ok. 80 000 katolików. Prowincja liczyła 124 kapłanów, 34 scholastyków i 17 braci zakonnych. W nowicjacie było 12 nowicjuszy. Wśród prowadzonych placówek wyróżniały się zwłaszcza trzy polskie parafie w Toronto, gromadząc ok. 25 000 polskich katolików[33].

[33] M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 239-240.

3. POLSCY OBLACI WŚRÓD INDIAN I INUITÓW

W trudną pracę ewangelizacyjną wśród Indian i Inuitów na rozległych kanadyjskich Terytoriach Północno-Zachodnich włączyli się także polscy oblaci. Początkowo zasadniczą ich grupę stanowili bracia zakonni, począwszy od sługi Bożego Antoniego → Kowalczyka OMI, który w 1896 r. rozpoczął pracę w misji → Lac-la-Biche (AB), a następnie w misji → Saint-Paul-des-Métis (AB) i w Kolegium Świętego Jana w → Edmonton (AB). Po nim przybyło kilkunastu innych braci zakonnych. Praca tych braci była dla działalności misyjnej nieoceniona, gdyż brak jakiejkolwiek infrastruktury utrudniał transport i zaopatrzenie, a było ono konieczne nie tylko dla pracy misjonarzy, ale przede wszystkim dla dzieł socjalnych, takich jak szkoły i szpitale.

Pierwszym legendarnym kapłanem przybyłym z Polski był o. Leon → Mokwa OMI, który ponad pięćdziesiąt lat pracował wśród Indian. Druga wojna światowa przerwała podróże i posługę polskich oblatów wśród Indian i Eskimosów. Zostały one wznowione na szeroką skalę pod koniec lat 80. XX wieku. W sumie od końca XIX w. do 2017 r. 32 polskich misjonarzy (10 braci i 22 kapłanów) pracowało w misjach Indian i Eskimosów. W 2013 r. jeden z nich, o. Wiesław → Krótki OMI, został biskupem diecezji Churchill-Zatoka Hudsona[1].

Posługa misyjna polskich braci

Brat Antoni Kowalczyk OMI należał do grupy pierwszych Polaków, którzy wstąpili do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Jego droga życiowa prowadziła go z wioski Dzierżaków w południowej Wielko-

[1] Najobszerniejsze opracowanie dotyczące pracy polskich oblatów wśród Indian i Eskimosów to: J. Różański, *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012. Natomiast najobszerniejsze polskojęzyczne opracowanie dziejów Kościoła katolickiego za kołem polarnym to: P. Zając, *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012.

polsce niedaleko Krotoszyna, przez Niemcy, Holandię, aż do pracy misyjnej na kanadyjskiej Północy. W 1896 r. brat Antoni Kowalczyk został skierowany do pracy w misji → Lac-la-Biche (AB), powyżej Edmonton. Misjonarzowi z Polski nieobce były wszelkie prace gospodarskie, którym oddawał się całym sercem wraz z innymi braćmi. 15 lipca 1897 r. pas transmisyjny wciągnął prawą rękę brata Antoniego aż do trybów, które ją zmiażdżyły. Amputowano mu przedramię. W tym samym roku trafił do misji → Saint-Paul-des-Métis (AB). Wszyscy świadkowie mówiący o życiu brata Antoniego w tej misji podkreślają, że mimo swego kalectwa nie szukał żadnych ulg czy przywilejów. Niektórzy mówią o jego nadludzkiej pracy. W misji Saint-Paul-des-Métis brat Antoni Kowalczyk spędził czternaście lat życia (październik 1897 – październik 1911). Pracował nieustannie dla ubogich. Był kowalem, ogrodnikiem, pastuchem świń, drwalem, traczem, rybakiem, a jak było trzeba, to także i inżynierem. W październiku 1911 r. polecono mu opuścić misję Saint-Paul-des-Métis i przejść do pracy w tzw. „junioracie" – kolegium Świętego Jana w Edmonton. Była to szkoła średnia dla chłopców, pragnących zostać kapłanami w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Z kolegium wyszły duże zastępy oblatów kanadyjskich, przekonanych o świętości brata Antoniego Kowalczyka, który budował ich wiarą, modlitwą, pracowitością i niezwykłym oddaniem dla ludzi. Brat Antoni Kowalczyk zmarł w czwartek 10 lipca 1947 roku[2].

Pierwszym polskim oblatem pracującym wśród Inuitów (Eskimosów) był brat Michał → Dąbrowski OMI. 12 grudnia 1932 r. brat Michał Dąbrowski otrzymał skierowanie do pracy misyjnej w rozległym wikariacie apostolskim Mackenzie. Wikariat ten powstał z podziału pierwszego wikariatu apostolskiego Północnego Zachodu, powierzonego oblatom. Z tego terytorium powstały na początku XX w. w prowincji Alberta archidiecezja Edmonton oraz diecezja Calgary. Jego pierwszą placówką była misja → Aklavik (NT), gdzie dotarł 20 lipca 1933 r. W 1935 r. bp Pierre Fallaize skierował brata Michała Dąbrowskiego do pracy na statku rzecznym „Nôtre Dame de Lourdes", który kursował po Oceanie Lodowatym. Miał być na nim mechanikiem i poznawać tajniki nawigacji. W latach 1947-1954 pracował on w misji → Fort Resolution

[2] Najważniejsze, polskojęzyczne opracowania dotyczące życia i pracy brata Antoniego Kowalczyka: E. Breton, *Kowal Boży*, [Toronto] 1961; L. Głowacki, *Kazał mi iść… Dzieje duchowe Sługi Bożego Brata Antoniego Kowalczyka OMI*, Poznań 1999; H. Lembeck, *Bezręki Kowal. Brat Antoni Kowalczyk OMI, misjonarz w Kanadzie*, Poznań 1997; J. Różański, *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 45-60; J. Sajewicz, M. Hryniewicz, *Nasz brat: życie i działalność polskiego emigranta i misjonarza Sługi Bożego Antoniego Kowalczyka O.M.I.*, Toronto 1972.

(NT), a następnie w → Fort Smith, NT (1954-1967), Aklavik-Inuvik (1967-1973), Black Lake (1973-1981), Fort Smith (1981-1986). W wieku 86 lat brat Michał Dąbrowski przeszedł na zasłużony wypoczynek do misji → Saint Albert (AB), gdzie utworzono także dom dla starszych misjonarzy[3].

Brat Józef → Cichocki OMI wyjechał na misje do wikariatu apostolskiego Mackenzie w 1935 r. Po przybyciu do Kanady pracował najpierw w misji Fort Fitzgerald w Albercie (1935-36), a następnie w Fort Resolution, na Północnym Zachodzie (1936-1939)[4]. W lipcu 1937 r. otrzymał obediencję do prowincji Alberta-Saskatchewan brat Ignacy → Dorabiała OMI. Po przybyciu do Kanady pracował najpierw w kolegium Świętego Jana w Edmonton (1937-1938), a następnie w szkole Blue Quills w Saint Paul (1938-1970). W latach 1970-1993 przebywał w Saint Albert. Podczas swojej pięćdziesięcioletniej posługi pracował głównie jako piekarz i ogrodnik[5].

Brat Ludwik → Jurczyk OMI wyjechał z Polski na misje do Mackenzie w Kanadzie 4 czerwca 1939 r. Pracował on kolejno w misjach: → Fort Rae, NT (1939-1942), Fort Resolution, NT (1942), Fort Chipewyan (1942-1948), Fort Resolution (1948-1950), Fort Rae (1950-1951), Fort Smith (1951-1953), → Yellowknife, NT (1953-1954), Fort Resolution (1954), Fort Rae (1954-1956), Fort Chipewyan (1956), Fort Rae (1956-1958), Fort Smith (1959-1974). Brat Ludwik Jurczyk przez dziesięć lat pracował także sezonowo jako mechanik na statku misyjnym „Św. Anna" razem z bratem Michałem Dąbrowskim.

Powołanie do pracy na misjach w północnej Kanadzie zrodziło się w sercu brata Józefa → Kaintocha OMI już w nowicjacie w 1936 roku. Po przyjeździe do Fort Smith w Kanadzie w 1939 r., otrzymał obediencję do Yellowknife, a następnie do Fort Lake, Fort Rae i Fort Resolution. Podczas wojny myślał o wstąpieniu do armii, ale ostatecznie – pod wpływem współbraci – wycofał się z niej. Przez długie lata pracował w kotłowni, a później na gospodarstwie w domu oblackim w Battleford (SK)[6].

Brat Jerzy → Mrugała OMI wyjechał na misje do Kanady na początku 1954 r. z Francji, gdzie znalazł się po II wojnie światowej. Pracował na Północy w wielu miejscach, rozpoczynając od misji Fort Smith i Aklavik. Pływał głównie na statku rzecznym „Święta Anna". W pracy w misjach mógł rozwijać przeróżne talenty, głównie praktyczne i służebne, tak wobec misjonarzy jak i miejsco-

[3] Por. M. Dąbrowski, *50 lat wśród Indian i Eskimosów*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 28-36; J. Różański, *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, dz. cyt., s. 60-82.

[4] Tamże, s. 83-84.

[5] Tamże, s. 84-85.

[6] Tamże, s. 85-88.

wej ludności, czy też miejscowych szkół i szpitali. Pracował także w ogrodzie i w lesie przy wyrębie drzewa. W miarę potrzeby brał udział w połowach ryb i polowaniach[7].

W 1936 r. wyjechał z Polski do Kanady brat Stanisław → Szczepaniak OMI. Ten niezwykle spokojny i zrównoważony człowiek, wyborny cieśla, znacznie przyczyni się m.in. do wybudowania szpitala w Fort Smith, gdzie najpierw pracował.

W 1937 r. szeregi polskich oblatów w Mackenzie zasilił brat Józef → Sobecki OMI. Skierowano go do pracy w Fort Resolution. W styczniu 1939 r. zaziębił się mocno przy piłowaniu drewna i rozchorował na dobre. Brat Józef Sobecki zmarł w wieku 31 lat[8].

O. Leon Mokwa OMI wśród Indian Północnego Zachodu

Pierwszym polskim kapłanem-oblatem pracującym wśród Indian z Północnego Zachodu był o. Leon → Mokwa OMI. Pracował on wśród nich ponad pięćdziesiąt lat. Powołanie zakonne i misyjne Leona Mokwy krystalizowało się w rodzinnym Lubichowie, niewielkiej wsi kociewskiej, położonej w województwie pomorskim w powiecie starogardzkim. Po święceniach w Obrze (1935 r.) udał się do Kanady, do Lebret (SK). Tam pod wpływem bpa Gabriela Breynat OMI postanowił pracować wśród Indian. W czerwcu 1936 r. o. Leon Mokwa udał się w długą podróż rzeką Athabaska-Mackenzie, która przez długie lata była jedynym szlakiem komunikacyjnym, do Fort Smith. Po sześciu miesiącach i nauce języka został przeniesiony do pracy w Fort Resolution. W misji powierzono mu – oprócz pracy duszpasterskiej – także funkcję ekonoma misji, odpowiedzialnego za sprawy materialne. Łączyło się to z wieloma pracami gospodarskimi. Kolejnym miejscem jego pracy była misja katolicka w → Yellowknife, NT (1939-1944), z drugiej strony Wielkiego Jeziora Niewolniczego. W Yellowknife znajdowało się centrum administracyjne i handlowe regionu, posterunek policji, restauracja oraz skromny hotelik. W pobliżu osady wzniesiono także skromną kapliczkę z pokojem na poddaszu. Następnymi jego placówkami były: Fort Resolution (1944-1948), gdzie wybudował szpital, ponownie Fort Smith (1948-1965), Fort Resolution (1955-1957), Fort Smith (1957-1965), Fort Rae (1965-1970), Fort Smith

[7] Tamże, s. 88-89.
[8] Tamże, s. 89-92.

(1970-1971), Black Lake (1971-1984), Fond-du-Lac (1984-1986), Sturgeon Lake (Calais) (1986), Edmonton (1987-2003)[9].

Nowy zastęp polskich oblatów wśród Indian

Po II wojnie światowej pierwszą próbę wzmocnienia zespołu polskich oblatów Maryi Niepokalanej, pracujących wśród Indian, podjął w 1997 r. o. Ryszard → Czepek OMI. W październiku 1986 r. o. Jacques Johnson, wikariusz prowincjalny nowo utworzonej zakonnej prowincji Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie, przybył do Polski w poszukiwaniu misjonarzy. Oblacka prowincja Grandin obejmowała tereny Dalekiej Północy, na których pracowali bracia zakonni z Polski oraz o. Leon Mokwa. W 1987 r. dwóch oblackich diakonów, Paweł → Andrasz OMI i Andrzej → Stendzina OMI, otrzymało skierowanie do pracy w misji Grandin. Do Kanady przyjechali w lutym 1988 roku. W następnych latach przybyli do Kanady kolejni polscy kapłani-oblaci. W pracę tę włączali się także polscy oblaci należący do kanadyjskiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

W 1990 r. do pracy misyjnej w Kanadzie przybyli ojcowie Leon → Kler OMI oraz Leszek → Kwiatkowski OMI. Rok później do pracy wśród Indian kanadyjskich wyjechał o. Wiesław → Nazaruk OMI. Kolejnymi polskimi oblatami pracującymi wśród kanadyjskich Indian byli ojcowie: Wiesław → Szatański OMI (od 1996), Jarosław → Pachocki OMI (od 2000), Ignacy → Warias OMI (od 2001) oraz na krótko Waldemar Puchała OMI, a także brat Adam Sulewski OMI. Przez rok na preriach w archidiecezji Keewatin – Le Pas pracował o. dr Wojciech → Kowal OMI z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, po czym powrócił na Uniwersytet Świętego Pawła do Ottawy jako wykładowca prawa kanonicznego. W pracę duszpasterską wśród Indian zaangażował się także o. Wojciech → Wojtkowiak OMI z tej samej oblackiej prowincji[10].

---

[9] O. Leon Mokwa pozostawił po sobie dość bogatą korespondencję, częściowo publikowaną w „Oblacie Niepokalanej", wychodzącym przed II wojną światową oraz w „Misyjnych Drogach" (publikowanych począwszy od 1983 r.), a także szereg wywiadów i skromny pamiętnik. Całość jego publikowanych tekstów i przeprowadzonych z nim wywiadów oraz obszerny wybór listów prywatnych w bibliografii: J. Różański, *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, dz. cyt., s. 227-230.

[10] Por. tamże, s. 179-208.

Polscy oblaci wśród Inuitów

W 1990 r. do pracy wśród Inuitów nad Zatoką Hudsona wyjechali ojcowie Wiesław → Krótki OMI i Adam → Filas OMI. Kolejnymi polskimi oblatami nad Zatoką Hudsona byli ojcowie Bogdan → Osiecki OMI i Grzegorz → Oszust OMI, którzy wyjechali do Kanady w 1997 roku. W 2000 r. na dwuletni staż pastoralny do misji eskimoskich wyjechał diakon Paweł → Zając OMI, z oblackiego seminarium międzynarodowego w Rzymie. Od 20 września 2002 r. swój staż misyjny wśród Inuitów na Ziemi Baffina na Dalekiej Północy Kanady odbywał także diakon Daniel → Szwarc OMI, który po święceniach kapłańskich pozostał wśród Inuitów. Swoją praktykę misyjną odbywał tam także o. Franciszek → Kuczera OMI[11].

16 lutego 2013 r. papież Benedykt XVI mianował o. Wiesława Krótkiego ordynariuszem diecezji Churchill-Zatoka Hudsona. Sakrę biskupią przyjął on 30 maja 2013 r. z rąk swojego poprzednika, bpa Reynalda Rouleau. Zauważa on, iż życie codzienne Inuitów z północnej Kanady zmieniło się w ostatnich dziesięcioleciach dość radykalnie. Jednak odległości i surowość klimatu chronią ich nadal dość skutecznie przed zagubieniem się w wielokulturowej społeczności. W codziennym życiu Inuitów pojawiło się wiele udogodnień cywilizacyjnych, a także zmiany wymuszane przez inny typ organizacji społecznej i pracy. Duży wpływ na życie mają dotacje rządowe, które wystarczają na najbardziej podstawowe codzienne potrzeby. Z zasiłków żyje ok. 80% ludności. Wielu Inuitów odżywia się nadal w sposób tradycyjny surowym mięsem i dlatego też nie zrezygnowali z polowania i rybołówstwa. Polują głównie na renifery, foki, woły piżmowe, morsy. Niektórzy pracują jako mechanicy, dozorcy szkół, pełnią różne drobne usługi. Na tym terenie nie ma bowiem żadnego rozwiniętego przemysłu. „Trzeba tutaj też zaznaczyć, że osiadły tryb życia nie leży w ich naturze – podkreślał o. Wiesław Krótki – Eskimosi żyjący w domach, w sadach, zachowują się zupełnie inaczej niż w drodze, na polowaniu, wędrując ze swoimi rodzinami po tych ogromnych pustkowiach. Osiadły tryb życia wyzwala w nich frustrację, prowadzi do wielu konfliktów”[12].

---

[11] Por. tamże, s. 209-223.

[12] A. Kupka, J. Różański, *Z Ewangelią na krańcach świata. Rozmowa z o. Wiesławem Krótkim OMI, misjonarzem Eskimosów. Rozmawiali oo. A. Kupka OMI i J. Różański OMI*, „Misyjne Drogi” (1997) nr 1, s. 11.

O szukaniu przez Inuitów swojej tożsamości świadczy utworzenie 1 kwietnia 1999 r. w północnej Kanadzie nowej jednostki państwowej Nunavut, co znaczy „Nasza Ziemia" lub też „Nasz Kraj". Nowa jednostka łączy Terytoria Północno-Zachodnie, zamieszkałe przez Inuitów. Nunavut jest dawnym terytorium misyjnym oblatów i w dużej części pokrywa się z granicami diecezji Zatoki Hudsona, w mniejszej zaś z granicami diecezji Mackenzie-Fort Smith oraz w niewielkiej z diecezją Labrador. Wszystkie trzy diecezje do dzisiaj administrowane są przez biskupów oblatów. Placówki, w których pracowali polscy oblaci, to m.in. Iglooik, → Chesterfield Inlet (NU), → Repulse Bay (NU), → Kugaaruk, NU (Pelly Bay – stara nazwa używana do 1999 r.) i → Gjoa Haven (NU)[13].

[13] Por. P. Zając, *Kościół Katolicki za kołem polarnym*, dz. cyt., s. 296-303.

4. SŁUŻBA POLONII W STRUKTURACH OBLACKIEJ PROWINCJI WNIEBOWZIĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY

Erygowanie polskiej prowincji zakonnej

Po II wojnie światowej projekt odrębnej jednostki zakonnej dla polskich oblatów powrócił wraz z powiększeniem się grupy polskich imigrantów i polskich oblatów przybyłych do Kanady. Nowi polscy imigranci, którzy tak bardzo ucierpieli od nazistów podczas II wojny światowej, nie byli skłonni do akceptowania niemieckiego zwierzchnictwa nad ich duszpasterzami. Pojawiały się także coraz liczniejsze sprzyjające temu głosy polskich oblatów[1]. Wobec tego przełożony generalny mianował o. Josepha Rousseau OMI, prokuratora generalnego Stolicy Apostolskiej, jako specjalnego wysłannika, który w 1949 r. przyglądał się potrzebie i możliwościom utworzenia odrębnej polskiej jednostki administracyjnej. Jego opinia była pozytywna. Tym razem napotkało to na opór niemieckich władz zakonnych Prowincji Najświętszej Maryi Panny w → Regina (SK). Ówczesne władze wskazywały na liczne trudności – od personalnych[2], przez ekonomiczne[3], po zakonno-religijne[4]. Dlatego też próbowano powstrzymać ten proces poprzez mianowanie polskiego oblata przełożonym prowincjalnym. W ten sposób Stanislaus → Wachowicz OMI został w latach 1950-1956 przełożonym oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Regina. Determinacja polskich oblatów, aby powołać własną prowincję zakonną w Kanadzie, była jednak bardzo mocna, chociaż lanso-

---

[1] M.in. pisma i projekty ojców Antoniego Sylli OMI, Stanislausa Wachowicza OMI i Stanisława Puchniaka OMI.

[2] W prowincji na 116 oblatów było tylko 35 Polaków.

[3] Problem dotyczył podziału domów zakonnych i przyszłości budowanego właśnie domu formacyjnego w Battleford.

[4] Niektóre z parafii miały charakter wielonarodowościowy lub polsko-niemiecki. Przekazanie duszpasterstwa w ręce jednej narodowości mogło zatem zrodzić niepotrzebne napięcia i spory wśród samych parafian.

wana idea podziału budziła wiele kontrowersji i emocji wśród członków prowincji. Wreszcie administracja generalna zgromadzenia zaakceptowała projekt odrębnej jednostki zakonnej, grupującej polskich oblatów[5]. Podczas kanonicznej wizytacji zakonnej asystenta generalnego, o. Johna Walsha OMI, w czerwcu 1956 r., ogłoszony został dekret powołujący w uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, tj. 15 sierpnia 1956 r. nową prowincję z o. Michaelem → Smithem jako pierwszym prowincjałem[6].

Jednocześnie administracja generalna zgromadzenia ustaliła szczegółowo relacje między nową a starą prowincją, koncentrując się na sprawach związanych z formacją młodych oblatów i wyrażając pragnienie rozwoju nowej prowincji, której powstanie uzasadnione było rzeczywistym dobrem tych, do których oblaci zostali powołani i posłani. Poruszona też została sprawa finansów. Nowa prowincja została zobowiązana już w 1956 r. do kontrybucji na rzecz zgromadzenia, a także do pokrycia kosztów pierwszej formacji tych młodych oblatów, którzy w wyniku podziału weszli w jej skład. Jeżeli do tych dwóch punktów dodać jeszcze koszty związane z administracją bieżącą, to z pełnym uznaniem należy odnotować fakt całkowitego wywiązania się ze wszystkich tych powinności, tym bardziej, że nowa prowincja nie otrzymała od starej żadnego wsparcia finansowego[7]. Z chwilą utworzenia polskiej prowincji misjonarzy oblatów w Kanadzie o. Michael Smith OMI rozpoczął poszukiwania miejsca na siedzibę administracji prowincjalnej. Stał się nią Dom Prowincjalny w → Toronto (ON) przy 71 Indian Trail, dokąd nowy prowincjał przeniósł oficjalnie swoją siedzibę jesienią 1958 r. Pierwszymi prowincjałami Wiceprowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie byli: Michael Smith OMI (1956-1966), Felix → Kwiatkowski OMI (1966-1971), Edward → Świątek OMI (1971-1977), John → Mazur OMI (1977-1984), Antoni → Mendrela OMI (1984-1990)[8].

---

[5] Bardzo szeroko historie tych dyskusji o zasadności i możliwościach podziału prowincji opisuje: M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, dz. cyt., s. 249-267; M. Michalski, *Powstanie i rozwój Prowincji Wniebowzięcia. Studium historyczne w świetle zasobu archiwalnego Archiwum Generalnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 55-62.

[6] AG, sygn. B – 219, Assumption, Circulares, Administratio gen., *Dekret nominacyjny.*

[7] Por. M. Michalski, *Powstanie i rozwój Prowincji Wniebowzięcia,* dz. cyt., s. 64.

[8] Por. M. Smith, *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 80-86.

Placówki nowej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Po erygowaniu 22 sierpnia 1956 r. zakonnej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie nowa jednostka oblacka otrzymała do obsługi duszpasterskiej część parafii z dotychczas istniejących i obsługiwanych przez polskich oblatów. Były to parafie w dystrykcie Toronto: Narodzenia Najświętszej Maryi Panny (Matki Bożej) w → Toronto (ON), Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON), Świętego Kazimierza w → Toronto (ON), Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland (ON), Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines (ON). Ponadto w Ontario kontynuowali oni pracę w parafii Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie (ON) oraz obsługiwali parafię Świętej Jadwigi w → Oshawie (ON) i w → Kirkland Lake (ON).

W prowincji Manitoba – oprócz dotychczasowego głównego ośrodka polskich oblatów w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB) – nowa prowincja otrzymała parafię Świętego Stanisława w → East Selkirk (MB), parafię Najświętszego Serca Pana Jezusa w → Garson (MB), parafię Najświętszej Trójcy w → Tolstoi (MB), parafię Świętej Teresy w → Rossburn (MB) oraz parafię Najświętszego Serca Pana Jezusa w → Elphinstone (MB).

W Saskatchewan ich główne miejsca pracy stanowił dystrykt → Rama, → Kuroki, parafia Świętego Henryka w → Melville (SK), parafia Świętego Michała w → Krydor (SK) oraz parafia Świętego Michała w → Lemberg (SK).

W Brytyjskiej Kolumbii kontynuowali prace w par. Świętego Kazimierza w → Vancouver (BC).

Ten rozkład geograficzny parafii prowadzonych przez nową prowincję wskazuje wyraźnie, iż główny ośrodek ciężkości duszpasterstwa polskich oblatów w Kanadzie przeniósł się do Ontario, do miast, a zwłaszcza do Toronto. To miasto stało się do dzisiaj ich głównym ośrodkiem działalności duszpasterskiej i pozaduszpasterskiej oraz centrum administracyjnym (dom prowincjalny w Toronto). Spośród wszystkich wymienionych miejsc, tylko jedno posiadało status domu zakonnego (Winnipeg) oraz jedno status rezydencji zakonnej (Melville), pozostałe miejsca miały charakter placówek duszpasterskich[9].

[9] AG. sygn. B-219 Assumption, Circulares (Administratio gen.), *List L. Deschâteles, To the Oblates of St. Mary's and Assumption Province, 22.08.1956 r.*

Imigracja polska w Kanadzie w latach 1956-1989

Według kanadyjskich danych statystycznych, w latach 1953-1971 kraj ten przyjął ok. 55 tysięcy Polaków, a do roku 1980 dalsze 8 tysięcy[10]. Przy czym od roku 1955 stopniowo zwiększała się liczba imigrantów napływających bezpośrednio z Polski. Miejscem najbardziej przyciągającym polskich imigrantów była prowincja Ontario i jej stolica – Toronto[11]. Do lat 70. XX w. za drugie co do wielkości skupisko polskie uchodziło miasto Winnipeg, położone w Manitobie. W latach 80. XX w. jego miejsce zajął Montreal. W pierwszej połowie lat osiemdziesiątych Polacy docierali do Kanady głównie przez obozy dla uchodźców znajdujące się na terenie Europy Zachodniej. Po roku 1986 ponownie wzrosła imigracja bezpośrednio z Polski. Te fale przybyszów z lat 1981-1989 nazywano powszechnie emigracją „postsolidarnościową", która liczyła ogółem ok. 80 tysięcy osób[12]. W 1988 r. polska grupa etniczna w Kanadzie liczyła 404 475 osób, skupiających się głównie w miastach (ok. 80%) uprzemysłowionej prowincji Ontario, a także w Winnipeg (prow. Manitoba) oraz Montrealu (prow. Quebec)[13]. W Toronto poza tradycyjnie polską dzielnicą, istniejącą wokół ulicy Roncesvalles, od lat 80. XX w. ukształtowało się nowe skupisko polskie w Mississauga, na dalekich przedmieściach Toronto.

Rozwój placówek duszpasterskich w miastach (1956-1989)

Podążając za nowymi drogami imigrantów polskich w Kanadzie oblaci z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny rozwijali placówki duszpasterskie głównie w Toronto i w innych częściach prowincji Ontario. Były to przede wszystkim placówki miejskie. W Toronto, stolicy prowincji Ontario oblaci kontynuowali pracę w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi

[10] Dane za: A. Reczyńska, *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, dz. cyt., s. 18. Według J. Plewko polska emigracja w tych latach była mniejsza: J. Plewko, *Kanada. D. Polonia,* hasło w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 523-524.

[11] W 1961 r. w prowincji tej było 149 524 Polaków, czyli 46% wszystkich w Kanadzie. Por. J. Plewko, *Kanada. D. Polonia,* dz. cyt., kol. 523-524.

[12] Dane za: A. Reczyńska, *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, dz. cyt., s. 18.

[13] Por. J. Plewko, *Kanada. D. Polonia,* dz. cyt., kol. 524.

Panny, zwanej powszechnie parafią Matki Bożej (Narodzenia Matki Bożej), jak również w parafii Świętego Kazimierza. Szkoła im. św. Kazimierza była największą szkołą parafialną w Kanadzie. Z każdym rokiem liczba dzieci zapisywanych do szkoły rosła, w szczytowym okresie rozwoju – 1969 r. – osiągnęła stan 506 uczniów. W 1981 r. utworzono przy parafii Fundusz Imigracyjny, który stał się zaczątkiem szerszego Funduszu Imigracyjnego działającego przy Komisji Centralnej Kongresu Polonii Kanadyjskiej. Parafia Świętego Stanisława Kostki w Toronto odgrywała w tym czasie ważną rolę w życiu Polonii. W latach 60. i 70. w parafii istniała największa w diecezji grupa młodzieżowa i zespół taneczny „Górale". W 1969 r. parafia w swoich progach gościła kard. Karola Wojtyłę, a w 1986 r. – kard. Józefa Glempa z racji obchodów 75-lecia swego istnienia. W okresie stanu wojennego parafia wysyłała do Polski żywność, ubrania i leki oraz organizowała pomoc dla Polaków przybywających z obozów uchodźców w Austrii i we Włoszech.

W 1960 r. powstała parafia Świętych Aniołów w → Toronto (ON). Jej założenie było odpowiedzią na wyraźny wzrost liczby katolików. Znaczną ich część stanowili polscy i włoscy imigranci. Z inicjatywą utworzenia parafii wyszedł o. Michael Smith OMI. W następnym roku we mszy św. uczestniczyło już ok. 700 wiernych. Bardzo szybko wybudowano plebanię i salę parafialną, a w 1971 r. – kościół.

W latach 70. i 80. XX w. wiele polskich rodzin osiedliło się na terenach szybko rozbudowującego się miasta Mississauga. Przybyły one z dzielnic śródmiejskich Toronto oraz z dość dużej wtedy fali emigracyjnej do Kanady. 15 listopada 1979 r. abp Gerald Emmett Carter dał zezwolenie na utworzenie nowej polskiej parafii. O. Stanisław → Bąk OMI został proboszczem nowej parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). W 1984 r. wybudowano nowy kościół, w którego podziemiach znajdowała się duża sala parafialna.

Jeszcze przed masowym osadnictwem Polaków w Mississauga, w 1963 r., z inicjatywy o. Michaela Smitha OMI, polscy oblaci utworzyli Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów w → Mississauga (ON). Dom ten odegrał znaczącą rolę w działalności ewangelizacyjno-formacyjnej. Ośrodek miał za zadanie pogłębiać i ubogacać życie religijne społeczności polonijnej[14]. Z upływem czasu zespół oblatów zajmujący się jego prowadzeniem rozszerzał zakres działalności, przekształcając go w centrum rekolekcyjne dla osób konsekrowanych, duchownych i świeckich z różnych grup narodowościowych i językowych.

[14] M. Smith, *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 86-90, 111-131.

Polscy oblaci kontynuowali także pracę w parafii Świętej Jadwigi w Oshawie. We wrześniu 1958 r. otworzono w parafii polską szkołę. Liczba uczniów sukcesywnie wzrastała i w roku szkolnym 1959/60 wynosiła 143 chłopców i 145 dziewczyn. Później jednak nastąpił regres. W 1979 r. oblaci przekazali parafię księżom chrystusowcom. Także parafia w centrum górniczym w → Kirkland Lake (ON), przeżywała szczyt swego rozwoju w latach 50. XX w. Od 1965 r. rozpoczął się odpływ Polaków z tej okolicy. Stąd też parafia uległa likwidacji w 1985 r.

Prężnie natomiast prowadziła działalność najstarsza parafia Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W latach 1986-1989 parafia sponsorowała 716 polskich rodzin z obozów dla uchodźców. W latach 1986-1987 pod kierownictwem o. Christophera → Pulchnego OMI wybudowano nowy kościół, a w latach 1988-1989 – nowoczesną salę parafialną. Sala mogła pomieścić ok. 360 osób. W marcu 1988 r. ukonstytuowali się w parafii Rycerze Kolumba im. Ojców Wojciecha i Jana → Kulawego OMI. W 1989 r. posługę w parafii zakończyły siostry benedyktynki.

Dobrze rozwijała się także miejska parafia w Vancouver. W latach 1961-1962 wybudowano szkołę parafialną, którą prowadziły siostry zmartwychwstanki. W 1970 r. zaczęto wznosić *Kopernik Lodge*, przeznaczony dla seniorów. Jego uroczyste otwarcie odbyło się 29 kwietnia 1973 r. W latach 1981-1982 wybudowano nową plebanię[15].

W 1961 r. do duszpasterstwa w parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB) powrócili polscy oblaci. W 1963 r. wybudowano nową plebanię. W 1972 r. do pracy w parafii przybyły siostry służebniczki Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej (śląskie). W skład budynków parafialnych od 1973 r. wchodzi zakupiony przez parafian dom zakonny sióstr służebniczek NMP Niepokalanie Poczętej. Natomiast na przełomie lat 1976-1977 przy domu sióstr powstało przedszkole dla dzieci (*Sisem Day Care*)[16].

---

[15] Por. *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956*, Toronto 2006, s. 43-47; J. Błażejak, *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 78-79.

[16] Zgromadzenie założone 3 maja 1850 r. przez bł. Edmunda Bojanowskiego w Wielkopolsce. W Edmonton zamieszkały najpierw w klasztorze sióstr józefinek, pracując w Domu Weteranów *Villa Maria*. W 1986 r. otworzyły drugą placówkę w oblackiej parafii Świętego Kazimierza w Vancouver, pracując m.in. w Szkole Polskiej Świętego Kazimierza. Zob. J. Wiśniewska, *Służebniczki śląskie wśród Polonii kanadyjskiej w Edmonton (1972-1989)*, „Studia Polonijne" t. 34 (2013), s. 77-108.

Polscy oblaci otworzyli także dwie miejskie parafie w prowincji Saskatchewan. W 1966 r. przejęli rodzącą się dopiero parafię Matki Boskiej Częstochowskiej w → Saskatoon (SK). Pierwszym oblackim proboszczem był o. Jan → Sajewicz OMI. Jesienią 1966 r., dzięki zabiegom o. Jana Sajewicza OMI i Stowarzyszenia Katolickiego Polaków w Saskatoon, powstała Sobotnia Szkoła Polska im. Ignacego Skorupki. W latach 1976-1981 duszpasterstwo w parafii Świętego Antoniego w Regina prowadzili ojcowie oblaci. Po oblatach duszpasterstwo przejęli księża chrystusowcy.

W 1969 r., na zaproszenie episkopatu Kanady i Kongresu Polonii Kanadyjskiej, parafie polonijne w Kanadzie (m.in. parafię Świętej Jadwigi w Oshawie, Matki Bożej Nieustającej Pomocy w St. Catharines, parafie w Toronto, parafię Świętego Ducha w Winnipeg, parafię Różańca Świętego w Edmonton) odwiedził kard. Karol Wojtyła, przekazując im z katedry wawelskiej relikwie polskich świętych: Stanisława Biskupa, Jacka Odrowąża i Jana Kantego. W sierpniu 1976 r. kard. Karol Wojtyła przebywał ponownie w Kanadzie w towarzystwie siedmiu polskich biskupów.

Kościół w Kanadzie udzielał pomocy narodowi i Kościołowi w Polsce, m.in. organizując akcje charytatywne „Chleb dla Polski 1957", „Ruchome szpitale dla Polski", także w okresie stanu wojennego. W latach 1981-1982 parafie polonijne włączyły się w sponsorowanie polskich emigrantów, aktywne były zwłaszcza parafie: Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga i oblackie parafie w Toronto. Polscy katolicy z Kanady z parafii oblackich hojnie wspierali również finansowo Katolicki Uniwersytet Lubelski (m.in. budowę Kolegium im. Jana Pawła II).

Reorganizacja pracy w małych placówkach parafialnych (1956-1989)

Małe parafie w prowincjach preryjnych, prowadzone przez polskich oblatów, traciły na znaczeniu przede wszystkim ze względu na zmniejszającą się liczbę wiernych. Także środki komunikacji sprawiały, iż stawała się łatwiejsza ich obsługa duszpasterska z dalszej odległości. Duszpasterze Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w prowincji Manitoba nadal obsługiwali parafię Świętego Stanisława w East Selkirk, położoną na północ od Winnipeg. Jednak w roku 1983 zrezygnowano z rezydowania kapłana w Rossburn, w 1985 r. w Tolstoi, a rok później w Garson.

W sąsiedniej prowincji Saskatchewan polscy oblaci zrezygnowali z niektórych placówek (1971 r. – Lemberg; 1973 r. – Fosston; 1974 r. – Lintlaw;

1976 r. – Kuroki), a w innych przeorganizowali pracę, rezygnując z rezydującego na miejscu kapłana. Tak było w → Sturgis (SK), gdzie parafia Świętego Patryka stała się parafią-matką dla parafii: Świętej Elżbiety w → Stenen (SK), Świętego Jana Chrzciciela w → Ormside (SK), Świętego Leona w → Rockford (SK), Świętego Tomasza w → Norquay (SK), Świętej Anny w → Buchanan (SK) oraz Świętego Antoniego w → Rama (SK).

Personel Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w latach 1956-1999

W 1956 r. w skład nowej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny weszło 42 księży, 11 kleryków i jeden nowicjusz. Wszyscy bracia zakonni pozostali w prowincji Matki Bożej. W Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Regina pozostało 91 księży, 28 kleryków i 17 braci. Żaden z braci nie został przeniesiony do nowej prowincji z powodu prac prowadzonych w Battleford[17].

W swoim pierwszym liście do członków nowej prowincji o. Michael Smith OMI pisał, że jedna myśl nieustannie zaprząta jego umysł od chwili powstania prowincji: powołania, powołania i raz jeszcze powołania. W powołaniach bowiem upatrywał szansę na rozwój prowincji i zapewnienie jej przyszłości[18]. We wrześniu 1956 r. święcenia kapłańskie przyjął Edward Świątek OMI, a w 1958 r. Joseph → Suroviak OMI. W 1957 r. prowincję zasilił o. Franciszek Frazik OMI, przybyły z Belgii, w 1958 r. Zygmunt → Musielski OMI, przybyły z Francji, a w 1959 r. o. Jerzy → Kania OMI. W 1958 r. stan personalny prowincji wynosił 48 księży, 3 tzw. „ojców scholastyków", 10 kleryków i 2 braci zakonnych. W tej grupie dwóch oblatów było Słowakami, wszyscy zaś pozostali posiadali pochodzenie polskie[19]. W następnych latach kolejni, miejscowi oblaci przyjmowali święcenia kapłańskie: Rudolph → Nowakowski OMI (1960), Christopher Pulchny OMI (1975), Tadeusz → Nowak (1984).

Władze zakonne prowincji Wniebowzięcia już w latach 60. zaczęły starać się w Polsce o pozyskanie oblatów do pracy wśród kanadyjskiej Polonii. W 1966 r. prowincjał o. Felix Kwiatkowski OMI przebywał w Polsce i starał

[17] M. McCarthy, *The Missionary Oblates of Mary Immaculate*, dz. cyt., s. 267.

[18] Por. M. Michalski, *Powstanie i rozwój Prowincji Wniebowzięcia*, dz. cyt., s. 64.

[19] AG, sygn. B-220 Assumption, Relatio ad Capitulum Generale (1959; 1966), *Report. Assumption Province (Canada) to the General Chapter 1959*, s. 1.

się w Urzędzie ds. Wyznań o zgodę na wyjazd do Kanady kilku polskich oblatów. Po długich formalnościach w styczniu 1967 r. przybyła też pierwsza grupa młodych oblatów bezpośrednio z Polski. Byli w niej Zygmunt Kozak OMI, o. Wilhelm → Rozmysłowski OMI oraz kleryk Jan → Szkodziński OMI. Jeszcze tego samego roku, w listopadzie, dołączyło do nich trzech kolejnych kleryków, będących po drugim roku studiów teologicznych – Stanisław Ignatiuk OMI, Tadeusz Skorupski OMI i Stanisław Moszkowicz OMI[20]. Wszyscy oni kontynuowali formację zakonną i teologiczną oraz uczyli się języka angielskiego w seminarium duchownym Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Battleford. Ostatnim oblatem, który pod koniec lat sześćdziesiątych udał się z Polski za ocean, był o. Ryszard → Kosian OMI. O. Edward Świątek OMI, prowincjał kanadyjski, zasugerował, aby z racji specyficznych warunków pracy w Kanadzie mogli wyjeżdżać tam z Polski jeszcze klerycy, ale już po ślubach wieczystych. Kontynuacja studiów teologicznych w Kanadzie miała ułatwić szybsze poznanie języka angielskiego. W odpowiedzi na owe sugestie, do pracy wśród kanadyjskiej Polonii wyjechali w 1972 r. klerycy Władysław → Karciarz OMI i Zbigniew Zapasek OMI. Zamieszkali w seminarium duchownym w Edmonton, dokąd przeniesiona została wspólnota z Battleford.

W 1973 r. o. Edward Świątek OMI, prowincjał z Kanady, poprosił o inną formę wsparcia personalnego: czasowy pobyt oblatów na kilka lat. Na tej zasadzie do pracy wśród Polonii kanadyjskiej wyjechali ojcowie Marek → Czyżycki OMI (1973-1975), Antoni Mendrela OMI (1973-1975) i Ignacy → Pluszczyk OMI (1973-1975). W 1975 r. prowincjał kanadyjski pisał do prowincjała polskiego: „Ponawiam prośbę o zasilenie kadry. Bardzo byłbym wdzięczny, gdyby byli to ludzie, którzy chcieliby naprawdę oddać się pracy wśród naszych emigrantów całym sercem, z przekonania, a nie z namowy czy chęci zaznania przygód. Bo jeśli trafi na poszukiwacza wygód czy przygód – znajdzie tu doskonałe pole do popisu. Dotyczy to nie tylko ojców przyjeżdżających z Polski (...), jest to tak samo ważne w odniesieniu do ojców urodzonych już tu, w Kanadzie"[21].

Analizując statystyki podawane w rocznych sprawozdaniach, można zauważyć fakt, że liczba oblatów przynależących do prowincji wynosiła od

[20] Wszyscy trzej odeszli z oblackiej prowincji zakonnej.

[21] O. E. Świątek do o. A. Kupki, (List z 27 V 1975 r.), APW, DDC Polish: RPP, Teczka 1, bez sygn. Cyt. za: P. Zając, *Relacje między Prowincją Wniebowzięcia a Prowincją Polską Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej 1956-2006*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 89.

pięćdziesięciu ośmiu do sześćdziesięciu, utrzymując się na stałym poziomie. Przyczyniały się do tego także odejścia z prowincji, m.in. do kleru diecezjalnego (np. Joseph Suroviak), czy też wystąpienia ze zgromadzenia (np. Zygmunt Kozak).

W latach 60. XX w. w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny pojawili się włoscy oblaci, którzy rozpoczęli pracę w parafii Świętych Aniołów w Toronto, a następnie w parafii Świętej Katarzyny ze Sieny w Toronto. Tym, co połączyło oblatów włoskich i polskich, była wspólna idea pracy dla i pośród emigrantów własnej narodowości. Początki wspólnoty włoskiej, pracującej w strukturach prowincji Wniebowzięcia, zainicjowało dwóch oblatów przybyłych bezpośrednio z Włoch, do których dołączyło jeszcze dwóch innych pracujących dotychczas na północnych krańcach Kanady. W kolejnych latach przybywali kolejni włoscy oblaci, tak że w szczytowym okresie swej liczebności, w latach 70., grupa ta liczyła dwunastu oblatów.

W 1977 r. na tradycyjne 2-3 lata próbnego pobytu do Kanady wyjechał o. Wojciech → Wojtkowiak OMI, zostając jednak w prowincji Wniebowzięcia na stałe. W tym samym roku do pracy wśród indiańskiej ludności w oblackiej wiceprowincji Mackenzie wyjechał neoprezbiter o. Ryszard → Czepek OMI. Po niespełna dwóch latach pracy w Mackenzie o. Ryszard Czepek poprosił o przeniesienie do pracy w parafii polonijnej. W 1979 r. do pracy w prowincji wyjechał o. Stanisław Błaszkowski OMI.

W lata 80. XX w. prowincja wkraczała ze stanem 54 ojców i 1 bratem zakonnym[22]. W raporcie na kapitułę generalną w 1980 r. umieszczono informację, iż od 1972 r. zmarło 9 ojców, 2 opuściło prowincję, zaś wśród pozostałych pracujących 4 zostało „wypożyczonych" z innych prowincji, 3 z Polski i 1 z prowincji Mackenzie[23].

W latach 80. kolejni oblaci z Polski udali się do Kanady. W 1982 r. do Kanady wyjechał o. Zdzisław Bzura OMI; w 1983 r. ojcowie Marian → Sukiennik OMI i Teofil → Szendzielarz OMI; w 1984 r. o. Stanisław → Bijak OMI; w 1985 r. o. Mieczysław Fidyka OMI; w 1987 o. Roman → Majek OMI. W tym samym roku powrócono do dawnej tradycji wysyłania kleryków z Polski do Kanady. W tej grupie znaleźli się: Janusz → Błażejak OMI, Waldemar Puchała OMI i Robert Nowak OMI. W 1989 r. do Kanady przybył o. Stanisław → Kowal OMI.

---

[22] AG, sygn. B-220 Assumption, Statistica (1969 – 1980), *Assumption – Canada (sierpień 1980)*.

[23] AG, sygn. GA III/1, General Chapter 1980. *Reports A-22*, s. 2.

Pomoc duszpasterska oblatów z prowincji polskiej w parafiach polonijnych

W 1977 r. o. Alfons Kupka OMI z polskiej prowincji oblackiej jako pierwszy wygłosił rekolekcje w kilku oblackich parafiach polonijnych. W 1978 r. w jego ślady poszedł o. Leonard Głowacki OMI, a w 1979 r. o. Józef Kowalik OMI. W ten sposób otwarła się nowa forma współpracy między obydwoma prowincjami zakonnymi, wpisując się w relacje obu prowincji. W 1982 r. o. John Mazur OMI zaproponował, aby ojciec głoszący rekolekcje pozostał już nie trzy, lecz sześć miesięcy w Kanadzie, by w ten sposób służyć pomocą duszpasterską w okresie wiosenno-letnim[24].

Inne formy współpracy oblatów z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z oblatami w Polsce

Oprócz współpracy duszpasterskiej prowincje rozwijały też inne formy współpracy, dotyczące nauki języka oraz studiów. W roku akademickim 1972/1973 na KUL studiował o. Edward Klimuszko OMI. Poznawanie kultury polskiej oraz naukę języka polskiego kontynuowali w Polsce w 1973 r. kleryk Christopher Pulchny OMI i o. Rudolph Nowakowski OMI. W 1976 r. naukę języka polskiego kontynuował o. Christopher Pulchny OMI wraz z o. Johnem Mazurem OMI. Obaj współbracia z Kanady zatrzymali się dłużej m.in. w oblackich wspólnotach w Poznaniu i Katowicach. Do Wyższego Seminarium Duchownego w Obrze, w połowie lat osiemdziesiątych, na studia wysłano kanadyjskiego kleryka Józefa Budziaka OMI.

Wreszcie niezwykle ważne było też wsparcie finansowe Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny udzielane oblackiej prowincji w Polsce. Dotyczyło ono zwłaszcza utrzymania i potrzeb remontowych m.in. oblackiego Wyższego Seminarium Duchownego w Obrze, nowicjatu na Świętym Krzyżu,

[24] O. J. Mazur, (List z 14 X 1982 r.), APW, DDC Polish: RPP, Teczka 1, bez sygn. Lista oblatów z Polski głoszących rekolekcje wielkopostne lub adwentowe w Kanadzie w latach 1977-2005 znajduje się w: P. Zając, *Relacje między Prowincją Wniebowzięcia a Prowincją Polską Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej 1956-2006*, dz. cyt., s. 96.

domu studenckiego w Lublinie. Ważne było także wsparcie finansowe dla dzieł oblatów z Polski prowadzonych poza granicami: misji w Kamerunie, na Madagaskarze, organizacja polonijnej parafii w Malmö, w Szwecji, a także budowa kościołów w Kędzierzynie, Gorzowie Wielkopolskim, Wrocławiu-Popowicach oraz zakupu domu oblackiego w Warszawie. W tych dwóch ostatnich przypadkach zaangażowanie polskich oblatów pracujących w Kanadzie wykroczyło poza wsparcie materialne i sięgało interwencji na poziomie rządowym[25].

Imigracja polska w Kanadzie w latach 1990-2016

W latach 1990-1996 Polacy wyjeżdżali do Kanady głównie w ramach akcji łączenia rodzin. Kraj ten przyjął wówczas dalsze 35 tys. polskich imigrantów. Znaczący odsetek całej tej fali imigracyjnej stanowili ludzie młodzi, o wysokich kwalifikacjach zawodowych, często z wyższym wykształceniem i dobrą znajomością jednego z kanadyjskich języków urzędowych. To znacznie ułatwiało start i awans w Kanadzie, a także umożliwiało dość szybką integrację ze społeczeństwem kanadyjskim[26]. Późniejsza imigracja nie miała już charakteru ani zorganizowanego, ani wyraźnie sprofilowanego. Osiedlała się nadal głównie w miastach. Równocześnie następowała znaczna urbanizacja dawnej grupy polskiej, osiadłej na preriach. Postępowała ona zwłaszcza po II wojny światowej i wiązała się z wyraźnym awansem społecznym zarówno polskich imigrantów, jak i osób polskiego pochodzenia. U początku XXI w. na drugie miasto (skupisko polonijne) po Toronto wyrósł Vancouver w Kolumbii Brytyjskiej.

Na przełomie wieku XX i XXI można też było zauważyć proces rozwarstwiania się kanadyjskiej Polonii. „Jej przedstawiciele występują na wszystkich szczeblach drabiny społecznej, reprezentują wiele zawodów i w zależności od kwalifikacji oraz wykształcenia, należą do grupy o dochodach niskich (w roku 2001 – 12%), średnich (około 20%), a także najwyższych (11%)”[27]. „Analiza danych dotyczących struktury wiekowej polskiej diaspory w Kana-

[25] Por. chociażby o. John Mazur OMI do Wojewody Wrocławskiego, Zbigniewa Nadratowskiego (List z 20.04.1978 r.), APW, DDC Polish: RPP, Teczka 1, bez sygn.

[26] Por. A. Reczyńska, *Polska diaspora w Kanadzie*, w: A. Walaszek (red.), *Diaspora Polska,* Kraków 2001, s. 35.

[27] *Selected Cultural and Labor Force Characteristics*, w: *2001 Census – Statistics Canada 97F0010XCB0142*, s. 1; *Selected Income Characteristics* w: *2001 Census – Statistics Canada 97F0010XCB0143*, s. 1.

dzie dowodzi, że dominują w niej osoby w wieku produkcyjnym (z wysokim odsetkiem osób między 25 a 44 rokiem życia) oraz że dużą grupę stanowią dzieci i młodzież poniżej 15 roku życia. Struktura taka ukształtowana została głównie przez ostatnią falę polskiej emigracji, która dotarła do Kanady w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku"[28].

Nową i szeroką grupę emigrantów polskich z przełomu XX i XXI w. otwiera emigracja „solidarnościowa" z lat 80. XX w. Po niej stopniowo nasila się „emigracja zarobkowa". Pojawiły się także w Kanadzie pokolenia pochodzenia polskiego tam urodzone, często nieznające języka polskiego.

To wszystko sprawia, że Polonia kanadyjska staje się bardzo zróżnicowana. Z jednej strony ta różnorodność jest bogactwem – co współczesna Kanada wykorzystuje w swojej polityce wielokulturowej – z drugiej strony jest ona przyczyną wielu nieporozumień, podziałów i konfliktów w Polonii. Pojawia się także wyraźny prymat wartości materialnych nad duchowymi.

Placówki duszpasterskie w prowincji Ontario (1990-2016)

W ostatnim ćwierćwieczu członkowie Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny kontynuowali pracę w większości parafii wielkomiejskich, przyjętych wcześniej. Dalej najważniejszym ich ośrodkiem i skupiskiem – podobnie jak i Polonii kanadyjskiej – pozostawało Toronto i prowincja Ontario.

W parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON) funkcjonowała Sobotnia Szkoła Polska, która prowadziła naukę języka polskiego dla ponad 150 dzieci. Ponadto parafia prowadziła naukę religii dla dzieci ze szkół świeckich. W latach 90. w niedzielę odprawiano siedem mszy św., w tym jedną w języku angielskim oraz wieczorną mszę sobotnią jako antycypację niedzielnej. Obecnie odprawia się sześć mszy św. niedzielnych (w tym wigilijną w sobotę). W 2006 r. – na zaproszenie proboszcza o. Alfreda → Grzempy OMI – do pracy w parafii przyszły siostry ze Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej. Obecnie do parafii należy ok. 3000 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczy ponad 2500 osób[29].

Parafia Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON) w 2002 r. zaangażowała się mocno w organizację Światowych Dni Młodzieży. W parafii odbywały się m.in. katechezy i spotkania dla młodzieży przybyłej z Polski.

---

[28] A. Reczyńska, *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, dz. cyt., s. 15.

[29] Por. J. Błażejak, *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, dz. cyt., s. 75.

Parafia ta w swojej historii wydała siedmiu kapłanów, z których czterech wstąpiło do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Sześć parafianek wstąpiło do zgromadzenia sióstr felicjanek. Do parafii należy ok. 1300 rodzin. W mszach św. w niedzielę uczestniczy ponad 900 osób. Szkoła polska działa w soboty[30].

Polscy oblaci kontynuowali także pracę w parafii Świętych Aniołów w → Toronto (ON). W latach 1987-2004 długoletnim jej proboszczem był o. Edward → Świątek OMI. W 2007 r. pracę w parafii – jako wikary – rozpoczął o. Mariusz → Wilk OMI, a od 1 września 2016 r. jest jej proboszczem. Do parafii należy ponad 1000 rodzin. W mszach św. w niedzielę uczestniczy ok. 600 wiernych.

Jednak w 2008 r. polscy oblaci oddali parafię Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto (ON), zwaną powszechnie parafią Matki Bożej (Narodzenia Matki Bożej).

Bardzo prężnie rozwijała się natomiast parafia Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). 1 września 1991 r. na miejsce o. Stanisława → Bąka OMI proboszczem został o. Tadeusz → Nowak OMI. Powstała Poradnia Rodzinna, organizowano pomoc dla tych, którzy znaleźli się w krytycznej sytuacji materialnej. Obok kościoła otworzyło podwoje Polskie Centrum Kultury im. Jana Pawła II. To wielka nadzieja Polonii na kultywowanie polskości w miejscu największego skupiska rodaków. W Wielki Piątek 1995 r. otwarto Kaplicę Miłosierdzia Bożego. Podczas Światowych Dni Młodzieży i spotkania z Ojcem Świętym Janem Pawłem II w 2002 r. parafia przyjęła ponad 1000 młodych pielgrzymów. Do parafii należy 11 000 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczy ponad 8000 wiernych. W parafii istnieje wieczysta adoracja Najświętszego Sakramentu (24 godziny, 7 dni w tygodniu)[31].

Również prężnie działała polonijna parafia Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie (ON). Do parafii należało 1200 rodzin. W mszach św. w niedzielnych uczestniczyło ok. 900 osób. W parafii bardzo aktywnie działa m.in. Komitet Pomocy Polskim Misjom. Obecnie działają przy parafii: Duszpasterska Rada Parafialna, Komitet Finansowy, ministranci i lektorzy, chór parafialny, schola dziecięca, nadzwyczajni szafarze Komunii św., Koło Żywego Różańca, grupa Totus Tuus, Rycerstwo Niepokalanej, Eucharystyczny Ruch Młodych, Domowy Kościół[32].

[30] Por. tamże.
[31] Tamże, s. 76.
[32] Tamże, s. 78.

W okolicy Toronto prowincja prowadziła nadal parafię Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland (ON), w której było zarejestrowanych ok. 285 rodzin i osób indywidualnych (w tym Polacy stanowili połowę) oraz parafię Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines (ON). Do tej parafii należało ponad 1000 rodzin. W mszach św. w niedzielę uczestniczyło ok. 700 osób[33].

W omawianym okresie w prowincjo Ontario pojawiły się także nowe parafie, obsługiwane przez oblatów z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. W latach 90. prowincja przejęła odpowiedzialność za różne parafie włoskojęzyczne w diecezji London (ON), prowadzone przez włoskich współbraci. Polscy oblaci natomiast zbudowali od podstaw parafię Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton (ON). Jej dzieje rozpoczęły się w 1990 r., kiedy coraz wyraźniej było widać, że parafia Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga nie może już sprostać potrzebom rzymskokatolickich rodzin polskich, mieszkających na jej terenie. Przepełnienie w kościele Świętego Maksymiliana Kolbego skłoniło o. Stanisława Bąka OMI i świeckich działaczy do starań o utworzenie nowej parafii. Bp Terrence Prendergast podczas wizytacji duszpasterskiej w 1996 r. uznał te starania za uzasadnione. Wkrótce po tej wizytacji o. Adam → Filas OMI został mianowany proboszczem parafii Świętego Maksymiliana Kolbego i zadecydował o założeniu nowej parafii w → Brampton (ON), na obrzeżach Toronto. Pozwolenie na jej utworzenie uzyskano 31 lipca 1998 r. Rok później o. Adam Filas OMI rozpoczął budowę kościoła. Do parafii należało ok. 2500 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczyło ponad 3000 osób. Parafia prowadziła naukę religii dla dzieci na wszystkich poziomach, a Polska Szkoła Sobotnia gromadziła ponad 300 dzieci. Wśród wielu różnych grup parafialnych warto wymienić Oazę Dzieci Bożych oraz grupę 200 ministrantów[34].

W 2005 r. prowincja objęła duszpasterską troska parafię Matki Bożej Królowej Polski w → Wilnie (ON) – najstarszą polonijną parafię w Kanadzie. W 1875 r. w Hagarty, w rejonie osadnictwa kaszubskiego, wybudowano pierwszą kaplicę pw. Świętego Stanisława Kostki. Tę datę uznaje się za historyczny moment założenia parafii. W latach 80. XIX w. nazwę osady zmieniono na Wilno[35]. W 1936 r. spłonął kościół, a nowy kościół wybudo-

[33] Tamże.

[34] Tamże, s. 77.

[35] W latach 1880-1892 pracował w Hagarty ks. Władysław Dembski, pochodzący z Wilna. Ze względu na ten fakt parafianie zdecydowali się tak nazwać osadę, w której postawili kaplicę.

wano pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej. Od lat pięćdziesiątych Kaszuby ontaryjskie zaczęły się stawać letniskowym ośrodkiem polonijnym. W okolicznych lasach powstał też ośrodek dla polskich harcerzy. Do parafii należy ok. 210 rodzin. Pierwszym oblackim proboszczem został o. Mirosław → Olszewski OMI (2005-2011).

1 września 2016 r. oblaci z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie rozpoczęli pracę w parafii Świętej Teresy w → Courtice (ON). Pierwszym proboszczem został o. Tomasz → Kościński OMI. W 2019 r. polscy oblaci objęli także duszpasterstwo w parafii Świętej Jadwigi w Barry's Bay (ON).

Placówki duszpasterskie w zachodnich prowincjach Kanady (1990-2016)

Zmianom ulegało także duszpasterstwo prowadzone przez oblacką Prowincję Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny na zachodzie Kanady. W kanadyjskiej prowincji Manitoba wciąż najbardziej żywotna pozostawała najstarsza, personalna parafia polonijna Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Parafia nadal prowadzi założoną przed stu laty szkołę katolicką na prawach państwowych, a także naukę katechezy dla dzieci ze szkół publicznych. Przy parafii istnieje także Sobotnia Szkoła Języka Polskiego im. Jana Pawła II. Ponadto w parafii działają: Duszpasterska Rada Parafialna; Komitet Finansowy; Komitet Liturgiczny; grupa ministrantów i ministrantek; grupa młodzieżowa, grupy formacyjne dzieci, duszpasterstwo osób starszych, duszpasterstwo chorych (*Seven Oaks Hospital*), chóry „Św. Cecylii" i „Millennium"; grupa nadzwyczajnych szafarzy Komunii św.; grupa tzw. „marszałków" i lektorów; katecheci; Komitet Opieki nad Cmentarzami; Komitet Gospodarczy; Liga Katolickich Kobiet; Rycerze Kolumba; Sodalicja Różańcowa; Poradnictwo Rodzinne.

W 2014 r. natomiast polscy oblaci zamknęli duszpasterstwo w drugiej parafii na terenie prowincji Manitoba – w → East Selkirk (MB). Była to parafia z jednym rezydującym kapłanem.

Duże zmiany w organizacji duszpasterstwa następowały także w parafiach prowadzonych przez prowincję Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny na terenie Saskatchewan. To tradycyjne pole pracy oblackiej składało się przede wszystkim z niewielkich parafii rozrzuconych po preriach, z jednym rezydującym kapłanem. W 1991 r. polscy oblaci przestali pracować w niewielkiej miejskiej parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w → Saskatoon (SK). Po oblatach duszpasterstwo przejęli tam ponownie księża diecezjalni. Oblaci przeorganizowali także pracę w parafiach w dawnym dystrykcie → Rama

(SK). Jeden rezydujący kapłan pozostał w parafii Świętego Patryka w → Sturgis (SK). Obecnie do tej parafii należą też parafie: Świętego Leona w → Rockford (SK), Świętego Tomasza w → Norquay (SK), Świętej Anny w → Buchanan (SK) i Świętego Antoniego w → Rama (SK). Do parafii Świętego Patryka należy ok. 80 rodzin, w niedzielnej mszy św. uczestniczy od 95 do 122 wiernych; do parafii Świętego Leona należy ok. 15 rodzin, w niedzielnej mszy św. uczestniczy od 10 do 15 wiernych; do parafii Świętego Tomasza parafii należy ok. 23 rodzin, w niedzielnej mszy św. uczestniczy ok. 20 wiernych; do parafii Świętej Anny należy ok. 33 rodzin, w niedzielnej mszy św. uczestniczy ok. 30 wiernych; do parafii Świętego Antoniego należy ok. 63 rodzin, w niedzielnej mszy św. uczestniczy ok. 100 wiernych[36]. Polscy oblaci kontynuowali pracę w parafii Świętego Henryka w → Melville (SK). Ponadto w latach 1993-1994 w parafii Świętego Stanisława w → Ituna (SK) pracował o. Wojciech → Wojtkowiak OMI, a w kolejnych latach w → Lestock (SK). Od 2003 r. natomiast posługę w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → Grayson (SK) pełnił o. Heinrich → Sicking OMI. Parafia w Grayson obsługuje także kościoły Świętej Elżbiety w → Killaly (SK), Świętego Michała Archanioła w → Lemberg (SK) oraz Najświętszego Serca Maryi w → Marieval (SK).

W prowincji Alberta polscy oblaci kontynuowali pracę w parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB). Na początku XXI w. do parafii należało 1500 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczyło ponad 1200 wiernych. W parafii działały: Rada Pastoralna; Komitet Finansowy; Komitet Budowlany; szafarze Eucharystii; lektorzy; kantorzy; ministranci; katecheci; chór „Św. Cecylii"; zespół „Betlejem"; chórek dziecięcy „Gloria"; Klub Męski; Sodalicja Różańcowa; Koło Misyjne Świętej Teresy; Rycerze Kolumba; Klub Seniora; Koło Przyjaciół KUL; grupa modlitewna „Dobrego Pasterza"; grupa modlitewna „Totus Tuus"; grupa Modlitewna Chrystusa Króla; grupa Modlitewna Najdroższej Krwi Chrystusa.

Ponieważ Polonia w Edmonton stale wzrastała w latach 60. i 70. XX w., a zwłaszcza po 1980 r., w 1989 r. powstała druga polonijna parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w → Edmonton (AB). W parafii szybko też powstawały liczne organizacje parafialne i komitety, prowadzono katechezy, przygotowanie do sakramentów świętych, w tym do I Komunii św. i bierzmowania. Do parafii tej należy ok. 950 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczy ok. 850 osób.

Jedyną, obsługiwaną na stałe przez polskich oblatów placówką w prowincji Kolumbia Brytyjska, jest parafia Świętego Kazimierza w → Vancouver (BC). W 2007 r. o. Jacek → Nosowicz OMI sprowadził do parafii siostry ze

[36] Por. J. Błażejak (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, dz. cyt., s. 61-65.

Zgromadzenia Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej. Do parafii należy obecnie ok. 1200 rodzin. Ponadto polscy oblaci wspomagali też czasowo angielskojęzyczną parafię w → Prince Rupert (BC). We wrześniu 2004 r. posługę duszpasterską w parafii Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie w Prince Rupert rozpoczął o. Sławomir → Trzasko OMI, a kontynuował ją o. Jacek → Nosowicz OMI.

Życie parafii i organizacje o charakterze religijnym oraz społeczno-kulturowym

Duszpasterstwo parafialne koncentrowało się wokół Eucharystii sprawowanej codziennie w poszczególnych kościołach. Udzielano także innych sakramentów świętych. Szeroko pojęta działalność ewangelizacyjna obejmowała też różne formy rekolekcji i misji parafialnych, głoszonych we wszystkich prowadzonych przez prowincję parafiach, zwłaszcza w okresie Wielkiego Postu i Adwentu. Bardzo często te misje i rekolekcje prowadzone były przez oblatów z Polski.

Bogate spektrum organizacji i stowarzyszeń parafialnych wzbogacają organizacje i grupy o charakterze świeckim, podtrzymujące i krzewiące rodzime polskie tradycje. Ważną rolę wśród nich odegrało w przeszłości Stowarzyszenie Sportowe Sokół, a w przeszłości i obecnie ważną rolę spełniają też tradycyjne drużyny harcerskie. Nieocenioną rolę w podtrzymaniu polskości, szczególnie wśród nowego pokolenia, odgrywają polskie szkoły istniejące przy prawie wszystkich większych parafiach. W większości są to tzw. szkoły sobotnie prowadzące naukę języka polskiego.

Zaangażowanie na rzecz kultury polskiej widoczne było w działalności Katolickiego Studia Młodych (KSM) w → Toronto (ON), założonego 1994 r. i prowadzonego przez o. Mariana → Gila OMI. Działalność studia skupiała się przede wszystkim na przygotowaniu i nadawaniu codziennego programu radiowego, nadawanego w języku polskim i w języku angielskim. Studio to wydawało także w języku polskim miesięcznik „Rodzina", który potrafił osiągnąć nakład 300 tys. Bardzo istotną działalnością KSM było coroczne organizowanie Festiwalu Piosenki Religijnej, a także koncertów, projekcji filmów i spotkań ze słuchaczami. Zgromadzony w archiwum materiał audiowizualny, płyty CD i kasety VHS stanowi doskonały przykład zaangażowania oblackiego w tę dziedzinę[37].

[37] Por. M. Michalski, *Powstanie i rozwój Prowincji Wniebowzięcia. Studium historyczne w świetle zasobu archiwalnego Archiwum Generalnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie*, dz. cyt., s. 70.

Wyrazem wzajemnych relacji między polską prowincją misjonarzy oblatów a prowincją Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny na polu duszpasterskim były także wizyty w parafiach polonijnych kleryckiego zespołu „Gitary Niepokalanej" z oblackiego Wyższego Seminarium Duchownego w Obrze (1992; 2001).

Bogactwo form ewangelizacyjnych, skierowanych głównie do młodych, uzupełnia także polonijna piesza (i samochodowa) pielgrzymka do sanktuarium męczenników jezuickich w Midland. W roku 1649 pięciu jezuickich misjonarzy poniosło śmierć męczeńską z ręki Irokezów[38]. Pierwsza oficjalna polska pielgrzymka do Midland, zorganizowana przez polskich oblatów, wyruszyła z Toronto 17 sierpnia 1947 r. Obecnie w pieszej pielgrzymce bierze udział kilkaset osób, a na główną uroczystość do Midland przybywa ponad 10 000 Polaków z całej Kanady, głównie z parafii w Toronto[39].

Dzieła formacji religijnej i duchowej

Członkowie oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny cały czas dbali o budzenie powołań kapłańskich i zakonnych, także oblackich. Praca z ministrantami i młodzieżą w niemal każdej parafii dawała ku temu największe sposobności. Kandydaci, którzy chcieli wstąpić w szeregi oblackiego zgromadzenia, kierowani byli na pierwszy etap swojej formacji duchowej do nowicjatu w Kanadzie, Polsce lub Stanach Zjednoczonych. Po nowicjacie młodzi oblaci odbywali studia seminaryjne w Kanadzie, bądź poza jej granicami. W 2003 r. rektorem oblackiego Wyższego Seminarium Duchownego w Ottawie został o. Tadeusz → Nowak OMI z prowincji Wnie-

[38] W 1615 r. misjonarze rekolekci założyli misję Sainte-Marie-des-Hurons, którą w 1634 r. przejęli jezuici. Podczas walki Ligi Irokeskiej z Huronami i Petunami misja Sainte-Marie-des-Hurons została zniszczona, a pracujący w niej misjonarze zamordowani: Antoine Daniel (4 lipca 1648), Jean de Brébeuf (16 marca 1649), Gabriel Lalemant (17 marca 1649), Charles Garnier (7 grudnia 1649) i Noël Chabanel (8 grudnia 1649). Wszyscy oni zostali kanonizowani przez papieża Piusa XI 29 czerwca 1930 r. Por. J. Różański, *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, dz. cyt., s. 19.

[39] Polskie pielgrzymki do Midland można podzielić na trzy okresy. Pierwszy z nich (do 1956 r.) to pielgrzymki organizowane przez parafie oblatów i zmartwychwstańców. Drugi (do 1982 r.) to pielgrzymki o wiele liczniejsze, organizowane już przez Konferencję Księży Polskich Wschodniej Kanady. Wreszcie trzeci okres (od 1983 r.) to znaczne ożywienie tych pielgrzymek przez imigrację „posolidarnościową" i stworzoną grupę pielgrzymów pieszych. Znaczenie tym pielgrzymkom nadała wizyta Jana Pawła II w Midland 15 września 1984 r.

bowzięcia NMP. Był on także wykładowcą Pisma Świętego w Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Augustyna w Toronto. Zaangażowanie w dzieło formacji oblackiej kontynuowane było – w miarę możliwości personalnych – także w innych dziełach formacyjnych oblatów w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych.

Rozwijała się także współpraca między prowincją polską i prowincją Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny na polu formacyjno-szkoleniowym. W latach 1991-1993 o. Rocky → Grimard OMI uczył się języka polskiego i jednocześnie uczył angielskiego w oblackim niższym seminarium duchownym w Markowicach na Kujawach. Zgłaszano także kandydatów z Kanady do nowicjatu na Świętym Krzyżu: Wiesława Jaska, Mieczysława → Burdzy OMI oraz Pawła → Ratajczaka OMI. Natomiast Marcin → Serwin OMI został najpierw uczniem niższego seminarium duchownego w Markowicach, a następnie po ukończeniu nowicjatu w 2006 r. podjął studia seminaryjne w seminarium obrzańskim. W latach 90. XX w. studia na Uniwersytecie Świętego Pawła w Ottawie podjęli oblaci z Polski, ojcowie Wojciech Kluj OMI (1992-1996 – licencjat kanoniczny z teologii i misjologii) i Wojciech → Kowal OMI (1992-1997 – prawo kanoniczne). O. Wojciech Kowal OMI, po obronie doktoratu z prawa kanonicznego, został zatrudniony na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Świętego Pawła w Ottawie.

Specyficzną funkcję formacyjną dla świeckich pełnił Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów w → Missisagua (ON). W domu tym prowadzono liczne rekolekcje i tzw. Spotkania Małżeńskie (*Marriage Encounter*) oraz Kursy Przedmałżeńskie (*Engaged Encounter*) dla wielu grup etnicznych w ich ojczystym języku, m.in. w języku angielskim, polskim, hiszpańskim, koreańskim i kantońskim. Od początku istnienia (1963 r.) posłużył on ponad 18 tys. par małżeńskich do wzbogacania ich życia religijnego oraz do przygotowywania się do małżeństwa. W domu tym prowadzone są także rekolekcje dla uczniów szkół podstawowych, średnich i studentów. Korzystają z niego m.in. prezbiterianie, luteranie i członkowie *United Church*. Na szczególną uwagę zasługuje wielkie spotkanie ekumeniczne w maju 2000 r.

W 1956 r. o. Michael → Smith OMI wraz z ks. Józefem Capigą CR i ks. prałatem Franciszkiem Plutą rozpoczęli organizowanie spotkań duszpasterskich polskich kapłanów w Ontario. Wkrótce utworzono Konferencję Księży Polskich Wschodniej Kanady[40]. Jej celem było koordynowanie pracy duszpasterskiej wśród Polonii kanadyjskiej. Pod jej patronatem wychodził

[40] Na wzór Stowarzyszenia Polskich Księży w Manitobie, powołanego w 1957 r. przez o. Francisa → Kosakiewicza OMI.

„Pielgrzym" – polskojęzyczny miesięcznik ilustrowany, ukazujący się w latach 1984-2001[41].

Prowincja Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny zaangażowała się także w działalność ewangelizacyjną poza granicami Kanady, wspierając materialnie działalność m.in. misji prowadzonych przez polskich oblatów w Kamerunie, na Madagaskarze oraz duszpasterstwa na Ukrainie. Zaangażowała się także materialnie i personalnie w pomoc misjom oblackim w Kenii (brat Roman → Zapadka OMI), za które odpowiedzialność przejął cały oblacki region Kanady. Udział Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w tej misji ma charakter ekonomiczny i personalny[42].

Spośród innych dzieł w Toronto wspomnieć warto → Kasę Spółdzielczą Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza (*St. Stanislaus – St. Casimir's Parish Credit Union*) oraz dom spokojnej starości → *Copernicus Lodge*. Obie te instytucje zostały zbudowane dla Polonii i do dziś pełnią w nich posługę oblaci.

Ponadto prowincja prowadzi prężne → Stowarzyszenie Misyjne Maryi Niepokalanej (*Missionary Association of Mary Immaculate*) w Toronto, zajmujące się organizowaniem i rozdzielaniem pomocy dla misji prowadzonych przez oblatów.

Prowincja Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i jej personel w latach 1990-2016

Począwszy od 1990 r. przełożonymi Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie byli: Christopher → Pulchny OMI (1990-1996), Tadeusz → Nowak OMI (1996-1999), Christopher → Pulchny OMI (1999-2005), Janusz → Błażejak OMI (2005-2011), Marian → Gil OMI (2011-2017), Alfred → Grzempa OMI (2017-).

Szeregi oblatów zasilili kapłani wyświęceni w Kanadzie. Byli to (według lat święceń): Rocky → Grimard OMI (1991), Sławomir → Obłąk OMI (1998), Joseph Tuan → Pham OMI (2002), Mieczysław → Burdzy OMI (2005), Piotr → Nowak OMI (2006), Paweł → Ratajczak OMI (2007), Marcin → Serwin OMI (2012), Daniel → Janulewicz OMI (2013), Paul → Patrick OMI (2015).

[41] Było to pismo katolickie o profilu społeczno-kulturalno-religijnym. Wśród jego redaktorów byli m.in. ojcowie Tadeusz → Nowak OMI i Teofil → Szendzielarz OMI.

[42] AG, sygn. B-311 Kenya, Assumption Province.

Wsparcia personalnego polonijnej prowincji oblackiej udzielała nadal Polska Prowincja Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, posyłając do Kanady kapłanów i braci zakonnych. Byli to (według roku przybycia): Roman → Nisiewicz OMI (1991), Wojciech → Kowal OMI (1992), Roman → Zapadka OMI (1994), Marek → Czyżycki OMI (1995), Kazimierz → Kozicki OMI (1995), Andrzej → Sowa OMI (1995), Antoni → Degutis OMI (1996), Wojciech Błach OMI (1997), Janusz → Jajeśniak OMI (1997), Maciej → Pająk OMI (1999), Antoni → Ludwiczak OMI (2002), Marcin → Mironiuk OMI (2003), Marcin → Rosiński OMI (2003), Wojciech → Kurzydło OMI (2005), Piotr → Dudek OMI, Grzegorz → Loska OMI (2006), Michał → Pająk OMI (2006), Paweł → Nyrek OMI (2008), Tomasz → Krzesik OMI (2010), Wojciech → Stangel OMI (2012), Grzegorz → Nowak OMI (2016), Paweł → Pilarczyk OMI (2017), Adam → Jaworski OMI (2018).

Szeregi duszpasterzy z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie zasilili także polscy oblaci, przybyli z misji *ad gentes*. Byli to (według roku przybycia): Sławomir → Trzasko OMI (1991), Adam → Filas OMI (1992), Jan → Sadowski OMI (1997), Mirosław → Olszewski OMI (2003), Jacek → Nosowicz OMI (2003), Mariusz → Wilk OMI (2007), Józef → Sikora OMI (2010), Tomasz → Kościński OMI (2014), Tomasz → Jarosz OMI (2017).

W latach 90. XX w. Prowincja Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny liczyła nieco ponad czterdziestu oblatów. Raport na kapitułę generalną w 1998 r. podaje, że w prowincji pracuje czterdziestu jeden oblatów[43]. Ten stan osobowy (czterdziestu kilku oblatów) utrzymywał się przez następne dziesięciolecia, aż do roku 2017.

Pod względem narodowościowym dominującą grupę stanowią nadal oblaci legitymujący się pochodzeniem polskim. Wypływa to zarówno z charakteru i rodzaju misji prowincji, jak też jest wynikiem żywych relacji między prowincją Wniebowzięcia a prowincją polską oraz pojawienia się powołań w środowisku Polonii kanadyjskiej. Zaznaczenia wymaga jeszcze fakt, że obok narodowości polskiej w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny reprezentowana była także narodowość włoska, wietnamska, indyjska, niemiecka i kanadyjska. Warto przy tym także zwrócić uwagę, że większość oblatów pracujących dziś w strukturach prowincji Wniebowzięcia w Kanadzie odbyło całość lub większą część swej formacji w Polsce, dodając

[43] AG, sygn. B-184A7, General Chapter 1998-Region's Reports. Reports from Provinces (Original), *Assumption Vice-Province – Canada. Report to the 1998 General Chapter*.

do niej nierzadko kilka lub kilkanaście dalszych lat pracy kapłańskiej w kraju lub na misjach.

W spontanicznej wypowiedzi kard. Józef Glemp tak podsumował bogactwo Polonii i pracy oblatów: „Trzeba spojrzeć na Polaków za granicą jako na tych, którzy też coś światu dają z tego bogactwa, jakie wynoszą z naszej ojczyzny, z bogactwa polskiego ducha i wiary. Statystyki mówiące o emigracji są bardzo ważne, ale poza nimi kryje się jeszcze tak wiele spraw moralno-etycznych, których przy statystykach nie widać. (…) Te potrzeby trzeba dostrzec i odpowiednio na nie odpowiedzieć w pracy duszpasterskiej. Osobiście postrzegam oblatów jako tych, którzy potrafią podejmować trudne wyzwania i potrafią dostrzec w emigrantach ludzi, którzy nie tylko coś chcą zarobić, ale też chcą żyć wiarą i nią się dzielić. Jednak potrzebują w tym pomocy”[44].

[44] J. Glemp, *Czcigodni Księża Biskupi! Ojcze Prowincjale! Wszyscy oblaci i wszyscy słuchacze*, w: W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 38-39.

CZĘŚĆ II

5. PLACÓWKI ZWIĄZANE Z DZIAŁALNOŚCIĄ POLSKICH OBLATÓW

Acadia Valley (AB). Osada wiejska. Pierwsi osadnicy przybyli na te tereny z → Broderick (SK) w 1909 r. W 1913 r. na tych terenach utworzono samorząd lokalny Acadia Valley. Do miejscowych osadników polskich z posługą duszpasterską docierał sporadycznie z → Canmore (AB) o. Antoni → Sylla OMI.

Bibliografia: Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 236; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-39.

Agardsley (MB), kaplica Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny (*Immaculate Conception*). Osada położona na trasie linii kolejowej CNR w kierunku → Glenella (MB) na terenie archidiecezji → Winnipeg (MB). Osadnictwo polskie w okolicy Agardsley rozpoczęło się w 1910 r. W 1914 r. mieszkało tu 40 polskich rodzin. Duszpasterstwo dojazdowe wśród nich sprawował o. Bronisław → Heintze OMI, rezydujący w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).

Bibliografia: Plewko J., *Agardsley, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 35.

Aklavik (NT). W języku inuktitut „Miejsce niedźwiedzia", osada kanadyjska położona w delcie rzeki Mackenzie. Historia osady wiąże się z założeniem w tym miejscu w 1912 r. kantoru handlowego przez urzędników Kompanii Zatoki Hudsona. W 1919 r. powstała tam misja protestancka, a w 1925 r. misja katolicka. W 1924 r. bracia zakonni pod przewodnictwem brata Wilhelma Beckschaefera przygotowali odpowiednie zaplecze dla misji katolickiej. Rok później w misji zamieszkał o. Joseph Trockellier, zostając

jej pierwszym przełożonym. W 1925 r. na terenie misji osiedliły się siostry szare z Montrealu, opiekując się katolicką szkołą i niewielkim szpitalikiem. Aklavik była przez pewien czas największym osiedlem kanadyjskim za Kołem Podbiegunowym. Jednak z powodu powodzi i erozji terenu osiedla, położonego w dorzeczu Mackenzie, mieszkańcy zaczęli wyprowadzać się do pobliskiego nowego osiedla Inuvik. Tam też przeniesiono większość instytucji z Aklavik.

Bibliografia: Dąbrowski M., *50 lat wśród Indian i Eskimosów*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 28-36; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 61-74.

Albertown (SK), kościół Świętego Ducha (*Holy Ghost Church*). Pierwsi polscy osadnicy przekroczyli rzekę Saskatchewan Północną w 1903 r. w Petrofka, na północ od → Saskatoon (SK), zakładając wiele wspólnot i kościołów w okolicy jeziora Redberry. Kościół Świętego Ducha w Albertown wybudowali Polacy i Ukraińcy w 1912 r. Wspólnotę odwiedzał o. Teofil → Nandzik OMI z → Fish Creek (SK). Przy rejestracji wspólnoty łacińskiej powstał spór między grupami narodowościowymi. Kościół przyznano Polakom i w 1914 r. przeniesiono go w inne miejsce. Przy kościele została ustanowiona polska misja obsługiwana duszpastersko przez dojeżdżających oblatów. W 1922 r. misja Świętego Ducha liczyła 22 polskie rodziny. W latach 1924-1939 duszpasterstwo w Albertown prowadzili księża diecezjalni z parafii Świętego Michała w → Krydor (SK). W latach 1939-1956 wspólnotą polską w Albertown zajmowali się znowu polscy oblaci, którzy objęli parafię Świętego Michała w Krydor (SK). Do Albertown dojeżdżali m.in. ojcowie Leon → Caliński OMI, Władysław → Panek OMI, Wincenty → Ferdynus OMI, Józef → Kucharczyk OMI i Kazimierz → Buchwald OMI. W 1948 r. wybudowano nowy kościół.

Bibliografia: Kasperski L., *Polish Settlements*, w: *The Encyclopedia of Saskatchewan*, http://esask.uregina.ca/entry/polish_settlements.html [dostęp: 22.12.2015]; Plewko J., *Albertown, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 267-268; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 147; *The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province in Canada 1956-2006*, Toronto 2006, s. 36.

Albertville (SK), kościół Świętego Jakuba Większego (*St. James Church*). Niewielka osada w Saskatchewan, położona ok. 25 km na północny wschód od Prince Albert. U początków istniało w niej osadnictwo polskie. W 1913 r. przeniesiono do Albertville kościół pw. Świętego Jakuba Większego z → Henribourg (SK). Parafię utworzono w 1918 r. Nowy kościół wybudowano w 1922 r. Kościół obsługiwany był początkowo przez oblatów z → Fisch Creek (SK). W latach 1935-1937 w parafii pracował o. Augustyn → Michalik OMI. Kościół i parafia istnieją do dzisiaj.
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 69; *Paroisse St. Jacques D'Albertville*, http://www.historicplaces.ca/en/rep-reg/place-lieu.aspx?id=11486 [dostęp: 22.12.2015]; *The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province in Canada 1956-2006*, Toronto 2006, s. 36.

All Saints Church in Mayfair (SK) → Mayfair (SK), kościół Wszystkich Świętych

Alticane (SK), kościół Świętego Józefa (*St. Joseph's Church*). Osada położona ok. 120 km na południowy zachód od Prince Albert. Osadnictwo w okolicach Alticane rozpoczęło się w 1908 r. W latach 1932-1935 wybudowano kościół. W 1932 r. misja liczyła ok. 60 polskich rodzin. Obsługiwali ją m.in. polscy oblaci z parafii Świętego Michała Archanioła w → Krydor (SK). W 1975 r. ze względu na zmniejszenie liczby mieszkańców kościół został zamknięty.
Bibliografia: *Historical Sketch of the Diocese of Prince Albert*, [b.m.] 1992, s. 148-149; Plewko J., *Alticane, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 269-270; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 271-272.

Alvena (SK), kościół Świętej Trójcy (*Holy Trinity Church*). Niewielka osada położona ok. 60 km na północny wschód od → Saskatoon (SK), w *diecezji Prince Albert*. Pod koniec XIX w. wielu Polaków i Ukraińców z Galicji osiedliło się w okolicy Alveny. Pierwszy kościół pw. Świętej Trójcy wybudowano w 1905 r. W 1907 r. powstał cmentarz. Nowy kościół wybudowano w 1928 r. Polską wspólnotę katolicką w Alvenie odwiedzali m.in. oblaci z → Fish Creek (SK): o. August → Forner OMI oraz o. Teofil → Nandzik OMI.

Bibliografia: *Alvena, Saskatchewan Genealogy and Homestead History*, http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~gaoliver/Alvena-SKgenealogy.html [dostęp: 20.07.2016]; Jabłoński A., *Fish Creek, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 287-288; *The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province In Canada 1956-2006,* Toronto 2006, s. 36.

Angusville (MB), **kościół Świętego Antoniego**. W latach 20. i 30. XX w. osadę zamieszkiwali głównie Anglicy, Szkoci, Polacy i Ukraińcy. Początek misji dała wybudowana w 1907 r. kaplica pw. Trójcy Świętej (*Holy Trinity*). Kaplica ta znajdowała się na jednej z farm w odległości ośmiu mil od Angusville. Obsługiwali ją polscy duszpasterze z Brandon, → Winnipeg (MB), → Wisły (MB), → Oakburn (MB), → Oakburn Farms (MB), a od 1947 r. oblaci z → Rossburn (MB): Augustyn → Michalik OMI (1947-1950), Jan → Chwist OMI (1950-1951), Józef → Ciepły OMI (1951-1958), Jan → Mendyka OMI (1958-1964). W czerwcu 1957 r. rozpoczęto budowę nowego kościoła w Angusville. Budowę prowadził o. Józef Ciepły OMI, proboszcz z Rossburn. Kościół Świętego Antoniego został konsekrowany 20 lipca 1959 r.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 176; Jabłoński A., *Angusville, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 39.

Anthracite (AB). Osada górnicza, położona ok. 6 km na północny wschód od → Banff. Założona w 1886 r. W sierpniu 1898 r. o. Wojciech → Kulawy OMI odwiedził osadę, gdzie spotkał ok. 20 katolików, pracujących przede wszystkim w miejscowej kopalni. Po 1904 r. osada opustoszała. W latach 1911-1917 docierał do jej nielicznych mieszkańców z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący na stałe w → Canmore (AB).
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170.

Arborg (MB), kościół Świętego Filipa Nereusza (*St. Philip Neri*). Wioska położona 110 km na północ od → Winnipeg (MB). Początki polskiego osadnictwa w Arborg sięgają 1911 r. Początkowo do osadników przybywali oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (m.in. Franciszek → Kowalski). W 1914 r. ojcowie oblaci założyli w Arborg stałą placówkę. Pierwszymi rezydującymi duszpasterzami w nowej misji byli ojcowie Andrzej → Stojar OMI (1914-1916) oraz Leonard → Nandzik OMI. W 1915 r. do Arborg przybyły z Winnipeg siostry benedyktynki. Wybudowały one dom zakonny, kaplicę oraz sierociniec. W latach 1916-1919 kapelanem i proboszczem w Arborg był o. Ryszard → Kosian OMI. Oblaci z Arborg pełnili posługę duszpasterską m.in. w → Zbaraz (MB), → Meleb (MB), → Arnes (MB), → Icelandic River (MB), → Ledwyn (MB) i → Shorncliffe (MB), a także → Sandy Hook (MB), → Komarno (MB). W 1931 r. w Arborg wybudowano nowy kościół i erygowano parafię.

Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 47, 152-155; Jabłoński A., *Arborg, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 40-42; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 45-46; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 140, 214.

Archerville (SK), kościół Świętego Feliksa (*Church of St. Felix in Archerville*). Wioska położona ok. 200 mil na północ od → Regina (SK), w okolicy Perigord. Duszpastersko obsługiwana była przez polskich oblatów z → Fosston (SK) od 1937 r. Najpierw dojeżdżał tam o. Felix → Kwiatkowski OMI (1937-1940), a następnie ojcowie: Mieczysław → Wecki OMI (1940-1947), Ryszard → Latusek OMI (1947-1949), Kazimierz → Buchwald OMI (1949-1953), Władysław → Panek OMI (1953-1959), Edmund → Rygusiak OMI (1959-1966), Joseph → Suroviak OMI (1966-1968), Casimir → Krystkowiak OMI (1968-1971). Od 1971 r. misją opiekowali się księża z parafii w Perigord.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 189, 191, 194, 208; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 262-263.

Ardmore (AB), parafia Świętych Piotra i Pawła. Osadnictwo polskie na tym terenie rozpoczęło się w 1927 r. W latach 30. XX w. w Ardmore mieszkały 23 polskie rodziny. Początkowo Polacy chodzili do kościoła katolickiego w pobliskim rezerwacie indiańskim. W 1936 r. Polacy podjęli decyzję o wzniesieniu własnego kościoła. Wybrany został komitet budowy w składzie: Jan Szeliga, Jan Szydlik i Wójcik. Komitet zwrócił się do władz diecezjalnych o wydanie pozwolenia na budowę, po otrzymaniu którego niezwłocznie przystąpiono do realizacji przedsięwzięcia. W 1936 r. pracę duszpasterską w Ardmore rozpoczęli oblaci z → Flat Lake, najpierw o. Edmund → Rygusiak (1936-1950), a następnie o. Józef → Kucharczyk OMI (1950-1952). W 1936 r. rozpoczęto budowę kościoła. Ukończono ją w 1938 r. W 1950 r. kościół został rozbudowany.
Bibliografia: APWNMP; Jabłoński A., *Ardmore Alta., diec. St. Paul*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 373-374; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 273-275; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 323.

Arnes (MB). Miejscowość położona na północ od Winnipeg w okolicy → Arborg (MB). Polscy oblaci z Arborg pełnili dojazdową posługę duszpasterską w latach 1914-1919. Byli to ojcowie Andrzej → Stojar OMI (1914-1916), Leonard → Nandzik OMI (1915-1916) oraz o. Ryszard → Kosian OMI (1916-1919).
Bibliografia: Jabłoński A., *Arborg, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 40.

Ashern (MB), parafia Świętego Krzyża (*Holy Cross*). Osada położona ok. 170 km na północny wschód od → Winnipeg (MB), nad Jeziorem Manitoba, zamieszkana przez emigrantów pochodzenia francuskiego, brytyjskiego, niemieckiego i polskiego. Kościół został zbudowany w 1914 r. W 1939 r. jako pierwszy zamieszkał tu na stałe o. Michael → Smith OMI. W latach 1941-1943 funkcję proboszcza pełnił o. Felix → Kwiatkowski OMI. Do parafii w Ashern należały cztery misje: w → Grahamdale (MB), → Zbaraz (MB), → Mulvihill (MB) i → Gypsumville (MB).

Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; Plewko J., *Ashern, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 43; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 49-55.

Ashville (MB), kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (*Church of the Assumption*). Osada położona 265 km w linii prostej na północny zachód od → Winnipeg (MB). Kaplica powstała prawdopodobnie między 1910 a 1918 r. Z posługą duszpasterską dojeżdżali o. Leonard → Nandzik OMI (1907-1911) oraz o. Ryszard → Kosian OMI (1919) z → Arborg (MB).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 227-228; Plewko J., *Ashville, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 44; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 118, 210.

Assumption Church in Oakburn Farms (MB) → Oakburn Farms (MB), kościół Wniebowzięcia NMP

Baliater (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Banff (AB), parafia Najświętszej Maryi Panny (*St. Mary's Parish*). Miasto ok. 130 km na zachód od → Calgary (AB). Pierwsi biali osadnicy przybyli tam ok. 1880 r., po wybudowaniu połączenia kolejowego. W 1893 r. wybudowano kaplicę pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Dojeżdżali do niej duszpasterze oblaccy z → Cochran. Na początku września 1898 r. o. Wojciech → Kulawy OMI odwiedził osadę, gdzie spotkał ok. 15 katolików. W 1904 w Banff zamieszkał o. Julius Seltman OMI. W 1909 r. obediencję do pracy w Banff otrzymał o. Antoni → Sylla OMI. W parafii

rezydował wtedy o. Hubert Hermes OMI. W tym samym roku zamieszkał on w pobliskim → Canmore (AB). Oblaci pracowali w Banff do 1921 r.
Bibliografia: Byrne V.M.B., *From the Buffalo to the Cross: A History of the Roman Catholic Diocese of Calgary*, Calgary 1973; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 43-45; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 59-62.

Bankhead (AB). Osada położona 80 mil na zachód od → Calgary (AB), powstała w 1904 r. wokół kopalni węgla kamiennego. Polacy przybyli do niej w poszukiwaniu pracy. W latach 1910-1911 zbudowano pod kierownictwem o. Antoniego → Sylli OMI drewniany kościół, w którym o. Sylla duszpasterzował w latach 1910-1917. Na stałe rezydował on w → Canmore (AB). W 1922 r. kopalnia została zamknięta, a kościół rozebrany.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 41-54; Tkaczyk W., *Bankhead, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 376.

Barry's Bay (ON), parafia Świętej Jadwigi (*St. Hedwig's Parish*). Powstanie parafii łączy się z historią masowej emigracji Polaków do Kanady, którą w 1858 r. rozpoczęli Kaszubi. Szacuje się, że do lat 90. XX w. przybyło do Kanady ok. 20 000 Kaszubów i innych mieszkańców ziem polskich. Większość z nich osiedliła się na wyżynie Madawaska, w okolicy Barry's Bay i Round Lake Center w prowincji Ontario. Pierwszy polski kościół wybudowali Kaszubi, ale stało się to dopiero po kilkunastu latach od przyjazdu w okolice Barry's Bay pierwszych osadników. Do tego czasu irlandzki kościółek w Brundenell, a następnie kaplica w Hagarty/Wilnie, były ośrodkami duszpasterskimi także dla Kaszubów mieszkających w sąsiednich miejscowościach, a później również i dla innych imigrantów polskich osiedlających się wzdłuż drogi Ottawa–Opeongo (→ Wilno, ON, parafia Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Polski). W latach 80. XIX w. proboszcz z Wilna odprawiał też niedzielne msze św. w domach parafian w okolicy Barry's Bay, ok. 3 km na południe od swojej parafii. W osadzie, nazwanej przez mieszkańców Syberia, wybudowano w 1895 r. niewielki kościółek, wykorzystywany do 1914 r., kiedy mieszkańcy Barry's Bay podjęli budowę własnego kościoła i uzyskali zgodę na erygowanie

własnej parafii Świętej Jadwigi. Było to zasługą ks. Piotra Biernackiego, pochodzącego z tej okolicy. Pracował on tutaj do 1958 r. Z czasem jednak parafia zaczęła zatracać swój specyficznie polski charakter. Zaczął dominować język angielski. W 2019 r. duszpasterstwo w parafii przejęli polscy oblaci z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Proboszczem został o. Paweł → Ratajczak OMI. W pracy duszpasterskiej wspomagał go brat Grzegorz → Loska OMI.
Bibliografia: APWNMP; Hałas A., *Barry's Bay, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1: *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 77-82; Ickiewicz K., *Kaszubi w Kanadzie,* Gdańsk 1981, s. 49-51; Jost I., *Osadnictwo kaszubskie w Ontario,* Lublin 1983.

Barrie (ON), misja Świętego Ducha (*Holy Spirit Mission*). Pierwsze polskie rodziny osiedliły się w Barrie i okolicy w latach 40. XX w. Po II wojnie światowej przybyły tu kolejne rodziny. W latach 80. w okolicach Barrie osiedliły się młode rodziny przybyłe w ramach emigracji „posolidarnościowej". Pierwsze okazyjne nabożeństwa w języku polskim odbywały się w lokalnych kościołach parafialnych w Barrie – *St. Mary's* i *St. John Vianney*. Z posługą duszpasterską dojeżdżali księża chrystusowcy z → Oshawy (ON) oraz księża oblaci z Toronto. Od 1996 r. zaczął tu dojeżdżać z Toronto o. Zygmunt → Musielski OMI. Dzięki jego staraniom wspólnota w Barrie otrzymała status misji pw. Ducha Świętego, a jej duszpasterz prawa proboszcza. Rozpoczęto wówczas odprawianie mszy św. w każdą niedzielę w kościele Świętego Jana Vianneya (*St. John Vianney*). W sierpniu 2000 r. opiekę nad misją przejęli księża chrystusowcy.
Bibliografia: APWNMP; *Historia misji*, https://holyspiritba-pl.archtoronto.org/PublishingImages/About-Us/Historia%20Misji.pdf [dostęp: 1.08.2019].

Bay Tree (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Bear Lake (SK), kościół Świętego Jana Chrzciciela (*St. John The Baptist*). Kościół wybudowano w 1913 r. W 1944 r. kościół stał się misją parafii Świętego Michała w → Krydor. Wspólnotę katolicką w Bear Lake odwiedzali m.in. Leon → Caliński OMI, Władysław → Panek OMI, Wincenty → Ferdynus OMI, Józef → Kucharczyk OMI, Kazimierz → Buchwald OMI. W 1980 r. kościół został zamknięty.
Bibliografia: *Bear Lake,* https://2014sacredheart.wordpress.com/history-of-the-diocese/north-battleford-deanery/a-f/bear-lake/ [dostęp: 23.07.2016].

Beaumont (AB) → Sandy Lake (AB)

Beausejour (MB), kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski (*Church Our Lady Queen of Poland*). Osada położona ok. 60 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). Początkowo znana jako Stony Prairie. Pod koniec XIX w. do Beausejour napłynęła znaczna liczba osadników ze Wschodniej Europy, w tym z Polski. Pierwszymi duszpasterzami katolickich osadników różnych narodowości byli misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej, w tym o. Karol → Greczel OMI oraz o. Wojciech → Kulawy OMI. W samym Beausejour pierwsza msza została odprawiona w 1895 r. Kościół Świętego Pawła wybudowano w 1905 r. Jednak szybko został sprzedany grekokatolikom. W 1909 r. wybudowano plebanię i położono fundamenty pod nowy kościół parafialny pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Parafię erygowano 29 lutego 1912 r. Pierwszym proboszczem był ks. Antoni Poławski (Polaska). W latach 1916-1917 proboszczem był o. Leonard → Nandzik OMI, a po nim: o. Franciszek → Kowalski OMI (1917-1921) i o. Józef → Meissner OMI (1921-1924). Z Beausejour oblaci dojeżdżali m.in. do → Hadashville (MB), → Lac du Bonnet (MB), → Ladywood (MB). W 1924 r. parafię powierzono saletynom.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 98; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 158, 236, 259; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 97; Tkaczyk W., *Beausejour, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 45-48.

Beaver Creek (AB) → Edna (AB)

Berlo (MB). Osada rolnicza położona ok. 90 km na północ od → Winnipeg (MB), w okolicy → Camp Morton (MB), założona w latach 1904-1908 przez emigrantów niemieckich i polskich. Mała kaplica została zbudowana w osadzie w 1908 r. Obsługiwana była przez polskich oblatów pracujących w dystrykcie Camp Morton. Berlo stało się punktem duszpasterskim parafii Świętego Benedykta w Camp Morton.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 126, 133; Plewko J., *Berlo, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 49.

Berwyn (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 52; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Birghstone (MB), kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (*Visitation of Our Lady Church*). Miejscowość położona ok. 50 km na wschód od → Winnipeg (MB). Okolicznych polskich osadników odwiedzali już na początku XX w. polscy oblaci. Kaplica w Birghstone powstała w drugiej połowie lat 30. XX w. Obsługiwana była przez księży z parafii Najświętszej Maryi Panny w → Beausejour (MB).
Bibliografia: Tkaczyk W., *Birghstone, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 63.

Bonnyville (AB). Miasto liczące tysiąc mieszkańców, położone przy linii kolejowej do Beaver Crossing. Większość mieszkańców stanowili francuscy Kanadyjczycy. Dwadzieścia dwie polskie rodziny mieszkały na farmach poza miastem. Osadnicy przybyli do Kanady w 1928 r. z Robczyc pod Krakowem. Polaków odwiedzali ojcowie z parafii Matki Boskiej z Góry Karmel we → Flat Lake (AB). Ta misja była odwiedzana raz

w miesiącu. Msze były odprawiane w domach, ponieważ nie było kościoła.

Bibliografia: Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 322.

Brampton (ON), parafia Świętego Eugeniusza de Mazenod. Prężnie rozwijająca się parafia Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON) szybko pokazała, iż jej kościół i infrastruktura nie są w stanie służyć coraz licznej przybywającym wiernym. O. Stanisław → Bąk OMI już w 1988 r. myślał o utworzeniu nowej parafii w pobliskim Brampton. 3 listopada 1993 r. o. Tadeusz → Nowak OMI ustanowił Komitet Budowy Kościoła w Brampton. Bp Terrence Prendergast podczas wizytacji duszpasterskiej w 1996 r. (spotkał się ze wspólnotą w Brampton) uznał te starania za uzasadnione. W 1999 r. o. Adam → Filas OMI został mianowany proboszczem nowej parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w Brampton, mając za zadanie jej zorganizowanie i budowę nowego kościoła. W 2000 r. o. Adam → Filas OMI zaprosił do pracy w parafii siostry ze Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla. Do ich obowiązków należała m.in: praca w biurze, katecheza, troska o zakrystię, prowadzenie grup przy parafii, odwiedzanie starszych i chorych Polaków. W tym samym roku święcenia diakonatu otrzymał pan Wojciech Nowak, rozpoczynając swoją posługę w parafii.

Obecnie do parafii należy ok. 2500 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczy ponad 3000 osób. Parafia prowadzi naukę religii dla dzieci na wszystkich poziomach. Polska szkoła sobotnia skupia ponad 300 polskich dzieci. W parafii istnieją następujące organizacje i grupy parafialne: Komitet Budowy Kościoła; Komisja Funduszu Budowy; Komisja Finansowa; Komisja Kościelna; Służba Ołtarza; Komisja ds. Przyjęć; Komisja ds. Uroczystości; Towarzystwo Różańcowe; Komitet Kultu Matki Bożej Ludźmierskiej; grupa młodzieżowa; chór parafialny „Quo Vadis"; zespół ministrancki instrumentalno-muzyczny „Hosanna"; Oaza Dzieci Bożych; ministranci; lektorzy; szafarze Eucharystii; Koło Przyjaciół Misji; Rycerze Kolumba; Zespół Regionalny „Cracovia"; Zespół Regionalny „Źródło"; Kościół Domowy. Bardzo liczne grupy to Oaza Dzieci Bożych, do której należy ponad 100 dzieci, oraz grupa 200 ministrantów. W 2015 r. proboszczem parafii został o. Wojciech → Błach OMI. W parafii pracowali ponadto ojcowie: Casimir → Krystkowiak OMI, Alfred → Grzempa OMI, Marcin → Rosiński OMI, Piotr → Nowak OMI, Mieczysław → Burdzy OMI, Michał → Pająk OMI, Tomasz Krzesik OMI, Wojciech → Stangel OMI, Bogdan

→ Osiecki OMI, Piotr → Koman OMI. Obecnie w położonej na terenie parafii *Villa Polonia* rezydują ojcowie Casimir Krystkowiak OMI i Antoni → Mendrela OMI.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 104-106; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 77.

Breynat (AB). Osada położona na północny wschód od → Edmonton (AB). Mieszkało w niej sześć polskich rodzin. Pozostali byli Ukraińcami. Polaków odwiedzali ojcowie z parafii Matki Boskiej z Góry Karmel we → Flat Lake (AB).

Bibliografia: Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 323.

Broderick (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła (*St. Peter and Paul*). Osada położona 70 km w linii prostej na południe od → Saskatoon (SK). Pierwszymi osadnikami, którzy w latach 1903-1904 przybyli w okolice, byli Słowacy. W lipcu 1905 r. mieszkańcy osady postanowili zorganizować własną parafię i wybudować kościół. 19 maja 1906 r. pierwszą mszę św. w osadzie odprawił o. Étienne Francart OMI z Saint-Paul de Saskatoon. Od 1907 r. z odwiedzinami duszpasterskimi przybywał o. Wilhelm Brabender OMI z → Fish Creek (SK), a także o. Teofil → Nandzik OMI, który w latach 1906-1921 był proboszczem w Fish Creek. Z jego inicjatywy w 1908 r. zorganizowano w Broderick zbiórkę funduszy na budowę kościoła i cmentarza. W 1909 r. w Broderick mieszkało 40 rodzin, w tym 9 rodzin i kilka osób samotnych było polskiego pochodzenia. W tym roku podjęto budowę niewielkiego kościoła pod kierownictwem ks. Franciszka Pandera z parafii Świętego Józefa w → Candiac (SK). Budowę ukończono w 1911 r. i erygowano parafię.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 95-96; Gerein F., *Outline History of the Archdiocese of Regina*, Regina 1961, s. 133-134; Jabłoński A., *Broderick, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 271-272.

Broken Head (MB) → Brokenhead (MB)

Brokenhead (MB), kościół Świętego Piotra i Świętego Pawła. Miejscowość położona ok. 35 mil na północny wschód od → Winnipeg (MB). Polacy zaczęli osiedlać się w tej okolicy pod koniec XIX wieku. Jednym z pierwszych był Jan Bednarczyk, osiedlając się w Brokenhead już w 1883 r. Opiekę duszpasterską wśród nich zainicjował o. Joachim Allard OMI. W 1898 r. regularne odwiedziny duszpasterskie rozpoczął o. Wojciech → Kulawy OMI z Winnipeg, który dojeżdżał tam do 1901 r. Nakłonił Polaków do budowy własnego kościoła, pomagając nawet w gromadzeniu materiałów budowlanych. Budowę kościoła sfinalizował o. Karol → Greczel OMI (1901-1905). Po nim przez dwa lata dojeżdżał o. Andrzej Stojar OMI (1905-1907), który powiększył kościół, wybudował wieżę oraz zakupił nowe wyposażenie do wnętrza kościoła. Po nich w parafii duszpasterzowali księża diecezjalni. W 1916 r. na pewien czas powrócili do duszpasterstwa objazdowego w Brokenhead polscy oblaci: Leonard → Nandzik OMI (1916-1924), Franciszek → Kowalski OMI (1916-1921), Ryszard → Kosian OMI (1919-1920), Józef → Meissner OMI (1921-1924). W 1913 r. powstała *Wisła School,* szkoła do której uczęszczało 70 uczniów. Wszystkich Polaków było w tym okresie ok. 600.

Bibliografia: Hałas A., *Brokenhead, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 65-67; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 91-97; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 41; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 25, 139; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 93.

Brooksby (SK), kościół Świętej Heleny (*St. Helen's Church*). Osada położona ok. 100 km na południowy wschód od miasta Prince Albert. Dawniej nazywana Edenridge. Pierwsi Polacy osiedlili się tutaj na początku 1903 r. W tym samym roku z posługą duszpasterską do Brooksby zaczęli dojeżdżać oblaci z → Fish Creek (SK), ojcowie August → Forner OMI i Teofil → Nandzik OMI. Posługę tę pełnili do 1926 r. Kościół Świętej Heleny został zbudowany przez Polaków w 1914 r. Był dwukrotnie przebudowywany.

Bibliografia: Forner A., *Rapport sur la mission de l'Immaculée Conception à Fish Creek, Sask., Canada*, „Missions" 47 (1909), s. 251-259; Jabłoński A., *Fish Creek, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon*

geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 287-288; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 236; Tkaczyk W., *Brooksby, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 273-274.

Buchanan (SK), kościół Świętej Anny (*Church of St. Anne in Buchanan*). Osada ok. 90 km na północny wschód od → Regina (SK). Polacy, Niemcy i Irlandczycy przybywali do Buchanan i w okolice począwszy od 1905 r. Duszpasterstwo wśród nich sprawowali księża z → Fosston (SK), → Rama (SK) i → Kuroki (SK). W 1928 r. mały drewniany kościół z miejscowości Kowalowka (→ Tiny, SK) rozebrano i nadające się do użytku drewno przewieziono do Buchanan, gdzie w 1929 r. wybudowano skromny kościół pw. Świętej Anny. W 1933 r. duszpasterstwo w Buchanan przejęli ojcowie oblaci z Rama i Kuroki. Regularnie dojeżdżali tam m.in. ojcowie: Jan → Bednarz OMI (1933-1934), Stanisław → Puchniak (1934-1935), Kazimierz → Holick OMI (1935-1937), Antoni → Rabiega OMI (1937-1940), Ryszard → Latusek OMI (1940-1945), który większość czasu spędzał na miejscu, mieszkając w zakrystii. W 1946 r. przy kościele powstała plebania, którą wybudował o. Józef → Kucharczyk OMI. Od 1945 r. misyjny kościół Świętej Anny oficjalnie stał się kościołem parafialnym, a o. Józef → Kucharczyk OMI pierwszym rezydującym kapłanem. W 1948 r. założono cmentarz. Kolejnymi proboszczami byli: Jan → Mendyka OMI (1948-1958), Bernard → Kopeć OMI (1958-1959), Józef → Łopuszański OMI (1959), Władysław → Panek OMI (1959-1961), Kazimierz Holick OMI (1961-1977). Od 1977 r. parafię Buchanan obsługiwali z dojazdu duszpasterze z → Canora (SK), a następnie oblaci ze → Sturgis (SK).

W 1950 r. kościół został rozbudowany. W parafii istniały organizacje kulturalne oraz stowarzyszenia religijne, takie jak Kółko Różańcowe, Klub Młodzieżowy, Rycerze Kolumba. W 1980 r. wybudowano nowy kościół. W 2016 r. do parafii należały 33 rodzin, a w niedzielnej mszy św. uczestniczyło ok. 30 wiernych.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 479-481; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 62; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP*

w Kanadzie, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80-81; Gerein F., *Outline History of the Archdiocese of Regina. Written and compiled on the occasion of its Golden Jubilee Year 1961*, Regina 1961, s. 185; Tkaczyk W., *Buchanan, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 275-276; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 236, 272, 278; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 252-253.

Calgary (AB), parafia katedralna Najświętszej Maryi Panny (*St. Mary's Parish*). Pierwszym oblatem, który w 1873 r. zaczął pracować w okolicach Calgary, był o. Constantine Scollen OMI. W 1884 r. o. Albert Lacombe OMI założył misję Matki Bożej Pokoju (*Notre-Dame-de-la-Paix*) w wiosce Rouleauville, głównie dla ludności francuskojęzycznej. Z czasem w okolicy zaczęła przeważać ludność angielskojęzyczna. W 1907 r. teren ten został przyłączony do Calgary. Powstała tam parafia Najświętszej Maryi Panny oraz katolicka szkoła. W 1913 r. kościół ten stał się parafią katedralną.
Napływ Polaków do Calgary i okolic rozpoczął się w pierwszych latach XX wieku. Byli to emigranci zarobkowi oraz górnicy. Pierwszym polskim duszpasterzem, który ich odwiedził w marcu 1899 r. o. Wojciech → Kulawy OMI, następnym zaś był jego brat, o. Jan → Kulawy OMI (we wrześniu 1899 r.). W 1903 r. Polaków z Calgary i okolic zaczął odwiedzać o. Paweł → Kulawy OMI. W latach 1904-1907 prowadził on pracę duszpasterską przy kościele Najświętszej Maryi Panny, obsługiwanym przez oblatów. Bardziej systematyczną pracę duszpasterską wśród Polaków podjął w 1910 r. o. Antoni → Sylla OMI. Rezydował on w → Canmore (AB). Korzystał najpierw z kościoła Najświętszej Maryi Panny, a następnie z ukraińskiego kościoła w dzielnicy Bridgeland oraz w latach 1914-1917 ze szkoły Świętej Anny we wschodniej dzielnicy miasta. Wskutek zmniejszenia się liczby Polaków w Calgary w styczniu 1917 r. o. Antoni Sylla przeszedł do parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB). Kolejnymi polskimi kapłanami byli księża redemptoryści, którzy od 1929 r. prowadzili duszpasterstwo polonijne w parafii *St. Agela's* (później: *Our Lady of Perpetual Help*).
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Matejko J., *Polish Settler in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 86-87;

Plewko J., *Calgary, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 380-391; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 67-83.

Camp Morton (MB), kościół Świętego Antoniego → Camp Morton (MB), parafia Świętego Benedykta

Camp Morton (MB), parafia Świętego Benedykta (*St. Benedict*). Miejscowość położona ok. 90 km na północ od → Winnipeg (MB). Nazwa miejscowości pochodzi od letniska dla młodzieży katolickiej, założonego w 1920 r. przez abpa Arthura Sinnott z Winnipeg. Na terenie obozowiska wybudował on kościół pw. Świętego Antoniego i plebanię oraz erygował parafię dla okolicznych osiedli, zamieszkanych głównie przez farmerów pochodzenia niemieckiego i polskiego. W 1933 r. kościół otrzymał wezwanie Świętego Benedykta. Początkowo opiekę duszpasterską nad mieszkającymi tam emigrantami sprawowali polscy i niemieccy oblaci.
Bibliografia: Hałas A., *Camp Morton, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 68-69; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 126; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 45.

Candiac (SK), parafia Świętego Józefa (*Parish of St. Joseph*). Osada położona ok. 100 km na południowy wschód od → Regina (SK). Pod koniec XIX w. osiedlili się w niej Walenty Chorzempa i Maciej Slanda, wcześniej zamieszkujący → Neudorf (SK), a następnie Wolseley. Za nimi przybyli inni, m.in. rodzina Malachów. Wspólnotę katolicką z Candiac odwiedzał m.in. o. Wojciech → Kulawy OMI. W 1908 r. Polacy wybudowali kościół pw. Świętego Józefa i chcieli nadać osadzie nazwę „Sobieski", co jednak ostatecznie się nie udało. W 1916 r. w Candiac powstała parafia.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 366-370; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 236, 272; Tkaczyk W., *Candiac, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Mani-*

toba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia, Lublin 1993, s. 277-280; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 97-98.

Canmore (AB), parafia Najświętszego Serca Jezusowego (*Sacred Heart*). Miasto w Górach Skalistych, położone ok. 113 km na zachód od → Calgary (AB). Miasto powstało w latach 1883-1884 w okresie budowy transkanadyjskiej linii kolejowej *Canadian Pacific Railroad*. Skromny kościół Najświętszego Serca Jezusowego (*Sacred Heart*) wybudowano w 1893 r. pod kierownictwem o. Waltera Comiré OMI. W sierpniu 1898 r. o. Wojciech → Kulawy OMI odwiedził Canmore, gdzie spotkał ok. 90 katolików. Pierwszym rezydującym w Canmore kapłanem był o. Antoni → Sylla OMI. Zamieszkał tam 30 października 1909 r. W 1910 r. wybudował plebanię. Z Canmore odwiedzał z posługą duszpasterską Polaków w okolicznych miejscowościach. Byli to głównie górnicy z okolicznych kopalni węgla. Docierał z okresową posługą duszpasterską m.in. do → Anthracite, → Calgary (parafia katedralna Najświętszej Maryi Panny), → Bankhead, → Exshaw, → Castle Mountain, → Tide Lake, → Acadia Valley, Fourways, → Lethbridge, → Cardston, → Medicine Hat, → Gleichen, → Cluny, → Fernie oraz → Coleman. W Bankhead i w Exshaw zbudował kościoły. O. Antoni Sylla pracował w rejonie Canmore do stycznia 1917 r.
Bibliografia: APWNMP; Byrne M.B.V., *From Buffalo to the Cross. A History of the Roman Catholic Diocese of Calgary,* Calgary 1973, s. 312-315, 394-396; Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Sylla A., *Christmas Among the Miners in Canmore*, w: Matejko J. (red.), *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies, Toronto 1979,* s. 291-293; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 50-51; Plewko J., *Canmore, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 395-398; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 197, 278; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-39.

Canora (SK), kościół Świętego Józefa. Osada położona 195 km na północny wschód od → Regina (SK). Pierwsi osadnicy, w większości Ukraińcy, ale także Polacy, pojawili się tam w 1897 r. Duszpasterstwo katolików prowadził początkowo o. Jules Decorby OMI, duszpasterz Indian. Następnie przybywali tutaj redemptoryści z → Yorkton (SK). Budowę kościoła ukończono w 1918 r., a przebudowano najpierw w 1943 r., a następnie w latach sześćdziesiątych. W 1973 r. redemptoryści przestali obsługiwać Canora, a duszpasterstwo po nich przejął w latach 1973-1976 o. Thomas → Nowak OMI, rezydując w Canora jako proboszcz. Obecnie nie ma tam kościoła katolickiego.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 195, 198, 477-479.

Cardston (AB), osada w południowo-zachodniej Albercie. W 1877 r. w okolicy zaczęli osiedlać się mormoni przybyli z USA. Później dołączyli do nich inni osadnicy. Nielicznych Polaków z okolicy odwiedzał sporadycznie o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący w → Canmore (AB).
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-39.

Castle Mountain (AB). Początki osady łączą się z budową drogi do → Calgary (AB), a następnie z założeniem obozu internowania i pracy dla jeńców z I wojny światowej, pochodzących z Galicji. W latach 1011-1917 docierał tam z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący na stałe w → Canmore (AB).
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-39.

Catholic Youth Studio in Toronto (ON) → Toronto (ON), Katolickie Studio Młodych

Cecil Lake (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 mieszkających tam Polaków odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Chapel of the Holy Name of Jesus in Mariahilf (SK) → Mariahilf (SK), kaplica Najświętszego Imienia Jezus

Chesterfield Inlet (NU) lub Igluligaarjuk (w jęz. inuktitut „Miejsce z niewieloma domami"), osada w regionie Kivalliq w Nunavut, na zachodnim brzegu Zatoki Hudsona. Jedno z najstarszych osiedli w Nunavut. Odwiedzane przez polskich oblatów, m.in. przez bpa Wiesława → Krótkiego OMI.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 213, 220, 222.

Chipman (AB), kościół Świętego Bonawentury (*St. Bonaventure Church*). Osada położona 15 km na północny wschód od → Edmonton (AB). Polscy emigranci przybyli w te okolice pod koniec XIX w. Pierwszym ich duszpasterzem był ks. Franciszek Olszewski. Kaplicę wybudowano w 1916 r. przy udziale Polaków. Z posługą duszpasterską do Polaków docierał o. Paweł → Kulawy OMI.
Bibliografia: Tkaczyk W., *Chipman*, *Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 399-400; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 307-308.

Christ the King Church in Glenella (MB) → Glenella (MB), Kościół Chrystusa Króla
Church of St. Anne in Buchanan (SK) → Buchanan (SK), kościół Świętej Anny
Church of Christ the King in Rose Valley (SK) → Rose Valley (SK), kościół Chrystusa Króla
Church of John the Baptist Ormside (SK) → Ormside (SK), kościół Świętego Jana Chrzciciela
Church of Nativity of B.V.M., Ethelbert (MB) → Ethelbert (MB), kościół Narodzenia Najświętszej Maryi Panny
Church of St Gertrude in Lestock (SK) → Lestock (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Wszystkich Serc
Church of St. Andrew Bobola Church in Invermay (SK) → Invermay (SK), kościół Świętego Andrzeja Boboli
Church of St. Anne in Norquay (SK) → Norquay (SK), kościół Świętego Tomasza
Church of St. Catherine in Quill Lake (SK) → Quill Lake (SK), kościół Świętej Katarzyny

Church of St. Elizabeth in Killaly (SK) → Killaly (SK), kościół Świętej Elżbiety
Church of St. Elizabeth in Stenen (SK) → Stenen (SK), kościół Świętej Elżbiety
Church of St. Felix in Archerville (SK) → Archerville (SK), kościół Świętego Feliksa
Church of St. Joseph in Canora (SK) → Canora (SK), kościół Świętego Józefa
Church of St. Joseph in St. Norbert (MB) → St. Norbert (MB), kościół Świętego Józefa
Church of St. Margaret Mary in Kelliher (SK) → Kelliher (SK), kościół Świętej Małgorzaty Marii
Church of St. Rose of Lima in Rose Valley (SK) → Rose Valley (SK), kościół Chrystusa Króla
Church of St. Stephen in Kamsack (SK) → Kamsack (SK), kościół Świętego Stefana
Church of St. Thomas in Mikado (SK) → Mikado (SK), kościół Świętego Tomasza
Church of St. Thomas in Norquay (SK) → Norquay (SK), kościół Świętego Tomasza
Church of the Assumption in Ashville (MB) → Ashville (MB), kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny
Church of the Sacred Heart of Mary in Marieval (SK) → Marieval (SK), kościół Najświętszego Serca Maryi
Church Our Lady Queen of Poland in Beausejour (MB) → Beausejour (MB), kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski
Church Sts. Cyril and Methodius in Felsendorf (MB) → Felsendorf (MB), kościół Świętego Cyryla i Metodego

Claytonville (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła (*Sts. Peter and Paul Church*). Osada położona ok. 30 km na południowy wschód od Prince Albert. Polscy osadnicy przybyli w te okolice w 1910 r. Kościół wybudowano w 1918 r. Misja obsługiwana była okazjonalnie przez oblatów z → Fish Creek (SK), a następnie z → Krydor (SK). W latach 1937-1946 proboszczem w Claytonville był o. Augustyn → Michalik OMI. W latach 1948-1950 posługę tę pełnił o. Jan → Czujak OMI, rezydujący w → Janow Corners (SK), a po nim ponownie o. Augustyn Michalik OMI (1951-1952), rezydujący także w Janow Corners.

Bibliografia: *Claytonville, St. Peter and Paul*, https://2014sacredheart.wordpress.com/history-of-the-diocese/prince-albert-deanery/a-c/claytonville/ [dostęp: 15.09.2019]; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 288-291; Tkaczyk W., *Claytonville, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii*

i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 284.

Cluny (AB), osada w okolicach → Calgary (AB). W latach 1911-1917 docierał tam z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący na stałe w → Canmore (AB).
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-39.

Cochrane (AB). Miasto położone ok. 18 km na zachód od → Calgary (AB). Początki osadnictwa sięgają 1881 r. Nieco wcześniej, w 1872 r. misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej z → Saint Albert (AB) zostali zaproszeni do prowadzenia ewangelizacji przez Crowfoot, Wielkiego Wodza Czarnych Stóp. W okolicy Cochrane wzniesiono niewielki budynek. W 1873 r. zamieszkał tam o. Constantine Scollen OMI. Posługiwał on wśród Indian, Metysów i traperów. W 1883 r. do osady doprowadzono linię kolejową *Canadian Pacific Railroad*, co zapoczątkowało napływ nowych osadników. W sierpniu 1898 r. o. Wojciech → Kulawy OMI spotkał w Cochrane ok. 80 katolików.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 43-44; Pamenter B., *St. Mary's Cochrane, 100 Years: A Centennial Celebration 1885-1995*, Cochrane 1995.

Coleman (AB), kościół Świętego Ducha (*Holy Ghost Church*), osada położona 160 km na południe od → Calgary (AB). Pierwszymi duszpasterzami byli tam francuscy oblaci dojeżdżający na przełomie XIX i XX w. z Pincher Creek, m.in. A.M. Blanchet OMI, a następnie Maurice Lepine OMI. W latach 1904-1906 z posługą duszpasterską dojeżdżał o. Paweł → Kulawy OMI z Calgary. Pod jego kierownictwem wybudowano kościół, poświęcony w 1906 r. przez o. Alberta Lacombe OMI, wikariusza generalnego diecezji → Saint Albert (AB). W latach 1909-1917 sporadycznie docierał tam także o. Antoni → Sylla OMI z → Canmore (AB). Do wspólnoty katolickiej oprócz Polaków należeli m.in. Francuzi i Ukraińcy. Polskiego charakteru parafia nabrała w latach 20. XX w.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 121;

387-390; Tkaczyk W., *Coleman, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 401-402.

Cook's Creek (MB), kościół Świętego Michała. Osada położona ok. 30 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli tam w 1897 r., zakładając małe gospodarstwa rolne. W 1898 r. z odwiedzinami duszpasterskimi zaczął przybywać o. Wojciech → Kulawy OMI z Winnipeg. W czerwcu 1899 r. odprawił on mszę św. w wybudowanym małym kościele Świętego Michała, stąd też kościół ten rości sobie pretensje do bycia pierwszym polskim kościołem na preriach (w kościele Świętego Ducha w Winnipeg pierwszą mszę św. odprawiono 1 listopada 1899 r.). W latach 1902-1905 dojeżdżał tam o. Karol → Greczel OMI. Pod jego kierownictwem wybudowano nowy kościół (1901-1905), poświęcony 29 września 1907 r., za czasów o. Andrzeja → Stojara OMI, który dojeżdżał tam w latach 1905-1908. W latach 20. XX w. misja rozwijała się dynamicznie, gromadząc Polaków z okolicznych osad: → Melrose (MB), → Garson (MB), → Tyndall (MB), → Sapton (MB), → Hazelridge (MB), → East Selkirk (MB). W 1913 r. wybudowano dom parafialny, a w 1922 r. nowy kościół. W 1958 r. odnowiono wnętrze kościoła. W parafii Świętego Michała w Cook's Creek pracowali następujący polscy księża: Wojciech → Kulawy OMI (1899-1902), Karol Greczel OMI (1902-1905), Andrzej Stojar OMI (1905-1908), Leonard → Nandzik OMI (1908-1910), Władysław → Grochowski OMI (1910-1912), Andrzej → Stojar OMI (1912-1913), ks. Kamil Grzybała (1913-1918), ks. Józef Szajnowski (1918-1920), Ryszard → Kosian OMI (1920-1938), Kazimierz → Buchwald OMI (1935-1937), Jan → Czujak OMI (1938-1948), Ryszard → Latusek OMI (1938-1940), Wojciech → Golus OMI (1949-1950), Augustyn → Michalik OMI (1950-1951), Andrzej → Walczak OMI (1950-1956). W 1956 r. parafię przejęli księża diecezjalni.

Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; *Codex Historicus – Cook's Creek*, [rkps], APWNMP; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba. A Collection of Historical Sketches*, London 1960, s. 87-90; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 44; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 33, 46, 91, 276;

Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 260, 343; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 92; Tkaczyk W., *Cook's Creek, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 71-74.

Copernicus Lodge in Toronto (ON) → Toronto (ON), Dom Spokojnej Starości Copernicus Lodge

Corpus Christi Church in Narol (MB) → Narol (MB), parafia Bożego Ciała

Corpus Christi Church in Winnipegosis (MB) → Winnipegosis (MB), kościół Bożego Ciała

Courtice (ON), parafia Świętej Teresy (*St. Therese Parish*). 16 czerwca 1980 r. staraniem ks. Leo Cleary powstaje parafia Świętej Teresy. Msza św. niedzielna początkowo odprawiana jest w sali gimnastycznej *Courtice Secondary School*. W 1982 r. wybudowano plebanię i kaplicę w podpiwniczeniu. W 1986 r. rozpoczęto budowę obecnego kościoła, który został konsekrowany 25 stycznia 1987 r. W podpiwniczeniu kościoła została założona szkoła im. ks. Leo Cleary. 1 września 2016 r. w parafii rozpoczęli pracę oblaci z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Pierwszym proboszczem został o. Tomasz → Kościński OMI. Jego współpracownikami byli ojcowie: Daniel → Janulewicz OMI oraz Paul → Patrick OMI.

Bibliografia: APWNMP; *St. Therese Catholic Church,* https://sttheresescourtice.ca [dostęp: 1.08.2019].

Cudworth (SK), kościół Świętego Stanisława (*St. Stanislaus Church*). Mała osada położona ok. 85 km na północny wschód od → Saskatoon (SK), w *diecezji Prince Albert*. Pod koniec XIX w. osiedliło się w tej okolicy wielu Polaków i Ukraińców z Galicji. W 1904 r. Polacy wybudowali w Cudworth kościół pw. Świętego Stanisława. Polską wspólnotę katolicką odwiedzali m.in. oblaci z → Fish Creek (SK): o. August → Forner OMI oraz o. Teofil → Nandzik OMI.

Bibliografia: *Alvena, Saskatchewan Genealogy and Homestead History*, http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~gaoliver/Alvena-SKgenealogy.html [dostęp: 20.07.2016]; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 36; Jabłoński A., *Fish Creek, Sask., diec. Prince*

Albert, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 287-288; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 100, 274.

Dauphin (MB), kościół Świętego Wiktora (*St. Viator*). Osada położona ok. 250 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Osadnictwo polskie w tym rejonie rozpoczęło się po 1896 r. Największą grupę katolików stanowili jednak osadnicy anglosascy. Z posługą do polskich osadników w dystrykcie Dauphin przybywał od 29 grudnia 1898 r. do 10 stycznia 1899 r. o. Wojciech → Kulawy OMI.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej* (cz. II), „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 41-42, 46; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 31-32; Plewko J., *Dauphin, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 76-80; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 236.

Dawson Creek (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 zamieszkałych tam Polaków odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Derwent (AB), parafia Świętego Józefa (*St. Joseph*). Osada położona ok. 160 km na wschód od → Edmonton (AB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli tam w pierwszych latach XX w. W 1910 r. wybudowano kaplicę pw. Świętego Józefa. Do parafii z posługą duszpasterską dojeżdżali ojcowie Stanislaus → Wachowicz OMI (1933-1934) oraz Kazimierz → Holick OMI (1934-1935).

Bibliografia: APWNMP; Tkaczyk W., *Derwent, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 404-405.

Dixonville (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Dobrowody (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła (*Sts. Peter and Paul Church*). Osada położona 24 mile na północny zachód od → Buchanan (SK). Pierwsi polscy osadnicy przybyli na początku XX w. i nazwali tę miejscowość Dobrowody, ponieważ pochodzili ze wsi Dobrowody w powiecie Podhajce w Galicji. Duszpasterstwo wśród nich zapoczątkowali oblaci, ojcowie Jules Decorby OMI i Agapit → Pagé OMI dojeżdżający z → Fort Pelly (SK) w latach 1901-1908. Od 1908 r. duszpasterstwo polonijne prowadzili redemptoryści z → Yorkton (SK). W 1906 r. Polacy zaczęli przygotowania do budowy kościoła pw. Świętych Piotra i Pawła. W 1909 r. została utworzona parafia. W 1922 r. wybudowano większy kościół. W tym samym czasie od parafii została odłączona południowa część Dobrowód i przyłączona do sąsiedniej parafii w → Rama (SK). W 1933 r. placówkę objęli oblaci. W latach 1933-1963 opiekę duszpasterską w Dobrowodach prowadził o. Antoni → Sylla OMI z parafii Świętego Antoniego w Rama, a po nim w latach 1963-1978 o. Jan → Bednarz OMI, proboszcz w Rama. Wśród duszpasterzy, którzy odwiedzali Dobrowody, byli także inni oblaci, m.in. Jan → Mendyka OMI, Ryszard → Latusek OMI, Stanislaus → Wachowicz OMI, Kazimierz → Holick OMI i Antoni → Rebiega OMI.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 195-198; Hałas A., *Dobrowody, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 285-286.

Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów w Mississauga (ON) → Mississauga (ON), Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów

Dombrowa (AB). Osada położona ok. 80 km na wschód od → Edmonton (AB). W 1911 r. o. Paweł → Kulawy OMI, rezydujący w → Round Hill (AB), zainicjował budowę kościoła i misji duszpasterskiej w bliżej położonej osadzie o nazwie Dombrowa, znajdującej się ok. 3 km na południe od → Mundare (AB). Pracę duszpasterską prowadził w niej ks. Paweł → Kulawy OMI. Ok. 1916 r. kościół ten sprzedano, a wierni uczęszczali do kościoła w pobliskim Mundare.
Bibliografia: APWNMP; Tkaczyk W., *Mundare, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 448-450.

Dominion City (MB), osada przy granicy z USA. W 1876 r. założono w miejscu późniejszej osady urząd pocztowy nazwany Roseau Crossing. W 1880 r. nazwę zmieniono na Dominion City. 13 czerwca 1898 r. mieszkających tu Polaków odwiedził o. Wojciech → Kulawy OMI. Znalazł tam ok. 200 polskich i ukraińskich rodzin.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie Zachodniej (Cz. I)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 1, Biuletyn Polonijny (46), s. 205-213.

Drift Pile (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

East Selkirk (MB), parafia Świętego Stanisława (*St. Stanislaus*). Osada położona 35 km w linii prostej na północny wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy emigranci przybyli do East Selkirk w 1887 r. z Galicji. Początkowo Polacy uczęszczali na nabożeństwa w języku polskim do → Cook's Creek (MB), Winnipeg czy → Beausejour (MB). Dopiero w 1910 r. oblaci zaczęli sprawować w East Selkirk polskie nabożeństwa. W 1912 r. erygowano parafię i wybudowano drewniany kościół pod kierunkiem o. Andrzeja → Stojara OMI. Duszpasterstwo prowadzone było jednak nadal z dojazdu. W 1927 r. wybudowano nowy kościół pod kierunkiem ks. Antoine → d'Eschambault. Jako pierwszy w parafii zamieszkał

w 1940 r. o. Stanisław → Prokop OMI. Z East Selkirk obsługiwał on → Narol (MB), → Gonor (MB) i → Walkleyburg (MB), a później tylko Narol. Po II wojnie światowej zwiększyła się liczba parafian. W 1948 r. wybudowano plebanię. W 1953 r. zmodernizowano i powiększono kościół pod kierunkiem o. Feliksa → Kwiatkowskiego OMI. W 1953 r. parafia liczyła 70 rodzin. Kolejną modernizację kościoła przeprowadzono w 1972 r. W 1990 r. wybudowano nową plebanię. W parafii w East Selkirk pracowali dojeżdżając z innych placówek: o. Wojciech → Kulawy OMI, o. Jan → Kulawy OMI, o. Karol → Greczel OMI, o. Andrzej Stojar OMI (1910-1916), o. Władysław → Grochowski OMI (1910-1912, 1914-1919), o. Franciszek → Kowalski OMI (1910-1924), o. Bronisław → Heinzte OMI (1911-1917), o. Józef → Meissner OMI (1921-1924), o. Leonard → Nandzik OMI (1919-1924), ks. Antoine d'Eschambault (1924-1940). W parafii rezydowali ojcowie oblaci: Stanisław Prokop OMI (1940-1945), Augustyn → Michalik OMI (1946-1947), Felix Kwiatkowski OMI (1949-1955), Albert → Pilikowski OMI (1955-1958), Józef → Ciepły OMI (1958-1967), Stanley → Misiag OMI (1967-1970), → Jan Sajewicz (1970-1981), Franciszek → Frazik OMI (1981-1985), Jerzy → Talarski OMI (1987-2013), Wojciech → Wojtkowiak OMI (2013-2014). W sierpniu 2014 r. parafię przejął ks. Anthony Udengwu.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 72-73; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; *St. Stanislaus R.C. Parish, East Selkirk,* http://www.ststanislaus.ca/ [dostęp: 7.01.2016]; Walewander E.*, East Selkirk, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 81-85.

Edenridge (SK) → Brooksby (SK)

Edmonton (AB), Kolegium Świętego Jana. Historia tej szkoły – zapoczątkowana w 1908 r. – miała skromne początki, związane z przygotowywaniem do kapłaństwa kilkuosobowej grupy młodych ludzi w parafii Pincher Greek, położonej na południu prowincji Alberta. W 1910 r. postanowiono

utworzyć w Edmonton szkołę średnią dla chłopców, pragnących zostać kapłanami w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. W tym celu wynajęto dwa domy w Edmonton i równocześnie rozpoczęto budowę własnego budynku po prawej stronie rzeki Saskatchewan, w dolinie Mill Creek. Wówczas było to miasteczko → Strathcona (AB), dziś – Edmonton Południe. W 1911 r. budynek oddano do użytku. Początkowo personel szkoły składał się z trzech ojców, dwóch kleryków, jednego brata i 29 uczniów. Skierowany do pracy w niej brat Antoni → Kowalczyk OMI pełnił przez 36 lat głównie funkcje mechanika, palacza, portiera i ogrodnika.

Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 58-60.

Edmonton (AB), parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Życie religijne Polonii w Edmonton skupiało się przy parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB). Duży przypływ imigrantów z Polski po 1980 r. sprawił, że o. Teofil → Szendzielarz OMI, proboszcz parafii Różańca Świętego, zauważył potrzebę założenia nowej parafii i zbudowania kościoła w południowej części miasta. Wiosną 1987 r. zaczęto w wynajętym budynku szkoły odprawiać niedzielną mszę św. Jesienią wypożyczono kościół Świętego Mikołaja. W 1989 r. odkupiono od wspólnoty zielonoświątkowców kościół i gruntownie go wyremontowano. W marcu 1990 r. została przy nim erygowana parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Jej proboszczami byli kolejno ojcowie: Mieczysław Fidyka OMI (przez pierwszy rok administrator parafii – 1990-1997), Sławomir → Trzasko OMI (1997-2002), Janusz → Jajeśniak OMI (2002-2008), Sławomir → Obłąk OMI (2008-2011), Roman → Majek OMI (2011-2017), Marcin Mironiuk OMI (2017-). W 1990 r. na terenie parafii rozpoczęły pracę wśród chorych i dzieci siostry ze → Zgromadzenia Sióstr Najświętszego Imienia Jezus. Siostry pomagają także w parafii. Przy parafii działają: Duszpasterska Rada Parafialna; Klub Parafialny; Komitet Finansowy; szafarze i lektorzy; chór „Salve Regina"; chór dziecięcy „Gloria"; Towarzystwo Różańca Świętego; Mali Rycerze Miłosiernego Serca Jezusowego; koło misyjne; Ruch Rodzin Nazaretańskich. Do parafii tej należy 950 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczy ok. 850 osób.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 97-99; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.),

Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej, Pelplin 2007, s. 79-80; Jabłoński A., *Edmonton, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 409-420; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 111, 146.

Edmonton (AB), parafia Różańca Świętego (*Holy Rosary Parish*). Miasto położone w centralnej części prowincji Alberta; stolica prowincji. Duży ośrodek przemysłowy. Edmonton zostało założone w 1795 r. jako faktoria handlowa Kompanii Zatoki Hudsońskiej. Fort Edmonton stał się głównym ośrodkiem handlowym nad rzeką Saskatchewan. Był to przez długi czas niewielki zespół drewnianych zabudowań. Osadnictwo poza fortem rozpoczęło się ok. 1870 r. Nie było ono jednak imponujące. W 1896 r., kiedy przybył tam pierwszy polski oblat, brat Antoni → Kowalczyk OMI, miasto liczyło zaledwie dwa tysiące mieszkańców. Pierwsi imigranci polscy przybyli do Edmonton pod koniec XIX w. głównie z Galicji. Ich życie religijne skupiało się wokół pierwszego kościoła pw. Świętego Joachima, założonego przez francuskich oblatów. Imigracja Polaków nasiliła się w latach 20. i 30. XX w., osiągając szczyt po II wojnie światowej.
Już w 1896 r. delegacja polskich katolików z okolic Edmonton prosiła miejscowego ordynariusza, bpa Grandin, o polskojęzycznego kapłana. 16 marca 1899 r. Edmonton i mieszkających w okolicach Polaków odwiedził o. Wojciech → Kulawy OMI, który pozostał tam do 8 kwietnia. W 1903 r. do Edmonton przybył o. Paweł → Kulawy OMI. Od początku starał się on o założenie tam polskiej parafii. Jednak dopiero w październiku 1911 r. odbyło się spotkanie i wybrano komitet organizacyjny na rzecz budowy polskiej parafii. Kuria diecezjalna za symbolicznego dolara oddała Polakom dwie parcele pod budowę kościoła. Budowa rozpoczęła się na wiosnę 1912 r., ukończono ją w 1913 r. 28 sierpnia 1913 r. erygowano dla Polaków nową parafię pw. Matki Bożej Różańcowej. W 1914 r. o. Paweł Kulawy OMI przeniósł swoją siedzibę z → Round Hill (AB) do Edmonton, do domu zakupionego przez oblatów w pobliżu kościoła. W 1917 r. dołączył do niego o. Antoni → Sylla OMI. W pracy duszpasterskiej wspomagał ich neoprezbiter o. Stanley → Baderski OMI, a po nim o. George → Salamon OMI, oblat słowackiego pochodzenia oraz ojcowie John → Czujak OMI, Stanisław → Puchniak OMI i John → Bednarz OMI. Z parafii Różańca Świętego w Edmonton oblaci obsługiwali duszpastersko liczne kolonie w Albercie, m.in. Round Hill, → Skaro (AB), → Wostok (AB),

Bittern Lake, → Opal (AB), → Waugh (AB) i → Krakow (AB). W latach 1927-1961 parafię prowadzili polscy kapłani diecezjalni. Pierwszym kapłanem pochodzącym z parafii w Edmonton był o. Francis → Kosakiewicz OMI, wyświęcony w 1931 r. W 1956 r. ukończono budowę nowego kościoła.
W 1961 r. do duszpasterstwa w parafii powrócili oblaci. W 1963 r. wybudowano nową plebanię. W 1972 r. do pracy w parafii przybyły siostry służebniczki NMP Niepokalanie Poczętej (śląskie). W skład budynków parafialnych od 1973 r. wchodzi zakupiony przez parafian dom zakonny sióstr służebniczek NMP Niepokalanie Poczętej. Na przełomie lat 1976 i 1977 przy domu sióstr powstało przedszkole dla dzieci (*Sisem Day Care*). Na początku XXI w. do parafii należało 1500 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczyło ponad 1200 wiernych. W parafii działały: Rada Pastoralna; Komitet Finansowy; Komitet Budowlany; szafarze Eucharystii; lektorzy; kantorzy; ministranci; katecheci; chór „Świętej Cecylii"; zespół „Betlejem"; chórek dziecięcy „Gloria"; Klub Męski; Sodalicja Różańcowa; Koło Misyjne Świętej Teresy; Rycerze Kolumba; Klub Seniora; Koło Przyjaciół KUL; grupa modlitewna „Dobrego Pasterza"; grupa modlitewna „Totus Tuus"; grupa modlitewna Chrystusa Króla; grupa modlitewna Najdroższej Krwi Chrystusa.
W parafii proboszczami byli: o. Paweł → Kulawy OMI (1915-1921), o. Antoni → Sylla OMI (1921-1926), ks. Józef Miksa (1926-1933), ks. Mieczysław Rosiecki (1933-1945), ks. Michał Kałuży (1945-1955), ks. Adam Przysiężniak (1955-1961), o. Stanislaus → Wachowicz OMI (1961-1971), o. Peter → Klita OMI (1971-1977), o. Franciszek → Frazik OMI (1977-1979), o. Edward → Klimuszko OMI (1979-1985), o. Teofil → Szendzielarz OMI (1985-1987), o. Stanisław → Bijak OMI (adm. 1987), o. Władysław → Karciarz OMI (1987-1995), o. Stanisław → Kowal OMI (1995-1999), o. Roman → Majek OMI (1991-2011), o. Andrzej → Sowa (2011-2017). Od 2017 r. proboszczem jest Mieczysław → Burdzy OMI.
Ponadto w pracy duszpasterskiej pomagali jako wikarzy ojcowie: Casimir → Krystkowiak OMI (1963-1965), Antoni → Sylla OMI, Francis → Kosakiewicz OMI (1962-1967), Ryszard → Kosian OMI (1969-1972), Rudolph → Nowakowski OMI (1965-1967), Zygmunt Kozak OMI (1967-1969), Stanisław → Ignatiuk OMI (1976-1979), Stanisław Błaszczykowski OMI (1979-1981), Ryszard → Czepek OMI (1979-1981), Jan → Sajewicz OMI (1981-1983 i 1988-1991), Teofil → Szendzielarz OMI (1983-1984), Jan → Rozmysłowski OMI (1985-1987), Józef → Sikora OMI (2012-2014); Mieczysław Fidyka OMI (1987-1989), François → Dyjak OMI (1992-2007), Kazimierz → Kozicki OMI (2008-2014), Paweł → Nyrek (2014-2016). Od 2017 r. wikarym jest o. Tomasz → Jarosz OMI.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 51-54; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 79; Culerier L., *Rapport sur la Paroisse de l'Immaculée-Conception à Edmonton*, „Missions" 50 (1912), s. 46-50; Tenże, *Notes sur les travaux des Oblats de Marie Immaculée à Edmonton*, „Missions" 52 (1914), s. 349-350; Drouin E.O., *The Beginnings and Development of the Catholic Church in the Edmonton Area and the Contributions of the Oblate Fathers and Brothers*, „Vie Oblate Life" 40 (1981), s. 211-250; 41 (1982), s. 37-67; Jabłoński A.*, Edmonton, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 409-420; *Kościół Różańca Świętego (Holy Rosary Church) 1913-1988*, Edmonton 1988; Matejko J. (red.), *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 44; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 13, 70, 72, 110, 123, 145, 150, 152, 160-161, 163, 168-169, 174, 223, 225, 237, 251, 258, 265-266, 285, 292, 304, 314, 320, 331, 341, 366, 374, 376; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 123-148; *Złote Pokłosie Parafii Matki Boskiej Różańcowej – Edmonton 1913-1963*, Edmonton 1963.

Edna (AB). Osada położona na wschód od → Edmonton (AB), nad rzeką Beaver Creek, zapoczątkowana w 1891 r. przez osadników z Galicji. Początkowo zwana była *Beaver Creek*, jednak naczelnik poczty na cześć swojej młodej polskiej żony nazwał ją Edna. Następnie zmieniono nazwę na Star. W marcu 1899 r. o. Wojciech → Kulawy OMI odwiedził tam tzw. „Galicjan". W tym samym roku dotarł tam także o. Jan Wilhelm → Kulawy OMI.

Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 297-298.

Eglesham (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Elma (MB), parafia Świętego Antoniego Padewskiego (*St. Anthony's of Padva*). Osada położona ok. 90 km w linii prostej na wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli tam na początku XX w., głównie z Galicji Wschodniej. Do 1912 r. Polacy uczęszczali do pobliskiego kościoła Świętego Augustyna w → Whitemouth (MB). W 1912 r. z inicjatywy ks. Antoni Poławskiego (Polaska) Polacy wybudowali w Elma własny drewniany kościół pw. Świętego Antoniego Padewskiego. Pod koniec 1912 r. duszpasterstwo przejęli tam oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W latach 1912-1925 dojeżdżali tam ojcowie Leonard → Nandzik OMI, Bronisław → Heintze OMI i Franciszek → Kowalski OMI. W latach 1925-1930 duszpasterstwo dojazdowe prowadzili francuscy księża znający język polski: Antoine → d'Eschambault i Sabourin. W latach 1930-1936 opiekę duszpasterską nad miejscową wspólnotą ponownie sprawowali ojcowie Jan → Bednarz OMI i Francis → Kosakiewicz OMI z parafii Świętego Ducha w Winnipeg. W 1936 r. parafię objęli polscy księża saletyni.
Bibliografia: Bakalarz J. i in. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii,* Lublin 1982, s. 270, 282, 285-287, 509; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 108-110; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 272; Tkaczyk W., *Elma, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 86-88.

Elphinstone (MB), kościół Przenajświętszego Serca (*Sacred Heart*). Osiedle położone ok. 240 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Polacy zaczęli osiedlać się w okolicach ok. 1900 r. W 1937 r. utworzono tam parafię, a pierwszym proboszczem został o. Francis → Kosakiewicz OMI (1937-1940). Pod jego kierownictwem w 1938 r. wybudowano kościół. W chwili powstania parafia liczyła ok. 75 rodzin różnych narodowości

z przewagą Polaków. Kolejnymi proboszczami byli: Jan → Bednarz OMI (1940-1950), Edward → Rygusiak OMI (1950-1958), Antoni → Bagsik OMI (1958-1963), Joseph → Suroviak OMI (1963-1966), Franciszek → Frazik OMI (1966-1977). Ponadto duszpasterzował tutaj Józef → Łopuszański OMI (1941-1942). Oblaci z Elphinstone dojeżdżali także do → Wisła (MB) → Erickson (MB), → Rackham (MB), → Shoal Lake (MB).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 177; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 210; Tkaczyk W., *Elphinstone, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 89-91.

Empress (AB). Wioska położona wzdłuż granicy prowincji Alberta/Saskatchewan, na południu Alberty. Miasto zostało nazwane w 1913 r. na część królowej Wiktorii, która była również cesarzową Indii. Polaków tam mieszkających odwiedzał o. Antoni → Sylla OMI.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 101.

Enilda (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Erickson (MB), kościół Świętego Judy Tadeusza (*St. Jude the Apostle*). Osada położona ok. 210 km w linii prostej na północny zachód od → Winnipeg (MB). Początki pracy duszpasterskiej to rok 1914, kiedy to poświęcono pierwszą kaplicę. Uczęszczali do niej Polacy i Ukraińcy. Na początku lat 30. zaczęli napływać do Erickson polscy emigranci. Opiekę duszpasterską nad nim prowadzili polscy oblaci rezydujący w → Elphinstone (MB): o. Francis → Kosakiewicz OMI (1937-1940), o. Jan → Bednarz OMI (1940-1950) oraz o. Henryk → Tomczyk OMI.

Bibliografia: Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 210; Tkaczyk W., *Erickson, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje*, *Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 92.

Ethelbert (MB), kościół Narodzenia Najświętszej Maryi Panny (*Church of Nativity of B.V.M.*). Osada położona 290 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Osadnictwo polskie w Elthelbert rozpoczęło się w 1897 r. Pierwszym duszpasterzem Polaków był francuski oblat Agapit → Pagé OMI, znający nieco język polski. Po nim opiekę duszpasterską nad Polakami przejęli polscy oblaci: o. Wojciech → Kulawy OMI (1899-1900), o. Karol → Greczel OMI (1900-1902) oraz o. Leonard → Nandzik OMI (1907-1911). Od 1911 r. misję w Elthelbert duszpastersko obsługiwali proboszczowie z parafii w → Sifton (MB). Kościół Narodzenia Najświętszej Maryi Panny zbudowano w 1916 r.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 210; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 210; Plewko J., *Ethelbert, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 93-94; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 94.

Exshaw (AB). Osada położona ok. 90 km na zachód od → Calgary (AB) oraz ok. 15 km na wschód od → Canmore (AB). Na początku XX w. wybudowano w tym miejscu cementownię i kopalnię (*Western Canada Cement and Coal Company*), co przyciągnęło poszukujących pracy górników. W latach 1010-1917 docierał do niej z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący na stałe w Canmore (AB). W Exshaw zbudował on kościół.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 55-57.

Faust (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny*

parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Felsendorf (MB), kościół Świętego Cyryla i Metodego (*Sts. Cyril and Methodius Church*). Pierwsi emigranci przybyli tam w 1897 r. W lutym 1901 r. dotarł do nich o. Jan → Kulawy OMI. W 1904 r. wzniesiono drewniany kościół świętych Cyryla i Metodego. Wspólnotę katolicką odwiedzali polscy oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), m.in. o. Franciszek → Kowalski OMI. W 1905 r. przy kościele zamieszkał ks. Ernest Kostorz, który pracował tu do 1907 r. W 1907 r. pracę duszpasterską w Felsendorf ponownie przyjęli ojcowie oblaci. Wspólnotą katolicką opiekowali się m.in. o. Franciszek Kowalski OMI (1907-1910), Andrzej → Stojar OMI (1907-1910) i Leonard → Nandzik OMI (1907-1909). 18 kwietnia 1909 r. drewniany kościół spłonął. Odbudował go o. Andrzej → Stojar OMI. Jesienią 1910 r. proboszczem w Felsendorf został ks. Tytus Wojnowski. W 1911 r. zastępował go o. Władysław → Grochowski OMI z Winnipeg (MB). W 1913 r. kościół Świętego Cyryla i Metodego utracił status parafii, a następnie także misji. **Bibliografia:** Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 130-136; Tkaczyk W., *Felsendorf, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 95-97.

Fenwick (ON), parafia Świętej Anny (*St. Anne's Parish*). Miasto leżące na terenie diecezji → St. Catharines (ON). Początkowo zamieszkane głównie przez protestantów, z czasem także przez katolików, w tym Polaków. W 1940 r. zbudowano w nim mały kościół katolicki, który dał początek Misji Katolickiej Świętej Anny. Po zakończeniu II wojny światowej do Fenwick przybyło wielu Polaków. Misję odwiedzali dwa razy w roku polscy oblaci z Toronto (Leon → Caliński OMI, Leopold → Engel OMI, Jan → Bendarz OMI). W 1947 r. misję tę objęli oblaci. W latach 1948-1950 opiekował się nią o. Stanley → Misiag OMI oraz Józef → Kucharczyk OMI. W latach 1952-1954 nie było stałego opiekuna misji. Dojeżdżali do niej m.in. ojcowie oblaci Wojciech → Golus OMI, Leopold Engel OMI, Władysław → Golecki OMI, Joachim → Michałowski OMI. W roku 1954 misją w Fenwick opiekował się o. Kazimierz → Holick OMI. W latach 1954-1958 opiekę nad misją objął o. Mieczysław → Węcki OMI, który został jej pierwszym proboszczem. W latach 1955-1956 wybudowano nowy kościół, a pod nim obszerną salę parafialną. W 1956 r. misja

uzyskała status parafii terytorialnej, do której należało ok. 95 rodzin. Największą grupę stanowili Polacy, a oprócz nich byli Holendrzy, Czesi, Słowacy, Francuzi, Anglicy, Węgrzy, Niemcy, Jugosłowianie, Litwini i Włosi. Kolejnymi proboszczami byli ojcowie: Ryszard → Latusek OMI (1958-1962), Bernard → Kopeć OMI (1962-1971), Ryszard Latusek OMI (1972-1979), Michał → Kucharski OMI (1980-1987). Następnie duszpasterstwo przejęli księża angielskojęzyczni.
Bibliografia: APWNMP; Jabłoński A., *Fenwick, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 108-112; *St. Ann Roman Catholic Church, Fenwick. Parish History*, *Ontario*, https://www.stannfenwick.com/parish-history [dostęp: 1.08.2019].

Fernie (BC). Osada powstała w 1898 r. przy pobliskiej kopalni i stacji kolejowej *Canadian Pacific Railway*. Już w 1899 r. o. Jan Wilhelm → Kulawy OMI przeprowadził dla pracujących tu Polaków tygodniowe rekolekcje. Dojeżdżał tu także z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI z → Canmore (AB). W latach 1904-1907 w misji pracował o. Józef → Meissner OMI.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 200-201; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-40.

Finns (MB), kościół Matki Bożej Miłosierdzia (*Our Lady of Mercy Church*). Miejscowość położona ok. 110 km na północ od → Winnipeg (MB) w okolicy → Arborg (MB). W 1914 r. czterech polskich osadników wybudowało kaplicę Niepokalanego Poczęcia NMP, poświęconą 8 grudnia 1914 r. przez o. Andrzeja → Stojara OMI, usytuowaną w odległości 8 mil na zachód od → Arnes (MB). W 1928 r. budynek został przeniesiony w pobliże osady Arnes. W 1931 r. kaplicę wyremontowano i zmieniono wezwanie na Świętego Edwarda. Polscy oblaci z Arborg pełnili Arnes dojazdową posługę duszpasterską w latach 1914-1919. W 1949 r. wybudowano kaplicę Matki Bożej Miłosierdzia w miejscowości Finns. W latach 60. XX w. kaplica w Finns podlegała parafii Świętego Benedykta w → Camp Morton (MB).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 136-137; Plewko J., *Finns, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*,

t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 98.

Fish Creek (SK), misja Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny (*Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary*). Północna część prowincji Saskatchewan należała do diecezji Prince Albert. Pierwsi polscy osadnicy pojawili się w okolicach Batoche w 1897 r. Opieką duszpasterską otoczył ich o. Wilhelm → Brück OMI z Prince Albert, który w 1900 r. założył dla nich misję w Fish Creek. W 1901 r. wybudowano także kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. W 1901 r. duszpasterzem Polaków w Fish Creek został o. August → Forner OMI, który przybył z Europy i znał trochę język polski. Przez wiele lat był jedynym kapłanem w diecezji mówiącym po polsku. W Fish Creek pracował w latach 1901-1908, a następnie w latach 1921-1926. W latach 1906-1921 w misji tej pracował o. Teofil → Nandzik OMI, który był duszpasterzem wszystkich polskich osad w diecezji Prince Albert. W 1920 r. kościół spalił się i wybudowano nowy. W 1926 r. pracę w Fish Creek rozpoczął ks. Józef Cybart. Z Fish Creek oblaci dojeżdżali z posługą duszpasterską m.in. do → Alveny (SK), → Prud'homme (SK), → Cudworth (SK), → Brooksby (SK), → Krydor (SK), → Orolow (SK), → Albertown (SK), → Redfield (SK), → Claytonville (SK), → Honeymoon (SK).
Bibliografia: Forner A., *Rapport sur la mission de l'Immaculée Conception à Fish Creek, Sask., Canada*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 47 (1909), s. 251-259; Jabłoński A., *Fish Creek, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 287-288; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 48; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 46-47; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 98-100, 274-276.

Fisher Branch (MB), kościół Niepokalanego Poczęcia NMP (*Immaculate Conception*). Miejscowość położona ok. 140 km na północ od → Winnipeg (MB). W latach 1908-1914 w okolicy osiedliło się ok. 80 rodzin z Galicji. Kościół wybudowano w 1911 r. Polaków odwiedzali u początków duszpasterze z parafii Świętego Ducha w Winnipeg (MB).
Bibliografia: APWNMP.

Fisher River (MB), kościół Najświętszego Serca Jezusa (*Sacred Heart*). Kościół zbudowano tutaj w 1922 r. Niedługo później uległ zniszczeniu.
Bibliografia: APWNMP; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 94.

Flat Lake (AB), parafia Matki Boskiej z Góry Karmel (*Our Lady of Mount Carmel*). Osada położona na północny zachód od → Edmonton (AB), niedaleko od misji → Saint-Paul-des-Métis (AB). Pierwsze rodziny pochodzenia polskiego osiadały w tej okolicy w latach 1912-1915. W 1922 r. przystąpiono do budowy kościoła. Ukończono go w 1923 r. pod kierownictwem o. Pawła → Kulawego OMI, który był pierwszym polskim duszpasterzem w tej okolicy. W 1932 r. postawiono przy kościele plebanię z jedną obszerną nieogrzewaną izbą. W roku 1945 wybudowano nową plebanię i utworzono cmentarz. W latach 1935-1939 oraz 1940-1950 przebywał tam na stałe o. Edmund → Rygusiak OMI, który był pierwszym proboszczem tej parafii. W latach 1936-1939 rezydował tam także o. Józef → Kucharczyk OMI. Stąd dojeżdżali oni m.in. do parafii Świętych Piotra i Pawła w → Ardmore (AB), → Lake Bellevue (AB), → Good Ridge (AB), → Bonnyville (AB), → Breynat (AB).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 70-71; Jabłoński A., *Flat Lake, Alta., diec. St. Paul*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 421-424; Matejko J., *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 14-15, 249, 311-313, 442; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 318-323; Rygusiak E., *Z lasów kanadyjskich*, „Oblat Niepokalanej", 10 (1935), s. 288-291; 11 (1936) s. 61-62; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 221-224.

Flin Flon (MB), kościół Świętej Anny (*St. Ann's Church*). Miasto położone na granicy prowincji Manitoba i Saskatchewan, 870 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). Powstanie i rozwój zawdzięcza odkryciu w 1915 r. złóż cynku i miedzi oraz wybudowaniu linii kolejowej, łączącej Flin Flon z → The Pas (MB). W 1936 r. grupa Polaków założyła w F.F. Towarzystwo Białego Orła, a w 1938 r. katolicy otrzymali stałą opiekę duszpasterską ze strony o. Władysława → Panka OMI i o. Wincentego → Ferdynusa OMI,

którzy przez kilka lat przyjeżdżali z posługą kapłańską dwa razy w miesiącu.
Bibliografia: Tkaczyk W., *Flin Flon, Man., diec. Keewatin*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 99.

Florian (MN, USA), parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Pierwszym osadnikiem na jej terenie był Stanisław Gryglaszewski, który osiedlił się tam w 1881 r. Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny został wybudowany w 1882 r. W pobliżu powstał cmentarz. W 1906 r. kościół spłonął. Wybudowano nowy. Pierwszym proboszczem-oblatem był w latach 1904-1905 o. Wojciech → Kulawy OMI (1904-1905), następnym o. Andrzej → Stojar OMI (1911-1912).
Bibliografia: *Assumption Parish History. Jubilee Book of St. Assumption Church. Florian, MN*, http://www.polisharchives.com/media/parish_pdf/CR/cr-2.1.pdf [dostęp: 5.08.2019].

Foley (MB), kościół Świętego Różańca (*Holy Rosary*). Rozległa kolonia położona na południowo-zachodnim wybrzeżu jeziora Winnipeg. Od 1898 r. Polaków i tzw. „Rusinów" odwiedzał tam o. Wojciech → Kulawy OMI. W 1902 r. Polacy wybudowali kościół pod kierownictwem o. Andrzeja → Stojara OMI. W 1932 r. proboszczem parafii był o. August → Forner OMI.
Bibliografia: Hałas A., *Foley, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 100.

Fork River (MB), kościół Matki Boskiej Loretańskiej (*Our Lady of Loreto*). Miejscowość położona ok. 270 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Pierwsi osadnicy zaczęli przybywać w okolice ok. 1900 r. Pierwszą kaplicę Polacy zaczęli budować w 1908 r. w odległości ok. 6 mil na zachód od Fork River, budowa nie została jednak ukończona. W tym okresie do Polaków dojeżdżali z posługą duszpasterską o. Karol → Greczel OMI i o. Leonard → Nandzik OMI. Kościół w Fork River podlegał duszpasterskiej opiece parafii Świętej Trójcy w → Sifton (MB).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 217; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 210; Plewko J., *Fork River, Man.,*

archidiec. Winnipeg, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 101-102.

Fort Pelly (SK), kościół Świętego Filipa Nereusza. Misja założona w 1895 r. przez o. Jules Decorby OMI. Składała się na nią niewielka kaplica, szkoła i plebania, przy granicy dzisiejszych prowincji Manitoba-Saskatchewan. Pierwszy punkt handlowy Fort Pelly został zbudowany w 1824 r. nad brzegiem rzeki Assiniboine, ok. 13 km od obecnej lokalizacji Pelly. Kanadyjska kolej północna (CNR) dotarła tutaj w 1909 r. W misji posługiwali m.in. ojcowie Jules Decorby OMI i Agapit → Pagé OMI.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 50, 489-492.

Fort Rae, NT (*Behchokǫ̀*), osada na Terytoriach Północno-Zachodnich. Terytorium tradycyjnie zamieszkane przez Płaskie Psie Boki (*Dogrib*). Mieli oni opinię bardzo aktywnych, wspaniałych myśliwych, potrafiących się targować o swoje zdobycze. Ich centrum stanowił Fort Rae, gdzie gromadzili się na święta Wielkanocy oraz Bożego Narodzenia. Teren ich polowań sięgał niegdyś aż po Ziemię Jałową. W 1772 r. dotarł do nich jako pierwszy Europejczyk podróżnik Samuel Hearne. W 1789 r. Kompania Północno-Zachodnia utworzyła pierwszą placówkę handlową w tym regionie znaną jako Old Fort Providence. Fort Rae został założony na północnym brzegu Wielkiego Jeziora Niewolniczego w 1852 r. przez Kompanię Zatoki Hudsona. W 1859 r. w forcie powstała misja katolicka. W 2005 r. nazwa Rae została zmieniona na *Behchokǫ̀*.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 155-157.

Fort Resolution, NT (*Deníinu Kǫ́ę́*). Osada położona u ujścia Rzeki Niewolniczej do Wielkiego Jeziora Niewolniczego. Europejczycy wybudowali osadę w 1819 r. Misja Świętego Józefa w Fort Resolution została założona w 1858 r. dla Montanezów. Znajdowała się w samym centrum wikariatu w Mackenzie. Był tam dosyć duży kościół i szkoła oraz szpital, prowadzone przez siostry szare. W 1948 r. o. Leon → Mokwa OMI ukończył przebudowę szpitala w Fort Resolution. Obsługiwały go siostry szare.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 74-76, 141-146, 148-150.

Fort Smith, NT (*Thebacha*). Fort Smith otrzymał swą nazwę od jednego z pierwszych tutejszych urzędników Towarzystwa Zatoki Hudsońskiej. Wówczas był on też faktyczną „stolicą Północy", będąc jednocześnie siedzibą biskupa katolickiego oraz najwyższego przedstawiciela rządu dla Mackenzie. W 1916 r. wybudowano pierwszy szpital. Był to okazały budynek z drewna. Opiekę zdrowotną podjęły w nim siostry szare. Właściwymi mieszkańcami fortu byli Metysi. W okolicach Fort Smith przeważali Czipewejowie (Montanezi). Wśród nich można było znaleźć także niewielką liczbę Żółtych Noży. Czipewejowie mieli niegdyś swój punkt zborny w pobliżu Fort Chipewyan. Rzeki Athabasca i Mackenzie przez długie lata były jedynym szlakiem komunikacyjnym, którym można było latem dostać się w głąb kraju. Jej długość wynosi ok. 4000 km. Do przemierzenia tej „arterii Północy" misjonarze w 1892 r. przeznaczyli statek misyjny „Świętego Józefa", który obsługiwał jezioro Athabaska i rzekę Athabaska od fortu MacMurray po Fort Smith. W pobliżu Fort Smith była 35-kilometrowa bystrzyca i kaskady, których nie mogły pokonać nawet popularne na Północy łososie. Przy tych bystrzycach urządzono jedną przenoskę (portaż), długą na 25 kilometrów – i w ten sposób ominięto najniebezpieczniejszy łańcuch bystrzyc. Za bystrzycami Fort Smith od 1895 r. kursował aż do brzegów Oceanu Arktycznego niewielki statek parowy „Święty Alfons".
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 76-79, 81, 112-119, 146-147, 150-155, 158.

Fort St. John (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Fort Vermilion (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Fosston (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Polski (*Parish of Mary Queen of Poland*). Osada położona 205 km na północny wschód od → Regina (SK). W 1914 r. osiedliło się w jej okolicy 11 polskich rodzin. W następnych latach dołączyły inne. Od 1922 r. dojeżdżali do Fosston z posługą duszpasterską polscy księża, odprawiając msze św. w domach. W 1926 r. wybudowano tam tzw. Polską Halę, która stała się centrum życia kulturalnego. W 1934 r. duszpasterstwo przejęli polscy oblaci. Pierwszym był o. Jan → Bednarz OMI, dojeżdżający z → Kelvington, SK (1934-1935). Brat Franciszek → Breguła OMI wybudował wewnątrz kościoła grotę Matki Bożej z Lourdes. W 1936 r. do kościoła została dobudowana zakrystia. W czerwcu 1935 r. misję przejął o. Felix → Kwiatkowski OMI, który w 1937 r. przeniósł swoją siedzibę z Kelvington do Fosston. W ten sposób misja została przekształcona w parafię i nadano jej wezwanie Matki Boskiej Królowej Polski. Parafia liczyła wówczas 63 rodziny. Z Fosston o. Felix Kwiatkowski OMI dojeżdżał także do misji w → Rose Valley (SK) i w → Archerville (SK). W latach 1940-1947 parafią opiekował się o. Mieczysław → Węcki OMI. Za jego czasów zakupiono budynek plebanii oraz uzupełniono wystrój wnętrza kościoła. Po nim rezydującymi proboszczami byli ojcowie: Ryszard → Latusek OMI (1947-1949), Kazimierz → Buchwald OMI (1949-1953), Władysław → Panek OMI (1953-1959), Edmund → Rygusiak OMI (1959-1966), Joseph → Suroviak OMI (1966-1968), Casimir → Krystkowiak OMI (1968-1973). Apogeum rozwoju parafia osiągnęła w latach 50., kiedy to liczyła ponad sto rodzin. Później liczba parafian systematycznie zmniejszała się. Po pożarze plebanii w grudniu 1971 r., mieszkanie proboszcza przeniesiono do Rose Valley. Od roku 1973 Fosston stało się na nowo misją, do której dojeżdżał o. Władysław Panek OMI, jako proboszcz z → Lintlaw (SK), a w następnym roku jako proboszcz Kelvington. Po nim duszpasterzami byli kolejni oblaci z Kelvington: Francis → Kosakiewicz OMI (1977), Peter → Klita OMI (1977-1978) oraz Mieczysław Węcki OMI.

Bibliografia: Buchwald K., *History of the r. C. Parish at Fosston*. Sask., [mps], [b.m.r.]; *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 190-192, 208; Hałas A., *Fosston, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 289-290; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 141; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 259-262.

Fourways (AB), osada w okolicach → Calgary (AB). W latach 1911-1917 docierał do F. z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący na stałe w → Canmore (AB).
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 99-100.

Fox Creek (AB), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej (*Our Lady of Czestochowa Parish*). *W latach* 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB). Nabożeństwa odprawiał w prywatnych domach. W latach 1949-1950 wybudowano tam kościół. Większość prac wykonywał osobiście o. Joachim Michałowski OMI wraz z miejscowymi cieślami. W nabożeństwach, po wybudowaniu kościoła odprawianych co miesiąc, uczestniczyli oprócz Polaków również Ukraińcy, Francuzi oraz inne narodowości.
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Fox Creek, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 425-428.

Fraserwood (MB), kościół Krwi Przenajświętszej (*Precious Blood*). Miejscowość położona w odległości 80 km na północ od → Winnipeg (MB). Osadnictwo Polaków i Ukraińców w okolicach rozpoczęło się w 1915 r. Początkowo Polacy uczęszczali do kościoła Świętego Cyryla i Metodego w → Felsendorf (MB) i kościoła Świętego Michała Archanioła w → Meleb (MB). W 1930 r. Polacy oraz ukraińscy grekokatolicy wybudowali kaplicę. Wspólnota katolicka była odwiedzana sporadycznie także przez polskich oblatów. Wskutek późniejszych nieporozumień w 1954 r. Polacy wybudowali odrębną kaplicę. W latach 60. XX w. Fraserwood stało się punktem dojazdowym parafii Świętego Benedykta w → Camp Morton (MB).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 137-138; Plewko J., *Fraserwood, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 103.

Free Creek (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).

Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard--McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Garland (MB), kościół Świętej Trójcy (*Holy Trinity*). Osada położona ok. 305 km na północny zachód od → Winnipeg (MB) i 15 km na północ od → Sifton (MB). Osadnictwo polskie w okolicy rozpoczęło się w 1897 r. Kaplica Świętej Trójcy została zbudowana w 1920 r. na farmach. W 1934 r. kaplicę przeniesiono do Garland. Opiekę duszpasterską nad Polakami prowadzili polscy oblaci: Wojciech → Kulawy OMI (1899-1900), Karol → Greczel OMI (1900-1902) oraz Leonard → Nandzik OMI (1907-1911). Od 1911 r. misję duszpastersko obsługiwali proboszczowie z parafii w Sifton.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 210; Plewko J., *Garland, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 104.

Garson (MB), parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa (*Sacred Heart of Jesus*). Osada w pobliżu → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli w okolice Garson ok. 1909 r. Od początku duszpasterstwo wśród nich prowadzili oblaci, najpierw z parafii Świętego Ducha z → Winnipeg (MB), następnie z → Cook's Creek (MB). W latach 20. XX w. dojazdową opiekę duszpasterską wśród Polaków sprawował też kanadyjski ks. Antoine → d'Eschambault, który nauczył się języka polskiego. W 1937 r. zakupiono stary, mały budynek kościoła. W latach 1940-1942 do Garson z parafii Świętego Ducha w Winnipeg dojeżdżał o. Józef → Kucharczyk OMI. W 1942 r. przybył on tam na stałe. Pod jego kierownictwem wybudowano nowy kościół, ukończony w 1944 r., a konsekrowany pięć lat później. Do parafii należały kaplice filialne w → Tyndall (MB) i → Walkleyburg (MB). Jako proboszczowie w Garson pracowali: o. Józef → Kucharczyk OMI (1940-1945), o. Stanisław → Prokop OMI (1945-1953), o. Mieczysław → Węcki OMI (1953-1954), o. Kazimierz → Holick OMI (1954-1961), o. Kazimierz → Buchwald OMI (1961-1986).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 89, 113; Tkaczyk W., *Garson, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 105-106.

Ghost Pine Creek (AB). Osada położona niedaleko Red Deer River. Wszyscy osadnicy byli rolnikami narodowości słowackiej i obrządku łacińskiego. Odwiedzał ich z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 225-226.

Gimli (MB), kościół Świętego Cyryla i Metodego (*SS. Cyril and Methodius*). Miejscowość położona na zachodnim wybrzeżu jeziora Winnipeg, 85 km na północ od → Winnipeg (MB). Początki osadnictwo polskiego i ukraińskiego w dystrykcie Gimli datuje się od 1897 r. Duszpasterstwo polskie zainicjował tam o. Wojciech → Kulawy OMI, który podczas swego pierwszego trzydniowego pobytu w Gimli w lutym 1901 r. ochrzcił 34 dzieci. On także zainicjował budowę kościoła, który ukończono w 1904 r. Zgodnie z sugestią abpa Adélarda → Langevina OMI kościół przyjął wezwanie świętych Cyryla i Metodego. W 1905 r. wzniesiono niewielką plebanię. 7 lipca 1909 r. kościół spłonął. Wzniesiony w jego miejsce większy kościół spotkał ten sam los w 1911 r. Kolejny kościół wybudowano w 1921 r. Z wizytami duszpasterskimi przybywali m.in.: o. Wojciech Kulawy OMI (1901-1904), o. Franciszek → Kowalski OMI (1907, 1912), o. Leonard → Nandzik (1908), o. Andrzej → Stojar OMI (1909-1911, 1913-1916), o. Ryszard → Kosian OMI (1919) i o. August → Forner OMI.
Bibliografia: Bakalarz J. i in. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 480-481; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 123-125; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 45-46; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 139; Plewko J., *Gimli, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 107-110; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 95-96.

Giranville (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard--McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny*

parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Gjoa Haven, NU (w jęz. inuktitut *Uqsuqtuuq*) – osada położona na terytorium Nunavut. Jej nazwa pochodzi z jęz. norweskiego. W 1903 r. Roald Amundsen spędził tutaj ze swoim uwięzionym statkiem prawie dwa lata, ucząc się życia w trudnych warunkach arktycznych od miejscowych Inuitów. W 1961 r. osada liczyła 110 mieszkańców, w 2006 r. – 1064. W jej pobliżu powstał port lotniczy. W osadzie posługę duszpasterską sprawowali polscy oblaci, m.in. bp Wiesław → Krótki OMI.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 214-215, 219, 222.

Gleichen (AB), osada w okolicach → Calgary (AB). W latach 1911-1917 docierał tam z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący na stałe w → Canmore (AB).
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-40.

Glenella (MB), Kościół Chrystusa Króla (*Christ the King Church*). Osada położona ok. 165 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). W pierwszych latach XX w. msze św. sprawował tam sporadycznie o. Jan → Kulawy OMI i inni oblaci. Od 1928 r. dojeżdżał raz w miesiącu ks. Franciszek Stroński z → Portage la Prairie (MB). Pod jego kierunkiem w 1933 r. zbudowano tu kaplicę pw. Chrystusa Króla.
Bibliografia: Hałas A., *Glenella, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 113; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 191.

Gonor (MB), kościół Bożego Ciała (*Corpus Christi*). Miejscowość położona 18 mil na północ od → Winnipeg (MB) na prawym brzegu Red River. Była to osada polsko-ukraińska założona w 1897 r. Większość stanowili Ukraińcy, zaś liczba Polaków w 1919 r. wynosiła 193 osoby. Duszpasterstwo polskie zainicjował tam w 1899 r. o. Wojciech → Kulawy OMI, który wraz z o. Karolem → Greczelem OMI prowadził je do 1905 r. W latach 1905-1921 dojeżdżał tam z posługą duszpasterską z Winnipeg o. Franciszek → Kowalski OMI, natomiast w latach 20. i 30. XX w. opiekę duszpasterską sprawował

tam Kanadyjczyk francuskiego pochodzenia, władający językiem polskim, ks. Antoine → d'Eschambault z → St. Boniface, MB (1924-1937). Po nim opiekę duszpasterską sprawował o. Stanisław → Prokop OMI (1937-1940). W 1906 r. staraniem o. Franciszka Kowalskiego OMI wybudowano mały, drewniany kościół pw. Bożego Ciała, powiększony w 1911 r. W 1910 r. z inicjatywy o. Franciszka Kowalskiego OMI powstało prężne Bractwo Różańcowe. Duszpasterstwo polskie nie przybrało nigdy stałego i regularnego charakteru ze względu na brak rezydującego tam kapłana.
Bibliografia: Głowacki L., *Duszpasterstwo polonijne Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*, w: Bakalarz J. i in. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 480; Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Plewko J., *Gonor, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 114-116; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 96-97.

Goodeve (SK), kościół pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy (*Our Lady of Perpetual Help Church*). Duszpasterstwo rozpoczęło się tam w 1905 r. Dojeżdżali głównie księża redemptoryści. Kościół został wybudowany w 1907 r. Od tej pory Goodeve stało się misją z parafii Świętego Stanisława w → Ituna (SK). Okazjonalnie przybywali tam także oblaci. Obecnie w Goodeve nie ma kościoła katolickiego. W 1910 r. założono cmentarz.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 486-487; Gerein F., *Outline History of the Archdiocese of Regina. Written and compiled on the occasion of its Golden Jubilee Year 1961*, Regina 1961, s. 194; Plewko J., *Goodeve, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 291.

Good Ridge (AB). W 1938 r. na farmie francusko-kanadyjskiej wybudowano mały kościół. W osadzie mieszkało 20 rodzin polskich i 8 francuskich. Nie było dróg, tylko wiele indiańskich szlaków. Ta misja była dostępna tylko w niektórych porach roku. Polaków odwiedzali ojcowie z parafii Matki Boskiej z Góry Karmel we → Flat Lake (AB).
Bibliografia: Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 322.

Grahamdale (MB). Osada położona ok. 190 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Osadnictwo Polaków na tym terenie datuje się od 1927 r. W 1936 r. Polacy wybudowali tam niewielki kościół. Do Grahamdale przybywali okazyjnie polscy oblaci z różnych placówek, a od 1939 r. regularną opiekę sprawowali oblaci z parafii Świętego Krzyża w → Ashern (MB): o. Michael → Smith OMI (1939-1941) i o. Felix → Kwiatkowski OMI (1941-1943). W 1945 r. mieszkało tam 16 polskich rodzin.
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67; Jabłoński A., *Grahamdale, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 117; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 49-55.

Grande-Prairie (AB). Nazwa miasta pochodzi od okolicznych wielkich prerii. Tereny te były zamieszkane przez Indian z plemienia Bobrów. W 1880 r. George Kennedy 15 mil na północny zachód od obecnego miasta założył faktorię handlową o nazwie La Grande Prairie. Pod koniec XIX w. preria została zasiedlona przez Kri i Irokezów. Zaczęli napływać też osadnicy. Pierwsi polscy osadnicy pojawili się w 1911 r. Grande-Prairie została włączona jako wieś do prowincji Alberta w 1914 r. Osadnictwo wzmogło się po doprowadzeniu linii kolejowej w 1916 r. Osada uzyskała prawa miejskie w 1919 r. Lokalna recesja w latach 20. XX w. spowodowała czasowe wyludnienie, ale w latach 30. XX w. liczba ludności ponownie wzrosła. Polskich osadników w dystrykcie Grande-Prairie odwiedzał o. Antoni → Sylla OMI. W latach 1931-1933 proboszczem był tam o. Stanisław → Puchniak OMI.
Bibliografia: APWNMP; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 327-329; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 229-239.

Grayson (SK), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy (*Parish of Our Lady of Perpetual Help*). Pierwsi katoliccy osiedleńcy przybyli na farmy w tej okolicy w latach 90. XIX w. z Galicji, Bukowiny, Austrii i Rumunii. Miejscowość najpierw nazwano Nieven, następnie zmieniono na Grayson. Osadników odwiedzali duszpastersko księża Francis Woodcutter (1896-1900) oraz o. J. de Bresson (1900-1901). Pierwszymi oblatami, którzy docierali do Grayson (1901-1902) byli o. Wojciech → Kulawy OMI

z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), a po nim o. Augustin Suffa OMI (1902-1905). W 1902 r. wybudowano tam stację kolejową. To zadecydowało, że w 1905 r. postanowiono ulokować w tej osadzie oblacki dom, który stał się centrum duszpasterskim dla całej okolicy. Pierwszym rezydującym w Grayson oblatem był o. Markus Kasper OMI. W 1907 r. ukończono budowę plebanii i kościoła pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy. W 1915 r. do Grayson przybyły z Winnipeg siostry urszulanki, które zaopiekowały się miejscową szkołą. W 1931 r. ukończono budowę nowego kościoła, a stary zamieniono na salę parafialną. W 1933 r. ogromne szkody poczynił pożar. Nowa sala parafialna została zbudowana w 1942 r. W 1944 r. siostry urszulanki w dawnej plebanii założyły swój klasztor. W latach 1947 i 1953 rozbudowano także dwukrotnie szkołę. Od 2003 r. proboszczem był o. Heinrich → Sicking OMI, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Parafia w Grayson obsługuje także kościoły Świętej Elżbiety w → Killaly (SK), Świętego Michała Archanioła w → Lemberg (SK) oraz Najświętszego Serca Maryi w → Marieval (SK).

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 107-112; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 107-108; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 65; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 37; *Saskatchewan Roman Catholic Churches. Online Parish Register. History*, http://www.rootsweb.ancestry.com/~cansk/Saskatchewan/ChurchHistory.html [dostęp: 20.07.2016].

Guy (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).

Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Gypsumville (MB). Osada położona 242 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Kaplica została zbudowana na początku lat 40. XX w. przez o. Michaela → Smitha OMI. Od 1939 r. regularną opiekę duszpasterską nad Polakami sprawowali oblaci z parafii Świętego Krzyża w → Ashern

(MB): o. Michael Smith OMI (1939-1941) i o. Felix → Kwiatkowski OMI (1941-1943). W 1947 r. do misji w Gypsumville należało 10 rodzin.
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67; Plewko J., *Gypsumville, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 121; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 49-55.

Haas (MB), kościół Świętego Antoniego (*St. Anthony*). Miejscowość położona ok. 90 km na północ od → Winnipeg (MB). Duszpasterstwo rozpoczęło się od kaplicy zbudowanej przez Polaków i Niemców w 1906 r. Opiekę duszpasterską nad mieszkającymi tam emigrantami sprawowali polscy i niemieccy oblaci. Kaplica szybko stała się filią parafii Świętego Benedykta w → Camp Morton (MB).
Bibliografia: APWNMP; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 133; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 45; Plewko J., *Haas, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 122.

Hadashville (MB), kościół Świętego Jana Chrzciciela (*St. John the Baptist Church*). Osada położona ok. 90 km na południowy wschód od → Winnipeg (MB). W 1905 r. dziesięć polskich rodzin osiedliło się w pobliżu punktu pocztowego prowadzonego przez Polaka, Karola Hadasia. Stąd osiedle założone przez Polaków przybrało nazwę od jego nazwiska. W 1906 r. o. Karol → Greczel OMI dotarł do osiedla jako pierwszy polski kapłan. Polaków w Hadashville odwiedzali także o. Leonard → Nandzik OMI i o. Franciszek → Kowalski OMI. W latach 1916-1918 Polacy z inspiracji o. Leonarda Nandzika OMI i o. Franciszka Kowalskiego OMI wybudowali kościół pw. Świętego Jana Chrzciciela. W późniejszym czasie do kościoła dojeżdżał także o. Bronisław → Heintze OMI. W 1927 r. budynek kościoła powiększono o zakrystię. W 1938 duszpasterstwo w Hadashville przejęli księża saletyni.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 110; Plewko J., *Hadashville, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E.

(red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 123-126.

Harmon Valley (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Hay Lakes (AB), parafia Świętego Piotra i Pawła (*Sts. Peter and Paul Church*). Osada położona 50 km na południowy wschód od → Edmonton (AB), dawniej nazywana Bittern Lake. Osadnictwo Polaków w tej okolicy rozpoczęło się w 1898 r. W tym samym roku przybył do tam o. Wojciech → Kulawy OMI. W 1899 r. powrócił wraz z bratem, o. Janem → Kulawym OMI. Od 1900 r. duszpasterstwo Polaków prowadził ks. Franciszek Olszewski, rezydując w Beaver Lake, a od 1904 r. o. Paweł → Kulawy OMI, rezydujący w → Round Hill (AB). W latach 1908-1910 pod jego kierownictwem wzniesiono kościół pw. Świętego Piotra i Pawła. Kanonicznie był on podległy parafii Świętego Różańca w → Edmonton (AB). O. Paweł Kulawy OMI posługiwał w nim do 1915 r. Po nim w latach 1916-1927 wspólnotę katolicką odwiedzał o. Antoni → Sylla OMI z parafii w Edmonton.
Bibliografia: Jabłoński A., *Hay Lakes, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 430-433; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 189-192.

Hazelridge (MB). Miejscowość położona na wschód od → Winnipeg (MB). Zasiedlona na początku XX w. W 1904 r. była tam poczta, a w 1907 r. wybudowano linię kolejową. Z posługą duszpasterską docierali tam oblaci z → Cook's Creek (MB).
Bibliografia: Tkaczyk W., *Cook's Creek, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 71-74.

Henribourg (SK), kościół Świętego Judy Tadeusza (*St. Thadeus Church*). W 1910 r. z inicjatywy o. Teofila → Nandzika OMI, proboszcza w → Fisch Creek (SK), powstał kościół i misja pw. Świętego Jakuba Większego w Henribourg. Z duszpasterstwa prowadzonego przy tym kościele powstała w 1918 r. parafia w → Albertville (SK). W latach 1922-1924 Polaków w Henribourg odwiedzał o. August → Forner OMI, a w latach 1938-1946 o. Augustyn → Michalik OMI z → Claytonville (SK). W 1928 r. w Henribourg zbudowano kościół Świętego Judy Tadeusza.
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 69; Plewko J., *Henribourg, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 293-294; *The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province in Canada 1956-2006*, Toronto 2006, s. 36; *Paroisse St. Jacques D'Albertville*, http://www.historicplaces.ca/en/rep-reg/place-lieu.aspx?id=11486 [dostęp: 22.12.2015].

High Prairie (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

High Tor (SK), parafia Najświętszego Sakramentu (*Parish of the Blessed Sacrament*). Osada położona 190 km na południowy wschód od Prince Albert. Polacy zaczęli osiedlać się w tej okolicy pod koniec lat 20. XX w. Odwiedzał ich duszpastersko m.in. ks. Franciszek Pander z → Candiac (SK) oraz księża redemptoryści z → Yorkton (SK). Po zmianie granic diecezji abp Henri Prud'homme powierzył w październiku 1933 r. duszpasterstwo w tym rejonie ojcom oblatom. Dzięki staraniom o. Jana → Bednarza OMI z → Kelvington (SK) w 1934 r. wybudowano kościół pw. Najświętszego Sakramentu. Duszpasterstwo prowadzili tam oblaci z Kelvington, z wyjątkiem lat 1937-1940, kiedy to placówką duszpasterską opiekował się ks. Władysław Ostrowski, rezydujący w → Lintlaw (SK).
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 189-190, 193; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General*

Chapter of May 1947, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Tkaczyk W., High Tor, *Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 295-296.

Hines Creek (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Hochkiss (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Holden (AB), misja Świętego Grzegorza (*St. Gregory Mission*). Osada położona 90 km na południowy wschód od → Edmonton (AB). Pierwsza grupa Polaków osiedliła się w okolicach na początku XX w. W 1915 r. duszpasterstwo dojazdowe wśród nich prowadził o. Paweł → Kulawy OMI. W latach 20. powstała polska misja pw. Świętego Grzegorza. Jej duszpasterzem w latach 1920-1935 był o. Antoni → Sylla OMI. W drugiej połowie XX w. misja ta utraciła polski charakter.
Bibliografia: Matejko J., *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 32, 279; Tkaczyk W., *Holden, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 434.

Holy Angels Parish in Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Świętych Aniołów
Holy Cross Parish in Ashern (MB) → Ashern (MB), parafia Świętego Krzyża
Holy Ghost Church in Coleman (AB) → Coleman (AB), kościół Świętego Ducha
Holy Ghost Church in Albertown (SK) → Albertown (SK), kościół Świętego Ducha

Holy Rosary Church in Foley (MB) → Foley (MB), kościół Świętego Różańca
Holy Rosary Church in Lancaster (MN, USA) → Lancaster (MN, USA), kościół Świętego Różańca
Holy Rosary Church in Winnipeg Beach (MB) → Winnipeg Beach (MB), kościół Świętego Różańca
Holy Rosary Parish in Edmonton (AB) → Edmonton (AB), parafia Różańca Świętego
Holy Rosary Parish in Kroze (MN, USA) → Kroze (MN, USA), kościół Różańca Świętego
Holy Spirit Mission in Barrie (ON) → Barrie (ON), misja Świętego Ducha
Holy Trinity Church in Alvena (SK) → Alvena (SK), kościół Świętej Trójcy
Holy Trinity Church in Garland (MB) → Garland (MB), kościół Świętej Trójcy
Holy Trinity Church in Orolow (SK) → Orolow (SK), kościół Świętej Trójcy
Holy Trinity Church in Overstone (MB) → Overstone (MB), kaplica Najświętszej Trójcy
Holy Trinity Church in Sifton (MB) → Sifton (MB), kościół Świętej Trójcy
Holy Trinity Church in Tolstoi (MB) → Tolstoi (MB), parafia Świętej Trójcy
Holy Trynity Parish in Nisku (AB) → Nisku (AB), parafia Trójcy Świętej

Honeymoon (SK), kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy (*Our Lady of Perpetual Help*). Osada położona ok. 16 mil na północny wschód od Prince Albert, zamieszkana przez Polaków i Ukraińców. Początkowo osiedleńcy dojeżdżali na nabożeństwa do sąsiedniej miejscowości → Claytonville (SK). W 1924 r. wybudowali własny kościół. Konflikt narodowościowy powstał przy rejestracji parafii. Na drodze sądowej rozstrzygnięto, że parafia pozostanie rzymskokatolicka, a wspólnota grekokatolicka otrzyma odszkodowanie. W latach 1922-1924 wspólnotę odwiedzał o. August → Forner OMI, w 1926 r. o Teofil Nandzik z → Fish Creek (SK), a w latach 1937-1946 o. Augustyn → Michalik OMI z Claytonville. Przy kościele nie było rezydującego księdza. Wspólnotę katolicką odwiedzali księża z Fish Creek i → Krydor (SK). Kościół zamknięto w 1971 r.

Bibliografia: Głowacki L., *Duszpasterstwo polonijne Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*, w: Bakalarz J. i in. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 512, 529; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 272; Plewko J., *Honeymoon, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 297-299.

House of Studies in Toronto, ON → Toronto (ON), Oblacki Dom Studiów

Huns Valley (MB), **kościół Świętej Elżbiety** (*St. Elizabeth Church*). Polacy przybyli tam w pierwszej grupie osadników w 1885 r. W grupie tej dominowali Węgrzy. W latach 1885-1889 napłynęła większa liczba Polaków. W roku 1887 osadnicy, głównie Słowacy, wybudowali własnymi siłami mały kościół pw. Świętej Elżbiety. 12 czerwca 1898 r. z wizytą duszpasterską przybył o. Wojciech → Kulawy OMI. Stałą opiekę duszpasterską prowadzili kapłani z Brandon. W 1902 r. nowy kościół wybudowali Polacy. Ok. 1930 r. osada zmieniła nazwę na „Polonia".
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 161, 167; Plewko J., *Agardsley, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 157-162; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 46.

Husavick (MB). Osiedle położone ok. 80 km na północ od → Winnipeg (MB). Początki osadnictwo polskiego i ukraińskiego w okolicy datuje się od 1897 r. Duszpasterstwo polskie zainicjował tam o. Wojciech → Kulawy OMI. Początkowo duszpasterstwo prowadzili oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Od 1913 r. duszpasterstwo w → Sandy Hook (MB) prowadzili oblaci dojeżdżający z → Arborg (MB).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 47, 152-155; Jabłoński A., *Husavick. Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 40-42.

Icelandic River (MB). Miejscowość położona ok. 135 km na północ od → Winnipeg (MB). Zasiedlona przez Islandczyków w latach 70. XIX w. Osiedlonych tam później Polaków odwiedzali oblaci z → Arborg (MB): o. Andrzej → Stojar OMI (1914-1916), o. Leonard → Nandzik OMI (1914-1916), o. Ryszard → Kosian OMI (1916-1919).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba,* London 1960, s. 47, 152-155.

Immaculate Conception Chapel in Agardsley (MB) → Agardsley (MB), kaplica Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny
Immaculate Conception Church in Fisher Branch (MB) → Fisher Branch (MB), kościół Niepokalanego Poczęcia NMP

Invermay (SK), kościół Świętego Andrzeja Boboli (*Church of St. Andrew Bobola Church*). Osada położona 180 km na północny wschód od → Regina (SK). W latach 30. XX w. w okolicy mieszkało na farmach ok. 25-30 polskich rodzin katolickich. Od 1933 r. korzystały one z posługi duszpasterskiej o. Antoniego → Sylli OMI, który dojeżdżał do nich z parafii Świętego Antoniego w → Rama (SK). Msze św. były odprawiane w domach polskich farmerów, a sporadycznie także w kościele ukraińskim pw. Bożego Ciała w pobliżu Invermay. W okresie wakacji organizowano zajęcia katechetyczne dla dzieci. W latach 1936-1940 wybudowano kościół pw. Świętego Andrzeja Boboli. Duszpasterstwo prowadzili oblaci z Rama i → Kuroki (SK). Obecnie kościół ten nie istnieje.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 194-195; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 141; Plewko J., *Invermay, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 297-299.

Ituna (SK), parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika (*Parish of St. Stanislaus Bishop and Martyr*). Miasteczko położone w odległości ok. 110 km na północny wschód od → Regina (SK). Pierwsi polscy osadnicy przybyli w okolice Ituna (Hubbard) ok. 1900 r. W latach 1906-1907 przybyła większa grupa osadników głównie z miejscowości Wielkie Oczy koło Przemyśla. W 1907 r. wybudowano mały, drewniany kościół, a w 1909 r. plebanię. W 1958 r. wybudowano nową świątynię. Duszpasterstwo od początku prowadzili głównie redemptoryści. Okazjonalnie przybywali tam także oblaci. W latach 1993-1994 w Ituna pracował o. Wojciech → Wojtkowiak OMI, skąd dojeżdżał do → Lestock (SK). Ponadto parafia Świętego Stanisława obsługiwała punkty misyjne w → Goodeve (SK) i Beckenham.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 483-485; Gerein F., *Outline History of the Archdiocese of Regina. Written and compiled on the occasion of its Golden Jubilee Year 1961*, Regina 1961, s. 193-194; Plewko J., *Ituna, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.),

Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 302-305; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 141.

Janow Corners (SK), kościół Świętego Michała (*St. Michael Church*). Niewielka osada w Saskatchewan, położona ok. 40 km na północny wschód od Prince Albert. Polacy i Ukraińcy zaczęli osiedlać się w tej okolicy począwszy od 1906-1907 r. W 1913 r. powstał tu urząd pocztowy. W 1930 r. budowa linii kolejowej przesunęła centrum życia lokalnej społeczności o kilka kilometrów dalej, do pobliskiego Meath Park. W 1938 r. osada przy starym urzędzie pocztowym powróciła do nazwy Janow Corners. W 1917 r. wybudowano kościół Świętego Michała, który służył katolikom polskim i ukraińskim. Kościół obsługiwany był okazjonalnie przez oblatów z → Fish Creek (SK), a następnie z → Krydor (SK) i → Claytonville (SK). W latach 1948-1950 o. Jan → Czujak OMI, proboszcz z Claytonville, rezydował w Janow Corners, podobnie jak jego następca o. Augustyn → Michalik OMI (1951-1952).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 69; McLennnan D., *Meath Park*, w: *The Encyclopedia of Saskatchewan*, http://esask.uregina.ca/entry/meath_park.html [dostęp: 22.07.2016].

Kamsack (SK), kościół Świętego Stefana (*Church of St. Stephen*). Miasteczko położone w odległości 80 km na północny wschód od → Yorkton (SK). Pierwsi osadnicy pojawili się w tej okolicy w latach 80. XIX w. Większy ich napływ odnotowano w pierwszych latach XX w. Wśród nich byli także Polacy. Pierwszym kapłanem, który docierał do nich z posługą duszpasterską, był o. Jules Decorby OMI z → Fort Pelly (SK). W 1907 r. wybudowano skromną kaplicę. W 1919 r. w Kamsack erygowano w parafię. Obsługiwali ją oblaci. Okazjonalnie docierali do Kamsack z posługą duszpasterską także polscy oblaci. W 1944 r. cyklon zniszczył pierwszą kaplicę. W jej miejsce powstała druga. W 1981 r. parafię objęli księża diecezjalni.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 50, 489-492.

Kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej w Tide Lake (AB) → Tide Lake (AB), kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej

Kaplica Najświętszego Imienia Jezus w Mariahilf (SK) → Mariahilf (SK), kaplica Najświętszego Imienia Jezus

Kaplica Najświętszej Trójcy w Overstone (MB) → Overstone (MB), kaplica Najświętszej Trójcy
Kaplica Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Agardsley (MB) → Agardsley (MB), kaplica Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny
Kaplica Świętego Izydora w Stuartburn (MB) → Stuartburn (MB), kaplica Świętego Izydora
Kaplica Świętego Izydora w Vita (MB) → Vita (MB), kaplica Świętego Izydora
Kaplica Świętego Józefa Robotnika w Transcona (MB) → Transcona (MB), kaplica Świętego Józefa Robotnika
Kaplica Świętego Jana Nepomucena w Kopernik (AB) → Kopernik (AB), parafia Świętego Jana Chrzciciela
Katolickie Studio Młodych w Toronto (ON) → Toronto (ON), Katolickie Studio Młodych

Keld (MB), kościół Krwi Przenajświętszej (*Precious Blood*). Miejscowość położona w odległości 250 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Osadnictwo polskie datuje się od przybycia tam w 1897 r. ośmiu polskich rodzin. W 1899 r. Polacy wraz z Ukraińcami wybudowali niewielki kościół, do którego docierał o. Wojciech → Kulawy OMI. W 1918 r. Polacy wybudowali własny kościół pw. Krwi Przenajświętszej.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 228; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 210; Plewko J., *Keld, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 127-129.

Kelliher (SK), kościół Świętej Małgorzaty Marii (*Church of St. Margaret Mary*). Osada położona w odległości ok. 110 km na północny wschód od → Regina (SK). Pierwsi polscy osadnicy przybyli w te okolice w pierwszych latach XX w. Przed 1950 r. Kelliher odwiedzane było przez duszpasterzy z → Ituna (SK). Duszpasterstwo od początku prowadzili głównie redemptoryści. Okazjonalnie przybywali tam także polscy oblaci. W 1950 r. wybudowano kościół. Podczas poświęcenia kościoła śpiewano w nim polski hymn. Duszpasterstwo przejęli oblaci z → Lestock (SK).
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 79, 487-489.

Kelvington (SK), parafia Świętego Józefa (*Parish of St. Joseph*). Osada położona ok. 205 km na północny wschód od → Regina (SK). Pierwsi

osadnicy pojawili się w tej okolicy ok. 1906 r. Wśród nich byli także Polacy. Opieką religijną otaczał ich nieregularnie duszpasterz z → Kuroki (SK). W 1909 r. wybudowano kaplicę Świętego Józefa ok. 10 km na zachód od Kelvington. W 1922 r. kaplicę przeniesiono do Kelvington, przebudowano ją i powiększono. Do 1934 r. dojeżdżali do niej raz w miesiącu księża z Kuroki. W czerwcu 1934 r. Kelvington zamieszkał na stałe pierwszy oblat, o. Jan → Bednarz OMI (1934-1935). Powierzone zostały mu również misje w → Lintlaw (SK), → Fosston (SK) i → High Tor (SK). Od tego czasu duszpasterstwo w kościele Świętego Józefa prowadzone było przez polskich oblatów. Jego następcą był o. Felix → Kwiatkowski OMI (1935-1937). Po nim duszpasterstwo w Kelvington prowadzi ks. Władysław Ostrowski, który mieszkał w Lintlaw. W ten sposób misja w Lintlaw stała się parafią, a kościół Świętego Józefa w Kelvington podporządkowaną jej misją. Z Lintlaw dojeżdżali do niej także oblaci, którzy przejęli tę placówkę. W 1939 r. przy tej misji powstał cmentarz. W 1962 r. wybudowano nowy kościół. W 1974 r. wybudowano przy nim plebanię i wówczas o. Władysław → Panek OMI przeniósł swoją siedzibę z Lintlaw do Kelvington, dając na powrót misji Świętego Józefa status parafii, do której należała misja w Fosston. Kolejnymi proboszczami byli ojcowie: Francis → Kosakiewicz OMI (1976-1977), Peter → Klita OMI (1977-1978) oraz Mieczysław → Węcki OMI (1978-1993).

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 189-190; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 256-259; Tkaczyk W., *Kelvington, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 306-308.

Killaly (SK), kościół Świętej Elżbiety (*Church of St. Elizabeth*). Pierwszy osadnik, John M. Bruch, przybył do Killaly w 1892 r. Jego farma stała się centrum posługi religijnej dla kolejnych osadników, którzy przybyli po nim m.in. z Bukowiny i Austrii. Pierwszym oblatem, który pełnił okazjonalnie posługę duszpasterską w miejscowej wspólnocie, był o. Wojciech → Kulawy OMI z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB) w latach 1901-1902. Po nim posługę duszpasterską sprawowali ojcowie Augustin Suffa OMI (1902-1905) oraz Markus Kasper OMI (1905-1911). W 1910 r. wybudowano kościół Świętej Elżbiety, jednak został on zniszczony przez burzę. Odnowiono go w 1911 r. Do kaplicy dojeżdżali oblaci z parafii Matki

Bożej Nieustającej Pomocy w → Grayson (SK). W 1936 r. na stałe w Kilally zamieszkał w wynajętym domu o. Joseph Fuchs OMI. W 1944 r. przebudowano kościół Świętej Elżbiety, powiększając go znacznie. W 1946 r. zakupiono plebanię, a w 1959 r. wybudowano nową. W 1983 r. parafia Świętej Elżbiety w Killaly stała się misją parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Grayson. Od 2003 r. proboszczem w Grayson jest o. Heinrich → Sicking OMI, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 105-107; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 107-108; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 65; *Saskatchewan Roman Catholic Churches. Online Parish Register. History*, http://www.rootsweb.ancestry.com/~cansk/Saskatchewan/ChurchHistory.html [dostęp: 20.07.2016].

Kinuso (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).

Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Kirkland Lake (ON), parafia Świętego Józefa (*St. Joseph's Parish*). Miejscowość położona 150 mil na północ od North Bay – w centrum ośrodka górniczego. W okolicznych kopalniach wydobywano 20% kanadyjskiego złota. Pierwsi Polacy osiedlili się tutaj już w 1916 r., ale większy ich napływ nastąpił w latach 1925-1927. Liczba polskich rodzin powiększyła się znacznie po II wojnie światowej. Opieką duszpasterską otaczali ich jako pierwsi wikariusze polskiego pochodzenia z angielskiej parafii. Od 1947 r. Polaków odwiedzali polscy oblaci, m.in. o. Jan → Chwist OMI z Toronto. W 1951 r. bp Louis Rheaume OMI powierzył polskim oblatom duszpasterstwo polskie na tym terenie. Pierwszym polskim proboszczem został mianowany o. Wojciech → Golus OMI. Jego opiece duszpasterskiej zostali powierzeni Polacy także w → Rouyn-Noranda (QC), gdzie odprawiał msze niedzielne dwa razy w miesiącu, w każdej z tych miejscowości. Korzystał z sal parafialnych przy kościołach angielskich. W latach 1952-1953 wybudowano własny kościół. W parafii duszpasterzowali: Wojciech Go-

lus OMI (1951-1954), Jan Chwist OMI (1954-1957, 1969-1970), Bernard → Kopeć OMI (1955-1958), Antoni → Hylla OMI (1958-1985). Z parafii pochodził także o. Lawrence → Moleski OMI, wyświęcony na kapłana 23 czerwca 1957 r. w Kirkland Lake przez bpa Maxime Tessier z Timmins. Od 1963 r. przy parafii działała Szkoła Polska. Parafia uległa likwidacji w 1985 r. Przyczyną był ciągły spadek liczby parafian, który rozpoczął się już w 1965 r. w związku z odpływem Polaków z tej okolicy.
Bibliografia: Hałas A., *Kirkland Lake, Ont.,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 126-128; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 110, 214.

Kitimat (BC), **parafia Chrystusa Króla**. Prowincja Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny czasowo obsługiwała także angielskojęzyczną parafię Chrystusa Króla. W parafii pracował o. Jacek → Nosowicz OMI.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 81.

Komarno (MB), kościół Najświętszego Serca Jezusowego (*Sacred Heart*). Miejscowość położona 70 km na północ od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy osiedlili się w Komarno ok. 1900 r. W 1911 r. Polacy i Ukraińcy z tego obszaru wybudowali kościół, w którym postanowiono sprawować liturgię łacińską. Opiekę duszpasterską sprawowali polscy oblaci najpierw z parafii Świętego Ducha z → Winnipeg (MB), a następnie z → Arborg (MB). W 1917 r. kościół przejęli ukraińscy redemptoryści i sprawowali liturgię w obrządku greckokatolickim, ale odprawiano również msze w obrządku łacińskim. W latach 40. XX w. grupa Słowaków i Polaków wybudowała kaplicę obrządku łacińskiego.
Bibliografia: APWNMP; Tkaczyk W., *Komarno, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2: *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 130.

Kopernik (AB), parafia Świętego Jana Chrzciciela (*St. John the Baptist*). Osada rolnicza położona na południowy wschód od → Edmonton (AB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli w te okolice w 1903 r. Pochodzili z parafii Mościska w Galicji. Osada otrzymała swą nazwę dzięki inicjatywie

ks. Pawła → Kulawego OMI, który wysłał do Ottawy petycję, by otworzono nową placówkę pocztową pod nazwą Koperville. W 1910 r. zmieniła ona nazwę na Kopernik. W 1926 r. w okolicy mieszkało 60 polskich rodzin. Po II wojnie światowej liczba Polaków zmalała. 24 lutego 1905 r. o. Paweł Kulawy OMI odprawił w Kopernik mszę św. i rozpoczął w ten sposób bardziej systematyczne duszpasterstwo objazdowe. 1 maja 1905 r. poświęcono miejscowy cmentarz, a w marcu 1907 r. ukończono kaplicę pw. Świętego Jana Nepomucena. Dalszy napływ emigrantów z ziem polskich spowodował, iż z inicjatywy o. Pawła Kulawego OMI rozpoczęto budowę nowego kościoła Świętego Jana Chrzciciela, poświęconego w 1917 r. O. Paweł Kulawy OMI pracował w Kopernik z przerwami 16 lat. Pomagali mu o. Franz Gelsdorf OMI oraz. o. Antoni → Sylla OMI. W czerwcu 1921 r. o. Paweł Kulawy OMI wyjechał z Kanady, a zastąpił go o. Antoni Sylla OMI, który dojeżdżał do Kopernik do stycznia 1927 r. Przy kościele Świętego Jana Chrzciciela działało Towarzystwo Różańcowe oraz chór dziecięcy zorganizowany przez o. Kulawego.

Bibliografia: Głowacki L., *Duszpasterstwo polonijne misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej*, w: Bakalarz J. i in. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 257; Plewko J., *Kopernik, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 436-442; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 101, 305; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 193-215.

Kościół Bożego Ciała w Gonor (MB) → Gonor (MB), kościół Bożego Ciała

Kościół Bożego Ciała w Winnipegosis (MB) → Winnipegosis (MB), kościół Bożego Ciała

Kościół Chrystusa Króla w Glenella (MB) → Glenella (MB), Kościół Chrystusa Króla

Kościół Chrystusa Króla w Rose Valley (SK) → Rose Valley (SK), kościół Chrystusa Króla

Kościół Krwi Przenajświętszej w Fraserwood (MB) → Fraserwood (MB), kościół Krwi Przenajświętszej

Kościół Krwi Przenajświętszej w Keld (MB) → Keld (MB), kościół Krwi Przenajświętszej

Kościół Matki Boskiej Królowej Pokoju w Prud'homme → Prud'homme (SK), kościół Matki Boskiej Królowej Pokoju

Kościół Matki Boskiej Loretańskiej w Fork River (MB) → Fork River (MB), kościół Matki Boskiej Loretańskiej
Kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Honeymoon (SK) → Honeymoon (SK), kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy
Kościół Matki Bożej Miłosierdzia w Finns (MB) → Finns (MB), kościół Matki Bożej Miłosierdzia
Kościół Matki Bożej Szkaplerznej → Sandy Hook (MB), kościół Matki Bożej Szkaplerznej
Kościół Najświętszego Serca Jezusa w Fisher River (MB) → Fisher River (MB), kościół Najświętszego Serca Jezusa
Kościół Najświętszego Serca Maryi w Marieval (SK) → Marieval (SK), kościół Najświętszego Serca Maryi
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rossdale (MB), → Rossdale (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w St. Andrews (MB) → St. Andrews (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Tarnopol (SK) → Tarnopol (SK), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Viktoria Park (MB) → Rossdale (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa
Kościół Najświętszego Serca w Komarno (MB) → Komarno (MB), kościół Najświętszego Serca Jezusowego
Kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Beausejour (MB) → Beausejour (MB), kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski
Kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Edmonton (AB) → Edmonton (AB), parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski
Kościół Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Ethelbert (MB) → Ethelbert (MB), kościół Narodzenia Najświętszej Maryi Panny
Kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Birghstone (MB) → Birghstone (MB), kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny
Kościół pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Goodeve (SK) → Goodeve (SK), kościół pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy
Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Wostok (AB) → Wostok (AB), parafia Świętego Michała Archanioła
Kościół Przenajświętszego Serca w Elphinstone (MB) → Elphinstone (MB), kościół Przenajświętszego Serca
Kościół Różańca Świętego w Kroze (MN, USA) → Kroze (MN, USA), kościół Różańca Świętego
Kościół św. Teresy w Rossburn (MB) → Rossburn (MB), kościół Świętej Teresy

Kościół Świętego Andrzeja Boboli w Invermay (SK) → Invermay (SK), kościół Świętego Andrzeja Boboli
Kościół Świętego Antoniego Haas (MB) → Haas (MB), kościół Świętego Antoniego
Kościół Świętego Antoniego w Angusville (MB) → Angusville (MB), kościół Świętego Antoniego
Kościół Świętego Antoniego w Camp Morton (MB) → Camp Morton (MB), parafia Świętego Benedykta
Kościół Świętego Antoniego w Rackham (MB) → Rackham (MB), kościół Świętego Antoniego
Kościół Świętego Antoniego w Redfield (SK) → Redfield (SK), kościół Świętego Antoniego
Kościół Świętego Antoniego w Zbaraz (MB) → Zbaraz (MB), kościół Świętego Antoniego
Kościół Świętego Augustyna w Whitemouth (MB) → Whitemouth (MB), kościół Świętego Augustyna
Kościół Świętego Benedykta w Camp Morton (MB) → Camp Morton (MB), parafia Świętego Benedykta
Kościół Świętego Bonawentury w Chipman (AB) → Chipman (AB), kościół Świętego Bonawentury
Kościół Świętego Cyryla i Metodego w Felsendorf (MB) → Felsendorf (MB), kościół Świętego Cyryla i Metodego
Kościół Świętego Cyryla i Metodego w Gimli (MB) → Gimli (MB), kościół Świętego Cyryla i Metodego
Kościół Świętego Ducha w Albertown (SK) → Albertown (SK), kościół Świętego Ducha
Kościół Świętego Ducha w Coleman (AB) → Coleman (AB), kościół Świętego Ducha
Kościół Świętego Feliksa w Archerville (SK) → Archerville (SK), kościół Świętego Feliksa
Kościół Świętego Filipa Nereusza w St. Philips (SK) → St. Philips (SK), kościół Świętego Filipa Nereusza
Kościół Świętego Filipa Nereusza w Arborg (MB) → Arborg (MB), kościół Świętego Filipa Nereusza
Kościół Świętego Henryka w Kronsberg (SK) → Kronsberg (SK), kościół Świętego Henryka
Kościół Świętego Jakuba w Albertville (SK) → Albertville (SK), kościół Świętego Jakuba Większego

Kościół Świętego Jakuba Większego w Henribourg → Albertville (SK), kościół Świętego Jakuba Większego
Kościół Świętego Jana Chrzciciela w Bear Lake (SK) → Bear Lake (SK), kościół Świętego Jana Chrzciciela
Kościół Świętego Jana Chrzciciela w Hadashville (MB) → Hadashville (MB), kościół Świętego Jana Chrzciciela
Kościół Świętego Jana Chrzciciela w Ledwyn (MB) → Ledwyn (MB), kościół Świętego Jana Chrzciciela
Kościół Świętego Jana Chrzciciela w Ormside (SK) → Ormside (SK), kościół Świętego Jana Chrzciciela
Kościół Świętego Józefa Shorncliffe (MB) → Shorncliffe (MB), kościół Świętego Józefa
Kościół Świętego Józefa w Alticane (SK) → Alticane (SK), kościół Świętego Józefa
Kościół Świętego Józefa w Canora (SK) → Canora (SK), kościół Świętego Józefa
Kościół Świętego Józefa w St. Norbert (MB) → St. Norbert (MB), kościół Świętego Józefa
Kościół Świętego Judy Tadeusza w Erickson (MB) → Erickson (MB), kościół Świętego Judy Tadeusza
Kościół Świętego Judy Tadeusza w Henribourg (SK) → Henribourg (SK), kościół Świętego Judy Tadeusza
Kościół Świętego Michała Archanioła w Meleb (MB) → Camp Morton (MB), parafia Świętego Benedykta
Kościół Świętego Michała w Cook's Creek (MB) → Cook's Creek (MB), kościół Świętego Michała
Kościół Świętego Michała w Janow Corners (SK) → Janow Corners (SK), kościół Świętego Michała
Kościół Świętego Piotra i Pawła w Plumas (MB) → Plumas (MB), kościół Świętego Piotra i Pawła
Kościół Świętego Piotra i Świętego Pawła w Brokenhead (MB) → Brokenhead (MB), kościół Świętego Piotra i Świętego Pawła
Kościół Świętego Piotra i Świętego Pawła w Claytonville (SK) → Claytonville (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła
Kościół Świętego Różańca w Foley (MB) → Foley (MB), kościół Świętego Różańca
Kościół Świętego Różańca w Lancaster (MN, USA) → Lancaster (MN, USA), kościół Świętego Różańca
Kościół Świętego Różańca w Winnipeg Beach (MB) → Winnipeg Beach (MB), kościół Świętego Różańca
Kościół Świętego Stanisława w Cudworth (SK) → Cudworth (SK), kościół Świętego Stanisława

Kościół Świętego Stanisława w Lake Demay (AB) → Lake Demay (AB), kościół Świętego Stanisława
Kościół Świętego Stanisława w Nisku (AB) → Nisku (AB), parafia Trójcy Świętej
Kościół Świętego Stefana w Kamsack (SK) → Kamsack (SK), kościół Świętego Stefana
Kościół Świętego Tomasza w Mikado (SK) → Mikado (SK), kościół Świętego Tomasza
Kościół Świętego Tomasza w Norquay (SK) → Norquay (SK), kościół Świętego Tomasza
Kościół Świętego Wiktora w Dauphin (MB) → Dauphin (MB), kościół Świętego Wiktora
Kościół Świętej Anny w Buchanan (SK) → Buchanan (SK), kościół Świętej Anny
Kościół Świętej Anny w Fenwick (ON) → Fenwick (ON), parafia Świętej Anny
Kościół Świętej Anny w Flin Flon (MB) → Flin Flon (MB), kościół Świętej Anny
Kościół Świętej Anny w Norquay (SK) → Norquay (SK), kościół Świętego Tomasza
Kościół Świętej Elżbiety w Huns Valley (MB) → Huns Valley (MB), kościół Świętej Elżbiety
Kościół Świętej Elżbiety w Killaly (SK) → Killaly (SK), kościół Świętej Elżbiety
Kościół Świętej Elżbiety w Stenen (SK) → Stenen (SK), kościół Świętej Elżbiety
Kościół Świętej Eufrazji w Sandy Hook (MB) → Sandy Hook (MB), kościół Matki Bożej Szkaplerznej
Kościół Świętej Gertrudy w Lestock (SK) → Lestock (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Wszystkich Serc
Kościół Świętej Heleny w Brooksby (SK) → Brooksby (SK), kościół Świętej Heleny
Kościół Świętej Heleny w Shoal Lake (MB) → Shoal Lake (MB), kościół Świętej Heleny
Kościół Świętej Katarzyny w Quill Lake (SK) → Quill Lake (SK), kościół Świętej Katarzyny
Kościół Świętej Małgorzaty Marii w Kelliher (SK) → Kelliher (SK), kościół Świętej Małgorzaty Marii
Kościół Świętej Róży z Limy w Rose Valley (SK) → Rose Valley (SK), kościół Chrystusa Króla
Kościół Świętej Trójcy w Alvenie (SK) → Alvena (SK), kościół Świętej Trójcy
Kościół Świętej Trójcy w Garland (MB) → Garland (MB), kościół Świętej Trójcy
Kościół Świętej Trójcy w Orolow (SK) → Orolow (SK), kościół Świętej Trójcy
Kościół Świętej Trójcy w Sifton (MB) → Sifton (MB), kościół Świętej Trójcy
Kościół Świętych Piotra i Pawła w Pine River (MB) → Pine River (MB), kościół Świętych Piotra i Pawła

Kościół Świętych Piotra i Pawła w Broderick (SK) → Broderick (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła
Kościół Świętych Piotra i Pawła w Rycroft (AB) → Rycroft (AB), kościół Świętych Piotra i Pawła
Kościół Świętych Piotra i Pawła w Dobrowody (SK) → Dobrowody (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła
Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Ashville (MB) → Ashville (MB), kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny
Kościół Wniebowzięcia NMP w Nisku (AB) → Nisku (AB), parafia Trójcy Świętej
Kościół Wniebowzięcia NMP w Oakburn Farms (MB) → Oakburn Farms (MB), kościół Wniebowzięcia NMP
Kościół Wszystkich Świętych w Mayfair (SK) → Mayfair (SK), kościół Wszystkich Świętych
Kowalowka → Tiny (SK), parafia Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel

Krakow (AB), parafia Świętego Kazimierza (*St. Casimir*). Osada położona ok. 75 km na wschód od → Edmonton (AB). Polskie osadnictwo rozpoczęło się ok. 1897 r. Jako pierwszy duszpasterstwo polskie prowadził o. Wojciech → Kulawy OMI (1897-1899), a po nim jego rodzony brat o. Jan → Kulawy OMI (1899). Kościół Świętego Kazimierza wybudowano w1907 r. pod kierunkiem ks. Franciszka Olszewskiego.
Bibliografia: Matejko J., *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 151, 192; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 319-332; Tkaczyk W., *Kraków, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 433-434.

Kronsberg (SK), kościół Świętego Henryka (*St. Henry Church*). Europejscy osadnicy pojawili się w tej okolicy w latach 1880-1890. W 1906 r. wybudowali kościół pod kierownictwem o. Leo Gabriela OMI. W latach 1909-1910 w parafii pracował o. Władysław → Grochowski OMI. W 1920 r. Kronsberg stało się misją parafii w Dysart.
Bibliografia: APWNMP.

Kroze (MN, USA), kościół Różańca Świętego (*Holy Rosary Parish*). Osada w stanie Minnesota w USA, w pobliżu dzisiejszego miasteczka Lancaster. Ok. 1870 r. rozpoczęło się polskie osadnictwo w północnej Dakocie i Min-

nesocie. Powstały tam m.in. polskie osady → Stanisławowo (→ Florian, MN, USA) i → Orleans (MN, USA). Ze względu na bliskie położenie przy granicy kanadyjskiej Polaków z Kroze odwiedzał m.in. o. Ryszard → Kosian OMI z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB) oraz Francis → Kosakiewicz OMI z → Tolstoi (MB).
Bibliografia: APWNMP.

Krydor (SK), parafia Świętego Michała Archanioła (*St. Michael Archangel*). Osada położona ok. 95 km na południowy zachód od Prince Albert. Początki osadnictwa polskiego sięgają lat 1902-1908. Opiekę duszpasterską nad Polakami i Ukraińcami zapoczątkował o. August → Forner OMI z → Fish Creek (SK). W latach 1906-1921 r. w Fish Creek pracował o. Teofil → Nandzik OMI, odwiedzając także Krydor. Pod jego kierunkiem wybudowano w 1913 r. kościół na gruntach Franciszka Skwary. W latach 1921-1924 Polaków w Krydor opieką duszpasterską objął o. August Forner OMI, dojeżdżając z Fish Creek. W 1922 r. wybudowano plebanię. Pierwszym rezydującym proboszczem był ks. Michał Jastrzębski, pracujący w Krydor w latach 1924-1926. Oblaci powrócili do Krydor w 1939 r. W parafii pracowali kolejno ojcowie: Franciszek → Nawrocki OMI (1939), Leon → Caliński OMI (1939-1945), Józef → Kucharczyk OMI (1939-1940), Władysław → Panek OMI (1945-1947), Wincenty → Ferdynus OMI (1948-1950), Józef Kucharczyk OMI (1950-1952), Kazimierz → Buchwald OMI (1953-1956), a także o. Albert → Pilikowski OMI (1942, 1945-1946). W latach 1957-1959 proboszczem w Krydor był ks. Stanisław B. Urbanowski, a po nim w latach 1959-1972 księża chrystusowcy. W latach 1973 i 1976 parafię w Krydor obsługiwał o. Józef → Ciepły OMI z parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w → Saskatoon (SK). Parafia Świętego Michała w Krydor pełniła przez pewien czas rolę centrum religijnego dla Polaków zamieszkałych w okolicznych osadach. Do parafii w Krydor należały czasowo misje Świętej Trójcy w → Orolow (SK), Świętego Ducha w → Albertown (SK), Świętego Antoniego w → Redfield (SK), Świętych Piotra i Pawła w → Claytonville (SK), Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w → Honeymoon (SK), Świętego Józefa w → Alticane (SK), Świętego Jana Chrzciciela w → Bear Lake (SK), Wszystkich Świętych w → Mayfair (SK), Najświętszego Serca Pana Jezusa w → Tarnopol (SK). W latach 70. XX w. ośrodki filialne zostały zamknięte ze względu na odpływ ludności do miast. Zmniejszająca się także stopniowo liczba parafian Świętego Michała spowodowała, iż w 1976 r. placówka w Krydor stała się misją z parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w → Saskatoon (SK), do której

dojeżdżał m.in. o. Józef → Ciepły OMI. W 1984 r. Krydor dołączono do sąsiedniej parafii w Blaine Lake. W czerwcu 1992 r. parafia Świętego Michała została zamknięta.
Bibliografia: APWNMP; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 162, 177; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 276-288; Szwej M., *Polski Krydor w Saskatchewan*, „Collectanea Theologica" 52 (1982) fasc. II, s. 187-191; Tkaczyk W., *Krydor, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 310-313.

Kugaaruk (NU). Niewielka osada, do 1999 r. zwana Pelly Bay. Liczy ok. 650 osób. Działał tu przez wiele lat legendarny misjonarz belgijski o. Franz Van de Velde OMI, który mieszkał i odprawiał msze św. w igloo i który mocno przyczynił się do tego, że niemal cała miejscowość jest katolicka. Jest tam jeden kościół katolicki. W misji pracowali polscy oblaci, m.in. bp Wiesław → Krótki OMI.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 219-220.

Kuroki (SK), parafia Świętej Heleny (*Parish of St. Helen*). Osada położona 175 km na północny wschód od → Regina (SK). Osadnictwo katolickie zaczęło się w tej okolicy ok. 1908 r. W 1911 r. zbudowano mały drewniany kościółek pw. Świętej Heleny. Służył on bardzo zróżnicowanej pod względem etnicznym społeczności. W 1925 r. rozpoczęto budowę plebanii, a rok później budowę nowego kościoła. W latach 1910-1923 w Kuroki rezydował czasowo ks. Dosithee Gamache, proboszcz z → Wadena (SK). W 1923 r. jego następca, ks. A.J. McMilland, przeniósł siedzibę parafii do Kuroki. W 1934 r. duszpasterstwo w Kuroki rozpoczęli polscy misjonarze oblaci. Najpierw krótko w parafii pracował o. Raphaël → Schäffer OMI (1934), a po nim kolejno: Stanisław → Puchniak OMI (1934-1935), Jan → Bednarz OMI (1935), Kazimierz → Holick OMI (1935-1940), Antoni → Rabiega OMI (1940-1949), Mieczysław → Węcki OMI (1949-1953), Wincenty → Ferdynus OMI (1953-1958), Albert → Pilikowski OMI (1958-1962), Józef → Łopuszański OMI (1962), Ryszard → Latusek OMI (1962-1969), Edward → Klimuszko OMI (1969-1972), Jan → Szkodziński OMI (1972), Alessandro → Costa OMI (1973), Casimir → Krystkowiak OMI (1973), ponownie Mieczysław Węcki OMI (1973-1976). W 1976 r. parafię

przejęli księża diecezjalni. Oblaci rozpoczęli w pracy nową erę, obsługując z Kuroki szereg okolicznych misji. Były to m.in. → Tiny (SK), Wadena (SK), → Buchanan (SK), a następnie → Invermay (SK) i → Quill Lake (SK). W 1937 r. wybudowano nowy kościół. W 1960 r. rozbudowano go. Z terenu parafii do zgromadzenia misjonarzy oblatów wstąpiło dwóch braci: Rudolph → Nowakowski i Lawrence Nowakowski.
Bibliografia: APWNMP; *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 198-201; Hałas A., *Kuroki, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 314-315; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 263.

Lac Du Bonnet (MB), parafia Matki Boskiej (*Notre Dame du Lac*). Miejscowość położona 95 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli do Lac du Bonnet ok. 1909 r. W 1911 r. duszpasterstwo polonijne rozpoczął tu ks. Antoni Poławski (Polaska), od 1912 r. dojeżdżając z parafii Matki Bożej Królowej Korony Polskiej z → Beausejour (MB). Po nim kontynuowali je oblaccy duszpasterze z Beausejour: o. Leonard → Nandzik OMI (1916-1917), Franciszek → Kowalski OMI (1917-1921) oraz o. Józef → Meissner OMI (1921-1924). Kanoniczne erygowanie parafii w Lac Du Bonnet odbyło się 8 grudnia 1937 r.
Bibliografia: Tkaczyk W., *Lac Du Bonnet, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 131-132.

Lac-la-Biche (AB). Miejsce położone nad jeziorem o tej nazwie, znane było już od 1798-1799 r. jako miejsce handlu skórami zwierzęcymi. Sprzyjało temu usytuowanie, które pozwalało drogą wodną – przez rzekę Lac-la-Biche – dostać się do rzek Athabasca i Mackenzie, a przez rzekę Saskatchewan aż do Zatoki Hudsona. W czasach, kiedy drogi lądowe były nie do przebycia, miało to strategiczne znaczenie. Z tego też powodu oblaci założyli tam swoją misję. W październiku 1853 r. na stałe osiedlił się w Lac-la-Biche o. René Rémas OMI, zakładając tam misję Matki Bożej Zwycięskiej (*Notre-Dame des Victoires*). Po nim przyszli kolejni oblaci, którzy pracowali tak wśród okolicznych Metysów, jak i Czipewejów oraz nielicznej grupy Kri. Oblaci utworzyli w misji gospodarstwo rolne oraz w 1956 r. ukończyli ponad 160-kilometrową drogę, pozwalającą dotrzeć

do doliny rzeki Saskatchewan, co uczyniło misję ważnym punktem zaopatrzeniowym dla placówek wysuniętych dalej na północ, w wikariacie apostolskim Mackenzie. W misji tej pracował brat Antoni → Kowalczyk OMI w latach 1896-1897.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 48-53.

Ladywood (MB), parafia Świętego Piotra i Pawła (*Sts. Peter and Paul Church*). Miejscowość położona 65 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). Początki polskiego osadnictwa sięgają 1883 r. Pierwszym kapłanem, który otoczył regularną opieką religijną Polaków zamieszkałych, był o. Wojciech → Kulawy OMI. Z jego inicjatywy w latach 1899-1901 wybudowano kościół pw. Świętego Piotra i Pawła. Po nim duszpasterstwo sprawowali o. Karol → Greczel OMI (1901-1905) oraz o. Andrzej → Stojar OMI (1905-1909). W latach 1909-1916 w kościele polskie duszpasterstwo prowadzili księża diecezjalni. W 1916 r. duszpasterstwo ponownie przejęli polscy oblaci. Byli to: o. Leonard → Nandzik OMI (1916-1917), o. Franciszek → Kowalski OMI (1917-1920), o. Ryszard → Kosian (1920-1921) i o. Józef → Meissner OMI (1921-1924). W 1924 r. duszpasterstwo przejęli księża saletyni.
Bibliografia: Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 236; Tkaczyk W., *Ladywood, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 133-135.

Lake Bellevue (AB). Osada położona 12 mil na południe od St. Paul. Mieszkało w niej dwanaście polskich rodzin. Nie było kościoła. Mszę św. odprawiano w domach prywatnych. Polaków odwiedzali ojcowie z parafii Matki Boskiej z Góry Karmel we → Flat Lake (AB).
Bibliografia: Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 322.

Lake Demay (AB), kościół Świętego Stanisława (*St. Stanislaus Church*). Polacy zaczęli osiedlać się w okolicach w 1898 r. Osiadła w tych okolicach rodzina Banachów przyczyniła się znacznie do sprowadzenia polskich księży. Pierwszymi duszpasterzami Polaków osiadłych w okolicach byli rodzenia bracia, o. Wojciech → Kulawy OMI (1898) oraz o. Jan →

Kulawy OMI (1899). Od 1904 r. duszpasterstwo polskich osadników prowadził o. Paweł → Kulawy OMI. W 1909 r. pod jego kierownictwem wybudowano kościół, poświęcony przez ordynariusza St. Albert, bpa Emila Legale OMI.
Bibliografia: APWNMP; Jabłoński A., *Lake Demay, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 445; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 100-101.

Lancaster (MN, USA), kościół Świętego Różańca (*Holy Rosary Church*). Kościół ten, położony przy granicy z Kanadą, był obsługiwany w pierwszej połowie XX w. przez polskich oblatów z Manitoby.
Bibliografia: APWNMP.

Ledwyn (MB), kościół Świętego Jana Chrzciciela (*St. John the Baptist*). Pierwsi Polacy osiedlili się w okolicy w 1905 r. Pierwszymi polskimi duszpasterzami, którzy docierali do L., byli oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Kaplica Świętego Jana Chrzciciela została zbudowana w 1915 r. W latach 1914-1919 posługę tam pełnili oblaci z → Arborg (MB): o. Andrzej → Stojar OMI (1914-1916), Leonard → Nandzik OMI (1914-1916), o. Ryszard → Kosian OMI (1916-1919).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 152-155; Plewko J., *Ledwyn, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 136.

Lemberg (SK), parafia Świętego Michała Archanioła (*Parish of St. Michael the Archangel*). Osada położona w odległości 105 km na północny wschód od → Regina (SK). Pierwsi osadnicy przybyli w okolice późniejszego Lemberg w latach 1893-1894 z galicyjskiej wioski Weissenberg w pobliżu Lwowa. Większość z nich stanowili imigranci niemieckojęzyczni, ale przybyło też kilka rodzin polskich i ukraińskich. Osada zwana początkowo *Neudorf*, a przez polskich imigrantów – *Lwów*, z czasem przyjęła nazwę *Lemberg*. W 1901 r. osadnicy wybudowali kościół z kamienia polnego, a następnie szkołę oraz założyli cmentarz. W pierwszych latach XX w. wspólnotę katolicką odwiedzali m.in. ojcowie Wojciech → Kulawy OMI, Jan → Kulawy OMI, Karol → Greczel OMI, Franciszek → Kowalski OMI

oraz Leonard → Nandzik OMI z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W 1905 r. wybudowano w Lemberg plebanię. W 1907 r. ustanowiono regularne duszpasterstwo, z rezydującym na stałe kapłanem. Pierwszym proboszczem był o. Leo Gabriel OMI. W 1914 r. Polacy powołali swoje stowarzyszenie – Związek Polskich Katolików, zorganizowali także polską czytelnię. W 1917 r. powiększono budynek kościelny i dobudowano dwie kamienne wieże. Kolejnymi proboszczami w Lemberg byli ojcowie oblaci: Theodor Jörissen OMI (1918-21), Ludwig Hermandung OMI (1921-1926), Jacques Schwebius OMI (1926-1933), Joseph Schulte OMI (1933-1935), Johannes Fuchs OMI (1935-1939). W okresie duszpasterstwa prowadzonego przez niemieckojęzycznych oblatów, polscy oblaci odwiedzali okazjonalnie Lemberg, m.in. Władysław → Grochowski OMI i Stanisław → Baderski OMI. W 1939 r. duszpasterstwo w parafii w Lemberg przejęli polscy oblaci: Ryszard → Kosian OMI (1939-1962), Józef → Łopuszański OMI (1962-1967), Stanisław → Puchniak OMI (1968-1969), Leon → Caliński OMI (1969), Antoni → Bagsik OMI (1969-1971), Patrick Herbst OMI (1971-1978), Clement Novakowski OMI (1978-1983), Joseph Frey (1983). W 1983 r. parafia w Lemberg stała się misją parafii w → Grayson (SK). Od 2003 r. proboszczem w Grayson jest o. Heinrich → Sicking OMI.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 113-114; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 107-108; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 65; Gerein F., *Outline History of the Archdiocese of Regina. Written and compiled on the occasion of its Golden Jubilee Year 1961*, Regina 1961, s. 178; Głowacki L., *Duszpasterstwo polonijne misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*, w: Bakalarz J. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 502, 525; Plewko J., *Lemberg, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 136; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 265-267.

Lestock (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Wszystkich Serc (*Parish of Mary, Queen of All Hearts*). W 1884 r. misjonarze oblaci założyli w Lestock misję dla Indian, do której uczęszczali również okoliczni katolicy. W 1922 r. rządowy Departament ds. Indian orzekł, że misja należy tylko

do Indian i dlatego w 1924 r. okoliczni osadnicy wybudowali własny kościół Świętej Gertrudy. Do 1928 r. pracowali w nim oblaci. Następnie w parafii zaczęli rezydować księża diecezjalni. W 1948 r. wybudowano drugi kościół, większy i jako patronkę obrano Matkę Boską Królową Wszystkich Serc. W 1954 r. wzniesiono grotę pod tym samym wezwaniem i zapoczątkowano do niej pielgrzymki w ostatnią niedzielę lipca. W 1985 r. oblaci wznowili pracę w parafii Matki Boskiej Królowej Wszystkich Serc w Lestock. W latach 1993-1994 parafię obsługiwał o. Wojciech → Wojtkowiak OMI, dojeżdżając do niej z → Ituna (SK). W 1994 r. przeniósł się do Lestock, skąd obsługuje trzynaście osad indiańskich, posiadających sześć kościołów w: Muskowekwan (Matki Boskiej Nadziei – *Our Lady of Hope*); Standing Buffalo (Matki Boskiej Światła – *Our Lady of Light*); Piapot (Świętego Piusa X – *St. Pius X*); Peepeekisis (Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej – *Mary Immaculate*); Pasqua (Świętego Eugeniusza de Mazonoda – *St. Eugene de Mazenod*); Sakimay (Świętego Pawła – *St. Paul*).
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 447-450, 653-654; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 55-57; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 204-208; Wojtkowiak W., *Na kanadyjskich preriach*, „Misyjne Drogi" (1995) nr 3, s. 33.

Lethbridge (AB), parafia Świętego Patryka. Miasto położone nad rzeką Oldman, 215 km na południowy wschód od → Calgary (AB). W 1887 r. w Lethbridge powstała parafia Świętego Patryka, założona przez misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej. Do miejscowego kościoła przychodzili Polacy z miasta i okolicznych farm. Pierwszym polskim kapłanem, który przybył do nich w sierpniu 1899 r., był o. Jan → Kulawy OMI. W 1904 r. przyjechał do nich z Calgary o. Paweł → Kulawy OMI, który od 10 lipca 1904 r. do lutego 1905 r. zastępował miejscowego proboszcza. Opieką duszpasterską objął wtedy nie tylko Polaków, ale całą ludność katolicką, pozostawiając po sobie 60 nowo ochrzczonych i 9 małżeństw, przy zawarciu których asystował. Od stycznia 1910 r. do miejscowej wspólnoty Polaków przyjeżdżał o. Antoni → Sylla OMI z → Canmore (AB). Z ostatnią wizytą duszpasterską przybył on 10 grudnia 1916 r. Po polsku odprawiał m.in. dla Słowaków, którzy dla ochrony własnej mowy i tradycji narodowych utworzyli dwa stowarzyszenia: Świętego Jana Chrzciciela (39 członków) i Świętego Michała (36 członków).

Bibliografia: Jabłoński A., *Lethbridge, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 446-447; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 303-304; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 109-114, 383-385.

Lintlaw (SK), parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus (*Parish of St. Theresa of the Child Jesus*). Osada położona ok. 205 km na północny wschód od → Regina (SK). Pierwsi osadnicy przybyli w te okolice ok. 1906 r. W 1909 r. wybudowano kaplicę przerabiając jeden z domów. W tym samym roku rozpoczęło się duszpasterstwo dojazdowe. W latach 20. na skutek zmniejszenia się liczby mieszkańców drewnianą kaplicę przeniesiono do → Kelvington (SK), ale w Lintlaw pozostało nieregularne duszpasterstwo. W1928 r. do Lintlaw przybyła liczna grupa imigrantów, wśród których znaczną część stanowili Polacy. Z ich inicjatywy wybudowano pierwszy kościół Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus. Do jego wykończenia przyczynił się znacznie o. Jan → Bednarz OMI, który w latach 1934-1935 pracował w Kelvington. Odtąd do kościoła dojeżdżali regularnie księża polskiego pochodzenia, zarówno diecezjalni, jak i oblaci. Z Kelvington do Lintlaw w latach 1935-1937 dojeżdżał o. Felix → Kwiatkowski OMI. Po nim duszpasterstwo w prowadził ks. Władysław Ostrowski, który w 1938 r. mieszkał w Lintlaw. W ten sposób misja w Lintlaw stała się parafią, a kościół Świętego Józefa w Kelvington podporządkowaną jej misją. W 1940 r. duszpasterstwo w parafii w Lintlaw objęli polscy oblaci. Proboszczami byli w niej kolejno ojcowie: Kazimierz → Holick OMI (1940-1953), Józef → Kucharczyk OMI (1953-1958), Mieczysław → Węcki OMI (1958-1967), Władysław → Panek OMI (1967-1974). W 1974 r. parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus stała się misją parafii Świętego Józefa w Kelvington. Parafia ta nigdy nie była wyłącznie polska, chociaż duszpasterstwo prowadzone było przez polskich księży.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 192-193; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 255-256; Tkaczyk W., *Lintlaw, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 320-321.

Lwów (SK) → Lemberg (SK), parafia Świętego Michała Archanioła

Manning (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Mariahilf (SK), kaplica Najświętszego Imienia Jezus (*Chapel of the Holy Name of Jesus*). Osada położona ok. 10 km na południe od → Killaly (SK) oraz ok. 20 km na zachód od → Grayson (SK). Duszpasterstwo rozpoczęło się tam już w 1900 r. W tym samym roku wybudowano plebanię, a później dobudowano do niej kamienną kaplicę i zakrystię. W 1921 r. budynki zniszczył pożar. W 1927 r. wybudowano skromniejsze pomieszczenia. Z pierwszej plebanii korzystał m.in. o. Wojciech → Kulawy OMI, przybywając w pierwszych latach XX w. z posługą duszpasterską z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Od 1905 r. duszpasterstwo w Mariahilf prowadzą oblaci z parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Grayson. Od 2003 r. proboszczem w Grayson jest o. Heinrich → Sicking OMI.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 112-113; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 107-108; *Saskatchewan Roman Catholic Churches. Online Parish Register. History*, http://www.rootsweb.ancestry.com/~cansk/Saskatchewan/ChurchHistory.html [dostęp: 20.07.2016].

Marieval (SK), kościół Najświętszego Serca Maryi (*Church of the Sacred Heart of Mary*). Założenie misji wiąże się z historią ewangelizacji Indian z południowo-wschodniej części prowincji Saskatchewan. Do Indian w rezerwacie położonym ok. 15 km na południe od → Grayson, SK (*Cowessess Reserve*) docierał o. Jules Decorby OMI, począwszy od 1876 r. W 1885 r. osiedlił się tam o. Agapit → Pagé OMI. Z latami misja wzbogaciła się o solidny kościół, mieszkanie oblatów, klasztor sióstr i szkołę. Obecnie Marieval jest misją parafii w Grayson. Od 2003 r. proboszczem w Grayson jest o. Heinrich → Sicking OMI.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 128-131, 564-566; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowin-*

cja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006, Toronto 2006, s. 107-108; *Saskatchewan Roman Catholic Churches. Online Parish Register. History*, http://www.rootsweb.ancestry.com/~cansk/Saskatchewan/ChurchHistory.html [dostęp: 20.07.2016].

Mary Queen of All Hearts Shrine in Lestock → Lestock (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Wszystkich Serc

Masefield (SK). Osada położona w prowincji Saskatchewan przy granicy z USA. Ok. 1926 r. pojawili się w niej pierwsi osadnicy. Odwiedzana przez polskich oblatów.
Bibliografia: APWNMP.

Mayfair (SK), kościół Wszystkich Świętych (*All Saints Church*). Osada położona ok. 120 km na południowy zachód od Prince Albert. Osadnictwo rozpoczęło się na początku XX w. Misję obsługiwali m.in. polscy oblaci z parafii św. Michała Archanioła w → Krydor (SK).
Bibliografia: Tkaczyk W., *Krydor, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 311.

Meath Park (SK) → Janow Corners (SK), kościół Świętego Michała

Medicine Hat (AB), osada w okolicach → Calgary (AB). W latach 1911-1917 docierał tam z posługą duszpasterską o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący na stałe w → Canmore (AB).
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 23-40.

Meleb (MB), kościół Świętego Michała Archanioła (*St. Michael's of Archangels*). Osiedle położone w odległości 90 km na północ od → Winnipeg (MB). Pierwsi Polacy osiedlili się w okolicy w 1900 r. Kościół wybudowano w latach 1917-1918, głównie z ofiar Stefana i Pauliny Melnik. Polaków odwiedzali m.in. polscy oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W latach 1914-1919 z posługą duszpasterską dojeżdżali oblaci z → Arborg (MB): o. Andrzej → Stojar OMI (1914-1916), o. Leonard → Nandzik OMI (1914-1916), o. Ryszard → Kosian OMI (1916-1919). W następnych latach misja była ponownie obsługiwana przez oblatów z parafii

Świętego Ducha w Winnipeg. Kościół został wybudowany i konsekrowany w 1920 r. W latach 60. XX w. misja podlegała parafii Świętego Benedykta w → Camp Morton (MB).
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 138; Plewko J., *Meleb, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 137.

Melrose (MB), miejscowość położona na wschód od Winnipeg, gdzie we wrześniu 1899 r. ustanowiono dystrykt szkolny. Z posługą duszpasterską docierali tam oblaci z → Cook's Creek (MB).
Bibliografia: Tkaczyk W., *Cook's Creek, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 71-74.

Melville (SK), parafia Świętego Henryka (*Parish of St. Henry)*. Miasto położone 100 km na północny wschód od → Regina (SK). Osadnictwo w Melville rozpoczęło się w 1906 r., kiedy to wybudowano linię kolejową *The Grand Trunk Pacific Railroad*. Wśród pierwszych osadników byli także Polacy, przybyli głównie z → Otthon (SK) lub bezpośrednio z Polski. Katolików objął opieką duszpasterską ks. Henry Kugener z parafii St. Delphin w okolicy → Ituna (SK). Pierwsze msze odprawiane były w domach prywatnych, a od 1908 r. w sali publicznej. Od kwietnia do lipca 1911 r. w Melville zamieszkał ks. Peter Vorst. W latach 1911-1915 duszpasterstwo prowadził o. Markus Kasper OMI. Pod jego kierunkiem wybudowano mały kościół Świętego Henryka i plebanię. W 1914 r. na terenie parafii powstała katolicka szkoła podstawowa. W mieście mieszkało ok. 100 katolickich rodzin. W latach 1915-1928 duszpasterstwo w Melville prowadził ks. Franciszek Pander. Dobudował on piętro w budynku szkolnym i sprowadził na krótko do nauczania w szkole siostry benedyktynki. W 1918 r. plebania i kościół zostały sprzedane, a proboszcz zamieszkał w szkole. Górne piętro szkoły służyło jako kaplica. On także zamierzał utworzyć niezależną polską parafię, czemu sprzeciwił się miejscowy biskup. W 1928 r. duszpasterstwo ponownie objęli oblaci. W parafii pracowali kolejno ojcowie: Alfred → Schimnowski OMI (1928), James Schnerch OMI (1928-1929), Ernest Nelz OMI (1929-1931), Joseph Peter Ehmann OMI (1931-1932), John → Czujak OMI (1932-1937), Stanislaus → Wachowicz OMI (1937-1940), Francis → Kosakiewicz OMI (1940-1944); Stanley → Baderski OMI (1944-

1946); Albert J. → Pilikowski OMI (1946-1947), Stanislaus Wachowicz OMI (1947-1950), Jan → Bednarz OMI (1950-1958), Thomas → Novak OMI (1958-1973), Casimir → Krystkowiak OMI (1973-1977), Casimir → Sulej OMI (1977-1981), Zbigniew Zapasek OMI (1981-1982), Rudolph → Nowakowski OMI (1982-1997), Christopher → Pulchny OMI (1997-1999), Rocky → Grimard OMI (1999-2003), Wendelin Rolheiser OMI (2003-2006), Sławomir → Obłąk OMI (2006-2008), Antoni → Degutis OMI (2008-2014), Mieczysław → Burdzy (2014-2017), Andrzej → Sowa OMI (od 2017 r.). Ponadto w parafii pracowali jako wikariusze ojcowie: John → Czujak OMI (1928-1930), Kazimierz → Holik OMI (1931-1933), Joseph Warnke OMI (1940-1942); Christopher Klein OMI (1941-1947), Andrzej → Walczak OMI (1947-1950), Antoni → Hylla OMI (1950-1954), Stanley → Misiag OMI (1954-1957), Antoni → Bagsik OMI (1957-1958), Benedict Vanco OMI (1957-1961), Edward → Jankowski OMI (1961), Stanisław → Bąk OMI (1966-1967), Józef → Łopuszański (1967-1969); Edward → Klimuszko OMI (1969), Lawrence Nowakowski OMI (1969-1982), Casimir → Sulej OMI (1972-1977), Jan → Bednarz OMI (1978-1987), Sławomir → Trzasko OMI (1991-1992), Maciej → Pająk OMI (2000-2001), Marcin → Mironiuk OMI (2003-2005).

W 1939 r. o. Stanislaus Wachowicz OMI rozpoczął budowę dużego kościoła, który ukończono w 1944 r. W 1960 r. pożar doszczętnie strawił tę okazałą budowlę. Przez dwa lata msze św. były odprawiane ponownie w szkole. W 1962 r. ukończono budowę nowego kościoła. Za czasów o. Rudolpha Nowakowskiego OMI dobudowano salę parafialną, oddaną do użytku 5 listopada 1989 r.

W 1928 r. ojcowie James Schnerch OMI i John Czujak OMI sprowadzili do nauczania w szkole siostry dominikanki. Pracowały one w Melville do 1950 r. Zastąpiły Siostry Miłosierdzia od Świętego Ludwika (*The Sisters of Charity of St. Louis*). 8 listopada 1939 r. szkoła spłonęła. Odbudowano ją, a w 1960 r. rozbudowano. W 1965 r. wybudowano szkołę średnią. W 1983 r. stary budynek szkolny został rozebrany, a w jego miejsce powstał nowy.

W 1940 r. do Melville przybyły siostry ze zgromadzenia Świętej Marty, przejmując opiekę nad szpitalem miejskim, którego patronem został Święty Piotr. W 2002 r. wzniesiono nowy Szpital Świętego Piotra.

Parafia posiada charakter terytorialny i wieloetniczny. Cechuje ją również dynamiczny rozwój: w 1940 r. należało do niej 110 rodzin, w 1960 r. – 325, a obecnie ok. 700. W niedzielnych mszach uczestniczy ok. 1000 osób. W parafii działają Rada Parafialna, Komitet Finansowy, chór dziecięcy „Shaegula", chór młodzieżowy, chór parafialny, Katolicka Liga Kobiet, Stowarzyszenie Różańca Świętego, Rycerze Kolumba, grupa młodzieżowa, ministranci, lektorzy, szafarze Eucharystii.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 497-501; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 48-50; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 65; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80; *History of St. Henry's*, http://www.sthenry.ca/history.stm [dostęp: 15.07.2016]; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 248-249; *Saint Henry's Roman Catholic Church Jubilee Directory*, Melville, Sask., 1981; *Saskatchewan Roman Catholic Churches. Online Parish Register. History*, http://www.rootsweb.ancestry.com/~cansk/Saskatchewan/ChurchHistory.html [dostęp: 20.07.2016]; Tkaczyk W., *Melville, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 322-325.

Mikado (SK), kościół Świętego Tomasza (*Church of St. Thomas*). Osada położona 195 km na północny wschód od → Regina (SK). Pierwsi polscy osadnicy przybyli na początku XX w. W 1912 r. Polacy wybudowali kościół i założyli cmentarz. W tym samym roku w Mikado erygowano parafię. Obsługiwali ją księża redemptoryści z → Yorkton (SK). W latach 1973-1976 parafią opiekował się o. Thomas → Nowak OMI, proboszcz z → Canora (SK).
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 481-483.

Minnedosa (MB), miejscowość położona ok. 200 km na północny zachód od → Winnipeg (MB) i 50 km na północ od Brandon. Pierwsi osadnicy zaczęli przybywać na te tereny począwszy od 1869 r. Miejscowość zaczęła rozwijać się w latach 70. XIX w. Impulsem do rozwoju była budowa mostu i kolei. 3 lutego 1899 r. Polaków zamieszkałych w okolicy odwiedził o. Wojciech → Kulawy OMI.
Bibliografia: Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 41; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 46.

Misja Katolicka Świętej Anny w Fenwick (ON) → Fenwick (ON), parafia Świętej Anny
Misja Matki Bożej w Sclater (MB) → Sclater (MB), misja Matki Bożej
Misja Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny Fish Creek (SK) → Fish Creek (SK), misja Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny
Misja Świętego Ducha w Barrie (ON) → Barrie (ON), misja Świętego Ducha
Misja Świętego Grzegorza w Holden (AB) → Holden (AB), misja Świętego Grzegorza
Misja Świętego Jakuba Większego w Henribourg → Albertville (SK), kościół Świętego Jakuba Większego
Misja Świętego Piotra i Pawła w Wisła (MB) → Wisła (MB), misja Świętego Piotra i Pawła
Mission of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary in Fish Creek (SK) → Fish Creek (SK), misja Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny
Missionary Association of Mary Immaculate → Toronto (ON), Stowarzyszenie Misyjne Maryi Niepokalanej

Mississauga (ON), parafia Świętego Maksymiliana Kolbego. W latach 70. i 80. XX w. wiele polskich rodzin osiedliło się na terenach szybko rozbudowującego się miasta Mississauga. Przybyły one z dzielnic śródmiejskich Toronto oraz z dość dużej wtedy fali emigracyjnej do Kanady. Ponieważ liczba Polaków rosła, pojawiła się potrzeba budowy nowego kościoła. 15 listopada 1979 r. abp Gerald Emmett Carter dał zezwolenie na utworzenie polskiej parafii. O. Stanisław → Bąk OMI został proboszczem nowej parafii i zaczął odprawiać msze św. w sali szkoły *Holy Name of Mary High Shool* u sióstr felicjanek. Powstała w ten sposób polska parafia personalna, do której należeli wierni z Mississauga, → Brampton (ON), Etobicoke, a także z miejscowości bardziej odległych. W chwili powstania parafia liczyła 150 rodzin. W kwietniu 1981 r. zakupiono ziemię pod budowę nowej świątyni. 27 września bp Jan Wieczorek poświęcił plac, na którym rozsypano ziemię z Oświęcimia. Był to symbol męczeńskiej śmierci patrona nowej parafii. W marcu 1983 r. rozpoczęto budowę nowego kościoła. 22 maja 1983 r. kard. Władysław Rubin poświęcił kamień węgielny pod nowy kościół. 4 kwietnia 1982 r. została powołana Fundacja im. Maksymiliana Kolbego, której celem był zakup dodatkowych terenów graniczących z kościelną parcelą. W przyszłości na tym terenie miał powstać park i dom spokojnej starości. Kanonizację Maksymiliana Kolbego parafia uroczyście obchodziła w katedrze Świętego Michała w Toronto

24 października 1982 r. Natomiast uroczyste poświęcenie nowego kościoła przez kard. E. Cartera odbyło się 16 września 1984 r. W podziemiach kościoła znajduje się duża sala parafialna, w której odbywają się spotkania parafian. Od roku 1991 przy parafii odbywa się Festiwal Piosenki Religijnej. Tradycja ta trwa do dziś i cieszy coraz większą popularnością. 1 września 1991 r. na miejsce o. Stanisława Bąka OMI proboszczem został o. Tadeusz → Nowak OMI. Powstała Poradnia Rodzinna, organizowano pomoc dla tych, którzy znaleźli się w krytycznej sytuacji materialnej. Za sprawą małych grup „Odrodzenia" Ewangelię głoszono po domach. Obok kościoła powstało Polskie Centrum Kultury im. Jana Pawła II. To wielka nadzieja Polonii na kultywowanie polskości w miejscu największego skupiska rodaków. W Wielki Piątek 1995 r. otwarto Kaplicę Miłosierdzia Bożego. Największym wydarzeniem w parafii i w całym Toronto, jak również w Kanadzie były Światowe Dni Młodzieży i spotkanie z papieżem Janem Pawłem II w 2002 r. „Pod swój dach i opiekę" parafia przyjęła ponad 1000 młodych pielgrzymów.

Do parafii należy 11 000 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczy ponad 8000 wiernych. W parafii jest wieczysta adoracja Najświętszego Sakramentu (24 godziny, 7 dni w tygodniu). Jednym z wielu stałych elementów życia duchowego parafii były i są nadal pielgrzymki do Midland oraz okazjonalne do różnych sanktuariów świata. Regularnie też głoszone są wielkopostne rekolekcje. W parafii kultywowane są polskie tradycje i zwyczaje religijne. Należą do nich: święto Matki Boskiej Królowej Polski, poświęcenie ziół i owoców w święto Wniebowzięcia Matki Boskiej, nabożeństwa majowe, Boże Ciało z procesją do ołtarzy na zewnątrz kościoła, święto Matki Boskiej Gromnicznej, Grób Pański, Różaniec, święcenie pokarmów na Wielkanoc, szopka i polskie kolędy, opłatek oraz raz w miesiącu nabożeństwo do św. Maksymiliana Kolbego.

Szczególnego uznania wymaga też działalność charytatywna parafii. Już u jej zarania, 3 listopada 1981 r., rozpoczęto tu akcję pomocy materialnej dla polskich rodzin z obozów dla uchodźców. W 1981 r. parafia udzieliła pomocy 137 nowo przybyłym rodzinom oraz finansowała 17. Do 1988 r. parafia finansowała bezpośrednio i całkowicie 215 rodzin, a pomogła 615 rodzinom, których nie byli w stanie wspierać krewni. Ponadto przeprowadziła zbiórkę pieniężną na budowę kościoła w parafii Świętej Teresy w → Oshawie (ON), na Dom Jana Pawła II w Rzymie. Przy parafii działa filia *Credit Union* Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza z → Toronto (ON).

Przy parafii prowadziło swą działalność wiele stowarzyszeń społeczno-kulturalnych: Stowarzyszenie Kobiet, Komisja Imprezowa, Grupa Młodzieżo-

wa, Klub Kolbego, Klub Małżeński, Mens Club „Wisła", Grupa Taneczna „Łowiczanie" (utworzona we wrześniu 1982 r.). Obecnie działające grupy to: Komitet Parafialny, *Stowarzyszenie Żywego Różańca, lektorzy, ministranci, nadzwyczajni szafarze Eucharystii, Grupa Biblijna,* chór „Harfa", chór „Peace", chór parafialny „Agnus Dei", Domowy Kościół – Ruch Światło-Życie, franciszkanie świeccy, grupa modlitewna im. o. Pio, grupa taneczna, grupa wokalna „Radość-Joy", harcerze; katechizacja dla dorosłych, Klub Kolbego, seniorzy, Klub Turystyczny, Koło Nadziei, Komisja Kościelna, Kręgi Matki Bożej, Pomoc Dzieciom Polsko-Kanadyjskim, *Polonia Brass Band*, grupa pomocy charytatywnej, Program Odrodzenia, Pro-Life, Ruch Rodzin Nazaretańskich, Rycerze Kolumba, Rycerze Niepokalanej, Rodzina Różańca Świętego, Stowarzyszenie Kobiet.
W parafii proboszczami byli: Stanisław → Bąk OMI (1979-1991), Tadeusz → Nowak OMI (1991-1996), Adam → Filas OMI (1996-1999), Stanisław → Kowal OMI (1999-2005), Andrzej → Sowa OMI (2005-2011), Janusz → Błażejak OMI (2011-).
Ponadto w parafii pracowali jaki wikarzy i rezydenci: Casimir → Krystkowiak OMI (1993-1996), Antoni → Degutis (1997-1999), Sławomir → Obłąk OMI (1998-2001), Mieczysław → Burdzy OMI (2005-2007), Wojciech Kurzyło OMI, Marcin → Mironiuk OMI, Marian → Gil OMI (1988-1994, 1996-2011), Paweł → Nyrek (2008-2013), Wilhelm → Rozmysłowski OMI, Józef → Sikora OMI, Tomasz → Kościński OMI (2014-2016), Paweł → Pilarczyk OMI (2017-), Grzegorz → Nowak OMI (2018-).
Bibliografia: Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 76; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 93-96; Tkaczyk W., *Mississauga, Ont.,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 164-169.

Mississauga (ON), Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów. Koncepcja utworzenia i prowadzenia domu rekolekcyjnego pochodziła od o. Michaela → Smitha OMI. Chciał on stworzyć miejsce, które zaspokoi potrzeby duchowe zarówno małżeństw, jak i pojedynczych osób. W 1961 r. oblacka Prowincja Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny zakupiła w tym celu 13 akrów ziemi na południu dzisiejszego miasta Mississauga, położonej nad brzegiem rzeki *Port Credit*. W 1963 r. abp Philip Pocock dokonał

oficjalnego otwarcia tego domu, spełniając w ten sposób marzenie inicjatora tego przedsięwzięcia. Od tego czasu dom rekolekcyjny prowadzi zróżnicowaną działalność, która obejmuje m.in. rekolekcje rodzinne, rekolekcje dla księży, sióstr zakonnych, osób konsekrowanych i świeckich, różnorakie konferencje, sympozja i seminaria o naturze religijnej. Czas trwania spotkań waha się od jednego dnia do kilku tygodni. Można też odprawiać rekolekcje prywatne i korzystać z obecności odpowiednio przygotowanych kierowników duchowych. Spotkania Małżeńskie (*Marriage Encounter*) w domu rekolekcyjnym zostały zapoczątkowane w 1971 r. Ponadto od 1976 r. są prowadzone Kursy Przedmałżeńskie (*Engaged Encounter*), dla wielu grup etnicznych w ich ojczystych językach, m.in. w angielskim, polskim, hiszpańskim, koreańskim i kantońskim. Od czasu powstania (1963 r.) dom rekolekcyjny służył ponad 18 000 par małżeńskich do wzbogacania ich życia religijnego oraz do przygotowywania się do małżeństwa. Prowadzone są tam także rekolekcje dla uczniów szkół podstawowych, średnich i studentów. Dom rekolekcyjny zdobył sobie uznanie także wśród innych chrześcijan. Korzystają z niego m.in. anglikanie, prezbiterianie, luteranie i członkowie *United Church*. Na szczególną uwagę zasługuje wielkie spotkanie ekumeniczne, które odbyło się w maju 2000 r. Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów miał zaszczyt gościć kard. Karola Wojtyłę, późniejszego papieża Jana Pawła II. W jego progach byli również Jean Vanier, założyciel wspólnoty Arka, i bł. Matka Teresa z Kalkuty, założycielka Zgromadzenia Misjonarek Miłości. Relacje z kapituł generalnych Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej pokazują, że dzieło to pełni ważną funkcję w życiu i posłannictwie prowincji. Pierwszym dyrektorem domu rekolekcyjnego był o. Felix → Kwiatkowski OMI, a następnie ojcowie Michael Smith OMI, Stanisław → Bąk OMI (1967-1979, 1992-1994), Casimir → Krystkowiak OMI (1988-1989), Janusz → Błażejak OMI (1994-1995), Rocky → Grimard OMI (1995-1999), Tadeusz → Nowak OMI (2000-2003), Rudolph→ Nowakowski OMI. Od 2011 r. dyrektorem jest o. Christopher → Pulchny OMI. W pracy wspomagali ich inni oblaci: o. Leo La Franiere OMI, o. Edward → Klimuszko OMI, o. Larry Novakowski OMI, o. Casimir → Krystkowiak OMI (1977-1983), o. Zbigniew Zapasek OMI, o. John → Mazur OMI, br. Roman → Zapadka OMI, o. Sławomir → Obłąk OMI (2001-2006), Wojciech → Błach OMI, Maciej → Pająk OMI (2014-2015), Peter → Nowak OMI (2013-). W latach 1966-1972 w domu tym pracował także brat Paweł → Hylla OMI.

W domu rekolekcyjnym pracowały także siostry zakonne i osoby świeckie. S. Jean Deluca CSJ była pierwszą kobietą, która w pełni zaangażowała

się w prowadzenie rekolekcji. W prowadzeniu rekolekcji pomagały także siostry felicjanki i siostry miłosierdzia, m.in. s. Mary Anne Olekszyk, s. Maria Goretti, s. Frances McLaughlin i s. Susan Smolinsky.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 88-91; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 86-90, 111-131.

Mulvihill (MB). Osada położona w odległości 140 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Kaplica została zbudowana na początku lat 40. XX w. przez o. Michaela → Smitha OMI. Od 1939 r. regularną opiekę nad Mulvihill sprawowali oblaci z parafii Świętego Krzyża w → Ashern (MB): o. Michael Smith OMI (1939-1941) i o. Felix → Kwiatkowski OMI (1941-1943). W 1947 r. w Mulvihill mieszkało 14 katolickich rodzin.
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67; Plewko J., *Mulvihill, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 139; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 49-55.

Mundare (AB), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy (*Our Lady of Perpetual Help*). Osada położona 80 km na wschód od → Edmonton (AB). Pierwsi polscy emigranci przybyli tu na początku XX w. Polacy uczęszczali do kościoła w miejscowości → Krakow (AB), gdzie duszpasterzował ks. Franciszek Olszewski, a następnie do bliżej położonego kościoła w → Dombrowa (AB). W 1914 r. o. Paweł → Kulawy OMI, biorąc pod uwagę liczbę Polaków zamieszkałych w Mundare (ok. 50 rodzin), poprowadził budowę kościoła, który ukończono w1915 r. Kościół Matki Bożej Nieustającej Pomocy poświęcił abp Emil Legal OMI z Edmonton. O. Paweł Kulawy OMI pracował w Mundare do 1921 r. Po nim przez rok (1921-1922) posługę kapłańską sprawował o. Antoni → Sylla OMI. W latach 1971-1975 pracował tam Stanislaus → Wachowicz OMI.
Bibliografia: Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 236, 251; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 309-315; Tkaczyk W., *Mundare, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-*

-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 448-450.

Narol (MB), parafia Bożego Ciała (*Corpus Christi Church*). Osada położona na północny wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli tam ok. 1897 r. Z posługą duszpasterską docierali do nich ojcowie Jan → Kulawy OMI i Wojciech → Kulawy OMI. W latach 1902-1907 wybudowano kaplicę, którą w 1912 r. rozbudowano. W 1940 r. wzniesiono nową, wyposażoną w salę parafialną. Obecną świątynię wzniesiono w latach1992-1997. Do 1940 r. kaplicę obsługiwali ojcowie oblaci z Winnipeg oraz ks. Antoine → d'Eschambault z → St. Boniface (MB). Od 1940 r. kościół należy do parafii Świętego Stanisława w → East Selkirk (MB). Duszpasterzami w Narol byli m.in: o. Wojciech → Kulawy OMI, o. Jan → Kulawy OMI, o. Andrzej → Stojar OMI (1910-1924), o. Karol → Greczel OMI (1910-1924), ks. Antoine d'Eschambault (1924-1940), o. Stanisław → Prokop OMI (1940-1945), o. Augustyn → Michalik OMI (1945-1946), o. Ryszard → Latusek OMI (1946-1947), o. Mieczysław → Węcki OMI (1947-1948), o. Felix → Kwiatkowski OMI (1949-1955), o. Albert → Pilikowski OMI (1955-1958), o. Józef → Ciepły OMI (1958-1959), o. Stanley → Misiag OMI (1959-1968), o. Jerry→ Talarski OMI (1987-2013), o. Wojciech → Wojtkowiak (2013-2014).
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 73; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 150, 236; Tkaczyk W., *Narol, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 140-141.

Neudorf (SK) → Lemberg (SK), parafia Świętego Michała Archanioła

Neudorf (SK). Nazwa miejscowości została oficjalnie uznana po założeniu w niej placówki pocztowej w 1895 r. W 1896 r. osiedlili się tam Walenty Chorzempa i Maciej Slanda. Katolików w Neudorf obejmowali posługą duszpasterską oblaci z → Grayson (SK).
Bibliografia: APWNMP.

Nieven (SK) → Grayson (SK), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Nisku (AB), parafia Trójcy Świętej *(Holy Trynity)*. Osada położona 25 km na południe od → Edmonton (AB). Polacy osiedlali się w tych okolicach już na przełomie XIX i XX w. Działalność duszpasterską wśród nich zapoczątkowali rodzeni bracia, o. Jan → Kulawy OMI i o. Wojciech → Kulawy OMI. Pierwszą mszę św. dla wiernych odprawił o. Wojciech Kulawy OMI 15 sierpnia 1898 r. Uczestniczyli w niej Polacy i Ukraińcy. Do Nisku z posługą duszpasterską dojeżdżał także o. Jan Kulawy OMI z → Calgary (AB). Latem 1903 r. pracę duszpasterską wśród Polaków w Nisku podjął o. Paweł → Kulawy OMI. Pod jego kierownictwem w 1904 r. ukończono budowę kościoła Świętego Stanisława. W 1907 r. przy kościele wybudowano plebanię. Ponieważ wzrosła liczba polskich rodzin, w 1917 r. wzniesiono nowy kościół. W 1924 r. zmienił on wezwanie na Wniebowzięcia NMP. Budynek starego kościoła używany był jako sala parafialna do pożaru w 1925 r. Latem 1930 r. kościół spłonął. W 1934 r. poświęcono nowy kościół pw. Trójcy Świętej (*Holy Trinity*). Po II wojnie światowej następował powolny odpływ ludności do miast i tym samym parafia traciła swych wiernych. W Nisku jako duszpasterze pracowali m.in.: o. Wojciech Kulawy OMI (1898-1899), o. Jan Kulawy OMI (1899), ks. Franciszek Olszewski (1899-1903), o. Paweł Kulawy OMI (1903-1921), o. Wilhelm Gelsdorf OMI (1914-1917), o. Antoni → Sylla OMI (1917-1926). Do 1961 r. parafia obsługiwana była przez księży z kościoła Różańca Świętego w → Edmonton (AB).

Bibliografia: Matejko J., *Polish Settllers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 42-43, 59, 89, 121-122, 273-274; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 192, 203; Tkaczyk W., *Nisku Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 451-454; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 100, 304-305; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 149-162.

Norquay (SK), kościół Świętego Tomasza *(Church of St. Thomas)*. *Osada* położona 235 km na północny wschód od → Regina (SK). Osadnictwo polskie rozpoczęło się w 1904 r., gdy przybyło tu 17 rodzin z Małopolski. Sporadycznie msze św. odprawiał dla nich o. Jules Decorby OMI, misjo-

narz Indian, a po nim księża redemptoryści z → Yorkton (SK). Dzięki staraniom ks. Józefa Knapika CSsR w 1923 r. wybudowano w okolicy Norquay kościół Świętej Anny (*Church of St. Anne*), ok. 10 km poza osadą. Przy kościele powstał także cmentarz. W 1933 r. duszpasterstwo w regionie zaczęli powadzić misjonarze oblaci. Pierwszym duszpasterzem był przez kilka miesięcy o. Jan → Bednarz OMI (1934). Po nim w parafii przez 24 lata pracował o. Thomas → Nowak OMI (1934-1958). Za jego czasów w latach 1939-1940 w Norquay wybudowano nowy kościół, który posiadał 200 miejsc siedzących. Przy kościele odbywała się katechizacja podczas tzw. Szkoły Wakacyjnej (od 1941 r.), prowadzonej przez przybyłe w tym celu siostry misjonarki. Kolejnymi duszpasterzami byli oblaci dojeżdżający z parafii → Sturgis (SK): Józef → Kucharczyk OMI (1958-1963), Jerry → Talarski OMI (1963-1986), Jan → Szkodziński OMI (1986-1990), Frank → Frazik OMI (1990-1992), Adam → Filas OMI (1992-1996), Casimir → Krystkowiak OMI (1996-1999), Andrzej → Sowa OMI (1999-2005), Antoni → Degutis OMI (2005-2008), Marcin → Mironiuk OMI (2008-2017). Od 2017 r. w parafii pracuje Michał → Pająk OMI. Obecnie do parafii należy ok. 23 rodzin. W niedzielnej mszy św. uczestniczy 20 wiernych.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 203-204; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 62; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Jabłoński A., *Norquay, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 326-327.

North Star (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).

Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Notikewin (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).

Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Notre Dame du Lac Church in Lac Du Bonnet (MB) → Lac Du Bonnet (MB), parafia Matki Boskiej

Oakburn (MB), kościół Świętej Katarzyny (*St. Catherine*). Miejscowość położona ok. 250 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). W 1947 r. o. August → Michalik OMI po przeniesieniu siedziby parafii z → Oakburn Farms (MB) do → Rossburn (MB), rozpoczął w Oakburn budowę kaplicy dla mieszkających tam 20 polskich rodzin. W 1951 r. budowę kościoła zakończył o. Józef → Ciepły OMI. Była ona obsługiwana przez duszpasterzy z Rossburn.
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 175; Jabłoński A., *Oakburn, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 144; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 94.

Oakburn Farms (MB), kościół Wniebowzięcia NMP (*Assumption*). Miejscowość położona ok. 250 km na północny zachód od Winnipeg (MB). Została założona w 1899 r. Pierwszym kapłanem był tam redemptorysta, o. Achille Delaere z Brandon. Wybudował kościół Świętego Jana Kantego, do którego uczęszczali przede wszystkim Polacy i Ukraińcy. W czerwcu 1904 r. misja w otrzymała status parafii. Po pożarze kościoła w 1929 r. wybudowano nowy pw. Wniebowzięcia NMP. Od 1938 r. opiekę duszpasterską nad parafią i jej filiami zaczęli sprawować polscy oblaci. W latach 1942-1948 rezydował tam o. Józef → Łopuszański OMI. Jego następca, o. Augustyn → Michalik OMI, sprzedał plebanię w Oakburn Farms i przeniósł siedzibę parafii do → Rossburn (MB). Do misji Oakburn Farms należały placówki duszpasterskie w Newdale, Rossburn, Snake Creek i → Angusville.
Bibliografia: Głowacki L., *Duszpasterstwo polonijne misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej*, w: Bakalarz J. i in. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 529; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 171-175; Jabłoński A., *Oakburn Farms,*

Man., archidiec. Winnipeg, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 145-147.

Oblacki Dom Studiów w Toronto (ON) → Toronto (ON), Oblacki Dom Studiów

Opal (AB). Osada położona w odległości ok. 50 km na północ od → Edmonton (AB). Osadnictwo polskie rozpoczęło się w okolicy w pierwszych latach XX w. Kościół wybudowano w 1919 r. W latach 1917-1927 duszpasterstwo dojazdowe prowadził o. Antoni → Sylla OMI z parafii Różańca Świętego w → Edmonton.
Bibliografia: Matejko J., *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 13-15, 27, 192, 353; Plewko J., *Opal, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 455; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 339-342.

Orleans (MN, USA). W latach 70. XIX w. rozwinęło się intensywniejsze osadnictwo w północnej Minessocie w USA, przy granicy kanadyjskiej. Od lat 80. XIX w. przybywali tam także Polacy. W 1904 r. powstała osada z pocztą zwana Orleans. Do polskich osadników w tej okolicy z posługą duszpasterską docierali w latach 1937-1948 oblaci z → Tolstoi (MB).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 108-112; Tkaczyk W., *Tolstoi, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 215-217.

Ormside (SK), kościół Świętego Jana Chrzciciela (*Church of John the Baptist*). Mała osada w okolicach → Sturgis (SK). Osadnictwo polskie i ukraińskie rozpoczęło się w pierwszych latach XX w. Od 1929 r. niewielki kościół Świętego Jana Chrzciciela był obsługiwany przez duszpasterzy z parafii Świętego Patryka w Sturgis. Od 1933 r. byli to oblaci Maryi Niepokalanej. Obecnie kościół nie istnieje.
Bibliografia: APWNMP.

Orolow (SK), kościół Świętej Trójcy (*Holy Trinity Church*). Osada położona ok. 110 km na południowy zachód od miasta Prince Albert. Pierwotnie nazywana Orłów. Pierwsi polscy osadnicy przekroczyli rzekę North Saskatchewan w 1903 r. w Petrofka, na północ od → Saskatoon (SK), zakładając wiele wspólnot i kościołów w okolicy jeziora Redberry. Jako pierwszy powstał kościół Świętej Trójcy w Orolow (1909). Początkowo opiekę duszpasterską sprawowali tam ojcowie August → Forner OMI i Teofil → Nandzik OMI z → Fish Creek, SK (1903-1924), a następnie księża diecezjalni z parafii Świętego Michała z → Krydor (SK). W latach 1939-1956 parafię w Krydor objęli oblaci i z niej dojeżdżali do Orolow. Byli to ojcowie: Leon → Caliński OMI, Józef → Kucharczyk OMI, Władysław → Panek OMI, Wincenty → Ferdynus OMI, Kazimierz → Buchwald OMI. *Po oblatach opiekę duszpasterską misją zajęli się* księża chrystusowcy, którzy przejęli parafię w Krydor.

Bibliografia: Kasperski L., *Polish Settlements*, w: *The Encyclopedia of Saskatchewan*, http://esask.uregina.ca/entry/polish_settlements.html [dostęp: 22.12.2015]; Plewko J., *Orolow, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 328; *The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province in Canada 1956-2006*, Toronto 2006, s. 36.

Oshawa (ON), parafia Świętej Jadwigi (*St. Hedwig's Parish*). Miasto położone ok. 30 mil na wschód od → Toronto (ON). Jeden z większych ośrodków Polonii kanadyjskiej. Początek osadnictwa Polaków można datować na koniec XIX w. Większość z nich zamieszkiwała w pobliżu swego miejsca pracy – odlewni stali, w południowej części miasta. Duszpasterstwo wśród nich rozpoczęło się od sporadycznych wizyt polskich księży już w 1909 r. Od końca lat 30. odwiedzali ich coraz częściej polscy oblaci z Toronto. Po II wojnie światowej Polacy – pod kierunkiem polskich oblatów – zaczęli starać się o budowę własnego kościoła. W 1952 r. erygowano polonijną parafię. Pierwszym proboszczem został o. Peter → Klita OMI. Zamieszkał początkowo przy klasztorze sióstr felicjanek. Ponieważ 16 października przypadało święto św. Jadwigi, a data ta zbiega się z datą fundacji parafii, obrano więc ją patronką. W 1953 r. zakupiono grunt pod budowę kościoła. 11 lipca 1954 r. została odprawiona pierwsza msza w dolnej kondygnacji kościoła. W tym samym czasie ukończono budowę probostwa. 26 marca 1961 r. cały kościół został oddany do użytku. Do budynków doszła także katolicka szkoła Świętej Jadwigi. Oblaci duszpasterzowali w parafii w la-

tach 1952-1979. Po nich duszpasterstwo przejęli chrystusowcy. Kolejnymi proboszczami oblackimi byli ojcowie: Peter Klita OMI (1952-1955), Felix → Kwiatkowski OMI (1955-1963), Antoni → Bagsik OMI (1963-1969), Józef → Kucharczyk OMI (1969-1970), Jan → Chwist OMI (1970-1979). W parafii pracowali ponadto ojcowie: Andrzej → Walczak OMI (1956-1957, 1960-1966), Stanley → Misiag OMI (1957-1960), Leon → Caliński OMI (1951-1952, 1964-1968), Wilhelm → Rozmysłowski OMI (1967-1968), Jan → Szkodziński OMI (1972-1976), Stanisław Moszkiewicz OMI (1976-1979). Chrystusowcy oficjalnie przejęli parafię od oblatów 14 października 1979 r.

W parafii żywe były polskie tradycje religijne, m.in. obchodzono święto Matki Boskiej Gromnicznej, święto Matki Boskiej Królowej Polski, święto Matki Boskiej Częstochowskiej, rezurekcję, nabożeństwo majowe, Boże Ciało z uroczystą procesją, Gorzkie Żale, pasterkę, odpust parafialny. W maju przed mszą niedzielną śpiewano godzinki. Co roku w parafii były organizowane akademie i kościelne obchody polskich rocznic historycznych oraz specjalne uroczystości z okazji ważnych wydarzeń zachodzących w Polsce. Pierwszy Komitet Parafialny wybrano 19 października 1952 r. Ponadto w parafii działały: Towarzystwo Pań Świętej Jadwigi, chór Świętej Jadwigi, Towarzystwa Różańca Świętego, Koło Ministrantów. Bogata była także działalność charytatywna parafii, w której dużo uwagi poświęcano pomocy polskim emigrantom. Prężnie działała także Polska Szkoła Świętej Jadwigi, założona jeszcze w 1938 r. Prowadziły ją siostry felicjanki.

Bibliografia: APWNMP; Jabłoński A., *Oshawa, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 172-184.

Ottawa (ON), parafia Świętego Jacka Odrowąża (*St. Hyacinth's Parish*). Stolica Kanady, siedziba rzymskokatolickiego arcybiskupstwa i biskupstwa anglikańskiego oraz kilku uniwersytetów. Polacy osiedlali się w Ottawie po I wojnie światowej. W 1936 r. utworzyli Klub Polsko-Kanadyjski. Po II wojnie światowej do Ottawy przybyła nowa fala emigrantów. W 1941 r. powołali do życia Stowarzyszenie Techników Inżynierów, a w 1947 r. Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Koło nr 8. Organizacja ta nabyła w latach 50. pierwszy Dom Polski w Ottawie. W 1948 r. na prośbę abpa Alexandre Vachon, ordynariusza Ottawy, duszpasterstwo Polaków rozpoczęli polscy oblaci (Jan → Sajewicz OMI, Peter → Klita OMI, Jan → Chwist OMI) oraz ks. Franciszek Orszulik. Prowadzono je w kaplicy Notre

Dame przy ul. Murray. W grudniu 1951 r. abp Vachon ustanowił stałe duszpasterstwo dla Polaków, powierzając je o. Janowi Sajewiczowi OMI. Nabożeństwa odbywały się w dominikańskiej kaplicy św. Jana Chrzciciela przy al. Empress w parafii francuskiej, gdzie umieszczono obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. W 1954 r. została erygowana personalna parafia dla wierzących polskiego pochodzenia. Zakupiono też ziemię pod budowę kościoła na rogu przy Lebreton Street i Louisa Street. 7 października 1956 r. rozpoczęto budowę kościoła Świętego Jacka Odrowąża wraz z salą parafialną pod świątynią oraz pomieszczeniami przylegającymi do kościoła, z przeznaczeniem na biura parafialne oraz mieszkanie dla proboszcza. Prace budowlane ukończono pod koniec lipca 1957 r. Pierwsza msza została odprawiona w nowym kościele 4 sierpnia 1957 r. W 1962 r. kościół został udekorowany stacjami drogi krzyżowej. O. Ryszard → Kosian OMI przeprowadził znaczące zmiany w wewnętrznej architekturze kościoła, pozostawiając po sobie wiele rzeźb, jak: Chrzest Polski, Chrzest Chrystusa, Panorama klasztoru w Częstochowie oraz obraz Matki Bożej Częstochowskiej. Nowa fala imigrantów z czasów „Solidarności" wzmocniła znacznie parafię, która dzięki temu bardzo się odmłodziła. Sam kościół polski stanowił centrum życia religijnego. Korzystali z niego również Czesi, Słowacy, Litwini, Węgrzy. Obecnie do parafii należy 1200 rodzin. W mszach św. w niedzielę uczestniczy ok. 900 osób. Parafia organizuje naukę religii Sobotniej Szkoły Polskiej dla ok. 300 dzieci.

Życie religijno-kulturalne skupiało się wokół mszy św. i wydarzeń o charakterze patriotycznym. Od początku do 1971 r. duszpasterstwo wśród Polonii w Ottawie prowadzone było wyłącznie w języku polskim. Mszę w języku angielskim wprowadzono dopiero w 1971 r. Parafia zachowała większość zwyczajów i obrządków polskich związanych z rokiem liturgicznym, jak np. święto Matki Boskiej Gromnicznej, Gorzkie Żale połączone z kazaniem pasyjnym, święcenie pokarmów, nabożeństwa majowe i październikowe, w listopadzie modlitwy za zmarłych, tzw. wypominki. Już w 1954 r. z inicjatywy Wiktora Podoskiego powstała Sobotnia Szkoła Polska. W programie szkoły jest też nauka religii. W latach 1953-1964 r. w parafii pracowały polskie siostry sercanki. Uczyły katechizmu i języka polskiego. Z okazji różnych wydarzeń z życia wspólnoty parafię odwiedzali biskupi kanadyjscy i polscy, m.in. bp Józef Gawlina (1953 r.), abp Karol Wojtyła wraz ze bpem Szczepanem Wesołym (1969), bp Władysław Rubin (1972 i 1980). W 1961 r. parafia gościła gen. Władysława Andersa. W parafii działały różne organizacje kulturalne, naukowe i społeczne, m.in. istniejący od początku Komitet Kościelny (przekształcony później

w Radę Parafialną), Komitet Imprezowy, Sekcja Charytatywna, Bractwo Różańcowe, Koło Młodzieży Polskiej, Chór Parafialny, Koło Ministrantów, Drużyna Harcerska im. o. Maksymiliana Kolbego, Koło Lektorów, Polskie Stowarzyszenie Seniorów „Ognisko", *Polish (Ottawa) Credit Union Limited*. Z parafią współpracował Teatr Polski w Ottawie istniejący prawie ćwierć wieku – od r. 1952. Kongres Polonii Kanadyjskiej – Oddział Ottawa, działający od lutego 1959 r., skupiał: Klub Polsko-Kanadyjski, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Stowarzyszenie Techników Polskich (STP), Koło Pań przy STP, Federację Polek, Polski Instytut Naukowy, Związek Polaków w Kanadzie i Koło Przyjaciół Harcerstwa. Parafia prowadzi działalność kulturalną także poprzez bibliotekę istniejącą od 1954 r. Obecnie działają przy parafii: Duszpasterska Rada Parafialna, Komitet Finansowy, ministranci i lektorzy, chór parafialny, schola dziecięcy, nadzwyczajni szafarze Komunii św., Koło Żywego Różańca, grupa Totus Tuus, Rycerstwo Niepokalanej, Eucharystyczny Ruch Młodych, Domowy Kościół.
Podkreślenia wymaga działalność charytatywna parafii od początku jej istnienia. Były dotacje pieniężne przeznaczone na różne cele i potrzeby w Polsce, dla Polaków w innych krajach, na cele polonijne w samej Kanadzie lub też lokalne cele kanadyjskie. Wspomagano m.in. Katolicki Uniwersytet Lubelski, wsparto budowę Domu Polskiego w Rzymie, pomagano imigrantom z tzw. fali solidarnościowej w latach 80. XX w. W 1974 r. Jan Wasążnik zorganizował Komitet Pomocy Misjom i zaczął wydawać wraz z Zofią Zawidzką kwartalnik misyjny „Z Pomocą Misjom".
Duszpasterze oblaccy w parafii Świętego Jacka Odrowąża: Jan → Sajewicz OMI (1951-1958), Stanisław → Prokop OMI (1958-1969), Antoni → Rabiega OMI (1969-1982), Ryszard → Kosian OMI (1982-1994), Stanisław → Bąk OMI (1994-1995, zmarł 28 stycznia 1995 r.), Marian → Gil OMI (administrator parafii: 1994-1995), Janusz → Błażejak OMI (1995-1999), Jan → Sadowski (1997-2005 – wikariusz), Jan → Wądołowski OMI (1999-2005), Stanisław → Kowal OMI (2005-2008, zmarł 10 lutego 2008 r.), Mieczysław → Burdzy OMI (2007-2008 – administrator parafii); Janusz → Jajeśniak OMI (2008-2016), Tomasz Krzesik OMI (2016-). W parafii rezyduje o. Wojciech → Kowal OMI.
Bibliografia: Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 78; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 82-84; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim*

1875-1988, Lublin 1995, s. 15, 110, 127, 151, 154-156, 167, 177, 184-185, 190, 193-194, 197, 212, 219-220, 233, 258, 277-279, 385-386; Walewander E., *Ottawa, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 185-199.

Otthon (SK), parafia Błogosławionej Kingi (*Parish of Blessed Kinga*). Osada położona ok. 160 km na północny wschód od → Regina (SK). Dzieje osadnictwa polskiego sięgają roku 1891 i pierwszych rodzin przybyłych z Kruszwicy w Polsce. W 1894 r. kilkadziesiąt osób zakupiło tutaj ziemię od rządu kanadyjskiego. Od 1894 r. wspólnotę katolicką odwiedzał najpierw o. Jules Decorby OMI z → Fort Pelly (SK), a następnie przez sześć lat (1894-1900) o. Agapit → Pagé OMI z Kaposvar (Esterhazy). Nauczył się on nieco języka polskiego, by posługiwać Polakom. Dzięki jego staraniom w 1899 r. przystąpiono do budowy kościoła. W 1900 r. wspólnotę w Otthon odwiedził po raz pierwszy polski kapłan Jan → Kulawy OMI, a później jego brat Wojciech → Kulawy OMI z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W 1902 r. ukończono budowę kościoła pw. Błogosławionej Kingi. W 1905 r. wybudowano plebanię. Od 1904 r. opiekę duszpasterską nad wspólnotą sprawowali księża redemptoryści z Brandon, a następnie z → Yorkton (SK). Obecnie w Otthon nie ma kościoła katolickiego.
Bibliografia: Jabłoński A., *Otthon, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 329-330; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 47; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 98.

Our Lady of Czestochowa Parish in Fox Creek (AB) → Fox Creek (AB), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej

Our Lady of Czestochowa Parish in Saskatoon (SK) → Saskatoon (SK), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej

Our Lady of Good Council Parish in Skaro (AB) → Skaro (AB), parafia Matki Bożej Dobrej Rady

Our Lady of Loreto Church in Fork River (MB) → Fork River (MB), kościół Matki Boskiej Loretańskiej

Our Lady of Lourdes Shrine in Rama (SK) → Rama (SK), parafia Świętego Antoniego

Our Lady of Lourdes Shrine in Skaro (AB) → Skaro (AB), parafia Matki Bożej Dobrej Rady
Our Lady of Mercy Church in Finns (MB) → Finns (MB), kościół Matki Bożej Miłosierdzia
Our Lady of Mount Carmel in Flat Lake (AB) → Flat Lake (AB), parafia Matki Boskiej z Góry Karmel
Our Lady of Mount Carmel Parish in Waugh (AB) → Waugh (AB), parafia Matki Bożej z Góry Karmel
Our Lady of Perpetual Help Church in Goodeve (SK) → Goodeve (SK), kościół pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy
Our Lady of Perpetual Help Church in Honeymoon (SK) → Honeymoon (SK), kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy
Our Lady of Perpetual Help Church in Selkirk (MB) → Selkirk (MB), parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy
Our Lady of Perpetual Help Parish in Mundare (AB) → Mundare (AB), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy
Our Lady of Perpetual Help Parish in St. Catharines (ON) → St. Catharines (ON), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy
Our Lady of the Scapular in Sandy Hook (MB) → Sandy Hook (MB), kościół Matki Bożej Szkaplerznej
Our Lady Queen of Peace Church in Prud'homme (SK) → Prud'homme (SK), kościół Matki Boskiej Królowej Pokoju
Our Lady Queen of Poland Church in Beausejour (MB) → Beausejour (MB), kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski
Our Lady Queen of Poland Parish in Edmonton (AB) → Edmonton (AB), kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski

Overstone (MB), kaplica Najświętszej Trójcy (*Holy Trinity Church*). Miejscowość położona ok. 90 km na południowy wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli w te okolice w 1896 r. Duszpasterstwo polskie prowadzone było początkowo przez o. Wojciecha → Kulawego OMI w pobliskim → Stuartburn (MB), a następnie (od 1904 r.) przez o. Karola → Greczela OMI w Overstone. W 1904 r. wybudował on kaplicę pw. Najświętszej Trójcy, do której uczęszczali także katolicy z → Tolstoi (MB). Poświęcenia kaplicy dokonano w 1906 r. Duszpasterstwo prowadzili w niej księża oblaci dojeżdżający z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB): o. Bronisław → Heintze OMI, o. Jan → Czujak OMI, o. Jan → Bednarz OMI. W 1929 r. kaplicę Świętej Trójcy i duszpasterstwo przeniesiono do Tolstoi.

Bibliografia: Tkaczyk W., *Tolstoi, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 215-217.

Parafia Błogosławionej Kingi w Otthon (SK) → Otthon (SK), parafia Błogosławionej Kingi

Parafia Bożego Ciała w Narol (MB) → Narol (MB), parafia Bożego Ciała

Parafia Matki Boskiej Częstochowskiej w Fox Creek (AB) → Fox Creek (AB), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej

Parafia Matki Boskiej Częstochowskiej w Saskatoon (SK) → Saskatoon (SK), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej

Parafia Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Polski w Wilnie (ON) → Wilno (ON), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Polski

Parafia Matki Boskiej Królowej Polski w Fosston (SK) → Fosston (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Polski

Parafia Matki Boskiej Lac Du Bonnet (MB) → Lac Du Bonnet (MB), parafia Matki Boskiej

Parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Selkirk (MB) → Selkirk (MB), parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy

Parafia Matki Boskiej w Wadena (SK) → Wadena (SK), parafia Matki Boskiej

Parafia Matki Boskiej z Góry Karmel w Flat Lake (AB) → Flat Lake (AB), parafia Matki Boskiej z Góry Karmel

Parafia Matki Bożej Dobrej Rady w Skaro (AB) → Skaro (AB), parafia Matki Bożej Dobrej Rady

Parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Mundare (AB) → Mundare (AB), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Grayson (SK) → Grayson (SK), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy w St. Catharines (ON) → St. Catharines (ON), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Parafia Matki Bożej w Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny

Parafia Matki Bożej z Góry Karmel w Waugh (AB) → Waugh (AB), parafia Matki Bożej z Góry Karmel

Parafia Najświętszego Sakramentu w High Tor (SK) → High Tor (SK), parafia Najświętszego Sakramentu

Parafia Najświętszego Serca Jezusowego w Canmore (AB) → Canmore (AB), parafia Najświętszego Serca Jezusowego

Parafia Najświętszego Serca Jezusowego w Webster (AB) → Webster (AB), parafia Najświętszego Serca Jezusowego
Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa w Garson (MB) → Garson (MB), parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa
Parafia Najświętszej Maryi Panny w Banff (AB) → Banff (AB), parafia Najświętszej Maryi Panny
Parafia Najświętszej Maryi Panny w Calgary (AB) → Calgary (AB), parafia katedralna Najświętszej Maryi Panny
Parafia Najświętszej Maryi Panny w Regina (SK) → Regina (SK), parafia Najświętszej Maryi Panny
Parafia Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel w Tiny (SK) → Tiny (SK), parafia Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel
Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny
Parafia Różańca Świętego w Edmonton (AB) → Edmonton (AB), parafia Różańca Świętego
Parafia Świętego Andrzeja Boboli w St. Boniface (MB) → St. Boniface (MB), parafia Świętego Andrzeja Boboli
Parafia Świętego Antoniego Padewskiego w Elma (MB) → Elma (MB), parafia Świętego Antoniego Padewskiego
Parafia Świętego Antoniego w Rama (SK) → Rama (SK), parafia Świętego Antoniego
Parafia Świętego Benedykta w Camp Morton (MB) → Camp Morton (MB), parafia Świętego Benedykta
Parafia Świętego Ducha w Winnipeg (MB) → Winnipeg (MB), parafia Świętego Ducha
Parafia Świętego Eugeniusza de Mazenod w Brampton (ON) → Brampton (ON), parafia Świętego Eugeniusza de Mazenod
Parafia Świętego Filipa Nereusza w Arborg (MB) → Arborg (MB), kościół Świętego Filipa Nereusza
Parafia Świętego Gerarda w Yorkton (SK) → Yorkton (SK), parafia Świętego Gerarda
Parafia Świętego Henryka w Melville (SK) → Melville (SK), parafia Świętego Henryka
Parafia Świętego Jacka Odrowąża w Ottawie (ON) → Ottawa (ON), parafia Świętego Jacka Odrowąża
Parafia Świętego Jacka w Portage la Prairie (MB) → Portage la Prairie (MB), parafia Świętego Jacka

Parafia Świętego Jana Chrzciciela w Tyndall (MB) → Tyndall (MB), parafia Świętego Jana Chrzciciela
Parafia Świętego Jana Chrzciciela w Kopernik (AB) → Kopernik (AB), parafia Świętego Jana Chrzciciela
Parafia Świętego Józefa w Candiac (SK) → Candiac (SK), parafia Świętego Józefa
Parafia Świętego Józefa w Derwent (AB) → Derwent (AB), parafia Świętego Józefa
Parafia Świętego Józefa w Kelvington (SK) → Kelvington (SK), parafia Świętego Józefa
Parafia Świętego Józefa w Kirkland Lake (ON) → Kirkland Lake (ON), parafia Świętego Józefa
Parafia Świętego Józefa w Radway (AB) → Radway (AB), parafia Świętego Józefa
Parafia Świętego Kazimierza w Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Świętego Kazimierza
Parafia Świętego Kazimierza w Krakow (AB) → Krakow (AB), parafia Świętego Kazimierza
Parafia Świętego Kazimierza w St. Paul (MN, USA) → St. Paul (MN, USA), parafia Świętego Kazimierza
Parafia Świętego Kazimierza w Vancouver (BC) → Vancouver (BC), parafia Świętego Kazimierza
Parafia Świętego Krzyża w Ashern (MB) → Ashern (MB), parafia Świętego Krzyża
Parafia Świętego Leona w Rockford (SK) → Rockford (SK), parafia Świętego Leona
Parafia Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga (ON) → Mississauga (ON), parafia Świętego Maksymiliana Kolbego
Parafia Świętego Michała Archanioła w Krydor (SK) → Krydor (SK), parafia Świętego Michała Archanioła
Parafia Świętego Michała Archanioła w Lemberg (SK) → Lemberg (SK), parafia Świętego Michała Archanioła
Parafia Świętego Patryka w Sturgis (SK) → Sturgis (SK), parafia Świętego Patryka
Parafia Świętego Piotra i Pawła w Hay Lakes (AB) → Hay Lakes (AB), parafia Świętego Piotra i Pawła
Parafia Świętego Piotra i Pawła w Ladywood (MB) → Ladywood (MB), parafia Świętego Piotra i Pawła

Parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Ituna (SK) → Ituna (SK), parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika
Parafia Świętego Stanisława Biskupa w Round Hill (AB) → Round Hill (AB), parafia Świętego Stanisława Biskupa
Parafia Świętego Stanisława Kostki w Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Świętego Stanisława Kostki
Parafia Świętego Stanisława w East Selkirk (MB) → East Selkirk (MB), parafia Świętego Stanisława
Parafia Świętej Jadwigi w Barry's Bay (ON) → Barry's Bay (ON), parafia Świętej Jadwigi
Parafia Świętej Heleny w Kuroki (SK) → Kuroki (SK), parafia Świętej Heleny
Parafia Świętej Jadwigi w Oshawie (ON) → Oshawa (ON), parafia Świętej Jadwigi
Parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus w Lintlaw (SK) → Lintlaw (SK), parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus
Parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus w Walkleyburg (MB) → Walkleyburg (MB), parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus
Parafia Świętej Teresy w Courtice (ON) → Courtice (ON), parafia Świętej Teresy
Parafia Świętej Trójcy w Tolstoi (MB) → Tolstoi (MB), parafia Świętej Trójcy
Parafia Świętych Aniołów w Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Świętych Aniołów
Parafia Świętych Piotra i Pawła w Ardmore (AB) → Ardmore (AB), parafia Świętych Piotra i Pawła
Parafia Świętych Piotra i Pawła w Welland (ON) → Welland (ON), parafia Świętych Piotra i Pawła
Parafia Trójcy Świętej w Nisku (AB) → Nisku (AB), parafia Trójcy Świętej
Parafia Świętego Alberta w Saint Albert (AB) → Saint Albert (AB), misja i diecezja
Parish of Blessed Kinga in Otthon (SK) → Otthon (SK), parafia Błogosławionej Kingi
Parish of Mary Queen of Poland in Fosston (SK) → Fosston (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Polski
Parish of Mary, Queen of All Hearts in Lestock (SK) → Lestock (SK), parafia Matki Boskiej Królowej Wszystkich Serc
Parish of Our Lady of Mount Carmel in Tiny (SK) → Tiny (SK), parafia Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel
Parish of Our Lady of Perpetual Help in Grayson (SK) → Grayson (SK), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy
Parish of St. Anthony in Rama (SK) → Rama (SK), parafia Świętego Antoniego

Parish of St. Gerard in Yorkton (SK) → Yorkton (SK), parafia Świętego Gerarda
Parish of St. Helen in Kuroki (SK) → Kuroki (SK), parafia Świętej Heleny
Parish of St. Henry in Melville (SK) → Melville (SK), parafia Świętego Henryka
Parish of St. Joseph in Candiac (SK) → Candiac (SK), parafia Świętego Józefa
Parish of St. Joseph in Kelvington (SK) → Kelvington (SK), parafia Świętego Józefa
Parish of St. Mary in Regina (SK) → Regina (SK), parafia Najświętszej Maryi Panny
Parish of St. Mary in Wadena (SK) → Wadena (SK), parafia Matki Boskiej
Parish of St. Michael the Archangel in Lemberg (SK) → Lemberg (SK), parafia Świętego Michała Archanioła
Parish of St. Patrick in Sturgis (SK) → Sturgis (SK), parafia Świętego Patryka
Parish of St. Stanislaus Bishop and Martyr in Ituna (SK) → Ituna (SK), parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika
Parish of St. Theresa of the Child Jesus in Lintlaw (SK) → Lintlaw (SK), parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus
Parish of the Blessed Sacrament in High Tor (SK) → High Tor (SK), parafia Najświętszego Sakramentu
Parish of the Holy Ghost, Winnipeg (MB) → Winnipeg (MB), parafia Świętego Ducha
Parish St. John the Baptist in Tyndall (MB) → Tyndall (MB), parafia Świętego Jana Chrzciciela

Pelly Bay (NU) → Kugaaruk (NU)

Pequis (AB). Osada położona ok. 20 kilometrów na północny zachód od → Grande Prairie (AB). Mieszkających w niej Polaków odwiedzali z posługą duszpasterską ojcowie Paweł → Kulawy OMI i Antoni → Sylla OMI.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 335.

Pine River (MB), kościół Świętych Piotra i Pawła (*Sts. Peter and Paul Church*). Osada położona 315 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy pojawili się w 1902 r. Duszpasterstwo Polaków zapoczątkował w 1907 r. o. Leonard → Nandzik OMI. W tym samym roku z jego inicjatywy podjęto budowę drewnianej kaplicy, ale pożar zniszczył budowlę przed jej ukończeniem. Od 1911 r. misję duszpastersko obsługiwali proboszczowie z parafii w → Sifton (MB). Kościół wybudowano w 1928 r.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 210; Plewko J., *Pine River, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.),

Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 149-152; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 94.

Plain Lake (AB) → Warwick (AB)

Pleasant Home (MB). Miejscowość położona ok. 75 km na północ od Winnipeg (MB). Osadnictwo Polaków w okolicy rozpoczęło się w 1898 r. W 1899 r. polskich emigrantów zaczął odwiedzać o. Jan → Kulawy OMI. Oblaci kontynuowali wizyty duszpasterskie do 1910 r.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, s. 130-136, 148; Plewko J., Pleasant Home*, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 153; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 95-96.

Plumas (MB), kościół Świętego Piotra i Pawła (*SS. Peter and Paul*). Miejscowość położona ok. 150 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Początki osadnictwa polskich emigrantów datuje się na początek XX w. W tym okresie działalność misyjną prowadzili księża oblaci, a następnie także księża diecezjalni.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 188-190; Tkaczyk W., *Plumas, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 154-156.

Polonia → Huns Valley (MB), kościół Świętej Elżbiety

Pond Inlet (NU). Osada zwana w inuktitut Mittimatalik, położona na Ziemi Baffina. Wspólnota Inuitów liczyła w niej ok. 1400 osób, w tym ok. 50 katolików. Pierwszym misjonarzem w Pond Inlet był o. Étienne Bazin OMI, który w 1929 r. wybudował tam kościółek. W 1994 r. o. Guy Mary Rousselière OMI zginął tam w pożarze. Spaliła się wtedy kaplica i misja. Misjonarz nie rezydował tam już na stałe. Wspólnotę odwiedzali polscy oblaci, m.in. bp Wiesław → Krótki OMI i o. Daniel → Szwarc OMI.

Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 214-218, 221-222; Zając P., *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012, s. 100, 101, 110, 112, 113, 117, 138.

Portage la Prairie (MB), parafia Świętego Jacka (*St. Hyacinth Church*). Małe miasto położone ok. 85 km na zachód od → Winnipeg (MB). Początki polskiego osadnictwa sięgają pierwszych lat XX w. W 1913 r. spłonął kościół Świętego Huberta. W związku z tym Polacy (ok. 40 rodzin) podjęli się wybudowania własnej świątyni pod kierunkiem o. Franciszka → Kowalskiego OMI, proboszcza parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Kościół ukończono w grudniu tego samego roku. Do 1921 r. do kościoła w Portage la Prairie dojeżdżali ojcowie Leonard → Nandzik OMI, Bronisław → Heintze OMI, a następnie księża: Józef Solski, Aleksander Korwin-Szymanowski, Ignacy E. Zielonka, Walter Urbaniak i Józef Kręciszewski. W 1921 r. w parafii zamieszkał ks. Franciszek Stroński.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 184-187; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 46; Tkaczyk W., *Portage la Prairie, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 163-164.

Pouce Coupe (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Prague (AB). Osada położona na północny wschód od → Kopernik (AB). Zamieszkiwali ją głównie Czesi. Pierwszą kaplicę zbudowano w 1909 r., ale następnej zimy została strawiona przez pożar. Drugi większy kościół zbudowano w tym samym miejscu latem 1910 r. W latach 20. przybyło wielu nowych osadników z Czechosłowacji, a kościół został powiększony i przebudowany w 1922 r. Osadę odwiedzał o. Paweł → Kulawy OMI.

Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 217.

Precious Blood Church in Fraserwood (MB) → Fraserwood (MB), kościół Krwi Przenajświętszej
Precious Blood Church in Keld (MB) → Keld (MB), kościół Krwi Przenajświętszej

Prince Rupert (BC), parafia Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie. We wrześniu 2004 r. posługę duszpasterską w tej angielskojęzycznej parafii rozpoczął o. Sławomir → Trzasko OMI. Kontynuował ją o. Jacek → Nosowicz OMI.
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 116.

Prud'homme (SK), kościół Matki Boskiej Królowej Pokoju (*Our Lady Queen of Peace Church*). Niewielka osada położona ok. 60 km na północny wschód od → Saskatoon (SK), w *diecezji Prince Albert*. Osadnictwo polskie sięga końca XIX w. Pierwszy kościół drewniany wybudowano w 1904 r. Poświęcony został przez o. Augusta → Fornera OMI z → Fish Creek (SK). Dojeżdżał on do Prud'homme do 1908 r. W 1908 r. posługę w misji objął o. Teofil → Nandzik OMI z Fish Creek. Pełnił ją do 1921 r. W 1919 r. wybudowano w Prud'homme nowy kościół. W latach 1921-1926 ponownie do misji dojeżdżał o. August → Forner. Od 1926 r. misję obsługiwali polscy księża diecezjalni.
Bibliografia: Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 216, 241; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 274; Walewander E., *Prud'homme, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 333-335.

Quill Lake (SK), kościół Świętej Katarzyny (*Church of St. Catherine*). Osada położona ok. 165 km na wschód od → Saskatoon (SK). Opiekę duszpasterską nad katolikami w osadzie sprawował najpierw ks. Dosithee Gamache z → Wadena (SK), a następnie księża rezydujący w parafii Świętej Heleny w → Kuroki (SK). W 1934 r. duszpasterstwo przejęli tam ojcowie oblaci. Do Quill Lake dojeżdżali kolejno ojcowie: Raphaël → Schäffer OMI (1934), Stanisław → Puchniak (1934-1935), Jan → Bednarz OMI (1935), Kazimierz → Holick OMI (1935-1940), Antoni → Rabiega OMI (1940-1949), Mieczysław → Węcki OMI (1949-1953),

Wincenty → Ferdynus OMI (1953-1958), Albert → Pilikowski OMI (1958-1962), Józef → Łopuszański OMI (1962), Ryszard → Latusek OMI (1962-1969), Edward → Klimuszko OMI (1969-1972), Jan → Szkodziński OMI (1972), Alessandro → Costa OMI (1973), Casimir → Krystkowiak OMI (1973), ponownie Mieczysław Węcki OMI (1973-1976). W 1976 r. parafię przejęli księża diecezjalni. Kościół Świętej Katarzyny został wybudowany w 1937 r., a zmodernizowany w 1958 r.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 58, 195, 207-208; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 264.

Rabbit Hills (AB) → Nisku (AB)

Rackham (MB), kościół Świętego Antoniego (*St. Anthony's*). Miejscowość położona ok. 220 km na południowy zachód od Winnipeg (MB), zwana też nieoficjalnie Antonówką, od polskiej kaplicy Świętego Antoniego, wybudowanej w 1905 r. W 1923 r. ukończono większy kościół pw. Świętego Antoniego i Matki Boskiej Szkaplerznej. W latach 40. XX w. kościół został podporządkowany parafii Przenajświętszego Serca w → Elphinstone (MB), obsługiwanej przez oblatów.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 180-182; Jabłoński A., *Rackham, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 165-166.

Radway (AB), parafia Świętego Józefa (*St. Joseph Parish*). Europejscy osadnicy (m.in. Polacy) przybyli w te okolice w latach 1882-1893. Opieką duszpasterską otaczał ich m.in. o. Antoni → Sylla OMI. Duże znaczenie dla rozwoju życia religijnego wspólnoty wiernych miało przybycie w 1926 r. sióstr miłosierdzia (*Sisters of Charity of the Immaculate Conception*).
Bibliografia: APWNMP; Tkaczyk W., *Radway, Alta., diec. St. Paul,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 456-458.

Rama (SK), parafia Świętego Antoniego (*Parish of St. Anthony*). Osada położona 185 km na północny wschód od → Regina (SK). Założona w latach 1904-1910 przez osadników pochodzenia polskiego i ukraińskiego, przybyłych z Galicji w dawnej Rzeczpospolitej. Przez pierwszych kilkanaście lat

mieszkańcy Rama chodzili do kościoła w → Dobrowodach (SK), odległych o 14 km od Rama (SK). W 1920 r. erygowano parafię w Rama. Pierwszym proboszczem został ks. Stephan Mayer CSsR, dojeżdżając z Dobrowód. W lipcu 1921 r. ukończono budowę kościoła Świętego Antoniego. Kolejni proboszczowie, księża Józef Knapik CSsR i Izydor Shalla CSsR, dojeżdżali z → Yorkton (SK) do września 1928 r. Pierwszym proboszczem rezydującym w Rama został w 1928 r. ks. Teodor Przybyłek. Zakupił on dom, który pełnił funkcję plebanii. Nowy rozdział duszpasterstwa otworzył o. Antoni → Sylla OMI, który najtrwalej wpisał się w historię parafii w Rama ze względu na długie lata pracy (1933-1962) i szeroko zakrojoną działalność duszpasterską, kulturalną i organizacyjną. W latach 1935-1938 wybudował obszerną halę parafialną, a w 1941 r. plebanię. Największym jego dziełem była budowa kopii groty Matki Boskiej z Lourdes. Grota ta wzniesiona z polnych kamieni w 1939 r. stała się znanym w całej prowincji Saskatchewan sanktuarium, do którego przybywali pielgrzymi. Na jego zaproszenie do Rama przyjeżdżały co roku na dwa miesiące polskie benedyktynki z klasztoru w → Arborg (MB), prowadząc wakacyjną szkołę dla dzieci. Zaowocowało to dwudziestoma powołaniami do tego zakonu. Przy parafii o. Antoni Sylla założył szereg stowarzyszeń, jak: Bractwo Różańcowe, Rycerze Kolumba, Chór Parafialny oraz Kółko Oświatowe. Okresowo o. Antoniego Syllę OMI wspomagali ojcowie Jan → Bednarz OMI (1933-1934), Antoni → Rabiega OMI (1937-1940) oraz Ryszard → Latusek (1940). Kolejnym proboszczem został o. Jan Bednarz (1962-1978). Z Rama oblaci posługiwali także w okolicznych polskich wspólnotach, m.in. w parafii Świętych Piotra i Pawła w → Dobrowodach (SK), w kościele w → Invermay (SK). Po 1978 r. parafia w Rama straciła swój status i stała się misją obsługiwaną przez księży diecezjalnych z okolicznych parafii, m.in. z parafii → Kuroki (SK), → Canora (SK) i → Wadena (SK). Placówka straciła także swój polski charakter. Od 1989 r. jest filią parafii w → Sturgis (SK) obsługiwanej przez polskich oblatów. Obecnie do parafii należy ok. 63 rodzin. W niedzielnej mszy św. uczestniczy ok. 100 wiernych.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 194-195, 652-653; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67-68; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 61-65; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80-81; Hałas A., *Rama, Sask., archidiec. Re-*

gina, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 336-338; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 250-251; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 369.

Red Deer (AB). Miasto położone ok. 150 km na południe od → Edmonton (AB). Napływ Polaków rozpoczął się na początku lat 80. XX w. Opieką duszpasterską otaczali ich m.in. polscy oblaci z parafii Świętego Różańca w → Edmonton (AB). W Red Deer założono polską szkółkę sobotnią, drużynę ZHP, polskie przedszkole oraz Polish-Canadian Red Deer Club.
Bibliografia: APWNMP; Plewko J., *Red Deer, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 459.

Redfield (SK), kościół Świętego Antoniego (*St. Anthony's Church*). Osada położona 135 km południowy zachód od Prince Albert. Pierwsi polscy osadnicy w okolicy pochodzili z Galicji, z okolic Tarnopola. W 1918 r. w Redfield wybudowano kościół Świętego Antoniego. Od początku duszpasterstwo sprawowali tam ojcowie Teofil → Nandzik OMI i August → Forner OMI z misji Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w → Fish Creek (SK). Od 1924 r. misją Świętego Antoniego w Redfield opiekowali się duszpasterze z parafii Świętego Michała w → Krydor (SK), najpierw księża diecezjalni (1924-1939), a następnie oblaci (1939-1956). W latach 70. XX w. misja w Redfield została zamknięta, a kościół Świętego Antoniego przekazany Muzeum w North Battleford.
Bibliografia: Jabłoński A., *Redfield. Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 339; Tkaczyk W., *Krydor, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 310-313.

Regina (SK), parafia Najświętszej Maryi Panny (*St. Mary's*). Chociaż pierwsza polska rodzina przybyła do późniejszej stolicy prowincji Saskatchewan już w 1892 r., to jednak założenie polskiej parafii nastąpiło

dopiero w 1930 r. Początkowo Polacy należeli do oblackiej (niemieckiej) parafii Najświętszej Maryi Panny (*St. Mary's*), gdzie istniało polskie stowarzyszenie społeczno-kulturalne i polski chór. W latach 1912-1917 w parafii tej jako wikary pracował o. Karol → Greczel OMI, sprawując opiekę nad Polakami. Po jego odejściu Polakom w parafii Najświętszej Maryi Panny okazjonalnie posługiwali w latach 1917-1930 m.in. ojcowie Antoni → Sylla OMI, Ryszard → Kosian OMI i Jan → Czujak OMI. W latach 1926-1930 oraz 1931-1932 w parafii Najświętszej Maryi Panny pracował Emil → Twardochleb OMI. Polacy starali się o powstanie oddzielnej parafii, zakładając m.in. w tym celu Polski Klub Katolicki (*Polish Catholic Club*), którego celem było zbieranie funduszy na budowę kościoła i domu polskiego. W 1928 r. w takim samym celu powołano *The Polish Ladies Aid Society*. W 1931 r. pod kierunkiem ks. Antoniego Gockiego wybudowano kościół Świętego Antoniego.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 300-308; Hałas A., *Regina, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 340-343; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 31-32; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 353.

Rembrandt (MB). Miejscowość położona ok. 100 km na północ od → Winnipeg (MB), między → Arborg (MB) a → Camp Morton (MB). Pierwsi Polacy osiedlili się w okolicy w 1900 r. Polaków odwiedzali m.in. polscy oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Początkowo mieszkańcy uczęszczali do kościoła w → Meleb (MB). W latach 1914-1919 z posługą duszpasterską dojeżdżali oblaci z Arborg: o. Andrzej → Stojar OMI (1914-1916), o. Leonard → Nandzik OMI (1914-1916), o. Ryszard → Kosian OMI (1916-1919).
Bibliografia: APWNMP.

Repulse Bay (NU). Osada Inuitów zwana w inuktitut Naujaat (miejsce lęgowe mew), położona nad Zatoką Hudsona. Liczyła ok. 750 mieszkańców. Odwiedzana przez Europejczyków od 1740 r. W 1932 r. wybudowano w niej misję katolicką. Miejscową wspólnotę katolicką odwiedzali polscy misjonarze, m.in. bp Wiesław → Krótki OMI i o. Adam → Filas OMI.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 213-218.

Rockford (SK), parafia Świętego Leona (*St. Leo's Parish*). Od 1904 r. opiekę duchową nad katolikami z Rockford sprawowali księża redemptoryści z → Yorkton (SK). W październiku 1933 r. parafia Świętego Leona w Rockford stała się misją parafii Świętego Patryka w → Sturgis (SK), gdzie duszpasterstwo w powierzono polskim oblatom. Pierwszym duszpasterzem był (przez kilka miesięcy) o. Jan → Bednarz OMI (1934). Po nim pracowali inni oblaccy proboszczowie: Thomas → Nowak OMI (1934-1958), Józef → Kucharczyk OMI (1958-1963), Jerry → Talarski OMI (1963-1986), Jan → Szkodziński OMI (1986-1990), Frank → Frazik OMI (1990-1992), Adam → Filas OMI (1992-1996), Casimir → Krystkowiak OMI (1996-1999), Andrzej → Sowa OMI (1999-2005), Antoni → Degutis OMI (2005-2008), a po nim następni duszpasterze ze Sturgis. Budowa obecnego kościoła Świętego Leona rozpoczęła się w 1926 r., a zakończyła w 1938 r. Przy kościele powstał cmentarz. Obecnie do parafii należy ok. 15 rodzin. W niedzielnej mszy św. uczestniczy od 10 do 15 wiernych.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 62-63; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80-81; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68.

Rose Valley (SK), kościół Chrystusa Króla (*Church of Christ the King*). Osada położona na północ od → Fosston (SK), ok. 210 km w linii prostej na północny wschód od → Regina (SK). W jej okolicy mieszkało 17 polskich rodzin, które w 1937 r. rozpoczęły budowę skromnego kościoła. Ukończono go w kwietniu 1939 r. Wspólnotę katolicką odwiedzał o. Felix → Kwiatkowski OMI, rezydujący wówczas w Fosston. Uroczystość poświęcenia kościoła pw. Świętej Róży z Limy (*St. Rose of Lima*) odbyła się 14 lipca 1939 r. Po o. Feliksie Kwiatkowskim wspólnotę odwiedzali kolejno oblaci rezydujący w Fosston: Ryszard → Latusek OMI (1947-1949), Kazimierz → Buchwald OMI (1949-1953), Władysław → Panek OMI (1953-1959), Edmund → Rygusiak OMI (1959-1966), Joseph → Suroviak OMI (1966-1968), Casimir → Krystkowiak OMI (1968-1973). O. Joseph Suroviak OMI doprowadził do budowy nowego, bardziej okazałego kościoła, który otrzymał wezwanie Chrystusa Króla. Od grudnia 1971 do 1973 r., ze względu na pożar plebanii w Fosston, rezydował tu o. Casimir Krystkowiak OMI. Od roku 1973 Rose Valley formalnie stało się misją parafii w St. Front.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 208-209; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Jabłoński A., *Rose Valley, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 344.

Rosedale (MB) → Rossdale (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa

Rossburn (MB), kościół Świętej Teresy (*St. Theresa's Church*). Miejscowość położona ok. 275 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy w okolicy wybudowali kaplicę pw. Świętego Stanisława Kostki już w 1910 r. W 1934 r. erygowano tam parafię. W 1947 r. o. Augustyn → Michalik OMI rozpoczął budowę odrębnych budynków kościoła i plebanii. Powiększenie nowego kościoła to dzieło o. Józefa → Ciepłego OMI – proboszcza od czerwca 1951 roku. W parafii pracowali ojcowie oblaci: Augustyn Michalik OMI (1947-1950), Jan → Chwist OMI (1950-1951), Józef Ciepły OMI (1951-1958), Jan → Mendyka OMI (1958-1964), Edmund → Rygusiak OMI (1966-1983). Parafia w Rossburn obsługiwała misje w → Oakburn Farms (MB), → Oakburn (MB) i w → Angusville (MB).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; Hałas A., *Rossburn, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 174-175; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 168-170.

Rossdale (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa (*Sacred Heart*). Początki polskiego osadnictwa w okolicach sięgają 1897 r. Pierwszych osadników odwiedzali polscy oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Byli to m.in. o. Wojciech → Kulawy OMI, o. Andrzej → Stojar OMI, o. Franciszek → Kowalski OMI, o. Ryszard → Kosian OMI. W 1903 r. powstał pierwszy mały kościółek, a w latach późniejszych wybudowano nieco większy. Jego poświęcenia dokonał o. Franciszek Kowalski OMI w czerwcu 1911 r. Z czasem duszpasterstwo przeniesiono do → St. Andrews (MB) .
Bibliografia: APWNMP.

Round Hill (AB), parafia Świętego Stanisława Biskupa (*St. Stanislaus Bishop*). Osada położona 75 km na południowy wschód od → Edmonton (AB), w okolicach → Lake Demay (AB). Pierwsi osadnicy polscy przybyli w okolice pod koniec XIX wieku. W 1898 r. rodzina Stanisława Banacha zwróciła się do bpa Vitala Grandina OMI, ordynariusza diecezji → St. Albert (AB) z prośbą o polskiego kapłana. W tym samym roku przybył do polskich osadników o. Wojciech → Kulawy OMI z → Winnipeg (MB). W 1904 r. wybudowano kościół Świętego Michała Archanioła. W 1905 r. zmieniono wezwanie na Świętego Stanisława Biskupa. 7 lipca 1906 r. erygowano parafię. Pierwszym proboszczem został o. Paweł → Kulawy OMI, który w 1907 r. zamieszkał w nowo wybudowanym domu parafialnym. Z Round Hill dojeżdżał on do → Wostok (AB), → Mundare (AB) i Glidehurst, gdzie pobudował kościoły, a także do → Dombrowa (AB). W 1915 r. o. Paweł Kulawy OMI został proboszczem w parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB). W latach 1915-1916 w parafii pracował ks. Michael Dymiński. W latach 1916-1921 regularnie przyjeżdżał do Round Hill o. Paweł Kulawy OMI z Edmonton. Po nim w latach 1921-1926 dojeżdżał o. Antoni → Sylla OMI, kolejny proboszcz w Edmonton, a po nim jego następcy. Od 1940 r. w parafii rezydowali księża diecezjalni.

Bibliografia: Jabłoński A., *Round Hill, Alta., archidiec. Edmonton,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 460-462.

Rouyn-Noranda (QC). Miasto położone na dwu brzegach jeziora Osisko. Swe powstanie zawdzięcza odkryciom w okolicy złóż miedzi i złota. Przez wiele dziesiątek lat w okolicy było czynnych ponad 20 kopalń miedzi i złota. Polscy osadnicy pojawili się w mieście już w 1938 r. Jednak pierwsza większa grupa osiadła tu w latach 1948-1951 (ok. 650 osób). Podjęli oni w większości pracę w kopalniach złota i miedzi. Z posługą duszpasterską docierał do nich o. Wojciech → Golus OMI → z Kirkland Lake (ON). Odprawiał on msze niedzielne dwa razy w miesiącu, korzystając z sali parafialnej przy kościele angielskim. Kilka lat później Polacy wybudowali własny kościół. Miejscowi wierni do 1985 r. obsługiwani byli przez oblackich duszpasterzy z Kirkland Lake.

Bibliografia: Hałas A., *Kirkland Lake, Ont.,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 126-128;

Hałas A., *Rouyn-Noranda, Que.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1: *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 71.

Ruda (SK), kościół Świętego Krzyża (*Holy Cross Church*). Osada położona 220 km na północny wschód od → Regina (SK). Duszpasterstwo objazdowe prowadzili w niej oblaci ze → Sturgis (SK).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68.

Rycroft (AB), kościół Świętych Piotra i Pawła (*St. Peter and Paul Church*). Miejscowość położona ok. 400 km na północny zachód od → Edmonton (AB). Od 1938 r. posługę duszpasterską pełnił w niej o. Joachim → Michałowski OMI z → Webster River (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Rycroft, Alta., archidiec. Grouard-McLennan,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 463.

Sacred Heart of Jesus Parish in Garson (MB) → Garson (MB), parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa
Sacred Heart Church in St. Andrews (MB) → St. Andrews (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa
Sacred Heart Church in Canmore (AB) → Canmore (AB), parafia Najświętszego Serca Jezusowego
Sacred Heart Church in Elphinstone (MB) → Elphinstone (MB), kościół Przenajświętszego Serca
Sacred Heart Church in Fisher River (MB) → Fisher River (MB), kościół Najświętszego Serca Jezusa
Sacred Heart Church in Komarno (MB) → Komarno (MB), kościół Najświętszego Serca Jezusowego
Sacred Heart Church in Rossdale (MB) → Rossdale (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa
Sacred Heart Church in Viktoria Park (MB) → Rossdale (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa
Sacred Heart Church in Wostok (AB) → Wostok (AB), parafia Świętego Michała Archanioła
Sacred Heart Church in Tarnopol (SK) → Tarnopol (SK), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa

Sacred Heart Parish in Webster (AB) → Webster (AB), parafia Najświętszego Serca Jezusowego

Saint Albert (AB), misja i diecezja. Dzisiaj jest miastem położonym na północno-zachodnich rubieżach → Edmonton (AB) w dolinie rzeki Sturgeon. To jedna z najważniejszych misji w historii oblatów na kanadyjskim północnym zachodzie. Powstanie misji związane było z osobą legendarnego misjonarza prerii o. Alberta Lacombe OMI. Pracował z wielką gorliwością na preriach wśród Indian z plemienia Czarnych Stóp i Kri, zdobywając ich głęboki szacunek. W 1852 r. przybył w okolice Edmonton, kontynuując pracę wśród Indian i Metysów. W styczniu 1861 r. bp Alexandre Taché OMI z Saint Bonifacy i o. Albert Lacombe OMI wybrali niewielkie wzgórze, oddalone o 12 km na północ od Edmonton, na miejsce nowej misji. W 1862 r. o. Albert Lacombe OMI zaczął budowę misji. Misja ta stała się wkrótce jedną z ważniejszych ze względu na wzrastające znaczenie Edmonton oraz dostęp do prerii i doliny rzeki Saskatchewan. O. Albert Lacombe OMI wybudował istniejącą do dziś niewielką kaplicę. Nazwę „St. Albert" nadał osadzie bp Alexandre-Antonin Taché OMI.
W roku 1870 St. Albert miało ok. 1000 mieszkańców, w większości Metysów. W 1904 r. otrzymało prawa miejskie, a dwa lata później połączenie kolejowe. 22 września 1871 r. stało się stolicą diecezji St. Albert, wydzielonej z diecezji → St. Boniface (MB). Jej pierwszym ordynariuszem został bp Vitalis Grandin OMI, a po jego śmierci (1902 r.) bp Emil Legal OMI. 30 listopada 1912 r. diecezja została podniesiona do rangi archidiecezji i zmieniono jej nazwę na → Edmonton (AB). W tym samym czasie z jej terytorium wydzielono diecezję → Calgary (AB). Obecnie w St. Albert oblaci prowadzą parafię Świętego Alberta. Proboszczem parafii w latach 2002-2014 był polski oblat o. Andrzej → Stendzina OMI. W 2014 r. proboszczem parafii został o. Ignacy → Warias OMI. W St. Albert znajduje się wielki cmentarz oblatów Maryi Niepokalanej.
Bibliografia: Borgstede A. (red.), *The Black Robe's Vision: A History of St. Albert and District*, t. 1, *St. Albert*, Alberta 1985; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 52-53.

Saint Albert, diocese → Saint Albert (AB), misja i diecezja

Saint-Paul-des-Métis (AB), misja założona przez o. Alberta Lacombe OMI w 1895 r. Po pertraktacjach z rządem otrzymał on teren dostateczny, by założyć ok. 50 farm i uzbierał konieczną do realizacji tego celu sumę

pieniędzy. Teren zarezerwowany na kolonię dla Metysów był oddalony o ok. 130 km od Lac-La-Biche, niedaleko od rezerwatu Indian Saddle Lake. 15 lipca 1896 r. o. Adeodat Thérien rozbił namiot misyjny na brzegu jeziora, zapoczątkowując nową misję Saint-Paul-des-Métis. Jezioro to, zwane Egg Lake (franc. *Lac des Oeufs*, czyli *Jezioro Jajek*), przejściowo nazywano od misji „Saint-Paul-des-Métis", ostatecznie jednak przyjęła się nazwa Thérien Lake. W 1897 r. do misji Saint-Paul-des-Métis napłynęło pięćdziesiąt rodzin, z których każda miała ośmioro, dziesięcioro dzieci. Do tej właśnie misji otrzymał skierowanie od władz zakonnych kaleki już brat Antoni → Kowalczyk OMI. W pierwszych latach istnienia misja Saint-Paul-des-Métis rozwijała się prężnie. Stanęły młyn parowy i tartak, dom dla oblatów i dom dla sióstr zakonnych. W misji brat Antoni Kowalczyk OMI wybudował w lesie z grupą robotników tartak, który miał dostarczać drewno na potrzeby budowy. Uruchomił także na skraju drogi kuźnię. Upadek misji zaczął się w 1905 r. od pożaru, który wybuchł w nocy z 15 na 16 stycznia. Spaliła się wtedy szkoła, a w pożarze zginęła jedna z dziewięćdziesięciu uczennic. Przeżycie było wstrząsające dla wszystkich. W misji Saint-Paul-des-Métis brat Antoni Kowalczyk OMI spędził czternaście lat życia (październik 1897 – październik 1911).
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 53-57.

Sandy Hook (MB), kościół Matki Bożej Szkaplerznej (*Our Lady of the Scapular*). Osiedle położone 80 km na północ od → Winnipeg (MB). Pierwsi Polacy osiedlili się w okolicy prawdopodobnie w 1897 r. W 1905 r. ukończono budowę kościoła Matki Bożej Szkaplerznej. Początkowo duszpasterstwo prowadzili oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Od 1913 r. duszpasterstwo w Sandy Hook prowadzili oblaci dojeżdżający z → Gimli (MB), a następnie z → Arborg (MB) – w latach 1916-1919 był to o. Ryszard → Kosian OMI. W 1938 r. przy kaplicy wybudowano plebanię i została utworzona parafia. W 1944 r. ukończono budowę nowego kościoła Świętej Marii Eufrazji, założycielki Sióstr Dobrego Pasterza.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 145-147; Tkaczyk W., *Sandy Hook*, Man., archidiec. Winnipeg, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2: *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 199.

Sandy Lake (AB). Dzisiaj Beaumont, miasteczko położone na obrzeżach → Edmonton (AB). Niegdyś osada, w której osiedliła się rodzina Banachów – pierwsza polska rodzina w prowincji Alberta. W sierpniu 1898 r. rodzinę tę odwiedził o. Wojciech → Kulawy OMI.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170.

Sandylands (MB). Miejscowość położona na południowy wschód od → Winnipeg (MB). W 1908 r. mieszkało w niej 15 polskich rodzin. Odwiedzali je oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W 1914 r. wybudowano w Sandylands kaplicę pod kierownictwem o. Bronisława → Heintze OMI.
Bibliografia: Plewko J., *Sandylands, Man., archidiec. St. Boniface,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 178.

Sanktuarium Matki Boskiej z Lourdes w Rama (SK) → Rama (SK), parafia Świętego Antoniego
Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes w Skaro (AB) → Skaro (AB), parafia Matki Bożej Dobrej Rady

Sapton (MB). Miejscowość położona w odległości ok. 35 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). W marcu 1895 r. ustanowiono w Sapton dystrykt szkolny. Z posługą duszpasterską docierali tam oblaci z → Cook's Creek (MB).
Bibliografia: Tkaczyk W., *Cook's Creek, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 71-74.

Saskatoon (SK), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej (*Our Lady of Czestochowa Parish*). Największe miasto w Saskatchewan, założone w 1883 r., położone nad rzeką South Saskatchewan. Od 1933 r. stolica diecezji Saskatoon. Duszpasterstwo polskie w Saskatoon rozpoczęło się pod koniec lat 40. w kościele St. Mary's, a od 1952 r. w katedrze St. Paul. Msze św. i nabożeństwa odprawiali przeważnie polscy oblaci, m.in. o. Józef → Ciepły OMI, pracujący w latach 1947-1950 w kolegium Świętego

Tomasza w North Battleford. Historia powstania parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w Saskatoon wiąże się z istniejącym do dzisiaj Katolickim Stowarzyszeniem Polaków, powstałym w 1962 r. W 1963 r. zakupiono teren pod kościół, a w 1964 r. kupiono od Kanadyjskich Wojsk Lotniczych drewniany kościół. Parafię erygowano 4 grudnia 1964 r. Pierwszym jej proboszczem został ks. Stanisław Urbanowski. W 1966 r. wybudowano plebanię. W tym samym roku krótko funkcję proboszcza pełnił ks. Józef Spicer, po czym parafię objęli polscy misjonarze oblaci. Proboszczami w parafii byli kolejno ojcowie: Jan → Sajewicz OMI (1966-1967), Józef → Ciepły OMI (1967-1983), ponownie Jan Sajewicz OMI (1983-1984), Władysław → Karciarz OMI (1984-1987), Stanisław → Bijak OMI (1987-1991). Po oblatach duszpasterstwo przejęli ponownie księża diecezjalni. Jesienią 1966 r., dzięki zabiegom o. Jana Sajewicza OMI i Stowarzyszenia Katolickiego Polaków w Saskatoon, powstała Sobotnia Szkoła Polska im. Ignacego Skorupki.

Bibliografia: Walewander E., *Saskatoon, Sask., diec. Saskatoon, w:* Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 345-350; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 268-272.

Sclater (MB), misja Matki Bożej (*Our Lady*). Osada położona 330 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Osadnictwo na tym terenie rozpoczęło się po 1898 r., po doprowadzeniu linii kolejowej do → Dauphin (MB). Duszpasterstwo dojazdowe prowadzili oblaci i polscy kapłani diecezjalni z parafii Świętej Trójcy w → Sifton (MB). W 1919 r. do Sclater przybywał z posługą duszpasterską o. Ryszard → Kosian OMI. W 1925 r. poświęcono kaplicę pw. Matki Bożej.

Bibliografia: Plewko J., *Sclater, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 179-180.

Selkirk (MB), parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy (*Our Lady of Perpetual Help*). Miasto położone na zachodnim brzegu Red River, ok. 30 km na północ od → Winnipeg (MB). W latach 70. XIX w. oblaci zorganizowali w Selkirk misję, której celem było obsługiwanie północnej części prowincji Manitoba. 7 stycznia 1907 r. erygowano parafię Świętego Michała (*St. Michael*). Polscy emigranci uczęszczali do kościoła Świętego Michała.

Odwiedzali ich także polscy oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W 1932 r. wybudowano kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy.
Bibliografia: Jabłoński A., *Selkirk, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 181-188.

Sexmith (AB). Sexsmith to miasto w północnej Albercie, ok. w regionie Peace River. Osiedlili się tam także Polacy. W → Webster (AB) mieszkała połowa Polaków całego kościelnego wikariatu apostolskiego Grouard. Pierwszym polskim oblatem, który odwiedził Webster i Sexmith, był o. Antoni → Sylla OMI (latem 1926 r.), a drugim o. Stanisław → Puchniak OMI.
Bibliografia: APWNMP; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 324; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 229-232.

Shoal Lake (MB), kościół Świętej Heleny (*St. Helen*). Miejscowość położona ok. 250 km na zachód od → Winnipeg (MB). Geneza polskiego osadnictwa w okolicy → Elphinstone (MB) obejmującej również Shoal Lake, sięga przełomu wieków. W te okolice z posługą duszpasterską docierał o. Wojciech → Kulawy OMI. Kościół pw. Świętej Heleny wybudowano w 1940 r. Był on podległy parafii Przenajświętszego Serca w Elphinstone, obsługiwanej przez oblatów.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej* (cz. II), „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Wołczański J., *Shoal Lake, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2: *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 189.

Shorncliffe (MB), kościół Świętego Józefa (*St. Joseph's Church*). Miejscowość położona na północ od → Winnipeg (MB). Pierwsi Polacy osiedlili się w okolicy w 1908 r. Kaplica Świętego Józefa została zbudowana w 1915 r. Pierwszymi polskimi duszpasterzami, którzy docierali do Shorncliffe, byli oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W latach 1914-1919 dojeżdżali tam z posługą duszpasterską oblaci z → Arborg (MB): o. Andrzej → Stojar OMI (1914-1916), Leonard → Nandzik OMI (1914-1916), o. Ryszard → Kosian OMI (1916-1919).

Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 152-155; Jabłoński A., *Arborg, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 40.

Sifton (MB), kościół Świętej Trójcy (*Holy Trinity Church*). Miasteczko położone 270 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Osadnictwo w rejonie Sifton rozpoczęło się w 1896 r., po doprowadzeniu linii kolejowej do miasteczka → Dauphin (MB). Osadnictwo Polaków w dystrykcie Sifton rozpoczęło się w 1898 r. Pierwszym ich duszpasterzem był o. Agapit → Pagé OMI, który nauczył się języka polskiego na tyle, aby móc posługiwać osadnikom w najbardziej potrzebnych sprawach. Pierwszym polskim kapłanem, który do nich zawitał, był o. Wojciech → Kulawy OMI, który odwiedził ich w ciągu pierwszych kilku miesięcy po przybyciu na prerie w 1899 r. W 1900 r. Polacy wybudowali małą kaplicę pod kierownictwem o. Karola → Greczela OMI. Druga kaplica spaliła się podczas budowy. Trzecia kaplica pw. Świętej Trójcy oraz niewielka plebania powstały w ciągu 4 miesięcy w 1907 r. obok miasteczka. Społeczność katolicka mieszkająca w najbliższych okolicach Sifton liczyła wówczas 25 polskich rodzin. Budową kierował o. Leonard → Nandzik OMI z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W 1911 r. przy kościele zaczął rezydować diecezjalny kapłan polski jako proboszcz parafii. W 1915 r. kościół przeniesiono do centrum miasteczka, znacznie go powiększając. W Sifton pracowali kolejno: Agapit Pagé OMI (1898), Wojciech Kulawy OMI (1899-1900), Karol Greczel OMI (1900-1902), Leonard Nandzik OMI (1907-1911). W 1935 r. do parafii Świętej Trójcy należały miejscowości: → Ethelbert (MB), → Garland (MB), → Pine River (MB), → Sclater (MB), Renver, Cowon, Pulp River, → Winnipegosis (MB), → Ashville (MB), Gilbert Plains, Grandview, Shortdale, Roblin, Merridale.

Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 203-213; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 41; Plewko J., *Sifton, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 192-198; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 93.

Skaro (AB), parafia Matki Bożej Dobrej Rady (*Our Lady of Good Council*). Osada położona ok. 65 km na północny wschód od → Edmonton (AB), obecnie pod nazwą Star. Pierwsi osadnicy polscy i ukraińscy zaczęli osiedlać się na farmach w okolicy Skaro ok. 1897 r. Jako pierwsi polscy księża dotarli do nich w 1899 r. rodzeni bracia Wojciech → Kulawy OMI i Jan → Kulawy OMI z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W latach 1900-1911 regularnie odwiedzał ich ks. Franciszek Olszewski z → Round Hill (AB). W latach 1901-1904 wybudowano kościół pw. Matki Bożej Dobrej Rady oraz pomieszczenie dla księdza. W latach 1911-1912 oraz 1914-1917 z posługą duszpasterską do Skaro dojeżdżał o. Paweł → Kulawy OMI. W 1917 r. z jego inicjatywy wybudowano nowy kościół i mieszkanie dla księdza. Świątynia służyła także wiernym obrządku greckokatolickiego z okolic Skaro. W latach 1917-1927 posługę duszpasterską w Skaro pełnił o. Antoni → Sylla OMI z parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB). W 1919 r. z jego inicjatywy wzniesiono kamienną grotę na wzór groty Matki Boskiej z Lourdes. Grotę zaprojektował i pomógł zbudować o. Philippe → Roux [Ruh] OMI. Budowę prowadzili Polacy przy pomocy katolików ukraińskich. Od 1919 r. do groty przybywały pielgrzymki maryjne zwłaszcza w święto Wniebowzięcia NMP. Gromadziły one wiernych różnych narodowości. Parafia w Skaro stała się centralnym ośrodkiem kultu maryjnego archidiecezji Edmonton.

Bibliografia: McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 46; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 155, 158, 203, 214, 221, 236-237, 250, 260; Plewko J., *Skaro, Alta., (współczesna nazwa: Star), archidiec. Edmonton,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 464; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 313; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 241-286.

Spirit River (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. O. Joachim → Michałowski OMI pracował w niej po święceniach kapłańskich jako misjonarz ludowy (1937-1938), a następnie odwiedzał ją jako proboszcz w → Webster (AB).

Bibliografia: APWNMP ; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 255.

SS. Cyril and Methodius in Gimli (MB) → Gimli (MB), kościół Świętego Cyryla i Metodego
SS. Peter and Paul Church in Plumas (MB) → Plumas (MB), kościół Świętego Piotra i Pawła
SS. Peter and Paul Parish in Ardmore (AB) → Ardmore (AB), parafia Świętych Piotra i Pawła
St. Albert Parish in St. Albert (AB) → Saint Albert (AB), misja i diecezja
St. Andrew Bobola Parish in St. Boniface (MB) → St. Boniface (MB), parafia Świętego Andrzeja Boboli

St. Andrews (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa (*Sacred Heart*). Okolice St. Andrews należą do najdawniej zasiedlonych okolic zachodniej Kanady. Początki polskiego osadnictwa w okolicach sięgają 1897 r. Pierwszych osadników odwiedzali polscy oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Byli to m.in. o. Wojciech → Kulawy OMI, o. Andrzej → Stojar OMI, o. Franciszek → Kowalski OMI, o. Ryszard → Kosian OMI. W 1903 r. powstał w → Rossdale (MB) pierwszy mały kościółek, a w latach późniejszych wybudowano nieco większy. Jego poświęcenia dokonał o. Franciszek Kowalski OMI w czerwcu 1911 r. Z czasem duszpasterstwo przeniesiono do St. Andrews, gdzie w 1938 r. wybudowano nowy kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. W uroczystości poświęcenia brali udział m.in. o. Mieczysław → Węcki OMI z parafii Świętego Ducha w Winnipeg oraz o. Ryszard → Kosian OMI, proboszcz z → Cook's Creek (MB). Kościół ten istniał do 1961 r.
Bibliografia: Tkaczyk W., *St. Andrews, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2: *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 199.

St. Ann's Church in Flin Flon (MB) → Flin Flon (MB), kościół Świętej Anny
St. Anne's Parish in Fenwick (ON) → Fenwick (ON), parafia Świętej Anny
St. Anthony Church in Haas (MB) → Haas (MB), kościół Świętego Antoniego
St. Anthony's Church in Angusville (MB) → Angusville (MB), kościół Świętego Antoniego
St. Anthony's Church in Redfield (SK) → Redfield (SK), kościół Świętego Antoniego
St. Anthony's Church in Zbaraz (MB) → Zbaraz (MB), kościół Świętego Antoniego

St. Anthony's of Padva Parish in Elma (MB) → Elma (MB), parafia Świętego Antoniego Padewskiego
St. Anthony's Church in Rackham (MB) → Rackham (MB), kościół Świętego Antoniego
St. Augustine Church in Whitemouth (MB) → Whitemouth (MB), kościół Świętego Augustyna
St. Benedict Church in Camp Morton (MB) → Camp Morton (MB), parafia Świętego Benedykta
St. Bonaventure Church in Chipman (AB) → Chipman (AB), kościół Świętego Bonawentury

St. Boniface (MB), parafia Świętego Andrzeja Boboli (*St. Andrew Bobola*). Do 1972 r. St. Boniface było odrębnym miastem, położonym naprzeciwko → Winnipeg (MB), na drugim brzegu Rzeki Czerwonej. Jego historia związana jest z utworzeniem w tym miejscu w 1818 r. misji katolickiej. Początki duszpasterstwa dla Polaków w St. Boniface sięgają lat 30. XX w. Początkowo prowadził je ks. Antoine → d'Eschambault, który nauczył się języka polskiego. Pierwszym, który podjął systematyczną pracę wśród tutejszych Polaków, był o. Władysław → Panek OMI, który w latach 40. (1943-1945, 1947-1953) był jednocześnie kapelanem miejscowego szpitala. W 1953 r. ukończono budowę kościoła dla Polaków. Parafia polska została erygowana w 1966 r.
Bibliografia: Walewander E., *St. Boniface, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 201-207.

St. Casimir Parish in Krakow (AB) → Krakow (AB), parafia Świętego Kazimierza
St. Casimir's Parish in St. Paul (MN, USA) → St. Paul (MN, USA), parafia Świętego Kazimierza
St. Casimir's Parish in Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Świętego Kazimierza
St. Catherine Church w Oakburn (MB) → Oakburn (MB), kościół Świętej Katarzyny

St. Catharines (ON), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy (*Our Lady of Perpetual Help Parish*). St. Catharines to miasto położone 12 mil na północ od Niagara Falls. Początki osadnictwa tam Polaków nie są bliżej

określone. Początkowo msze św. z kazaniem polskim były odprawiane w podziemiach angielskiego kościoła Świętej Katarzyny (obecnie katedra). W 1914 r. Polacy odkupili od Włochów mały drewniany kościół, istniejący od 1886 r. Jednak kościół ten skupiał nie tylko Polaków, lecz również inne narodowości. Pierwszym duszpasterzem był ks. Boleslaw Sperski. Po nim opiekę religijną nad Polakami sprawowało dziewięciu innych księży. W tym samym czasie kościół Matki Bożej służył również Włochom. W 1937 r. wezwanie kościoła zmieniono z „Matki Bożej" na „Matkę Bożą Nieustającej Pomocy". W 1946 r. przybyły do St. Catharines pierwsze grupy zdemobilizowanych żołnierzy polskich. W 1949 r. abp James McGuigan z Toronto powierzył duszpasterstwo parafii Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Pierwszym duszpasterzem oblackim dla Polaków został o. Leon → Caliński OMI. Trzon wspólnoty parafialnej tworzyło wówczas 70 polskich rodzin. W 1951 r. została erygowana samodzielna polska parafia. W tym samym roku wybudowano obecny kościół. Do jego budowy przyczynili się zwłaszcza ojcowie Władysław → Golecki OMI i Wojciech → Golus OMI. Prace wykończeniowe i upiększające trwały jeszcze przez wiele lat. W 1951 r. w parafii zamieszkały na stałe siostry felicjanki, zajmując dawne probostwo oblatów. W 1953 r. parafia liczyła 150 rodzin. W następnych latach powiększyła się do 500 rodzin. W 1954 r. powstała obok plebanii piękna grota. W latach 1968-1979 parafia rozrosła się do 1250 rodzin i osób indywidualnych. W latach 80. XX w. w St. Catharines skurczył się rynek pracy, co spowodowało odpływ Polaków z parafii. Obecnie do parafii należy ponad 1000 rodzin. W mszach św. w niedzielę uczestniczy ok. 700 osób.

Życie religijno-społeczne parafii było bogate. W niedziele, święta i dni powszednie w kościele odprawiane były dwie msze św., a od lat 80. – trzy (jedna po angielsku). Prowadzono także cotygodniową katechizację dla młodzieży ze szkól publicznych, rekolekcje wielkopostne, organizowano pielgrzymki do Midland i innych sanktuariów w Kanadzie i poza granicami. Od chwili powstania parafii działały przy niej organizacje i stowarzyszenia o charakterze religijnym, m.in. Towarzystwo Dzieciątka Jezus (1951), Chór Świętej Bernadetty (1951), Siostry Różańcowe, Towarzystwo Imienia Jezus (1960), Chór Świętej Cecylii, Chór Młodzieżowy Świętej Agnieszki, Rycerze Kolumba (1960), Teatralny Zespół Amatorski (istniał w 1960 r.). Obecnie działają nadal: Rada Parafialna, Komitet Finansowy, szafarze Eucharystii, lektorzy i kolektorzy, Towarzystwo Pań Różańcowych, Chór Świętej Cecylii, chór młodzieżowy, harcerstwo, Polska Szkoła. W sali parafialnej prowadzone były liczne odczyty, prelekcje połączone

z wyświetlaniem filmów, gościnne występy zespołów artystycznych. Działała biblioteka parafialna. Wydawano także biuletyn parafialny. W parafii obchodzono rocznice narodowe, jak np. 3 maja (msza w intencji Ojczyzny, akademia), 11 listopada (msza i akademia), 15 sierpnia (msza, odnowienie Ślubów Jasnogórskich), rocznica bitwy pod Monte Cassino.

Duszpasterzami odpowiedzialnymi za wspólnotę byli: ks. Bolesław Sperski (1914-1919), ks. Ignacy Ostaszewski (1919-1921), ks. Stanisław Jędruszczak (1921-1923), ks. Jan Kulczyk (1923-1929), ks. Władysław Gulczyński (1929-1931), ks. Karol Mioduszewski (1931-1933), ks. Edward Olszewicz (1933-1935), ks. Emmet Lacey (1935-1937), ks. Jan Dekowski (1937-1949), ks. Frank Mahoney (1949-1949), Leon Caliński OMI (1949), Władysław Golecki OMI (1949-1954), Wojciech Golus OMI (1954-1961), Władysław → Panek OMI (1961-1965), Peter → Klita OMI (1965-1971), Stanisław → Prokop OMI (1971-1976), Jan → Szkodziński OMI (1976-1985), Jakub → Szwarc OMI (1985-1994), Ryszard → Kosian OMI (1994-2008), Alfred → Grzempa OMI (2008-2014), Antoni → Degutis (2014-). W parafii współpracowali z nimi: Wojciech Golus OMI (1950-1951), Stanley → Misiag OMI (1951-1952), Joachim → Michalowski OMI (1952-1957), Kazimierz → Holick OMI (1953-1954), Antoni → Hylla OMI (1957-1958), Franciszek → Frazik OMI (1958-1960), Jerry → Talarski OMI (1960-1962), Rudolph → Nowakowski OMI (1962-1965), Casimir → Krystkowiak OMI (1965-1968), Wilhelm → Rozmysłowski OMI (1968-1971), Marian → Mróz OMI (1971-1976), Felix → Kwiatkowski OMI (1976-1981), Ryszard → Kosian OMI (1981-1982), Kazimierz → Kozicki OMI.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 79-81; Tkaczyk W., *St. Catharines, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 208-214.

St. Elizabeth Church in Huns Valley (MB) → Huns Valley (MB), kościół Świętej Elżbiety

St. Eugene de Mazenod Parish in Brampton (ON), → Brampton (ON), parafia Świętego Eugeniusza de Mazenod

St. Euphrasia Church in Sandy Hook (MB) → Sandy Hook (MB), kościół Matki Bożej Szkaplerznej

St. Gregory Mission in Holden (AB) → Holden (AB), misja Świętego Grzegorza

St. Hedwig's Parish in Barry's Bay (ON) → Barry's Bay (ON), parafia Świętej Jadwigi

St. Hedwig's Parish in Oshawa (ON) → Oshawa (ON), parafia Świętej Jadwigi
St. Helen's Church in Brooksby (SK) → Brooksby (SK), kościół Świętej Heleny
St. Helen's Church in Shoal Lake (MB) → Shoal Lake (MB), kościół Świętej *Heleny*
St. Henry Church in Kronsberg (SK) → Kronsberg (SK), kościół Świętego Henryka
St. Hyacinth Church in Portage la Prairie (MB) → Portage la Prairie (MB), parafia Świętego Jacka
St. Hyacinth's Parish in Ottawa (ON) → Ottawa (ON), parafia Świętego Jacka Odrowąża
St. Isidore Church in Stuartburn (MB) → Stuartburn (MB), kaplica Świętego Izydora
St. Isidore's Church in Vita (MB) → Vita (MB), kaplica Świętego Izydora
St. James Church in Albertville (SK) → Albertville (SK), kościół Świętego Jakuba Większego
St. John the Baptist Church in Bear Lake (SK) → Bear Lake (SK), kościół Świętego Jana Chrzciciela
St. John the Baptist Church in Hadashville (MB) → Hadashville (MB), kościół Świętego Jana Chrzciciela
St. John the Baptist Church in Ledwyn (MB) → Ledwyn (MB), kościół Świętego Jana Chrzciciela
St. John the Baptist Parish in Kopernik (AB) → Kopernik (AB), parafia Świętego Jana Chrzciciela
St. Joseph Parish in Radway (AB) → Radway (AB), parafia Świętego Józefa
St. Joseph the Worker Church in Transcona (MB) → Transcona (MB), kaplica Świętego Józefa Robotnika
St. Joseph's Parish in Derwent (AB) → Derwent (AB), parafia Świętego Józefa
St. Joseph's Church in Alticane (SK) → Alticane (SK), kościół Świętego Józefa
St. Joseph's Church in Shorncliffe (MB) → Shorncliffe (MB), kościół Świętego Józefa
St. Joseph's Parish in Kirkland Lake (ON) → Kirkland Lake (ON), parafia Świętego Józefa
St. Jude the Apostle Church in Erickson (MB) → Erickson (MB), kościół Świętego Judy Tadeusza
St. Leo's Parish in Rocford (SK) → Rockford (SK), parafia Świętego Leona
St. Mary's Church in Beausejour (MB) → Beausejour (MB), kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski
St. Mary's Church in Grayson (SK) → Grayson (SK), parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy

St. Mary's Church in Honeymoon (SK) → Honeymoon (SK), kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy
St. Mary's Parish in Toronto (ON) → Toronto (ON), Toronto (ON), parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny
St. Mary's Parish, Banff → Banff (AB), parafia Najświętszej Maryi Panny
St. Mary's Parish in Calgary (AB) → Calgary (AB), parafia katedralna Najświętszej Maryi Panny
St. Mary's Parish in Wilno (ON) → Wilno (ON), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Polski
St. Maximilian Kolbe Parish in Mississauga (ON) → Mississauga (ON), parafia Świętego Maksymiliana Kolbego
St. Michael (AB) → Wostok (AB), parafia Świętego Michała Archanioła
St. Michael Archangel Parish in Krydor (SK) → Krydor (SK), parafia Świętego Michała Archanioła
St. Michael Church in Janow Corners (SK) → Janow Corners (SK), kościół Świętego Michała
St. Michael the Archangel Parish in Wostok (AB) → Wostok (AB), parafia Świętego Michała Archanioła
St. Michael's Church in Cook's Creek (MB) → Cook's Creek (MB), kościół Świętego Michała

St. Norbert (MB), kościół Świętego Józefa (*Church of St. Joseph*). St. Norbert leżało ok. 20 km na południe od → Winnipeg (MB). Pierwszym polskim oblatem, który odwiedził St. Norbert w maju 1898 r., był o. Wojciech → Kulawy OMI. Na małych parcelach mieszkało tam 25 polskich rodzin. O. Wojciech Kulawy OMI przeprowadził dla nich tygodniową misję. Kościół katolicki pw. Świętego Józefa wybudowano w 1905 r. Przy kościele założono cmentarz. Dojazdowe duszpasterstwo wśród Polaków prowadzili regularnie oblaci z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).
Bibliografia: Dauphinais L., *Histoire de Saint-Boniface. À l'ombre des cathédrales, des origines de la colonie jusqu'en 1870*, t. 1, Saint-Boniface 1991; Jabłoński A., *St. Norbert, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 208-209; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 43; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 96-97.

St. Paul (MN, USA), parafia Świętego Kazimierza (*St. Casimir's Parish*). Parafia Świętego Kazimierza w St. Paul została założona w 1892 r. przez ks. Henryka Jażdżewskiego. Po jego śmierci została powierzona oblatom. Pierwszym proboszczem został mianowany o. Andrzej → Stojar OMI (1916-1955). Po jego śmierci parafię objął o. Paweł Grzesiak OMI (1955-1961). Trzecim proboszczem był o. Paweł Latusek OMI (1961-1968). W charakterze wikariuszy posługiwali ojcowie: Franciszek → Kosian OMI (1926-1928), Kazimierz → Holick OMI (1928-1931), Jan → Czujak OMI (1930-1932), Stanisław → Puchniak OMI (1933-1934), Francis → Kosakiewicz OMI (1933). Z biegiem czasu parafia Świętego Kazimierza zaczęła przybierać charakter angielski.
Bibliografia: APWNMP; Pielorz J., *Martyrologium polskich oblatów 1939-1945. Historia polskich Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, którzy w czasie II wojny światowej byli deportowani do obozów koncentracyjnych, zabici, aresztowani lub umarli z powodu wojny*, Poznań 2005, s. 322; Pielorz J., *Oblaci polscy. Zarys dziejów prowincji polskiej, 1920-1970*, Rzym 1970, s. 141.

St. Peter and Paul Church in Broderick (SK) → Broderick (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła
St. Peter and Paul Church in Rycroft (AB) → Rycroft (AB), kościół Świętych Piotra i Pawła
St. Philip Neri Church in Arborg (MB) → Arborg (MB), kościół Świętego Filipa Nereusza

St. Philips (SK), kościół Świętego Filipa Nereusza (*St. Philip Neri Church*). Osada położona przy granicy Saskatchewan-Manitoba, ok. 30 km od → Kamsack (SK). Wcześniej nazywana była → Fort Pelly (SK). Misja w Fort Pelly została założona w 1895 r. przez o. Jules Decorby OMI. Położona była ok. 3 km od dzisiejszej misji Świętego Filipa. Wśród pierwszych białych osadników, przybyłych w latach 1901-1907, byli Ludwik Oishewski, Otto Oishewski oraz Józef Siwicki. W 1910 r. wybudowano większy kościół.
Bibliografia: APWNMP.

St. Philips Mission → St. Philips (SK), kościół Świętego Filipa Nereusza
St. Stanislaus Bishop's Parish in Round Hill (AB) → Round Hill (AB), parafia Świętego Stanisława Biskupa
St. Stanislaus Church in Cudworth (SK) → Cudworth (SK), kościół Świętego Stanisława

St. Stanislaus Church in East Selkirk (MB) → East Selkirk (MB), parafia Świętego Stanisława
St. Stanislaus Church in Lake Demay (AB) → Lake Demay (AB), kościół Świętego Stanisława
St. Stanislaus Kostka Parish in Toronto (ON) → Toronto (ON), parafia Świętego Stanisława Kostki
St. Thadeus Church in Henribourg (SK) → Henribourg (SK), kościół Świętego Judy Tadeusza
St. Theresa of the Infant Jesus Church in Walkleybourg (MB) → Walkleyburg (MB), parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus
St. Theresa's Church in Rossburn (MB) → Rossburn (MB), kościół Świętej Teresy
St. Therese Parish in Courtice (ON) → Courtice (ON), parafia Świętej Teresy
St. Viator's Church in Dauphin (MB) → Dauphin (MB), kościół Świętego Wiktora
Stanislaus Bishop and Martyr Church in Ituna (SK) → Ituna (SK), parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika
Star (AB) → Skaro (AB), parafia Matki Bożej Dobrej Rady
Star → Edna (AB)

Stenen (SK), kościół Świętej Elżbiety (*Church of St. Elizabeth*). Mała osada przy drodze ze → Sturgis (SK) do → Norquay (SK). Osadnictwo polskie i ukraińskie rozpoczęło się w pierwszych latach XX w. Od 1923 r. niewielki kościół Świętej Elżbiety był obsługiwany przez duszpasterzy z parafii Świętego Patryka w Sturgis. Od 1933 r. byli nimi oblaci Maryi Niepokalanej. Obecnie kościół nie istnieje.
Bibliografia: APWNMP.

Stowarzyszenie Misyjne Maryi Niepokalanej → Toronto (ON), Stowarzyszenie Misyjne Maryi Niepokalanej

Strathcona (AB). Obecnie część → Edmonton (AB). Początki osadnictwa w Strathcona sięgają 1870 r. Osada położona była na południowym brzegu rzeki Saskatchewan Północny, naprzeciwko Edmonton. W 1891 r. dotarła do miasta kolej, przyczyniając się do jego rozwoju. W sierpniu 1898 r. o. Wojciech → Kulawy OMI odprawił w mieście pierwszą mszę św. dla Polaków. Kolejną mszę św. odprawił na Wielkanoc 1899 r.
Bibliografia: Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 296.

Sts. Peter and and Paul Church in Hay Lakes (AB) → Hay Lakes (AB), parafia Świętego Piotra i Pawła
Sts. Peter and Paul Church in Ladywood (MB) → Ladywood (MB), parafia Świętego Piotra i Pawła
Sts. Peter and Paul Church in Brokenhead (MB) → Brokenhead (MB), kościół Świętego Piotra i Świętego Pawła
Sts. Peter and Paul Church in Claytonville (SK) → Claytonville (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła
Sts. Peter and Paul Church in Dobrowody (SK) → Dobrowody (SK), kościół Świętych Piotra i Pawła
Sts. Peter and Paul Parish in Welland (ON) → Welland (ON), parafia Świętych Piotra i Pawła

Stry (AB). Osada położona ok. 160 km na północny wschód od → Edmonton (AB). Zamieszkana była głównie przez Ukraińców. Rezydował w niej o. Philip → Roux (Ruh) OMI. Mieszkających w niej Polaków odwiedzali z posługą duszpasterską ojcowie Paweł → Kulawy OMI i Antoni → Sylla OMI.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 337.

Stuartburn (MB), kaplica Świętego Izydora (*St. Isidore Church*). Miejscowość położona ok. 90 km na południowy wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsza nieliczna grupa polskich emigrantów przybyła tam pod koniec XIX w. Duszpasterstwo polskie zostało zapoczątkowane przez o. Wojciecha → Kulawego OMI. Pierwszą mszę dla wiernych ze Stuartburn i okolic odprawił 22 grudnia 1898 r. i od tej pory przyjeżdżał z posługą kapłańską dwa razy w roku. W 1902 r. obowiązki duszpasterskie przejął o. Karol → Greczel OMI, który zainicjował budowę polskiej kaplicy. Kaplicę zbudowano w 1906 r. Na jej patrona obrano św. Izydora. Od 20 czerwca 1909 r. w Stuartburn duszpasterzował o. Andrzej → Stojar OMI. Do kaplicy uczęszczało wówczas 16 polskich rodzin. Polscy oblaci rezydowali w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Po 1910 r. Polacy opuścili Stuartburn ze względu na nieurodzajną w tych okolicach ziemię. Duszpasterstwo prowadzone było w pobliskich miejscowościach: → Overstone (MB), → Tolstoi (MB) i → Vita (MB).
Bibliografia: Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 95; Tkaczyk W., *Stuartburn, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 212-213.

Sturgis (SK), parafia Świętego Patryka (*Parish of St. Patrick*). Osada położona 220 km na północny wschód od → Regina (SK). Została założona przez katolików pochodzenia irlandzkiego przybyłych pod koniec XX w. W 1895 r. powstała tu misja katolicka, którą do 1904 r. obsługiwał o. Jules Decorby OMI z → St. Philips (SK). Następnie duszpasterstwo objęli księża redemptoryści z → Yorkton (SK). W latach 1912-1913 wybudowano drewniany kościół na 100 miejsc siedzących. Utworzono także cmentarz parafialny. W październiku 1933 r. duszpasterstwo w parafii Świętego Patryka powierzono polskim misjonarzom oblatom. W 1941 r. wybudowano plebanię z salką parafialną. W 1962 r. ukończono budowę nowego kościoła. W parafii istniały: Rada Parafialna (powstała jesienią 1982 r.), grupa szafarzy Eucharystii, lektorów, ministrantów i katechetów, chór parafialny, Rycerze Kolumba (*Knights of Columbus*, powstali 7 listopada 1948 r.), Katolicka Liga Kobiet (*Catholic Women League*, założona w kwietniu 1949 r.). Parafia Świętego Patryka pełni rolę centrum życia religijnego dla katolików zamieszkałych w tym rejonie. Należały do niej misje: Świętej Anny w → Norquay, SK (od 1923 r.), Świętej Elżbiety w → Stenen, SK (od 1927 r.), Świętego Jana Chrzciciela w → Ormside, SK (od 1929 r.). Obecnie do parafii należą misje: Świętego Leona w → Rockford, SK (od 1933 r.), Świętego Tomasza w → Norquay, SK (od 1939 r.) oraz Świętej Anny w → Buchanan (SK) i Świętego Antoniego w → Rama, SK (od 1989 r.).

Pierwszym duszpasterzem był (przez kilka miesięcy) o. Jan → Bednarz OMI (1934). Po nim pracowali kolejno oblaccy proboszczowie: Thomas → Nowak OMI (1934-1958), Józef → Kucharczyk OMI (1958-1963), Jerry → Talarski OMI (1963-1986), Jan → Szkodziński OMI (1986-1990), Francis → Frazik OMI (1990-1992), Adam → Filas OMI (1992-1996), Casimir → Krystkowiak OMI (1996-1999), Andrzej → Sowa OMI (1999-2005), Antoni → Degutis OMI (2005-2008), Marcin → Mironiuk OMI (2008-2017). Od 2017 r. w parafii pracuje Michał → Pająk OMI.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 201-203; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 61-65; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80-81; Hałas A., *Sturgis, Sask., archidiec. Regina,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 351-355; Puchniak S., *History*

of Western Canada, Toronto 2017, s. 253-255; Talarski J., *Historia parafii w Sturgis*, [rkps], [b.m.r.].

Tangent (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Tarnopol (SK), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa (*Sacred Heart Church*). Osada położona ok. 90 km na południowy wschód od Prince Albert. Polscy i ukraińscy osadnicy przybyli tutaj w pierwszych latach XX w. W 1919 r. Polacy wybudowali mały drewniany kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa. Do wspólnoty katolickiej z posługą duszpasterską docierali oblaci z → Fish Creek (SK). Na przełomie lat 30. i 40. XX w. wspólnotę odwiedzał o. Augustyn → Michalik OMI, dojeżdżający z → Claytonville (SK). Od lat 60. wspólnotę odwiedzali polscy oblaci z parafii Matki Boskiej Częstochowskiej z → Saskatoon (SK).
Bibliografia: Tkaczyk W., *Tarnopol, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 356.

Tawatinaw (AB). Osada położona ok. 70 km na północ od miasta Edmonton w gęsto zalesionej części kraju. Grupa polskich rodzin, wraz z obywatelami innych narodowości, głównie francuskimi, osiedliła się tam ok. 1913 r. Na prośbę osadników w 1914 r. zorganizowano parafię z rezydującym księdzem. Polaków odwiedzali tam ojcowie Paweł → Kulawy OMI i Antoni → Sylla OMI.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 219-220.

The Pas (MB). Miejscowość leżąca na północny zachód od → Winnipeg (MB). Działalność duszpasterską wśród Polaków rozpoczął o. Władysław → Panek OMI w 1937 r. w istniejącej tu kaplicy zakonnej. W pracy duszpasterskiej wspomagał go o. Wincenty → Ferdynus OMI. O. Władysław

Panek OMI założył chór polski, a 21 stycznia 1938 r. erygował Polsko-Katolickie Towarzystwo, które przyczyniało się do ożywienia życia religijnego oraz zintegrowania tamtejszej Polonii. O. Władysław Panek OMI pracował w The Pas do 1943 r., a o. Wincenty Ferdynus OMI do 1940 r. W 1940 r. w The Pas pracował także Józef → Łopuszański OMI.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 36; Tkaczyk W., *The Pas, Man., diec. Keewatin,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 214.

Tide Lake (AB), kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej *(Our Lady of Częstochowa)*. Osada w okolicach → Calgary (AB). Pierwsza grupa polskich emigrantów przybyła do niej ze Stanów Zjednoczonych, w większości z okolic Buffalo. Duszpasterstwo Polaków w Tide Lake zapoczątkował 10 lutego 1911 r. o. Antoni → Sylla OMI, rezydujący w → Canmore (AB). Budowę niewielkiej, drewnianej kaplicy ukończono w 1912 r. 9 kwietnia 1913 r. o. Antoni Sylla OMI poświęcił nową kaplicę. Obok kaplicy powstał też cmentarz. W latach 1911-1917 o. Antoni Sylla OMI odwiedzał Tide Lake kilka razy w roku. Podczas nieobecności kapłana mieszkańcy osady sami zbierali się w kaplicy. Po jego przejściu do pracy w → Edmonton (AB) wizyty polskich kapłanów stały się bardziej sporadyczne.
Bibliografia: Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 143-271; Plewko J., *Tide Lake, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 475; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 85-98.

Tiny (SK), parafia Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel (*Parish of Our Lady of Mount Carmel*). Osada położona 195 km na północny wschód od → Regina (SK). Polacy zaczęli osiedlać się tutaj na początku XX wieku. Pochodzili ze wschodniej Małopolski, ze wsi Kowalówka i Dobrowody. Duszpasterstwo wśród nich zapoczątkowali oblaci, ojcowie Jules Decorby OMI i Agapit → Pagé OMI dojeżdżający z → Fort Pelly (SK) w latach 1901-1908. W 1905 r. Polacy rozpoczęli budowę małego kościoła. Od 1908 r. duszpasterstwo polonijne prowadzili redemptoryści z → Yorkton (SK). W 1928 r. kościół rozebrano i wybudowano nowy. W 1933 r. dusz-

pasterstwo w parafii objęli ojcowie oblaci z → Rama (SK) i → Kuroki (SK). Początkowo parafię obsługiwali ojcowie Jan → Bednarz OMI i Stanisław → Puchniak OMI, a później m.in. Antoni → Rabiega OMI, Ryszard → Latusek OMI i Jan → Mendyka OMI. Obecnie w Tiny nie ma kościoła katolickiego.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 197, 200; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 365; Tkaczyk W., *Tiny, Sask. (wcześniejsza nazwa Kowalowka), archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 357-358.

Tolstoi (MB), parafia Świętej Trójcy (*Holy Trinity Church*). Miejscowość położona 95 km na południowy wschód od → Winnipeg (MB). Pierwsi polscy osadnicy przybyli w okolice w 1896 r. Duszpasterstwo polskie prowadzone było początkowo przez o. Wojciecha → Kulawego OMI w pobliskim → Stuartburn (MB), a następnie przez o. Karola → Greczela OMI (1901-1909) i o. Andrzeja → Stojara OMI (1909-1910). W 1904 r. duszpasterstwo polskie w → Overstone (MB) zainicjował o. Karol Greczel OMI. W 1904 r. wybudował on kaplicę pw. Najświętszej Trójcy, do której uczęszczali także katolicy z Tolstoi. Poświęcenia kaplicy dokonano w 1906 r. Duszpasterstwo prowadzili w niej dalej księża oblaci dojeżdżający z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W 1929 r. kaplicę Świętej Trójcy i duszpasterstwo przeniesiono do Tolstoi, gdzie znacznie wzrosła liczba mieszkańców. Wkrótce z inicjatywy o. Jana → Bednarza OMI kaplicę rozbudowano, a jej poświęcenia w 1930 r. dokonał o. Stanislaus → Wachowicz OMI. W 1932 r. misja Trójcy Świętej w Tolstoi stała się parafią, do której należeli zarówno Polacy, jak i wierni innych narodowości. W 1939 r. przy kościele wybudowano plebanię. W latach 30. do parafii w okresie wakacyjnym przyjeżdżały siostry benedyktynki, aby przygotowywać dzieci do Pierwszej Komunii św. oraz uczyć języka polskiego. Z Tolstoi pochodził o. Felix → Kwiatkowski OMI, późniejszy przełożony Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Oblaci pracujący w Tolstoi: Jan Bednarz OMI (1929-1933, od 1932 r. jako proboszcz parafii), Francis → Kosakiewicz OMI (1933-1937), Kazimierz → Buchwald OMI (1937-1946), Franciszek → Kosian (1946-1948), Franciszek → Orszulik OMI (1948-1950), Ryszard → Latusek OMI (1949-1958), Wincenty → Ferdynus OMI

(1958-1964), Jan → Mendyka OMI (1964-1985). Duszpasterze z Tolstoi dojeżdżali także do kaplicy Świętego Izydora w → Vita (MB), a ojcowie Kazimierz Buchwald OMI oraz Franciszek Kosian OMI obsługiwali także misję w → Orleans (MN, USA).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 66; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 108-112; Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim 1875-1988*, Lublin 1995, s. 210; Tkaczyk W., *Tolstoi, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 215-217.

Toronto (ON), Dom Prowincjalny. Z chwilą utworzenia oblackiej polskiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie pojawiła się potrzeba znalezienia siedziby dla prowincjała i jego zarządu. Prowincjał o. Michael → Smith OMI zakupił posiadłość przy 71 Indian Trail w Toronto, dokąd przeniósł oficjalnie swoją siedzibę jesienią 1958 r. Rezydowali tam prowincjałowie oraz niektórzy członkowie administracji i personelu pomocniczego oraz podeszli wiekiem oblaci.
Przełożonymi Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie byli: Michael Smith OMI (1956-1966), Felix → Kwiatkowski OMI (1966-1971), Edward → Świątek OMI (1971-1977), John → Mazur OMI (1977-1984), Antoni → Mendrela OMI (1984-1990), Christopher → Pulchny OMI (1990-1996), Tadeusz → Nowak OMI (1996-1999), Christopher Pulchny OMI (1999-2005), Janusz → Błażejak OMI (2005-2011), Marian → Gil OMI (2011-2017), Alfred → Grzempa OMI (2017-).
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 41-42.

Toronto (ON), Dom Spokojnej Starości *Copernicus Lodge*. Na początku lat 70. XX w. o. Michael → Smith OMI dostrzegł nowe wyzwanie, którym była starzejąca się grupa polskiej populacji w Kanadzie. Z tej potrzeby zrodziła się idea otworzenia domu spokojnej starości w Toronto. Na miejsce budowy pozyskano plac przy zbiegu ulic King, Queen i Queensway (Roncesvalles Avenue) z widokiem na jezioro Ontario. W 1979 r. zaczęto budować Dom Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* z 250 miejscami noclegowymi. Został oficjalnie otwarty w listopadzie 1984 r. Bardzo szybko

okazało się, iż dom jest za mały, gdyż w chwili powstania na miejsce w nim czekało ponad 200 seniorów. W krótkim czasie *Copernicus Lodge* został trzykrotnie powiększony. Ceremonia otwarcia rozbudowanego domu odbyła się 11 lipca 2002 r. W domu tym znalazło miejsce prawie 500 osób. W domowej kaplicy codziennie odprawiana jest msza św. Pierwszymi kapelanami byli ojcowie rezydenci: Edmund → Rygusiak OMI, Wincenty → Ferdynus OMI i Jan → Chwist OMI. Od 1999 r. posługę tę pełni o. Jan → Szkodziński OMI.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 11-112; M. Smith, *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 170-187.

Toronto (ON), Kasa Spółdzielcza Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza (*St. Stanislaus – St. Casimir's Parish Credit Union*). Pod koniec lat 30. XX w. w Toronto panowało bezrobocie. Ludzi zachęcano do nabywania farm w Niagara Peninsula oraz działek ogrodniczych w Bradford. Zainteresowane tym polskie rodziny zwracały się często z prośbą o pomoc do swoich duszpasterzy w nadziei uzyskania lepszych warunków kredytu niż z reguły krótkoterminowe hipoteki obciążające powyższe obiekty. Zapotrzebowanie wzrosło do takich rozmiarów, że stało się niepodobieństwem zaspokojenie wszystkich proszących. W 1944 r. polscy oblaci przeanalizowali funkcjonowanie kasy spółdzielczej. W lipcu 1945 r. rozpoczęto cotygodniowe spotkania w parafii Świętego Stanisława w → Toronto, podczas których przy pomocy ekspertów obeznanych już z ruchem spółdzielczych kas pożyczkowych *Credit Union*, wyjaśniano zainteresowanym korzyści płynące z przynależności do *Credit Union*. Wielu zapatrywało się na to z niedowierzaniem. Znalazło się jednak dwudziestu odważnych, którzy w sierpniu 1945 r. założyli pierwszy oddział Polskiej Kasy Spółdzielczej (*St. Stanislaus – St. Casimir's Parish Credit Union*). Do jej powstania przyczynili się zwłaszcza ojcowie Stanisław → Puchniak OMI i Michael → Smith OMI. W czerwcu 1958 r. o. Michael Smith OMI zorganizował oddział *Unii Kredytowej Świętego Stanisława* w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto. Dla wielu polskich emigrantów niedawno przybyłych stworzyło to okazję ustabilizowania swojej sytuacji finansowej, uzyskania na korzystnych warunkach pożyczki na kupno domu, założenia warsztatu pracy czy pozbycia się długów. 16 marca 1969 r. powstała przy parafii Świętego Kazimierza w Toronto młodzieżowa *Credit Union*. Ta dynamicznie rozwijająca się instytucja finansowa wymagała odpowiednich własnych pomieszczeń, niezbędnych

dla właściwej obsługi interesantów. Budowę domu *Credit Union* w pobliżu kościoła św. Kazimierza przeprowadzono w latach 1973-1974. Oddano go do użytku w maju 1974 r. Z niewielkiej kasy oszczędnościowo-pożyczkowej przekształciła się ona stopniowo w jeden z największych etnicznych banków w Kanadzie. Można też powiedzieć, że Unia Kredytowa Świętego Stanisława – Świętego Kazimierza w Toronto jest największą tego typu parafialną instytucją na świecie. Członkami jest ponad 30 000 osób, a kapitał *Credit Union* przekracza 13 milionów dolarów kanadyjskich. Jej aktywa oceniane są na ponad 250 miliardów dolarów kanadyjskich.
Bibliografia: APWNMP; Reczyńska A., *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 29; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 64-66.

Toronto (ON), Katolickie Studio Młodych (*Catholic Youth Studio*). Katolickie Studio Młodych (KSM) w Toronto zostało założone w 1994 r. przez o. Mariana → Gila OMI. Jego celem była promocja katolickiej wiary i polskiej kultury. Działalność studia skupiała się przede wszystkim na przygotowaniu i nadawaniu codziennego programu radiowego, w języku polskim w godzinach od 20.00 do 22.00 oraz przez internet (www.ksmradio.com), a także w języku angielskim przez całą dobę (www.catholicradio.ca). Studio to wydawało także w języku polskim miesięcznik „Rodzina", który potrafił osiągnąć nakład 300 tys. Bardzo istotną działalnością KSM jest coroczna organizacja Festiwalu Piosenki Religijnej w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). Co roku bierze w nim udział ok. stu wykonawców – amatorów i profesjonalistów – oraz kilkutysięczna publiczność. Oprócz tego KSM organizuje m.in. projekcje filmów, spotkania ze słuchaczami, na które zapraszani są ludzie świata kultury i nauki, oraz koncerty. Najbardziej nagłośniony był Jubileuszowy Koncert Papieski, który odbył się 12 października 2003 r. w *Air Canada Centre* w Toronto, a wzięło w nim udział ok. ośmiu tysięcy uczestników i ponad dwustu artystów z całego świata. Głośnym echem odbił się także *The Legacy Koncert*, który odbył się 22 października 2005 r. w Roy Thomson Hall, jako wyraz wdzięczności za pontyfikat Jana Pawła II. Zgromadzony w archiwum materiał audiowizualny, płyty CD i kasety VHS stanowią doskonały przykład zaangażowania oblackiego w tę dziedzinę. W Katolickim Studiu Młodych długie lata pracował o. Marian → Gil OMI, a po nim m.in. o. Mieczysław → Burdzy OMI i o. Marcin → Serwin OMI.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 100-103.

Toronto (ON), Oblacki Dom Studiów (*House of Studies*). W 1946 r. oblaci z parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON) postanowili bardziej rozwinąć akcję na rzecz miejscowych powołań kapłańskich i zakonnych, a szczególnie powołań, które służyłyby duszpasterstwu w polskich parafiach. Po uzyskaniu koniecznych zezwoleń, zakupiono w tym celu dom przy Avenue Road, niedaleko *St. Michael's College*, tworząc w 1947 r. tzw. Dom Studiów (*House of Studies*) dla powołań z polonijnych parafii. Uczniowie w Toronto otrzymali wykształcenie średnie w liceum Świętego Michała (*St. Michael's College*), które prowadzili ojcowie bazylianie (CSB). W 1957 r. Dom Studiów przeniesiono do nowego budynku na Montfair Avenue, Islington. Tutaj uczniowie uczęszczali do szkoły średniej *Michael Power*, także prowadzonej przez ojców bazylianów. Dom Studiów dopomógł w wykształceniu wielu kapłanów tak diecezjalnych, jak i oblatów. Przez wiele lat kandydatów do kapłaństwa uczyli ojcowie Jerry → Talarski OMI, Richard Wolak OMI, John → Mazur OMI i Rudolph → Nowakowski OMI. W latach 1957-1966 w domu tym pracował także brat Paweł → Hylla OMI.
Bibliografia: APWNMP; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 170-172; *The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province In Canada 1956-2006,* Toronto 2006, s. 28.

Toronto (ON), parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, zwana powszechnie parafią Matki Bożej (Narodzenia Matki Bożej). Była to druga polska parafia – po parafii Świętego Stanisława Kostki (1911 r.). Powstała w miarę rozrastania się osadnictwa Polaków w zachodnich dzielnicach miasta. Pierwsze msze dla Polaków w tej okolicy odprawił w 1914 r. ks. Marian Wachowiak w ukraińskim kościele Świętego Jozafata przy Franklin Ave. W 1915 r. odbyło się poświęcenie kościoła pw. Narodzenia Matki Bożej. Był to pierwszy polski kościół w Toronto zbudowany od podstaw przez Polonię. Pierwsza wspólnota parafialna liczyła ok. 250 rodzin. W 1938 r. kościół przebudowano. Ze względu na imigrację Polaków do miasta po II wojnie światowej 1954 r. kościół znacznie rozbudowano. Pierwszą plebanię zakupiono wraz z gruntem w 1915 r.

W latach 30., gdy proboszczem był ks. Władysław Gulczyński (1931-1940), nastąpiło znaczne ożywienie życia parafialnego. Liczba parafian w tym czasie wzrosła do 3 tysięcy. We wrześniu 1938 r. do pracy w parafii przybyły siostry felicjanki, których głównym zadaniem było prowadzenie szkoły parafialnej, a także praca wśród dzieci i młodzieży (Dzieci Maryi i Sodalicja Mariańska). W parafii powstały liczne stowarzyszenia, m.in. Towarzystwo Imienia Jezus (ok. 1914), chór parafialny (ok. 1920), Towarzystwo Różańcowe (ok. 1920), *Dramatic Club* (ok. 1920), Towarzystwo Wzajemnej Pomocy „Ulga" (1924), Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej, Korpus Pomocniczy Pań (1933), harcerstwo (1930), Dzieci Maryi (1938), Sodalicja Mariańska (1938), Towarzystwo „Polonia" (1946), Ośrodek Myśli Chrześcijańskiej. W 1940 r. w tragicznym wypadku samochodowym zginął proboszcz parafii ks. Władysław Gulczyński. Wówczas abp McGuigan zwrócił się do misjonarzy oblatów z prośbą o otoczenie parafii opieką duszpasterską. Pierwszym proboszczem był o. Peter → Klita OMI. Po wybuchu II wojny światowej parafia zaangażowała się w znaczącą pomoc finansową Polsce i rodzinom żołnierzy przynależącym do parafii i walczącym na frontach tej wojny. Po wojnie akcja pomocowa objęła osoby poszkodowane przez wojnę i nowych powojennych emigrantów. W okresie 1949-1969 posługę duszpasterską w objął ojciec Stanisław → Baderski OMI. W 1954 r. rozbudowano kościół i sale katechetyczne. 24 września 1955 r. w parafii święcenia kapłańskie przyjął pochodzący z niej o. John → Mazur OMI. 13 września 1967 parafię odwiedził kard. Karol Wojtyła. W czasie posługi o. Antoniego → Bagsika OMI (1971-1981) zostały wprowadzone zmiany architektoniczne wnętrza kościoła (1976). Misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej prowadzili parafię do 2008 r.
W parafii proboszczami byli: ks. Marian Wachowiak (1915-1916), ks. Bolesław Sperski (1916-1917), ks. Józef Chodkiewicz (1918), ks. Leopold Blum (1919), ks. Józef Dekowski (1920-1924), ks. F.J. Kulczyk (1924-1926), Stefan Mayer CSSR (1926-1931), ks. Władysław Gulczyński (1931-1940), Peter → Klita OMI (1940-1946), Stanisław → Puchniak OMI (1946-1947), Felix → Kwiatkowski OMI (1947-1949), Stanisław → Baderski OMI (1949-1969), Stanisław → Prokop OMI (1969-1971), Antoni → Bagsik OMI (1971-1981), Antoni → Mendrela OMI (1981-1984), Casimir → Krystkowiak OMI (1984-1988), Edward → Klimuszko OMI (1988-1990), Tadeusz → Nowak OMI (administrator parafii: 1990-1991), Stanisław → Bijak OMI (1991-1999), Antoni → Mendrela OMI (1999-2008). W parafii pracowali ponadto: Bernard Engel OMI, Waldemar Reschny OMI (1953-1955), Andrzej → Walczak OMI (1966-1969), Edward Klimuszko OMI (1958-1963), Richard Wolak OMI (1963-1965).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 69-72; *Hałas A., Parafia Matki Boskiej (St. Mary's Parish),* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 302-308; *Pamiętnik 40-lecia parafii M. Boskiej West Toronto 1915-1955,* Toronto 1955; *Złoty Jubileusz parafii Matki Boskiej West Toronto 1915-1965,* Toronto 1965.

Toronto (ON), parafia Świętego Kazimierza (*St. Casimir's Parish*). Parafia ta przez długie lata pod względem liczby wiernych, roli i aktywności zajmowała wyjątkową pozycję wśród wszystkich parafii polonijnych w Kanadzie. Jej początki związane są z migracjami Polaków do Toronto po II wojnie światowej. Wielu z nich osiedlało się bardziej na zachód od dotychczasowego największego polskiego skupiska, czyli rejonu Queen Street i Bathurst Street, w pobliżu kościoła Świętego Stanisława. Polacy byli wypierani także z obszaru parafii Narodzenia Matki Bożej. Ponadto obydwa te kościoły były przepełnione. Stąd też oblaci czynili pierwsze starania, aby zakupić kościół protestancki na rogu ulic Dundas i Dovercourt. Następnie szukali terenu w dystrykcie Sunnyside. I tak 1 kwietnia 1948 r. ówczesny proboszcz parafii Świętego Stanisława, o. Peter → Klita OMI zakupił grunt pod budowę kościoła na rogu ulic Roncesvalles Ave. i Garden St., a dwa tygodnie później zakupiono przyległy dom (obecnie plebania). Zadanie zorganizowania nowej parafii, Świętego Kazimierza, otrzymał o. Michael → Smith OMI. 25 lipca 1948 r. o. Stanisław → Puchniak OMI poświęcił grunt pod budowę tzw. audytorium (sali parafialnej), które zostało ukończone jeszcze w tym samym roku. W Wielkanoc, 17 kwietnia 1949 r., na górnym piętrze została odprawiona pierwsza msza św. Tej niedzieli udzielono pierwszych chrztów, a w poniedziałek wielkanocny odbył się pierwszy ślub. Parafię oficjalnie erygowano 22 maja 1949 r. W latach 1949-1950 liczba parafian Świętego Kazimierza powiększała się systematycznie o ok. 250 rodzin rocznie. 1 kwietnia 1951 r. rozpoczęto zbierać fundusze na budowę kościoła Świętego Kazimierza. 23 maja 1954 r. kard. James McGuigan dokonał uroczystego poświęcenia kościoła. Po otwarciu kościoła dokonano w sierpniu 1954 r. prac adaptacyjnych, przekształcając pomieszczenie służące dotychczas za kaplicę na 4 sale szkoły parafialnej. W 1958 r. przy parafii znalazła siedzibę *Credit Union*. Po pożarze kościoła w styczniu 1957 r. dokonano koniecznych remontów i przeróbek.

Już w pierwszych tygodniach istnienia parafii podjęły w niej pracę siostry felicjanki z polskiej prowincji zakonnej w Buffalo (USA). Główną domeną ich działalności była praca z młodzieżą poprzez zorganizowanie i prowadzenie przez wiele lat szkoły parafialnej, prowadzenie całorocznej katechezy dla polskich dzieci uczęszczających do szkół publicznych, organizowanie letnich kursów katechetycznych, przygotowywanie do I Komunii św. i bierzmowania. W roku 1949 odprawiano w kaplicy 2 msze niedzielne i 1 mszę w dni powszednie. Ze względu na szybko rosnącą liczbę parafian 12 lutego 1950 r. wprowadzono trzecią mszę św. niedzielną. Na początku lat 60. odprawiano w niedzielę pięć mszy św., a w dni powszednie trzy. W latach 90. w niedziele odprawiano 7 mszy św., w tym jedną w języku angielskim oraz wieczorną mszę sobotnią jako antycypację niedzielnej. Obecnie odprawia się sześć mszy św. niedzielnych (w tym wigilijną w sobotę). Od pierwszych lat parafia prowadzi regularnie nabożeństwa majowe i różańcowe, a także pierwszopiątkowe. Dopełnieniem obrazu duszpasterstwa zwyczajnego są coroczne regularnie odbywające się rekolekcje adwentowe i wielkopostne, na które w miarę możliwości zapraszani są kaznodzieje z Polski. Rekolekcje dla młodzieży prowadzone są także w języku angielskim. Inną formą duszpasterstwa utrwaloną wieloletnią tradycją są pielgrzymki parafialne do różnych sanktuariów. Najstarszą jest zainicjowana w 1949 r. pielgrzymka do sanktuarium męczenników kanadyjskich w Midland. W 2006 r. – na zaproszenie proboszcza o. Alfreda → Grzempy OMI – do pracy w parafii przyszły siostry ze Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej. Obecnie do parafii należy ok. 3000 rodzin. W mszach św. niedzielnych uczestniczy ponad 2500 osób.

Stowarzyszenia i organizacje. O bogactwie życia parafii świadczą działające przy niej różnego rodzaju stowarzyszenia i organizacje. Otwiera je Komitet Parafialny, a po nim Chór „Niepokalana" (1949), *Catholic Youth Organization* (1950), Chór Świętego Kazimierza „Melodia" (1951), Sodalicja Mariańska (1956), Towarzystwo Imienia Jezus (1956), Stowarzyszenie Żywego Różańca Niewiast (1956), *Credit Union* (1958), Klub „Veritas", Klub „Tatra", Zespół Taneczny „Polanie", Zespół Taneczny „Mali Polanie", Klub Młodych „Piwnica", Klub „Nowe Horyzonty", ZHP, Klub Hokejowy, *Married Couples Club*, Klub Kręglarski, ministranci, lektorzy, Teatr Szkolny, Towarzystwo Świętego Wincentego a Paulo, Komitet Rodzicielski Szkoły Świętego Kazimierza, Młodzieżowa *Credit Union*, Rada Parafialna (w 1985 r. istniejący od początku parafii Komitet Parafialny przekształcił się w radę) i inne. Obecnie przy parafii istnieje: Duszpaster-

ska Rada Parafialna, Komitet Finansowy, szafarze Eucharystii i lektorzy, chór św. Kazimierza „Melodia", Komitet Parafialny, Towarzystwo Różańca Świętego, grupa AA, Towarzystwo Imienia Jezus, Sodalicja Mariańska, Stowarzyszenie Miłosierdzia Bożego, Towarzystwo Świętego Wincentego a Paulo, Rycerze Kolumba, Klub Seniora Świętego Kazimierza, Klub Seniora Świętego Kazimierza „Polonia", Szkoła Polska, Oaza Dzieci Bożych, grupa modlitewna, Kółko Różańcowe Dzieci, Ruch Rodzin Nazaretańskich, klub judo im. Jana Pawła II, *English Lectors*, Zespół Pieśni i Tańca „Biały Orzeł".

Życie społeczno-kulturalne. Szkoła im. św. Kazimierza jest największą szkołą parafialną w Kanadzie. Rozpoczęła swą działalność w pierwszym roku funkcjonowania parafii – we wrześniu 1948 r. Naukę podjęło wtedy 52 dzieci, a zajęcia odbywały się w tymczasowej plebanii. Z każdym rokiem liczba dzieci zapisywanych do szkoły rosła, w szczytowym okresie rozwoju – 1969 r. – osiągnęła stan 506 uczniów. Obecnie przy parafii działa Sobotnia Szkoła Polska, która prowadzi naukę języka polskiego dla ponad 150 dzieci. Parafia prowadzi naukę religii dla dzieci ze szkół świeckich. Na religię uczęszcza ponad 100 dzieci. Zajęcia odbywają się w soboty.

Życie kulturalne parafii Świętego Kazimierza to z jednej strony aktywna i twórcza działalność parafialnych stowarzyszeń i organizacji o charakterze społeczno-kulturalnym, a z drugiej programy prezentowane przez profesjonalne i amatorskie grupy spoza parafii, także z Polski. Uzupełnieniem bogatej działalności kulturalnej parafii była działalność biblioteki, a także punkt sprzedaży wydawnictw religijnych i prasy polonijnej. Co roku tradycyjnie organizowane są także obchody narodowe, jak np. rocznicy Konstytucji 3 maja, rocznicy Cudu nad Wisłą i Święta Żołnierza (15 sierpnia) oraz obchody Święta Niepodległości Polski. Parafia Świętego Kazimierza zachowuje i pielęgnuje nadal stare obyczaje religijno-narodowe. Odwiedziło ją wielu polskich biskupów i kardynałów, w tym czterokrotnie kard. Józef Glemp, Prymas Polski. Podczas Światowych Dni Młodzieży w 2002 r. parafia stała się centrum dla polskiego Biura Światowych Dni Młodzieży.

Działalność ekonomiczna i charytatywna. Parafia Świętego Kazimierza służyła także swoim członkom na płaszczyźnie ekonomicznej. W styczniu i lutym 1952 r. w parafii zorganizowano specjalną kolektę na pomoc bezrobotnym, którzy w wyniku masowych zwolnień z pracy w 1952 r. pozostali bez zabezpieczenia ze strony rządu. W lutym 1955 r. utworzono też Fundusz Miłosierdzia na rzecz bezrobotnych parafian. Bardziej sys-

temowe rozwiązanie dano parafianom poprzez utworzenie parafialnej Unii Kredytowej – *Credit Union*. Oddział *Credit Union* w parafii Świętego Kazimierza utworzył w czerwcu 1958 r. o. Michael → Smith OMI. Dla wielu emigrantów polskich była to szansa na ustabilizowanie swojej sytuacji finansowej. 16 marca 1969 r. powstała przy parafii młodzieżowa *Credit Union*. Budowę domu *Credit Union* w pobliżu kościoła Świętego Kazimierza przeprowadzono w latach 1973-1974. Bogata była także działalność charytatywna parafii, przejawiająca się w ofiarności i inicjatywach na rzecz miejscowych potrzebujących, ale także w akcjach na rzecz Polski oraz Kościoła katolickiego w różnych krajach świata. Pierwszą akcję charytatywną na rzecz Polski parafia Świętego Kazimierza podjęła w 1957 r. w ramach ogólnokanadyjskiej zbiórki funduszy pod hasłem „Chleb dla Polski". W 1975 r. rozpoczęła się, ponawiana później wielokrotnie, kampania zbierania funduszy na potrzeby Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1981 r. z inicjatywy proboszcza o. Ryszarda → Kosiana OMI utworzono przy parafii Fundusz Imigracyjny, który stał się zaczątkiem szerszego Funduszu Imigracyjnego działającego przy Komisji Centralnej Kongresu Polonii Kanadyjskiej. Parafia wspierała materialnie własnych członków i mieszkańców miasta dotkniętych zdarzeniami losowymi.

Proboszczowie: Michael → Smith OMI (1948-1958), Jan → Sajewicz OMI (1958-1964), Antoni → Rabiega OMI (1965), Edward → Świątek OMI (1965-1971), Felix → Kwiatkowski OMI (1971-1976), Ryszard → Kosian OMI (1976-1981), Kazimierz → Sulej OMI (1981-1984), Zygmunt → Musielski OMI (1984-1991), Antoni → Mendrela OMI (1991-1999), Janusz → Błażejak OMI (1999-2005), Alfred → Grzempa OMI (2005-2011), Jacek → Nosowicz OMI (2011-2017).

Ponadto w parafii pracowali: Józef → Kucharczyk OMI (1949-1950), Stanley → Misiag OMI (1950-1951), Jan → Chwist OMI (1951-1954, 1968-1969), Antoni → Hylla OMI (1954-1957), Antoni → Murawski OMI (1954-1958), Peter → Klita OMI (1957-1958), Stanisław → Puchniak OMI (1958-1961), Edward → Świątek OMI (1958-1960), Andrzej → Walczak OMI (1957-1960, 1969-1972), Franciszek → Frazik OMI (1960-1963), Stanisław → Bąk OMI (1965-1966), Józef → Pielorz OMI (1962-1967), Marian → Mróz OMI (1967-1980), Stanisław → Moszkowicz OMI (1970-1976), Józef → Wąsik OMI (1971-1974), Jerzy → Kania OMI (1972-1974), Michał → Kucharski OMI (1975-1980), Wilhelm → Rozmysłowski OMI, Antoni → Mendrela OMI (1972-1978), Wojciech → Wojtkowiak OMI (1977-1983), Władysław → Karciarz OMI (1976-1979), Krzysztof → Pulchny OMI (1979-1983), Teofil → Szendzielarz OMI (1983-1984), François → Dy-

jak OMI (1983-1987), Marian → Sukienik OMI (1984-1986), Wilhelm → Rozmysłowski OMI, Tadeusz → Nowak OMI (1986-1990), Roman → Majek OMI (1987-1990), Jan → Wądołowski (1990-1993), Janusz → Błażejak OMI (1991-1992), Sławomir → Trzasko OMI (1992-1994), Rocky → Grimard OMI (1994-1995), Marian → Gil OMI (1995-1996), Antoni → Degutis OMI, Wojciech → Błach OMI (1999-2004), Mirosław → Olszewski OMI (2003), Jacek Nosowicz OMI (2004-2005), Marcin → Serwin OMI (2014-2015), Kazimierz → Kozicki OMI (2014-), Paweł → Nyrek OMI (2016-), Jan → Sadowski OMI.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 76-78; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 75-76; *Plewko J., Parafia św. Kazimierza (St. Casimir's Parish),* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 275-301; *Potomności na pamiątkę. Ojcowie oblaci duszpasterze parafii św. Kazimierza,* Toronto 1975; *Parafia św. Kazimierza w Toronto,* w: *Silver Jubilee Oblate Fathers Assumption Province 1935-1960,* Toronto 1960; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 67-78; *Złote pokłosie parafii św. Stanisława Kostki w Toronto 1911-1961,* Toronto 1961.

Toronto (ON), parafia Świętego Stanisława Kostki. Największe miasto Kanady, stolica prowincji Ontario i archidiecezji. Największe skupisko Polonii kanadyjskiej. Praca duszpasterska wśród Polaków rozpoczęła się w 1905 r. w podziemiach angielskiego kościoła Świętego Patryka. W 1909 r. Polakom przydzielono kaplicę Świętego Jana w katedrze Świętego Michała. W 1911 r. została erygowana parafia Świętego Stanisława Kostki. Budynek kościoła został zakupiony od Kościoła prezbiteriańskiego i ofiarowany Polakom przez Eugena O'Keefa. W następnych latach budynek kościelny podlegał regularnym remontom i przebudowie, na które łożyła u początków jego córka Helena McLean French. W 1918 r. parafia zakupiła dom mieszkalny przy pobliskiej ulicy. W 1935 r. prowadzenie parafii przejęli misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej. Pod ich kierownictwem parafia stała się prężnym ośrodkiem życia religijnego, patriotycznego i charytatywnego. W 1937 r. wnętrze kościoła udekorowano. W czerwcu 1938 r. pracujące przy parafii siostry felicjanki zakupiły na swą siedzibę budynek

należący do Armii Zbawienia (*Salvation Army*). W 1941 r. budynek rozbudowano z uwzględnieniem potrzeb prowadzonej przez siostry ochronki dla dzieci. W 1940 r. wybudowano polską szkołę. W 1969 r. parafia w swoich progach gościła kard. Karola Wojtyłę. W 1986 r. parafia obchodziła 75-lecie istnienia. Uroczystej mszy św. przewodniczył kard. Józef Glemp.
Proboszczowie: ks. Józef Hinzman (1911-1919), ks. Charles Barron (1919), ks. Leo Blum (1919-1922), ks. Józef Dekowski (1922-1935), Stanisław → Puchniak OMI (1935-1946), Peter → Klita OMI (1946-1952), Wincenty → Ferdynus OMI (1952-1953), Stanley → Prokop OMI (1953-1958), Antoni → Murawski OMI (1958-1967), Mieczysław → Węcki OMI (1967-1973), Edward → Klimuszko OMI (1973-1979), Edward → Świątek OMI (1979- 1986), Marian Sukienik OMI (1986-1992), Janusz → Błażejak OMI (1992-1994), Jakub → Szwarc OMI (1994-2005), Jan → Wądołowski OMI 2005-2012; Mirosław → Olszewski OMI (2012-2014), Wojciech → Kurzydło OMI.
W parafii pracowali także ojcowie: Jan → Bednarz OMI (1935-1940, 1958-1962), Peter Klita OMI (1937-1940), Jan → Sajewicz OMI (1938-1943), Michael → Smith OMI (1941-1948), Felix → Kwiatkowski OMI (1943-1946), Jan → Chwist OMI (1947-1950, 1957-1958), Józef → Kucharczyk OMI (1948-1949), Franciszek → Orszulik OMI (1950), Wincenty → Ferdynus OMI (1950-1953), Bernard → Kopeć OMI (1951-1955, 1962-1971), Antoni → Bagsik OMI (1951-1957), Marian → Mróz OMI (1955-1956), Augustyn → Michalik OMI (1957-1959, 1976-1984), Edmund → Rygusiak OMI (1958-1959), Edward → Jankowski OMI (1958-1960), Zygmunt → Musielski OMI (1960-1965), Jerzy → Kania OMI (1959-1972), Jan Bulanda OMI, Jakub → Szwarc OMI (1965-1973), Ryszard → Kosian OMI (1972-1975, 2008-2016), Stanisław → Ignatiuk OMI (1970-1972), Paweł → Hylla OMI (1972-1984), Stanisław Moszkiewicz OMI (1970), Antoni → Mendrela OMI (1978-1981), Stanisław → Prokop OMI (1977-1988), Zdzisław Bzura OMI (1982-1983), Kazimierz → Krystkowiak OMI (1983-1984), Tadeusz → Nowak OMI (1984-1986), brat Paweł → Hylla OMI (1972-1984), François → Dyjak OMI (1987-1992), Sławomir → Obłąk OMI (1997-1998), Mirosław → Olszewski OMI (2004-2005), brat Roman → Zapadka OMI (kapelan szpitala).
Organizacje i stowarzyszenia parafialne. W parafii powstały różne stowarzyszenia: Towarzystwo „Synowie Polski" (1907), Towarzystwo Imienia Jezus (1914), Stowarzyszenie Dzieci Maryi (od 1952 r., erygowane jako Sodalicja Mariańska), polska orkiestra-kapela „Białego Orła", Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół", Komitet Pań, Towarzystwo Leśniczych, To-

warzystwo Wzajemnej Pomocy „Ulga" (1924), Kółko Dramatyczne, Klub Podhalan, Stowarzyszenie Weteranów „Biały Orzeł", Komitet Obywatelski, Komitet Polskiej Pożyczki Państwowej, Towarzystwo Wzajemnej Pomocy Świętego Stanisława, Stowarzyszenie Żywego Różańca (1935), Trzeci Zakon Świętego Franciszka (1939), Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej (1937), Stowarzyszenie Matek Chrześcijańskich, Krucjata Eucharystyczna, chór parafialny im. św. Cecylii, młodzieżowy chór im. Marii Goretti oraz dziecięcy chór im. Niepokalanego Poczęcia, Stowarzyszenie Świętego Wincentego a Paulo (1952), Dziecięcy Chór im. Niepokalanego Poczęcia (1974), Zespół Taneczny „Stokrotki" (1974). Obecnie nadal prowadzą działalność następujące organizacje i grupy parafialne: Rada Parafialna, Komitet Parafialny, Towarzystwo Różańcowe, Towarzystwo Imienia Jezus, Sodalicja Mariańska, trzeci zakon, chór, lektorzy, ministranci, Klub Seniora, Rycerze Kolumba, grupa młodzieżowa, grupa nastolatków, Szkoła Polska, Zespół Pieśni i Tańca „Stokrotki".

Działalność charytatywna. W okresie I wojny światowej i w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości parafia stanowiła centrum zbierania funduszy na rzecz Polski. 25 listopada 1917 r. został utworzony przy parafii Komitet Obywatelski, który stał się duszą całej akcji niepodległościowej w Kanadzie. Zbierał on fundusze między innymi na: Skarb Narodowy, Armię Polską, Szkołę Podchorążych. W tym okresie pomieszczenia parafialne były punktem rekrutacji dla polskich ochotników z całej Kanady spieszących do obozu formującej się w Niagara-on-the-Lake Armii Polskiej (Błękitna Armia). Na kilka miesięcy przed wybuchem II wojny światowej parafia przystąpiła do powstałego w Toronto Komitetu Funduszu Obrony Narodowej, którego prezesem został proboszcz ks. Stanisław → Puchniak OMI. We wrześniu 1939 r. powstała przy parafii Polska Sekcja Kanadyjskiego Czerwonego Krzyża. Od 1944 r. brała czynny udział w pracach Zjednoczonego Funduszu Pomocy Polsce oraz w akcji zbiórkowej znanej jako „Ruchome Szpitale w Polsce" (wysyłana aparatura medyczna i lekarstwa). Po II wojnie światowej kontynuowana była pomoc zarówno Polsce, jak i przybywającym do Kanady polskim imigrantom. W okresie stanu wojennego parafia wysyłała do Polski żywność, ubrania i leki oraz organizowała pomoc dla Polaków przybywających z obozów uchodźców w Austrii i we Włoszech. W 1981 r. powstał także Fundusz Jana Pawła II dla sierot i dzieci opuszczonych.

Od chwili powstania parafia zawsze uroczyście organizowała obchody narodowe, m.in. 3 maja – odprawiana była suma w intencji Ojczyzny, organizowano także obchody rocznicy Cudu nad Wisłą, rocznicy Powstania Warszawskiego, Święta Niepodległości.

W parafii powstała także Kasa Spółdzielcza Świętego Stanisława → Toronto (ON), Kasa Spółdzielcza Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza (*St. Stanislaus – St. Casimir's Parish Credit Union*).
Szkolnictwo. Pierwsza szkółka polska przy parafii Świętego Stanisława powstała we wrześniu 1913 r. W 1937 r. nauczanie przejęły siostry felicjanki. W 1940 r. dokonano otwarcia i poświęcenia nowego gmachu szkolnego, mieszczącego kilka obszernych sal. Lekcje odbywały się dwa razy w tygodniu. W zakres nauczania wchodziła nauka czytania, pisania i deklamacji wierszy w języku polskim, śpiew hymnu narodowego i polskich piosenek ludowych oraz nauka geografii i historii Polski. Zajęcia prowadzone były przez siostry felicjanki. W 1948 r. przy parafii zorganizowano kursy języka angielskiego dla nowo przybyłych Polaków, a w latach 60. – odczyty z zakresu społecznej nauki Kościoła. Parafia od 1935 r. ma własną bibliotekę.
Powołania kapłańskie i zakonne: z parafii Świętego Stanisława Kostki pochodzi siedmiu kapłanów, z których czterech wstąpiło do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej (ojcowie Edward → Świątek OMI, John → Mazur OMI, Richard Wolak OMI i Stanisław → Bąk OMI). Osiem parafianek wstąpiło do zgromadzenia sióstr felicjanek.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 66-68; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 74-75; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68-69; *Codex Historicus St. Stanislaus Kostka Church, Toronto, ON* (Archiwum parafii); Głowacki L., *Świętując 75-lecie parafii św. Stanisława Kostki,* Toronto, Ont. 1986; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 56-62; *Tkaczyk W., Parafia św. Stanisława Kostki (St. Stanislaus Kostka Parish),* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 260-274; *Złote Pokłosie Parafii św. Stanisława Kostki, Toronto, Ont. 1911-1961,* Toronto 1961.

Toronto (ON) parafia Świętych Aniołów (*Holy Angels Parish*). W drugiej połowie lat 50. ubiegłego wieku wyraźnie wzrosła liczba katolików na terenie parafii Świętego Marka, Świętego Leona oraz Matki Bożej Bolesnej w Toronto. Znaczną ich część stanowili polscy i włoscy imigranci. Dla nich jesienią 1960 r. utworzono katolicką szkołę pw. Świętych Aniołów.

Tymi katolikami zainteresował się o. Michael → Smith OMI, który zaczął ubiegać się u kard. McGuigan'a o ustanowienie nowej parafii. Po uzyskaniu zgody 20 listopada 1960 r. odprawił on w Szkole Świętych Aniołów pierwszą mszę św. W następnym roku we mszy św. uczestniczyło już ok. 700 wiernych. Bardzo szybko pod jego kierownictwem wybudowano plebanię i salę parafialną. W 1961 r. pierwszym proboszczem parafii został o. Stanley → Misiag OMI, ale ze względu na stan jego zdrowia obowiązki te przejął szybko o. Stanisław → Puchniak OMI. W latach 60. w parafii wzrosła znacznie liczba włoskich wiernych. To sprawiło, iż 1 października 1967 r. proboszczem w parafii został włoski oblat, o. Carmelo Iuculano OMI. Pod jego kierownictwem architekt w 1971 r. wybudowano kościół. W następnych latach do kościoła wstawiono witraże i stacje drogi krzyżowej. W latach 1987-2004 długoletnim proboszczem był o. Edward → Świątek OMI. W 2007 r. pracę w parafii – jako wikary – rozpoczął o. Mariusz → Wilk OMI, a od 1 września 2016 r. jest jej proboszczem.
W parafii działają następujące organizacje i grupy parafialne: Komitet Finansowy, szafarze Eucharystii, lektorzy, katecheci, dwa chóry parafialne, Klub Kobiet Katolickich (CWA), *Donne Azione Cattolica*, grupa posługująca chorym i niepełnosprawnym, grupa modlitewna, Klub Seniora, HARA – Stowarzyszenie Animacyjne Świętych Aniołów, Stowarzyszenie Świętego Antoniego, Stowarzyszenie Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel, *Bingo* – wolontariusze wspomagający Ośrodek dla ubogich Doktora Simona. Do parafii należy ponad 1000 rodzin. W mszach św. w niedzielę uczestniczy ok. 600 wiernych.
Proboszczowie parafii: Stanley → Misiag OMI (1961), Stanisław → Puchniak OMI (1961-1963), Francis → Kosakiewicz (1963-1967), Carmelo Iuculano OMI (1967-1971), Benito Framarin OMI (1971-1976), Piergiovanni → Gioppato OMI (1976-1983), Benito Framarin OMI (1983-1986), Edward → Świątek OMI (1987-2004), Peter Reginato OMI (administrator – 2004-2005), Piergiovanni Gioppato OMI (2005-2016), Mariusz → Wilk OMI (2016-).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 85-87; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 77.

Toronto (ON), Stowarzyszenie Misyjne Maryi Niepokalanej (*Missionary Association of Mary Immaculate – MAMI*). Utworzenie w 1947 r. tzw. Domu Studiów (*House of Studies*) w → Toronto (ON) dla powołań z polonijnych parafii wymagało zaplecza finansowego. Zapewniali je świeccy z parafii prowadzonych przez polskich oblatów. By zorganizować tę pomoc w sposób systematyczny, utworzono instytucję, która w 1978 r. przekształciła się w Centrum Misji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, służące naszej nowo utworzonej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Dyrektorami nowej instytucji zostali ojcowie John → Mazur OMI i Piergiovanni → Gioppato OMI. Ta instytucja pozwalała na organizowanie darowizn na rzecz pracy misyjnej i ich rozliczanie w urzędzie podatkowym. Służyła także przy darowiznach na rzecz budowy niektórych kościołów, jak np. Świętych Piotra i Pawła w → Welland (ON), Świętych Aniołów w → Toronto (ON), Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON), Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton (ON), na odnowienie kościoła Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Służyła także Domowi Rekolekcyjnemu Królowej Apostołów w → Mississauga (ON), jak również *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON). Przez tę instytucję również kierowano pomoc finansową na potrzeby polskiej prowincji Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce i we Francji. Wspomagano także polskich misjonarzy oblatów pracujących m.in. w Kamerunie i na Madagaskarze. Z czasem Centrum Misji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny przekształciło się w Stowarzyszenie Misyjne Maryi Niepokalanej (*Missionary Association of Mary Immaculate*), prowadzone przez Prowincję Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. W latach2012-2015 dyrektorem stowarzyszenia był o. Jan → Wądołowski OMI. W 2015 r. kierowanie stowarzyszeniem przejął o. Adam → Filas OMI, który spędził siedem lat na misjach na północy i zachodzie Kanady.

Bibliografia: APWNMP; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 170-172.

Transcona (MB), kaplica Świętego Józefa Robotnika (*St. Joseph the Worker*). Miejscowość położona kilka kilometrów na wschód od → Winnipeg (MB). 10 stycznia 1937 r. o. Francis → Kosakiewicz OMI odprawił tam po raz pierwszy polskie nabożeństwo w kaplicy tamtejszej szkoły katolickiej. Oblaci dojeżdżali tam z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W 1945 r. w Transconie mieszkało 50 polskich rodzin.

Bibliografia: McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 233; Plewko J., *Transcona, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 218.

Tyndall (MB), parafia Świętego Jana Chrzciciela (*St. John the Baptist*). Osada leżąca na południowy wschód od → Selkirk (MB). Osadnictwo polskie w Tyndall rozpoczęło się w 1915 r. Duszpasterstwo polskie prowadzili oblaci z → Cook's Creek (MB) i → Garson (MB). W 1940 r. Polacy wybudowali kaplicę, a trzy lata później kościół, pod kierownictwem o. Józefa → Kucharczyka OMI. Do Tyndall z posługą duszpasterską przybywali m.in. ojcowie: ***Ryszard*** → Kosian OMI (1921-1938), Kazimierz → Buchwald OMI (1935-1937), Jan → Czujak OMI (1938-1942), Józef Kucharczyk OMI (1942-1945), Stanisław → Prokop OMI (1945-1953), Mieczysław → Węcki OMI (1953-1954), Kazimierz → Holick OMI (1954-1961), Kazimierz Buchwald (1961-1986).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67; Jabłoński A., *Tyndall, Man., archidiec. St. Boniface, parafia*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 219.

Vancouver (BC), parafia Świętego Kazimierza. Największe miasto prowincji British Columbia i trzecie co do wielkości w Kanadzie. Pierwsi polscy emigranci osiedlili się tam w latach 80. XIX w. Utworzenia personalnej parafii dla Polaków z Vancouver i okolic podjął się o. Francis → Kosakiewicz OMI w 1944 r. Rozpoczął od systematycznych odwiedzin wszystkich polskich rodzin. W listopadzie 1944 r. zakupiono plac pod budowę kościoła i plebanii. Do czasu wybudowania kościoła Świętego Kazimierza, msze odprawiano w tymczasowej kaplicy w podziemiach plebanii. Budowę kościoła ukończono w 1948 r. W podziemnej części kościoła urządzona została sala parafialna. W roku 1955 powiększono budynek plebanii. W 1961 r. obok kościoła stanął budynek szkoły parafialnej św. Kazimierza, a wkrótce potem budynek dla sióstr zakonnych prowadzących zajęcia szkolne. W 1970 r. rozpoczęto budowę polskiego Domu Seniora im. Mikołaja Kopernika. *Kopernik Lodge* został otwarty 29 kwietnia 1973 r. Przed jubileuszem 25-lecia parafii odnowiono kościół

i plebanię. W latach 1981-1982 wybudowano nową plebanię. W 1986 r. do posługi w parafii przybyły siostry służebniczki Maryi Niepokalanej. W roku 2007 w parafii rozpoczęły pracę siostry Misjonarki Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej, włączając się także w pracę polskiej szkoły. Polska szkoła. W 1951 r. utworzono Polską Szkołę Sobotnią. Prowadził ją o. Joachim → Michałowski OMI. W latach 1961-1962 wybudowano szkołę parafialną, którą prowadziły siostry zmartwychwstanki. Zajęcia odbywały się w języku angielskim, język polski nauczany był w ramach odrębnego przedmiotu. Siostry zmartwychwstanki pracowały w szkole św. Kazimierza do 1973 r. W lutym 1988 r. decyzją Rady Parafialnej w budynku szkoły św. Kazimierza zostało otwarte katolickie przedszkole. W 1988 r. szkoła sobotnia zakończyła działalność. Na jej miejsce utworzono Szkołę Polską im. Świętego Kazimierza pod patronatem parafii. Sale szkolne zostały odnowione, zakupiono aktualne podręczniki. Od roku 1988 do 2006 kierowniczką szkoły była s. Akawilina Gajda SNMP.

Organizacje i stowarzyszenia parafialne (według daty powstania): Komitet Parafialny (1944), chór parafialny (1944), Towarzystwo Różańcowe (1944), Stowarzyszenie Świętego Wincentego a Paulo (1949), Towarzystwo Imienia Jezus (1952), Katolicka Liga Kobiet (1956), Sodalicja Mariańska (1965), Komitet Milenium Polski Chrześcijańskiej (1965), Katolickie Stowarzyszenie Kobiet (1966), Towarzystwo Przyjaciół KUL, Fundacja im. A. Boboli (1980), Towarzystwo Przyjaciół „Solidarności" (1982), Parafialna Rada Pastoralna (1985). W 1951 r. utworzony został – dzięki staraniom o. Francisa → Kosakiewicza OMI – oddział *Credit Union* (→ Toronto, ON, Kasa Spółdzielcza Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza).

W parafii posługę proboszcza pełnili: o. Francis → Kosakiewicz OMI (1944-1957), o. Stanislaus → Wachowicz OMI (1957-1961), o. Wojciech → Golus OMI (1961-1973), o. Jakub → Szwarc OMI (1973-1981), o. Zygmunt → Musielski OMI (1981-1984), o. Kazimierz Sulej OMI (1984-1989), o. Casimir → Krystkowiak OMI (1989-1993), o. Roman → Majek OMI (1993-1999), Władysław → Karciarz OMI (1999-2006), Jacek → Nosowicz OMI (2006-2011), Sławomir → Obłąk OMI (2011-).

Ponadto w parafii pracowali: Antoni → Murawski OMI (1949-1951), Joachim → Michałowski OMI (1951-1952, 1981-1997), Augustyn → Michalik OMI (1952-1955); Marian Mróz OMI (1955-1956), François → Dyjak OMI (2007-2014), Marek → Czyżycki OMI (1997-2016).

Długie lata kapelanem *Kopernik Lodge* był o. Marian Mróz OMI, a po nim ojcowie François Dyjak OMI (2007-2014), Stanisław → Bijak OMI (2014-2017) oraz Jan → Wądołowski OMI (od 2018 r.).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 58-60; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 80; Plewko J., *Vancouver, B.C., archidiec. Vancouver*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 495-502; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 203-219; *Silver Jubilee of St. Casimir's Parish, Vancouver, B.C., 1944-1969*, Vancouver 1969.

Victoria (BC). Miasto położone na południowym krańcu Wyspy Vancouver, ok. 100 km na południe od miasta → Vancouver (BC). Pierwsi Polacy osiedlili się tutaj na początku XX w. Stanowili oni drugie, po Vancouver, skupisko polonijne na terenie prowincji Brytyjskiej Kolumbii. Duszpasterstwo wśród nich zapoczątkował o. Francis → Kosakiewicz OMI (1944-1950), proboszcz polskiej parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver (BC).
Bibliografia: APWNMP; *Plewko J., Victoria, B.C., diec. Victoria*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 503-506.

Viktoria Park (MB), kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa (*Sacred Heart*). Osiedle położone niegdyś na północny wschód od → St. Andrews (MB), zwane także → Rossdale (MB).
Bibliografia: APWNMP; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 96-97.

Visitation of Our Lady Church in Birghstone (MB) → Birghstone (MB), kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny

Vita (MB), kaplica Świętego Izydora (*St. Isidore's Church*). Miejscowość leżąca na południe od → Winnipeg (MB), przy granicy z USA. Dla pionierów z tej okolicy pierwszą mszę św. odprawił o. Wojciech → Kulawy OMI 22 grudnia 1898 r. w → Stuartburn (MB). W 1902 r. obowiązki duszpasterskie w Stuartburn przejął o. Karol → Greczel OMI, który zainicjował budowę kaplicy w Vita. On też w lipcu 1906 r. odprawił pierwszą mszę św. w niedokończonej jeszcze kaplicy. Jej budowę ukończono w 1907 r. pod

kierownictwem o. Andrzeja → Stojara OMI. Kolonia polska w Vita liczyła wtedy 20 rodzin. W 1937 r. Polacy wybudowali tam dużą salę parafialną. Z posługą duszpasterską do Vita przyjeżdżali z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), a następnie z → Tolstoi (MB) oblaci: Jan → Bednarz OMI, Francis → Kosakiewicz OMI (1933-1937), Franciszek → Buchwald OMI (1937-1946), Franciszek → Kosian (1946-1948), Franciszek → Orszulik OMI (1948-1950), Ryszard → Latusek OMI (1949-1958), Wincenty → Ferdynus OMI (1958-1964), Jan → Mendyka OMI (1964-1985).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67; Hałas A., *Vita, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 259-260; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 103-107.

Wadena (SK), parafia Matki Boskiej (*Parish of St. Mary*). Osada położona ok. 195 km na wschód od Saskatoon. Pierwsi osadnicy polskiego pochodzenia przybyli tam prawdopodobnie już w pierwszych latach XX wieku. W latach 1907-1908 katolików tam mieszkających odwiedzali benedyktyni z opactwa w Muenster (SK). W 1909 r. wybudowano kaplicę i utworzono parafię. Pierwszym proboszczem został ks. Dosithee Gamache. Mieszkając w Wadena dojeżdżał do → Kuroki (SK), Paswegin, Nut Lake, Perigord i → Lintlaw (SK) i → Quill Lake (SK). W 1923 r. jego następca, ks. A.J. McMilland, przeniósł siedzibę parafii do Kuroki i tam wybudował nową plebanię. W 1934 r. duszpasterstwo w parafii Świętej Heleny w Kuroki objęli polscy misjonarze oblaci. Najpierw krótko w parafii pracował o. Raphaël → Schäffer OMI (1934), a po nim kolejno: Stanisław → Puchniak (1934-1935), Jan → Bednarz OMI (1935), Kazimierz → Holick OMI (1935-1940), Antoni → Rabiega OMI (1940-1949), Mieczysław → Węcki OMI (1949-1953), Wincenty → Ferdynus OMI (1953-1958), Albert → Pilikowski OMI (1958-1962), Józef → Łopuszański OMI (1962), Ryszard → Latusek OMI (1962-1969), Edward → Klimuszko OMI (1969-1972), Jan → Szkodziński OMI (1972), Alessandro → Costa OMI (1973), Casimir → Krystkowiak OMI (1973), ponownie Mieczysław Węcki OMI (1973-1976). W 1976 r. parafię przejęli księża diecezjalni.
W 1948 r., za czasów o. Antoniego Rabiegi OMI, wybudowano nowy obszerniejszy kościół. Działała też orkiestra parafialna. Od 1935 r. do parafii dojeżdżały siostry służebniczki z domu w → Regina (SK), aby przygotować dzieci do Pierwszej Komunii św. i bierzmowania.

Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 189, 192, 195, 204-208; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 68; Hałas A., *Wadena, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 359-361; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 264; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP, s. 55-56.

Walkleyburg (MB), parafia Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus (*St. Theresa of the Infant Jesus*). Osada położona ok. 60 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). Osadnictwo Polaków w Walkleyburg rozpoczęło się w drugiej połowie lat 20. XX w. W latach 1934-1940 z posługą duszpasterską do Polaków docierał ks. Antoine → d'Eschambault. Od 1940 r. opiekę duszpasterską sprawowali oblaci najpierw z → Cook's Creek (MB), a następnie z → Garson (MB). W 1942 r. wybudowano kościół oraz plebanię. W Walkleyburg duszpasterzami byli m.in: Jan → Czujak OMI (1940-1942), Józef → Kucharczyk OMI (1942-1945), Stanisław → Prokop OMI (1945-1953), Mieczysław → Węcki OMI (1953-1954), Kazimierz → Holick OMI (1954-1961), Kazimierz Buchwald OMI (1961-1986).
Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 114; Tkaczyk W., *Walkleybourg, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 220-221.

Warwick (AB). Osada położona ok. 90 km na wschód od → Edmonton (AB). Polaków w niej mieszkających odwiedzali z posługą duszpasterską ojcowie Paweł → Kulawy OMI i Antoni → Sylla OMI.
Bibliografia: Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 333.

Watino (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).

Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Waugh (AB), parafia Matki Bożej z Góry Karmel *(Our Lady of Mount Carmel)*. Ok. 1900 r. ukraińscy osadnicy wybudowali w Waugh kaplicę greckokatolicką, do której uczęszczali także polscy imigranci. Duszpasterstwo polonijne rozpoczął we wrześniu 1903 r. ks. Franciszek Olszewski. Pod jego kierunkiem w 1908 r. wybudowano kościół Świętej Jadwigi. W latach 1914-1916 Polaków odwiedzał także o. Paweł → Kulawy OMI, a w latach 1917-1926 o. Antoni → Sylla OMI z parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB). Ok. 1917 r. kościół zmienił wezwanie na kościół Najświętszej Maryi Panny, a następnie Matki Bożej z Góry Karmel.
Bibliografia: APWNMP; Jabłoński A., *Waugh, Alta., diec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 480-483; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 343-352.

Webster (AB), parafia Najświętszego Serca Jezusowego (*Sacred Heart Parish*). Osada położona ok. 375 km na północny zachód od → Edmonton (AB). Początki polskiego osadnictwa sięgają 1912 r., ale największe nasilenie emigracji przypadło na lata 1927-1929, kiedy to w Webster i okolicy zamieszkało ponad 70 polskich rodzin. Początkowo duszpasterstwo prowadzili oblaci francuscy. Latem 1926 r. Webster odwiedził o. Antoni → Sylla OMI. Po nim odwiedzali je ojcowie Stanislaus → Wachowicz OMI i Stanisław → Puchniak OMI. W latach 1929-1930 wybudowano kościół. W sierpniu 1938 r. w Webster osiedlił się o. Joachim → Michałowski OMI. Mieszkało tam wówczas ok. 45 polskich rodzin. W 1939 r. wybudowano plebanię. W latach 1940-1941 odnowiono elewację kościoła. Obok kościoła powstał cmentarz oraz grota z figurą Matki Bożej. 28 lipca 1964 r. kościół spłonął i nie został odbudowany. O. Joachim Michałowski OMI pracował w Webster do 3 lutego 1951 r., obsługując polskie placówki duszpasterskie w diecezji Grouard. Z różną częstotliwością odwiedzał ok. 30 miejscowości, m.in.: → Free Creek, → Giranville, → Baliater, → Notikewin, → North Star, → Hochkiss, → Manning, → Dixonville, → Berwyn, → Whitelaw, → Guy, → Fox Creek, → Eglesham, → Spirit River, → Wnaham, → Tangent,

→ Watino, → High Prairie, → Drift Pile, → Kinuso, → Pouce Coupe, → Dawson Creek, → Cecil Lake, → Bay Tree, → Hines Creek, → Harmon Valley, → Fort St. John, → Faust, → Enilda, → Fort Vermilion.

Bibliografia: APWNMP; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 324; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484-489.

Welland (ON), parafia Świętych Piotra i Pawła (*Sts. Peter and Paul Parish*).

Miejscowość położona na półwyspie Niagara w diec. St. Catharines. Parafia ma charakter wieloetniczny (Polacy, Włosi, Francuzi, Słowacy, Chorwaci, Ukraińcy), chociaż od początku prowadzona jest przez księży polskiego pochodzenia. W 1913 r. wybudowano kościół. W 1920 r. został założony cmentarz parafialny. W późniejszych latach dobudowano nowe obiekty parafialne: 1962 r. nową plebanię, a w 1964 r. dom parafialny, 26 grudnia 1996 r. pożar strawił odrestaurowany kościół. Wkrótce o. Jan → Wądołowski OMI wraz z parafianami przystąpił do budowy obecnego nowoczesnego i pięknego kościoła, który został poświęcony przez bpa Johna O'Mara 13 grudnia 1989 r.

Przy parafii działają stowarzyszenia o charakterze religijnym, np. *The Holy Name Society*, *Catholic Women's League*, Bractwo Różańcowe, *St. Peter and Paul Seniors Club,* Stowarzyszenie Polsko-Kanadyjskie w Welland.

Ponadto Polacy kultywują swoje narodowe tradycje religijne, takie jak: pasterka, opłatek, święto Matki Boskiej Gromnicznej, Grób Pański, święconka itp.

W parafii jest zarejestrowanych ponad 250 rodzin i osób indywidualnych, w tym ok. połowa to Polacy. W mszach św. w niedzielę uczestniczy przeciętnie 210 osób.

Od 1947 r. w parafii w Welland pracują misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej. Proboszczami w parafii byli: ks. Kenneth Morrow (1913-1914), ks. Bolesław Sperski (1914-1916), ks. Ignacy Ostaszewski (1916-1920), Stanley Jendruszczak OSM (1921-1922), ks. Charles Barron (1922-1930), ks. Charles Mioduszewski (1930-1932), ks. William M. Kennedy (1932-1936), ks. M.F. Pogan (1936-1939), ks. Henry Basil Doyle (1939-1942), ks. Stanley L. Cassin (1942-1947), Stanisław → Puchniak OMI (1947-1958), Peter → Klita OMI (1958-1964), Vincent → Ferdynus OMI (1964-1983), Wojciech → Wojtkowiak OMI (1983-1990), Roman → Majek OMI (1990-1993), Zygmunt → Musielski OMI (1993-1996), Jan

Wądołowski OMI (1996-1999), Stanisław → Bijak OMI (1999-2014). Od 2014 r. proboszczem w parafii jest o. Mirosław → Olszewski OMI. Ponadto w parafii pracowali ojcowie: Stanley → Misiag (1952-1954, 1966-1967), Jan → Bednarz OMI (1987-1989), Michał → Kucharski OMI (1987-1990).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 74-75; Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 78; *Księga pamiątkowa: St. Peter and Paul Church 1913-1973*, Welland 1973; Tkaczyk W., *Parafia św. Piotra i Pawła (SS. Peter and Paul Parish)*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 312-316.

Whitelaw (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam zamieszkałych odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Whitemouth (MB), kościół Świętego Augustyna (*St. Augustine Church*). Miejscowość położona ok. 25 mil od → Beausejour (MB). Pierwsi osadnicy przybyli do Whitemouth w latach 80. XIX w., wtym pierwsi Polacy w 1898 r. Obszar zajęty przez Polaków rozciągał się po obu stronach rzeki Whitemouth. Na jednym brzegu położone było Whitemouth, zaś na drugim – osada nazwana przez Polaków Janów. Pierwszy kościół powstał z inicjatywy katolików francuskich i angielskich. W 1907 r. otwarto kościół Świętego Augustyna. Poświęcenia kościoła dokonał o. Wojciech → Kulawy OMI. Duszpasterstwo objęli oblaci z → St. Boniface (MB). W 1910 r. kościół Świętego Augustyna został zamknięty, gdyż parafianie francuscy i angielscy opuścili ten teren. W 1913 r. abp Adélard → Langevin OMI przekazał kościół Polakom. Polacy przenieśli go na wyżej położony teren i powiększyli, dobudowując zakrystię i chór. Duszpasterstwo wśród Polaków sprawował w tym okresie o. Wojciech → Kulawy OMI. Przez kilka kolejnych lat dojeżdżali tu z posługą religijną oblaci z parafii Świętego Ducha z → Winnipeg (MB): o. Leonard → Nandzik OMI, o. Karol → Greczel OMI,

o. Andrzej → Stojar OMI. Po nich posługę duszpasterską pełnili: ks. Antoine → d'Eschambault, o. Jan → Bednarz OMI (1930-1933), o. Francis → Kosakiewicz OMI (1933-1937). W 1928 r. w Whitemouth mieszkało 72 polskich osadników, a w 1938 r. ok. 130. W 1931 r. istniał tu polski chór parafialny. Od 1938 r. duszpasterstwo prowadzili księża saletyni.
Bibliografia: Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 111-112; Plewko J., *Whitemouth, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 222-225; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 95.

Wilno (ON), parafia Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Polski (*St. Mary's Parish*). Miejscowość w diec. Pembroke. Jej powstanie wiąże się ściśle z przybyciem do Kanady w połowie XIX w. pierwszej zwartej grupy polskich osadników. Pochodzili głównie z takich miejscowości, jak Lubawa, Starogard, Kartuzy, Tuchola, Brodnica, Puch, Chojnice, Kościerzyna, Wejherowo, Gdańsk, Tczew i Gniew. W 1860 r. było już na tym terenie 36 kaszubskich rodzin (90 osób). Osiedlili się głównie w okolicach miejscowości Hagarty. Chodzili na nabożeństwa do kaplicy w Brudenell, gdzie duszpasterzował irlandzki ksiądz. W 1875 r. przybył do pomocy ks. Franciszek Spechta, Polak. W 1876 r. ks. Spechta odprawił pierwsze nabożeństwa w nowej kaplicy pw. św. Stanisława Kostki w Hagarty. W tym samym roku zastąpił go na kilka miesięcy ks. Aleksander Michnowski, a po nim ks. Tomasz Korbutowicz. W latach 1880-1892 pracował tu ks. Władysław Dembski, pochodzący z Wilna. Ze względu na ten fakt parafianie zdecydowali się tak nazwać osadę, w której postawili kaplicę. W 1892 r. parafię objął ks. Bronisław Jankowski, który sprowadzał nowych osadników ze wszystkich trzech zaborów. W 1936 r. spłonął kościół św. Stanisława Kostki. Nowy kościół pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej ukończono rok później. W uroczystości poświęcenia kościoła wziął udział także polski konsul. W 1950 r. parafia liczyła ok. 200 rodzin (1300 osób). Od lat 50. Kaszuby ontaryjskie zaczęły stawać się letniskowym ośrodkiem polonijnym. W okolicznych lasach powstał też ośrodek dla polskich harcerzy. Z parafii pochodzi 6 kapłanów (w tym oblat, o. Stanisław → Baderski OMI) oraz 15 sióstr zakonnych. Od 2005 r. duszpasterstwo prowadzą misjonarze oblaci. Do parafii należy ok. 210 rodzin. Proboszczowie: Mirosław → Olszewski OMI (2005-2011), Wojciech → Błach OMI (2011-2015), Jan → Wądołowski OMI (2015-2018), Roman → Majek OMI (2018-).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 109-110; Hałas A., *Wilno, ONT.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1: *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 317-323; Jost I., *Osadnictwo kaszubskie w Ontario*, Lublin 1983; Komorowski Z., *Doroczne zwyczaje świąteczne Kaszubów w Ontario,* „Studia Polonijne", t. 1, (1976), s. 203-242; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 90-91; Szulist W., *Polskość kanadyjskich Kaszubów,* „Studia Polonijne", t. 2 (1978), s. 341-347; Szulist W., Z *geografii osadnictwa i działalności Kaszubów w Stanach Zjednoczonych,* „Studia Polonijne", t. 4 (1981), s. 293-303.

Winnipeg (MB), parafia Świętego Ducha (*Parish of the Holy Ghost*). Miasto Winnipeg jest stolicą kanadyjskiej prowincji Manitoba. Chociaż pierwsi Polacy pojawili się na terenach Manitoby już w 1817 r., to jednak ich wzmożony ruch migracyjny nastąpił w ostatniej dekadzie XIX w. W 1899 r. w Winnipeg mieszkało ponad 1000 Polaków, zwłaszcza w dzielnicy zwanej „Northendem" lub popularnie „Małą Polską". Było także wielu innych imigrantów z Europy Środkowej i Wschodniej. Abp Adélard → Langevin OMI z → St. Boniface (MB) – archidiecezji-matki dla zachodniej Kanady – szukał księży mówiących językami nowych osadników. Na jego apel odpowiedzieli współbracia oblaci. O. Wojciech → Kulawy OMI przybył do Winnipeg 6 maja 1898 r.

Założenie parafii Świętego Ducha. Pod koniec XIX w. po zachodniej stronie rzeki Red River istniały dwie parafie anglojęzyczne: Matki Bożej – *St. Mary's* (1876) i Niepokalanego Poczęcia NMP (1882). O. Wojciech Kulawy OMI posługiwał przy kościele Niepokalanego Poczęcia NMP. Tuż przed przybyciem (20 kwietnia 1898 r.) został mianowany pierwszym proboszczem-duszpasterzem dla wszystkich Słowian – Polaków, Czechów, Słowaków, Ukraińców – i Niemców z terenu Winnipeg, aż po Góry Skaliste, co skłoniło go do licznych wyjazdów. Już 12 czerwca 1898 r. zgromadził on tłumnie Polaków na uroczystości Bożego Ciała. 8 maja 1899 r. dołączył do niego drugi oblat, jego rodzony brat o. Jan → Kulawy OMI.

Erygowanie parafii i pierwsze pół wieku jej działalności. 14 czerwca 1899 r. abp Adélard Langevin OMI utworzył trzecią parafię na terenie Winnipeg dla wszystkich Słowian. Już w dzień Wszystkich Świętych tego samego roku odprawiono pierwsze nabożeństwo w nowym niewykończonym jeszcze kościele. Poświęcono go 3 czerwca 1900 r. pw. Ducha

Świętego. Szybka budowa wpłynęła na długoletnie zadłużenie parafii. W 1900 r. do braci Kulawych dołączył o. Augustin Suffa, oblat niemiecki. We wrześniu 1901 r. proboszczem parafii został o. Jan Kulawy OMI. Do wspólnoty oblackiej w parafii Świętego Ducha przybywali kolejno inni oblaci, pracując lub rezydując w niej przez jakiś czas. W 1901 r. dołączyli o. Karol → Greczel OMI, o. August → Forner OMI i Josef Cordes, a w 1903 r. o. Paweł → Kulawy OMI. Oblaci prowadzili początkowo duszpasterstwo wielonarodowe, głównie jednak dla Polaków i Niemców, ale z wybudowanego kościoła i posługi w parafii korzystali także Czesi, Słowacy, Węgrzy i Ukraińcy. Liczba imigrantów rosła bardzo szybko. Do tego dochodziły trudności w porozumiewaniu się tych różnych grup. Jako pierwsi odłączyli się Ukraińcy, którzy zaczęli budować swój własny kościół. Zostali Polacy i Niemcy. W 1903 r. napływ imigrantów spowodował, że od parafii odłączyli się Niemcy, decydując się na własny kościół. W tym samym roku próbowano utworzyć Polski Kościół Narodowy.

Parafia Świętego Ducha w Winnipeg stała się szybko prężnym ośrodkiem polonijnego życia religijnego, społecznego, kulturalnego i narodowego. Pielęgnowano w niej polskie tradycje religijne. W 1901 r. w dolnym kościele utworzono pierwszą Szkołę Polską w Kanadzie, do której zapisano ok. 150 dzieci. W 1902 r. wybudowano dla niej trójkondygnacyjny budynek, do którego przeniosło się już ok. 300 dzieci i młodzieży. Pierwszymi nauczycielami byli ojcowie Wojciech Kulawy OMI i Jan Kulawy OMI oraz dwie siostry szare. W 1904 r. pracę w szkole podjęło pięć sióstr benedyktynek. W latach 1903-1904 wybudowano plebanię. W 1906 r. kościół powiększono przez dobudowanie prezbiterium, transeptu i zakrystii. Do roku 1912 wszystkie grupy etniczne wybudowały własne kościoły, dlatego też w grudniu 1912 r. parafia Świętego Ducha stała się erygowaną kanonicznie parafią polonijną, z której nadal korzystali Węgrzy i Słowacy.

W 1914 r. powstał polski cmentarz parafialny na West St. Paul. W 1942 r. utworzono nowy cmentarz parafii Świętego Ducha w dzielnicy Riverside, przy North Main Street, gdzie znajduje się także cmentarz misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej.

18 maja 1902 r. powstało Stowarzyszenie Bratniej Pomocy Świętego Ducha. W 1906 r. uzyskało ono zgodę rządu na swą działalność w prowincji Manitoba. Działalność stowarzyszenia miała wielkie znaczenie dla życia religijnego i narodowego w całej prowincji. Już w 1908 r. Stowarzyszenie zorganizowało pierwszą w zachodniej Kanadzie polską bibliotekę im. Henryka Sienkiewicza, a w 1909 r. otwarło rządowe seminarium nauczycielskie, w którym młodzi Polacy mogli kształcić się na nauczycieli.

Zorganizowało też własne kółko dramatyczne. Pierwszym prezesem stowarzyszenia był o. Jan Kulawy OMI.
W 1905 r. powstał chór parafialny św. Cecylii. W parafii powstało i prowadziło działalność wiele innych stowarzyszeń i grup: w 1907 r. powstało Bractwo Różańca Świętego oraz Klub Młodzieży; w 1908 r. – Stowarzyszenie Polskich Imigrantów; w 1909 r. – Stowarzyszenie Świętego Michała i Polski Związek Bartosza Głowackiego; w 1910 r. – Stowarzyszenie św. Stanisława Kostki; w 1912 r. – III Zakon Świętego Franciszka; w 1917 r. – orkiestra parafialna; w 1929 r. – pierwsza drużyna harcerska; w 1931 r. – kółko dramatyczne i orkiestra mandolinowa; w 1932 r. – drużyna piłkarska; w 1933 r. – Związek Polek; w 1934 r. – Klub Polskich Studentów. W parafii powstał także Klub Białego Orła, Polskie Biuro Imigracyjne (*Polish Catholic Immigration Board*) oraz Kongres Polskich Księży. W latach 1927-1931 wybudowano Dom Polski.
W październiku 1909 r. duszpasterze i działacze społeczni z parafii Świętego Ducha zwołali w Kanadzie Polski Kongres Katolicki. 18 stycznia 1933 r. na odbywającej się w Winnipeg konferencji duchowieństwa i świeckich organizacji katolickich Manitoby założono Stowarzyszenie Polaków w Kanadzie (później Związek Polaków w Kanadzie).
Duszpasterstwo polskie rozwijało się nie tylko w mieście, ale w całej okolicy. W 1907 r. utworzono polski dystrykt duszpasterski, obejmujący ok. 80 placówek. Jego przełożonym był proboszcz parafii Świętego Ducha w Winnipeg. W skład dystryktu wchodziły placówki duszpasterskie przynależące do parafii, m.in. kościół Świętego Józefa w → St. Norbert, MB (od 1905 r.), kościół Bożego Ciała w → Gonor, MB (od 1908 r.), kościół Serca Jezusa w → East Selkirk, MB (od 1912 r.), → Hadashville (MB), → Elma (MB), kościół Świętego Michała w → Gimli, MB (od 1940 r.).
Duszpasterze i siostry benedyktynki w pierwszym okresie działalności. Parafia Świętego Ducha od powstania do dzisiaj prowadzona jest przez misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej. Jej proboszczami byli kolejno: Wojciech → Kulawy OMI (1899-1901), Jan → Kulawy OMI (1901-1904), Wojciech Kulawy OMI (1904-1906), Karol → Greczel OMI (1906-1909), Franciszek → Kowalski OMI (1909-1917), Leonard → Nandzik OMI (1917-1927), Antoni → Sylla OMI (1927-1933), Stanisław → Baderski OMI (1933-1940), Stanislaus → Wachowicz OMI (1940-1946), Stanisław Baderski OMI (1946-1949).
Ponadto w latach 1899-1949 duszpasterzami w parafii byli m.in. Jan Kulawy OMI (1899-1901), Karol Greczel (1901-1905), Franciszek Kowalski OMI (1904-1909), Andrzej → Stojar OMI (1905-1914), Leonard

Nandzik OMI (1906-1914), Władysław → Grochowski OMI (1907-1909), Ryszard → Kosian OMI (1912-1916), Jan → Czujak OMI (1923-1928), Jan → Bednarz OMI (1926-1933), Stanislaus Wachowicz OMI (1928-1937), Felix → Kwiatkowski OMI (1940), Wincenty → Ferdynus OMI (1940-1943), o. Józef → Kucharczyk OMI (1940-1942) Józef → Łopuszański OMI (1942), Albert → Pilikowski OMI (1943-1945).

W 1903 r. sprowadzono do parafii Świętego Ducha w Winnipeg siostry benedyktynki z Duluth (MN, USA). W 1912 r. za przyzwoleniem biskupa Winnipeg odłączyły się one od macierzystego domu. 19 sierpnia 1912 r. abp Adélard Langevin OMI proklamował zawiązanie się nowej Kongregacji Sióstr Benedyktynek na prawach diecezjalnych. Nowe zgromadzenie zakonne zostało zawiązane przez cztery siostry: Weronikę, która była przełożoną przez 24 lata, Cindy, Kostkę i Władysławę. Jeszcze tego samego roku, we wrześniu, przyjęły one kilka sierot na wychowanie, a w 1913 r. – pierwsze cztery postulantki. Jesienią 1915 r. otwarto w → Arborg (MB) nowy dom zakonny i sierociniec. W parafii Świętego Ducha w Winnipeg siostry m.in. opiekowały się kościołem, nauczały dzieci, a od 1912 r. prowadziły sierociniec.

Parafia Świętego Ducha w latach 1950-2016. Po II wojnie światowej przybyła do Winnipeg spora grupa polskich imigrantów. W latach 50., a następnie 70. XX w. istotnie zmodernizowano i odnowiono zaplecze materialne parafii. W 1958 r. wybudowano nową szkołę, dostosowaną do nowoczesnych warunków nauczania. W latach 70. XX w. wybudowano w parafii Dom Starszych Obywateli (*Canadian Polish Manor*). W styczniu 1960 r. o. Francis → Kosakiewicz OMI zorganizował Kasę Pożyczkową (wzorowaną na torontońskiej Unii Kredytowej) – instytucję bankowo-kredytową parafialnej wspólnoty polonijnej. W 1969 r. gościł w parafii kard. Karol Wojtyła.

W latach 80. XX w., wraz z powstaniem „Solidarności" i zmianami, jakie zaszły w Polsce, zrodziła się nowa fala imigrantów, która dotarła także do Winnipeg. W latach 1986-1989 parafia finansowała 716 polskich rodzin z obozów dla uchodźców. Cały jej kompleks budowli okazał się jednak za mały na nowe potrzeby. W latach 1986-1987 pod kierownictwem o. Christophera → Pulchnego OMI wybudowano nowy kościół, a w latach 1988-1989 nowoczesną salę parafialną. Cały kompleks miał 15 000 metrów kwadratowych. Wewnątrz kościoła było 900 miejsc siedzących. Pod kościołem znajdowała się sala parafialna, wyposażona w nowoczesną kuchnię. Sala mogła pomieścić ok. 360 osób. W marcu 1988 r. ukonstytuowali się w parafii Rycerze Kolumba im. Ojców Wojciecha i Jana →

Kulawego. W 1989 r. posługę w parafii zakończyły siostry benedyktynki. Obecnie parafia nadal prowadzi założoną przed stu laty szkołę katolicką na prawach państwowych, a także naukę katechezy dla dzieci ze szkół publicznych. Przy parafii istnieje także Sobotnia Szkoła Języka Polskiego im. Jana Pawła II pod patronatem Kongresu Polonii Kanadyjskiej (oddział Manitoba). Ponadto w parafii działają: Duszpasterska Rada Parafialna, Komitet Finansowy, Komitet Liturgiczny, grupa ministrantów i ministrantek, grupa młodzieżowa, grupy formacyjne dzieci, duszpasterstwo osób starszych, duszpasterstwo chorych (*Seven Oaks Hospital*), chór Świętej Cecylii i chór Millennium, grupa nadzwyczajnych szafarzy Komunii św., grupa tzw. „marszałków" i lektorów, katecheci, Komitet Opieki nad Cmentarzami, Komitet Gospodarczy, Liga Katolickich Kobiet, Rycerze Kolumba, Sodalicja Różańcowa, Poradnictwo Rodzinne.

Duszpasterze parafialni. Parafię Świętego Ducha nadal prowadzą misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej. Kolejnymi proboszczami byli: Antoni → Rabiega OMI (1949-1957), Francis → Kosakiewicz OMI (1957-1963), Józef → Kucharczyk OMI (1963-1969), Jan → Sajewicz OMI (1969-1970), Joachim → Michałowski OMI (1970-1972), Zygmunt → Musielski OMI (1972-1981), Jakub → Szwarc OMI (1981-1984), Christopher → Pulchny OMI (1984-1990), Wojciech → Wojtkowiak OMI (1990-1991), Zygmunt → Musielski OMI (1991-1993), Jan → Wądołowski OMI (1993-1996), Władysław → Karciarz OMI (1996-1999), Antoni → Degutis OMI (1999-2005), Maciej → Pająk OMI, Alfred → Grzempa OMI (2014-1017). Od 2017 r. proboszczem jest o. Jacek → Nosowicz OMI.

Ponadto duszpasterzami w parafii byli m.in.: Albert → Pilikowski OMI (1947-1955), Stanley → Misiag (1945-1947, 1969-1978), Józef → Ciepły OMI (1950-1951), Zygmunt → Musielski OMI (1972-1980), Leon → Mokwa OMI, Antoni → Murawski OMI (1951-1954), Józef → Łopuszański OMI (1955-1960), Joachim → Michałowski OMI (1957-1981), John → Mazur OMI (1956-1963), Joseph → Suroviak OMI (1959–1964), Franciszek → Frazik OMI (1963-1966, 1985-1990), Kazimierz → Sulej OMI (1965-1970), Zygmunt Kozak OMI (1965), Jan → Chwist OMI (1984-1997), Wilhelm → Rozmysłowski OMI (1969, 1991), Stanisław → Ignatiuk OMI (1969), Jan → Szkodziński OMI (1970-1972), Władysław → Karciarz OMI (1979-1983), Zdzisław → Bzura OMI, Janusz → Błażejak OMI (1987-1991), Stanisław → Kowal OMI (1991-1993), Rocky → Grimard OMI (1993-1994), Sławomir → Trzasko OMI (1994-1997), Wojciech → Błach OMI (1997-1999), Antoni → Degutis OMI (1999-2005), Piotr → Nowak OMI, Mieczysław → Burdzy OMI (2008-2009), Daniel →

Janulewicz OMI (2014-2018), Wojciech → Wojtkowiak OMI (2014-), Piotr Dudek OMI (2018-2019), Paul → Patrick OMI (2019-).
Bibliografia: Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 78-79; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba. A Collection of Historical Sketches*, London 1960, s. 59-67; Jabłoński A., *Winnipeg, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 226-247; Kluj W., *Początki pracy Misjonarzy Oblatów M.N. wśród polskich emigrantów na kanadyjskich preriach – parafia Ducha Świętego w Winnipeg 1898-1926*, „Collectanea Theologica" 70 (2000) nr 2, s. 127-151; *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956*, Toronto 2006, s. 43-47; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 32-33; *Pamiątka otwarcia i poświęcenia nowej szkoły parafialnej Św. Ducha, Winnipeg. Manitoba, November 23, 1958*, Winnipeg 1959; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 42-198; *Parafia Św. Ducha. Holy Ghost Parish Centre Oblate Fathers 1899-1989, 90 Years Serving The Community*, Winnipeg 1989; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 355-367.

Winnipeg Beach (MB), kościół Świętego Różańca (*Holy Rosary*). Miejscowość położona na północ od → Winnipeg (MB). Założona jako miejsce wypoczynkowe w 1900 r. Kaplica oraz cmentarz powstały w 1908 r. Duszpasterstwo było prowadzone przez oblatów z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), a od 1933 r. przez proboszczów z parafii Matki Bożej w Winnipeg Beach.
Bibliografia: APWNMP; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 148-149.

Winnipegosis (MB), kościół Bożego Ciała (*Corpus Christi Church*). Osada położona 270 km na północny zachód od → Winnipeg (MB). Pierwsi Polacy przybyli do Winnipegosis w 1899 r. Pierwszym polskim duszpasterzem, który ich odwiedzał, był o. Wojciech → Kulawy OMI (1899-1900). Po nim odwiedzali ich ojcowie Karol → Greczel OMI (1900-1902), Leonard → Nandzik OMI (1907-1911), Ryszard → Kosian OMI (1912-1916), a od 1916 r. księża diecezjalni z → Sifton (MB).

Bibliografia: Hałas A., *Winnipegosis, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 256-257; Hubicz E., *Polish Churches in Manitoba*, London 1960, s. 214.

Wisła (MB), misja Świętego Piotra i Pawła *(SS. Peter and Paul)*. Miejscowość położona ok. 250 km na północny wschód od → Winnipeg (MB). Kościół pw. Świętego Piotra i Pawła został poświęcony 15 sierpnia 1917 r. Misja liczyła wówczas ok. 10 rodzin. Osiedliły się w niej siostry benedyktynki. Od października 1937 r. misję obsługiwał o. Francis → Kosakiewicz OMI z → Elphistone, a później jego następcy. W 1949 r. misja w Wiśle liczyła 40 rodzin.
Bibliografia: Hałas A., *Wisła, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 258.

Wnaham (AB), osada na terenie diecezji Grouard-McLennan. W latach 1938-1951 Polaków tam mieszkających odwiedzał kilka razy w roku o. Joachim → Michałowski OMI, rezydujący w → Webster (AB).
Bibliografia: APWNMP; Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484.

Wostok (AB), parafia Świętego Michała Archanioła (*St. Michael the Archangel*). Osada położona ok. 65 km na północny wschód od → Edmonton (AB). Pierwsi polscy imigranci osiedlili się w okolicy wiosną 1897 r. W 1898 r. odwiedził ich po raz pierwszy o. Wojciech → Kulawy OMI. Odwiedziny kontynuował przez dwa lata. Od marca 1900 r. pracę duszpasterską na tym terenie kontynuował jego rodzony brat, o. Paweł → Kulawy OMI. Z jego inicjatywy Polacy w 1901 r. rozpoczęli budowę drewnianej kaplicy. W tym samym roku miejscowe duszpasterstwo przejął ks. Franciszek Olszewski. Ok. 1904 r. ukończono budowę kaplicy Świętego Jana Kantego. W latach 1914-1916 duszpasterstwo w Wostok prowadził ponownie o. Paweł Kulawy OMI. W 1915 r. wybudowano pod jego kierunkiem nowy kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego. W 1927 r. erygowana została parafia pw. Świętego Michała. Jej pierwszym proboszczem został ks. Józef Miksa.

W 1930 r. przy kościele wybudowano plebanię. W Wostok duszpasterstwo prowadzili następujący oblaci: Wojciech Kulawy OMI (1898-1900), o. Paweł Kulawy OMI (1900-1901, 1914-1916), o. Antoni → Sylla OMI (1916-1923), o. Stanislaus → Wachowicz OMI (1933), o. Kazimierz → Holick OMI (1933-1935).

Bibliografia: Matejko J., *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 13, 192, 209-210, 316; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 316; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 289-306; Tkaczyk W., *St. Michael, Alta., (wcześniej Wostok), archidiec. Edmonton,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 470.

Yellowknife (NT), miasteczko położone na Terytoriach Północno-Zachodnich. W jego okolicy mieszkali Indianie z plemienia Żółtych Noży oraz Płaskich Psich Boków i Montanezów. W 1934 r. rozpoczęto eksploatację złota nad Wielkim Jeziorem Niewolniczym. Prowadziły ją aż trzy przedsiębiorstwa: *Consolidated Smeltin&Mining Co.*, *Negus* oraz *Giant*. Największym ośrodkiem górniczym stało się Yellowknife, do którego zaczęli docierać misjonarze z misji w → Fort Rae (NT). Pobyty te jednak nie były długie, stąd też bp Gabriel Breynat planował założenie w Yellowknife stałej placówki misyjnej. W pobliżu osady były jeszcze dwie inne. W 1938 r. osiadła ludność całego dystryktu wynosiła niewiele ponad 500 osób, w tym 125 Indian z grupy Żółtych Noży. W Yellowknife znajdowało się centrum administracyjne i handlowe regionu, posterunek policji, restauracja oraz skromny hotelik. W pobliżu osady wzniesiono także skromną kapliczkę z pokojem na poddaszu. Pierwszym misjonarzem, osiadłym na stałe w Yellowknife, był o. Leon → Mokwa OMI. Obecnie pracuje tam o. Wiesław → Szatański OMI.

Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 138-141.

Yorkton (SK), parafia Świętego Gerarda (*Parish of St. Gerard*). Miasto położone ok. 180 km na północny wschód od → Regina (SK). Polacy mieszkali w Yorkton już w końcu XIX w. Duszpastersko odwiedzał ich francuski oblat o. Agapit → Pagé OMI z Kaposvar (Esterhazy). Nauczył się nieco języka polskiego, by posługiwać Polakom. W 1899 r. wspólnotę w Yorkton

odwiedził po raz pierwszy polski kapłan o. Jan → Kulawy OMI z parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Spotkał tam ponad 150 rodzin, przeważnie polskich. Parafia została utworzona w 1904 r. wraz z przybyciem do Yorkton księży redemptorystów.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 506-510; Gerein F., *Outline History of the Archdiocese of Regina*, Regina 1961, s. 183-185; Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170; Jabłoński A., *Yorkton, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 365.

Zbaraz (MB), kościół Świętego Antoniego (*St. Anthony's Church*). Miejscowość położona ok. 125 km na północ od → Winnipeg (MB), niedaleko → Arborg (MB). Zamieszkana przez emigrantów polskich i ukraińskich pochodzących głównie z miasta Zbaraż w Galicji Wschodniej. Pierwsi polscy osadnicy przybyli tu w latach 1905-1906. Kościół Świętego Antoniego został zbudowany w 1914 r. Od tego roku duszpasterstwo dojazdowe prowadzili polscy oblaci z Arborg: o. Andrzej → Stojar OMI (1914-1916), Leonard → Nandzik OMI (1914-1916), o. Ryszard → Kosian OMI (1916-1919). Później co kilka miesięcy przybywali tu oblaci polscy z innych placówek: o. Francis → Kosakiewicz OMI, o. Jan → Bednarz OMI i o. Mieczysław → Węcki OMI. Od 1939 r. do kościoła Świętego Antoniego przybywali oblaci z parafii Świętego Krzyża w → Ashern (MB) o. Michael → Smith OMI (1939-1941) i o. Felix → Kwiatkowski OMI (1941-1943). W latach 30. XX w. przy kościele Świętego Antoniego odbywały się zajęcia katechetyczne prowadzone przez siostry benedyktynki z Arborg.
Bibliografia: Bakalarz J. i in. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 529; Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 67; Plewko J., *Zbaraż, Man., archidiec. Winnipeg,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 261; Puchniak S., *Polish Missionary Oblates of Mary Immaculate*, t. 1, *Western Canada*, [mps], [b.m.r.], APWNMP, s. 281.

6. SŁOWNIK BIOGRAFICZNY

Andrasz Paweł, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 8 grudnia 1962 r. w Trzeboszowicach (diecezja opolska), misjonarz w północnej Kanadzie od 1988 r.

W 1981 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1982 r. złożył pierwsze śluby zakonne. W latach 1982-1987 studiował filozofię i teologię w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze. 17 czerwca 1987 r. przyjął w Obrze święcenia diakonatu.

Do Kanady wyjechał w lutym 1988 r. jako diakon. 25 lipca 1990 r. przyjął święcenia kapłańskie w Kanadzie w Lac St. Anne. Praca misyjna w Kanadzie: Toronto – nauka języka angielskiego (1988); Grouard w diecezji Grouard-McLennan – staż misyjny (1988-1990); Wabasca (1990-1991); → Fort Vermilion, AB (1991; 1994-1999 samodzielna opieka nad kościołami w Fort Vermilion, North and South Tall Cree, North Vermilion, Beaver Ranch, Boyer River i Eleske, przełożony *High Level District*); rok szabatowy w Jerozolimie (1999-2000); Wabasca (2000-2002); parafia Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (2002-2004); StandOff (2004-).

Bibliografia: Andrasz P., *Mamy tu dużo wilków*, „Misyjne Drogi" (1994) nr 2, s. 44; DeLeeuw A., *O. Paweł na preriach Kanady*, „Misyjne Drogi" (2003) nr 5, s. 32; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 179-182; Sajewicz J., *Tysiące Indian na święceniach ojca Pawła*, „Misyjne Drogi" (1991) nr 1, s. 36-37.

Baderski Stanley (Stanisław), oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 25 kwietnia 1895 r. w → Wilnie, ON (diecezja Pembroke), zm. 21 marca 1979 r. w Scarborough (dzielnica Toronto), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

W młodym wieku przeprowadził się do → Winnipeg (MB). Uczył się w oblackim junioracie Świętej Rodziny w → St. Boniface, MB (1908-1914). 3 sierpnia 1914 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ville La Salle (QE). Pierwsze śluby zakonne

złożył 3 sierpnia 1915 r. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Józefa w → Ottawie, ON (1915-1917) i → Edmonton, AB (1917-1921). Śluby wieczyste złożył 12 września 1918 r. w → Saint Albert (AB) 12 września 1918 r. Święcenia kapłańskie przyjął w Edmonton, 21 grudnia 1920 r., z rąk abpa Henry'ego Josepha O'Leary, ordynariusza Edmonton. Jako młody kapłan pracował w Polsce przy tworzeniu rodzimej prowincji oblackiej. Pracował w junioracie w Krotoszynie (1921-1922), Lublińcu (1922-1926), Krobi (1926-1927) i Poznaniu (1927-1931). Po powrocie do Kanady został przydzielony do parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1931-1940). W latach 1933-1940 był jej proboszczem. Następnie pełnił funkcję misjonarza ludowego rezydując przy parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1940-1944), w → Melvillle, SK (1944-1946). W latach 1946-1949 był proboszczem w parafii Świętego Ducha w Winnipeg, następnie tę samą funkcję pełnił w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto, ON (1949-1969). W latach 1973-1978 pracował jako kapelan sióstr felicjanek w → Mississauga (ON). Ostatnie miesiące życia spędził w *Providence Villa* w Scarborough. Był pierwszym oblatem kanadyjskim polskiego pochodzenia. Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 162; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 14-16; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 57, 252, 253; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 158, 204, 311, 314n, 366.

Bagsik Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 lipca 1914 r. w Rokitnicy k. Bytomia, zm. 24 marca 1989 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczęszczał do szkoły powszechnej najpierw w Rokitnicy i w Chropaczowie, po czym uczył się w junioracie w Lublińcu. W sierpniu 1932 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie w sierpniu 1933 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia filozoficzne odbył w oblackim seminarium duchownym w Krobi (1933-1935), a studia teologiczne w oblackim seminarium w Obrze (1935-1938), gdzie 15 sierpnia 1937 r. złożył śluby wieczyste. 23 paździer-

nika 1938 r. przyjął święcenia kapłańskie we Wronkach. Po święceniach przebywał w domu sióstr elżbietanek pod Opolem. Po wybuchu II wojny światowej przebywał pod obserwacją, a wiosną 1940 r. udał się do seminarium oblackiego w Hünfeld, w Niemczech, a następnie do Lublińca (luty-maj 1941 r.). Wcielony do korpusu medycznego Wermachtu wysłany został na front rosyjski (1941-1945). Po wojnie był kapelanem w obozie dla internowanych w Niemczech (październik 1945 – styczeń 1951).
Kilka miesięcy pracował jako wikary w St. Louis, IL, USA (1951), po czym otrzymał skierowanie do pracy w Kanadzie. W Kanadzie najpierw był wikarym w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1951-1957), a następnie w parafii Świętego Tomasza w → Melville, SK (1957-1958), proboszczem w → Elphinstone, MB (1958-1963), w parafii Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1963-1969), w parafii Świętego Antoniego w → Lemberg, SK (1969-1971), w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto, ON (1971-1981). W 1981 r. rozpoczął pracę jako kapelan w szpitalu Świętego Józefa w Toronto, pomagając w parafii oraz opiekując się harcerzami. Pochowany został na cmentarzu w → Mississauga (ON).
Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 17; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 162.

Bąk Stanisław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 15 września 1937 r. w Choczni (archidiecezja krakowska), zm. 28 stycznia 1995 r. w Alberton (ON), w Kanadzie, duszpasterz w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
7 września 1956 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Battleford (SK), gdzie 8 września 1957 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Tam też studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym (1958-1964). 8 września 1960 r. złożył śluby wieczyste. Święcenia kapłańskie przyjął 8 lutego 1964 r. w parafii Świętego Stanisława w → Toronto (ON). Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1965-1966) oraz w parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (1966-1967). Następnie był asystentem dyrektora w Domu Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (1967-1979). W roku akademickim 1971-1972 odbył studia specjalistyczne z psychologii w *York University* w Toronto. Był inicjatorem utworzenia oraz proboszczem w parafii Świętego Maksy-

miliana Kolbego w → Mississauga, ON (1979-1991). W roku akademickim 1991-1992 przebywał na kursie biblijnym w Jerozolimie oraz kursie poradnictwa na *Loyola University* w Chicago (IL, USA). Następnie był dyrektorem Domu Rekolekcyjnego Królowej Apostołów w Mississauga (1992-1994) oraz proboszczem parafii Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie, ON (1994-1995). Pochowany został na cmentarzu w Mississauga.
Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 17-18; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 162.

Bednarz Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 7 kwietnia 1898 r. w Tuczempach (archidiecezja przemyska), zm. 4 października 1992 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
1 sierpnia 1920 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ville LaSalle (QC) w Kanadzie. 2 sierpnia 1921 r. złożył pierwsze śluby zakonne w → St. Boniface (MB). Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1921-1927). 24 czerwca 1924 r. złożył śluby wieczyste w → Edmonton (AB), gdzie 29 maja 1926 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Henry'ego Josepha O'Leary, ordynariusza miejsca. Po święceniach pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1926-1933), będąc odpowiedzialnym za misje w południowej Manitobie. Dojeżdżał m.in. do → Overstone, MB (1928-1929), → Tolstoi, MB (1929-1933), → Elma (MB), → Whitemouth (MB), → Vita (MB), → Florian (MN, USA). Następnie pracował duszpastersko w → Rama, SK (1933-1934), → Sturgis, SK (1934), → Kelvington, SK (1934-1935) i → Kuroki, SK (1935) oraz w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1935-1940). Kolejno pełnił funkcje: proboszcza w → Elphinstone, MB (1940-1950); proboszcza i dyrektora misji Świętego Henryka w → Melville, SK (1950-1958 – w latach 1950-1955 także kapelana wojsk kanadyjskich); przełożonego oblackiego dystryktu i wikariusza parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1958-1962); proboszcza w Rama (1962-1978). W 1978 r. przeszedł na emeryturę, pomagając w parafiach: Świętego Henryka w Melville (1978-1987); Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland, ON (1987-1989), w *Providence Villa* w Scarborough (1989-1991), a następnie w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (1991-1992). Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 26; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 162; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 140, 272, 280n, 367, 369; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 224-225, 252-253, 259n.

Bijak Stanisław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 7 lipca 1950 r. w Łodzi, zm. 6 czerwca 2018 r. w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Mieszkał i wychowywał się w woj. lubelskim. Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. W 1968 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, gdzie 8 września 1969 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 22 czerwca 1975 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Antoniego Baraniaka, metropolity poznańskiego. Po święceniach kapłańskich pracował w parafiach: Świętego Stanisława Kostki w Lublińcu, Świętego Mikołaja w Kędzierzynie-Koźlu i Najświętszego Serca Pana Jezusa w Katowicach (1975-1982), a następnie jako proboszcz parafii Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Grotnikach k. Łodzi (1982-1984).

W lipcu 1984 r. przybył do Kanady. Po niezbędnych kursach językowych pracował: w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1984-1987); jako administrator parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1987)); jako proboszcz parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w → Saskatoon, SK (1987-1991); jako proboszcz parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto, ON (1991-1999); jako proboszcz parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland, ON (1999-2014), równolegle posługując w parafii Świętego Augustyna z Canterbury i w polskiej misji przy kościele Świętego Wilfrida w North York; w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (2014-2017); w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w Toronto (2017-1018). Był zaangażowany jako kapelan w Związku Nauczycielstwa Polskiego, Związku Byłych Żołnierzy Armii Krajowej okręgu Toronto i Rycerzy Kolumba. Sprawował funkcję sekretarza Konferencji Polskich Księży na Wschodnią Kanadę. Pochowany został w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006,* Toronto 2006, s. 126.

Błach Wojciech, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 17 lipca 1966 r. w Kędzierzynie-Koźlu, woj. opolskie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Technikum Elektrycznym w Kędzierzynie-Koźlu. We wrześniu 1988 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1989 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1989-1995), gdzie 20 czerwca 1995 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Jerzego Stroby, ordynariusza metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikariusz w parafii oblackiej w Gorzowie Wielkopolskim (1995-1996).
Skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie, odbył najpierw kurs językowy, a następnie posługiwał jako: wikariusz w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1997-1999); wikariusz w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1999-2004); rok szabatowy w Stanach Zjednoczonych i w Ziemi Świętej; Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (2005-2011); proboszcz parafii Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Polski w → Wilnie, ON (2011-2015); proboszcz parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (2015-).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 126-127.

Błażejak Janusz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 16 lipca 1960 r. w Jedlance (woj. lubelskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w oblackim Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach. We wrześniu 1979 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1980 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1980-1985), gdzie przyjął święcenia diakonatu. Studia seminaryjne ukończył w 1986 r. w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB). Pierwszym miejscem jego pracy duszpasterskiej była parafia Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), gdzie 6 czerwca 1987 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Adama Exnera OMI. Po

święceniach kapłańskich pracował jako: wikariusz w parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1987-1991); wikariusz w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1991-1992); proboszcz parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1992-1994); dyrektor w Domu Rekolekcyjnym w → Mississauga, ON (1994-1995), proboszcz parafii Świętego Jacka w → Ottawie, ON (1995-1999); proboszcz parafii Świętego Kazimierza w Toronto (1999-2005). W latach 2005-2011 był przełożonym prowincjalnym Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie. Ponadto przez dwie kadencje był członkiem rady prowincjalnej oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (1993-1996 i 1999-2005). W latach 1999-2005 sprawował funkcję superiora dystryktu Toronto. Od roku 2002 jest przewodniczącym Konferencji Polskich Księży na Wschodnią Kanadę. Jest kapelanem kilku organizacji polonijnych oraz należy m.in. do Rady Nadzorczej *Copernicus Lodge* w Toronto, Funduszu Millenium Polski Chrześcijańskiej i przewodniczy Funduszowi Jana Pawła II na rzecz Polskich Sierot i Dzieci w Domach Dziecka. Od 2011 r. jest proboszczem w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 127.

Breguła Franciszek, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 12 stycznia 1884 r. w Tarnowskich Górach, zm. 19 marca 1949 r. w Battleford (SK). 7 września 1904 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Hünfeld, w Niemczech, gdzie 8 września 1905 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Pierwsze lata pracował w Hünfeld (1905-1908). W 1908 r. został posłany do Kanady. Najpierw pracował w junioracie Świętej Rodziny w Saint-Boniface, MB (1908-1911), a następnie w polskiej parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1911-1913), gdzie 19 marca 1912 r. złożył śluby wieczyste. W Winnipeg pracował jako zakrystian, kierowca ciężarówki i domowy rzemieślnik. Następnie pracował w parafii Najświętszej Maryi Panny w → Regina, SK (1913-1918), ponownie w parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1918-1931), a w końcu w Wyższym Seminarium Duchownym w Battleford (1931-1949). W 1934 r. był budowniczym kościoła w → Lintlaw (SK). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Battleford (SK).
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 1, Ottawa 1976, s. 135-136; Sylla A., *Memoirs.*

Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada, Toronto 1997, s. 357-358; Puchniak S., *Polish Missionary Oblates of Mary Immaculate*, t. I, *Western Canada*, [mps], [b.m.r.] APWNMP, s. 388.

Buchwald Kazimierz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 marca 1907 r. w Ostrowie Wielkopolskim (archidiecezja poznańska), zm. 30 listopada 1990 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

14 sierpnia 1925 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1926 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1926-1932), gdzie 15 sierpnia 1930 r. złożył śluby wieczyste i 2 lipca 1931 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował w domach oblackich jako ekonom w Poznaniu (1932-1933) i wikary w Lublińcu.

W 1935 r. wyjechał do Kanady. W Kanadzie pracował kolejno jako: wikary w → Cook's Creek, MB (1935-1937), skąd dojeżdżał m.in. do → Tyndall, MB (1935-1937); proboszcz w Tolstoi, MB (1937-1946), skąd dojeżdżał do → Vita (MB); w Green Brook, MN, USA (1946-1949); proboszcz w → Fosston, SK (1949-1953); proboszcz w → Krydor, SK (1953-1956), skąd obsługiwał m.in. → Albertown (SK); wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1956-1961); proboszcz w → Garson, MB (1961-1986), skąd dojeżdżał m.in. do Tyndall, → Walkleyburg (MB). Na emeryturze przybywał w domu oblackim w Winnipeg (1986-1988), następnie przez rok w Polsce i w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1989-1990). Pochowany został na cmentarzu w Winnipeg.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 55-56; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 163; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 287-288.

Burdzy Mieczysław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 7 stycznia 1970 r. w Nisku (woj. tarnobrzeskie, obecnie podkarpackie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w technikum elektromechanicznym. Wyemigrował do USA, następnie do Kanady. We wrześniu 1989 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu,

gdzie 8 września 1999 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB) i na Uniwersytecie Świętego Pawła w → Ottawie, ON (1999-2005). Nauce towarzyszyła formacja zakonna w oblackim Seminarium Świętego Karola Boromeusza. Śluby wieczyste złożył 8 grudnia 2004 r. Święcenia kapłańskie przyjął 20 maja 2005 r. w Mississauga, z rąk bpa Douglasa Crosby OMI. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikariusz w parafii oblackiej Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2005-2007); administrator parafii Świętego Jacka w → Ottawie, ON (2007-2008); w Katolickim Studiu Młodych w → Toronto, ON (2008-2009); wikariusz w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (2009-2011); parafia Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (2011-2014 – w tym odpowiedzialny za duszpasterstwo powołań w prowincji Wniebowzięcia); proboszcz parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (2014-2017). Od 2017 r. jest proboszczem parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 128.

Caliński Leon, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 18 lutego 1908 r. w Bukownicy (archidiecezja poznańska), zm. 6 lipca 1980 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w oblackim junioracie w Lublińcu (1922-1928). 14 sierpnia 1928 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1929 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia rozpoczął w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1929-1933), gdzie 15 sierpnia 1932 r. złożył śluby wieczyste. W 1933 r. został posłany do Kanady. Studia seminaryjne kontynuował w Beauval, SK (1934-1935) i Battleford, SK (1935-1938). 19 czerwca 1937 r. w Battleford przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Geralda C. Murraya CSSR, ordynariusza Saskatoon (SK). Po święceniach pracował jako wikary w → Elphinstone, MB i → Garson, MB (1938-1939), a następnie jako proboszcz w → Krydor, SK (1939-1945), obsługując misje w → Orolow (SK) → Albertown (SK) → Alticane (SK) → Redfield (SK) → Keatley (SK) i → Bear Lake (SK). Następnie pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1945-1947). W latach 1947-1963 pracował w Oblackim Domu Studiów w → Toronto (ON), gdzie w latach 1958-1963 r. był przełożonym. W tym okresie czasowo pracował jako

administrator parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1949) oraz kapelan felicjanek w → Oshawie, ON (1951-1952). Następnie przebywał w domu rekolekcyjnym w Port Credit, ON (1963-1964) i parafii Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1964-1968). W 1969 r. przez kilka miesięcy był proboszczem parafii w → Lemberg, SK (1969). Ostatnie lata życia spędził w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1969-1980). Pochowany został w kwaterze oblackiej na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 163; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 51-52; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 277-285.

Chwist Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 15 marca 1916 r. w Jastrzębiu (archidiecezja częstochowska), zm. 25 kwietnia 1999 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w junioracie w Lublińcu (1931-1936). W 1936 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie w 1937 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Seminaryjne studia filozoficzne odbył w oblackim seminarium duchownym w Krobi (1937-1939), a teologiczne w seminariach duchownych w Rzymie (Włochy) i w Avignon we Francji (1939-1943). Śluby wieczyste złożył 8 września 1940 r. w Lyonie we Francji. Święcenia kapłańskie przyjął 19 grudnia 1942 r. w Avignon (Francja). Po święceniach kapłańskich pracował jako kapelan wojsk polskich w Anglii i Niemczech (1943-1947). W 1947 r. wyjechał do Kanady. W Kanadzie pracował kolejno jako: wikary w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1947-1950); proboszcz w → Rossburn, MB (1950-1951); asystent redaktora „Gazety Polskiej" w → Winnipeg, MB (od marca do października 1951); wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1951-1954); proboszcz parafii Świętego Józefa → Kirkland Lake, ON (1954-1957); wikariusz w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1957-1958); w grupie misjonarzy ludowych *Kanada i USA* (1958-1968); wikary w parafii Świętego Kazimierza w Toronto, ON (1968-1969); wikary w parafii Świętego Józefa w Kirkland Lake (1969-1970); proboszcz parafii Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1970-1979); wikary w parafii Świętego Kazimierza w Toronto, ON; wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (1984-

1997). Na emeryturze pracował jako kapelan w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1997-1999). Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 72-73; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 163.

Cichocki Józef, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 15 sierpnia 1907 r. w Starogardzie (diecezja chełmińska), zm. 8 września 1963 r. w → Toronto (ON), misjonarz w północnej Kanadzie w latach 1935-1939. 7 września 1926 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach na Kujawach, gdzie złożył pierwszą profesję 8 września 1927 r. Śluby wieczyste złożył także w Markowicach 8 września 1933 r. Następnie pracował w domach oblackich w Poznaniu i Lublińcu. Praca misyjna w Kanadzie: Fort Fitzgerald w Albercie (1935-1936); → Fort Resolution, NT (1936-1939). Po wybuchu II wojny światowej zdecydował się walczyć zbrojnie z Niemcami i wstąpił do wojska formującego się w Kanadzie. Otrzymał dyspensę od ślubów zakonnych i opuścił zgromadzenie w czerwcu 1940 r. Walczył na terenie Francji, gdzie został ranny. Za swoją postawę żołnierską otrzymał kilka odznaczeń wojskowych, między innymi *Military Cross*.
Bibliografia: Dąbrowski M., *50 lat wśród Indian i Eskimosów*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 36; Mokwa L., *Też kłopoty*, „Oblat Niepokalanej" 1938, nr 12, s. 356; Mokwa L., *Wyżej, ku Północy*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 10, s. 276-283; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 242; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 83-84.

Ciepły Józef, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 13 września 1912 r. w Dziećkowicach (archidiecezja katowicka), zm. 5 marca 1993 r. → Saskatoon (SK), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
14 sierpnia 1933 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1934-1939) oraz w oblackim seminarium międzynarodowym w Rzymie (1939-1940). Śluby wieczyste złożył

15 sierpnia 1937 r. w Obrze, gdzie również 18 czerwca 1939 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego w Poznaniu. Po święceniach kapłańskich pracował jako kapelan w armii polskiej we Francji (1941-1942) oraz w Szwajcarii (1942-1944). W latach 1944-1947 pełnił posługę w domu oblackim w La Ferté-sous-Jouarre we Francji. Do Kanady przybył jako nauczyciel francuskiego w kolegium Świętego Tomasza w North Battleford, SK (1947-1950). Po roku spędzonym w redakcji „Gazety Polskiej" w → Winnipeg, MB (1950-1951), pracował jako proboszcz w: → Rossburn, MB (1951-1958); → East Selkirk, MB (1958-1967); parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w → Saskatoon, SK (1967-1983), skąd także dojeżdżał do → Krydor (SK). Na emeryturze przeszedł w 1983 r. do Saskatoon (SK). Pochowany został na cmentarzu w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 73; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 164; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 234.

Costa Alessandro, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 21 kwietnia 1925 r. we Włoszech, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym w St. Joseph Cotto-Lengo. Studiował w diecezjalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Ivrea. W 1946 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, gdzie 15 sierpnia 1947 r. złożył pierwsze śluby zakonne. 16 kwietnia 1950 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy w Kanadzie. Najpierw posługiwał wśród Indian Slavey-Beaver w diecezji Grouard. Biegle opanowany język Huronów pozwolił mu opublikować katechizm i śpiewnik. Następnie pracował wśród Indian w Meander River i Steen River (1957-1967); jako proboszcz włoskojęzycznej parafii Świętych Aniołów w → Toronto, ON (1967-1970); jako proboszcz parafii Świętej Katarzyny ze Sieny w Toronto (1970-1974). W latach 1974-1992 posługiwał wiernym z diecezji Hamilton, pracując w parafiach: St. Anthony's (Hamilton), St. Eugene's (Hamilton), Sacred Heart (Guelph) oraz w szpitalu St. Joseph's (Guelph). Od roku 1992 był duszpasterzem włoskich rodzin w Sarni (ON).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 128.

Czepek Ryszard, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 6 września 1952 r. w Wielkim Łęcku (diecezja pelplińska), misjonarz w Kanadzie w latach 1977-1980.
W 1970 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1971 r. złożył pierwsze śluby zakonne. W latach 1971-1977 studiował filozofię i teologię w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze. 19 czerwca 1977 r. przyjął święcenia kapłańskie.
Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy misyjnej w ówczesnej oblackiej wiceprowincji Mackenzie. Pracował w niej niespełna dwa lata (1977-1979), po czym został przeniesiony na krótko do polonijnej prowincji zakonnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.
Bibliografia: APWNMP; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 182.

Czujak Jan (John), oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 kwietnia 1895 r. w → Winnipeg (MB), zm. 9 listopada 1950 r. w → Janow Corners (SK), w Kanadzie.
Uczył się w szkole w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB) oraz junioracie Świętej Rodziny w → St. Boniface (MB). 2 sierpnia 1916 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ville La Salle (QB), gdzie 2 sierpnia 1917 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w → Edmonton (AB), gdzie 12 września 1920 r. złożył śluby wieczyste. 2 lutego 1923 r. w Winnipeg przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Alfreda Sinnott, ordynariusza miejsca. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikariusz w parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1923-1928), skąd dojeżdżał do → Overstone (MB) i → Melville, SK (1928-1930). Następnie przez dwa lata był misjonarzem ludowym, rezydując w → Saint-Paul (MN) w USA (1930-1932). Później jako proboszcz pracował w Melville (1932-1937), w parafii Trójcy Świętej w → Tolstoi, MB (1937-1938), w → Cook's Creek, MB (1938-1948), skąd dojeżdżał m.in. do → Tyndall, MB (1938-1942), → Walkleyburg, MB (1940-1942); → Claytonville, SK (1948-1950), rezydując w Janow Corners. Zmarł na atak serca. Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 1, Ottawa 1976, s. 243; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 179, 252n; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 289-291; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 271, 280, 357, 360.

Czyżycki Marek, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 30 maja 1931 r. w Skrybeńsku k. Wodzisławia Śląskiego, duszpasterz w Kanadzie, zm. 13 maja 2016 r. w *St. Joseph's Hospital* w → Toronto (ON).
Uczył się w liceum w Rybniku oraz w junioracie oblackim w Lublińcu. We wrześniu 1949 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, gdzie 8 września 1950 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1950-1955), gdzie 26 czerwca 1955 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Walentego Dymka, ordynariusza metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich kontynuował studia w domu oblackim w Lublińcu. Następnie pracował w domach oblackich w Katowicach, Gorzowie Wielkopolskim, Laskowicach Pomorskich, Iławie, Wrocławiu, Poznaniu, Kędzierzynie oraz ponownie w Katowicach. W latach 1980-1985 ukończył zaocznie studia z misjologii w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Opublikował wiele artykułów w „Misyjnych Drogach", „Bibliotece Kaznodziejskiej" oraz w „Papieskich Intencjach Misyjnych". W latach 1973-1975 czasowo pracował w Kanadzie. Od 1979 r. wyjeżdżał często z posługą słowa do Francji, Belgii, Austrii i Niemiec, a w 1982 r. udał się ponownie do Kanady z rekolekcjami wielkopostnymi. W roku 1995 został skierowany do pracy w Kanadzie. Posługiwał w → Toronto (ON) i w → St. Catharines (ON), a w latach 1997-2016 w parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver (BC).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 129.

D'Eschambault Antoine, kapłan, ur. w 1896 r. w Letellier (MB), zm. w 1960 r. w → St. Boniface (MB), w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym w St. Boniface oraz w Wyższym Seminarium Duchownym w Québec. Święcenia kapłańskie przyjął w 1921 r. Studiował teologię w Rzymie we Włoszech, po czym wyjechał do

Polski na naukę języka. W 1924 r. powrócił do Manitoby. Pracując w parafii posługiwał również Polakom w ich rodzimym języku, m.in. w → Gonor, MB (1924-1940); → Garson, MB; → Walkleyburg, MB (1934-1940), → East Selkirk, MB (1924-1940), → Elma (MB), → Whitemouth (MB). Zasłużył się jako lokalny historyk, pełniąc m.in. w latach 1933-1957 funkcję prezesa Towarzystwa Historycznego St. Boniface. Pochowany został w St. Boniface.

Bibliografia: *Biography of d'Eschambault, Antoine, 1896-1960*, http://manitobia.ca/content/en/biographies/ADe [dostęp: 9.07.2015]; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 44.

Dąbrowski Michał, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 14 września 1901 r. w Kościenicach (diecezja kielecka), zm. 4 czerwca 1989 r. w → Edmonton (AB), misjonarz w północnej Kanadzie w latach 1933-1989.

1 lipca 1926 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 2 lipca 1927 r. złożył pierwsze śluby zakonne. 25 marca 1933 r. złożył śluby wieczyste. W latach 1927-1933 pracował w domu oblackim w Poznaniu. 12 grudnia 1932 r. otrzymał skierowanie do pracy w oblackim wikariacie apostolskim Mackenzie, gdzie przybył 24 czerwca 1933 r. Pracował kolejno w misjach: → Aklavik, NT (1933-1947), → Fort Resolution, NT (1947-1954), → Fort Smith, NT (1954-1967), Aklavik (1967-1973), Black Lake, SK (1973-1981), Fort Smith (1981-1986). Ostatnie lata życia spędził w Saint Albert, AB (1986-1989), gdzie został pochowany.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 85; Dąbrowski M., *50 lat wśród Indian i Eskimosów*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 28-36; Dąbrowski M., *Brat Dąbrowski*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 9, s. 267-268; Dąbrowski M., *Brat Dąbrowski pisze*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 5, s. 157-158; Dąbrowski M., *Gościliśmy u nas Księdza Prymasa*, „Misyjne Drogi" (1987) nr 3, s. 36-37; Dąbrowski M., *Groźna chwila*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 5, s. 142; Dąbrowski M., *Groźne chwile na śnieżnej pustyni*, „Oblat Niepokalanej" (1937) nr 8, s. 212-214; Dąbrowski M., *Kajakiem po Oceanie Lodowatym*, „Oblat Niepokalanej" (1937) nr 9, s. 256-258; Dąbrowski M., *List do o. J. Kulawego z grudnia 1934 r.*, „Oblat Niepokalanej" (1935) nr 3, s. 93-94; Dąbrowski M., *List z 3 lutego 1935 r.*, „Oblat Niepokalanej" (1935) nr 4, s. 126-127;

Dąbrowski M., *List z 24 września 1933 r.*, „Oblat Niepokalanej" (1934) nr 1, s. 31-32; Dąbrowski M., *Misje na Północy dzisiaj*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 44; Dąbrowski M., *Nasz Brat Dąbrowski pisze z krainy Eskimosów. [List z 28 grudnia 1933 r.]*, „Oblat Niepokalanej" (1934) nr 4, s. 110-113; Dąbrowski M., *Polski sternik na Oceanie Lodowatym*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 3, s. 80-86; Dąbrowski M., *Rok na niegościnnej Północy*, „Oblat Niepokalanej" (1939) nr 6, s. 184-186; Dąbrowski M., *Smutne wieści znad Oceanu Lodowatego*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 11, s. 333-334; Dąbrowski M., *W cieniach zorzy polarnej*, „Oblat Niepokalanej" (1937) nr 2, s. 51-53; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 225-234; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 60-82.

Degutis Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 13 czerwca 1963 r. w Suwałkach, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w oblackim Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach. We wrześniu 1982 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1983 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1983-1989), gdzie 17 czerwca 1989 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Stanisława Napierały, biskupa pomocniczego w Poznaniu. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary w parafii oblackiej w Smolanach, w dawnym woj. suwalskim (1989-1995), a następnie jako wikary w parafii oblackiej w Laskowicach Pomorskich (1995-1996). W 1996 r. skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie, najpierw uczył się języka angielskiego i duszpasterzował w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1996), a następnie w prowincji Alberta. Pracował kolejno w parafiach: Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1997-1999); Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1999-2005); → Sturgis, SK (2005-2008), obsługując stamtąd cztery inne placówki duszpasterskie: Świętego Leona w → Rockford, Świętego Tomasza w → Norquay (SK) oraz Świętej Anny w → Buchanan (SK) i Świętego Antoniego w → Rama (SK); Świętego Henryka → Melville, SK (2008-2014); Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (2014-).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 129-130.

Di Berardino Giovanni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 sierpnia 1939 r. w Colledimacine we Włoszech, zm. tamże 3 grudnia 1970 r., duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Uczył się w oblackim junioracie w Oné di Fonte we Włoszech (1952-1959). 14 września 1959 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ripalimosani (Campobasso) we Włoszech, gdzie 15 września 1960 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w San Giorgio Canavese we Włoszech, gdzie 15 września 1963 r. złożył śluby wieczyste. 11 lutego 1966 r. w Pescara we Włoszech przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Antonio Iannucci, ordynariusza Penne-Pescara.

Po święceniach kapłańskich posłany został do Kanady, gdzie pracował jako wikariusz we włoskojęzycznej parafii Świętych Aniołów w → Toronto (ON). Przynależał do Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny Misjonarzy Zgromadzenia Oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie. Zginął w wypadku drogowym. Pochowany został w Colledimacine.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 164; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 1, Ottawa 1976, s. 287.

Dorabiała Ignacy, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 24 lipca 1902 r. w Karminku (archidiecezja gnieźnieńska), zm. 12 czerwca 1993 r. w → Saint Albert (AB), misjonarz w północnej Kanadzie w latach 1937-1993.

16 lutego 1928 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 17 lutego 1929 r. złożył pierwszą profesję zakonną. Jego pierwszym miejscem pracy było Wyższe Seminarium Duchowne w Obrze (1929-1934), a następnie dom oblacki w Kodniu (1934-1937), gdzie 17 lutego 1935 r. złożył śluby wieczyste. W lipcu 1937 r. otrzymał obediencję do prowincji Alberta-Saskatchewan. Po przybyciu do Kanady pracował najpierw w Kolegium Świętego Jana w → Edmonton, AB (1937-1938), a następnie w szkole Blue Quills w Saint Paul (1938-1970). W latach 1970-1993 przebywał w Saint Albert. Podczas swojej ponad pięćdziesięcioletniej posługi pracował głównie jako piekarz i ogrodnik.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 99-100; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 84-85.

Dudek Piotr Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 24 czerwca 1971 r. w Zduńskiej Woli, duszpasterz z prowincji Lacombe w Kanadzie.
We wrześniu 1990 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1991 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1991-1997). Jako diakon odbył staż pastoralny w Polsce i na Ukrainie (1997-2000). Święcenia kapłańskie przyjął 8 grudnia 2000 r. z rąk abpa Nikola Eterovica, nuncjusza apostolskiego w Kijowie. Po święceniach pracował w parafiach oblackich w Kijowie, Czernichowie i Pawłohradzie.
W 2007 r. został skierowany do pracy w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie i rozpoczął pracę w polonijnej parafii Świętego Eugeniusza w → Brampton, ON (2007-2009 i 2010-2011). W latach 2009-2010 uczył się języka angielskiego w prowincji Labrador. Następnie pracował kolejno w: parafii Matki Bożej w Prince George, BC (2011-2015); w sanktuarium Świętego Józefa Robotnika w Lowell, MA, USA (2015-2018). Po powrocie do Kanady pracował w parafii Świętego Piotra w New Westminster (BC), a następnie w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (2018-).
Bibliografia: APWNMP.

Dyjak François, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 października 1941 r. we Francji, w polskiej rodzinie, zm. 3 marca 2014 r. w → Vancouver (BC) w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Vaudricourt (Francja) i w Velaines (Belgia). We wrześniu 1960 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Barvaux-sur-Ourthe (Belgia), gdzie 8 września 1961 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Velaines w Belgii (1961-1967). Śluby wieczyste złożył 8 września 1964 r. 4 czerwca 1967 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk ówczesnego opiekuna Polonii bpa Władysława Rubina w kościele Świętej Elżbiety w Lens, we Francji. Po święceniach kapłańskich pracował w Szwecji (1967-1976), a następnie w USA, w parafii Świętego Jana Chrzciciela w Green Bay, WI (1976-1980) oraz w → St. Paul (MN, USA), gdzie kierował wydziałem opieki pastoralnej w miejscowym szpitalu (1980-1983). W 1983 r. przeszedł do pracy duszpasterskiej w Kanadzie. Posługiwał w parafiach: Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1983-1987), Świętego Stanisława w → Toronto, ON (1987-1992); Różańca

Świętego w → Edmonton, AB (1992-2007); *Świętego Kazimierza i w Kopernik Lodge* w → Vancouver, BC (2007-2014).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 130.

Engel Leopold, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 5 września 1913 r. w → Regina (SK), w Kanadzie, zm. 22 stycznia 2014 r. w *Samaritan Place* w → Saskatoon (SK), w Kanadzie.
W 1932 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w St. Charles (MB), gdzie 15 sierpnia 1933 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Karola w Battleford (SK) oraz w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, w Polsce, gdzie 12 czerwca 1938 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po powrocie do Kanady pracował w kolegium Świętego Tomasza w North Battleford, w Oblackim Domu Studiów w → Toronto, ON (1947-1953), w seminarium Świętego Karola w Battleford (1953-1962), ponownie w kolegium Świętego Tomasza w North Battleford (1962-1966), był prowincjałem Prowincji Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie (1966-1972), przełożonym domu generalnego Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie (1972-1981), zastępcą dyrektora Domu Rekolekcyjnego w Saskatoon, SK (1981-1984), pracował w *Mazenod Residence* w Saskatoon, SK (1984-1994), przez wiele lat pełniąc funkcję kapelana Zgromadzenia Rycerzy Kolumba.
Bibliografia: McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 170, 186, 225-226, 273, 286; Yaworski K.L., *Oblate dies at 100*, „Prairie Messenger. Catholic Journal", https://www.prairiemessenger.ca/pre/02_12_2014/Oblate_02_12_14.html [dostęp: 16.08.2019].

Ferdynus Wincenty, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 22 września 1911 r. w Bolesławcu, zm. 29 kwietnia 2000 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1930 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, gdzie w 1931 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Krobi i Obrze (1931-1936), gdzie 21 czerwca 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie. Do Kanady przybył w 1937 r. W listopadzie 1937 r. rozpoczął pracę wśród

Polaków w → The Pas (MB), skąd dojeżdżał do → Flin Flon (MB). W latach 1940-1943 rezydował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Następnie pracował w: → Elphinstone (MB); → Ashern (MB); → Krydor (SK) (1948-1950), skąd odwiedzał m.in. → Albertown (SK); parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1950-1953); parafii Świętej Heleny w → Kuroki, SK (1953-1958); parafii Trójcy Świętej w → Tolstoi, MB (1958-1964), skąd dojeżdżał m.in. do → Vita (MB); parafii Świętych Piotra i Pawła w → Welland, ON (1964-1983); Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1983-2000). Pochowany został na cmentarzu oblackim w → Mississauga (ON).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 164; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 287.

Filas Adam, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 grudnia 1962 r. w Rabce Zdroju na Podhalu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w liceum w Nowym Targu. We wrześniu 1983 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kodniu nad Bugiem, gdzie 8 września 1984 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1984-1990), gdzie 19 czerwca 1990 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Jerzego Stroby, ordynariusza metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich został wysłany do pracy wśród Eskimosów, w okolicach Zatoki Hudsona. Po kursie językowym pracował krótko w → Iglooik, → Chesterfield Inlet (NU) i → Repulse Bay (1991-1992). Po chorobie serca został przeniesiony do pracy duszpasterskiej w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Pracował jako: administrator parafii, a później proboszcz parafii Świętego Patryka w → Sturgis, SK (1992-1996), obsługując cztery okoliczne punkty duszpasterskie; proboszcz parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1996-1999), budowniczy kościoła i założyciel parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (1999-2015). Następnie został dyrektorem Stowarzyszenia Misyjnego Maryi Niepokalanej (*Missionary Association of Mary Immaculate*) w → Toronto (ON). Jest także kapelanem Związku Podhalan w Kanadzie.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 131; Filas A., *Najlepsza herbata jest na wodzie z lodu, a nie ze śniegu!*, „Misyjne

Drogi" (1991) nr 4, s. 30; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 213.

Forner August Leopold, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 grudnia 1875 r. w Gliwicach na Górnym Śląsku, zm. 22 grudnia 1947 r. w Prelate (SK).

Ukończył juniorat Świętego Karola w Valkenburgu w Holandii (1889-1895), po czym 14 sierpnia 1895 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii. Pierwsze śluby zakonne złożył 15 sierpnia 1896 r. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Liège w Belgii (1896-1897) oraz w Hünfeld w Niemczech (1897-1901), gdzie 10 kwietnia 1898 r. złożył śluby wieczyste, a 28 kwietnia 1901 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował m.in. w: → Fish Creek, SK (1901-1908), Rosenheim (Coblenz), SK (1908-1914), Scott, SK (1914-1921), Fish Creek (1921-1926), gdzie posługiwał Polakom w języku polskim. Pochowany został na cmentarzu oblackim w Battleford.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 38-39; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 45, 52; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 47-48; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 273-274.

Frazik Franciszek, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 30 września 1925 r. w Samborze, (diecezja łucka w Polsce), zm. 23 października 1992 r. w → Winnipeg (MB), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

25 września 1950 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Korbeek-Loo w Belgii, gdzie 26 września 1951 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Velaines w Belgii (1951-1957), gdzie 8 lipca 1954 r. złożył śluby wieczyste, a 8 lipca 1956 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich odbył swój staż pastoralny w → Toronto (ON), w Kanadzie (1957-1958). Następnie pracował jako wikariusz w: → St. Catharine, ON (1958-1960) oraz w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1960-1963). W latach 1963-1966 pracował w grupie misjonarzy ludowych w Winnipeg. Towarzyszył m.in. peregrynacji obra-

zu Matki Bożej Częstochowskiej przez polonijne parafie Kanady z okazji Tysiąclecia Chrztu Polski (1966). Następnie pracował jako proboszcz w → Elphinstone, MB (1966-1977) oraz w parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1977-1979). W latach 1980-1981 ukończył roczny kurs poradnictwa na Uniwersytecie Świętego Pawła w → Ottawie (ON). Kolejne obowiązki pełnił jako: proboszcz parafii Świętego Stanisława w → East Selkirk, MB (1981-1985); wikariusz w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1985-1990); proboszcz w → Sturgis, SK (1990-1992). Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 129-130; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 164.

Gali John Bosco, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 kwietnia 1966 r. w Pannur (parafia *Our Lady of Good Health*, Tamilnadu, Indie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1989 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Sidupiyanila, Banderawela, na Sri Lance, gdzie 5 czerwca 1990 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia seminaryjne odbył w *Sacred Heart Seminary* w Poonamallee, Chennai, w Indiach (1985-1993), gdzie 8 grudnia 1994 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 2012-2018 pracował w → Wilnie (ON) i Round Lake (ON), w Kanadzie.
Bibliografia: APWNMP.

Gil Marian, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 3 sierpnia 1962 r. w Bęczkowie, na ziemi kieleckiej, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w oblackim Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach (1977-1981). We wrześniu 1981 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1982 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1982-1988), gdzie 20 czerwca 1988 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Po ukończeniu kursu językowego pracował z młodzieżą w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1988-1994); pełnił funkcję administratora parafii

Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie, ON (1994-1995); był wikarym w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1995-1996); ponownie pracował w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga, ON (1996-2011). W 1989 r. zapoczątkował Festiwal Piosenki Religijnej w Mississauga, który przybrał formę Międzynarodowego Festiwalu Piosenki Religijnej. W 1993 r. utworzył Ośrodek Duszpasterstwa Młodzieży, a w 1994 r. Katolickie Studio Młodych, które rozpoczęło emisję religijnego programu radiowego w języku polskim (a od 2001 r. również po angielsku). Był współzałożycielem katolickiego miesięcznika „Rodzina" wychodzącego od 1997 roku. Był także kapelanem wielu organizacji polonijnych. W latach 1996-2002 i 2005-2011 pełnił funkcję radnego prowincjalnego w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. W latach 2011-2017 był przełożonym prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 132.

Gioppato Piergiovanni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 28 czerwca 1943 r. w Rzymie, we Włoszech, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w seminarium oblackim w Onè di Fonte, w prowincji Treviso, we Włoszech. W 1962 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ripalimosani, w prowincji Campobasso, we Włoszech, gdzie 15 września 1963 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w San Giorgio Canavese, k. Turynu, we Włoszech, gdzie 29 marca 1969 r. przyjął święcenia kapłańskie.

Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy w Kanadzie. Pracował kolejno: w parafii Świętych Aniołów w → Toronto, ON (1969-1970); jako wikary w parafii Świętej Katarzyny ze Sieny w Toronto; jako wikary i proboszcz (1977-1985) w parafii Świętych Aniołów w Toronto; jako proboszcz parafii Świętej Katarzyny ze Sieny w Toronto (1985-1995). Rok urlopu szabatowego spędził w San Antonio w Teksasie i we francuskim Aix-en-Provence. Po urlopie został ekonomem domu generalnego oblatów w Rzymie. W sierpniu 2005 r. powrócił do Kanady, z przydziałem do Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Był proboszczem parafii Świętych Aniołów w Toronto (2005-2016).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 132-133.

Golus Wojciech, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 3 sierpnia 1906 r. w Radzionkowie, zm. 15 kwietnia 1977 r. w → Vancouver (BC), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w oblackim junioracie w Krotoszynie (1920-1922) i Lublińcu (1922-1925). 14 sierpnia 1925 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1926 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1926-1928) oraz w Lublińcu, gdzie uczył w junioracie (1928-1932). 15 sierpnia 1929 r. złożył śluby wieczyste w Obrze. 21 czerwca 1931 r. w Lublińcu przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Stanisława Galla. Po święceniach kapłańskich pracował jako misjonarz ludowy w domach oblackich w Poznaniu (1932-1934) i Katowicach (1934-1939). W latach 1939-1941 był proboszczem w Obrze. W latach 1941-1945 został osadzony przez Niemców w obozie koncentracyjnym. Po wojnie kilka miesięcy spędził we Włoszech, a następnie udał się do Anglii (1946-1948). Do Kanady przybył w 1948 r. Pracował jako: wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB) (1948-1949), dojeżdżając do → Cook's Creek, MB (1948-1949); proboszcz w Cook's Creek (1949-1950); wikariusz w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → Saint Catherines, ON (1950-1951); proboszcz w → Kirkland Lake, ON (1951-1954); proboszcz w Saint Catherines (1954-1961); proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1961-1973). Ostatnie lata życia spędził w *Kopernik Lodge* w Vancouver (1973-1977). W 1964 r. został odznaczony Orderem Odrodzenia Polski *Polonia Restituta*. Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 165; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 308; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 221-222.

Greczel Karol, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 10 września 1870 r. w Baborowie (Bauerwitz) na Morawach, zm. 22 sierpnia 1968 r. w Unity (SK), w Kanadzie.

Studiował w Ratyzbonie. 2 maja 1893 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 3 maja 1894 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Śluby wieczyste złożył 5 maja 1895 r. w klasztorze Świętego Karola w Valkenburgu w Holandii. Studia seminaryjne ukończył w Hünfeld w Niemczech. 24 maja 1900 r. w Fuldzie przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Adalberta Enderta, ordynariusza Fuldy. W 1901 r. został posłany do pracy w zachodniej Kanadzie. Najpierw pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1901-1909), głównie wśród Polaków i Rusinów. Z Winnipeg odwiedzał m.in. wspólnoty w → Stuartburn, MB (1901-1909), → Brokenhead, MB (1901-1905) oraz w → Cook's Creek, MB (1901-1905), → Sifton, MB (1900-1902), → Ethelbert, MB (1900-1902), → Garland, MB (1900-1902), → Winnipegosis, MB (1900-1902), → Gonor, MB (1901-1905), Cook's Creek (1902-1905), → Overstone, MB (1904-1909), → East Selkirk (MB), → Beausejour (MB), → Hadashville (MB), → Whitemouth (MB), → Ladywood (MB), → Lemberg (SK). W latach 1905-1909 pełnił także funkcję przełożonego domu. Za czasów gdy był przełożonym, rozpoczęto wydawanie polskojęzycznej „Gazety Katolickiej". W 1909 r. udał się jako misjonarz ludowy do Dickinson w Dakocie Północnej (USA), gdzie pozostał po śmierci proboszcza (1909-1912). Po powrocie do Kanady pracował jako wikary w parafii Najświętszej Maryi Panny w → Regina, SK (1912-1917). Kolejne placówki to probostwo w Rosenthal, SK (1917-1926), skąd odwiedzał Fox Valley (1917-1919), probostwo w Reward, SK (1926-1958), posługa w Aurora, SK i w Salvador, SK (1926-1957) oraz w Unity, SK (1958-1968). Pochowany został na seminaryjnym cmentarzu Świętego Karola w Battleford (SK).

Bibliografia: APWNMP; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 114; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 32, 36, 107, 189, 271; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 52.

Grimard Rocky, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 18 czerwca 1955 r. w Thunder Bay (ON), w Kanadzie, pracował w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w North Bay, a następnie w Akademii Królewskiej Kanadyjskiej Policji Konnej, po czym przez siedem i pół roku pełnił służbę policyjną. W 1985 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Arnprior (ON), gdzie 15 września 1986 r. złożył

pierwsze śluby zakonne. Studiował w *Newman Theological College* w Edmonton (AB). 31 maja 1991 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk biskupa Petera Suttona OMI. Po święceniach kapłańskich wyjechał do Polski, gdzie uczył się języka polskiego i jednocześnie nauczał języka angielskiego. Po powrocie do Kanady posługiwał: w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1993-1994); w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1994-1995); jako dyrektor Domu Rekolekcyjnego Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (1995-1999); jako proboszcz parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (1999-2003). Następnie pracował w Chicago, w nowicjacie oblackim w Godfrey (IL) oraz w Oblackiej Szkole Teologicznej (*Oblate School of Theology*) w San Antonio (Texas USA). W latach 1996-2005 był członkiem rady prowincjalnej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Przeszedł do prowincji oblatów w USA.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 133.

Grochowski Władysław (Wladeslas), oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 grudnia 1878 r. w Toruniu, zm. 9 lutego 1923 r. w Argyle (MN, USA), duszpasterz Polonii kanadyjskiej.

Szkołę średnią kończył w Toruniu i Strasbourgu (Francja). 24 stycznia 1902 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 2 lutego 1903 r. złożył pierwsze śluby zakonne. 17 lutego 1904 r. złożył śluby wieczyste w Wyższym Seminarium Duchownym w Hünfeld w Niemczech, gdzie 9 maja 1907 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Adalberta Enderta, ordynariusza diecezji Fulda. Po święceniach został posłany do pracy w zachodniej Kanadzie. Na początku był wikarym w parafii Świętego Ducha w (1907-1909), a także redaktorem „Gazety Katolickiej". Następnie pracował w: → Kronsberg, SK (1909-1910); Saint-Laurent, MB (1910-1911). Po chorobie udał się do pracy w Dallas w Teksasie w USA (1911-1914), po czym powrócił do parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB) w Kanadzie (1914-1919), skąd dojeżdżał m.in. do → East Selkirk (MB), a następnie do Kenora, ON (1919). W 1919 r. opuścił zgromadzanie oblatów Maryi Niepokalanej i został inkardynowany do diecezji Crookston w Minnesocie (USA), gdzie pracował jako proboszcz parafii w Alma (1919-1923) a następnie w Argyle (1923). Został pochowany na cmentarzu w Alma w Minnesocie.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 113; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 44.

Groetschel Karl → Greczel Karol

Grzempa Alfred, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 31 maja 1964 r. w Chojnicach, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach (1982-1985). We wrześniu 1985 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1986 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1986-1992), gdzie 20 czerwca 1992 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Zdzisława Fortuniaka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich pracował w domu oblackim w Poznaniu.

W 2000 r. został skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Po kursie językowym posługiwał w Surrey, k. Vancouver (BC) oraz w → Melville (SK). Następnie pracował jako: wikary w parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (2002-2005); proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON); proboszcz parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines (ON) (2008-2014); proboszcz parafii Świętego Ducha w Winnipeg (2014-1017), prowincjał (2017-).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 134.

Guercini Vincenzo, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 stycznia 1944 r. w Marino we Włoszech, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

W 1972 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Vermicino, we Włoszech, gdzie 29 września 1973 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w seminarium duchownym w Rzymie (1973-1978). 22 lipca 1978 r. w Marino przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował we Włoszech: w Onè di

Fonte, w prowincji Treviso (1978-1982); w Palermo (1982-1992); przez pół roku w Kanadzie; w Catanzaro (1993-1995); w Villalba (1995-1996). Od 6 października 1996 r. pracuje w Kanadzie w parafiach: Świętych Aniołów w → Toronto, ON (1997-1998); Chrystusa Króla w → Medicine Hat, AB (1999); Świętego Franciszka Ksawerego w Trail (BC); Świętego Wilfrida w North York, ON (2001-2003); Świętego Augustyna z Canterbury w North York (2004-2005); Świętych Aniołów w Toronto (2005-).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 134.

Haintze Bronislaw → Heintze Bronisław

Heintze Bronisław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 29 września 1877 r. w Toruniu, zm. 7 maja 1951 r. w Montrealu w Kanadzie.
Pracował jako fryzjer. Następnie uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu w Holandii. 14 sierpnia 1904 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1905 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Śluby wieczyste złożył 15 sierpnia 1906 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Hünfeld w Niemczech. 10 lipca 1910 r. w Fuldzie przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Damiana Schmitta, ordynariusza Fuldy.
Po święceniach został posłany do pracy w zachodniej Kanadzie (1911). Najpierw pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1911-1917), posługując w polskich placówkach na południu Manitoby, m.in. w → Agardsley (MB), Portage la Prairie, → East Selkirk (MB), → Hadashville (MB), → Elma (MB), → Overstone (MB), → Sandylands (MB). Następnie pracował w: parafii Najświętszej Maryi Panny w → Regina, SK (1917-1919); New Westminster, BC (1919-1920); junioracie Świętej Rodziny w → St. Boniface, MB (1920-1924), obsługując jednocześnie polskie placówki kościelne. Po pobycie w Europie został przydzielony w 1927 r. do nowej oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny z siedzibą w Regina. W strukturach nowej prowincji pracował w St. Philip, Montana, USA (1927-1928), a następnie w różnych parafiach w Teksasie, w diecezji San Antonio: Nada (1929-1931), Amansville (1931-1932), Saint John (1933), Plum (1934-1936), Meyersville (1936-1938), Runge (1938), Karnes City (1938-1941) i w Kennedy (1941-1942). Kolejne jego placówki to: Keithburg, IL (1942-1943); Barthel, SK (1943-1944); szpital w Birtle,

MB (1944-1946); Blumenfeld, SK (1946-1948); szpital Najświętszej Maryi Panny w Birtle i szpital Świętej Teresy w Montrealu. Pochowany został na cmentarzu oblackim w Richelieu.
Bibliografia: APWNMP; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 145-146; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 203.

Heuchert Johann, oblat Maryi Niepokalanej, ur. w → Winnipeg (MB) 11 października 1894 r., zm. 29 września 1921 r. w → St. Boniface (MB). Uczył się w oblackim junioracie Świętej Rodziny w St. Boniface. 2 sierpnia 1913 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Lachine. Pierwsze śluby zakonne złożył 8 sierpnia 1914 r. Z powodu choroby zamieszkał w oblackiej placówce w → Marieval, SK (1914-1915). Następnie studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w → Ottawie, ON (1915-1917) i → Edmonton, AB (1917-1919). 12 września 1917 r. złożył śluby wieczyste, ale ponownie choroba zmusiła go do przerwania studiów i powrotu do Marieval (1919-1921). Stamtąd udał się do parafii Świętej Rodziny w St. Boniface (1921). Pochowany został na oblackim cmentarzu w St. Boniface.
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 152-153.

Hojeński Alfons, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 listopada 1912 r. w Krzyżownikach (archidiecezja poznańska), zm. 23 września 1982 r. w Rochester (MN) w USA.
Uczył się w junioracie oblackim w Lublińcu (1926-1931). 14 sierpnia 1931 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 8 września 1932 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1932-1934) oraz w międzynarodowym seminarium w Rzymie (1934-1938). Śluby wieczyste złożył 8 września 1935 r. w Roviano we Włoszech. 11 lipca 1937 r. w Rzymie przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Ermenegildo Passetto OFMCap, biskupa tytularnego Iconium. Po święceniach kapłańskich pracował jako wykładowca filozofii w seminarium w Krobi, w Wielkopolsce (1938-1940). W 1940 r. schronił się przed Niemcami we Francji, gdzie uczył teologii moralnej i prawa kanonicznego w oblackim seminarium w La Brosse-Montceaux (1940-1944). Następnie był proboszczem parafii Świętego Piotra w Lionie (1944-1945), studiując jednocześnie prawo kanoniczne na Uniwersytecie Katolickim w Lionie.

W latach 1945-1952 uczył ponownie teologii moralnej i prawa kanonicznego w oblackim seminarium duchownym w Solignac, kontynuując studia w Lionie i Rzymie (1952-1953).
W 1953 r. rozpoczął pracę w Kanadzie, ucząc teologii, prawa kanonicznego i muzyki kościelnej w Seminarium Duchownym Świętego Karola w Battleford (SK). W 1956 r. przeszedł do oblackiej prowincji w USA, pracując kolejno: w parafii Świętego Alberta w Albertville, MN (1957); jako wykładowca teologii moralnej i prawa kanonicznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Pass Christian, Missisipi (1957-1960); jako proboszcz parafii Świętego Tomasza w Roscoe, Dakota Południowa (1960-1964). W 1963 r. pracował w Sztokholmie w Szwecji na zaproszenie bpa Johna Taylora OMI. W 1964 r. powrócił do USA i pracował kolejno jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → St. Paul, MN, USA (1964), w parafii Świętego Jana Chrzciciela w Duluth, MN (1964-1965), a następnie jako proboszcz w parafiach: w Leo, MN (1965), w Polo (Dakota Południowa), de Cayuga, Dakota Północna (1966-1967), w Onaka, Dakota Południowa (1968-1979). Ostatnie lata życia spędził w domach oblackich w Sisseton (Dakota Południowa), w St. Paul i w Rochester. Pochowany został na cmentarzu w Belleville (IL) w USA.
Bibliografia: APWNMP; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 131-132.

Holick Kazimierz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 7 maja 1900 r. we Lwowie, zm. 9 listopada 1990 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w oblackim junioracie w → Edmonton, AB (1908-1921). 7 września 1921 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ville LaSalle (QC), gdzie 8 września 1922 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Edmonton (1922-1926), gdzie 8 września 1925 r. złożył śluby wieczyste. Studia teologiczne kontynuował w seminarium duchownym *Sacré-Cœur* w Lebret, SK (1926-1928). 10 lipca 1927 r. w Lebret przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Henri Prud'Homme, ordynariusza Prince Albert (SK). Po święceniach pracował jako wikariusz: w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1927-1928), w parafii Świętego Kazimierza w → St. Paul, MN, USA (1928-1931), w parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (1931-1933); jako proboszcz parafii w → St. Michael, AB (1933-1935), w → Kuroki, SK (1935-1940), w → Lintlaw, SK (1940-1953), w → Fenwick (ON), rezydując w → St. Catharines, ON (1953-1954), w →

Garson, MB (1954-1961), skąd dojeżdżał m.in. do → Tyndall (MB), → Walkleyburg (MB); w → Buchanan, SK (1961-1977). Ostatnie lata życia spędził w *Kopernik Lodge* w → Vancouver, BC (1978-1984), w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1984-1986) oraz w *Providence Villa* w Scarborough (1986-1990). Pochowany został na cmentarzu w Winnipeg.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 172; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 165; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 252-253.

Hylla Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 25 maja 1913 r. w Trębaczowie (archidiecezja poznańska), zm. 29 stycznia 1989 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w oblackim junioracie w Lublińcu (1919-1933). 14 sierpnia 1933 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył pierwsze śluby. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1933-1939), gdzie 15 sierpnia 1937 r. złożył śluby wieczyste. 18 czerwca 1939 r. w Obrze przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka. Na początku II wojny światowej uciekł do Niemiec, gdzie przyjęli go niemieccy oblaci. W 1950 r. wyjechał do USA, a następnie do Kanady. Pracował najpierw jako wikary w parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (1950-1954), a następnie w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1954-1957) oraz w → St. Catharines, ON (1957-1958). Był proboszczem w parafii Świętego Józefa w → Kirkland Lake, ON (1958-1985). W tym samym czasie obsługiwał polskie wspólnoty w parafii Najświętszego Sakramentu w Rouyn (QC). Ostatnie lata życia spędził w parafii Świętych Piotra i Pawła w → Welland, ON (1985-1988) oraz w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1988-1989). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Toronto.

Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 173; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 165.

Hylla Paweł, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 23 stycznia 1920 r. w Trębaczowie (archidiecezja poznańska), zm. 20 grudnia 1984 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, pracował w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Rodzony brat o. Antoniego Hylli. 20 maja 1950 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Hünfeld, w Niemczech, gdzie 21 maja 1951 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Otrzymał skierowanie do pracy w Kanadzie. Pracował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Karola w Battleford, SK (1951-1957), gdzie 31 maja 1957 r. złożył śluby wieczyste. Następnie przydzielono go do pracy w Oblackim Domu Studiów w → Toronto, ON (1957-1966), w Domu Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (1966-1972), a następnie do parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1972-1984). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Toronto.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 166; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 133.

Jajeśniak Janusz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 3 sierpnia 1962 r. w Kazimierzy Wielkiej (woj. świętokrzyskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach. We wrześniu 1981 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1982 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1982-1988), gdzie 20 czerwca 1988 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary w parafii oblackiej w Lublińcu (1988-1992). Następnie pełnił funkcję misjonarza ludowego w domach oblackich w Bodzanowie, Gorzowie Wielkopolskim i Wrocławiu. W 1996 r. głosił rekolekcje w Kanadzie.
W 1997 został skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Odbył kurs językowy, a następnie posługiwał jako: wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB); wikary w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON); proboszcz parafii Matki Bożej Królowej Polski w → Edmonton, AB (2002-2008); proboszcz parafii Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie, ON (2008-2016).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 135.

Jan Alphonse, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 września 1874 r. w Morbihan we Francji, zm. 25 lipca 1934 r. w → Saskatoon (SK), w Kanadzie.

Uczył się w niższych seminariach duchownych w Ploërmel i Vannes we Francji (1893-1894). 7 września 1894 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 8 września 1895 r. złożył śluby wieczyste. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Liège w Belgii, a następnie w seminarium we Fréjus, gdzie złożył śluby wieczyste 19 marca 1897 r. 10 lipca 1898 r. w Liège przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Adélarda Langevin OMI, ordynariusza St. Boniface. Po święceniach pracował zachodniej Kanadzie w: → Calgary, AB (1898-1899), → Edmonton, AB (1899-1906), Strathcona (1899-1901). W 1901 r. powrócił do Edmonton, gdzie między innymi zajmował się duszpasterstwem Polaków oraz Rusinów. W 1902 r. kontynuuje tę pracę z Lemburga, a później z parafii Świętego Joachima w Edmonton (1904-1906). Następnie pracował w: Strathcona (1906-1907), Calgary (1907-1909), Kolumbii Brytyjskiej (1909-1910), Strathcona (1910-1911), Mission City, BC (1911), → Vancouver, BC (1911-1914), Calgary (1914-1915), Edmonton (1915-1916), Saskatoon (1916-1926), Saint Albert, AB (1926-1933), Saskatoon (1933-1934). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Saint Albert.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 168-169; Culerier L., *Notes sur les travaux des Oblats de Marie Immaculée à Edmonton*, „Missions" 52 (1914), s. 349-350; Culerier L., *Rapport sur la Paroisse de l'Immaculée-Conception à Edmonton*, „Missions" 50 (1912), s. 46-50; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 125, 152.

Janca Krzysztof, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 14 sierpnia 1969 r. w Rozłazinie na Kaszubach, pracuje w prowincji Lacombe w Kanadzie.

5 lutego 1988 r. wstąpił do prenowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, a we wrześniu 1988 r. rozpoczął nowicjat w Kodniu nad Bugiem, gdzie 8 września 1989 r. złożył pierwsze śluby

zakonne. Po ślubach wieczystych pracował w domach oblackich w Poznaniu (1989-1991), na Świętym Krzyżu (1991-1992), w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze jako bibliotekarz i introligator (1992-2013), w Poznaniu jako asystent ekonoma (2013-2015). W 2015 r. wyjechał do pracy misyjnej wśród Inuitów w Kanadzie. Pracuje w Churchill (MB).
Bibliografia: APPMOMN.

Janulewicz Daniel, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 kwietnia 1981 r. w Toronto, (ON), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Po ukończeniu szkoły średniej studiował informatykę na Carleton University w → Ottawie (ON), po czym kilka lat pracował w branży zaawansowanych technologii. W 2007 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, gdzie 1 sierpnia 2008 r. złożył śluby wieczyste. Studia teologiczne odbył w Oblate School of Theology, a następnie roczny staż duszpasterski w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON). 10 czerwca 2013 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Geralda Wiesnera OMI. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), a następnie w parafii Świętej Teresy w → Courtice (ON).
Bibliografia: APWNMP.

Jarosz Tomasz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 5 grudnia 1983 r. w Drezdenku (woj. lubuskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 2003 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 2004 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (2004-2010), gdzie 29 maja 2010 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich został przydzielony do oblackiej prowincji zakonnej w Meksyku, posługując w latach 2013-2016 w Gwatemali i Chile. Od 2017 r. posługuje w Kanadzie w parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB).
Bibliografia: APWNMP.

Jaworski Adam, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 16 maja 1977 r. w Słubicach, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Szkołę podstawową i liceum ukończył w Sulęcinie (woj. lubuskie). 7 września 1996 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1997 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1997-2003), gdzie 8 września 2001 r. złożył śluby wieczyste, a 21 czerwca 2003 r. przyjął święcenia prezbiteratu. Następnie pracował jako wikariusz w Siedlcach (2003-2006), Kędzierzynie-Koźlu (2006-2011) i jako proboszcz, przełożony i ekonom w Zahutyniu k. Sanoka (2011-2018). W 2018 r. rozpoczął pracę duszpasterską w Kanadzie w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON).
Bibliografia: APWNMP.

Jurczyk Ludwik, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 19 listopada 1919 r. w Bottrop (diecezja Münster, w Niemczech), zm. 15 września 1979 r. w → Edmonton (AB), misjonarz w północnej Kanadzie w latach 1939-1979. 18 marca 1927 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 19 marca 1928 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Śluby wieczyste złożył 19 marca 1934 r. w Lublińcu, gdzie pracował w latach 1928-1934 jako elektryk i technik. W 1939 r. otrzymał skierowanie do pracy w oblackiej misji Mackenzie w Kanadzie. Pracował kolejno w: → Fort Rae, NT (1939-1942), → Fort Resolution, NT (1942), Fort Chipewyan (1942-1948), Fort Resolution (1948-1950), Fort Rae (1950-1951), → Fort Smith, NT (1951-1953), → Yellowknife, NT (1953-1954), Fort Resolution (1954), Fort Rae (1954-1956), Fort Chipewyan (1956), Fort Rae (1956-1958), Fort Smith (1959-1974). W latach1974-1975 przebywał w domu generalnym zgromadzenia w Rzymie, gdzie przygotowywał zaplecze techniczne kapituły generalnej zgromadzenia. Następnie pracował w Fort Smith (1975-1976) oraz w *Foyer Grandin* w → Saint Albert, AB (1976-1979). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Saint Albert.
Bibliografia: Dąbrowski M., *50 lat wśród Indian i Eskimosów*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 36; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 142-143; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 243; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 85-87.

Kaintoch Józef, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 18 marca 1909 r. w Orzegowie na Śląsku, w rodzinie górniczej, zm. 12 września 2004 r. w → Saskatoon (SK), misjonarz w północnej Kanadzie w latach 1939-2004.

W lutym 1935 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 8 września 1936 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Po pierwszych ślubach przez dwa lata pracował w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze. W 1938 r. zadeklarował pisemnie pragnienie wyjazdu na misje, bez określania kraju przeznaczenia, chociaż myślał o wyjeździe na misje do Afryki. Deklarację tę wysłał do przełożonego generalnego Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, od którego otrzymał jednak obediencję do pracy misyjnej w Kanadzie. Po przyjeździe do Kanady w 1939 r., do → Fort Smith (NT), otrzymał obediencję do → Yellowknife (NT). Pracował razem z o. Leonem Mokwą, który uczył go języka angielskiego i francuskiego. W Yellowknife uczył się i pracował trzy lata, głównie jako kucharz i przy zajęciach gospodarskich. W 1941 r. został przeniesiony do pracy na misji Fort Lake, a następnie do → Fort Rae (NT) i → Fort Resolution (NT). Podczas II wojny światowej myślał o wstąpieniu do armii, ale ostatecznie – pod wpływem współbraci – wycofał się z tego. W 1942 r. dostał obediencję na południe Kanady do Battleford, gdzie jesienią 1943 r. złożył śluby wieczyste. Tam przez długie lata pracował w kotłowni, a później na gospodarstwie. Zajmował się cieplarnią, był także rzeźnikiem i kucharzem.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 87-88.

Kania Jerzy, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 listopada 1919 r. w Lubecku w Polsce, zm. 27 września 1974 r. w Toronto (ON), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w oblackim junioracie w Lublińcu (1932-1938). 7 września 1938 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 7 września 1939 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Po wybuchu wojny przedostał się za granicę i studiował w wyższych seminariach duchownych w San Giorgio Canavese we Włoszech (1940-1941) oraz w Notre-Dame-de-Lumières we Francji (1941-1945), gdzie 6 lipca 1943 r. złożył śluby wieczyste. 18 czerwca 1944 r. w Notre-Dame-de-Lumières przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Gabriela de Lobet, ordynariusza Avignon we Francji. Po święceniach pracował jako duszpasterz Polaków w Challes-les-Eaux (1945-1946), w Noeux-les-Mines (1946) i w Marles-les-Mines (1946-1948) we Francji, po czym powrócił do Polski. W Polsce pracował duszpastersko w oblackiej parafii w Katowicach (1948), w Samborowie (1948), w Połczynie Zdroju (1948-1949), ponownie w Katowicach (1949-1951), we Wrocławiu-Pilczycach (1951-1952),

w Gorzowie (1952-1956), Kodniu (1956-1958), a następnie jako misjonarz ludowy w domach oblackich w Laskowicach (1958-1959) i Bodzanowie (1959). W 1959 r. wyjechał do pracy duszpasterskiej w Kanadzie. Pracował w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (1959-1972) oraz Świętego Kazimierza w → Toronto (1972-1974). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 166; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 188.

Karciarz Władysław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 22 października 1950 r. w Leszczynach na Skalnym Podhalu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Ukończył Niższe Seminarium Duchowne w Markowicach. We wrześniu 1967 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, gdzie 8 września 1968 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1968-1973).
Po ślubach wieczystych skierowano go w 1973 r. na dalsze studia seminaryjne do Kanady. Teologię ukończył w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB). 3 stycznia 1976 przyjął święcenia kapłańskie w parafii Różańca Świętego w Edmonton, z rąk bpa Adama Exnera OMI. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary: w parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (styczeń-sierpień 1976); w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (1976-1979); w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1979-1983); w parafii Różańca Świętego w Edmonton (1983-1984); jako proboszcz: parafii Matki Bożej Częstochowskiej w → Saskatoon, SK (1984-1987); parafii Różańca Świętego w Edmonton (1987-1995), gdzie też przyczynił się do utworzenia drugiej polskiej parafii Matki Bożej Królowej Polski. Następnie wyjechał na rok szabatowy i studia w Kalifornijskim Instytucie Teologicznym w Menlo Park, w Instytucie Ekumenicznym w Jerozolimie oraz rekolekcje oblackie w Aix-en-Provence, we Francji. Po powrocie do Kanady pracował jako proboszcz parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1996-1999); duszpasterz w parafii Świętego Kazimierza w Vancouver (1999-2006). Obecnie pracuje w oblackiej prowincji zakonnej Lacombe w Kanadzie. Należy do założycieli Związku Podhalan w Kanadzie (1978). Jest również aktywnym instruktorem i kapelanem harcerskim.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 135-136.

Kler Leon, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 22 kwietnia 1961 r. w Zębowicach na Śląsku, misjonarz w północnej Kanadzie.
We wrześniu 1980 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1981 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, gdzie 17 czerwca 1987 r. przyjął święcenia kapłańskie. W 1990 r. wyjechał do pracy misyjnej w Kanadzie. Po krótkim czasie poświęconym na naukę języka angielskiego, dostał skierowanie najpierw do pracy w misji → Fort Rae (NT), gdzie pracował wśród Płaskich Psich Boków. W 1994 r. przejął samodzielnie misję w Fort Simpson, w okolicach zamieszkałych przez grupe etniczną Niewolników. Oprócz tej misji obsługiwał Trout Lake, Fort Liard oraz Nahanni Butte. W 1995 r. pracował w parafii Matki Bożej Wniebowziętej (AB). Pod koniec 1995 r. został przeniesiony do parafii Niepokalanego Poczęcia w Sexsmith, gdzie pracował do 2007 r. W kwietniu 2007 r. został proboszczem węgierskiej parafii Świętego Emeryka w → Edmonton (AB). Przeszedł do kleru diecezjalnego.
Bibliografia: Kler L., *Pierwsze spotkanie*, „Misyjne Drogi" (1991) nr 2, s. 28; Kler L., *Aż trudno mi uwierzyć, że to Kanada*, „Misyjne Drogi" (1995) nr 2, s. 35-36; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 182-185.

Klita Peter, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 sierpnia 1911 r. w → Calgary, AB (diecezja Edmonton, AB), zm. 18 listopada 1995 r. w → Vancouver (BC), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w szkołach w Calgary (1917-1924), a następnie w junioracie (1924-1927). Dwa lata studiował na wydziale sztuk (1927-1929). 14 sierpnia 1929 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Charles (MB), gdzie 15 sierpnia 1930 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w seminariach duchownych *Sacré-Cœur* w Lebret, SK (1930-1932) oraz w Battleford, SK (1932-1936), gdzie 8 września 1933 r. złożył śluby wieczyste. 18 czerwca 1935 r. w Battleford przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Henriego Prud'Homme, ordynariusza Prince Albert (SK). Po święceniach

kapłańskich pracował najpierw w oblackim domu studiów w Battleford (1936-1937), a następnie jako wikary w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1937-1940). Funkcję proboszcza pełnił w parafii: Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Toronto (1940-1946); Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1946-1952); Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1952-1955). Następnie pomagał w parafiach Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1955-1956), Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1956-1957), Świętego → Kazimierza w Toronto (1957-1958), był proboszczem w → Welland, ON (1958-1964), ponownie pomagał w okresie choroby w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (1964), po czym znowu pełnił funkcję proboszcza w parafiach: Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharine, ON (1965-1971); Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1971-1977); w → Kelvington (SK), obsługując stamtąd misje w → Fosston, SK i → Lintlaw, SK (1977-1978); Świętego Antoniego w → Regina, SK (1978-1979). Ostatnie lata życia spędził jako kapelan w *Kopernik Lodge* w → Vancouver, BC (1979-1995). Pochowany został na cmentarzu w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 184-185; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 166; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 53; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 304, 306n.

Kopeć Bernard, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 19 sierpnia 1911 r. w Wodzisławiu, zm. 28 października 1971 r. w → Welland (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w junioracie w Lublińcu (1927-1933). 14 sierpnia 1933 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze. 15 sierpnia 1937 r. złożył śluby wieczyste w Markowicach. 18 czerwca 1939 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka z Poznania. Po święceniach kapłańskich i napaści Niemiec na Polskę w 1939 r. schronił się w domu oblackim Notre-Dame-de-Lumières we Francji (1939-1940), a następnie w ośrodku dla uchodźców w La Bastide (Lozère).

Po kapitulacji Francji przeszedł przez Hiszpanię i Portugalię do Anglii (1945), gdzie pracował jako kapelan wojska polskiego. W 1951 r. został posłany do Kanady i pracował w parafiach: Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1951-1955), w → Kirkland Lake, ON (1955-1958), jako proboszcz w → Buchanan, SK (1958-1959), ponownie w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1959-1962), a następnie w → Fenwick, ON (1962-1971). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 166-167; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 202-203.

Kosakiewicz Francis, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 3 listopada 1904 r. w → Edmonton (AB), zm. 12 lutego 1992 r. w Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

We wrześniu 1925 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Laurent (MB), gdzie 3 sierpnia 1926 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym Sacré-Cœur w Lebret, SK (1926-1930), gdzie 8 września 1929 r. złożył śluby wieczyste. Następnie studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze w Polsce (1930-1932), gdzie 2 lipca 1931 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował krótko jako wykładowca w Obrze (1932). W 1933 r. powrócił do Kanady i od kwietnia 1933 r. pracował w nowicjacie Świętego Karola (MB) i w parafii Świętego Kazimierza w → St. Paul, MN (USA). W Kanadzie pracował jako proboszcz: w → Tolstoi, MB (1933-1937), obsługując misje w → Vita (MB), → Whitemouth (MB) i → Kroze (MN) w USA (1933-1937); w → Elphinstone, MB (1937-1940); w parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (1940-1944); w parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1944-1957); w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1957-1963); w parafii Świętych Aniołów w → Toronto, ON (1963-1967). Był kapelanem szpitala *Royal Alexandra* w Edmonton (1967-1976), administratorem parafii w → Kelvington (SK), → Lintlaw (SK), → Fosston, SK (1976-1977), kapelanem w *Kopernik Lodge* w → Vancouver (1978-1986), zamieszkując jednocześnie w tym miejscu (1986-1991). Ostatnie miesiące życia spędził w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1991-1992). Pochowany został na cmentarzu w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 185-186; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 167; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 203-205; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 16n, 26, 40, 154, 181.

Kosian Francis, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 2 lutego 1888 r., zm. 13 maja 1992 r. w Durant (OK), USA.
W 1909 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. W 1910 r. złożył pierwsze śluby, a w 1913 r. – śluby wieczyste. W 1915 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował m.in. w → St. Paul, MN, USA (1926-1928), jako proboszcz we Florian, MN, USA (1928-1946), jako proboszcz w → Tolstoi, MB (1946-1948), skąd dojeżdżał do → Vita (MB). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Belleville, St. Clair County (IL, USA).
Bibliografia: APWNMP.

Kosian Ryszard, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 stycznia 1932 r. w Trawnikach (woj. opolskie), zm. 14 marca 2017 r. w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w oblackim Niższym Seminarium Duchownym w Lublińcu. We wrześniu 1951 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 8 września 1952 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1952-1958), gdzie 22 czerwca 1958 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Antoniego Baraniaka, ordynariusza metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich odbył staż pastoralny w Lublińcu, a następnie pracował w parafii Chrystusa Króla w Gorzowie Wielkopolskim i jako katecheta w Zieleńcu i Ulimie. W latach 1960-1969 pracował jako misjonarz ludowy, rezydując w Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach i Kędzierzynie.
W 1969 r. rozpoczął pracę w Kanadzie jako wikary: w parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1969-1972) oraz w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (1972-1975); jako proboszcz: w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (1976-1981); w parafii Matki Bożej

Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1981-1982); w parafii Świętego Jacka w → Ottawie, ON (1982-1994); w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w St. Catharines (1994-2008); jako rezydent: w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (2008-2016); w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON). Przewodniczył m.in. Konferencji Polskich Księży na Wschodnią Kanadę i organizował doroczne pielgrzymki polonijne do Midland (1977-1985). Należał do Głównego Zarządu Polonii Kanadyjskiej i Rady Nadzorczej Funduszu Wieczystego Millenium Polski Chrześcijańskiej (1977-1985). Jest autorem m.in: *Dorobek duchowieństwa i zakonów polskich w USA i Kanadzie*, Toronto 1978; *Wiersze*, Lublin 1997; *Spojrzenie na Życie*, Chicago 1999; *Zamyślenia nad Ewangeliami*, Toronto 2008; *Historia Pierwszych Polaków w Toronto*, Toronto 2015.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 136; Kosian R., https://turnerporter.permavita.com/site/RevRichardKosian.html [dostęp: 01.08.2019]; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 366-367.

Kościński Tomasz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 2 sierpnia 1969 r. w Iławie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w Zespole Szkół Mechanicznych w Iławie. We wrześniu 1990 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1991 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1991-1997), gdzie 23 czerwca 1997 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii w Gorzowie Wielkopolskim jako wikary. Po dwóch latach został skierowany do pracy misyjnej w Turkmenistanie. Do wyjazdu przygotowywał się najpierw w Irlandii, gdzie przez trzy miesiące uczył się języka angielskiego, następnie na Ukrainie, gdzie przez cztery miesiące uczył się języka rosyjskiego. Do Aszchabadu przybył 10 marca 2000 r. i pracował tam do lipca 2010 r. Od 2010 r. pracował w Dublinie w oblackiej prowincji anglo-irlandzkiej, gdzie pełnił posługę proboszcza w parafii Matki Bożej Przydrożnej (*Our Lady of the Wayside in Bluebell*) w Dublinie. We wrześniu 2014 r. został przeniesiony do oblackiej prowincji Wniebowstąpienia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Pracował w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego

w → Mississauga, ON (2014-2016). 1 września 2016 r. został pierwszym proboszczem parafii Świętej Teresy w → Courtice (ON).
Bibliografia: APWNMP.

Kowal Stanisław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 5 lutego 1953 r. w Grzęsce (woj. przemyskie), zm. 10 lutego 2008 r. w → Ottawie (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 1979 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1980 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1980-1986), gdzie 8 września 1984 r. złożył śluby wieczyste, a 14 czerwca 1986 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Jerzego Stroby, ordynariusza metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary w parafii Świętego Stanisława Kostki w Lublińcu.
W 1989 r. został skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Pracował kolejno w: parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1991-1993); parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (1993-1995); jako proboszcz parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1995-1999); jako proboszcz parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga (1999-2005); jako proboszcz parafii Świętego Jacka w → Ottawie, ON (2005-2008). Pochowany został na cmentarzu w Mississauga.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 137.

Kowal Wojciech, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 19 kwietnia 1960 r., w Przeworsku (woj. przemyskie), członek Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 1979 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1980 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1980-1986), gdzie 8 września 1984 r. złożył śluby wieczyste, a 14 czerwca 1986 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Jerzego Stroby, ordynariusza metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary w oblackiej parafii w Iławie na Warmii. Kolejne cztery lata spędził w Lublinie, studiując filozofię przyrody na

Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W latach 1991-1992 pracował jako wychowawca i nauczyciel religii w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów w Markowicach k. Inowrocławia.
W latach 1992-1997 studiował prawo kanoniczne na Uniwersytecie Świętego Pawła w → Ottawie (ON). Studia ukończył obroną pracy doktorskiej. Przez kolejny rok pracował jako kanclerz kurii diecezjalnej w archidiecezji Keewatin LePas w północnej części prowincji Manitoba i Saskatchewan. Od 1998 r. jest wykładowcą prawa kanonicznego na Uniwersytecie Świętego Pawła w Ottawie. Na uniwersytecie pełnił wiele funkcji, m.in. wchodził w skład Senatu, Rady Wydziału Filozofii i Zarządu Centrum Etyki. Od 1998 r. jest sędzią Kanadyjskiego Trybunału Apelacyjnego ds. Małżeńskich w Ottawie. W 2000 r. stał się członkiem prowincji Wniebowzięcia. Przez ostatnie kilkanaście lat służy regularną pomocą duszpasterską w oblackiej parafii Świętego Jacka Odrowąża w Ottawie.
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 137-138; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 186.

Kowalczyk Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 4 czerwca 1866 r. w Dzierżanowie (archidiecezja poznańska), zm. 10 lipca 1947 r. w → Saint Albert (AB), w Kanadzie, sługa Boży.
Brat Antoni Kowalczyk należał do grupy pierwszych Polaków, którzy wstąpili do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Urodził się w rodzinie chłopskiej. Uczęszczał do miejscowej sześcioklasowej szkoły. Jako kilkunastoletni chłopak został wysłany przez rodziców do mistrza kowalskiego w pobliskim Krotoszynie. W wieku dwudziestu lat zdobył dyplom czeladnika kowalskiego i wyruszył w poszukiwaniu pracy do Niemiec. Jego droga wiodła przez Saksonię (Drezno) i Hamburg do Kolonii w Zagłębiu Ruhry. 1 października 1891 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 2 października 1892 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Po ślubach zakonnych rozpoczął pracę w kolegium Świętego Karola w pobliskim Valkenburgu (1892-1896). W 1896 r. otrzymał najpierw skierowanie do pracy w Afryce Południowej, w ostatniej chwili zmienione na skierowanie do pracy w północnej Kanadzie. 19 maja 1896 r. opuścił Valkenburg i udał się do Kanady. 11 czerwca 1896 r. dotarł do Edmonton, a następnie do → Lac-La-Biche (AB), gdzie pracował w latach 1896-1897. 15 lipca 1897 r. przy budowie szkoły indiańskiej w Saddle Lake (AB) uległ wypadkowi, w wyniku którego w szpitalu w Edmonton

amputowano mu rękę. Pod koniec 1897 r. został skierowany do pracy w misji → Saint-Paul-des-Métis, AB (1897-1911). Ostatni okres życia spędził w Kolegium Świętego Jana w → Edmonton, AB (1911-1947), pełniąc w nim m.in. posługi mechanika, furtiana i ogrodnika. Pochowany został 14 lipca 1947 r. na cmentarzu oblackim w Saint Albert. Przekonanie o jego świętości było tak duże, że już w pięć lat po jego śmierci, 14 kwietnia 1952 r., otworzono w Edmonton diecezjalny proces beatyfikacyjny. 1 czerwca 1979 r., w przeddzień swojej pierwszej pielgrzymki do Polski, papież Jan Paweł II podpisał dekret o wprowadzeniu sprawy do Kongregacji rzymskiej. Brat Antoni uzyskał oficjalny tytuł sługi Bożego.

Bibliografia: Bastin R., *À la forge de Dieu: le frère Antoine Kowalczyk O.M.I., 1866-1947*, Montreal: Rayonnement [b.r.]; Breton E., *Kowal Boży*, [Toronto] 1961; Breton E., *Forgeron de Dieu. Frère Antoine Kowalczyk, O.M.I. 1866-1947*, [Edmonton] 1953; Drouin E., *One-armed star from the East: Brother Anthony Kowalczyk O.M.I., June 4, 1866-July 10, 1947*, Edmonton 1978; Gaudet V., *Le frère Antoine Kowalczyk, O.M.I.*, Saint-Albert 1989; Głowacki L., *Kazał mi iść… Dzieje duchowe Sługi Bożego Brata Antoniego Kowalczyka OMI*, Poznań 1999; Janssen F.X., *One-Ave Anthony: the servant of God, Anthony Kowalczyk, O.M.I.*, [b.m.] 1957; Lembeck H., *Bezręki Kowal. Brat Antoni Kowalczyk OMI, misjonarz w Kanadzie*, Poznań 1997; Nadau A., *Le bon Frère Antoine Kowalczyk, oblat de Marie Immaculée, 1866-1947*, [b.m.] 1969; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 45-60; Sajewicz J., Hryniewicz M., *Nasz brat: życie i działalność polskiego emigranta i misjonarza Sługi Bożego Antoniego Kowalczyka O.M.I.*, Toronto 1972; Trusso F., *I fioretti di fratel Antonio*, Roma 1966.

Kowalski Franciszek Bonifacy, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 15 września 1878 r. w Kleszczewie (Gross-Kleschken), zm. 1 marca 1954 r. w Katowicach.

Jako chłopiec wyemigrował w okolice Berlina. Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu w Holandii (1891-1897). 14 sierpnia 1897 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1898 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym w Hünfeld w Niemczech, gdzie 15 sierpnia 1899 r. złożył śluby wieczyste, a 21 marca 1903 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Adalberta Enderta, ordynariusza Fuldy.

Po święceniach otrzymał skierowanie do pracy w zachodniej Kanadzie (1904), gdzie pracował jako wikary w parafii Świętego Ducha w →

Winnipeg, MB (1904-1909), a następnie jako jej proboszcz (1909-1917), zajmując się jednocześnie Rusinami oraz obsługując polskie osady w → Gonor, MB (1905-1921), → East Selkirk, MB (1910-1924), → Hadashville (MB), → Elma (MB), → Gimli (MB), → St. Norbert (MB), → Lemberg (SK) i inne, począwszy od 1905 r. W 1908 r. założył w Winnipeg „Gazetę Katolicką". W latach 1917-1921 był proboszczem w → Beausejour (MB), skąd dojeżdżał m.in. do → Ladywood (MB). W latach 1916-1921 dojeżdżał także do → Brokenhead (MB). Po powrocie do Polski pracował w domach oblackich w Krotoszynie (1922) i Krobi (1922-1925), był pierwszym prowincjałem nowo utworzonej polskiej prowincji oblackiej (1925-1931), rezydując w Krobi (1926-1931), pełnił funkcję przełożonego sanktuarium maryjnego w Kodniu (1933-1947), w domu oblackim w Poznaniu (1947-1950), ponownie w Kodniu (1950-1953), a ostatnie lata życia w Katowicach (1953-1954). Pochowany został w Katowicach.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 204-205; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 57, 82, 114, 249; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 13, 203, 355-356, 359-360.

Kozicki Kazimierz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 18 października 1946 r. w Sławatyczach (woj. lubelskie, diecezja siedlecka), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Ukończył Niższe Seminarium Duchowne w Markowicach. We wrześniu 1965 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, gdzie 8 września 1966 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował także w Obrze w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym (1966-1970), a następnie odbył staż pastoralny w Katowicach (1972-1974). 23 czerwca 1974 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich był wikarym w parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Katowicach, a następnie misjonarzem ludowym w oblackich domach w Poznaniu (1975-1982) i w Kodniu nad Bugiem (1982-1990). Do Kanady przybył w 1995 r. Przez pierwsze cztery lata posługiwał jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1995-1999), a następnie w parafii: Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1999-2005), Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (2005-2008), Różańca Świętego w → Edmonton, AB (2008-2014); Świętego Kazimierza w Toronto (2014-).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 138.

Krawitz Henry, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 28 stycznia 1910 r. w Bremen (diecezja Osnabrück, Niemcy), zm. 2 sierpnia 1992 r. w → Saskatoon (SK), w Kanadzie.

14 sierpnia 1930 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1931 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1931-1936), gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył śluby wieczyste, a 21 czerwca 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie. W 1936 r. wyjechał do Kanady, do prowincji Najświętszej Maryi Panny. W Kanadzie pracował jako: wykładowca w seminarium w Battleford (1937-1940); redaktor pisma „Der Marienbote" (1940-1961), posługując w tym czasie w Primate, SK (1940-1945), → Regina, SK (1945-1948), Cosine, SK (1948-1950, 1954-1956), Battleford (1950-1954), Paradise Hill, SK (1956-1958), Saskatoon (1958-1959), Primate, SK (1959-1962); a następnie w parafii Świętej Rodziny w → Vancouver, BC (1962-1964); Najświętszej Maryi Panny w Regina (1964-1968); w Allan, SK (1968-1980). Pod koniec życia przebywał w domach oblackich w Saskatoon (1980-1983). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Battleford.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 186-187; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 109, 122.

Krótki Wiesław, oblat Maryi Niepokalanej, biskup, ur. 12 czerwca 1964 r., misjonarz Inuitów w Kanadzie.

We wrześniu 1983 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kodniu, gdzie 8 września 1984 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1984-1990), gdzie 19 czerwca 1990 r. przyjął święcenia kapłańskie.

Po święceniach kapłańskich w 1990 r. wyjechał na misje wśród Inuitów do Nunavut w Kanadzie. W latach 1999-2005 był przełożonym delegatury zakonnej oblatów nad Zatoką Hudsona. Pracował w misji Świętego Stefana w Igloolik, skąd obsługiwał pięć innych misji na Ziemi Baffina: Sanerajak, Iqaluit, → Pond Inlet (NU), Nanisivik i Arctic Bay. Następnie

pracował w → Gjoa Haven (NU) i ponownie w Igloolik. 16 lutego 2013 r. papież Benedykt XVI mianował go ordynariuszem diecezji Churchill-Zatoka Hudsona. Sakrę biskupia przyjął 30 maja 2013 r. z rąk swojego poprzednika, bpa Reynalda Rouleau.

Bibliografia: Krótki W., *Ciągle zaczynam od nowa*, „Misyjne Drogi" (2005) nr 1, s. 34-36; Krótki W., *Po powrocie z Polski*, „Misyjne Drogi" (1997) nr 3, s. 26; Krótki W., *Północ jest sroga, ale mimo to cudowna!*, „Misyjne Drogi" (1992) nr 2, s. 38-39; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 214-218; Zając P., *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012, s. 12, 309-311, 313, 327.

Krystkowiak Casimir, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 6 stycznia 1934 r. w Marles-les-Mines, we Francji, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w szkołach w Auchel i Marles-les-Mines oraz w oblackiej szkole Świętego Kazimierza w Bethune we Francji. We wrześniu 1952 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Korbeek-Lo w Belgii, gdzie 8 września 1953 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Karola w Battleford (SK), w Kanadzie. 29 września 1958 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Johna Bokenfohra OMI, z diecezji Kimberley w Republice Południowej Afryki. Po święceniach kapłańskich kontynuował naukę w → Ottawie (ON), po czym pracował w parafiach Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland (ON), Świętego Kazimierza w Toronto, Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1963-1965) i Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1965-1968). W 1968 r. objął probostwo parafii Matki Bożej w → Fosston, SK (1968-1973), skąd obsługiwał okoliczne placówki duszpasterskie, m.in. będąc administratorem parafii Świętej Heleny w → Kuroki, SK (1973). Następnie pracował jako proboszcz w → Melville, SK (1973-1977); w Domu Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (1977-1983); w parafiach Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1983-1984); jako proboszcz parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto, ON (1984-1988); jako dyrektor Domu Rekolekcyjnego w Mississauga (1988-1989); jako proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1989-1993); wikary w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1993-1996); jako proboszcz parafii Świętego Patryka w → Sturgis, SK (1996-1999), obsługując także parafię Świętego Leona w → Rockford (SK). W latach 2001-2014

posługiwał w parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton (ON); od 2014 r. mieszka w *Villa Polonia* w Brampton.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 138-139.

Krzesik Tomasz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 15 września 1972 r. w Ząbkowicach Śląskich (archidiecezja wrocławska), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1992 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu i po jego odbyciu złożył pierwsze śluby zakonne 8 września 1993 r. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1993-1999), gdzie 19 czerwca 1999 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach został skierowany do parafii Świętego Stanisława Kostki w Lublińcu, gdzie przez rok był wikariuszem i katechetą. Od roku 2000 pełnił posługę misjonarza-rekolekcjonisty, kolejno rezydując w domach zakonnych w Kodniu, Wrocławiu i Poznaniu. W tym czasie wygłosił blisko 100 serii rekolekcji i misji parafialnych w Polsce i Kanadzie. Ukończył studia licencjacko-doktoranckie z zakresu homiletyki na Wydziale Teologicznym PAT w Krakowie, w Katedrze Komunikacji Religijnej. Jednocześnie studiował retorykę na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 2017 r. na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie uzyskał stopień doktora nauk teologicznych.
W 2010 r. został skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Początkowo przebywał w → Edmonton (AB), kolejno w dwóch tamtejszych parafiach polonijnych, przygotowując się językowo do posługi w Kanadzie. Od sierpnia 2011 r. pełnił posługę wikariusza w parafii Ducha Świętego w → Winnipeg (MB) oraz w parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (2014-2016). We wrześniu 2016 r. został proboszczem parafii Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie (ON).
Bibliografia: APWNMP.

Kucharczyk Józef, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 8 marca 1909 r. w Kołontajewie, zm. 27 kwietnia 1970 r. w → Oshawie (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu (1922-1929). 14 sierpnia 1929 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej

w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1930 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 15 sierpnia 1933 r. złożył śluby wieczyste, a 16 czerwca 1935 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego w Poznaniu.

Po święceniach kapłańskich został posłany do zachodniej Kanady. Najpierw ukończył studia teologiczne w oblackim seminarium duchownym w Lebret (1935-1936), a następnie pracował w: → Flat Lake, AB (1936-1939), → Krydor, SK (1939-1940), obsługując placówki w → Zbaraz (MB), → Elma (MB), → Whitemouth (MB), → Rama (SK), → Albertown, SK (1940), parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (1940-1942), jako pierwszy proboszcz rezydujący w → Garson, SK (1940-1945), skąd dojeżdżał m.in. do → Tyndall (MB), → Walkleyburg (MB); jako pierwszy proboszcz rezydujący w → Buchanan, SK (1945-1948), parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1948-1949), obsługując placówkę w → Fenwick (ON), jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1949-1950). Posłany do seminarium duchownego w Battleford (1950-1952) zajmował się placówką w Krydor (1950-1952). Następnie pracował krótko w junioracie w Toronto (1952-1953), w → Lintlaw, SK (1953-1958), → Sturgis, SK (1958-1963). W latach 1963-1969 był proboszczem parafii Świętego Ducha w Winnipeg, a następnie w → Oshawie, ON (1969-1970). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 207; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 167; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 321-323.

Kucharski Michał, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 30 października 1910 r. w Świdowie k. Lwowa, zm. 1 listopada 1990 r. w → Welland (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Przybył do Kanady z rodzicami w 1914 r. Uczęszczał do szkoły podstawowej Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1916-1924), a następnie do kolegium Świętego Pawła w Winnipeg (1924-1928). 14 sierpnia 1931 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Charles (MB), gdzie 15 sierpnia 1932 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym w Battleford, SK (1932-1936), gdzie 15 sierpnia 1935 r. złożył śluby wieczyste. Studia do-

kończył w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, w Polsce (1936-1938), gdzie 27 czerwca 1937 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego w Poznaniu. Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1938). Podczas II wojny światowej został wywieziony w głąb Rosji. Do Polski powrócił w 1960 r. i został inkardynowany przez kard. Karola Wojtyłę do archidiecezji krakowskiej. Pracował jako proboszcz parafii w Szczyrku. W 1975 r. przebywał w Rzymie z okazji uroczystości beatyfikacji Eugeniusza de Mazenod, założyciela oblatów. Podczas tego pobytu otrzymał obywatelstwo kanadyjskie. Po kilku miesiącach spędzonych w Rzymie powrócił do Kanady jako członek oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. W Kanadzie pracował jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1975-1980), a następnie jako proboszcz parafii Świętej Anny w → Fenwick, ON (1980-1987). Ostatnie lata życia spędził w parafii Świętych Piotra i Pawła w → Welland, ON (1987-1990). Pochowany został na cmentarzu w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 187; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 168; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 186.

Kuczera Franciszek, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 września 1970 r. w Wodzisławiu Śląskim, duszpasterz z prowincji Lacombe w Kanadzie.

We wrześniu 1989 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1990 r. złożył pierwsze śluby zakonne.

Do Kanady wyjechał w 1995 r., rozpoczynając we wrześniu kilkumiesięczny staż misyjny w misji → Gjoa Haven (NU). Święcenia kapłańskie przyjął 11 maja 2001 r. W latach 2001-2002 pracował w misji Matki Bożej Wniebowziętej w Iqaluit – stolicy Terytorium Nunavut.

Bibliografia: AG; APPMOMN.

Kulawy Jan Wilhelm, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 15 maja 1872 r. w Leśnicy, zm. 10 września 1941 r. w obozie koncentracyjnym w Auschwitz.

Rodzony brat Wojciecha → Kulawego OMI i Pawła → Kulawego OMI. Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu (Holandia). 14 sierpnia 1892 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1893 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Na studia skierowany został do Wyższego Seminarium Duchownego Świętego Józefa w → Ottawie (ON), gdzie 15 sierpnia 1894 r. złożył śluby wieczyste. 4 czerwca 1898 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Thomasa Duhamela, ordynariusza Ottawy. Po święceniach kapłańskich pozostał na rok na uniwersytecie w Ottawie, gdzie otrzymał tytuł licencjata kościelnego z teologii. Posłany do pracy w zachodniej Kanadzie (1899) zorganizował razem ze swym bratem Wojciechem polską parafię Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1899-1905), gdzie był proboszczem (1902-1904), ponadto zajmując się placówkami duszpasterskimi w → St. Norbert (MB), → Beauséjour, → Brokenhead (MB), → Cook's Creek (MB), → Gonor (MB), → Pleasant Home (MB), → Stuartburn (MB), → Dauphin (MB), → Sifton (MB), → Glenella (MB), → East Selkirk (MB) i innych. Odwiedzał tzw. Galicjan we wszystkich prowincjach zachodniej Kanady, m.in. w → Calgary, AB (parafia katedralna Najświętszej Maryi Panny). Założył polskojęzyczną gazetę „Głos Kanadyjski" (1905). W 1905 r. został skierowany z powrotem do pracy w Europie. Pracował w placówkach w: Kapellen, w Niemczech (1905-1906), Arnheim w Holandii (1906), ponownie w Kapellen (1906-1919), a następnie w Piekarach Śląskich w Polsce (1919-1920), w junioracie w Krotoszynie (1920-1921), jako przełożony domu oblackiego w Lublińcu (1921-1925), w Krobi (1925-1927), w Poznaniu (1927-1931), był założycielem domu oblackiego na Świętym Krzyżu (1931-1933), ponownie w Lublińcu (1933-1934), następnie zakładał dom emerytów dla księży i zakonników w Lubieszowie (1933-1934), po czym ponownie pracował w Poznaniu (1934-1936) i na Świętym Krzyżu (1936-1941), gdzie 10 lipca 1941 r. został aresztowany przez Gestapo i osadzony w obozie koncentracyjnym Auschwitz (30 lipca 1941). Został nazwany patriarchą polskich oblatów.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 208-209; Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s. 209-214; Pielorz J., *Martyrologium Polskich Oblatów 1939-1945*, Poznań 2005, s. 195-207; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 19, 75, 111, 124, 128, 140-141, 148,

151, 158, 202, 205, 251-252, 268, 272, 292, 297-299, 321, 377-383, 385, 390-395.

Kulawy Paweł, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 24 czerwca 1877 r. w Leśnicy, zm. 30 sierpnia 1941 r. w obozie koncentracyjnym w Auschwitz. Rodzony brat o. Wojciecha → Kulawego OMI i o. Jana → Kulawego OMI. Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu (Holandia). 14 sierpnia 1896 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1897 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Został skierowany na studia do Wyższego Seminarium Duchownego w Hünfeld, gdzie 15 sierpnia 1898 r. złożył śluby wieczyste. 8 maja 1902 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich uzupełnił ostatni rok teologii i w 1903 r. został skierowany do pracy w zachodniej Kanadzie, posługując najpierw w parafii Świętego Joachima w → Edmonton, AB (1903-1904), w → Calgary (AB), przy kościele Najświętszej Maryi Panny (1904-1907), w → Lethbrige, AB (na przełomie roku 1904-1905), w → Round Hill, AB (1907-1914), a następnie został proboszczem parafii Różańca Świętego w → Edmonton (1914-1921). Z Edmonton odwiedzał regularnie Rabbit Lake, Round Hill (1916-1921), → Hay Lakes (AB), → Kopernik (AB) oraz → Chipman (AB), służąc imigrantom w prowincji Alberta. Wybudował dla nich wiele kościołów. W 1921 r. został skierowany do pracy w Polsce najpierw w junioracie w Krotoszynie (1921-1922) i Krobi (1922-1929), gdzie był przełożonym (1925-1929), następnie był przełożonym domu oblackiego w Kodniu (1929-1933), w domu oblackim w Lublińcu (1933-1934), w Poznaniu (1934-1936), na Świętym Krzyżu (1936-1941), gdzie 30 lipca 1941 r. został aresztowany przez Gestapo i osadzony w obozie koncentracyjnym Auschwitz. Jego imię nosi: *Kulawy school district* w Round Hill (AB).

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 209-210; Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s. 214-2018; Pielorz J., *Martyrologium Polskich Oblatów 1939-1945*, Poznań 2005, s. 207-214; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 302-309; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 20, 27, 37-39, 69, 75n, 85, 111, 113, 118, 124-138, 142-144, 147-148, 151, 153-161, 167-169, 171-186, 188-192, 196-215, 217, 219, 221-224, 254-256, 258-259, 264-266, 279, 293-294,

296, 306-308, 310-312, 314, 329-330, 333, 335, 337, 339-340, 347, 350, 355, 357, 383-392.

Kulawy Wojciech (Albert, Adalbert), oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 16 kwietnia 1871 r. w Leśnicy, zm. w październiku 1942 r. w Tuczępach, na Kielecczyźnie.
Rodzony brat Jana → Kulawego OMI i Pawła → Kulawego OMI. Uczył się w gimnazjum w Beuthen i w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu (Holandia). 14 sierpnia 1892 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 25 marca 1894 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Na studia został skierowany do Wyższego Seminarium Duchownego Świętego Józefa w → Ottawie (ON). Przybył tam 18 września 1894 r. 19 marca 1895 r. złożył śluby wieczyste. 17 kwietnia 1898 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Adélarda Langevin OMI, ordynariusza St. Boniface. Po święceniach został posłany do pracy w zachodniej Kanadzie (1898), gdzie zorganizował razem ze swym bratem Janem polską parafię Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), rezydując początkowo w Saint Mary (1898-1899), a następnie w parafii Świętego Ducha (1899-1906), w której był proboszczem (1904-1905). W 1898 r. uczyniono go odpowiedzialnym za duszpasterstwo Słowian (Polaków, Czechów, Ukraińców) i Niemców na terenach od Winnipeg aż do Gór Skalistych. Odwiedzał m.in. skupiska Polaków w → St. Norbert (MB), → Brokenhead (MB), → Dauphin (MB), → Minnedosa (MB), → Sifton (MB), → Ethelbert (MB), → Garland (MB), → Winnipegosis (MB), → Gonor (MB), → Cook's Creek (MB), → East Selkirk (MB), → Beausejour (MB), → Whitemouth (MB), → Stuartburn (MB), → Ladywood (MB), → Gimli (MB). Wiele czasu spędzał w → Mariahilf (SK) oraz w innych miejscowościach, położonych wzdłuż linii kolejowej *Canadien Pacifique*: → Grayson (SK), → Lemberg (SK), Cupar i innych. W latach 1904-1905 był proboszczem w parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Florian (MN), USA. W 1906 r. wszedł w szeregi kleru diecezjalnego i został inkardynowany do diecezji Philadelphie (Pensylwania) w Stanach Zjednoczonych, gdzie pracował w: Clifton Heights (1912-1913), Conshohocken (1913-1920), a następnie jako proboszcz w Langford (1920-1921). Chory (1921-1923) opuścił diecezję i przybył do Polski, gdzie został kapelanem więziennym we Wronkach (1923-1925), a następnie administratorem parafii w Drawsku (1925-1929). Po kolejnym ataku choroby trafił do szpitala płucnego w Marysinie (1929-1930). Po wyjściu ze szpitala kontynuował pracę kapelana we Wronkach (1930-

1939). Po ataku Niemców na Polskę schronił się w domu oblackim na Świętym Krzyżu, gdzie przebywali dwaj jego bracia.
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 207-208; Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 40-50; Kluj W., *Początki pracy Misjonarzy Oblatów M.N. wśród polskich emigrantów na kanadyjskich preriach – parafia Ducha Świętego w Winnipeg 1898-1926*, „Collectanea Theologica" 70 (2000) nr 2, s. 127-151; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 31-32, 36-37, 42; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 19, 113, 124, 128, 140, 150-151, 158, 166, 184, 203, 251-252, 268, 292, 373-377, 382n, 380, 382-383, 392.

Kurzydło Wojciech, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 12 czerwca 1979 r. w Brzesku (diecezja tarnowska), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. 7 września 1998 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1999 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1999-2005), gdzie 21 czerwca 2005 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Stanisława Gądeckiego, ordynariusza metropolii poznańskiej.
Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie, gdzie jako diakon odbył trzymiesięczny staż pastoralny. W Kanadzie posługiwał jako wikary w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON), jako proboszcz w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON), w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON).
Bibliografia: *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006 – The Missionary Oblates of Mary Immaculate. Assumption Province In Canada 1956-2006*, Toronto 2006, s. 139.

Kwiatkowski Felix, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 17 listopada 1906 r. w → Tolstoi (MB), zm. 6 lipca 1996 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w szkole pierwszego stopnia (1914-1920), drugiego stopnia (1921-1927), uczęszczając do kolegium Świętego Pawła w → Winnipeg (MB). 14 sierpnia 1927 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Laurent (MB), gdzie 15 sierpnia 1928 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, w Polsce (1928-1933), gdzie 15 sierpnia 1931 r. złożył śluby wieczyste, a 10 czerwca 1933 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego w Poznaniu. Po święceniach kapłańskich uczył w Niższym Seminarium Duchownym Świętego Tomasza w Battleford, SK (1933-1935), kontynuując jednocześnie studia na czwartym roku teologii. Następnie pracował jako: proboszcz w → Kelvington, SK (1935-1937), → Fosston, SK (1937-1940), wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1940), w → Elphinstone, MB (1940-1941); proboszcz w → Ashern, MB (1941-1943), skąd obsługiwał placówki w → Grahamdale (MB), → Zbaraz (MB), → Mulvihill (MB) i → Gypsumville (MB); wikary w parafii Świętego Stanisława w → Toronto, ON (1943-1946); proboszcz parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto, ON (1946-1949), w → East Selkirk, MB (1949-1955); w parafii Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1955-1963), dyrektor Domu Rekolekcyjnego Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (1963-1965), przełożony oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Dom Prowincjalny w → Toronto, ON (1965-1971), proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1971-1976), wikary w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1976-1981). Jako emeryt przebywał w parafii Matki Bożej w → Toronto (1981-1988), w *Glebe Manor* w Toronto (1988-1990) i w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1990-1996). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 188-189; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 168; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 156, 253; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 16n.

Kwiatkowski Leszek, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 13 września 1960 r. w Chełmie (archidiecezja lubelska), duszpasterz Indian w Kanadzie, w oblackiej prowincji Lacombe.
7 września 1980 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1981 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1981-1987), gdzie 17 czerwca 1987 r. przyjął święcenia. Po święceniach kapłańskich otrzymał obediencję do oblackiej prowincji Grandin w Kanadzie i pracował. Najpierw jednak pracował w oblackiej parafii w Kędzierzynie-Koźlu (1987-1990) W 1990 r. wyjechał do Kanady. Po krótkim czasie poświęconym na naukę języka angielskiego, został skierowany do pracy w misji Fort Providence, skąd obsługiwał cztery mniejsze misje: Kakisa, Wrigly, Jean Marie Rivier i Fort Simpson. W 1995 r. został przeniesiony z Dalekiej Północy na południe, pod granicę z USA, gdzie rozpoczął pracę wśród Czarnych Stóp w największym rezerwacie indiańskim Kanady. W latach 2004-2012 został przeniesiony do pracy w misji Wabasca, do Indian Kri. Od 2012 r. pracuje wśród Indian Kri w misjach Lac St. Anne, Alexis Nakoda Sioux, Enoch i Alexander.
Bibliografia: Kwiatkowski L., *Wśród rozrzuconych wiosek szczepu Niewolników*, „Misyjne Drogi" (1991) nr 3, s. 39; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 186-188.

Langevin Adélard, oblat Maryi Niepokalanej, biskup, ur. 23 sierpnia 1855 r. w Saint-Isidore de Laprairie (QC), zm. 15 czerwca 1915 r. w Montrealu (QC), w Kanadzie.
24 lipca 1881 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Lachine (QC), gdzie 25 lipca 1882 r. złożył śluby wieczyste. 30 lipca 1882 r. w Montrealu przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Édouarda Fabre, ordynariusza Montrealu. Pracował w Montrealu (1882-1885), w seminarium duchownym w → Ottawie, ON (1885-1893), następnie pełnił funkcję wikariusza misyjnego w Manitobie (1893-1900), będąc jednocześnie proboszczem parafii Matki Bożej w → Winnipeg, MB (1893-1895). 8 stycznia 1895 r. został mianowany arcybiskupem → St. Boniface (MB). Święcenia biskupie przyjął w tym mieście 19 marca 1895 r. Był inicjatorem zaproszenia polskich oblatów do duszpasterstwa rodaków w zachodniej Kanadzie oraz założenia wieloetnicznej parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). Pochowany został w katedrze w St. Boniface.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 245-246.

Latusek Ryszard, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 26 lutego 1911 r. w Trębaczowie (archidiecezja poznańska), zm. 16 stycznia 1979 r. w → St. Catharines (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w junioracie w Lublińcu (1925-1931). 14 sierpnia 1931 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1932 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 15 sierpnia 1935 r. złożył śluby wieczyste, a 27 czerwca 1937 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego w Poznaniu.

Po święceniach kapłańskich pracował najpierw w misjach wikariatu apostolskiego Mackenzie (kwiecień-wrzesień 1938), następnie w zachodniej Kanadzie w: → Cook's Creek, MB (1938-1940), → Rama, SK (1940-1947), → Fosston, SK (1947-1949), → Tolstoi, MB (1949-1958), skąd dojeżdżał do → Vita (MB); → Fenwick (ON), rezydując w → Welland, ON (1958-1962), → Kuroki, SK (1962-1969), St. Catharines (1969-1972), jako proboszcz w Fenwick (1972-1979). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).

Bibliografia: Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 170; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 168.

Loska Grzegorz, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 5 lipca 1975 r. w Tychach na Śląsku, oblat z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

7 września 1997 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1998 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Pierwsze lata pracował w domach oblackich w Markowicach (1998-2000), na Świętym Krzyżu (2000-2001) – w kuchni, w Poznaniu – w „Misyjnych Drogach" (2001-2005), w Kodniu (2005-2006). 8 września 2003 r. złożył śluby wieczyste w Obrze.

27 czerwca 2006 r. przybył do Kanady, gdzie pracował kolejno w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (2006-2015), w parafii St. Mary's w Prin-

ce George, BC (2015/2016), w parafii Świętych Aniołów w → Toronto, ON (2016-2019), w parafii Świętej Jadwigi w → Barry's Bay, ON (2019-).
Bibliografia: APWNMP.

Ludwiczak Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 18 maja 1952 r. w Krotoszynie (woj. wielkopolskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 1971 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, gdzie 8 września 1972 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1972-1978), gdzie 18 czerwca 1978 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Mariana Przykuckiego, biskupa pomocniczego w metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii oblackiej w: Iławie (1978-1980); Kędzierzynie (1980-1983), Laskowicach Pomorskich (1983-1986), Wrocławiu (1986-1990), Siedlcach i Kodniu (1990-1991), Katowicach (1991-2001), Gorzowie Wielkopolskim (2001-2002), Lublińcu (2002). W 2002 r. przeszedł do pracy wśród Polonii kanadyjskiej. Pracował w parafiach: Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (2002); Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2002-2005); Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (2006), Świętego Kazimierza w → Toronto, ON.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 140.

Łopuszański Józef, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 28 sierpnia 1907 r. w Marianówce (diecezja żytomierska), zm. 23 maja 1981 r. w Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Jego rodzina zginęła podczas rewolucji bolszewickiej w Rosji. Skazany na śmierć *in absentia* schronił się w Polsce. Uczył się w Buczaczu, a następnie studiował filozofię w Wyższym Seminarium Duchownym w Łucku. 12 listopada 1928 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 13 listopada 1929 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia seminaryjne kontynuował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 13 listopada 1932 r. złożył śluby wieczyste. 29 stycznia 1933 r. w Poznaniu przyjął święcenia kapłańskie z rąk kard. Augusta Hlonda, arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego. Po święceniach uczył się obrządku wschodniego

w Dubnie, a następnie pracował w placówce oblackiej w Kodniu nad Bugiem. W 1934 r. kontynuował studia w *Collegium Russicum* w Rzymie, po czym został skierowany do pracy w Kanadzie (8 grudnia 1934 r.). Pracował wśród Rusinów i Polaków w: → Cooks Creek (MB) i → Selkirk, MB (1934-1940); → The Pas, MB (1940); → Elphinstone, MB (1941-1942); a następnie w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1942); → Oakburn Farms, MB (1942-1948); → Meath Park (SK), → Honeymoon (SK), rezydując w seminarium duchownym w Battleford, SK (1948-1949); w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1949-1951); Birtle, MB (1951-1955); ponownie w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (1955-1960) – w 1959 r. krótko jako administrator w → Buchanan (SK); Toronto, ON (1961-1962); → Kuroki, SK (1962) → Lemberg, SK (1962-1967); → Melville, SK (1967-1969); w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1969-1976). Ostatnie lata życia spędził w *Providence Villa* w Scarborough (1976-1981). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 169; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 190-191; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 288.

Majek Roman, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 października 1953 r. na Podlasiu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

We wrześniu 1972 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, gdzie 8 września 1973 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1973-1979), gdzie 17 czerwca 1979 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Tadeusza Ettera, biskupa pomocniczego metropolii poznańskiej. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikariusz w parafii oblackiej w środowisku głuchoniemych w Lublińcu pod Częstochową (1979-1983), a następnie w parafiach Świętego Mikołaja i bł. Eugeniusza de Mazenod w Kędzierzynie-Koźlu (1983-1987). Do Kanady przybył 6 stycznia 1987 r. W Kanadzie posługiwał: jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (1987-1990), opiekując się równocześnie szkołą polską; jako proboszcz parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland, ON (1990-1993); jako proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1993-1999); jako proboszcz parafii Świętego Ró-

żańca Świętego w → Edmonton, AB (1999-2011); jako proboszcz parafii Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w → Edmonton, AB (2011-2017); jako proboszcz parafii Matki Bożej w → Wilnie, ON (2017-. Został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi RP w dowód uznania za pracę dla dobra Polonii kanadyjskiej. Przez dwie kadencje (1993-1999) był członkiem rady prowincjalnej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956*-2006, Toronto 2006, s. 140.

Małysz Tadeusz, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 5 listopada l906 r. w Majdanie Wielkim w Polsce, zm. 6 czerwca l958 r. w Battleford (SK), w Kanadzie.
7 maja l950 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Battleford (SK), 8 maja 1951 r. złożył pierwsze śluby zakonne, a 8 maja 1958 r. – śluby wieczyste. Został pochowany w Battleford.
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 358-359.

Mazur John, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 sierpnia 1930 r. w → Toronto (ON), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 1949 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Laurent (MB). 8 września 1950 r. złożył pierwsze śluby zakonne w → St. Norbert (MB). Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Karola w Battleford (SK). 24 września 1955 r. w kościele Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto (ON) przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Webstera.
Po święceniach kapłańskich pracował w parafii Ducha Świętego w → Winnipeg, MB (1956-1960), w Oblackim Domu Studiów w → Toronto, ON (1960-1976). W latach 1968-1977 był członkiem rady prowincjalnej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. W 1976 r. udał się na urlop szabatowy do Polski. Po powrocie został przełożonym Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie (1977-1984), następnie pracował w Domu Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (1985-2011) oraz w Domu Prowincjalnym w → Toronto (ON).

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 141.

Meissner Józef (Joseph), oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 16 lutego 1878 r. w Baborowie (Bauernitz) na Morawach, zm. 21 sierpnia 1925 r. w → St. Boniface (MB), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu, w Holandii. 14 sierpnia 1897 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1898 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w międzynarodowym oblackim seminarium duchownym w Rzymie, we Włoszech, gdzie 15 sierpnia 1899 r. złożył śluby wieczyste, a 11 kwietnia 1903 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Raffaele Virili, biskupa tytularnego Troade. Po święceniach kapłańskich otrzymał skierowanie do pracy w Kolumbii Brytyjskiej (1904), gdzie pracował najpierw wśród Słowian w → Fernie, BC (1904-1907), a następnie w: Cranbrook (1907-1916), Williams Lake (1916-1919), New Westminster (1919-1920), Mission City (1920), ponownie już jako przełożony w Williams Lake (1920-1921). W latach 1921-1924 był proboszczem w → Beausejour (MB), obsługując placówki duszpasterskie w → Brokenhead (MB), → East Selkirk, MB (1921-1924), → Ladywood (MB), po czym przeszedł do pracy w junioracie Świętej Rodziny w St. Boniface (1924-1925), skąd posługiwał Polakom z → Whiemouth, → Elma (MB), → Tolstoi (MB) i → Vita (MB).
Bibliografia: APWNMP; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 379-380; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 91, 100; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 200-201, 296-297.

Mendrela Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 8 sierpnia 1939 r. w Katowicach, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W latach 1957-1958 studiował na politechnice w Gliwicach. W 1958 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 7 października 1959 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1959-1965). 5 czerwca 1965 r. przyjął święcenia kapłańskie. Tego samego roku miał rozpocząć posługiwanie w Kanadzie, jednak polskie władze odmówiły mu paszportu. Po święceniach kapłańskich

pracował jako nauczyciel matematyki i fizyki w Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach (1965-1972), jednocześnie studiując na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu matematykę i fizykę. W roku 1972 wyjechał do Kanady, gdzie przez pierwsze sześć lat był wikariuszem w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1972-1978) oraz w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1978-1981). Następnie pracował jako proboszcz parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto (1981-1984). W latach 1984-1990 był przełożonym Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Po zakończeniu kadencji odbył roczne studia w Oblackiej Szkole Teologicznej w San Antonio, w Teksasie. Po powrocie sprawował funkcję proboszcza w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (1991-1999), a następnie w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Toronto (1999-2008).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 141-142.

Mendyka Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 27 kwietnia 1915 r. w Kuczynce (archidiecezja poznańska), zm. 21 lipca 1997 r. w Krobi (archidiecezja poznańska), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu (1928-1934). W 1934 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. W 1935 r. złożył pierwsze śluby zakonne w Lublińcu. Studiował filozofię w oblackim seminarium duchownym w Krobi (1935-1937) i teologię w Obrze (1937-1942), gdzie 8 września 1938 r. złożył śluby wieczyste. 22 lutego 1942 r. w Lumières we Francji przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Armanda Clabaut OMI, koadiutora wikariatu apostolskiego Zatoki Hudsona w Kanadzie. Po święceniach kapłańskich pracował najpierw jako kapelan Czerwonego Krzyża na południu Francji (1942-1943), wśród żołnierzy i uchodźców polskich w Ambert i Clermont we Francji (1943-1945), a następnie w armii polskiej w Anglii (1945-1948). W 1948 r. przybył do Kanady, gdzie w tym samym roku został mianowany proboszczem w parafii Świętej Anny w → Buchanan, SK (1948-1958), a następnie w parafii Świętej Teresy w → Rossburn, MB (1958-1964), w parafii Trójcy Świętej w → Tolstoi, MB (1964-1985), skąd dojeżdżał do → Vita (MB). W latach 1985-1988 był kapelanem, a później rezydentem w domu emeryta (*Polish Manor*) w → Winnipeg, MB (1988-1997). Pochowany został na cmentarzu w Krobi.

Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 252; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 169.

Michalik Augustyn, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 12 sierpnia 1906 r. w Gross-Stanisch, na Górnym Śląsku (archidiecezja wrocławska), zm. 8 lipca 1984 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu (1920-1925). 14 sierpnia 1925 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1926 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 15 sierpnia 1929 r. złożył śluby wieczyste. 20 czerwca 1931 r. w Lublińcu przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Stanisława Galla, biskupa polowego Wojska Polskiego. Po święceniach kapłańskich pracował w junioracie w Lublińcu (1932-1935). W Kanadzie pracował wśród Polaków w: Saint-Paul, AB (1935); → Albertville, SK (1935-1937); → Claytonville, SK (1937-1946); → East Selkirk, MB (1946-1947); → Rossburn, MB (1947-1950); → Cook's Creek, MB (1950-1951); → Janow Corners, SK (1951-1952); parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1953-1956); parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1957-1959); junioracie w Toronto (1959-1960). W latach 1960-1965 był kapelanem w domu prowincjalnym sióstr felicjanek w Port Credet, → Mississauga (ON). Następnie pracował w: parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1965-1970), w oblackim Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1970-1976) oraz w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1976-1984), gdzie zajmował się odwiedzinami chorych w szpitalach i domach. Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 169; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 210; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 288.

Michałowski Joachim, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 17 grudnia 1909 r. w Górsku (archidiecezja poznańska), zm. 30 stycznia 1997 r. w →

Vancouver (BC), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Krobi (1916-1930). 14 sierpnia 1930 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1931 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1931-1937), gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył śluby wieczyste, a 21 czerwca 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego w Poznaniu. Po święceniach kapłańskich pracował w Kanadzie: jako misjonarz ludowy w → Spirit River, AB (1937-1938); jako proboszcz w → Webster River (AB), obsługując polskie placówki duszpasterskie w diecezji Grouard, AB (1938-1951); jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1951-1952); jako wikary w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1952-1957); jako wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1957-1981), w tym w latach 1970-1972 jako proboszcz; jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w Vancouver (1981-1997). Pochowany został na cmentarzu parafii Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 255; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 170.

Miczko Piotr, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 kwietnia 1901 r. w Łomazach, zm. 18 kwietnia 1971 r. w Port Credit (ON), w Kanadzie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu. 7 września 1929 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 8 września 1930 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Krobi i Obrze oraz w oblackim międzynarodowym seminarium w Rzymie we Włoszech, gdzie 8 września 1933 r. złożył śluby wieczyste, a 14 lipca 1935 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Ermenegildo Pasetto, biskupa tytularnego Gera. Po święceniach kapłańskich pracował w Obrze (1936-1939) i Krobi (1939). Wybuch II wojny światowej zaskoczył go we Francji i zmusił do pozostania w tym kraju, najpierw w opactwie Cendras (Gard), a później w strukturach południowej prowincji zakonnej oblatów francuskich (1941). Wkrótce jednak przeszedł wraz z armią polską do Anglii, gdzie

był jej kapelanem. Do Francji powrócił w 1946 r. i pracował we wspólnocie oblatów polskich w domu w La Ferté-sous-Jouarre (1946-1953).
W latach 1953-1957 pracował w duszpasterstwie polonijnym w Kanadzie, po czym powrócił na krótko do Francji (1957-1958) i został przeniesiony do polonijnej Wiceprowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. W Kanadzie pracował w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1958-1961), w parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1961-1963), obsługując z niej → Elphinstone, MB (1963-1964). Po zawale serca powrócił do domu prowincjalnego w Toronto (1964-1965), a następnie został kapelanem w domu prowincjalnym sióstr felicjanek w Port Credit, ON (1965-1971). Pochowany został na cmentarzu parafialnym Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 170; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 390-391.

Mironiuk Marcin, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 7 czerwca 1974 r. w Międzyrzecu Podlaskim (diecezja siedlecka), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 1993 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1994 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1994-2000), gdzie 17 czerwca 2000 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich duszpasterzował w Lublińcu, gdzie obowiązki katechety w miejscowym liceum łączył z opieką nad służbą ołtarza i redagowaniem parafialnego biuletynu. W 2003 r. został skierowany do pracy w oblackiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Pierwsze trzy miesiące spędził w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (sierpień-listopad), następnie pracował w parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (2003-2005), jako wikary w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga (2005-2008); jako proboszcz parafii Świętego Patryka w → Sturgis, SK (2008-2017). Od 2017 r. pracuje jako proboszcz parafii Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w → Edmonton (AB).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 142.

Misiag Stanley, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 3 listopada 1918 r. w Lorette (diecezja St. Boniface), zm. 17 grudnia 1978 r. w Albuquerque (Nowy Meksyk, USA), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

13 września 1937 r. wstąpił do nowicjatu Świętego Karola w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, gdzie 14 września 1938 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym w Battleford (SK), gdzie 14 września 1941 r. złożył śluby wieczyste, a 8 grudnia 1945 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Josepha Wilfrida Guy OMI, emerytowanego biskupa Gravelbourg (SK). Po święceniach kapłańskich pracował przez rok w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1944-1945), a następnie w parafiach: Świętego Ducha → Winnipeg, MB (1945-1947); → Welland, ON (1947-1950); Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1950-1951); → St. Catharines, ON (1951-1952); ponownie w Welland (1952-1954); → Melville, SK (1954-1957); Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1957-1963 – w 1961 czasowo w parafii Świętych Aniołów w → Toronto (ON). Następnie pracował: jako kapelan sióstr felicjanek w Port Credit, ON (1963-1964); w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1964-1965); jako dyrektor oblackiego Stowarzyszenia Misyjnego Maryi Niepokalanej, Toronto (1965); ponownie w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1965-1966); w Welland (1966-1967); jako proboszcz w → East Selkirk, MB (1967-1970) i ponownie w parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1970-1978). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 170; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 212.

Mokwa Leon, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 18 kwietnia 1909 r. w Lubichowie k. Stargardu Gdańskiego, zm. 5 listopada 2003 r. w *Foyer Grandin* w → Saint Albert (AB).

W 1927 r. wstąpił do zakonnego junioratu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Lublińcu. 14 sierpnia 1929 r. wstąpił do nowicjatu w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1930 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w Wyższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze. 15 sierpnia 1933 r. złożył śluby wieczyste. 16 czerwca 1935 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach został skierowany do prowincji zakonnej Alberta-Saskat-

chewan w Kanadzie. Z Polski wyjechał 2 października 1935 r. Najpierw przebywał krótko w seminarium duchownym w Lebret (1935-1936), a następnie pracował w misjach → Fort Smith, NT (czerwiec-grudzień 1936), → Fort Resolution, NT (1936-1939), → Yellowknife, NT (1939-1944), Fort Resolution (1944-1948), Fort Smith (1948-1955), Fort Resolution (1955-1957), Fort Smith (1957-1965), → Fort Rae, NT (1965-1970), Fort Smith (1970-1971), Black Lake (1971-1984), Fond-du-Lac (1984-1986), Sturgeon Lake (lipiec-grudzień 1986), → Edmonton, AB (1987-2003). Pracował głównie wśród Montanezów, Płaskich Psich Boków, Żółtych Noży i Kri. Mówił biegle w tych czterech językach i narzeczach. Od początku interesował się życiem i kulturą Indian, wspomagając ich w chwilach kryzysów oraz troszcząc się o szkolnictwo misyjne. Był wielokrotnie przełożonym poszczególnych misji, a od 1949 r. wikariuszem generalnym wikariatu apostolskiego Mackenzie. Pochowany został na oblackim cmentarzu w Saint Albert.

Bibliografia: Mokwa L., [Listy publikowane]: „Oblat Niepokalanej": (1935) nr 12, s. 356-361; (1936) nr 1, s. 11-13; (1936) nr 2, s. 36-37; (1936) nr 4, s. 102-106; (1936) nr 6, s. 176-179; (1936) nr 7-8, s. 201-208; (1936) nr 9, s. 256-263; (1936) nr 10, s. 276-283; (1936) nr 12, s. 359-364; (1937) nr 2, s. 68-74; (1937) nr 5, s. 140-142; 148-150; (1937) nr 8, s. 239; (1937) nr 9, s. 250-254; (1938) nr 1, s. 21-22; (1938) nr 1, s. 40-41; „Misyjne Drogi": (1985) nr 1, s. 42; (1986) nr 1, s. 37-38; (1988) nr 2, s. 42; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 234-241, 244-247; Różański J., *Polscy oblaci na dalekiej Północy*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 115-132; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 93-177.

Molewski Laurence, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 lutego 1930 r. w Sudbury (ON), zm. 30 listopada 1960 r. w → Ottawie (ON), w Kanadzie. Studiował na Uniwersytecie Ottawskim. 14 sierpnia 1952 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Richelieu (QC), gdzie 15 sierpnia 1953 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Józefa w Ottawie, gdzie 8 września 1956 r. złożył śluby wieczyste. Przyjął święcenia kapłańskie 23 czerwca 1957 r. w → Kirkland Lake (ON) z rąk bpa Maxime Tessier z Timmins (ON). Pracował przez rok w seminarium duchownym w Pass Christian (Missisipi, USA), a następnie wykładał teologię na Uniwersytecie Ottawskim (1958-1960). Pochowany został na cmentarzu w Notre-Dame de Hull.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 397.

Mróz Marian, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 21 listopada 1915 r. w Horst-Gelsenkirchen, w niemieckiej Westfalii, zm. 30 września 2010 r., duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Ukończył Niższe Seminarium Duchowne w Lublińcu. We wrześniu 1934 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 8 września 1935 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował filozofię w oblackim seminarium duchownym w Krobi (1935-1937) i teologię w seminarium w Obrze (1937-1939). Podczas II wojny światowej wraz z grupą młodych oblatów dotarł do Francji. Tam w lutym 1941 r. przyjął święcenia kapłańskie. Został kapelanem lotników, którym służył do roku 1943. W latach 1943-1946 wykładał w gimnazjum Czerwonego Krzyża w Villard de Lens we Francji. Następnie do roku 1955 pomagał w pracach duszpasterskich w Vaudricourt.

W 1955 r. przybył do Kanady do oblackiej Prowincji Matki Bożej. W Kanadzie pracował w parafiach: Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1955-1956); Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1956-1966), Świętego Kazimierza w → Toronto (1967-1980), Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1971-1976). Następnie przez wiele lat był kapelanem seniorów w *Kopernik Lodge* w Vancouver. Pochowany został na cmentarzu oblackim w → Mississauga (ON).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 142-143; Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s. 284-285.

Murawski Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 29 marca 1915 r. w Toruniu, (wówczas diecezja chełmińska), zm. 21 kwietnia 1991 r. w Vaudricourt, we Francji, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

7 września 1935 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 8 września 1936 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował filozofię w oblackim seminarium duchownym w Krobi (1936-1938) i teologię w seminarium w Obrze (1938-1939) oraz w międzynarodowym seminarium w Rzymie we Włoszech (1939-1941). 17 lutego 1940 r. w Roviano we Włoszech złożył śluby

wieczyste. 22 lutego 1942 r. w Lumières we Francji przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Armanda Clabaut OMI, koadiutora wikariatu apostolskiego Zatoki Hudsona. Po święceniach kapłańskich pracował najpierw jako kapelan Wojska Polskiego w Saint-Agrève, we Francji (1942-1944), a następnie jako kapelan lotników polskich w Anglii (1944-1947). Po powrocie do Francji uczył w junioracie w Béthune (1947-1949).
Po przybyciu do Kanady pracował jako: wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1949-1951); wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1951-1954); wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1954-1958); proboszcz parafii Świętego Stanisława w → Toronto, ON (1958-1967). W latach 1967-1971 przebywał w Polsce na urlopie zdrowotnym, a następnie na rekonwalescencji w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1971-1973). Zachorował podczas odwiedzin u swego brata w Polsce (1973-1974). Ostatni okres życia spędził w Vaudricourt, we Francji (1974-1991). Otrzymał francuskie odznaczenie wojskowe *Croix de Guerre* (Krzyż Wojenny).
Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 267-268; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 170-171; Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s. 292; Pielorz J., *Polscy Oblaci na Zachodzie Europy 1905-2010*, Poznań 2012, s. 250-251.

Mrugała Jerzy, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 13 lutego 1917 r. w Łagiewnikach na Śląsku, zm. 11 grudnia 1972 r. w Lille, we Francji, misjonarz w północnej Kanadzie w latach 1954-1972.
12 listopada 1937 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach na Kujawach, gdzie 13 listopada 1938 r. złożył pierwszą profesję zakonną. Jego pierwszym miejscem pracy był dom oblacki w Markowicach. W styczniu 1939 r. otrzymał skierowanie do pracy misyjnej w Kanadzie. 5 października 1939 r. został aresztowany przez Gestapo, a w sierpniu 1941 r. wcielony do armii niemieckiej. Okres pobytu w armii był dla niego koszmarem, o którym nie mógł zapomnieć i – jak pisał później do swojego przełożonego – nawet czas, który jest „najlepszym lekarzem" nie potrafił tych strasznych wspomnień wymazać. Po wojnie przebywał w obozie dla jeńców wojennych w Bordeaux (1947-1948). Po opuszczeniu obozu udał się do domu polskich oblatów

w La Ferté-sous-Jouarre, gdzie pracował w latach 1948-1954. Tam też 13 listopada 1949 r. złożył śluby wieczyste.
W 1954 r. przybył do Kanady. Pracował w wielu misjach na Dalekiej Północy. Najpierw w → Fort Smith, NT (1954) i → Aklavik, NT (1954-1959). Na przełomie 1959 i 1960 r. przebywał na wakacjach w Europie, po wakacjach pracował w misjach: Fort Good Hope (1960-1961), Stony Rapids (1961) i Black Lake (1961-1972). W sierpniu 1972 r. powrócił do Francji i krótko pracował w Vaudricourt-Verquin (1972), gdzie był ogrodnikiem. Zmarł na białaczkę w szpitalu w Lille. Pochowany został w La Ferté-sous-Jouarre.
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977, s. 413; Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s.285-287; Pielorz J., *Martyrologium Polskich Oblatów 1939-1945*, Poznań 2005, s. 322-324; *Pour Dieu et l'Eglise. Le Frère Jerzy Mrugalla O.M.I. (1917-1972)*, Supplément „Aux Glace Polaires" (1973) nr 50, s. 4; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 243; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 88-89.

Musielski Zygmunt, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 7 kwietnia 1932 r. w Auby (Francja), zm. 7 września 2005 r. w Kanadzie.
W 1952 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Korbeek-Lo (Belgia), gdzie w 1953 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował filozofię i teologię w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Battleford (SK). 14 czerwca 1958 r. w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON) przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował: w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1960-1965); w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1972-1981); jako proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1981-1984); jako proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1984-1991); w parafii Świętego Ducha w Winnipeg, MB (1991-1993); jako proboszcz parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland, ON (1993 – 1996); w Domu Prowincjalnym w → Toronto (ON), skąd dojeżdżał m.in. do misji Świętego Ducha w → Barrie (ON).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 171.

Nandzik Leonard, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 4 sierpnia 1879 r. w Pokrzywnicy k. Kędzierzyna (archidiecezja wrocławska), zm. 7 lutego 1960 r. w Katowicach.

Rodzony brat Teofila → Nandzika OMI. Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu (Holandia). 14 sierpnia 1899 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1900 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Na studia został skierowany do Wyższego Seminarium Duchownego w Hünfeld, gdzie 15 sierpnia 1901 r. złożył śluby wieczyste, a 14 maja 1905 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Adalberta Enderta, biskupa Fuldy. Po święceniach kapłańskich odbył roczny staż na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (1905-1906), po czym udał się do pracy w zachodniej Kanadzie (1906). Pracował kolejno: w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1906-1914), obsługując wiele punktów duszpasterskich, m.in. → Sifton, MB (1907-1911), → Ethelbert, MB (1907-1911), → Garland, MB (1907-1911), → Pine River, MB (1907-1911), → Winnipegosis, MB (1907-1911), → Ashville, MB (1907-1911), → Cook's Creek, MB (1908-1910); → Hadashville (MB), → Elma (MB), → Whitemouth (MB), Portage la Prairie, → Lemberg (SK); w → Arborg, MB (1914-1916), skąd dojeżdżał m.in. do → Zbaraz (MB), → Meleb (MB), → Arnes (MB), → Icelandic River (MB), → Ledwyn (MB) i → Shorncliffe (MB). Był proboszczem w → Beausejour, MB (1916-1917), a następnie w parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1917-1927). W latach 1916-1924 dojeżdżał także do → Brokenhead (MB), → East Selkirk, MB (1919-1924). Po powrocie do Polski pracował jako przełożony w Kodniu (1927-1929), Markowicach (1929-1931), Poznaniu (1931-1938). Ostatni etap życia spędził w Katowicach (1938-1960), gdzie został pochowany.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 11-12; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 91, 102, 154-155, 215; Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s. 294-296; Pielorz J., *Martyrologium Polskich Oblatów 1939-1945*, Poznań 2005, s. 25; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 37, 53, 355-357, 365.

Nandzik Teofil, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 2 marca 1878 r. w Pokrzywnicy k. Kędzierzyna (archidiecezja wrocławska), zm. 31 marca 1943 r. w Kędzierzynie.

Rodzony brat Leonarda → Nandzika OMI. Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu (Holandia). 14 sierpnia 1896 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1897 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Na studia został skierowany do międzynarodowego seminarium duchownego oblatów w Rzymie we Włoszech. 15 sierpnia 1898 r. w Rieti, we Włoszech, złożył śluby wieczyste. 19 marca 1902 r. w Rzymie przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Joseph-Nicolas Camilli, biskupa tytularnego Tomi. Po święceniach kapłańskich został posłany do pracy w Transvaalu, w Afryce Południowej (1903). W latach 1903-1906 pracował w Johannesburgu, a następnie został przeniesiony do zachodniej Kanady, gdzie pracował w → Fisch Creek, SK (1906-1921), obsługując placówkę duszpasterską w → Broderick (SK) oraz placówki w okolicy, m.in. w → Albertown (SK), → Krydor (SK), → Alticane (SK). Skierowany do Polski, pracował najpierw w Krotoszynie (1921-1922), następnie w junioracie w Lublińcu (1922-1931), w latach 1926-1931 będąc przełożonym domu. Przeszedł do pracy w seminarium duchownym w Obrze (1931-1934), a następnie do domu oblackiego w Katowicach (1934-1940) i Kędzierzynie (1940-1943). Pochowany został w Kędzierzynie.

Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 12; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 56-57; Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s. 296-297; Pielorz J., *Martyrologium Polskich Oblatów 1939-1945*, Poznań 2005, s. 23, 333-335; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 274-276.

Nazaruk Wiesław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 listopada 1958 r. w Kodniu nad Bugiem, duszpasterz Indian w Kanadzie w latach 1991-2003.

7 września 1977 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1978 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1978-1984), gdzie 23 czerwca 1984 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował w oblackiej parafii

w Siedlcach, jako misjonarz ludowy na Świętym Krzyżu oraz w oblackim Sekretariacie Powołań w Poznaniu.

W 1991 r. wyjechał na misje do Kanady. Przez pierwsze pół roku uczył się języka angielskiego, a następnie w lipcu 1991 r. został skierowany do pracy w misji → Fort Rae (NT) wśród Płaskich Psich Boków. Po wypadku samochodowym, w którym doznał urazu kręgosłupa i głowy, musiał wycofać się z pracy na Dalekiej Północy. Przeszedł do pracy duszpasterskiej w → Saint Albert, AB (1993-1996), a następnie wśród Indian Kri w misji Slave Lake (1996-1998). W latach 1998-2001 pracował wśród Indian Stoney (Dakota) w rejonie misji Lac St. Anne, a w latach 2001-2003 był proboszczem węgierskiej parafii Świętego Emeryka oraz duszpasterzem indiańskiej parafii *Sacred Heart* w → Edmonton (AB). We wrześniu 2003 r. z powodów zdrowotnych powrócił do Polski.

Bibliografia: Nazaruk W., *Alleluja! Jezus żyje!*, „Misyjne Drogi" (1999) nr 4, s. 29-30; Nazaruk W., *Indianie Dogrib uczą mnie swego języka*, „Misyjne Drogi" (1992) nr 1, s. 46-47; Nazaruk W., *Nad Jeziorem Świętej Anny*, „Misyjne Drogi" (1998) nr 1, s. 28-29; Nazaruk W., *Śniegu około metra i wciąż pada*, „Misyjne Drogi" (1997), nr 2, s. 31; Nazaruk W., *Tańczyłem z Indianami taniec pokoju*, „Misyjne Drogi" (1992) nr 3, s. 40-41; Nazaruk W., *Z mojej pracy wśród Indian*, „Misyjne Drogi" (2000) nr 2, s. 32-33; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 189-194.

Niesyto Józef, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 25 kwietnia 1955 r. w Katowicach, misjonarz na Madagaskarze w latach 1988-1997, duszpasterz w Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie w latach 1997-1999.

W 1978 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu. Pierwsze śluby złożył 8 września 1979 r. W latach 1979-1985 studiował filozofię i teologię w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze. 15 czerwca 1985 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po kursie języka francuskiego w Paryżu wyjechał w 1988 r. na Madagaskar. Praca misyjna na Madagaskarze: Ambositra (1988-1989 – kurs języka i kultury malgaskiej), Mahanoro (1989-1991), Ambinanindrano (1991-1996), Toamasina-Tanamakoa (1996-1997).

W 1997 r. wyjechał do Kanady. W latach 1997-1999 pracował w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). Przeszedł do pracy w diecezji.

Bibliografia: APWNMP; Niesyto J., *Nowicjat na Madagaskarze*, „Misyjne Drogi" (1993) nr 3, s. 48-50; *Nowi polscy Oblaci Maryi Niepokalanej w dro-*

dze na misje, „Misyjne Drogi" (1988) nr 3, s. 52; Różański J., *Misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej na Madagaskarze (1980-2010)*, Warszawa 2012, s. 225.

Nisiewicz Roman, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 czerwca 1954 r. w Zielonej Górze, zm. 13 grudnia 2018 r. w Kodniu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1969 r. wstąpił do Niższego Seminarium Duchownego w Markowicach. We wrześniu 1973 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, gdzie 8 września 1974 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1972-1978), gdzie 8 września 1978 r. złożył śluby wieczyste, a 22 czerwca 1980 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Jerzego Stroby, metropolity poznańskiego. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii oblackiej w Milanówku (1980-1981), a następnie w Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach (1981-1983), w parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w Kędzierzynie-Koźlu (1983-1987), w parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Katowicach (1987-1991). W roku 1991 przeszedł do pracy wśród Polonii kanadyjskiej. Posługiwanie w Kanadzie zaczął od parafii Świętego Patryka w → Saskatoon, SK (1991-1992), a następnie posługiwał w: parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1992), parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1992-1996), Domu Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga (ON) i powtórnie w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga, parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (1999-2006), parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (2007-2008). Po powrocie do Polski najpierw posługiwał przez trzy lata w domu oblackim w Gdańsku jako misjonarz ludowy i spowiednik, a następnie od 2010 r. w Kodniu, gdzie został pochowany.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 143.

Nosowicz Jacek, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 24 października 1963 r., misjonarz w Kamerunie w latach 1994-2003, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1985 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1986 r. złożył pierwsze śluby zakonne. W latach 1986-1992 studiował filozofię i teologię w oblackim Wyższym

Seminarium Duchownym w Obrze. 20 czerwca 1992 r. przyjął święcenia kapłańskie. Przez rok pracował w oblackiej parafii w Łebie. Przygotowanie do pracy misyjnej: 1993-1994. Praca misyjna w Kamerunie: Salapoumbé (1994-2001), Figuil (2001-2003).
W 2003 r. przeszedł do duszpasterstwa wśród kanadyjskiej Polonii. Pracował w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2003-2004); w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (2004-2005); w → Prince Rupert (BC) i → Kitimat, BC (2005-2006); w parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (2006-2011); w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (2011-2017); w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (2017-).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 144; Nosowicz J., *By stali się królewskimi dziećmi*, „Misyjne Drogi" (1998) nr 1, s. 27-28; Nosowicz J., *Trudna droga Światła*, „Misyjne Drogi" (1997) nr 3, s. 29; Nosowicz J., *Trudności i znaki nadziei*, „Misyjne Drogi" (1999) nr 4, s. 50; Nosowicz J., *Wielkie święto pigmejskie*, „Misyjne Drogi" (2000) nr 4, s. 30-31; Nosowicz J., *Ze „stolicy" Pigmejów*, „Misyjne Drogi" (1995) nr 2, s. 37; Różański J., *Działalność polskich oblatów Maryi Niepokalanej w Kamerunie (1970-2010)*, Warszawa 2015, s. 247.

Nowak Grzegorz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 13 lutego 1985 r. w Ostrowcu Świętokrzyskim, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Ukończył Niższe Seminarium Duchowne w Markowicach. 7 września 2004 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 2005 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (2005-2007) oraz w międzynarodowym seminarium oblackim w Rzymie (2007-2011). 26 maja 2012 r. przyjął w Obrze święcenia prezbiteratu z rąk abpa Stanisława Gądeckiego. Następnie pracował jako wikariusz w Gorzowie Wielkopolskim. W 2016 r. rozpoczął pracę duszpasterską w Kanadzie w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON).
Bibliografia: APWNMP.

Nowak Piotr, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 8 października 1967 r. w Bolesławcu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

W roku 1982 rodzina Nowaków wyemigrowała do Kanady i zamieszkała w → Toronto (ON). Przez szesnaście lat pracował w Katolickim Wydziale Oświaty w Toronto. W latach 1988-1997 równolegle z obowiązkami zawodowymi studiował na Uniwersytecie w Toronto, uzyskując tytuł magistra teologii. W roku 2001 wstąpił do oblackiego nowicjatu Niepokalanego Serca Maryi w Godfrey, w Stanach Zjednoczonych, gdzie w 2002 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Następnie studiował w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB) oraz na Uniwersytecie Świętego Pawła w → Ottawie (ON). W 2003 r. uczył się francuskiego oraz ukończył kurs kapelanów szpitalnych w → Vancouver (BC). Pracował z ludźmi bezdomnymi i chorymi na AIDS. W latach 2004-2005 odbył staż pastoralny w Edmonton. W 2005 roku złożył śluby wieczyste, a 14 czerwca 2006 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował w parafii: Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton (ON) i Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (2006-2013). Od sierpnia 2013 r. pracuje w Domu Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga (ON).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 144-145.

Nowak Tadeusz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 listopada 1956 r. w Krakowie, duszpasterz prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Miał trzy lata, gdy rodzice zdecydowali się na wyjazd do Kanady. Zamieszkali w → Winnipeg (MB), gdzie w 1977 r. na Uniwersytecie Manitoba uzyskał bakalaureat nauk ścisłych. Po studiach świeckich jeszcze w 1977 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Arnprior (ON), gdzie 5 sierpnia 1978 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB), gdzie 24 sierpnia 1984 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich posługiwał jako wikariusz w parafiach Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1984-1986) oraz Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1986-1990); jako administrator kościoła Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto (1990-1991) i proboszcz parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1991-1996). W latach 1996-1999 był prowincjałem oblackiej Prowincji Wniebowzięcia NMP. Rok szabatowy (1999-2000) spędził w Jerozolimie, studiując biblistykę. W latach 2000-2003 kierował Domem Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga (ON), a następnie był superiorem scholastykatu

Świętego Karola w → Ottawie (ON), łącząc te obowiązki z członkostwem w Radzie Dyrektorów Fundacji Świętego Maksymiliana Kolbego i w radiu Katolickiego Studia Młodych w → Toronto (ON). W czasie pełnienia tej funkcji służył także pomocą duszpasterską w parafii Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie (ON). Pogłębiał też wykształcenie w zakresie teologii biblijnej, uzyskując licencjat i odbywając studia doktoranckie na Uniwersytecie Świętego Pawła w Ottawie.
W roku 2010 o. Tadeusz Nowak OMI rozpoczął posługę przy Stolicy Apostolskiej w Kongregacji Ewangelizacji Narodów. We wrześniu 2017 r. został sekretarzem generalnym *ad interim* Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary. 1 lipca 2018 r. został mianowany przez kard. Fernando Filoniego, prefekta Kongregacji Ewangelizacji Narodów, sekretarzem generalnym PDRW na pięcioletnią kadencję.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 145.

Nowak Thomas, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 27 października 1908 r. w → Winnipeg (MB), zm. 19 kwietnia 1976 r. w → Canora (SK), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie Świętej Rodziny w → St. Boniface (MB). 11 września 1927 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Laurent (MB), gdzie 12 września 1928 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Przez pierwszy rok studiów przebywał w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), gdzie także uczył w kolegium Świętego Pawła (1928-1929). Kontynuował studia w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Lebret, SK (1929-1930), a następnie w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, w Polsce (1930-1933). 12 września 1931 r. w Kodniu nad Bugiem złożył śluby wieczyste. 10 czerwca 1933 r. w Obrze przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich ukończył teologię w seminarium w Lebret (1933-1934), a następnie długie lata pracował w parafii → Sturgis, SK (1934-1958), co dało mu przydomek *the forgotten man* – zapomniany człowiek. Następnie był proboszczem w → Melville, SK (1958-1973). Ostatnie lata życia spędził jako proboszcz w → Canora, SK (1973-1976). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg (MB).
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 171;

Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 327; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 156, 224, 253.

Nowakowski Rudolph, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 października 1934 r. w → Rama (SK), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Szkołę średnią ukończył w → Toronto, ON (1949-1954), mieszkając w oblackim domu dla uczącej się młodzieży. We wrześniu 1954 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w → St. Norbert (MB), gdzie 8 września 1955 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia seminaryjne kontynuował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Karola w Battleford (SK), gdzie 21 września 1960 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach został posłany do → Ottawy (ON), aby pogłębiać wiedzę pastoralną na uczelni *Sedes Saptientiae* (obecnie Uniwersytet Świętego Pawła). Jego pierwszą placówką duszpasterską była parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines (1962-1965), następnie parafia Świętego Różańca w → Edmonton, AB (1965-1967). W latach 1967-1982 uczył w szkole średniej *St. Michael Power/St. Joseph* w Toronto, studiując jednocześnie pedagogikę w Toronto i Ottawie. W latach 1982-1997 pracował jako proboszcz w → Melville (SK). Rok szabatowy (1997-1998) spędził w Instytucie Ekumenicznym Tantur w Jerozolimie i w Instytucie Soboru Watykańskiego II w Menlo Park w Kalifornii. Następnie był m.in.: asystentem mistrza w oblackim nowicjacie w Godfrey w USA (1998-1999 i 2000-2003); wikariuszem w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1999-2000); dyrektorem Domu Rekolekcyjnego Królowej Apostołów w → Mississauga (ON).
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 145-146.

Nyrek Paweł, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 29 marca 1982 r. w Lęborku, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Ukończył Niższe Seminarium Duchowne w Markowicach. 7 września 2001 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 2002 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (2002-2008), gdzie 8 września 2006 r. złożył śluby wieczyste,

a 31 maja 2008 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary: w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2008-2013); w Dartmouth, koło Halifaxu (2013-1014); w parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (2014-2016); w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (2016-).
Bibliografia: APWNMP.

Obłąk Sławomir, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 13 listopada 1963 r. w Skarżysku Kamiennej (woj. świętokrzyskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Po ukończeniu szkoły średniej pracował w Grecji. W 1992 r. przybył do Kanady. W roku 1993 wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Godfrey w Stanach Zjednoczonych, gdzie 1 września 1993 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia teologiczne odbył w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB). Śluby wieczyste złożył 21 maja 1997 r. w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). Po ślubach – jeszcze przed otrzymaniem sakramentu kapłaństwa – pomagał w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON), jednocześnie studiując w *Regis College* Uniwersytetu w Toronto. 12 czerwca 1998 r. święceń kapłańskich udzielił mu bp Terrence Prendergast. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga (1998-2001). W roku 2001 został mianowany asystentem dyrektora Domu Rekolekcyjnego Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (2001-2006). Następnie był proboszczem parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (2006-2008), proboszczem parafii Matki Bożej Królowej Polski w → Edmonton, AB (2008-2011). Od września 2011 r. jest proboszczem parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver (BC).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 146.

Olszewski Mirosław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 kwietnia 1965 r. w Siedlcach, misjonarz w Kamerunie w latach 1996-2003, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Ukończył Technikum Elektryczne w Siedlcach. W 1985 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1986 r. złożył pierwsze śluby zakonne. W latach 1986-1988 studiował filozofię w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, a następnie teologię w Międzynarodowym Scholastykacie

Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie (1988-1991). Jako diakon odbył staż misyjny w Republice Południowej Afryki (1991-1993). Święcenia kapłańskie przyjął 12 czerwca 1993 r. Praca w Polsce: Iława (1993-1995). Francja – nauka języka francuskiego (1995-1996). Placówki misyjne w Kamerunie: Yokadouma (1996-1997); Ngaounderé – ekonom i formator (1997-2001); Guider (2001-2003).
Praca w Kanadzie: pomoc w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (czerwiec – grudzień 2003); wikary w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (2004-2005); proboszcz najstarszej polskiej parafii w Kanadzie w → Wilnie, ON (2005-2011); administrator parafii Świętego Kazimierza w Round Lake, po pożarze plebanii, w którym zginął ówczesny proboszcz (2011-2012); proboszcz parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (2012-2014); proboszcz parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland, ON (2014-).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 147; Olszewski M., *Niezapomniany opłatek*, „Misyjne Drogi" (1994) nr 1, s. 34; Olszewski M., *To również jest praca misyjna*, „Misyjne Drogi" (2000) nr 5, s. 50; Różański J., *Działalność polskich oblatów Maryi Niepokalanej w Kamerunie (1970-2010)*, Warszawa 2015, s. 248.

Orszulik Franciszek, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 września 1911 r. w Świętochłowicach, zm. 9 grudnia 1950 r. w St. Michael's Hospital w → Toronto (ON), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu (1927-1932). 14 sierpnia 1932 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1933 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym w Krobi (1933-1935) i Obrze (1935-1938), gdzie 15 sierpnia 1936 r. złożył śluby wieczyste, a 12 stycznia 1938 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich został przeznaczony do pracy w wikariacie apostolskim Grouard w zachodniej Kanadzie (1939). Plany te uniemożliwił wybuch II wojny światowej, podczas której był kapelanem Wojska Polskiego i pracował w dystrykcie polskim Wysp Brytyjskich i Belgii. Do Kanady przybył w 1948 r. Pracował jako proboszcz w → Tolstoi, MB (1948-1950), skąd dojeżdżał do → Vita (MB), a następnie w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1950). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).

Bibliografia: APWNMP; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 28-29.

Orzechowski Tadeusz, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 25 sierpnia 1961 r. w diecezji przemyskiej (obecnie rzeszowska), misjonarz w Kamerunie w latach 1995-2005, członek Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1988 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1989 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Śluby wieczyste złożył 8 września 1994 r. Przygotowywał się do pracy misyjnej w latach 1994-1995. Placówki misyjne w Kamerunie: Figuil (1995-1997); Maroua – budowa seminarium (1997-2001); Yokadouma (2001-2003); Figuil (2003-2005). W latach 2005-2007 pracował w domu oblackim w Vaudricourt, we Francji.
Od 2007 r. pracuje w Domu Prowincjalnym w → Toronto (ON).
Bibliografia: APWNMP; Orzechowski T., *Moja mała cząstka*, „Misyjne Drogi" (2001) nr 5, s. 50.

Osiecki Bogdan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 5 stycznia 1967 r. w Katowicach, misjonarz Inuitów w Kanadzie, obecnie duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 1989 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1990 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1990-1996), gdzie 20 czerwca 1996 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował w parafii oblackiej w Gorzowie Wielkopolskim (1996-1997).
14 sierpnia 1997 r. wyjechał do Kanady do pracy wśród Inuitów. Po kursie języka angielskiego w → Saskatoon, SK (od 10 września 1997 r. do 15 maja 1998 r.) przez dwa i pół roku pracował w Igloolik (1998-2001), a następnie w → Kugaaruk, NU (2001-2018), skąd obsługiwał misje w Taloyoak i → Gjoa Haven (NU). Początkowo przynależał do oblackiej prowincji Manitoba (1996-2003), a następnie Lacombe (2003-2018). Od sierpnia 2018 r. pracuje w parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton (ON).
Bibliografia: Kupka A., *Bez Kościoła trudno mi żyć. Rozmowa z o. Bogdanem Osieckim OMI, misjonarzem oraz Sidonie Nirlungayuk, katechistką z diecezji Zatoki Hudsona w Kanadzie. Rozmawiał o. A. Kupka OMI*, „Misyjne Drogi" (2007) nr 1, s. 36-38; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian*

i Inuitów, Poznań 2012, s. 219-220; Zając P., *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012, s. 12, 310, 318, 319.

Oszust Grzegorz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 4 listopada 1967 r. w Bełżycach (woj. lubelskie), misjonarz Inuitów w Kanadzie z oblackiej prowincji Lacombe.
We wrześniu 1988 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1989 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1989-1995), gdzie 20 czerwca 1995 r. przyjął święcenia z rąk abpa Jerzego Stroby, metropolity poznańskiego. Po święceniach kapłańskich pracował w oblackiej parafii w Zahutyniu (1995-1997).
W 1997 wyjechał do Kanady do pracy wśród Inuitów. Po kursie języka angielskiego w → Saskatoon (SK), rozpoczął 25 sierpnia 1998 r. pracę misyjną w → Chesterfield Inlet (NU) oraz w innych, przylegających misjach – Whale Cove i Baker Lake (1998-2001), a następnie w: Arviat, NU (2001-2003); Iqaluit, NU (2003-2007); Chesterfield Inlet (2007-2015); Arviat (2015-2016); Baker Lake, NU (2016-2017); Rankin Inlet, NU (2017-2019). W 2019 r. rozpoczął pracę w Nairobi, w Kenii.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 220-221; Zając P., *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012, s. 12, 310, 316, 319, 327.

Pachocki Jarosław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 12 kwietnia 1972 r., misjonarz z oblackiej prowincji Lacombe w Kanadzie.
We wrześniu 1992 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1993 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1993-1999), gdzie 19 czerwca 1999 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował w parafii oblackiej Najświętszej Maryi Panny Królowej Pokoju we Wrocławiu (1999-2000).
W 2000 r. wyjechał do Kanady. Pierwszą obediencję otrzymał do prowincji Grandin. Przez rok uczył się języka w → Saint Albert, AB (2000-2001) i miał praktyki misjonarskie wśród Indian Dene na Terytoriach Północno-Zachodnich. Następnie pracował w Labrador West: w parafii w Labrador City (NL) i Wabush (NL), skąd obsługiwał misję w Churchill Falls, NL

(2001-2011). Od 2012 r. pracuje w parafii Świętego Patryka w Hamilton, ON. Od 2019 r. jest też radnym prowincjalnym w oblackiej prowincji Lacombe, odpowiadając za pracę z młodzieżą.
Bibliografia: AG; Pachocki J., *Czysta woda i przejrzyste powietrze*, „Misyjne Drogi" (2003) nr 2, s. 31-32; Pachocki J., *Może znajdę się wśród Indian Dogrib?*, „Misyjne Drogi" (2002) nr 1, s. 30-31; Pachocki J., *Mój pierwszy list*, „Misyjne Drogi" (2001) nr 2, s. 31-32; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 194-195.

Pagé Agapit, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 27 października 1853 r. w Laprairie (QC), zm. 29 maja 1929 r. w → St. Boniface (MB), w Kanadzie. 6 września 1880 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Lachine. 8 września 1882 r. złożył śluby wieczyste. 8 marca 1884 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich otrzymał skierowanie do pracy w zachodniej Kanadzie, kolejno w: Qu'Appelle (Lebret), SK (1884-1885), Lac-Croche (Marieval), SK (1885-1888), Saint-Lazare (Fort Ellice), SK (1888-1892?), Kaposvar (1887), Lemberg, SK i Lac-Dauphin (1890), Kaposvar (1892-1904), → Yorkton, SK (1904-1906), Fort MacLeod, AB (1906-1907), Kenora, ON (1911), Saint-Adolphe (Cartier), MB (1912-1916), Saint-Laurent, MB (1916-1917), Kenora (1917-1919), → Lestock, SK (1919-1922), St. Boniface (1922-1924), → Fort Pelly (Saint-Philippe), SK (1924-1925), St. Boniface (1925-1929). Nauczył się polskiego i posługiwał polskim emigrantom, m.in. w → Sifton, MB (1898), → Otthon (SK).
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 32-33.

Pająk Maciej, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 10 stycznia 1972 r. w Turku (woj. wielkopolskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. W 1991 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1992 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie w 1998 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Katowicach i uczył religii w Liceum Ogólnokształcącym im. gen. Maczka. Do Kanady przyjechał w roku 1999. Początkowe sześć miesięcy spędził w parafii Świętego Kazimierza w →

Toronto (ON), poznając język angielski, a następnie pracował jako: wikary w parafii Świętego Henryka w → Melville, SK (2000-2001); duszpasterz młodzieży w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Toronto, ON (2001-2005); proboszcz parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (2005-2014). Rok szabatowy spędził w Domu Rekolekcyjnym Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (2014-2015). Obecnie posługuje jako proboszcz parafii Świętego Ducha w Winnipeg (MB).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 147-148.

Pająk Michał, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 20 kwietnia 1978 r. w Turku (woj. wielkopolskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. W 1997 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1998 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 19 czerwca 2004 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w Kędzierzynie-Koźlu.
Do Kanady przyjechał w roku 2006. Przez rok pracował w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). Następnymi miejscami pracy były parafie: Świętego Jana Marii Vianneya w Barrie, ON (2007-2008); Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga (2008-2010 – wikariusz); Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (2010-2014 – wikariusz); Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (2014-2017 – wikariusz); Świętego Patryka w → Sturgis, SK (2017-).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 147-148.

Panek Władysław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 stycznia 1911 r. w Przemyślu, zm. 20 października 1976 r. w → Kelvington (SK), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu. 14 sierpnia 1930 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1931 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Krobi i Obrze, gdzie

15 sierpnia 1934 r. złożył śluby wieczyste, a 21 czerwca 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich został skierowany do zachodniej Kanady. Najpierw pracował w → The Pas, MB (1937-1943), a w kolejnych placówkach jako: kapelan szpitalny i duszpasterz Polaków w → St. Boniface, MB (1943-1945); proboszcz w → Krydor, SK (1945-1947), skąd odwiedzał m.in. → Albertown (SK); ponownie kapelan szpitalny i duszpasterz Polaków w St. Boniface (1947-1953); proboszcz → Fosston, SK (1953-1959), proboszcz w → Buchanan, SK (1959-1961); proboszcz parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → Saint Catherines, ON (1961-1965); kapelan w szpitalu *Princess Alexandra* w → Edmonton, AB (1965-1967); proboszcz w → Lintlaw, SK (1967-1974), a następnie proboszcz w Kelvington (1974-1977). Pochowany został na cmentarzu parafialnym Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 171; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 328-329; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 286-287.

Patrick Paul, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 17 maja 1986 r. w Etobicoke (ON), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 2009 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Godfrey (IL), gdzie 1 sierpnia 2010 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarim duchownym w San Antonio (TX) oraz międzynarodowym Wyższym Seminarium Duchownym w Rzymie (2011-2014). W latach 2014-2015 odbył roczny staż pastoralny w Kijowie na Ukrainie. 8 czerwca 2015 r. przyjął święcenia kapłańskie. Następnie pracował jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON) – 2015-2016, w parafii Świetej Teresy w → Courtice (ON) – 2016-2019, a nastepnie w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).
Bibliografia: APWNMP.

Pielorz Józef, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 22 stycznia 1921 r. w Imielinie k. Katowic, zm. 1 września 2016 r. w Tychach, duszpasterz w Kanadzie w latach 1962-1967.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym w Lublińcu. II wojna światowa uniemożliwiła mu normalne rozpoczęcie nowicjatu. Rozpoczął go

w areszcie domowym w domu oblackim w Markowicach 10 października 1939 r. Po pięciu latach więzienia w obozach koncentracyjnych, 14 sierpnia 1945 r. rozpoczął po raz drugi nowicjat w Ripalimosani we Włoszech, gdzie 25 stycznia 1946 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia seminaryjne odbył w San Giorgio Canavese k. Turynu oraz w Rzymie, gdzie 2 lipca 1950 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach studiował w Rzymie i pracował w domu generalnym.
W latach 1962-1967 pracował najpierw w parafii Świętych Aniołów w → Toronto (ON), a następnie w parafiach Świętego Stanisława w → Toronto (ON) i Świętego Kazimierza w → Toronto (ON). W 1967 r. powrócił do Rzymu.
Bibliografia: Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016, s. 330-335; Pielorz J., *Martyrologium Polskich Oblatów 1939-1945*, Poznań 2005, s. 89-92; Pielorz J., *Polscy Oblaci na Zachodzie Europy 1905-2010*, Poznań 2012, s. 172-173.

Pilarczyk Paweł, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 27 września 1991 r. w Makowie Mazowieckim, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
7 września 2010 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 2011 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (2011-2017), gdzie 8 września 2015 r. złożył śluby wieczyste, a 27 maja 2017 r. przyjął święcenia prezbiteratu z rąk bpa Jana Kota OMI, misjonarza z Brazylii. W 2017 r. rozpoczął pracę duszpasterską w Kanadzie w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON).
Bibliografia: APWNMP.

Pilikowski Albert, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 8 stycznia 1916 r. w Samburg (SK), zm. 24 kwietnia 1962 r. w → Kuroki (SK), w Kanadzie. Uczył się w junioracie oblackim Prince-Albert (1931-1932), a następnie w junioracie w Battleford, SK (1932-1934) i w Muenster, SK (1935). 14 sierpnia 1935 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Charles (MB), gdzie 19 sierpnia 1936 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym w Battleford, gdzie 17 września 1940 r. złożył śluby wieczyste, a 13 czerwca 1941 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Ubalda Langlois OMI, wikariusza apostolskiego Grouard. Po święceniach kapłańskich pracował kolejno w: → Krydor, SK (1942); → Oakburn, MB

(1942-1943); w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1943-1945); ponownie w Krydor (1945-1946); → Melville, SK (1946-1947) i parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1947-1955); → East Selkirk, MB (1955-1958); Kuroki (1958-1962). Pochowany został na cmentarzu parafialnym Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 172; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 78-79; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 285-286.

Prokop Stanisław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 10 lutego 1910 r. w Hajdukach (archidiecezja katowicka), zm. 12 października 1992 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie.

Uczył się w junioracie w Lublińcu (1916-1930). 14 sierpnia 1930 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. 14 sierpnia 1931 r. w Obrze złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1931-1936), gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył śluby wieczyste, a 21 czerwca 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, koadiutora diecezji poznańskiej i gnieźnieńskiej. Po święceniach kapłańskich został skierowany do Kanady i kolejno pracował: jako wikary w Battleford, kończąc ostatni rok teologii (1936-1937); w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1937-1940), skąd dojeżdżał m.in. do → Gonor (MB); jako proboszcz parafii Świętego Stanisława w → East Selkirk, MB (1940-1945); jako proboszcz w → Garson, MB (1945-1953), skąd dojeżdżał m.in. do → Tyndall (MB) i → Walkleyburg (MB); jako proboszcz parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1953-1958); jako proboszcz parafii Świętego Jacka w → Ottawie, ON (1958-1969); jako proboszcz parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto, ON (1969-1971); jako proboszcz parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1971-1976); jako kapelan *Kopernik Lodge* w → Vancouver, BC (1976-1977), gdzie przebywał także jako pensjonariusz (1977-1978). Następnie rezydował w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (1977-1988) oraz w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1988-1992). Pochowany został na cmentarzu w Winnipeg.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 288-289; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepoka-*

lanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006, Toronto 2006, s. 172; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 186, 225.

Puchniak Stanisław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 18 kwietnia 1901 r. w Janowie (archidiecezja lwowska), zm. 18 sierpnia 1989 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie.
W 1905 r. jako chłopiec wyemigrował do → Winnipeg (MB), w Kanadzie. Uczył się w junioracie w → St. Boniface, MB (1914-1918), a następnie w kolegium w Montrealu, QC (1918-1919). 14 sierpnia 1919 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ville LaSalle (QC), gdzie 15 sierpnia 1920 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym w → Edmonton, AB (1920-1926), gdzie 8 września 1923 r. złożył śluby wieczyste, a 21 maja 1925 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Henry'ego Josepha O'Leary, ordynariusza Edmonton. Po święceniach kapłańskich pracował jako kapelan w Morton, MB (1926), a następnie w kolegium Świętego Pawła w → Winnipeg (MB), gdzie uczył języków i muzyki (1926-1931). Kolejno pracował jako: proboszcz w → Grande-Prairie, AB (1931-1933); wikariusz w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON) i misjonarz w → Saint-Paul, MN, USA (1933-1934); proboszcz parafii Świętej Heleny w → Kuroki (SK), obsługując placówki duszpasterskie w → Wadena (SK), → Tiny (SK) i → Buchanan, SK (1934-1935); proboszcz parafii Świętego Stanisława w → Toronto (1935-1946); doraźna pomoc w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto (1946-1947); proboszcz parafii Świętych Piotra i Pawła w → Welland, ON (1947-1958); pomoc w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (1958-1961); proboszcz parafii Świętych Aniołów w → Toronto, ON (1961-1963); przełożony w seminarium oblatów w Toronto (1963-1968 i 1969-1977), jednocześnie pracując nad historią oblatów w zachodniej Kanadzie; proboszcz w → Lemberg, SK (1968-1969). Ostatni etap życia spędził w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1977-1989). Otrzymał papieski medal *Pro Ecclesia et Pontifice*. Założył parafie Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza w Toronto. Wybudował dwie szkoły w Welland i jedną w → Fenwick (ON). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 301; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 172;

McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, 156,224-225, 252-253; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 266, 272, 314.

Pulchny Christopher, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 4 października 1950 r. w → Vancouver (BC), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Po ukończeniu *St. Thomas College* w North Battleford (SK) w 1969 r. wstąpił do oblackiego nowicjatu w → Saskatoon (SK), gdzie w roku 1969 złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował filozofię w Wyższym Seminarium Duchownym Świętego Karola w Battleford (SK). W latach 1972-1976 kontynuował naukę w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB), uzyskując tytuł magistra. 4 października 1975 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk biskupa Adama Exnera OMI w Vancouver. Jako młody oblat został wysłany do Polski na naukę języka polskiego (1976-1979). Po powrocie powierzono mu obowiązki wikariusza, najpierw w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1979-1983), a potem w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1984), gdzie następnie posługiwał jako proboszcz (1984-1990). Tam pod jego kierownictwem rozpoczęto wznoszenie nowego kompleksu parafialnego oddanego do użytku w 1987 r. W roku 1990 został prowincjałem Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie. Tę funkcję sprawował przez dwie kadencje (1990-1996). Po roku szabatowym (1996) powrócił do aktywnej służby duszpasterskiej, obejmując parafię Świętego Henryka w → Melville, SK (1997-1999). W latach 1999-2005 po raz kolejny przez dwie kadencje kierował Prowincją Wniebowzięcia NMP. W 2006 r. pracował w administracji Domu Rekolekcyjnego Królowej Apostołów w → Mississauga (ON), a od 2011 r. jest dyrektorem tego domu. Ponadto z ramienia Konferencji Oblatów Kanady nadzorował pracę ekonomów oblackich w regionie kanadyjskim (1990-1996), należał do grona przygotowującego połączenie pięciu prowincji oblackich (2002-2003), wchodził w skład Komisji ds. Finansowych zgromadzenia (2001-2005), zaś od roku 2002 jest członkiem oblackiej Rady ds. Inwestycji. W roku 2003 został włączony do zespołu kierowniczego nowo utworzonej kanadyjskiej oblackiej prowincji Lacombe. Zajmował się także finansami oblackiej prowincji w Lesotho w Afryce (2005).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 149.

Rabiega Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 12 września 1911 r. w Rohlinghausen (diecezja Paderborn, w Niemczech), zm. 11 sierpnia 1999 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie.

Uczył się w junioracie w Lublińcu (1924-1930). 14 sierpnia 1930 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. 15 sierpnia 1931 r. złożył pierwsze śluby zakonne w Obrze. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1931-1936), gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył śluby wieczyste, a 21 czerwca 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich został skierowany do Kanady, gdzie pracował: w → Rama, SK (1937-1940), dojeżdżając do → Buchanan (SK), → Invermay (SK) i → Tiny (SK); w → Kuroki, SK (1940-1949), dojeżdżając do → Wadena (SK) i → Quill Lake (SK); jako proboszcz parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1949-1957); w Domu Prowincjalnym w → Toronto (ON), kierując Stowarzyszeniem Misyjnym Maryi Niepokalanej (1957-1969) – w 1965 r. jako proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Toronto (ON); jako proboszcz parafii Świętego Jacka w → Ottawie, ON (1969-1982). Po przejściu na emeryturę mieszkał w Domu Prowincjalnym w Toronto (1982-1993), a następnie w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1993-1997). Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 303; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 173; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 186, 225.

Ratajczak Paweł, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 16 lipca 1976 r. w Białymstoku, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Mając dziesięć lat, wraz z rodzicami i rodzeństwem wyjechał do Kanady. Po studiach politologicznych na uniwersytecie w Waterloo (ON) wstąpił do prenowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w → Saint Albert (AB), a następnie we wrześniu 1999 r. do nowicjatu na Świętym Krzyżu w Polsce, gdzie 8 września 2000 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia seminaryjne odbył w oblackim seminarium duchownym w Saint Albert oraz na Uniwersytecie Świętego Pawła w → Ottawie (ON).

Święcenia kapłańskie przyjął 24 stycznia 2007 r. Po święceniach pracował jako: wikariusz w parafii Świetego Kazimierza w Toronto, ON (2007-20090; dyrektor Katolickiego Studia Młodych (program radiowy) Toronto, ON (2009-2013). Następnie odbył studia specjalistyczne z teologii duchowości w Rzymie, uwieńczone licencjatem kościelnym oraz doktoratem (2013-2017). Po studiach pracował jako: wicedyrektor Domu Rekolekcyjnego Królowej Apostołów w Mississauga (2017-2018), proboszcz parafii Świętej Jadwigi w Barry's Bay, ON oraz adiunkt w *Our Lady Seat of Wisdom College* w Barry's Bay (2018-).
Bibliografia: APWNMP.

Reginato Pietro, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 października 1938 r. w Onè di Fonte (Włochy), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1957 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 15 września 1958 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia seminaryjne odbył w oblackim seminarium duchownym w San Georgio. Święcenia kapłańskie przyjął 25 stycznia 1964 r. Następnie rozpoczął posługę w junioracie w Onè di Fonte k. Treviso, gdzie pracował przez sześć lat.
Do Kanady przyjechał w roku 1974. Pięć lat później został mianowany administratorem parafii Świętej Katarzyny ze Sieny w Toronto (ON), a od roku 1980 jej proboszczem. Po dwudziestu jeden latach duszpasterstwa miał rok szabatowy (1985), po którym pełnił – do roku 2005 – obowiązki wikariusza w parafii Świętych Aniołów w → Toronto (ON).
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 150.

Rosiński Marcin, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 20 sierpnia 1977 r. w Inowrocławiu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. W 1996 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 7 września 1997 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1977-2003), gdzie 21 czerwca 2003 r. otrzymał święcenia diakonatu.
Po święceniach diakonatu wyjechał do Kanady. Po krótkim pobycie w → Toronto (ON) uczył się języka angielskiego i odbywał praktykę pastoralną w New Westminster (BC). We wrześniu 2004 r. pracował w Happy Valley

– Goose Bay na Labradorze. 20 maja 2005 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk biskupa Douglasa Crosby OMI, w kościele Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). Po święceniach pracował w parafii Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (2005-2009), następnie w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (2009-2011) i w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga, ON (2011-2015). W tym czasie przez 10 lat odpowiedzialny był z ramienia Konferencji Polskich Księży na Wschodnią Kanadę za duchową stronę Pieszej Pielgrzymki do Midland. W 2012, będąc wikariuszem w parafii Świętego Maksymiliana, po odbyciu wszystkich wymaganych przeszkoleń i kursów wojskowych, rozpoczął posługę kapelana wojskowego w jednostce rezerwy The Toronto Scottish Regiment *(Queen Elizabeth The Queen Mother's Own*). Po otrzymaniu zgody prowincjała w roku 2015 podjął posługę kapelana wojskowego w pełnym wymiarze, dołączając do Regularnej Armii (Regular Force). Otrzymał przydział do pracy w bazie lotniczej (4 Wing Cold Lake) w Cold Lake w Albercie, gdzie pracuje od 2015 r.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 147-148.

Roux [Ruh] Philippe, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 6 sierpnia 1883 r. w Bickenholtz (Francja), zm. 24 październiku 1962 r. w → Winnipeg (MB).

Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu (Holandia). 14 sierpnia 1892 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 14 sierpnia 1903 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Na studia został skierowany do Wyższego Seminarium Duchownego w Hünfeld (Niemcy), gdzie 15 sierpnia 1904 r. złożył śluby wieczyste. 15 sierpnia 1907 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1911-1913 przygotowywał się do odprawiania w obrządku bizantyjskim w Buczaczu w Galicji.

W zachodniej Kanadzie posługiwał wśród Ukraińców, znany jako o. „Ruh". Długie lata pracował w → Cook's Creek, MB (1930-1962), gdzie wybudował wspaniały kościół w stylu orientalnym. Zaprojektował i pomógł zbudować o. Antoniemu → Sylli OMI grotę w → Skaro (AB). Zaprojektował też i nadzorował budowę Domu Polskiego w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg. Pochowany został w parafii Cook's Creek.

Bibliografia: Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 62; Carriere G.,

Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada, t. 3, Ottawa 1979, s. 143; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 46; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 308-309; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 19, 45, 46, 253, 276.

Rozmysłowski (Jan) Wilhelm, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 20 czerwca 1939 r. w miejscowości Kujawy w województwie świętokrzyskim, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w oblackim Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach. W 1959 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 21 maja 1960 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1960-1966), gdzie 30 czerwca 1966 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Tadeusza Ettera. Pracę pastoralną rozpoczął w Lublińcu, przygotowując się jednocześnie do wyjazdu do Kanady. W styczniu 1967 r. wyjechał do Kanady. W Kanadzie posługiwał w wielu parafiach: Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1967-1968); Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1968-1971); Świętego Stanisława w → Toronto (ON); Świętego Różańca w → Edmonton, AB (1985-1987), Świętego Ducha w → Winnipeg (MB); Świętego Kazimierza w → Toronto (ON); Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). Obecnie przybywa w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 151-152.

Rygusiak Edmund, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 12 września 1906 r. w Nowejwsi (archidiecezja poznańska), zm. 12 czerwca 1997 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie.

14 sierpnia 1928 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1929 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1929-1934), gdzie 15 sierpnia 1932 r. złożył śluby wieczyste, a 13 czerwca 1934 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich przydzielony został do oblackiej prowincji Alberta-Saskatche-

wan (14 czerwca 1934 r.). Pracował w: Lebret, SK (1934-1935); → Flat Lake, AB (1935-1939); → Krydor, SK (1939-1940); ponownie we Flat Lake (1940-1950); jako proboszcz w → Elphinstone, MB (1950-1958); wikary w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1958-1959); proboszcz w → Fosston, SK (1959-1966); proboszcz w → Rossburn, MB (1966-1983). Ostatnie lata życia spędził w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto, ON (1983-1997). Pochowany został na cmentarzu w → Mississauga (ON).

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 322; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 173; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 319-323.

Sadowski Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 23 października 1937 r. w Rawie Mazowieckiej, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

W latach 1954-1959 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie. Po studiach uczył religii w parafii Najświętszego Zbawiciela w Warszawie (1959/1960). Po przyjęciu sakramentu kapłaństwa 26 czerwca 1960 r. przez następne dziesięć lat był wikariuszem w parafiach archidiecezji warszawskiej. Do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej wstąpił w 1970 r. Pierwsze śluby złożył 25 sierpnia 1971 r. Pracował jako duszpasterz w Gorzowie Wielkopolskim i jako kapelan szpitala w Lublińcu. W 1980 r. wyjechał na misje na Madagaskar. Praca misyjna na Madagaskarze: Mahanoro (1980-1981 – wprowadzenie w pracę misyjną i nauka języka); Marolambo (1981-1985 – przełożony); Mahanoro (1985-1987); Toamasina – Notre Dame de Lourdes (1987-1989); Ansiranana (1990-1992 – ojciec duchowny w seminarium i odpowiedzialny za scholastyków oblackich); Antananarivo-Soavimbahoaka (1992-1993 – rektor seminarium i przełożony). Następnie wrócił na dwa lata do Polski, żeby znów znaleźć się za granicą – tym razem we Francji, gdzie przez kolejne dwa lata posługiwał w polskiej parafii Świętego Stanisława Biskupa w Marles-les-Mines. Od 1997 do 2005 r. pomagał w parafii Świętego Jacka w → Ottawie (ON). Od 2005 r. pracuje w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, gdzie od 2008 r. jest rezydentem.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 152;

Różański J., *Misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej na Madagaskarze (1980-2010)*, Warszawa 2012, s. 231-232.

Sajewicz Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 kwietnia 1910 r. w Białymstoku, zm. 30 sierpnia 1994 r. w → Edmonton (AB), w Kanadzie. Uczył się w junioracie w Lublińcu (1917-1931). 14 sierpnia 1931 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1932 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Krobi (1932-1933) i w Obrze (1933-1938), gdzie 15 sierpnia 1935 r. złożył śluby wieczyste. Tam też 27 czerwca 1937 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich został przydzielony do pracy w Kanadzie. Najpierw pracował jako wikary w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1938-1943), studiując jednocześnie dziennikarstwo na Uniwersytecie Toronto (1942-1943). W trakcie II wojny światowej zaangażował się jako kapelan lotników polskich w Kenii (1943-1944) oraz jako duszpasterz w osiedlach polskich uchodźców w Tanzanii (1944-1948). Po powrocie z Afryki do Kanady pracował jako: nauczyciel w Oblackim Domu Studiów w → Toronto, ON (1948-1949); redaktor „Gazety Polskiej" w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1949-1951); proboszcz – a zarazem założyciel – parafii Świętego Jacka w → Ottawie, ON (1951-1958), studiując jednocześnie misjologię na Uniwersytecie Ottawskim (1952-1955); w parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto, ON (1955-1958); proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1958-1965); misjonarz ludowy na północy USA (1964-1965); misjonarz ludowy w zachodniej Kanadzie (1965-1966); proboszcz parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w → Saskatoon, SK (1966-1967 i 1983-1984); proboszcz parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1969-1970); proboszcz parafii Świętego Stanisława w → East Selkirk, MB (1970-1981); wikary w parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1981-1983 i 1988-1991); kapelan benedyktynek w Winnipeg (1984-1988); kapelan Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Kanadzie (1991-1994). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 324-325; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 173; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 214, 242.

Salamon George, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan słowackiego pochodzenia, ur. 15 kwietnia 1896 r. w Moyer (Pensylwania, USA), zm. 19 marca 2000 r. w → St. Boniface (MB), w Kanadzie.
Ukończył juniorat Świętej Rodziny w St. Boniface. W 1915 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Ville LaSalle (QC), gdzie 2 sierpnia 1916 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim seminarium duchownym w → Edmonton, AB (1916-1921), gdzie 17 grudnia 1921 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował m.in. w parafii Różańca Świętego w → Edmonton (AB), uczył w *College Mathieu* w Gravelbourg (SK), jak również w seminarium duchownym w Lebret (SK). Następnie pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB), w Fort Frances (ON), jak również w International Falls i w Duluth w USA. Ostatnie lata życia spędził w *Casa Bonita* w St. Boniface. Pochowany został na cmentarzu oblackim w Lebret (SK).
Bibliografia: APWNMP; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 143.

Schäffer Raphaël, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 listopada 1872 r. w Spier (Rosja), zm. 1 sierpnia 1938 r. w Allan (SK), w Kanadzie.
Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Saratowie, w Rosji, gdzie 4 maja 1899 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Franza Xavera Zottmana. Po święceniach kapłańskich pracował jako administrator parafii w Bluemenfeld (1899), jako wikary w Nikolajew (1899-1901), w Jałcie (1901-1906), administrator parafii w Taganrogu (1906), proboszcz w Jekatarinosławiu (1906-1918). Podczas rewolucji w Rosji przeszedł na teren Polski i pracował w seminarium duchownym w Płocku (1918-1920), w parafii w Skotynie (1920-1922). Chory przeniósł się do Berlina. Po przybyciu do Kanady pracował w diecezji Regina (SK), najpierw przez kilka miesięcy w Billimun, SK (1924), a następnie w Ituna, SK (1925-1928) i w → Broderick, SK (1929-1933). 20 stycznia 1933 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Charles (MB), gdzie 21 stycznia 1934 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Śluby wieczyste złożył 21 stycznia 1937 r. Pracował wśród imigrantów niemieckich i polskich w Kuroki, SK (1934) i w Allan, SK (1934-1938). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Battleford (SK).
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 166-167; McCarthy M., *The*

Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province, Saskatoon 2004, s. 224.

Schimnowski Alfred, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 22 września 1896 r. w Gretna (MB). Jego rodzicami byli August Schimnowski i Elżbieta Grubinski. Zmarł 7 sierpnia 1958 r. w Santa Monica w Kalifornii (USA). Uczył się w junioracie Świętej Rodziny w → St. Boniface, MB (1911-1916), po czym 2 sierpnia 1916 r. wstąpił do nowicjatu w Ville LaSalle (QC). Przyjął święcenia kapłańskie 24 grudnia 1922 r. w → Winnipeg (MB). Pracował m.in. w parafii Najświętszej Maryi Panny w → Regina, SK (1925-1926), jako nauczyciel w kolegium Świętego Józefa w Winnipeg (1926-1930), jako proboszcz w → Melville, SK (1928).
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 171; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 121, 138, 156, 157, 232.

Schnerch Thomas, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 24 stycznia 1891 r. na terenie diecezji przemyskiej, zm. 12 kwietnia 1989 r. w → Saskatoon (SK) w Kanadzie.
W 1900 r. przybył z rodzicami do Kanady. Ukończył szkołę pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w → Winnipeg, MB (1900-1906), a następnie juniorat Świętej Rodziny w → St. Boniface, MB (1906-1909). Do nowicjatu wstąpił 23 sierpnia 1909 r. Pierwsze śluby złożył 24 sierpnia 1910 r. Ukończył Wyższe Seminarium Duchowne Świętego Józefa w → Ottawie, ON (1910-1916). Święcenia kapłańskie przyjął 1 lipca 1915 r. w kościele Świętego Józefa w → Winnipeg (MB). Po święceniach pracował w junioracie Świętej Rodziny w St. Boniface (1916-1917), w seminarium duchownym w → Edmonton, AB (1917-1928), w kolegium Świętego Pawła w Winnipeg (1928-1929). Był przełożonym prowincjalnym prowincji Najświętszej Maryi Panny w → Regina, SK (1929-1935). Następnie pracował w Battleford, SK (1932-1936), Macklin, SK (1936-1939), Regina (1940-1944); Macklin (1944-1950), North Battleford, SK (1950-1953), Trampling Lake, SK (1953-1962), Richmond, SK (1962-1969), North Battleford (1969-1971); Prelate, SK (1971-1983), Saskatoon (1983-1989). Pochowany został na cmentarzu Świętego Karola w Battleford.
Bibliografia: Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 327-328; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immacu-*

late, St. Mary's Province, Saskatoon 2004, s. 101, 107, 119, 120, 135, 155, 156, 159-165, 169, 185, 188, 191, 198, 214-217, 220-224, 250, 252-253; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 140, 358, 367.

Serwin Marcin, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 29 marca 1986 r. w Tuchowie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W 1992 r. jego rodzina wyjechała do Kanady, gdzie ukończył szkołę średnią. Zdecydował się jednak na naukę w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. We wrześniu 2005 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 2006 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (2006-2008), a następnie w międzynarodowym oblackim scholastykacie w Rzymie (2008-2011).
Pierwszym miejscem jego duszpasterstwa był wschodni Madagaskar, a później → Toronto (ON), gdzie 7 czerwca 2012 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Douglasa Crosby OMI. Po święceniach kapłańskich pracował w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (2012-2013); jako dyrektor Radia Rodzina w Toronto (2013-2014); w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (2014-2015) i Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississagua, ON (2015-).
Bibliografia: APWNMP.

Sicking Heinrich, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 16 stycznia 1934 r. w Stadtlohn (Niemcy), zm. 9 maja 2015 r. w Fuldzie (Niemcy), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Wessendorf Hordt, Bad Driburg oraz Neuss w Niemczech. 1 maja 1957 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Engelport, gdzie 1 maja 1958 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Hünfeld (1958-1964), gdzie 28 lipca 1963 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Vervoorta. W latach 1964-1975 pracował na misjach w Namibii: w Aminuis w rejonie pustyni Kalahari oraz w Grootfontein w północnej części kraju. W latach 1976-1987 pracował jako duszpasterz Niemców w Indonezji, ucząc m.in. religii w szkołach w Dżakarcie, Bandungu i Ciligon. W roku 1988 przybył do Kanady, gdzie prowadził duszpasterstwo dla katolików pochodzenia niemieckiego w Windsor (ON) i w parafii Świętego Ducha

w → Winnipeg (MB). Następnie pracował w → Melville (SK) i w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → Grayson (SK).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 152.

Sikora Józef, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 12 maja 1973 r. w Kodniu (woj. lubelskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Ukończył Niższe Seminarium Duchowne Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. We wrześniu 1992 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1993 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1993-1999), gdzie 19 czerwca 1999 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował na misjach w Paragwaju.
Po przyjeździe do Kanady w marcu 2010 r. pracował jako wikary parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2010-2011), a następnie został skierowany na kurs języka angielskiego do → Vancouver, BC (2011-2012). Kolejne miejsca pracy to parafia Różańca Świętego w → Edmonton, AB (2012-2014) i ponownie parafia Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga.
Bibliografia: APWNMP.

Sluga Joseph, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 8 listopada 1904 r. w Kleinhauser/Eichenreid (Niemcy), zm. 23 października 1966 r. w Unity (SK), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Loewen w Belgii i w Krotoszynie w Polsce (1915-1924). 14 sierpnia 1925 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1926 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 15 sierpnia 1929 r. złożył śluby wieczyste. 20 czerwca 1931 r. w Lublińcu przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Stanisława Gralla, biskupa polowego Wojska Polskiego. Po święceniach kapłańskich pracował jako nauczyciel w junioracie w Lublińcu (1928-1931), a następnie przeszedł do oblackiej prowincji niemieckiej. Był misjonarzem ludowym we Wrocławiu (1931-1934), gdzie studiował muzykologię (1933); pracował w domach oblackich w Langendorf (1934-1936), w Saint Nikolaus, Capellen (1936-1938), w Bonn (1938-1939)

i w Valkenburgu, w Holandii (1939). Skierowany do pracy w Kanadzie (1939) posługiwał w → Cook's Creek, MB (1939-1940), gdzie uczył się starosłowiańskiego i ukraińskiego, by prowadzić duszpasterstwo wśród Ukraińców w zachodniej Kanadzie. Był także: wykładowcą w wyższym seminarium Świętego Karola w Battleford, SK (1941-1942), proboszczem w Handel, SK (1942-1948); proboszczem w Denzil, SK (1948-1952), w Lancer (1952-1958), w Macklin, SK (1958-1965) i przełożonym dystryktu Prelate (1956-1965); proboszczem w Scott, SK (1965-1966). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Battleford.
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 193-194.

Smith Michael, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 lutego 1911 r. w Leduc (AB), zm. 26 października 2002 r. w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON), w Kanadzie.
Szkołę średnią ukończył w oblackich junioratach w → Edmonton (AB) i → Winnipeg (MB). We wrześniu 1932 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w St. Charles (MB), gdzie 8 września 1933 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Battleford, SK (1933-1936) i w Obrze w Polsce (1936-1938). 12 czerwca 1938 r. w Obrze przyjął święcenia kapłańskie z rąk biskupa poznańskiego Walentego Dymka. Po święceniach kapłańskich powrócił do Kanady, do Battleford, SK (1938-1939). Pracował w → Ashern, MB (1939-1941), skąd obsługiwał placówki w → Grahamdale (MB), → Zbaraz (MB), → Mulvihill (MB) i → Gypsumville (MB); Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1941-1948); założyciel i pierwszy proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1948-1959); pierwszy przełożony prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (1956-1965). Kolejne miejsca pracy to: Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów w → Mississauga, ON (1965-1996) i Dom Prowincjalny w → Toronto, ON (1996-2002). Był współzałożycielem *Credit Union*; założycielem *Young Christian Workers Movement*, Toronto; współzałożycielem Konferencji Polskich Księży na Wschodnią Kanadę; budowniczym ośrodka rekolekcyjnego w Mississauga; założycielem Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w Toronto. Otrzymał *Order Kanady*, a także (10 września 2002 r.) Złoty Medal Jubileuszowy upamiętniający 50. rocznicę wstąpienia królowej Elżbiety na tron. Ostatnie miesiące życia spędził w *Copernicus Lodge* w Toronto. Pochowany został na cmentarzu oblackim w Mississauga.

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 174; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 186, 225, 266; Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps], [b.m.r.], APWNMP; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 157, 159, 161-162, 392.

Sobecki Józef, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 24 lutego 1908 r. w Nowym Dworze, zm. 5 maja 1939 r. w → Fort Resolution (NT).
15 lipca 1929 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 16 lipca 1930 r. złożył pierwszą profesję zakonną. Jego miejscem pracy był dom oblacki w Markowicach (1930-1932) i Obrze (1932-1937).
W 1937 r. udał się do pracy w Kanadzie, do misji Fort Resolution (NT). Pracował tam głównie przy wyrębie drzew i na budowach. W styczniu 1939 r. zaziębił się przy piłowaniu drewna i poważnie rozchorował. Pochowany został w Fort Resolution.
Bibliografia: Carrière G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 196-197; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 242-243; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 89-90; Sobecki J., *Lotem ptaka nad ziemią Indian*, „Oblat Niepokalanej" (1938) nr 4, s. 99-101.

Sowa Andrzej, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 24 stycznia 1962 r. w Lublińcu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
We wrześniu 1981 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1982 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1982-1988), gdzie przyjął święcenia diakonatu. Po święceniach diakonatu pracował w oblackiej parafii w Poznaniu (1988-1990). 19 czerwca 1990 r. przyjął święcenia kapłańskie i przez następne pięć lat głosił rekolekcje i misje parafialne w różnych częściach kraju.
W roku 1995 przybył do Kanady. Po nauce języka angielskiego w → Sturgis (SK) pracował jako wikary w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1996-1999), a następnie w oblackich parafiach w Sturgis (1999-2005), skąd obsługiwał → Buchanan (SK), → Rama (SK), → No-

rquay (SK) i → Rockford, SK (przez krótki okres także → Kamsack, SK i → St. Philips, SK). W 2005 r. objął obowiązki proboszcza parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2005-2011). Następnie pracował jako proboszcz w parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (2011-2017) oraz w → Melville, SK (2017-).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 153.

Stangel Wojciech, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 22 kwietnia 1986 r. w Wągrowcu (woj. wielkopolskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach. W 2005 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 2006 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (2006-2012), gdzie 26 maja 2012 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk ks. abp. Stanisława Gądeckiego. Po święceniach został skierowany do pracy duszpasterskiej w Kanadzie. Pracował kolejno jako wikary w parafii: Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2012-2014); Świętego Klemensa w Dartmouth, NS (2014-2015); Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga (2015-2017); Świętego Eugeniusza de Mazenod w → Brampton, ON (2017-).
Bibliografia: APPMOMN.

Stendzina Andrzej, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 10 listopada 1960 r. w Lublińcu (diecezja katowicka), duszpasterz z oblackiej prowincji Lacombe w Kanadzie.
We wrześniu 1981 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1982 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1982-1988), gdzie 17 czerwca 1987 r. przyjął święcenia diakonatu.
Do Kanady wyjechał w lutym 1988 r. jako diakon. Przez kilka miesięcy uczył się języka angielskiego w → Toronto (ON), a następnie rozpoczął staż misyjny w Fort Simpson, gdzie 17 czerwca 1990 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pozostał we wspólnocie oblackiej w Fort Simpson. Następnie pracował w Fort Liard i w innych okolicznych misjach. W 1994 r. wyjechał na rok do Rzymu, by przygotować się do pracy

formacyjnej. Po trzech latach pracy w formacji w → Saint Albert (AB) został skierowany do pracy w rezerwacie indiańskim w Enoch i pozostałych rezerwatach w okolicach → Edmonton (AB). Pod jego pieczą pozostawało ponadto sześć placówek w okolicach Jeziora Świętej Anny. W latach 2002-2014 był proboszczem parafii Świętego Alberta w → Saint Albert (AB). Od jest proboszczem parafii Świętego Augustyna w → Vancouver (BC).
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 198-199.

Steuer Andrzej → Stojar Andrzej

Stojar Andrzej, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 22 listopada 1878 r. w Baborowie, na Morawach, zm. 7 czerwca 1955 r. w → Saint-Paul (MN, USA).
Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu (Holandia). 14 sierpnia 1898 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii, gdzie 15 sierpnia 1899 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Na studia został skierowany do Wyższego Seminarium Duchownego w Hünfeld, gdzie 15 sierpnia 1900 r. złożył śluby wieczyste. 12 maja 1904 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Adalberta Enderta, ordynariusza Fuldy. Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy w Kanadzie (1905). Najpierw pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1905-1916), gdzie zajmował się duszpasterstwem Polaków i wiernych obrządku wschodniego. Z Winnipeg dojeżdżał do wspólnot w: → Brokenhead, MB (1905-1907), → Stuartburn, MB (1909-1910), → Ladywood (MB) i → East Selkirk, MB (1910-1916), gdzie w 1911 r. wybudował kościół; → Cook's Creek, MB (1905-1908; 1912-1913), → Whitemouth (MB), → Vita (MB), → Tolstoi (MB), → Gimli, MB (1909-1911, 1913-1916). Wybudował 12 kościołów w różnych miejscowościach. Był także pierwszym rezydującym kapłanem w → Arborg, MB (1914-1916), skąd dojeżdżał m.in. do → Zbaraz (MB), → Meleb (MB), → Arnes (MB), → Icelandic River (MB), → Ledwyn (MB) i → Shorncliffe (MB). Skierowany w 1916 r. do diecezji Saint-Paul w USA, spędził resztę życia pracując w parafii Świętego Kazimierza w Saint-Paul, MN, w USA (1916-1955). Pochowany został na cmentarzu oblackim w Belleville (IL, USA).
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 200; Hubicz E.M., *Polish Churches in Manitoba. A Collection of Historical Sketches*, London 1960, s. 152-

155; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 42, 90.

Suroviak Joseph, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 20 lipca 1920 r. w Indiana (USA), zm. 2 listopada 2007 r. w → Winnipeg (MB).
Wychował się w Czechosłowacji. Po okupacji hitlerowskiej, kiedy władzę przejęli komuniści, uciekł do Wiednia (1949 r.), skąd wyjechał do Kanady. Przygotowywał się do kapłaństwa w → St. Norbert, MB (1953-1958). Święcenia kapłańskie przyjął w 1958 r. w Hamilton (ON). Pracował w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1959-1964), następnie w → Elphinstone, MB (1964-1966) i → Fosston, SK (1966-1968). W 1968 r. przeszedł do pracy w archidiecezji Regina jako kapłan diecezjalny. Pracował w → Ituna, SK (1968-1971), Carlyle (do 1981), Gerald (do 1985) i Whitewood (do przejścia na emeryturę w 1995 r.). Pochowany został w Winnipeg.
Bibliografia: *Obituaries for Priests*, http://archregina.sk.ca/archives-records/obituaries-priests [dostęp: 11.07.2019]; http://passages.winnipegfreepress.com/passage-details/id-127058 [dostęp: 11.07.2019].

Sylla Antoni, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 1 czerwca 1881 r. w Popielnicach (Polska), zm. 10 maja 1978 r. w → Saint Albert (AB), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie Świętego Karola w Valkenburgu w Holandii (1896-1902). 14 sierpnia 1902 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Saint-Gerlach (Houthem) w Holandii. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Hünfeld, w Niemczech, gdzie 15 sierpnia 1904 r. złożył śluby wieczyste, a 25 maja 1908 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy w zachodniej Kanadzie (1909). Najpierw pracował w → Banff, AB (1909), a następnie w pobliskim → Canmore, AB (1909-1917), obsługując punkty duszpasterskie w → Anthracite (AB), → Bankhead (AB), → Exshaw (AB), → Castle Mountain (AB), → Tide Lake (AB), → Lethbridge, AB (1911-1917), → Acadia Valley (AB), → Fourways (AB), → Cardston (AB), → Medicine Hat (AB), → Gleichen (AB), → Cluny (AB), → Fernie (BC) oraz → Coleman (AB). Po czym przeszedł do parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1917-1927), gdzie był proboszczem (1922-1927) i skąd obsługiwał punkty duszpasterskie w → Round Hill (AB), Alberta, → Skaro (AB), Woodstock, Bittern Lake, → Opal (AB), Waugh (AB) i → Krakow (AB). W 1919 r. wybudował grotę

Matki Bożej z Lourdes. W latach 1927-1933 był proboszczem parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB). W latach 1933-1962 był rezydującym proboszczem w → Rama (SK), skąd obsługiwał punkty duszpasterskie w najbliższej okolicy. Ostatnie lata życia spędził w parafii Różańca Świętego w Edmonton, gdzie kontynuował swą posługę w ośrodku Youville, Saint Albert (1962-1978). Jego liczne zasługi zostały docenione przez rząd kanadyjski, który przyznał mu 25 czerwca 1971 r. Order Kanady wręczany w uznaniu całokształtu zasług Kanadyjczykom, którzy wybitnie przysłużyli się swojemu krajowi. Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.

Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 174; Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989, s. 362-363; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 44, 46, 57, 59, 110, 224, 250, 252, 253, 256-258, 267, 271; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997.

Szatański Wiesław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 18 grudnia 1964 r. w Mińsku Mazowieckim, duszpasterz z oblackiej prowincji Lacombe w Kanadzie.

We wrześniu 1984 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1985 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1985-1991), gdzie przyjął święcenia diakonatu. 20 czerwca 1992 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował w oblackiej parafii w Katowicach.

Do Kanady wyjechał w 1996 r. Najpierw pracował wśród Indian w High Level, a od 1998 r. w Valley View. W 2003 r. został przeniesiony do parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON), odbywając dwuletnie studia na *George Brow College University* w → Toronto (ON). Obecnie pracuje w misji → Yellowknife (NT) na Dalekiej Północy Kanady.

Bibliografia: APWNMP; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 199.

Szczepaniak Stanisław, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 25 października 1905 r. w Krzyżanowie, zm. 15 maja 1955 r. w → Edmonton (AB), misjonarz w północnej Kanadzie.

16 lutego 1925 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 17 lutego 1926 r. złożył pierwszą profesję zakonną. Śluby wieczyste złożył 17 lutego 1932 r. w Lublińcu. Pracował w Markowicach (1926-1929), w Lublińcu (1929-1934) i w Poznaniu (1934-1936).
W 1936 r. wyjechał do Kanady. Przyczynił się m.in. do wybudowania szpitala w → Fort Smith (NT), gdzie najpierw pracował. Kolejne miejsca pracy to: → Fort Resolution, NT (1936-1937), Fort McMurray, AB (1937-1947), → Fort Rae, NT (1939-1940), → Yellowknife, NT (1947), Fort Resolution (1948-1951), Fort Smith (1951-1955). Był także członkiem grupy ochotników, którzy pracowali dorywczo w różnych misjach. W ramach dorywczych prac przebywał na misji: Fort McMurray (1935-1938), → Breynat, AB (1939), Fort Resolution (1939, 1941), → Aklavik, NT (1946), Yellowknife (1947), Fort Smith (1947), Fort Resolution (1947-1948), Fort Smith (1951), Yellowknife (1952-1953). Został pochowany na cmentarzu oblackim w Saint Albert (AB).
Bibliografia: Carrière G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 208-209; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 242; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 90-92; Szczepaniak S., *U wrót świata indiańskiego*, „Oblat Niepokalanej" (1938) nr 10, s. 277-278.

Szendzielarz Teofil, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 25 lipca 1933 r. w Czechowicach (archidiecezja katowicka), zm. 19 maja 1997 r. w → Mississauga (ON), w Kanadzie.
7 września 1950 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 8 września 1951 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1951-1957), gdzie 8 września 1954 r. złożył śluby wieczyste. 6 kwietnia 1957 r. w Poznaniu przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował jako wykładowca w Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach (1957-1983), studiując jednocześnie filologię polską na Uniwersytecie w Toruniu i uzyskując w 1964 r. tytuł magistra filologii polskiej. W Kanadzie pracował jako: wikary w parafii Świętego Kazimierza → Toronto, ON (1983-1984); wikary w parafii Różańca Świętego w → Edmonton, AB (1984-1985); proboszcz parafii Różańca Świętego w Edmonton (1985-1987); wikary w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (1987-1992); wikary w parafii Świętego Stanisława w → Toronto, ON (1992-1993); ponownie

jako wikary w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w Mississauga (1993-1997). Przetłumaczył na język polski wiele tekstów odnowy chrześcijańskiej. Był jednym z założycieli i redaktorów czasopisma „Pielgrzym". Pochowany został na cmentarzu w Mississauga.
Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 337-338; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 175.

Szkodziński Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 stycznia 1938 r. w Kodniu nad Bugiem (diecezja siedlecka), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach na Kujawach. Po szkole został wcielony do wojska. We wrześniu 1961 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1962 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1962-1965). Kiedy był na trzecim roku studiów teologicznych, został posłany do Kanady. Poznawał język angielski i studiował w Battleford (SK), przygotowując się do pracy wśród Polonii. 23 maja 1970 r. przyjął święcenia kapłańskie w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON) z rąk bpa Thomasa Fultona. Początkowo pomagał w oblackich parafiach w → St. Catharines, → Welland (ON) i Toronto. Następnie pracował jako: wikariusz w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1970-1972); proboszcz parafii Świętej Heleny w → Kuroki (SK), opiekując się kościołami w → Wadena (SK) i → Quill Lake, SK (1972); wikariusz w parafii Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1972-1976); proboszcz parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1976-1985); proboszcz parafii Świętego Patryka w → Sturgis, SK (1986-1990), obsługując kościoły w → Norquay (SK), → Rockford (SK), → Preeceville i → Rama (SK). Od 1999 r. jest kapelanem seniorów w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 153-154.

Szwarc Daniel, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 21 sierpnia 1977 r. w Jaksicach, duszpasterz Inuitów z prowincji zakonnej Lacombe w Kanadzie.

We wrześniu 1996 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1997 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1997-1999) oraz w oblackim międzynarodowym seminarium duchownym w Rzymie (1999-2002).
20 września 2002 r. rozpoczął staż misyjny wśród Inuitów w → Igloolik (NU), na Ziemi Baffina na Dalekiej Północy Kanady. Stamtąd wyprawiał się także na inne misje, głównie do → Pond Inlet (NU), a niekiedy do Hall Beach (NU). 5 czerwca 2004 w Igloolik przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich pracował w → Kugaaruk, NU (2004-2005), Taloyoak, NU (2005-2007). Od roku 2007 pracuje w Naujaat (NU).
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 221-222; Szwarc D., *Człowiek wiary, nadziei i miłości. W najbardziej na północ położonej misji katolickiej*, „Misyjne Drogi" (2003) nr 4, s. 18; Szwarc D., *Dzienniki arktyczne*, Poznań 2013; Zając P., *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012, s. 12, 311, 321, 322, 330.

Szwarc Jakub, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 2 czerwca 1934 r. w Ożydowie (woj. tarnopolskie), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie, zm. 19 grudnia 2008 r. w → Mississauga (ON).
Uczył się w → Winnipeg (MB), dokąd wyemigrował wraz z rodzicami z Niemiec w 1951 r. Uczęszczał do *St. Michael College* w → Toronto (ON), mieszkając w tym czasie w internacie oblackim. W 1956 r. wstąpił do nowicjatu w → St. Norbert (MB), gdzie w 1957 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studia ukończył w Wyższym Seminarium Duchownym w Battleford (SK). 2 stycznia 1965 r. w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (MB) święceń kapłańskich udzielił mu bp Paul Dumouchel OMI. Po święceniach pracował jako wikariusz w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1965-1973), jako proboszcz parafii Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1973-1981), jako proboszcz parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1981-1984), jako dyrektor Domu Prowincjalnego w Toronto, ON (1984-1985), jako proboszcz parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1985-1994) i Świętego Stanisława Kostki w Toronto, ON (1994-2005). Następnie przebywał w Domu Prowincjalnym w Toronto (ON) oraz w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga, ON (2005-2008). Był też superiorem oblackiego dystryktu Toronto (1991-1999) oraz służył oblackiej radzie prowincjalnej (1994-1996).

Był honorowym prezesem *Credit Union* Świętego Stanisława i Świętego Kazimierza, kapelanem Stowarzyszenia Polskich Kombatantów (okręg Toronto), Rycerzy Kolumba Jana Pawła II przy parafii Świętego Stanisława Kostki w Toronto (ON). Pochowany został na cmentarzu w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 154.

Świątek Edward, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 5 października 1931 r. w → Toronto (ON), zm. 6 września 2004 r. w Toronto, w Kanadzie. W 1950 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w St. Charles. W 1951 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Battleford w Kanadzie (1951-1956). 29 września 1956 r. w Toronto przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował w: Oblackim Domu Studiów w → Toronto (ON); Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1958-1960); Świętej Anny w → Fenwick (ON); Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON); Świętego Kazimierza w Toronto (1965-1971). W latach 1971-1977 był prowincjałem Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Posługiwał jako proboszcz parafii Świętych Aniołów w → Toronto, ON (1987-2004). Pochowany został na cmentarzu oblackim w → Mississauga (ON).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 174.

Talarski Jerry, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 28 lipca 1930 r. w → Krydor (SK), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
1 sierpnia 1920 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Szkołę średnią ukończył w 1949 r. w *St. Michael College* w → Toronto (ON). We wrześniu 1950 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1951 r. złożył pierwsze śluby zakonne, a następnie rozpoczął studia teologiczne w scholastykacie Świętego Karola w Battleford, SK (1951-1956). Święcenia kapłańskie przyjął 22 lipca 1956 r.
Po święceniach kapłańskich przez cztery lata był prefektem studiów w Toronto. W 1960 r. rozpoczął pracę jako wikariusz w parafii Matki Bożej

Nieustającej Pomocy w → St. Catharines, ON (1960-1962), a następnie w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1962-1963). W roku 1963 został proboszczem w → Sturgis, SK (1963-1986). W 1986 r., w ramach urlopu szabatowego, podjął studia w → Saint Albert (AB). W roku 1987 został proboszczem parafii Świętego Stanisława w → East Selkirk, MB (1987-2013). Od 2014 r. przebywa w domu seniora w Selkirk.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 155.

Trzasko Sławomir, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 12 listopada 1960 r. w Gołdapi, na Suwalszczyźnie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Uczył się w Augustowie. 7 września 1979 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1980 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1980-1982), a następnie w międzynarodowym seminarium oblackim w Rzymie (1982-1985), gdzie złożył śluby wieczyste. Dwa lata stażu pastoralnego odbył w parafiach oblackich w Iławie i Poznaniu. 9 czerwca 1987 r. w Lublinie przyjął święcenia kapłańskie z rąk papieża Jana Pawła II. Po święceniach kapłańskich został skierowany do pracy misyjnej w Paragwaju, w oblackiej prowincji Pilcomayo. Przez cztery lata pracował na misjach w Paragwaju i Argentynie wśród ludności tubylczej. Z końcem 1991 r. został przeniesiony do pracy w Kanadzie. Języka angielskiego uczył się w → Melville, SK (1991-1992), a następnie był wikariuszem w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1992-1994) oraz w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1994-1997). W latach 1997-2002 był proboszczem parafii Matki Bożej Królowej Polski w → Edmonton (AB), a w latach 2003-2005 pomagał w diecezji Prince George w Kolumbii Brytyjskiej, w miejscowościach Smithers i → Prince Rupert (BC). Obecnie przybywa w Domu Spokojnej Starości *Copernicus Lodge* w → Toronto (ON).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 155.

Tuan Pham Joseph, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, 15 marca 1955 r. w miejscowości Nghe An w Wietnamie, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Na uniwersytecie w Dalat w Wietnamie studiował socjologię i nauki polityczne (1973-1975), a przez rok księgowość w Sajgonie. W czerwcu 1983 r. uciekł z Wietnamu na niewielkiej łodzi i dotarł do Hong Kongu, gdzie spędził następne trzy lata w obozie dla uchodźców. W styczniu 1986 r. przybył do Kanady i rozpoczął studia na *St. Clair College* w Windsor. W latach 1991-1994 studiował filozofię na uniwersytecie Western Ontario. Następne cztery lata spędził w *Newman Theological College* w → Edmonton (AB), studiując teologię. W 1991 r. wstąpił do seminarium diecezjalnego w London. Po seminaryjnej formacji (1991-1995) poprosił o przyjęcie do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Prenowicjat odbył w → Saint Albert (AB). W 1997 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Godfrey (IL, USA), gdzie 1 sierpnia 1998 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Święcenia kapłańskie przyjął 11 czerwca 2002 r. w parafii Świętego Maksymiliana Kolbego w → Mississauga (ON). Po święceniach kapłańskich pracował w parafii Świętego Różańca w → Edmonton, AB (2002-2003), a następnie w parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto (ON).

Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 148.

Twardochleb Emil, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 17 czerwca 1895 r. w Radantz, w Galicji, w dawnej Rzeczpospolitej, zm. 12 stycznia 1976 r. w Sisseton (Dakota Południowa, USA).

Uczył się w koledżu w → St. Boniface, MB (1910-1916), po czym wstąpił do nowicjatu w Ville LaSalle (QC), gdzie 2 sierpnia 1917 r. złożył pierwsze śluby zakonne. W latach 1917-1923 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w → Edmonton (AB), gdzie 12 września 1920 r. złożył śluby wieczyste, a 2 lutego 1923 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk abpa Henry'ego Josepha O'Leary, ordynariusza miejsca. Po święceniach kapłańskich pracował jako: wikary w parafii Świętego Józefa w → Winnipeg, MB (1923-1926); wikary w parafii Najświętszej Maryi Panny w → Regina, SK (1926-1930); Kerrobert, SK (1930-1931); ponownie w parafii Najświętszej Maryi Panny w Regina (1931-1932); w seminarium duchownym w Battleford, SK (1932-1938); w Teamping Lake, SK (1938-1940); Saint-Charles, MB (1940-1941). W 1941 r. rozpoczął posługę w oblackiej Prowincji Świętego Henryka w Belleville (tzw. oblackiej centralnej prowincji Stanów Zjednoczonych): koledż pw. Świętego Henryka w Belleville (1941-1945); koledż Our Lady of the Ozarks w Carthage, Missouri

(1945-1950); proboszcz parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Richfield, MN (1950-1954); proboszcz parafii Świętego Józefa w Arkansaw, WI (1954-1963); Wyższe Seminarium Duchowne w Pass Christian, Missisipi (1963-1964); sanktuarium Matki Boskiej Śnieżnej w Belleville, IL (1964-1967), w Geneseo, Henry, Illinois (1969-1971), w Madona Towers, Rochester, MN (1971-1975) oraz Sisseton, South Dakota (1975-1976). Pochowany został na cmentarzu w Belleville (IL).
Bibliografia: Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie--Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 338-339.

Wachowicz Stanislaus (Stanley), oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 30 stycznia 1902 r. w → Skaro (AB), zm. 21 maja 1977 r. w → Edmonton (AB), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie Świętego Jana w Edmonton (1916-1921). 14 sierpnia 1921 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Lachine, gdzie 14 sierpnia 1922 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Edmonton (1922-1927) i Lebret, SK (1927-1928). 8 września 1925 r. w Edmonton złożył śluby wieczyste, a 10 lipca 1927 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Josepha Prud'homme, ordynariusza Prince-Albert. Po święceniach kapłańskich pracował najpierw jako wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1928-1937), a następnie jako proboszcz w: → Melville, SK (1937-1940), w parafii Świętego Ducha w Winnipeg (1940-1946) i ponownie w Melville (1947-1950). W latach 1950-1956 był przełożonym oblackiej Prowincji Najświętszej Maryi Panny w → Regina (SK), rezydując w → Saskatoon (SK). Był jednym z organizatorów polonijnej oblackiej Wiceprowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z siedzibą w Toronto, erygowanej 22 sierpnia 1956 r. Następnie pracował w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1956-1957), jako proboszcz parafii: Świętego Kazimierza w → Vancouver, BC (1957-1961), Różańca Świętego w Edmonton (1961-1971) i w → Mundare, AB (1971-1975). Wybudował kościół Świętego Henryka w Melville. Otrzymał medal Polonia Restituta i Krzyż Zasługi. Ostatnie lata życia spędził w domu emerytów *Villa Maria* (*Polish Veterans Senior Citizen Home*) w Edmonton (1975-1977). Pochowany został w kwaterze oblackiej na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 175; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au*

Canada, t. 3, Ottawa 1979, s. 341-342; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 198, 237-239, 252-253, 257-261; Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017, s. 220-221; Sylla A., *Memoirs. Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997, s. 16, 80, 140, 147, 155, 215, 251, 253, 256, 264, 266, 278-279, 289, 362, 364-366, 386.

Walczak Andrzej, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 28 listopada 1912 r. w Rokosowie (Polska), zm. 23 stycznia 1972 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu (1928-1933). 14 sierpnia 1933 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1934 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, gdzie 15 sierpnia 1937 r. złożył śluby wieczyste. Z powodu choroby wysłany został do Mentana, w Szwajcarii (1939). 16 listopada 1941 r. w Sion, w Szwajcarii, przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Victora Bielera, ordynariusza Sion. Po święceniach kapłańskich pracował w Siders, Szwajcaria (1941-1945) oraz w Notre-Dame-de-Lumières, Francja (1945-1946). W 1947 r. przybył do Kanady, gdzie pracował w: → Melville, SK (1947-1950), w parafii Świętego Michała w → Cook's Creek, MB (1950-1956), w parafii Świętej Jadwigi w → Oshawie, ON (1956-1957), w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1957-1960), ponownie w Oshawie (1960-1966), w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w → Toronto, ON (1966-1969) oraz ponownie w parafii Świętego Kazimierza w Toronto (1969-1972). Pochowany został na cmentarzu Świętego Ducha w → Winnipeg (MB).
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 175; Carriere G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979, s. 276-277; McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004, s. 234.

Warias Ignacy, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 11 grudnia 1971 r., duszpasterz Indian z oblackiej prowincji zakonnej Lacombe w Kanadzie. We wrześniu 1993 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1994 r.

złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1994-2000), gdzie 17 czerwca 2000 r. przyjął święcenia kapłańskie.
We wrześniu 2001 r. udał się do pracy misyjnej w Kanadzie. Na naukę języka angielskiego uczęszczał do *NorQuest College* w Alberta do sierpnia 2002. W tym czasie pomagał w pracy o. Andrzejowi Stendzinie w rezerwatach Indian Kri na preriach, w prowincji Alberta. Kolejnymi miejscami pracy były parafia w → Melville, SK (2002-2003) oraz parafia Świętego Ludwika w → Bonnyville, AB (2003). We wrześniu 2004 r. został administratorem Świętego Ludwika w Bonnyville oraz parafii Naszej Pani Miłosierdzia w Kekewin, w rezerwacie indiańskim. 1 września 2005 r. został mianowany proboszczem obydwu parafii. Od 2014 r. jest proboszczem parafii Świętego Alberta w → Saint Albert (AB).
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 200-201.

Wądołowski Jan, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 16 maja 1949 r. w Targoniach-Krytułach (Ziemia Łomżyńska), duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
Ukończył Niższe Seminarium Duchowne w Markowicach (1964-1968). We wrześniu 1968 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, gdzie 8 września 1969 r. złożył pierwze sluby zakonne. Przez dwa lata studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze. Czując, iż jego powołanie nie jest jeszcze w pełni ugruntowane, zdecydował się na wyjazd do Gdańska i podjęcie pracy zarobkowej. Niebawem wezwano go do odbycia zasadniczej służby wojskowej. W roku 1975 wrócił do seminarium w Obrze. Śluby wieczyste złożył dnia 8 września 1977 r. 17 czerwca 1979 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował jako duszpasterz w Katowicach. W 1980 r. udał się na misje na Madagaskar. Praca misyjna na Madagaskarze: Mahanoro (1980-1981 – wprowadzenie w pracę misyjną i nauka języka); Marolambo (1981-1986); Mahanoro (1986-1989); Ambinanindrano (1989-1990 – mistrz nowicjatu). W roku 1990, ze względu na kłopoty ze zdrowiem, poprosił przełożonych o pozwolenie na wyjazd do Kanady. Uczył się języka angielskiego i pomagał w parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1990-1993). Następnie był proboszczem w parafii: Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1993-1996); Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland, ON (1996-1999); Świętego Jacka Odrowąża w → Ottawie, ON (1999-2005); Świętego Stanisława Kostki w Toronto, ON (2005-2012).

W latach 2013-2015 był dyrektorem Stowarzyszenia Misyjnego Maryi Niepokalanej w → Toronto, ON, a nastepnie proboszczem: najstarszej polskiej parafii w Kanadzie w → Wilnie, ON (2015-2018) oraz parafii Świętej Jadwigi w Barry's Bay, ON (2017-2018). Od września 2018 r. jest kapelanem w *Kopernik Lodge* Vancouver, BC.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 156; Różański J., *Misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej na Madagaskarze (1980-2010)*, Warszawa 2012, s. 235-236.

Węcki Mieczysław, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 9 grudnia 1910 r. w Małachowie (diecezja gnieźnieńska), zm. 8 kwietnia 1994 r. w → Toronto (ON), w Kanadzie.
Uczył się w junioracie w Lublińcu (1916-1929). 14 sierpnia 1929 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Markowicach, gdzie 15 sierpnia 1930 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1930-1936), gdzie 15 sierpnia 1933 r. złożył śluby wieczyste. 16 czerwca 1935 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Walentego Dymka, biskupa pomocniczego z Poznania. Po święceniach kapłańskich został skierowany do Kanady, gdzie pracował jako: wikary w parafii Świętego Ducha w → Winnipeg, MB (1936-1940); proboszcz parafii Matki Bożej w → Fosston, SK (1940-1947); redaktor „Gazety Polskiej" (1947-1949); proboszcz parafii Świętej Heleny w → Kuroki, SK (1949-1953, 1973-1976); proboszcz parafii Najświętszego Serca Jezusa w → Garson, SK (1953-1954), skąd dojeżdżał m.in. do → Tyndall (MB), → Walkleyburg (MB); proboszcz parafii Świętej Anny w → Fenwick, ON (1954-1958); proboszcz parafii Świętej Teresy w → Lintlaw, SK (1958-1967); proboszcz parafii Świętego Stanisława Kostki w → Toronto, ON (1967-1973); proboszcz parafii Świętego Antoniego w → Regina, SK (1976-1978); proboszcz parafii Świętego Józefa w → Kelvington, SK (1978-1993). Ostatnie miesiące życia spędził w Domu Prowincjalnym w → Toronto, ON (1993-1994). Pochowany został w kwaterze oblackiej na cmentarzu Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: APWNMP; Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005, s. 360; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 176.

Wilk Mariusz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 21 sierpnia 1977 r. w Bytomiu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

7 września 1996 r. wstąpił do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. 8 września 1997 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował najpierw w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1997-1999), a następnie w międzynarodowym seminarium oblackim w Rzymie. W 2002 r. – jako diakon – wyjechał na misje do Kenii, gdzie 6 czerwca 2004 r. przyjął święcenia kapłańskie. W Kenii pracował do 2007 r. Następnie w latach 2007-2009 pracował w polonijnej parafii oblackiej w Malmö, w Szwecji. W 2007 r. rozpoczął pracę jako wikary w parafii Świętych Aniołów w → Toronto (ON). Od 1 września 2016 r. jest proboszczem tej parafii.

Bibliografia: APWNMP; http://www.holyangelschurch.ca/about/ [dostęp: 01.08.2019].

Wojtkowiak Wojciech, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 14 lutego 1944 r. w Poznaniu, duszpasterz z Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.

Uczył się w Niższym Seminarium Duchownym w Markowicach. W 1963 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, gdzie 1 listopada 1964 r. złożył pierwsze śluby zakonne. W latach 1964-1970 studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze. 23 maja 1970 r. przyjął święcenia kapłańskie w Poznaniu z rąk abpa Antoniego Baraniaka, metropolity poznańskiego. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikary w oblackiej parafii w Katowicach (1970-1972), studiując jednocześnie problematykę rodziny na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu. Następnie jako duszpasterz młodzieży i duszpasterz akademicki pracował w oblackiej parafii w Kędzierzynie-Koźlu (1972-1977).

Po przybyciu do Kanady pracował kolejno jako: wikary parafii Świętego Kazimierza w → Toronto, ON (1977-1983); proboszcz parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w → Welland, ON (1983-1990); proboszcz parafii Świętego Ducha w → Winnipeg (1990-1991); duszpasterz Indian w rezerwacie Sugar Cane (BC), skąd obsługiwał sześć indiańskich osad (1991-1993); duszpasterz w → Ituna, SK (1993-1994); duszpasterz parafii w → Lestock, SK (1994-2014), skąd obsługiwał trzynaście osad indiańskich posiadających sześć kościołów w: Muskowekwan (Matki Boskiej Nadziei – *Our Lady of Hope*); Standing Buffalo (Matki Boskiej Światła

– *Our Lady of Light*); Piapot (Świętego Piusa X – *St. Pius X*); Peepeekisis (Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej – *Mary Immaculate*); Pasqua (Świętego Eugeniusza de Mazonoda – *St. Eugene de Mazenod*); Sakimay (Świętego Pawła – *St. Paul*). W latach 2013-2014 pracował w parafii Świętego Stanisława w → East Selkirk (MB). Od 2014 r. jest rezydentem w parafii Świętego Ducha w Winnipeg.
Bibliografia: *Archdiocese of Regina. A History*, Regina 1988, s. 447-450, 653-654; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 55-57; Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 201-208; Wojtkowiak W., *Wśród kanadyjskich Indian: w sercu Brytyjskiej Kolumbii*, Poznań 1998; Wojtkowiak W., *Wśród kanadyjskich Indian na preriach*, Lestock-Poznań 2003.

Zając Łukasz, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 10 marca 1983 r. w Garwolinie, duszpasterz z oblackiej prowincji Lacombe w Kanadzie.
We wrześniu 2002 r. wstąpił do nowicjatu w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 2003 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (2003-2009), gdzie 29 maja 2010 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował w oblackiej parafii w Kędzierzynie (2010-2012).
Do Kanady wyjechał w 2012 r. Najpierw uczył się języka w Winnipeg, MB (2012-2013), a od sierpnia 2013 r. pracuje na terytorium Nunavut, odpowiadając za misje w → Gjoa Haven (NU), Taloyoak oraz w → Kugaaruk (NU).
Bibliografia: APPMOMN.

Zając Paweł, oblat Maryi Niepokalanej, kapłan, ur. 8 grudnia 1975 r. w Kędzierzynie-Koźlu.
Po zdaniu matury wstąpił we wrześniu 1994 r. do nowicjatu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, gdzie 8 września 1995 r. złożył pierwszą czasową profesję zakonną. Studiował w oblackim Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze (1995-1997) oraz w oblackim międzynarodowym seminarium duchownym w Rzymie (1997-2000).
Po ukończeniu studiów teologicznych odbył dwuletni staż misyjny wśród kanadyjskich Inuitów. Tam, na północy Kanady, w → Gjoa Haven (NU), 8 grudnia 2001 r. przyjął święcenia prezbiteratu. W latach 2002-2006 studiował historię Kościoła na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Od

2006 r. jest wychowawcą i wykładowcą w WSD Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze oraz pracuje na Wydziale Teologicznym UAM w Poznaniu. Jest doktorem habilitowanym historii, pełni funkcję prowincjała Polskiej Prowincji Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej.
Bibliografia: Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012, s. 222-223; Zając P., *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012; Zając P., *Spotkania kultur. Katoliccy misjonarze i Ludność Rodzima w Kanadzie w historiografii XIX i XX w.*, Warszawa 2007.

Zapadka Roman, oblat Maryi Niepokalanej, brat zakonny, ur. 2 czerwca 1965 r. w Surowem (powiat ostrołęcki), członek Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie.
W listopadzie 1986 r. rozpoczął prenowicjat w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. We wrześniu 1987 r. wstąpił do nowicjatu w Kodniu nad Bugiem, gdzie 8 września 1988 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Po nowicjacie pracował w domach oblackich w Poznaniu i Markowicach na Kujawach.
W 1994 r. wyjechał do Kanady. Zaczął tam pracę od parafii Świętego Patryka w → Saskatoon, SK (1994-1995), a następnie pracował w scholastykacie w → Edmonton (AB) i parafii Świętego Różańca w Edmonton, gdzie 8 września 1996 r. złożył śluby wieczyste. Kolejne miejsca pracy to: Dom Rekolekcyjny Królowej Apostołów w → Mississauga (ON); misje w Kenii; parafia Świętego Kazimierza w → Toronto (ON), gdzie ukończył kursy opieki pastoralnej w szpitalu Świętego Michała.
Bibliografia: APWNMP; Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006, s. 157.

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

Abrams G.W.D., Prince Albert: The First Century 1866-1966, Saskatoon 1976.

Alvena, Saskatchewan Genealogy and Homestead History, http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~gaoliver/AlvenaSKgenealogy.html [dostęp: 20.07.2016].

Andrasz P., *Mamy tu dużo wilków*, „Misyjne Drogi" (1994) nr 2, s. 44.

Archdiocese of Regina. A History, Regina 1988.

Assumption Parish History. Jubilee Book of St. Assumption Church. Florian, MN, http://www.polisharchives.com/media/parish_pdf/CR/cr-2.1.pdf [dostęp: 5.08.2019].

Bakalarz J. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982.

Barry B., *People Places contemporary Saskatchewan Place Names*, Regina 2003.

Bear Lake, https://2014sacredheart.wordpress.com/history-of-the-diocese/north-battleford-deanery/a-f/bear-lake/ [dostęp: 23.07.2016].

Beaudoin H., Demers J.P., Landreville G., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 5, Montréal 2005.

Biography of d'Eschambault, Antoine, 1896-1960, http://manitobia.ca/content/en/biographies/ADe [dostęp: 9.07.2015].

Błażejak J. (red.), *Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Prowincja Wniebowzięcia NMP w Kanadzie 1956-2006*, Toronto 2006.

Błażejak J., *Współczesne zaangażowanie duszpasterskie Prowincji Wniebowzięcia NMP w Kanadzie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 74-83.

Boekenfhoer J., *Report of St. Mary's Province (Regina) to the General Chapter of May 1947*, „Missions" t. 75 (1948), s. 61-75.

Borgstede A. (red.), *The Black Robe's Vision: A History of St. Albert and District*, t. 1, *St. Albert*, Alberta 1985.

Breton E., *Forgeron de Dieu. Frère Antoine Kowalczyk, O.M.I. 1866-1947*, [Edmonton] 1953.

Breton E., *Kowal Boży,* [Toronto] 1961.

Buchwald K., *History of the R. C. Parish at Fosston. Sask.*, [mps], [b.m.r.].

Byrne M.B.V., *From Buffalo to the Cross. A History of the Roman Catholic Diocese of Calgary*, Calgary 1973.
Carriere G. *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 1, Ottawa 1976.
Carriere G. *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 2, Ottawa 1977.
Carriere G. *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 3, Ottawa 1979.
Carrière G., *L'Histoire documentaire de la Congrégation des Missionnaires Oblats de Marie Immaculée dans l'Est du Canada*, Ottawa 1957-1975, 12 t.
Carrière G., *Les évêques oblats de l'Ouest Canadien et les Ruthènes,* „Vie Oblate Life" (1974) nr 2, s. 95-119.
Carrière G., *Les évêques oblats de l'Ouest Canadien et les Ruthènes,* „Vie Oblate Life" (1974) nr 3, s. 157-188.
Chapeau A., Normand L.-Ph., Plante L., *Eveques catholiques du Canada – Canadian R.C. Bishops 1658-1979,* Ottawa 1980.
Claytonville, St. Peter and Paul, https://2014sacredheart.wordpress.com/history-of-the-diocese/prince-albert-deanery/a-c/claytonville/ [dostęp: 15.09.2019].
Codex Historicus – Cook's Creek, [rkps], APWNMP.
Codex Historicus St. Stanislaus Kostka Church, Toronto, APWNMP.
Culerier L., *Notes sur les travaux des Oblats de Marie Immaculée à Edmonton*, „Missions" 52 (1914), s. 349-350.
Culerier L., *Rapport sur la Paroisse de l'Immaculée-Conception à Edmonton*, „Missions" 50 (1912), s. 46-50.
Dauphinais L., *Histoire de Saint-Boniface. À l'ombre des cathédrales, des origines de la colonie jusqu'en 1870*, t. 1, Saint-Boniface 1991.
Dąbrowski M., *50 lat wśród Indian i Eskimosów*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 28-36.
Dąbrowski M., *Brat Dąbrowski pisze*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 5, s. 157-158.
Dąbrowski M., *Brat Dąbrowski*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 9, s. 267-268.
Dąbrowski M., *Gościliśmy u nas Księdza Prymasa*, „Misyjne Drogi" (1987) nr 3, s. 36-37.
Dąbrowski M., *Groźna chwila*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 5, s. 142.
Dąbrowski M., *Groźne chwile na śnieżnej pustyni*, „Oblat Niepokalanej" (1937) nr 8, s. 212-214.
Dąbrowski M., *Kajakiem po Oceanie Lodowatym*, „Oblat Niepokalanej" (1937) nr 9, s. 256-258.

Dąbrowski M., *List do o. J. Kulawego z grudnia 1934 r.*, „Oblat Niepokalanej" (1935) nr 3, s. 93-94.
Dąbrowski M., *List z 24 września 1933 r.*, „Oblat Niepokalanej" (1934) nr 1, s. 31-32.
Dąbrowski M., *List z 3 lutego 1935 r.*, „Oblat Niepokalanej" (1935) nr 4, s. 126-127.
Dąbrowski M., *Misje na Północy dzisiaj*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 44.
Dąbrowski M., *Nasz Brat Dąbrowski pisze z krainy Eskimosów [List z 28 grudnia 1933 r.]*, „Oblat Niepokalanej" (1934) nr 4, s. 110-113.
Dąbrowski M., *Polski sternik na Oceanie Lodowatym*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 3, s. 80-86.
Dąbrowski M., *Rok na niegościnnej Północy*, „Oblat Niepokalanej" (1939) nr 6, s. 184-186.
Dąbrowski M., *Smutne wieści znad Oceanu Lodowatego*, „Oblat Niepokalanej" (1936) nr 11, s. 333-334.
Dąbrowski M., *W cieniach zorzy polarnej*, „Oblat Niepokalanej" (1937) nr 2, s. 51-53.
DeLeeuw A., *O. Paweł na preriach Kanady*, „Misyjne Drogi" (2003) nr 5, s. 32.
Dictionary of Canadian Biography, t. 5-18, http://www.biographi.ca.
Dontenwill A., *Deux Nouvelles Provinces dans l'Ouest Canadien,* „Missions" t. 60 (1926), s. 28-32.
Dontenwill A., *Le Vicariat des Oblats en Pologne*, „Missions" t. 56 (1922), s. 95-97.
Drouin E., *One-armed star from the East: Brother Anthony Kowalczyk O.M.I., June 4, 1866-July 10, 1947*, Edmonton 1978.
Filas A., *Najlepsza herbata jest na wodzie z lodu, a nie ze śniegu!*, „Misyjne Drogi" (1991) nr 4, s. 30.
Forner A., *Rapport sur la mission de l'Immaculée Conception à Fish Creek, Sask., Canada*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée" t. 47 (1909), s. 251-259.
Gerein F., *Outline History of the Archdiocese of Regina. Written and compiled on the occasion of its Golden Jubilee Year 1961*, Regina 1961.
Gilbert M., Martel N., *Dictionnaire biographique des Oblats de Marie-Immaculée au Canada*, t. 4, Montréal 1989.
Glemp J., *Czcigodni Księża Biskupi! Ojcze Prowincjale! Wszyscy oblaci i wszyscy słuchacze*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 33-39.
Głowacki L., *Duszpasterstwo polonijne misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*, w: Bakalarz J. (red.), *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lublin 1982, s. 453-564.

Głowacki L., *Kazał mi iść… Dzieje duchowe Sługi Bożego Brata Antoniego Kowalczyka OMI*, Poznań 1999.

Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie Zachodniej (cz. I)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 1, Biuletyn Polonijny (46), s. 205-213.

Głowacki L., *Początki duszpasterstwa polonijnego Misjonarzy Oblatów w Kanadzie Zachodniej (cz. II)*, „Collectanea Theologica" 68 (1998) nr 3, Biuletyn Polonijny (47), s. 158-170.

Głowacki L., *Świętując 75-lecie parafii św. Stanisława Kostki,* Toronto 1986.

Government of Canada, Statistics Canada, *CANSIM – 051-0001 – Estimates of population, by age group and sex for July 1, Canada, provinces and territories*, www5.statcan.gc.ca [dostęp: 2.08.2019].

Grabowski J., *Andrzej Wilk, pierwszy polski osadnik w Kanadzie Polacy w Kanadzie*, w: Kozak J., Piwowarek T. (red.), *Słownik biograficzny. Kto jest kim w Polonii kanadyjskiej 2006*, Mississauga 2006, s. 51-56.

Grabowski J., *Historia Kanady*, Warszawa 2001.

Hałas A., *Barry's Bay, Ont.*, Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 77-82.

Hałas A.*, Brokenhead, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 65-67.

Hałas A.*, Camp Morton, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 68-69.

Hałas A.*, Dobrowody, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 285-286.

Hałas A.*, Foley, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 100.

Hałas A.*, Fosston, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 289-290.

Hałas A., *Glenella, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 113.

Hałas A., *Kirkland Lake, Ont.,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno--historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 126-128.

Hałas A., *Kuroki, Sask., archidiec. Regina,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 314-315.

Hałas A., Parafia Matki Boskiej (St. Mary's Parish), w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 302-308.

Hałas A., *Rama, Sask., archidiec. Regina,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 336-338.

Hałas A., *Regina, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 340-343.

Hałas A., *Rossburn, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 174-175.

Hałas A., *Rouyn-Noranda, Que.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 71.

Hałas A., *Sturgis*, *Sask., archidiec. Regina,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 351-355.

Hałas A., *Vita, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 259-260.

Hałas A., *Wadena, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 359-361.

Hałas A., *Wilno, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 317-323.

Hałas A., *Winnipegosis, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 256-257.

Hałas A., *Wisła, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 258.

Historia misji, https://holyspiritba-pl.archtoronto.org/PublishingImages/About-Us/Historia%20Misji.pdf [dostęp: 01.08.2019].

Historical Sketch of the Diocese of Prince Albert, [b.m.] 1992, s. 148-149.

History of St. Henry's, http://www.sthenry.ca/history.stm [dostęp: 15.07.2016].

Hubicz E.M., *Polish Churches in Manitoba. A Collection of Historical Sketches*, London 1960.

Ickiewicz K., *Kaszubi w Kanadzie*, Gdańsk 2008.

Inauguration du Scolasticat O.M.I. d'Edmonton, „Missions" t. 53 (1919), s. 57-60.

Jabłoński A., *Angusville, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 39.

Jabłoński A., *Arborg, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 40.

Jabłoński A., *Ardmore Alta., diec. St. Paul*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 373-374.

Jabłoński A., *Broderick, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 271-272.

Jabłoński A., *Edmonton, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 409-420.

Jabłoński A., *Fenwick, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 108-112.

Jabłoński A., *Fish Creek, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 287-288.

Jabłoński A., *Flat Lake, Alta., diec. St. Paul*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 421-424.

Jabłoński A., *Grahamdale, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 117.

Jabłoński A., *Hay Lakes, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 430-433.

Jabłoński A., *Husavick. Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 40-42.

Jabłoński A., *Lake Demay, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 445.

Jabłoński A., *Lethbridge, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 446-447.

Jabłoński A., *Norquay, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 326-327.

Jabłoński A., *Oakburn, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 144.

Jabłoński A., *Oakburn Farms, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 145-147.

Jabłoński A., *Oshawa, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno--historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 172-184.

Jabłoński A., *Otthon, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 329-330.

Jabłoński A., *Rackham*, *Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 165-166.

Jabłoński A., *Redfield. Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 339.

Jabłoński A., *Rose Valley, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 344.

Jabłoński A., *Round Hill, Alta., archidiec. Edmonton,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 460-462.

Jabłoński A., *Selkirk, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 181-188.

Jabłoński A., *St. Norbert, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 208-209.

Jabłoński A., *Tyndall, Man., archidiec. St. Boniface, parafia*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 219.

Jabłoński A., *Waugh, Alta., diec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 480-483.

Jabłoński A., *Winnipeg, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 226-247.

Jabłoński A., *Yorkton, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 365.

Janssen F.X., *One-Ave Anthony: the servant of God, Anthony Kowalczyk, O.M.I.*, [b.m.] 1957.

Jost I., *Osadnictwo kaszubskie w Ontario*, Lublin 1983.

Kasperski L., *Polish Settlements*, w: *The Encyclopedia of Saskatchewan*, http://esask.uregina.ca/entry/polish_settlements.html [dostęp: 22.12.2015].

Kler L., *Aż trudno mi uwierzyć, że to Kanada*, „Misyjne Drogi" (1995) nr 2, s. 35-36.

Kler L., *Pierwsze spotkanie*, „Misyjne Drogi" (1991) nr 2, s. 28.

Kluj W., *Forms of Work of the Oblates of Mary Immaculate Among Polish Immigrants in the Prairies of Canada (1898-1926)*, „Vie Oblate Life" t. 56 (1997), s. 363-401.

Kluj W., *Forms of Work of the Oblates of Mary Immaculate Among Polish Immigrants in the Prairies of Canada (1898-1926)*, „Vie Oblate Life" t. 57 (1998), s. 27-76.

Kluj W., *Początki pracy Misjonarzy Oblatów M.N. wśród polskich emigrantów na kanadyjskich preriach – parafia Ducha Świętego w Winnipeg 1898-1926*, „Collectanea Theologica" 70 (2000) nr 2, s. 127-151.

Kluj W., *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 40-54.

Kluj W., *Pole pracy misji ad gentes Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w XIX wieku w Ameryce Północnej*, „Annales Missiologici Posnanienses" t. 19 (2014), s. 137-166.

Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007.

Kłosowicz R., *Polacy w szwajcarskich pułkach na służbie brytyjskiej w okresie wojen napoleońskich,* „Przegląd Polonijny" (2002) nr 4, s. 62-73.

Komorowski Z., *Doroczne zwyczaje świąteczne Kaszubów w Ontario,* „Studia Polonijne" t. 1 (1976), s. 203-242.

Kosakiewicz F., *Polish Oblate Ministry and Immigration in Alberta*, w: *Western Oblate Studies / Etudes oblates de l'Ouest,* 1, Edmonton 1990, s. 171-179.

Kościół Różańca Świętego (Holy Rosary Church) 1913-1988, Edmonton 1988.

Kowa1ski F.B., *Wśród wychodźstwa polskiego w Kanadzie,* „Oblat Niepokalanej" (1926) nr 5, s. 159-166.

Kowalik J., *Jubileuszowe refleksje złotem pisane*, „Misyjne Drogi" (2006), nr 4, s. 17-21.

Kowalski F., *Rapport du Père Provincial de Pologne*, „Missions", t. 61 (1927), s. 79-80.

Kozak J., Piwowarek T. (red.), *Polacy w Kanadzie. Słownik biograficzny. Kto jest kim w Polonii kanadyjskiej*, Mississauga 2006.

Księga pamiątkowa: St. Peter and Paul Church 1913-1973, Welland 1973.

Kulawy J.W., *Letter of September 13, 1899 to the Superior General, Fr. Augier*, „Missions" t. 37 (1899), s. 367-372.

Kulawy W., *Rapport sur les colonies Galiciennes et Polonaises du diocèse de St. Boniface à Mgr. L.P.A. Langevin O.M.I., Archevêque de St-Boniface*, [mps], [b.m.r.].

Kupka A., Różański J., *Z Ewangelią na krańcach świata. Rozmowa z o. Wiesławem Krótkim OMI, misjonarzem Eskimosów. Rozmawiali oo. A. Kupka OMI i J. Różański OMI*, „Misyjne Drogi" (1997) nr 1, s. 8-15.

Kurek A., *Specjaliści od misji najtrudniejszych*, „Misyjne Drogi" (1984) nr 1, s. 14-21.

Leduc H., *Le lac la Biche*, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 14 (1876) nr 53, s. 411-434.

Legal E.J., *Rapport du Vicariat de Saint-Albert*, „Missions" t. 44 (1905), s. 149-179.

Legal E.J., *Short Sketches of the History of the Catholic Churches and Missions in Central Alberta*, Edmonton 1915.

Lembeck H., *Bezręki Kowal. Brat Antoni Kowalczyk OMI, misjonarz w Kanadzie*, Poznań 1997.

Les Galiciens dans le Nord-West Canadian, „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 38 (1900), s. 453-462.

Levasseur D., *A History of the Missionary Oblates of Mary Immaculate. Toward a Synthesis,* t. 1, *1815-1898*, Rome 1985.

Levasseur D., *A History of the Missionary Oblates of Mary Immaculate. Toward a Synthesis,* t. 2, 1898-1985, Rome 1989.

Levasseur D., *La venue des Oblats de Marie Immaculée en Amérique*, w: Huel R. (red.), *Western Oblate Studies*, t. 2, *Proceedings of the second symposium on the history of the Oblates in Western and Northern Canada*, Lewiston-Qeenston-Lampter 1991, s. 13-29.

Levasseur D., *Les Oblates de Marie Immaculée dans l'Ouest et le Nord du Canada 1845-1967. Esquisse historique,* Edmonton 1995.

Magnan J.P., *Rapport du Vicariat de St-Boniface Au Chapitre Général de 1904*, „Missions" t. 43 (1905), s. 124-128.

Makowski W.B., *History and Integration of Poles in Canada*, Niagara Peninsula 1967.

Matejko J. (red.), *Polish Settlers in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979.

Mazenod E. de, *Journal 1839-1845*, Rome 2001.

Mazenod E. de, *Lettres aux correspondants d'Amérique, 1841-1850*, Rome 1977.

Mazurkiewicz R., *Polskie wychodźstwo i osadnictwo w Kanadzie,* Warszawa 1930.

McCarthy M., *The Missionary Oblates of Mary Immaculate, St. Mary's Province*, Saskatoon 2004.

McLennnan D., *Meath Park*, w: *The Encyclopedia of Saskatchewan*, http://esask.uregina.ca/entry/meath_park.html [dostęp: 22.07.2016].

Michalski M., *Powstanie i rozwój Prowincji Wniebowzięcia. Studium historyczne w świetle zasobu archiwalnego Archiwum Generalnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Rzymie*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 55-73.

Neuhoffer M.D., *In the Benedictine Tradition: The Origins and Early Development of Two College Libraries*, Lanham-New York-Oxford 1999.

Niesłony J., *Słownik biograficzny misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej prowincji polskiej 1923-2016*, Poznań 2016.

Pamenter B., *St. Mary's Cochrane, 100 Years: A Centennial Celebration 1885-1995*, Cochrane 1995.

Pamiątka otwarcia i poświęcenia nowej szkoły parafialnej Św. Ducha, Winnipeg. Manitoba, November 23, 1958, Winnipeg 1959.

Pamiętnik 40-lecia parafii M. Boskiej West Toronto 1915-1955, Toronto 1955.

Parafia Św. Ducha. Holy Ghost Parish Centre Oblate Fathers 1899-1989, 90 Years Serving The Community, Winnipeg 1989.

Paroisse St. Jacques D'Albertville, http://www.historicplaces.ca/en/rep-reg/place-lieu.aspx?id=11486 [dostęp: 22.12.2015].

Philippot A., *L'oeuvre des Oblats Polonais parmi les Polonais d'Alberta,* „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée" t. 64 (1930), s. 334-361.

Pielorz J., *Martyrologium polskich oblatów 1939-1945. Historia polskich Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, którzy w czasie II wojny światowej byli deportowani do obozów koncentracyjnych, zabici, aresztowani lub umarli z powodu wojny*, Poznań 2005.

Pielorz J., *Oblaci polscy. Zarys dziejów prowincji polskiej, 1920-1970*, Rzym 1970.

Pielorz J., *Polscy Oblaci na Zachodzie Europy 1905-2010*, Poznań 2012.

Pierwszy polski klasztor żeński w Manitobie. Siostry benedyktynki zostaną na zawsze w Kanadzie, „Gazeta Katolicka" 5 (1912) nr 17, s. 1.

Plewko J., *Agardsley, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 35.

Plewko J., *Albertown, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 267-268.

Plewko J., *Alticane, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 269-270.

Plewko J., *Ashern, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 43.

Plewko J., *Ashville, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 44.

Plewko J., *Berlo, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 49.

Plewko J., *Calgary, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 380-391.

Plewko J., *Canmore, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 395-398.

Plewko J., *Dauphin, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*,

t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 76-80.

Plewko J., *Duszpasterstwo Polonii w procesie jej integracji ze społeczeństwem kanadyjskim (1875-1988)*, Lublin 1995.

Plewko J., *Ethelbert, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 93-94.

Plewko J., *Finns, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 98.

Plewko J., *Fork River, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 101-102.

Plewko J., *Fraserwood, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 103.

Plewko J., *Garland, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 104.

Plewko J., *Gimli, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 107-110.

Plewko J., *Gonor, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 114-116.

Plewko J., *Goodeve, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 291.

Plewko J., *Gypsumville, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 121.

Plewko J., *Haas, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 122.

Plewko J., *Hadashville, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 123-126.

Plewko J., *Henribourg, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 293-294.

Plewko J., *Honeymoon, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 297-299.

Plewko J., *Ituna, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 302-305.

Plewko J., *Kanada. D. Polonia*, hasło w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 523-527.

Plewko J., *Keld, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 127-129.

Plewko J., *Ledwyn, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 136.

Plewko J., *Lemberg, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 136.

Plewko J., *Meleb, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 137.

Plewko J., *Mulvihill, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 139.

Plewko J., *Opal, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 455.

Plewko J., *Orolow, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 328.

Plewko J., *Parafia św. Kazimierza (St. Casimir's Parish),* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 275-301.

Plewko J., *Pine River, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 149-152.

Plewko J., *Pleasant Home, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 153.

Plewko J., *Red Deer, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 459.

Plewko J., *Sclater, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 179-180.

Plewko J., *Sifton, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 192-198.

Plewko J., *Skaro, Alta., (współczesna nazwa: Star), archidiec. Edmonton,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 464.

Plewko J., *Tide Lake, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 475.

Plewko J., *Transcona, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*,

t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 218.

Plewko J., *Vancouver, B.C., archidiec. Vancouver*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 495-502.

Plewko J., *Victoria, B.C., diec. Victoria*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 503-506.

Plewko J., *Whitemouth, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 222-225.

Plewko J., *Zbaraż, Man., archidiec. Winnipeg,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 261.

Plourde O., *L'Oeuvre de Presse Catholicue a Winnipeg,* „Missions de la Congrégation des Oblats de Marie Immaculée", t. 61 (1927), s. 126-138.

Potomności na pamiątkę. Ojcowie oblaci duszpasterze parafii św. Kazimierza, Toronto 1975.

Puchniak S., *History of Western Canada*, Toronto 2017.

Puchniak S., *Polish Missionary Oblates of Mary Immaculate*, t. 1, *Western Canada*, [mps], [b.m.r.], APWNMP.

Reczyńska A., *Braterstwo a bagaż narodowy. Relacje etniczne w Kościele katolickim na ziemiach kanadyjskich do I wojny światowej*, Kraków 2013.

Reczyńska A., *Emigracja z Polski do Kanady w okresie międzywojennym*, Wrocław-Warszawa 1986.

Reczyńska A., *Polonia kanadyjska: dzieje i problemy współczesne*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 13-34.

Reczyńska A., *Polska diaspora w Kanadzie*, w: Walaszek A. (red.), *Diaspora Polska,* Kraków 2001, s. 30-50.

Renkiewicz F., *The Polish Presence in Canada and the United States*, Toronto 1982.

Różański J., *Działalność polskich oblatów Maryi Niepokalanej w Kamerunie (1970-2010)*, Warszawa 2015.

Różański J., *Misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej na Madagaskarze (1980-2010)*, Warszawa 2012.

Różański J., *Polscy oblaci wśród Indian i Inuitów*, Poznań 2012.
Rygusiak E., *Z lasów kanadyjskich*, „Oblat Niepokalanej", (1935) nr 10, s. 288-291.
Rygusiak E., *Z lasów kanadyjskich*, „Oblat Niepokalanej", (1936) nr 11, s. 61-62.
Saint Henry's Roman Catholic Church Jubilee Directory, Melville 1981.
Sajewicz J., Hryniewicz M., *Nasz brat: życie i działalność polskiego emigranta i misjonarza Sługi Bożego Antoniego Kowalczyka O.M.I.*, Toronto 1972.
Sajewicz J., *Tysiące Indian na święceniach ojca Pawła*, „Misyjne Drogi" (1991) nr 1, s. 36-37.
Saskatchewan Roman Catholic Churches. Online Parish Register. History, http://www.rootsweb.ancestry.com/~cansk/Saskatchewan/ChurchHistory.html [dostęp: 20.07.2016].
Schulte J., *Wielki wódz prerii: Albert Lacombe (Kanada)*, Warszawa 1988.
Silver Jubilee Oblate Fathers Assumption Province 1935-1960, Toronto 1960.
Silver Jubilee of St. Casimir's Parish, Vancouver, B.C., 1944-1969, Vancouver 1969.
Smith M., *Diary of a City Priest as told to Nick Barber and Kateri Hellman Pino*, [kmps] [b.m.r.], APWNMP.
St. Ann Roman Catholic Church, Fenwick. Parish History, *Ontario*, https://www.stannfenwick.com/parish-history [dostęp: 1.08.2019].
St. Stanislaus R.C. Parish, East Selkirk, http://www.ststanislaus.ca/ [dostęp: 7.01.2016]
St. Therese Catholic Church, https://sttheresescourtice.ca [dostęp: 1.08.2019].
Sylla A., *Christmas Among the Miners in Canmore*, w: Matejko J., *Polish Settler in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 291-293.
Sylla A., *Kraków – Father Olszewski's settlement (1899-1910)*, w: Matejko J., *Polish Settler in Alberta. Reminiscences and Biographies*, Toronto 1979, s. 270-273.
Sylla A., *Memoirs*. *Sketches on early Polish settlements and the Polish Roman Catholic Church in Western Canada*, Toronto 1997.
Szulist W., *Polskość kanadyjskich Kaszubów,* „Studia Polonijne" t. 2 (1978), s. 341-347.
Szulist W., Z *geografii osadnictwa i działalności Kaszubów w Stanach Zjednoczonych,* „Studia Polonijne" t. 4 (1981), s. 293-303.
Szwej M., *Polski Krydor w Saskatchewan*, „Collectanea Theologica" 52 (1982) fasc. II, s. 187-191.
Talarski J., *Historia parafii w Sturgis*, [rkps], [b.m.r.].
Tardif E., *Saint-Albert, Edmonton*, Alberta 1961.

Tkaczyk W., *Bankhead, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 376.

Tkaczyk W., *Beausejour, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 45-48.

Tkaczyk W., *Birghstone, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 63.

Tkaczyk W., *Brooksby, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 273-274.

Tkaczyk W., *Buchanan, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 275-276.

Tkaczyk W., *Candiac, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 277-280.

Tkaczyk W., *Chipman*, *Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 399-400.

Tkaczyk W., *Claytonville, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 284.

Tkaczyk W., *Coleman, Alta., diec. Calgary*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 401-402.

Tkaczyk W., *Cook's Creek, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 71-74.

Tkaczyk W., *Derwent, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 404-405.

Tkaczyk W., *Elma, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 86-88.

Tkaczyk W., *Elphinstone, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 89-91.

Tkaczyk W., *Erickson, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 92.

Tkaczyk W., *Felsendorf, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 95-97.

Tkaczyk W., *Flin Flon, Man., diec. Keewatin*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 99.

Tkaczyk W., *Garson, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 105-106.

Tkaczyk W., *High Tor, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 295-296.

Tkaczyk W., *Holden, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 434.

Tkaczyk W., *Kelvington, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 306-308.

Tkaczyk W., *Komarno, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 130.

Tkaczyk W., *Kraków, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 433-434.

Tkaczyk W., *Krydor, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 310-313.

Tkaczyk W., *Lac Du Bonnet, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 131-132.

Tkaczyk W., *Ladywood, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 133-135.

Tkaczyk W., *Lintlaw, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 320-321.

Tkaczyk W., *Melville, Sask., archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 322-325.

Tkaczyk W., *Mississauga, Ont.,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 164-169.

Tkaczyk W., *Mundare*, *Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 448-450.

Tkaczyk W., *Narol, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 140-141.

Tkaczyk W., *Nisku, Alta., archidiec. Edmonton*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 451-454.

Tkaczyk W., *Parafia św. Piotra i Pawła (SS. Peter and Paul Parish)*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 312-316.

Tkaczyk W., Parafia św. Stanisława Kostki (St. Stanislaus Kostka Parish), w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 260-274.

Tkaczyk W., *Plumas, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 154-156.

Tkaczyk W., *Portage la Prairie, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 163-164.

Tkaczyk W., *Radway, Alta., diec. St. Paul*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 456-458.

Tkaczyk W., *Sandy Hook*, *Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 199.

Tkaczyk W., *St. Andrews, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 199.

Tkaczyk W., *St. Catharines, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 208-214.

Tkaczyk W., *St. Michael, Alta., (wcześniej Wostok), archidiec. Edmonton,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 470.

Tkaczyk W., *Stuartburn, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 212-213.

Tkaczyk W., *Tarnopol, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 356.

Tkaczyk W.*, The Pas, Man., diec. Keewatin,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 214.

Tkaczyk W.*, Tiny, Sask. (wcześniejsza nazwa Kowalówka), archidiec. Regina*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 357-358.

Tkaczyk W., *Tolstoi, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 215-217.

Tkaczyk W., *Walkleybourg, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 220-221.

Trusso F., *I fioretti di fratel Antonio*, Roma 1966.

Turek V. (red.), *The Polish Past in Canada. Contributions to the History of the Poles in Canada and of the Polish-Canadian Relations*, Toronto 1960.

Turek V., *Polish Language Press*, Toronto 1962.

Voisey P., *Urbanization of the Canadian Prairies 1871-1916*, w: Douglas Francis R., Palmer H. (red.), *The Prairie West, Historical Readings,* Edmonton 1985, s. 383-407.

Walaszek A. (red.), *Polska diaspora*, Kraków 2001.

Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992.

Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993.

Walewander E.*, East Selkirk, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Ka-*

nadzie, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 81-85.

Walewander E., *Ottawa, Ont.*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1, *Prowincje: Nowa Szkocja, Quebec, Ontario*, Lublin 1992, s. 185-199.

Walewander E., *Prud'homme, Sask., diec. Prince Albert*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 333-335.

Walewander E., *Saskatoon, Sask., diec. Saskatoon, w:* Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 345-350.

Walewander E., *St. Boniface, Man., archidiec. St. Boniface*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 201-207.

Walkusz J. (red.), *Lublin Windsor. Partnerstwo w kontekście historii i teraźniejszości*, Lublin 2011.

Walkusz J., *Parafia Matki Boskiej Zwycięskiej w Chatham, Ontario 1957-1997*, Lublin-Chatham 1997.

Wiśniewska J., *Służebniczki śląskie wśród Polonii kanadyjskiej w Edmonton (1972-1989)*, „Studia Polonijne" t. 34 (2013), s. 77-108.

Wojtkowiak W., *Na kanadyjskich preriach*, „Misyjne Drogi" (1995) nr 3, s. 32-33.

Wojtkowiak W., *Wśród kanadyjskich Indian na preriach*, Lestock, Poznań 2003.

Wojtkowiak W., *Wśród kanadyjskich Indian: w sercu Brytyjskiej Kolumbii*, Poznań 1998.

Wołczański J., *Fox Creek, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 425-428.

Wołczański J., *Rycroft, Alta., archidiec. Grouard-McLennan,* w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 463.

Wołczański J., *Shoal Lake, Man., archidiec. Winnipeg*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia*, Lublin 1993, s. 189.

Wołczański J., *Webster, Alta., archidiec. Grouard-McLennan*, w: Walewander E. (red.), *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 2, *Prowincje: Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia,* Lublin 1993, s. 484-489.

Yaworski K.L, *Oblate dies at 100*, „Prairie Messenger. Catholic Journal", https://www.prairiemessenger.ca/pre/02_12_2014/Oblate_02_12_14.html [dostęp: 16.08.2019].

Zając P., *Kościół Katolicki za kołem polarnym: Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w centralnej Arktyce kanadyjskiej 1912-2012*, Kraków 2012.

Zając P., *Relacje między Prowincją Wniebowzięcia a Prowincją Polską Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej 1956-2006*, w: Kluj W., Różański J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, s. 84-114.

Zając P., *Spotkania kultur. Katoliccy misjonarze i Ludność Rodzima w Kanadzie w historiografii XIX i XX w*., Warszawa 2007.

Złote pokłosie Parafii Matki Boskiej Różańcowej – Edmonton 1913-1963, Edmonton 1963.

Złote pokłosie. Szkic historyczny parafii św. Stanisława Kostki w Toronto, Ontario, Canada. 1911-1961, Toronto 1961.

Złoty Jubileusz parafii Matki Boskiej West Toronto 1915-1965, Toronto 1965.

POLISH OBLATES IN CANADA – MINISTRY TO POLONIA AND MISSIONARIES (1896-2016)

SUMMARY

The involvement of the Polish Oblates of Mary Immaculate in ministry and mission in Canada is surely one of the longest and most interesting pages in the history of their work beyond the borders of Poland. This page began to be written long before the establishment of a Polish province of this religious congregation. This is due to the fact that its members – coming from various countries and speaking various languages – began widespread missionary and pastoral activity on the Canadian prairies at the turn of the 19th and 20th centuries. Quite early on they turned their attention to the problems of Catholic immigrants from central and eastern Europe, who had in this period begun to flood the endless prairies in search of a better life. Certainly this work was of significant help to these wayfarers in integrating themselves into the local community, and to many English- and French-speaking Catholics in opening themselves to, and better understanding, this wave of newcomers.

Part One of this study presents the trends in the work of the Polish Oblates of Mary Immaculate outlined above. It begins with a brief description of the ministry among Polish immigrants up to the mid-1920s. An important change in this ministry was the grouping of Polish Oblates within the Oblate structure into the – de facto German-Polish – Province of the Blessed Virgin Mary, engaged in ministry to immigrants mainly from these two ethnic groups. The third chapter briefly discusses the missionary involvement of Polish Oblates among Indians and the Inuit. Finally chapters four and five present the ministry to Polonia in the structures of the Vice-Province and Province of the Assumption of Mary.

Part Two of this study is of a lexicographical character. First are presented 538 parishes, missions, and other facilities associated with the activities of the Polish Oblates of Mary Immaculate, followed by 184 biographies of Oblates associated with ministry to Poles in Oblate facilities and Polish Oblates engaged in missions among Indians or the Inuit. This arrangement of the material allows for presentation of this vast field of pastoral and missionary work with clarity and in detail.

1. **Introductory Remarks**

1.1. The Catholic Church in Canada became a multi-cultural institution very early. Many different cultural groups are to be found in its territory which in Europe would be unlikely to come into contact with each other. In the late 19th and early 20th centuries pastoral missionary activities on the Canadian prairies were undertaken by the Oblates of Mary Immaculate from different countries and speaking different languages.

1.2. The Catholic Church in Canada has given her attention to the problems of Catholic immigrants from Central and Eastern Europe from early on. It helped newcomers to integrate with local society, and helped many English- and French-speaking Catholics to open up and better understand the new wave of newcomers.

1.3. Accompanying Polish immigration to Canada, there can be observed an evolution in the work and thinking of Polish Oblates from the end of the 19th century up until today. Ministering to immigrants became their main goal. This was first done in the west, mainly in farming communities. Next–concurrently with the arrival of other groups of immigrants–in urban, laborer communities. Then they opened themselves also to collaborate with other Oblates involved in the pastoral care of immigrants. From the point of view of these religious this was a clear expression of a characteristic attribute, emphasized by their founder St. Eugene de Mazenode: the criteria for recognizing the will of God are the needs of the Church and of man; specifically, of this great multitude of immigrants. The Oblates strive to see in them the face of Jesus – Jesus incarnate in their lives. This also has led to their involvement in areas beyond pastoral care and essential to the immigrants' lives: first of all as translators and guides, then as founders of schools, periodicals, and other institutions necessary to the life of immigrants. These pastors wanted to be close to their faithful; they went together with them in the geographical sense – from prairie to city – and in response to their new life problems.

2. Polish immigrants of the late nineteenth and early twentieth centuries

Canada created favorable conditions for agricultural settlers. It was very easy to take possession of large agricultural areas, which encouraged many Europeans, including residents of the poor regions of the former Polish territories. The largest percentage of immigrants lived in the countryside – usually poor farmers. They lacked language skills and knowledge of foreign culture, and were illiterate. They were also characterized by unusual diligence, perseverance in enduring the inconveniences of life, and sincere religiosity.

In 1898 was established the [now] oldest Polish community in Canada, the parish of the Holy Ghost. Holy Ghost Parish was the first pastoral center for Polish people in western Canada as well as the first parish for Catholic immigrants (Slovaks, Czechs and Germans). This parish served, in addition to immigrants of other nationalities, about a thousand Poles scattered across the prairies. It was also a new model of parish – based not on territorial limits, but ethnicity. The area covered by Holy Ghost Parish included centers in Manitoba, Saskatchewan and Alberta, and territory of the Dioceses of St. Boniface and St. Albert.

The first pastor of this parish, founded by Poles, Slovaks, Ukrainians, and Germans, was Fr. Wojciech (Adalbert) Kulawy. In 1899 Fr. Wojciech's brother, Fr. Jan Wilhelm Kulawy, arrived in Winnipeg. Immediately after his arrival in Winnipeg both priests visited the faithful of their wide-ranging parish. Fr. Wojciech Kulawy thus describes one of their trips in a letter to his bishop: "I visited 11 settlements in the Dauphin district in two weeks! This is a mission worthy of note in every way. It covers over 40 square miles and numbers about 1000 families, which means that there are about 6000 souls there (...) During the 14 days I spent there, I never ceased to carry out priestly services: I heard confessions and every day performed baptisms. I heard 300 confessions, baptized 43 children and performed 8 marriages (...) In October I baptized 30 children in that same territory, which means that in the course of one month I baptized 73 children and gave Holy Communion to 400 persons. Few parishes (...) can boast such numbers in the course of a year. The trips which I must undertake are quite difficult since the farms are spread apart and the roads are in a grievous state. I must travel continually. As soon as I finish one mission, I must begin the next. I often travel by night in a rented wagon, or *per pedes apostolorum*, which in France they call "the vehicle of St. Francis". One night I dragged my heavy

chapel-suitcase for 16 miles. Later I fell asleep in a haystack and it was so cold that the straw didn't keep any heat at all. It was Bethlehem, but Bethlehem in Manitoba. Another night I was carried in a two-wheeled cart and we fell into the river, but God preserved His missionaries! That night your servant arrived at 2:00 in the morning, and heard 80 confessions, baptized 13 children, and gave six sermons! Because I was to say Mass I could not even drink a cup of coffee from 2:00 o'clock until noon! I fast almost all year long and it is rare that I eat before 1:00, 2:00, or even 3:00pm!"[1]. Holy Spirit Parish in Winnipeg became the first and main center for the Oblates' pastoral ministry to Polonia for many years.

The influx of new immigrants and arrival of new Oblate priests quantitatively increased the number of pastoral visits. In Manitoba, Alberta, and Saskatchewan many churches, chapels and crosses were provided where Mass was celebrated along with other liturgical services. The ministry was of an itinerant character. Its organizational structure was based on subdivisions of the terrain where Poles were living, divided into pastoral districts with a few permanent parishes and a significant number of branch churches and chapels.

Poles gathered there, prayed, and studied. The priest also acted as spokesman, interpreter, and the only connection with local authorities. In those pioneering days, Polish Oblates founded the first Polish magazines: *Głos Kanadyjski* (*The Canadian Voice*) and *Gazeta Katolicka* (*The Catholic Gazette*).

The Polish Oblates served 81 pastoral centers in Manitoba: parishes, churches, chapels, and access points. In Saskatchewan, there were 56 locations, 11 of which continue to function. In Alberta the Polish Oblates served in 38 places – today they are still working in 2 parishes in Edmonton. Finally, in British Columbia the Polish Oblates served in 2 locations – they continue today in a parish in Vancouver.

3. Immigration between the two World Wars

In the period between the first and second world wars, in addition to the agricultural settlers, a new class of more educated Poles immigrated to Canada in search of economic opportunity: workers and tradesmen. The majority

[1] W. Kulawy, *Letter of Dec. 11, 1900 to Archbishop Langevin*. Quote from: W. Kluj, *Początki rozwoju polskich placówek duszpasterskich na preriach Kanady (1898-1927)*, in: W. Kluj, J. Różański (ed.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, p. 42.

of these latter immigrants chose urban areas. The first Polish immigrants stuck together which helped them to survive the harsh Canadian beginnings, both for those who settled on the prairies as well as the first immigrants settling in the cities. The Polish Oblates' response to the needs of the new wave of immigration was to create new pastoral centers, mainly in the cities of eastern Canada. In 1935 the Polish Oblates accepted the parish of St. Stanislaus in Toronto. St. Stanislaus Parish was the second, after Mother of God Parish, truly Polish parish in the Toronto area. At that time it played an important role in the life of Polonia. The period which could be called "the time of the wandering missionary" was slowly coming to a close and a period of urban pastoral care was beginning. The end of the 1930's was dominated by unemployment. People were encouraged to buy farms. Polish families interested in doing this often turned to their pastors for help. In 1944 Polish Oblates made an analysis of the functioning of savings banks. Weekly meetings began in July, 1945, during which, with the help of experts already acquainted with credit unions, they explained the benefits coming from belonging to a credit union to those interested. As funds developed help was extended to thousands of families. In 60 years of work and service for Polonia, their credit union has become an indispensible part of the life of contemporary Polonia and it would be difficult today to imagine Polonia without the activity of the Sts. Stanislaus and Kazimierz Credit Union.

Among the Polish Oblates were also to be found Canadian Oblates of Polish descent. On 22 December 1920, Stanislaus Baderski, OMI, was ordained in Edmonton. He was the first Oblate of Polish descent in Canada. A few years later he was joined by the next priests, including Jan Czujak OMI, Stanisław Puchniak OMI, Jan Bednarz OMI, Franciszek Kowalski OMI, and Michael Smith OMI. Young Oblates in Canada received their formation at, among other places, the secondary school and the major seminary run by the Oblates in Edmonton.

During the 1920's a new structure of the institute was established. In 1926 a separate province, named St. Mary's, was established for Oblates of Polish and German descent, with its headquarters in Regina. This province included all the locations served by German and Polish Oblates in Manitoba, Saskatchewan, and Alberta. In 1926 the new province established an English-language high school for boys in Winnipeg and in 1932 was opened a high school and major seminary in Battleford (SK). In this way were formed the structures that would mold the new "personnel" of the Missionary Oblates, including those of Polish descent.

The ranks of Polish Oblates were reinforced as well by Oblates arriving from Poland, where a province had been opened in 1925. By 1939, 37 Polish Oblates (35 priests and 2 brothers) were already working in Canada. They served in approximately 80 locations around which the life of Polonia was concentrated.

4. Polish Oblates among the Indians and Inuit

Polish Oblates also joined in the difficult work of evangelizing the Indians and Inuit of the vast Canadian northwest. The initial group was made up of brothers, beginning with the Servant of God Antoni Kowalczyk, who in 1896 began his work in the Lac la Biche mission, and in the mission of St. Paul des Metise and in Edmonton. After him came a dozen or so other religious brothers. The missionary work of these brothers was invaluable, as the lack of any kind of infrastructure made transportation and provisioning difficult, and this was essential not only to the work of the missionaries but most of all for their social works such as schools and hospitals.

The first legendary priest coming from Poland was Fr. Leon Mokwa, who worked among the Indians for over 50 years. Working in the missions, he was among those who had a history with Fort Smith, Fort Resolution, Yellowknife, Fort Rae, Black Lake, and other such places. The Second World War interrupted the traveling and ministry of the Polish Oblates among the Indians and Eskimos. This was renewed on a broad scale at the end of the 1980's. In total, from the end of the 19th century to the year 2017, 32 Polish missionaries (10 brothers and 22 priests) worked in the missions for Indians and Eskimos. In 2013 one of them, Fr. Wieslaw Krotki, OMI, was named bishop of the Diocese of Churchill-Hudson Bay.

5. Immigration during World War II and shortly after

After the Second World War there was a fundamental change in the social and economic structure of Canadian Polonia. Labor gained ascendency over farming. Seventy-six percent of Canadians of Polish descent were concentrated in urban industrial centers. Moreover, new immigrants were coming to Canada. These were soldiers from the disbanded Polish military forces in England, most of whom had some knowledge of the English language, with a higher professional and educational level. Also arriving at that time were

numerous scientists, engineers, doctors, and other professionals. About 80% of post-war immigrants settled in cities. In the years 1946-1950 statistics show that 35,819 immigrants of Polish origin arrived in Canada. This affected the development of urban parishes, especially in Ontario. There was a visible process of decline in outlets operated by the Polish Oblates in the west, in the rural environment. The Poles who were settled in the countryside slowly became isolated from the rest of Polonia and their parishes – initially, the mainstay of Polish identity – became over time (with the generations born in Canada) territorial parishes, and English-speaking. This was followed by a slow process of integration with a "human face" and preserving the memory of their roots. People living in urban environments asked for direction and assistance in obtaining housing, employment or financial aid. This inspired the Oblates to establish a credit union which has given in the past, and continues to give today, great help to many people.

The following parishes were founded in Ontario and ministered to by the Polish Oblates:

1947 – Sts. Peter and Paul Parish, Welland, ON
1948 – St. Casimir Parish, Toronto, ON
1949 – Our Lady of Perpetual Help Parish, St. Catharines, ON
1951 – St. Hyacinth Parish, Ottawa, ON
1960 – Holy Angels Parish, Toronto, ON.

In 1946 Oblates from St. Stanislaus Parish began a broad-based campaign promoting local priestly and religious vocations. The Polish College for youth was founded in the parish. This house of studies has assisted in the formation of many priests, both diocesan and Oblate.

A vice-province for Polish Oblates in Canada was founded on 15 August, 1956, dedicated to the Assumption of Our Lady. It was comprised of 42 priests, 11 scholastics, and one novice. All brothers remained in the Province of Our Lady. The Polish vice-province of the Oblates in Canada took on the pastoral ministry of the districts of Toronto (ON) and Rama (SK), and Holy Spirit Parish in Winnipeg (MB), as well as other, smaller parishes in Saskatchewan and Manitoba.

Various organizations existed in urban parishes administered by the Oblates, bringing the faithful together: the Confraternity of the Living Rosary, the Holy Name Society, the Sodality of Our Lady, the Third Order of St. Francis, and a parish choir. There was a Polish school in every parish; these did not have official legal status. The classes were extracurricular. They introduced

children to religious and (Polish) national elements of life. Secular classes included Polish language, Polish literature, and history.

6. Immigration at the turn of the twenty-first century

A new and largest wave of Polish immigrants arrived in Canada during the early 1980s. This was the "Solidarity Wave". It was followed by a gradually increasing "labor immigration." It should be also noted that for generations there have been Canadian-born people of Polish descent living in Canada, who often do not speak Polish. It all makes Canadian Polonia very diversified. On the one hand, this diversity should be considered as a wealth of culture – what modern Canada applies in its multicultural policy – on the other hand, it is the cause of many misunderstandings, divisions and conflicts within the Polish community. There is also a clearly visible primacy of material values over the spiritual.

Pastoral care for Polonia provided today by the Oblates attempts to reconcile all the elements of the history of Polish immigration to Canada with the requirements of modern times. To better organize pastoral work, on August 15, 1956, the Solemnity of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, Assumption Province was created. Fr. Michael Smith OMI was named the first Provincial. This province has focused on work within the Polish community. But very quickly its activities have expanded to other immigrant populations, especially Italians.

The main work of the Oblates of the *Assumption Province in Canada is to* minister to *Polish* immigrant communities in 30 parishes, mostly in urban centers, especially in Toronto. In addition, the Polish province conducts several original works, among which three in particular must be mentioned: a retreat house, a Catholic youth radio studio, and an annual walking pilgrimage to Midland.

Currently over 50 Oblates belong to the Assumption of Mary Province, the majority of whom are of Polish descent. Many of their members were born in Canada, and some have come to the province from Italy, Germany, and even Viet Nam. As is apparent from the current membership of Assumption Province, there can be observed an evolution in the work and thinking of the Oblates in their accompaniment of Polish immigrants in Canada. The ministry to immigrants has been their main goal from the beginning. They accomplished this first in the west, mainly in farming communities. Later in urban, labor centers. And currently they have opened themselves to working with other ministers to immigrants.

In an extemporaneous speech, Cardinal Jozef Glemp summed up the treasure of Polish culture and work done by Polish Oblates: "You have to look at Poles living abroad as those who share the cultural treasure of our country with the world, the reaches of Polish spirit and faith. The statistics on immigration are very important, but beyond them there are so many less evident moral and ethical issues. (...) These needs must be recognized and adequately answered in pastoral work. Personally, I believe that the Oblates can meet tough challenges and are able to recognize immigrants as people who not only want to earn a living, but also want to live the faith and to share it. However, they must be supported in this"[2].

The parish of St. Maximilian Kolbe in Mississauga serves as an example of contemporary pastoral ministry to Polonia. As part of the large city of Mississauga, the Oblates operate what is currently the biggest parish for Polonia in Canada and possibly in the world. It is a young parish. Poles have begun to settle in that area only recently. The inaugural Mass was celebrated 2 December 1979. Currently 11,000 families belong to the parish. Eight thousand of the faithful participate in Sunday Mass. There is perpetual adoration in the parish 24 hours per day, every day of the week. Moreover, the parish has a family clinic as well as the John Paul II Center of Polish Culture. Since 1991 there has been an annual Religious Music Festival.

Key words: Church in Canada, Canadian Polonia, Polish Oblates of Mary Immaculate in Canada, ministry to Polonia, Polonian ministry, Inuit, Canadian Indians, Canadian Native Americans.

[2] J. Glemp, *Czcigodni Księża Biskupi! Ojcze Prowincjale! Wszyscy oblaci i wszyscy słuchacze*, in: W. Kluj, J. Różański (eds.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Pelplin 2007, pp. 38-39.

CONTENTS

PART I

1. Ministry to Polish Immigrants up to the mid-1920's.....15
2. Ministry to Polish Immigrants in the structure of the Oblate Province of the Virgin Mary.....47
3. Polish Oblates among the Indians and the Innuit.....65
4. Ministry to Polonia in the structures of the Oblate Vice-Province and Province of the Assumption of Mary 72

PART II

5. Facilities associated with the work of the Polish Oblates.....97
6. Biographical Glossary 263

BIBLIOGRAPHY

7. Bibliography 385
8. Polish Oblates in Canada – Ministry to Polonia and Missionaries (1896-2016) – Summary 409

STUDIA I MATERIAŁY MISJOLOGICZNE

pod. red. Jarosława Różańskiego OMI

1. J. Różański, *Misje a promocja ludzka według dokumentów soborowych i posoborowych oraz praktyki misyjnej Kościoła*, Warszawa 2001.
2. J. Różański, P. Szuppe (red.), *Ewangelia między tradycją a współczesnością afrykańską*, Warszawa 2004.
3. F. Jabłoński, *Misjolodzy polscy. Informator,* Warszawa 2005.
4. I. P. Ropiak, *Kult Najświętszej Maryi Panny Królowej Pokoju w Yamoussoukro na Wybrzeżu Kości Słoniowej*, Warszawa 2005.
5. A. Halemba, *Religious and ethical values in the proverbs of the Mambwe people (Zambia)* – part I, Warszawa 2005.
6. A. Halemba, *Religious and ethical values in the proverbs of the Mambwe people (Zambia)* – part II (Proverbs), Warszawa 2005.
7. T. Atłas, *Ruch charyzmatyczny w Republice Konga i jego wpływ na kształtowanie życia osobistego i społecznego*, Warszawa 2005.
8. M. Midura, *Wkład polskich misjonarzy i misjonarek w rozwój Kościoła katolickiego w Senegalu*, Warszawa 2006.
9. R. Szczodrowski, *Misyjny wymiar życia i działalności matki Marii Teresy Linssen i zakonu Communio in Christo*, Pelplin 2006.
10. F. Jabłoński, *Błogosławione stopy głoszących Dobrą Nowinę. Świętowojciechowi misjonarze,* Warszawa 2007.
11. M. Rostkowski, *La cooperazione dei laici all'attività missionaria delle Chiesa nell'insegnamento di Giovanni Paolo II*, Varsavia 2007.
12. P. Zając, *Spotkania kultur. Katoliccy misjonarze i Ludność Rodzima w Kanadzie w historiografii XIX i XX w.*, Warszawa 2007.
13. W. Kluj, J. Różański (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Warszawa 2007.
14. G. Krzyżostaniak, *Inkulturacja obrzędów przejścia na Madagaskarze*, Warszawa 2011 .
15. T. Szyszka (red.), *Ojciec Marian Żelazek SVD, Ojciec Trędowatych – Father Marian Żelazek SVD, The Father of the Lepers,* Warszawa 2008.
16. F. Jabłoński, *Tradycja gnieźnieńskich krzyży misyjnych*, Gniezno 2010.

17. F. Jabłoński, *Apele i orędzia na Światowy Dzień Misyjny (1930-2010)*, Gniezno 2010.
18. F. Jabłoński, *Terytoria misyjne w świetle Kongregacji Ewangelizowania Narodów w 390. rocznicę jej powstania (1622-2012)*, Warszawa 2012.
19. K. Tyliszczak, *Rola młodzieżowych Kursów Loreto w duszpasterstwie polonijnym w Europie Zachodniej*, Pelplin 2012.
20. W. Kluj, *Kształtowanie się podstawowych tekstów wiary w języku malgaskim*, Warszawa 2012.
21. B. Dąbrowski, *Specyfika ewangelizacji inkulturacyjnej grupy etnicznej Baganda na przykładzie diecezji Kasana-Luweero*, Warszawa 2014.
22. G. Krzyżostaniak, J. Różański (red.), *W kręgu pracy polskich oblatów na Madagaskarze*, Warszawa 2012.
23. J. Różański, *Misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej na Madagaskarze (1980-2010)*, Warszawa 2012.
24. F. Jabłoński, *Tradycja gnieźnieńskich spotkań rodziców misjonarzy (1993-2012)*, Gniezno 2012.
25. F. Jabłoński, *Gnieźnieński Kościół misyjny i misjonarski*, Gniezno 2014.
26. L. Kołodziejski, *Działalność polskiego duchowieństwa na rzecz Polonii na terenie Anglii i Walii po II wojnie światowej*, Warszawa 2013.
27. M. Misiorowski, *Ewangelizacja inkulturacyjna Pigmejów Baka w Kamerunie*, Warszawa 2014.
28. M. Wrzos, *Polskie czasopisma misyjne po II wojnie światowej. Studium misjologiczno-prasoznawcze*, Poznań 2013.
29. M. Wrzos, *Bibliografia polskich czasopism misyjnych. Lata 1945-2013*, Poznań 2014.
30. M. Wrzos (red.), *Oblackie czasopiśmiennictwo misyjne w Europie*, Poznań 2015 .
31. L. Nieścior, *Kościół otwarty na ludy. Misyjna myśl Ojców Kościoła. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2011 .
32. R. Szczodrowski, *Misjonarze bez habitów. Sylwetki wybranych polskich misjonarzy świeckich*, Coventry 2015 .
33. F. Jabłoński, *Jak Akwila i Pryscylla… Świadectwa małżeństw pracujących na misjach*, Gniezno-Warszawa 2014 .
34. T. Szyszka, *Redukcje jezuickie Maynas w Górnej Amazonii w XVII-XVIII wieku. Ujęcie historyczno-misjologiczne*, Warszawa 2015.
35. J. Różański, *Działalność polskich misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej w Kamerunie (1970-2010)*, Warszawa 2015.
36. W. Kluj, J. Różański (red.), *Misje ad gentes Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*, Warszawa 2016.

37. J. Różański (red.), *Ekstremizm muzułmański – nowe wyzwanie do dialogu?*, Warszawa 2016.
38. R. Zalewski, *Szkoły Sobotnie jako wyraz troski Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii o polskich emigrantów*, Warszawa 2016.
39. F. Jabłoński, *Małżeństwo i rodzina szkołą ewangelizacji: apostolstwa i misji*, Rzeszów 2016.
40. F. Jabłoński, *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologicznopastoralne*, Warszawa 2016.
41. R. Jaszczuk, *Ewangelizacja kultur i inkulturacja Ewangelii w świetle dokumentu końcowego IV Konferencji Generalnej Episkopatu Latynoamerykańskiego i posynodalnej adhortacji apostolskiej Jana Pawła II „Ecclesia in America"*, Warszawa 2012 .
42. M. Wrzos, *Główne idee teologiczne, historia i funkcje oblackiego czasopiśmiennictwa misyjnego w Polsce (1926-2016)*, Poznań 2016.
43. E. R. Daniel, *Franciszkańska koncepcja misji w złotym okresie średniowiecza*, Poznań 2017.
44. B. Michalski, *Fundusz Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary w służbie ewangelizacji*, Warszawa 2017.
45. A. Rezmer, *Działalność misyjna diecezji pelplińskiej w świetle soborowych i posoborowych dokumentów Kościoła*, Górna Grupa 2018.
46. T. Szyszka (red.), *Trójca Święta w kontekstach kulturowych*, Warszawa 2018.
47. J. Różański, *Polscy oblaci w Kanadzie – duszpasterze polonijni i misjonarze (1896-2016)*, Pelplin 2019.

MISSIOLOGICAL STUDIES AND DOCUMENTS

Edited by Jarosław Różański OMI

1. J. Różański OMI, *Missions and human promotion according to documents of the Vatican Council and after the Council, and missionary practice of the Church*, Warszawa 2001. [Original version – Polish: *Misje a promocja ludzka według dokumentów soborowych i posoborowych oraz praktyki misyjnej Kościoła*].
2. J. Różański OMI, P. Szuppe (ed.), *Gospel between African Tradition and Today*, Warszawa 2004. [Original version – Polish: *Ewangelia między tradycją a współczesnością afrykańską*].
3. F. Jabłoński, *Polish missiologists. Directory,* Warszawa 2005. [Original version – Polish: *Misjolodzy polscy. Informator*].
4. I. P. Ropiak SAC, *St. Mary's Virgin Queen of Peace cult in Yamoussoukro, Ivory Coast*, Warszawa 2005. [Original version – Polish: *Kult Najświętszej Maryi Panny Królowej Pokoju w Yamoussoukro na Wybrzeżu Kości Słoniowej*].
5. A. Halemba, *Religious and ethical values in the proverbs of the Mambwe people (Zambia) – part I*, Warszawa 2005. [Original version – English].
6. A. Halemba, *Religious and ethical values in the proverbs of the Mambwe people (Zambia) – part II (Proverbs)*, Warszawa 2005. [Original version – English].
7. T. Atłas, *Charismatic Movement In the Republic of Kongo and its influence on the formation of personal and social life*, Warszawa 2005. [Original version – Polish: *Ruch charyzmatyczny w Republice Konga I jego wpływ na kształtowanie życia osobistego I społecznego*].
8. M. Midura, *The contribution of Polish Missionaries to the development of the Catholic Chuch in Senegal*, Warszawa 2006. [Original version – Polish: *Wkład polskich misjonarzy i misjonarek w rozwój Kościoła katolickiego w Senegalu*].
9. R. Szczodrowski, *Mission aspects of the life and activity of Maria Teresa Linssen and the Communio in Christo order*, Pelplin 2006. [Original version – Polish: *Misyjny wymiar życia i działalności matki Marii Teresy Linssen i zakonu Communio in Christo*].

10. F. Jabłoński, *The blessed feet. ST. Wojciech's Missionaries from Gniezno*, Warszawa 2007. [Original version – Polish: *Błogosławione stopy głoszących Dobrą Nowinę. Świętowojciechowi misjonarze.*].
11. M. Rostkowski OMI, *The Cooperation of the Laity in the Missionary Activity of the Church according to the Teaching of John Paul II*, Varsavia 2007. [Original version – Italian: *La cooperazione dei laici all'attività missionaria delle Chiesa nell´insegnamento di Giovanni Paolo II*].
12. P. Zając OMI, *Encounter of Cultures. Catholic Missionaries and Native Peoples of Canada in the historiography of the 19th and 20th century*, Warszawa 2007. [Original version – Polish: *Spotkania kultur. Katoliccy misjonarze i Ludność Rodzima w Kanadzie w historiografii XIX i XX w.*].
13. W. Kluj OMI, J. Różański OMI (ed.), *Polish Oblates in the Service of Polish Immigrants in Canada*, Warszawa 2007. [Original version – Polish: *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*].
14. G. Krzyżostaniak OMI, *The Inculturation of the Rituals of Transition in Madagascar*, Warszawa 2011. [Original version – Polish: *Inkulturacja obrzędów przejścia na Madagaskarze*].
15. T. Szyszka SVD (ed.), *Father Marian Żelazek SVD, The Father of the Lepers*, Warszawa 2008. [Original version – Polish-English: *Ojciec Marian Żelazek SVD, Ojciec Trędowatych – Father Marian Żelazek SVD, The Father of the Lepers*].
16. F. Jabłoński, *The tradition of Gniezno missionary crosses*, Gniezno 2010. [Original version – Polish: *Tradycja gnieźnieńskich krzyży misyjnych*].
17. F. Jabłoński, *Messages and Addresses for the World Mission Day (1930-2010)*, Gniezno 2010. [Original version – Polish: *Apele i orędzia na Światowy Dzień Misyjny (1930-2010)*].
18. F. Jabłoński, *Missionary territories according to the Congregation for the Evangelization of Peoples*, Warszawa 2012 [Original version – Polish: *Terytoria misyjne w świetle Kongregacji Ewangelizowania Narodów w 390. rocznicę jej powstania (1622-2012)*].
19. K Tyliszczak, *The role of Youth Loreto Courses in the pastoral work amongst Poles in Western Europe*, Pelplin 2012 [Original version – Polish: *Rola młodzieżowych Kursów Loreto w duszpasterstwie polonijnym w Europie Zachodniej*].
20. W. Kluj OMI, *Development of Basic Christian Texts In malagasy language*, Warszawa 2012. [Original version – Polish: *Kształtowanie się podstawowych tekstów wiary w języku malgaskim*].
21. B. Dąbrowski OFMConv, *Specifics of the inculturational evangelization of the ethnic group Baganda based on the study of the diocese of Kasana*

– *Luweero*, Warszawa 2014. [Original version – Polish: *Specyfika ewangelizacji inkulturacyjnej grupy etnicznej Baganda na przykładzie diecezji Kasana-Luweero*].

22. G. Krzyżostaniak OMI, Jarosław Różański OMI (ed.), *In the circle of Polish Oblates working in Madagascar*, Warszawa 2012. [Original version – Polish: *W kręgu pracy polskich oblatów na Madagaskarze*].
23. J. Różański OMI, *Missionary Oblates of Mary Immaculate in Madagascar (1980-2010)*, Warszawa 2012. [Original version – Polish: *Misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej na Madagaskarze (1980-2010)*].
24. F. Jabłoński, *Traditional meetings of missionaries' parents in Gniezno*, Gniezno 2012 [Original version – Polish: *Tradycja gnieźnieńskich spotkań rodziców misjonarzy (1993-2012)*].
25. F. Jabłoński, *Missions and missionaries in the Church of Gniezno*, Gniezno 2014. [Original version – Polish: *Kościół gnieźnieński misyjny i misjonarski*].
26. L. Kołodziejski CSSP, *The involvement of the Polish Church in support of the Polish Émigré Community in England and Wales after the second world war*, Warszawa 2013 [Original version – Polish: *Działalność polskiego duchowieństwa na rzecz Polonii na terenie Anglii i Walii po II wojnie światowej*].
27. M. Misiorowski, *Inculturational evangelization of Pygmies Baka in Cameroon*, Warszawa 2014 [Original version – Polish: *Ewangelizacja inkulturacyjna Pigmejów Baka w Kamerunie*].
28. M. Wrzos, *Polish missionary magazines after World War II. Missiological and Press study,* Poznań 2013. [Original version – Polish: *Polskie czasopisma misyjne po II wojnie światowej. Studium misjologiczno – prasoznawcze*].
29. M. Wrzos, *Bibliography of Polish missionary press between 1945 and 2013*, Poznań 2014. [Original version – Polish: *Bibliografia polskich czasopism misyjnych. Lata 1945-2013*].
30. M. Wrzos (ed.), *Oblates missionary press in Europe*, Poznań 2015. [Original version – Polish-English: *Oblackie czasopiśmiennictwo misyjne w Europie – Oblates missionary press in Europe*].
31. L. Nieścior OMI, *Church open to nations. Chosen mission's topics from the theology of the Church Fathers*, Warszawa 2011. [Original version – Polish: *Kościół otwarty na ludy. Misyjna myśl Ojców Kościoła. Wybrane zagadnienia*].
32. R. Szczodrowski, *Unlikely Missionaries. Profiles of selected Polish Lay Missionaries*, Coventry 2015. [Original version – Polish: *Misjonarze bez habitów. Sylwetki wybranych polskich misjonarzy świeckich*].

33. F. Jabłoński, *Like Aquila and Priscilla… Testimonies of marriages working as missionaries*, Gniezno-Warszawa 2014. [Original version – Polish: *Jak Akwila i Pryscylla… Świadectwa małżeństw pracujących na misjach*].
34. T. Szyszka, *Jesuits' Maynas Reductions in Upper Amazonia (XVII-XVIII). Historical-Missiological Perspective*, Warszawa 2015. [Original version – Polish: *Redukcje jezuickie Maynas w Górnej Amazonii w XVII-XVIII wieku. Ujęcie historyczno-misjologiczne*].
35. J. Różański, *The activity of Polish Missionary Oblates of Mary Immaculate in Cameroon (1970-2010)*, Warszawa 2015. [Original version – Polish: *Działalność polskich misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej w Kamerunie (1970-2010)*].
36. W. Kluj, J. Różański (ed.), *Missions ad gentes of the Congregation of the Missionary Oblates of Mary Immaculate*, Warszawa 2016. [Original version – Polish: *Misje ad gentes Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*].
37. J. Różański (ed.), *Islamic extremism - a new challenge for dialogue?*, Warszawa 2016. [Original version – Polish: *Ekstremizm muzułmański – nowe wyzwanie do dialogu?*].
40. F. Jabłoński, *The missionary awareness of the domestic Church. Missiological and pastoral study*, Warszawa 2016. [Original version – Polish: *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologicznopastoralne*].
41. R. Jaszczuk CSsR, *Evangelization of cultures and the inculturation of the Gospel in the light of the final document of the IV Conference of the Latin American Episcopate and John Paul II's post - synodal apostolic exhortation Ecclesia in America*, Warszawa 2012. [Original version – Polish: *Ewangelizacja kultur i inkulturacja Ewangelii w świetle dokumentu końcowego iv Konferencji Generalnej Episkopatu Latynoamerykańskiego i posynodalnej adhortacji apostolskiej Jana Pawła II „Ecclesia in America"*].
43. E. R. Daniel, *Franciszkańska koncepcja misji w złotym okresie średniowiecza. Tłum. z ang. L. Nieścior OMI*, Poznań 2017. Daniel E. R., *The Franciscan Concept of Mission in the High Middle Ages*, University of Kentucky 1975.
46. T. Szyszka (ed.), *Holy Trinity in cultural contexts,* Warszawa 2018. [Original version – Polish: *Trójca Święta w kontekstach kulturowych*].
47. J. Różański, *Polish Oblates in Canada — Ministry to Polonia and Missionaries (1896-2016)*], Pelplin 2019. [Original version – Polish: *Polscy oblaci w Kanadzie – duszpasterze polonijni i misjonarze (1896-2016)*.

JAROSŁAW RÓŻAŃSKI OMI, misjolog-afrykanista, prodziekan Wydziału Teologicznego UKSW. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze k. Wolsztyna, ukończył także filologię polską na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz misjologię na Akademii Teologii Katolickiej (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) w Warszawie. W 1998 r. obronił na ATK w Warszawie pracę doktorską. W 2004 r. habilitował się w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W 2006 r. otrzymał tytuł prof. UKSW, a w lutym 2014 r. tytuł profesora zwyczajnego.

Główne zainteresowania Afryką pogłębione zostały przez pobyty badawcze, związane głównie z klasycznie pojmowaną strefą Sudanu Środkowego. Owocem tych pobytów były liczne publikacje. Jest autorem 11 książek, redaktorem i współredaktorem 22 książek, autorem 95 artykułów naukowych, 30 popularnonaukowych oraz licznych haseł encyklopedycznych i recenzji naukowych.

Ze „Wstępu": Zaangażowanie duszpasterskie i misyjne polskich oblatów Maryi Niepokalanej w Kanadzie to z pewnością jedna z najdłuższych i najciekawszych kart w historii ich działalności poza granicami Polski. Kartę tę zaczęto zapisywać na długo przed powstaniem polskiej prowincji tego zgromadzenia zakonnego. Wiązało się to z faktem, iż jego członkowie – wywodzący się z różnych krajów i mówiący różnymi językami – na przełomie XIX i XX w. rozwinęli na szeroką skalę działalność misyjną i duszpasterską na kanadyjskich preriach. Dość wcześnie zwrócili oni uwagę na problemy katolickich imigrantów z Europy Środkowej i Wschodniej, którzy w tym właśnie okresie zaczęli masowo napływać na bezkresne prerie w poszukiwaniu lepszego życia.

Ważnym wydarzeniem, dynamizującym pracę polskich oblatów na rzecz imigrantów, było utworzenie w 1956 r. polonijnej zakonnej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kanadzie, która obecnie prowadzi 30 parafii, większość w ośrodkach miejskich. Część pierwsza niniejszego opracowania poświęcona jest pracy polskich oblatów Maryi Niepokalanej. Część druga opracowania ma charakter leksykograficzny. Najpierw prezentuje 538 parafii, misji i innych placówek związanych z działalnością polskich oblatów Maryi Niepokalanej, a następnie przedstawia 184 biogramy oblatów, związanych z duszpasterstwem Polaków w placówkach oblackich, bądź polskich oblatów zaangażowanych w misje wśród Indian i Inuitów.

ISBN 978-83-8127-423-4
ISNN 1896-5393

Wydawnictwo bernardinum